ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9°

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI 1ER JUIN 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8813 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4614

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԴԱՐՁԱԿԷՏ ՄԸ

Պատահեցաւ անխուսափելին :

Մանրանկար բռնակալ մը եւս քշուեցաւ հրապարակէն :

Բոլոր անոնք, որ մօտէն կը հետեւէին Թուրքիոյ ներքին անցուդարձերուն, շատոնց կը նախատեսէին թէ անփառունակ վախճան մըն էր վերապահուած Ադնան Մենտերէսին :

Անոնց համար անակնկալ մը չեղաւ ուրեմն անցած շաբթուան թրքական յեղաշրջումը :

Մեծամոլ վարչապետը չափէն աւելի ցփացած էր եւ դարձած մենատէր : Փոքրիկ «դիկտատոր» մը, որ ինք իրեն թոյլ կուտար ամէն բան, առանց խորհուրդ հարցնելու իր նախարարներուն : Ուզած օրէնքները քուէարկել կուտար Ազգային Ժողովին՝ առանց արժէք ընծայելու ընդդիմադիրներու յաճախ արդար քննադատութեանց :

Իր յաջողութիւնները այնքան առաջ էր տարած, որ կը կարծէր թէ յաւիտեան պիտի մնայ վարչապետական աթոռին վըրայ : Հանդիսաւոր առթիւ մը յայտարարած էր. «Թոյլ պիտի չտամ որ նախկին վարչապետ տիտղոսը տան ինծի» : Ըսել կ'ուզէր թէ վարչապետութիւնը իր մենաշնորհն է եւ իր կենդանութեան ուրիշ ոչ ոք պիտի կրնար տիրանալ անոր :

Իր մեծամտութեան մեղքը կը քաւէ այժմ Իչխանաց կղզիներուն մէջ, ուր աքսորական կ'ապրէր երբեմն Իսմէթ Ինէօնիւ երբ գժտուած էր Մուսթաֆա Քեմալի հետ : Հանրապետութեան նախագահ Ճէլալ Պայար, որ վարագոյրի ետեւէն տեղ կուտար Մենտերէսին, նոյն բախտին — աւելի ճիշդը դժբախտութեան — արժանացած է :

Երկուքն ալ կ'ապաշխարեն ներկայիս եւ կ'ողբան իրենց անցեալ փառքը, Արտաշէս Թագաւորին պէս. «Աւա՜ղ փառացս անցաւորի» :

Ճիշդ տասը տարի տեւեց դեմոկրատներու իշխանութեան շրջանը :

1950ին երբ իշխանութեան գլուխ եկաւ կուսակցութիւնը, Հանրապետութեան նախագահին եւ վարչապետին կողքին կար նաեւ երրորդ անձնաւորութիւն մը՝ Մէհմէտ Ֆուատ Քէօփրիւլիւ՝ որ մենաշնորհ էր դարձուցած արտաքին նախարարի պաշտօնը եւ երեքով կը վարէին երկրին ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը :

Պայար – Մենտերէս – Քէօփրիւլիւ եռապետութիւնը բաւական երկար տեւեց : Սակայն քանի մը տարի առաջ վարչապետը այլեւս չհանդուրժելով այս վերջինին, յաջողեցաւ ձերբազատուիլ անկէ : Քէօփրիւլիւ քաշուեցաւ քաղաքական կեանքէ եւ վերադարձաւ համալսարան՝ իբրեւ պատմութեան դասախօս :

Մենտերէսի դէմ իր առելութիւնը վերածած էր զինքը յարելու Իսմէթի կուսակցութեան : Երէկուան դոր – ծակիցը դարձաւ ընդդիմադիր : Տարաբախտաբար չկայ, որ վաղը երբ բնականոն կեանք սահմանուի, կրկին պիտի ուզէ քաղաքական առաջնակարգ դեր կատարել :

Զինուորականներէ եւ մասնագէտներէ բաղկացած կառավարութիւնը պատրաստել կուտայ նոր Սահմանադրութիւն մը, որուն հիման վրայ պիտի կատարուին նոր ընտրութիւնները : Օրէնսդիր մարմինը պիտի բաղկանայ երեսփոխանական ժողովէ եւ ծերակոյտէ : Պիտի սահմանափակուին գործադիր իշխանութեան իրաւասութիւնները՝ թոյլ չտալու համար, որ նոր Մենտերէսներ վաղը մենատէր դառնան կրկին :

Այս ձեւով Կիւրսէլի կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը յայտարարէ թէ Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան մէջ ոչ մէկ փոփոխութիւն պիտի մտնէ : Այսինքն Անգարա հաւատարիմ պիտի մը–

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱՒ

ԲՈԼՈՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԵՆ

ՄԱՅԻՍ ՔՍԱՆԸԵՕԹԸ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՕՆ

Զօրավար Կիւրսէլի նախագահութեան տակ. Նախարարներու Խորհուրդը շարք մը որոշումներ տուած է : Նախ որոշած են հաւատարիմ մնալ Թուրքիոյ նախապէս ունեցած դաշնակցութեանց, սահմանած յանձնառութիւններուն եւ շարունակել բարի դրացնութեան քաղաքականութիւնը : Ապա արգիլած են քաղաքական կուսակցութիւններու գործունէութիւնը : Անգարայի ձայնասփիւռը իր հաղորդագրութեան մէջ շեշտած է թէ նոր կառավարութիւնը ժողովրդավարութեան ճամբով պիտի ընթանայ :

Նախարարաց Խորհուրդը քննութեան առած է ստեղծուած կացութեան իրաւական կողմը : Արդարեւ՝ նախկին վարչապետը՝ Մենտերէս հրաժարական մը ստորագրած է : Ճէլալ Պայարէն (նախկին նախագահը) նման հրաժարական մը չէ պահանջուած, ուստի կարելի է ըսել թէ իրաւական գետնի վրայ նախկին նախագահը «ի վիճակի չէ իր պաշտօնը կատարելու» : Միւս կողմէ պետութեան նոր ղեկավարը, Զօրավար Կիւրսէլ ժամանակաւոր կառավարութեան վարչապետն է պարզապէս :

Իրաւագէտներուն համաձայն անցեալ Ուրբաթ օրուան պետական հարուածը ներքին խնդիր մըն է միայն եւ ոչ մէկ ձեւով կ'անդրադառնայ միջազգային յարաբերութիւններուն :

Նոր արտաքին նախարարը՝ Սէլիմ Սարփէր օտար դիւանագիտական մարմնի անդամներուն յայտարարած է թէ Թուրքիոյ մէջ ստեղծուած ներկայ կացութիւնը յար եւ նման է Զօրավար տը Կոլի պետութեան գլուխ գալուն առիթով Ֆրանսայի մէջ ստեղծուած կացութեան :

Սարփէր, նոր կառավարութեան ամէնէն, եթէ ոչ միակ, ծանօթ դէմքն է : Իր ներկայութիւնն է որ հանդարտեցուցած է Արեւմուտքը : Իր ասպարէզը կը պարտի մեծ մասամբ Իսմէթին : Պատուիրակ էր Ատլանտեան Ուխտի մօտ եւ շատ յարաբերութիւններ պահած է :

Նախարարաց Խորհուրդի մէկ որոշումով Մայիս 27 ազգային տօն պիտի նըկատուի ու արժանաւոր շուքով պիտի տօնուի, այսուհետեւ :

Պոլսոյ զինուորական կառավարիչը հրաման տուած է որ բոլոր զէնքերը յանձնուին, պատկան իշխանութիւններուն :

Հաւաստի լուրերու համաձայն, նախկին կառավարութիւնը գաղտնի բանակ մը կազմակերպած էր : Զէնքերու կարեւոր պահեստ մը գտնուած է Պոլսոյ մէջ :

Մենտերէսի կառավարութիւնը եօթը հազար անձերու զէնքեր եւ համազգեստներ պատրաստած էր : Գաղտնի այս բանակին նպատակը պիտի ըլլար, կառավարութեան հրահանգով կռուի մէջ մտնել ընդդիմադիրներուն եւ ուսանողներուն դէմ : Իրենց հագած զինուորական համազգեստին պատճառով պիտի նկատուէին «Քոմանտօներ» եւ այսպէսով բանակին օժանդակութիւնը եւ գործակցութիւնը պիտի կարենային ապահովել, նպատակ ունէին նաեւ Պոլսոյ ժողովուրդին դէմ հանելու բանակը :

Անգարայի մէջ ջոկատներու խմբակի մը հրաման տրուած էր Իսմէթ Ինէօնիւի «հաշիւը մաքրել» :

Գաղտնի բանակը Պոլսոյ աղքատ թաղերու բնակիչներէ կազմուած էր որոնք բոլորն ալ Եուկոսլաւիայէն եւ Պուլկարիայէն գաղթած Թուրքեր են :

Պոլսոյ մէջ տասնեակներ անձեր ձերբակալուած են : Ասոնց մէջ կը գտնուին դըրամատան երկու տնօրէններ, նախկին խորհրդարանի նախագահին տղան՝ Ռեֆիք Քորալթան եւ բազմաթիւ դեմոկրատներ եւ երեսփոխաններ :

Մինչ նորակազմ կառավարութիւնը որոշումներ կուտար, անդին Նամի Կետիկ, նախկին ներքին նախարարը զինուորական վարժարանին չորրորդ յարկէն վար կը նետէր ինքզինքը ու տեղն ու տեղը կը մեռնէր :

Կետիկ ձերբակալուած էր եւ բանտարկուած զինուորական վարժարանի սենեակներէն մէկուն մէջ : Ամբողջ օրը ջղագրգիռ վիճակ մը ունեցած է : Բժիշկ մը յանձնարարած է որ ընկերակից մը տրուի : Կ'երթան կը բերեն ուրիշ բանտարկեալ մը, նախկին պաշտպանութեան նախարար Էթեմ Մենտերէսը : (Ազգականական ոչ մէկ կապ ունի նախկին վարչապետին հետ) :

Կէս գիշերին, Կետիկ յանկարծ կը պոռայ.— «Զիս ինչո՞ւ մինակ չէք ձգեր : Չեմ կրնար հանդուրժել ձեր ներկայութեան : Թուղթ եւ գրիչ կ'ուզէ : Երիտասարդ սպան հազիւ կոնակը դարձուցած Կետիկ ոտքի կ'ելլէ ու ինքզինքը պատուհանէն վար կը նետէ :

Նախկին ներքին նախարարը Մենտերէսի «աջ բազուկ»ը կը նկատուէր, նոյնիսկ «չար ոգին» : Հակաժողովրդավարական բնոյթ ունեցող շատ մը օրէնքներու հեղինակն եղած էր : Պատասխանատու կը նկատուի 1955ին Պոլսոյ ցոյցերուն, ուր ամբոխը Յոյներն ու Հայերը կողոպտեց, եկեղեցիներ այրեց եւ փոքրամասնութեան պատկանող անձեր խոշտանգեց : Անգարայի մէջ ինքն էր որ հրաման տըւաւ կրակ բանալ ուսանողներու վրայ :

«Ֆիկառօ»յի թղթակիցը կը գրէ.— «Թուրքերը ամէն տեղ կ'ըսեն, լաւ եղաւ որ մեռաւ» :

Նոր կառավարութիւնը կազմուած է միայն զինուորականներէ եւ թեքնիքներէ : Կը կարծուի որ ընտրութիւնները պիտի կատարուին մինչեւ երեք ամիս : Կիւրսէլի գլխաւոր նպատակն է ապահովել աշխարհական վարչաձեւ մը : Զուգեր «Հոճա»ներ պատրաստել :

Կարեւոր է նաեւ, Յոյներուն համար, գիտնալ թէ ի՞նչ դիրք պիտի բռնէ նոր կառավարութիւնը Կիպրոսի նկատմամբ :

Ինչպէս կը սպասուէր Անգլիա, Ֆրանսա, Ամերիկա, դաշնակցային Գերմանիա, Պաքիստան, Իսրայէլ, Թունուզ եւ Սուտան ճանչցան նոր կառավարութիւնը :

նայ Ատլանտեան Ուխտին եւ արեւմտեան դաշնակիցներուն :

Արտաքին նախարարի պաշտօնին կոչուած է Սէլիմ Սարփէր, դիւանագիտական ասպարէզի բոլոր հանգրուաններէն անցած մարդ մը, որ ժամանակին Մոսկուայի դեսպան էր եւ Թուրքիոյ առաջին պատուիրակը Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան մէջ :

1947 Հոկտեմբեր 24ին Վիշինսքի՝ Խորհրդ. Միութեան Ա. պատուիրակը ՄԱԿի ընդհ. ժողովին մէջ՝ խօսքը Սէլիմ Սարփէրի ուղղելով է, որ յայտարարած էր թէ «Կարսն ու Արտահանը Վրաստանի կը պատկանին եւ թէ եկած է ժամանակը, որ այդ երկու նահանգները իրենց իսկական տէրերուն վերադարձուին» :

Սարփէր մօտէն կը ճանչնայ Խորհրդ. Միութիւնը :

Խրուշչեւ իր վերջին ճառին մէջ սիրալիր խօսքերով ողջունեց Թուրքիոյ նոր կառավարութիւնը, որ ճանչցուեցաւ արդէն մեծ պետութեանց կողմէ :

Նոր գարձակէտ մը կ'արձանագրէ թըրքական պատմութիւնը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՓԱՐԻԶ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանէն կը հաղորդեն թէ Կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան Փարիզ վերադարձած է երկուշաբթի օր, օդի ճամբով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ, մառեշալ Մալինովսկի, պաշտպանութեան Խորհրդային նախարարը, խօսք առնելով բանուորներու համագումարին, յայտարարած է.— «Պաշտպանութեան նախարարի հանգամանքով հրամայեցի հրթիռներու ընդհանուր հրամանատարին հարուածել Խ. Միութիւնը և ընկերվարական երկիրները թռնաբարող օդանաւերուն կայանները» : Մառեշալը ըսած է նաեւ.— «Մ. Նահանգներու յարձակողական քաղաքականութիւնը դատապարտելու լաւագոյն ձեւը, յարձակողին մատներուն զարնելն է : Կար ժամանակ երբ պաղ պատերազմի կողմնակիցները կը յուսային ուժի քաղաքականութեամբ լուծել միջազգային խնդիրները : Անցան այդ ժամանակները :

Այժմ, փոխադարձելու ամէն միջոց ունի Խ. Միութիւնը : Սպառնալիք մը չէ այլ ազդարարութիւն մըն է զոր կ'ուղղենք» :

Այս առթիւ մառեշալը յայտարարած է թէ Խ. Միութեան հրթիռները ոչ միայն քան հազար մեթր «այլ աւելի բարձր» թռչող օդանաւերը կրնան հարուածել : «Գոյութիւն չունի օդանաւ մը որ կարենայ այնքան բարձրէն թռչիլ որ մեր հրթիռները չհասնին» :

Վերջացնելով իր խօսքը ըսած է թէ եթէ Խ. Միութիւնը օտար երկինք մը բռնաբարէր, սխալմամբ, «ներողութիւն պիտի խնդրէինք որ պիտի պատժէինք յանցաւորները : Լաւ պիտի խնդայ, ով որ վերջինը պիտի խնդայ» եզրակացուցած է Մալինովսկի :

ԲՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ Խորհրդ. Գրագէտը որ Նոպէլեան մրցանակ ստացած էր Տոքթ. Ժիվակոյի համար, մեռաւ անցեալ օր : 70 տարեկան էր եւ ընդհանրացած խլիրդէ գաւ, կը տառապէր սիրտէն : Խոր հաւատացեալ էր եւ կրօնական յուզարկաւորութիւն ուզած է :

ՄԱՅԻՍ 31ԻՆ Ֆրանսայի երկաթուղիի ընկերակցութիւնները (Բանուորական Ուժ եւ Աշխատանքի Ընդհ. Դաշնակցութիւն) որոշեցին գործադուլ ընել 24 ժամ : Գործադուլը դէմ էր քրիստոնեայ ընկերակցութիւնը :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ Թաղապետը յայտարարեց թէ պէտք է ողջ պահել Նացի Այխմանը եւ զայն պտըտցնել բովանդակ աշխարհի մէջ, ամբողջ կեանքին տեւողութեան :

ԱՑՁԸՆՀԱՈՒԸՐԻ այցելութեան դէմ բողոքները կը շարունակուին Ճափոնի մէջ : Վերջին ցոյցը կատարեցին մայրերը իրենց գիրքը ունենալով նորածին երախաներ : Մինչ մայրերը՝ «Բիչի հրաժարէ» կը պոռային, նորածինները աւելի ուժեղ կը պոռային ... :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ գաւառական ընտրութիւնները կը հաստատեն առաջին պատկերը : Քաղաքները միացման (էնթեկրասիոն) կողմնակից են իսկ գիւղերը՝ տը Կոլին :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խորհրդարանին մէջ խօսք առնելով, վարչապետ Մաքմիլըն յայտարարած է.— «Նոր Վեհաժողովի մը մասնակցելու միշտ պատրաստ պէտք է գտնուինք» : Նախապէս անդրադարձած է «Իւ 2»ի միջադէպին ու այս առընչութեամբ գիտել տուած է թէ Ռուսերը աւելորդ աղմուկ հանեցին :

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

" ԱՐՁԱՆԱԳԻՐ "

(ԲԻՒԶԱՆԴ ԹՕՓԱԼԵԱՆ)

Բ.

Բիւզանդ Թօփալեանի վերջին գործը՝ Արձանագիրը հազիւ երկու տասնեակ քերթուածներ պարունակող գրքոյկ մըն է: Տպագրական արուեստի գրաւիչ սարքում մը՝ բովանդակութեան արժէքին համընթաց։

Ընդհանուր նկատառումով քերթողական արուեստի բոլոր նախադիծերը (փրօթօքոլ) հոն ճշդուած եւ գործադրուած են: Ընտրուած նիւթերը՝ ըլլան անոնք ենթակայական կամ իմացական, յղացուած են սեղմ եւ ուղղակի մօտեցումներով: Ոչ մէկ աւելորդ եւ անտեղի բառ սպրդած է յղացումը ծանրաբեռնելու եւ խճողելու: Նպատակի եւ նշանակութեան պայծառութիւն՝ բանաստեղծական ոգիով դրոշմուած: Հեռու դիւրագրգռութենէ եւ կեղծ զգայնոտութենէ: Անհատական յիշողութիւններ ներմուծելու աւելորդաբանութիւններէ: Արժէքազուրկ եւ հինցած, բանաստեղծական սովորական մթերք դարձած արտայայտութիւններէն: Վերջապէս, գաղափարապաշտական ցոյց պարունակող մարդանքներէ։

Անոր բանաստեղծութիւնները չեն ներկայանար արտաքին շքեղանքի հրապուրանքով ընթերցողը դիւթելու, այլ ուղղակի հաղորդական կը դառնեն իրենց ներքին հարստութիւնները՝ գեղեցկութեան, իմաստութեան, ճշմարտութեան եւ լինելութեան խորհուրդին:

Զարմանալի ինքնատպութիւն մը ունի իր արուեստը: Ան չի նմանիր կարգ մը բանաստեղծներու որոնց բնագաւառը կը նմանի շքեղ շէնքի մը: Բազմութիւններ զայն կը դիտեն հեռուէն եւ կը հեռանան առանց կարենալ հաղորդուելու ու վայելելու շէնքի ներքին զարդարանքներն եւ սարքաւորումները, առանց ընտանի յարաբերութեան մէջ մտնելու հոն սաւառնող ստեղծագործական շունչին հետ։

Իր արուեստը ազնիւ հիւրասիրութիւն մըն է, ուր այցելուն վստահութեամբ հիւրընկալուած՝ ազատօրէն կը շրջի շէնքին ամբողջ տարածութեան մէջ, մինչեւ անոր անծանօթ ու աննշան անկիւններն իսկ։

Սխալած կ'ըլլան անոնք երբ շէնքէն դուրս կ'ելլեն ու կուգան այն եզրակացութեան՝ թէ շատ քիչեր կրնան հասկընալ ու ըմբոշխնել իրենց տեսած հարուստ գեղեցկութեանց, եւ արժէքին ու ճաշակին իսկական բնոյթը։

Պայծառատեսութիւնը՝ տիրական տարր մըն է Բ. Թօփալեանի բանաստեղծութիւններուն մէջ: Ճշգրտութեան եւ ողջմտութեան զգայութիւնները հաստատուն հիմերը կը կազմեն անոր քերթողական արուեստին: Հոն կը յայտնաբերուին իր մտաւորական տարողութեան շնորհիւ՝ փիլիսոփայական ըմբռնում մը որ գիտութիւնն է կեանքին, բնազանցական վերացում մը որ լինելութեան գիտակցութենէն եւ այդ գիտակցութեան ուժգնութենէն կը բխի. տրամաբանութիւն մը որ միշտ ճշմարտութիւնը հետապնդելու եւ լոյսին ենթարկելու կիրք մըն է անոր բոլոր ստեղծագործութիւններուն մէջ։

Այսօր բանաստեղծութիւնը կը կարօտի վերոյիշեալ տարրերու ջրդեղումին որովհետեւ անոնք կը համապատասխանեն կեանքին պարտադրուած փոփոխութիւններուն, յեղաշրջումներուն եւ բարեշրջման: Այլեւս, չենք կրնար բանաստեղծութիւնը բնորոշել միմիայն երգ, կամ վերացական քնարի մը թրթռացում: Անիկա հիմա հոգեկան գիտութիւն մըն է, ներքին տեսլարոյց գիտակցութիւն մը՝ կեանքի բոլոր երեւոյթներու պարփակումին մէջ:

Սխալ է նաեւ այն ըմբռնումը թէ ստեղծագործական արժէք մը կը հպատակի լաւատեսութեան եւ յոռետեսութեան ըմբռնումներուն, թէ գրականութեան մէջ՝ լաւատեսութիւնը աւելի կենսունակ բաստեղծագործութեան աղբիւր մըն է քան յոռետեսութիւնը: Մարդկային կեանքը արդէն կը հերքէ այս բրածոյ մտածումը, այս կեղծիքը: Որովհետեւ կեանքը ինքնին արուեստ մըն է աշխատանքի, պայքարի եւ տառապանքի, հետեւաբար, առանց փիլիսոփայութեան, բնազանցական վերացումի եւ տրամաբանութեան անիկա կը կորսնցնէ առաջադրուած հանգրուան մը հասնելու հաւանականութիւնը։

Դարերու մէջէն մեզի հասած բոլոր բարձրարժէք բանաստեղծութիւններու մէջ յաւիտենական գոյութիւն մըն է այս երրորդութիւնը առանց սակայն անոր ներկայութեանը շատ շատերուն կողմէ ըմբռնուած ըլլալու։

Նոյնը կրնանք ըսել բոլոր արուեստներու համար:

Ինչպէս անցեալին մէջ, այսօր ալ, արուեստները կը տիրապետեն մտային ու հոգեկան բոլոր երեւոյթներուն՝ կեանքին նպատակը իր հունին մէջ աւելի խաղաղ հասցնելու համար ...

×

Բիւզանդ Թօփալեանի բանաստեղծութիւնը յոյսի ու լաւատեսութեան ցայտք մը կը պարունակէ իր մէջ: Հոն կը նշմարենք բանաստեղծին նայուածքը միշտ սեւեռուած՝ մարդկութեան համար բացուելիք, դէպի ապագայ արշալոյսները, դէպի երազային արեւագալները, դէպի նոր աշխարհ մը երկարող անկոխ ուղիները, ուր մարդկութիւնը պիտի արթննայ նոր կեանքով մը, այս անգամ մաքրուած՝ նախկին բոլոր մեղքերէն եւ յաւիտենական շեղումներէն:

Այս կարծիքը կամ հաստատումը երեւոյթապէս ճիշդ է, սակայն իր խորքին մէջ, ընդհակառակն, բոլորովին տարբեր: Դիւրին է ապացոյցներով ճշդել թէ մեր բանաստեղծութեան մէջ ան կը գրաւէ առաջին տեղը, յոռետեսութիւնը իբրեւ անյեղլի իրականութիւն բնորոշող քերթող: Անիկա, անժխտելիօրէն աւելի համամարդկային մտահոգութիւն մըն է բանաստեղծին համար քան թէ ազգային: Իրենը հայկական լալկանութիւն կամ ողբ չէ, այլ պոռթկում մը, ըմբոստացում մը, մարդկային անարդարութեան դէմ։

Մարդկային կեանքը անոր նայուածքին առջեւ կը մարմնանայ իր բոլոր եղերական եւ եղեռնային իրական դրուագներով:

Իր բաղձանքներն ու յոյսերը նախամըճարումներ չեն ապագայ իրականութեանց հաշուոյն, Թօփալեանի բանաստեղծութեանց մէջ անոնք բացարձակ չեշտումներ են ներկայ իրականութեանց անողոք եւ ահրաթաթաւ անցքերը յատկանշող եւ դատապարտող: Բանաստեղծը կը մերկացնէ զանոնք խռովալից մտահոգութեամբ մը:

Տեսէք ...:

Ոճիր վերնագրով քերթուածէն.—

. . . .

Եւ կ'արիւնին դարերու հանգրուաններն յամրընթաց,
Արեան ծարաւն անյագուրդ, փոխելով ձեւն իր հազար՝
Առանել եւս կը վառի մարդուն մէջ արդ նրբացած:

Ան՝ հասնելու երազով անմիջական եր – ջանկման
Հարըստութեանց ծանրանիւթ, անիրաւ – կան զանձերու,
Ոսկեդըրւագ զահոյից, կնոջ մարմնին յագեցման՝
Վերածած բարդ գիտութեան հազար ձեւն այդ սպանդին,
Կը ջախջախէ ամէն զանկ, կը փշրէ սուրբն ու հաննար:

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

(2 Շար.)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Բ.

Ընդհանուր այս հաստատումներուն կողքին, անժխտելի է նաեւ, որ արդի դեմոկրատ կառավարութիւնը 10 տարուան իր իշխանութեան ընթացքին պարզապէս ջնջած է Սահմանադրութեան մէջ նշուած հանրային ազատութեան բոլոր պայմանները: Հաւաքոյթ մը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ է նախապէս մասնաւոր արտօնութիւն խնդրել: Հանրապետական կուսակցութիւնը տարին միայն երկու մեծ հաւաքոյթ կազմակերպելու իրաւունք ունի: Դատաւորներ պաշտօնազուրկ կ'ըլլան մէկ օրէն միւսը՝ առանց պատճառաբանութեան. այս կը նշանակէ թէ դատարանները խաղալիք են գործդիր իշխանութեան ձեռքին մէջ։ Մամուլը կաշկանդուած է՝ պաշտօնական գրաքննութիւն չկայ թէեւ, բայց պաշտօնական իշխանութիւնները «խորհուրդ կու տան» խմբագիրներուն՝ չհրատարակել կարգ մը տեղեկութիւններ: Այսպէս օրինակ, երկար ժամանակէ ի վեր «խորհուրդ տրուած» է չհրատարակել Երեսփոխանական ժողովին մէջ ընդդիմադիրներու պարագլուխ Իսմէթ Ինէօնիւի կատարած յայտարարութիւններն ու բողոքները: Տրուած ըլլալով, որ կառավարութիւնն է թերթերուն թուղթ բաժնող մարմինը, շատ դիւրին է նպատակայարմար «լաւախոհ» մամուլն ու առանց թուղթի ձգել «անհնազանդ» թերթ մը: Օրէնք մը գոյութիւն ունի, ըստ որուն դատապարտելի են «կառավարութեան մէկ անդամին կամ պետական պաշտօնեայի մը պատուախնդրութեան դպչող» լրագրողները՝ նոյնիսկ եթէ բառերը ճիշդ ըլլան: «Որովհետեւ, — պատասխանեց Թուրք բարձր պաշտօնատար մը, — մեր ժողովուրդը յետամնաց է տակաւին: Ֆրանսայի մէջ, զոր օրինակ, ոչ ոք կը գայթակղի երբ Զօր. տը Կոլը ծաղրանկարի մը մէջ ցոյց տրուի կնոջ հագուստներ հագած: Մինչդեռ հոս, ընթերցողներուն ինը տասներորդը կը կարծեն թէ Հանրապետութեան նախագահը հակաբնական վարքի տէր մէկն է...»

Անշուշտ, ուսանողական վերջին ցոյցերուն առաջին մէկ օրէն՝ ընդդիմադիր բոլոր թերթերը գոցուեցան: Միայն դեմոկրատ պաշտօնաթերթերն ու ոչ բանի մասին տեղեկութիւն տալու [illegible] քանի մը թերթեր կը հրատարակուին։

Ձայնասփիւռը ամբողջութեամբ կառավարական է, այսինքն՝ դեմոկրատ կուսակցութեան ձեռքին մէջ կը գտնուի. Նոյնիսկ ընտրական պայքարի շրջանին Հանրապետականները որեւէ ձայն չեն կրնար ունենալ այնտեղ։

Հանրապետականները այս բոլորին կը հանդուրժէին առանց շատ դժգոհելու (երկրին բարքերը այսպէս են. եթէ իրենք ըլլային գործին գլուխը՝ նոյն ընթացքը ցոյց պիտի տային): Բայց Ապրիլ 27ին քուէարկուած օրէնք մը [illegible] հրդեհը: Ըստ այս օրէնքին 15 դեմոկրատներէ բաղկացած երեսփոխանական յանձնախումբ մը կը ստեղծուէր՝ պաշտօն ունենալով «խափանարարական գործունէութեանց» քննութիւնը: Յանձնախումբին տրուած իրաւասութիւնները շատ մեծ էին. կրնար արգիլել հաւաքոյթներ, արգիլել հրատարակութիւններ, փակել տպարաններ, քննութեան արդիւնքին համար օգտակար նկատուող բոլոր փաստաթուղթերն ու առարկաները» գրաւել: Յանձնախումբին որոշումները գործադրելու հրահանգ [illegible] պաշտօնեաներն ու դատաւորները, որոնք «անհնազանդութիւն» ցոյց կու[illegible] վեց ամիսէն երկու տարի բանտարկութեան պիտի դատապարտուէին: «Յանձնախումբը իրաւասութիւն ունի կառավար[illegible]

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Սթալինի աւանդութիւններուն հետեւելով՝ Մալենքով շուտով սկսաւ իր անցեալը գովերգել տալ: Սակայն աւելի դիւրին էր դուրս շպրտել նկարի մը մէջէն Մոլոթովը, Բերիան եւ ուրիշները, քան իրական կեանքէն։

Մարտ 10, Սթալինի յուղարկաւորութեան յաջորդ օրը, դարձակէտ մը եղաւ Խորհրդային պատմութեան համար: Մալենքով, ընդունուած ժառանգորդը, պաշտօնազրկուեցաւ այդ օրն իսկ: Յաջորդ օրուան մամուլին մէջ, նուազ մէջբերումներ կային՝ Մալենքովէն եւ իր նկարները այնքան ցուցական չէին: Թերթերը աւելի շատ տեղ տուին Բերիայի, Մոլոթովի եւ ուրիշներուն: Մարտ 13 եւ յաջորդական օրերուն «Փրաւտա» չյիշեց Մալենքովի գոյգ պաշտօնական տիտղոսները: Կը թուէր թէ կուսակցութիւնը այլեւս Մալենքովի ձեռքը չէր: Թերթը կը յիշատակէր կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէի եւ Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութեան անունները: Վերադարձած էին հին ձեւին՝ հաւաքականութեան:

Կեդր. Կոմիտէն գաղտնի նիստ կը գումարէ Մարտ 14ին: Արդիւնքը յայտնի կ'ըլլայ Մարտ 21ին միայն: Արդարեւ՝ այդ օրը յայտարարուեցաւ թէ Մալենքով կ'ուզէր իր ժամանակը նուիրել վարչապետի աշխատանքներուն, ուստի կը հրաժարէր կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի առաջին քարտուղարի պաշտօնէն: Բնականաբար Մալենքով եւ իր ընկերները քանի մը օր վիճած էին այս «կամաւոր» հրաժարումին համար:

Բայց իր մրցակիցները չկրցան Մալենքովին յաջորդին շուրջ համաձայնութեան մը գալ: Ատիկա կը պարզուի այն իրողութենէն որ ոչ մէկ նոր թեկնածու ներկայացուեցաւ բաց մնացած պաշտօնին համար:

Մալենքով պատճառներ ունէր մտածելու թէ իր մրցակիցները իրարու դէմ դառնալով եւ պայքարելով պիտի ամրացնէին Վարչապետական իր աթոռը:

ՈՉ ՄԷԿ ՄԵՆԱՏԷՐ

Մալենքովի հրաժարումէն ետք, Կեդր. Կոմիտէն հինգ քարտուղարներ ունեցաւ: Ասոնք նշանակուած էին կուսակցական երեցութեան կարգով, Խրուշչեւ, Սուսլով, Փոսփիլով, Շաթալին եւ Ինքնատիեւ (Նախկին ապահովութեան նախարար) Խրուշչեւ, իր երկրորդ քարտուղարի հանգամանքով առ այժմ պիտի ղեկավարէր կուսակցութեան մեքենան, մինչեւ նորի մը նշանակումը:

Իշխանութեան այս ներքին պայքարին մէջ, ամէն ոք երեսանց Բերիայի հետ դաշնակցած էր (թերեւս միայն Մալենքովը չէր): Սթալինի մահուան նոյն գիշերն իսկ իր զօրագունդերով Մոսկուան արտաքին աշխարհէն կտրած ըլլալով ամէն ոք կը վախնար Բերիայի գիտաւորութիւններէն: Պատճառներ ունէին մտածելու, որ կ'ուզէր Սթալինի աթոռը գրաւել:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐՈՒՄ

Այս ժամանակաշրջանին, մարդիկը որոնք իրարու դէմ կը դաւէին ու իրարու ձեռքէ աթոռ խլելու կ'աշխատէին, յողնութեան, ջղագրգռութեան եւ անվստահութեան նշաններ ցոյց կու տան: Մանրակրկիտ քննութիւն մը ցոյց պիտի տար որ իրենց քայլերը եւ որոշումները նախապէս կշռուած ու չափուած չէին, իրենց շահերը կը պաշտպանէին սպասելով որ մրցակիցը սխալ քայլ մը առնէ:

Բերիան արդէն գործած էր իր սխալը: Մալենքով նախկինին վրայ աւելցուց նորանոր սխալներ: Արդարեւ՝ այս վերջինը Լենինի ստեղծած սովորութեան դէմ երթալով. իր ճառերուն եւ մամուլի յայտարարութիւններուն մէջ Կառավարութեան անունը Կուսակցութեան անունէն առաջ կը յիշատակէր: Դիտումնաւոր այս քայլը կ'առնէր ցոյց տալու համար, թէ իր կառավարութիւնը աւելի զօրաւոր [illegible] քան իր մրցակիցներուն կուսակցութիւնը: Սակայն Մալենքով մոռցաւ որ կառավարութիւնը համայնավար կուսակցութեան հակակշիռին ներքեւ կը գտնուէր:

Խրուշչեւ այս միջոցին [illegible] թեան թիւ հինգն էր: Պաշտօնական [illegible] տիճան մը չունենալով, այլ միայն [illegible] ժամեայ առաջին քարտուղարը ըլլալով [illegible] ոեւէ մէկը չէր կասկածեր իր [illegible] Խրուշչեւի դէմ որեւէ խմբակցութիւն չէր կազմուած, այն պատճառով աննշան կը նկատուէր կամ անվտանգ [illegible]

Իր դիրքին բերումով չուզեց կամ [illegible] կրնար ինքզինքը պարտադրել: Աւելի [illegible] խառնեցաւ ուրիշները խօսեցնել ու [illegible] « Լենինիզմի հաւաքական ղեկավար[illegible] թեան » սկզբունքին ջատագով ներկայա[illegible] ցաւ:

Ցետ – Սթալինեան ամէնէն [illegible] կան եւ ժողովրդական քայլը [illegible] Մարտ 27ին, երբ ընդհանուր ներում [illegible] նորհուեցաւ քաղաքական բանտարկեալ[illegible] ներուն եւ աքսորեալներուն: Այս [illegible] մեծ չափով անդրադարձաւ խորհրդ[illegible] ժողովուրդներուն վրայ: Յայտարար[illegible] թիւնը հաղորդեց Վորոշիլով եւ ոչ [illegible] պետութեան ղեկավարը՝ Մալենքով, որ աւելի օրինական եւ բնական պիտի ըլլար:

(3 Շար.)

կան բոլոր միջոցներէն ու դիւրութիւններէն օգտուելու՝ իր առաքելութիւնը յաջողութեամբ պաշտպանելու համար»։

Կասկածէ վեր է, որ այս օրէնքը միայն մէկ նպատակ կը հետապնդէր — Նախքան նոր ընտրութիւնները քայքայել հանրապետական կուսակցութեան կազմակերպութիւնը։ Վարչապետ Մենտերէս, թերեւս կուրցած շատ յանձնապաստան խորհրդատուներու խրատներէն, շատ յառաջ գացած էր։ 24 ժամ չանցած՝ ցոյցերը ծայր կուտային Պոլսոյ, ապա՝ Անգարայի մէջ։

Թուրքիոյ արդի տագնապը ուրեմն զուտ ներքին հարց մըն է։ Ամբողջ խնդիրն այն է, որ յառաջիկայ ընտրութեանց ընթացքին հանրապետականները պիտի յաջողին իշխանութիւնը ձեռք ձգել տասը տարուան լռութեան շրջանէ մը յետոյ, թէ՝ դեմոկրատները չորս տարի եւս պիտի շարունակեն մնալ իշխանութեան գլուխ։ Ըստ օրէնքի, ընտրութիւնները 1961–ին տեղի պիտի ունենային, սակայն եթէ ժողովուրդը պահանջէ, կառավարութիւնը պիտի ստիպուի փութացնել այդ թուականը։ Թէեւ 1957ին ընտրուած Երեսփոխանական ժողովին մէջ դեմոկրատները 424 աթոռ կը գրաւէին, հանրապետականները՝ 178 եւ զանազաններ ալ 8, բայց այս չէ երկրին իսկական քաղաքական դիմագիծը։ Իրականութեան մէջ, երկու կուսակցութիւնները գրեթէ հաւասար են իրարու։

Թուրքիոյ վերջին խառնակութիւնները երբ ծայր առին, արեւմտեան պետութիւնները անշուշտ այնքան ալ գոհ չէին, բայց մտահոգութիւն ալ չունէին, քանի որ կը կարծէին թէ քանի մը դժգոհ ուսանողներու դիմաց կը գտնուին։

Բայց այսօր կը նշմարեն, որ չափազանց խոր դժգոհութիւններ եւ կենսական հարցերու շուրջ ալ՝ հիմնական տարակարծութիւններ գոյութիւն ունին ժողովուրդին մէջ։ Հարց կուտան, թէ ի՞նչ կրնայ պատահիլ եթէ երկու կուսակցութիւնները պաշտօնապէս պարզեն քաղաքացիական պատերազմի մը դրօշակը։ Կը սկսին նոյնիսկ հարց տալ, թէ Արեւմուտքի հետ համախոհութիւն ու դաշնակցութիւնը, որուն մասին այնքան վստահ էին, արդեօք այնքան հաստա՞տ հիմերու վրայ կը գտնուի այժմ, քան ինչ որ կը կարծուէր քանի մը ամիս առաջ։

Որո՞նք են ժողովրդական դժգոհութեան գլխաւոր պատճառները։

Նախ՝ երկրին տնտեսական վիճակը, որ քառորդ դարէ ի վեր իրապէս աղետալի ու խղճալի պատկեր մը կը պարզէ։ Թուրքիա կ՚ապրի պարզապէս՝ շնորհիւ օտար օգնութեան։ Մ. Նահանգները ամէն տարի 150 միլիոն տոլարի գումար մը կը յատկացնեն (որ Թրքական ազգային պիւտճէին մէկ քառորդը կը ներկայացնէ)։ Ասոր վրայ աւելցնելու է «բացառիկ ու շատ անհրաժեշտ» օգնութեան պարագաները։ Անցեալ տարի, երբ պետական դրամարկղը բոլորովին պարապ էր ու կառավարութիւնը պաշտօնեաներուն ամսավճարները տալու անկարող՝ անձկալից կոչ մը ուղղեց Մ. Նահանգներուն եւ ՕԷՍԷԷին (Ատլանտեան ուխտի տնտեսական կազմակերպութիւնը)։ Մ. Նահանգները 300 միլիոն տոլար յատկացուցին, իսկ ՕԷՍԷն՝ հարիւր միլիոն տոլար։

Բացի ասկէ, անուղղակի օգնութիւններն ալ կան։ Օրինակի համար, Մ. Նահանգները ամէն տարի 30էն 60 միլիոն տոլարի անդամնիւթ կը ղրկեն Թուրքիոյ. ըստ օրէնքի, Թուրքերը պէտք է վճարեն ասոր փոխարժէքը. բայց իրականին մէջ պարտքը ընդհանրապէս չեղեալ կը նկատուի ... Մէկ խօսքով, եթէ հաշուի նստինք, կը տեսնենք որ Թուրքիոյ պիւտճէին գրեթէ կէսը կը գոյանայ օտար օգնութեանց շնորհիւ։ Օգնութիւն հայթայթող պետութիւնները սկսած են ձանձրանալ, մանաւանդ որ տնտեսական վիճակը բարելաւման որեւէ նշան ցոյց չի տար։

Քանի մը օրուան համար այցելող դրօսաշրջիկը կրնայ չլանալ մէկ տարուան մէջ կատարուած փոփոխութիւններէն։ Անցեալ տարուան Մայիսին Անգարայի խանութներուն մէջ անկարելի էր որեւէ բան գտնել, բացի սուրճի փոխարէն սիրտ խառնող սեւ ջուրէ. թէյի փոխարէն՝ արճաղոյն տերեւներն, օճառի փոխարէն՝ ծակոտքէն քարի պէս բանէ մը։

Այսօր՝ խանութները բերնէ բերան լեցուն են. սուրճ, թէյ, կերպասներ ու նոյնիսկ՝ ուիսքի, սառնարաններ ու լուացքի մեքենաներ։

Այս բոլորը, սակայն, արուեստական է պարզապէս. տնտեսագէտ մը հետեւեալ ձեւով կ՚ամփոփէ կացութիւնը — «Առաջ մարդիկը դրամ ունէին, բայց ապրանք չկար։ Այսօր՝ խանութները լեցուն են, բայց մարդիկը դրամ չունին։ Առանց հաշուելու, որ ուիսքին ու ելեկտրական ածելիները այնքան ալ անհրաժեշտօրէն ներածելի ապրանքներ չեն թերաճ երկրի մը համար, որուն առեւտրական պիւտճէն կանոնաւորաբար 150 միլիոն տոլարի բաց մը ունի։

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Սխալ պիտի չըլլայ եթէ ըսենք թէ 1960ը բարեբեր տարի մը եղաւ ըմբոշխնել տալով երաժշտական մեծ երեկոյթներ։

19 Մայիս, Հինգշաբթի գիշեր Կավոյի սրահը լեցուն էր երաժշտասէր հոծ բազմութեամբ մը ունկնդրելու համար գործերը փարիզահայ երաժշտին՝ Արա Պարթեւեանի, որ ճպոտի տակ ի մի կը հաւաքէր Քոնսէր Շուբօ Սէնֆօնիք նուագախումբը և «Փարիզահայ երգչախումբը»։

Վէպէրի «Ուվէրթիւր տ՚Օպէրօն»ի լաւ մեկնաբանութենէն ետքը կ՚անցնէր իր գործերուն։

Երաժշտական ստեղծագործութիւնը, «Արմոնիի», «Ֆիւկ»ի, «Քոնթրփուէնի», «Մելոտիի», եւ բանաստեղծական եւ գեղարուեստական ամբողջութիւն մըն է, ուր հնչակտոր պիտի դառնայ տեսողական եւ ներդաշնակ գունաւորումով պիտի պատմէ պատմութիւն մը, պիտի թարգմանէ զգացումներ՝ արտայայտելով յօրինողին ներքնապրումները։

Արա Պարթեւեան իր «Տան զ՚Ին Ֆօրէ ան Նօվամպր» ստեղծագործութեան մէջ շատ ճկուն կերպով կը նկարագրէ աշնան վերջի օրերուն՝ տերեւաթափ անտառին մէջ թափանցող արեւին վերջին ճառագայթներուն առթած պատկերէն ազդուած, յիշատակները արթնցող թափառականին զգացումները, ուր յապաղած թռչուններուն ձայնը կուգայ փայլ մը տալ կարծես ... կամ «ՍէնՓիթօրէքս» հեղինակութեան, յետ միջօրէի, լերան վրայ իրենիններէն հեռու հովիւին կարօտագին երգն ու ձայնը որ սրտին խորէն կը բխին՝ կ՚արտայայտուին մերթ սրինգով, մերթ hoպուայով, իսկ թէմի վերակրկնութիւնը ցայտուն կերպով կը նկարագրէ ընկճուած վիճակը հովիւին, որ պիտի երթայ մաս կազմել ուրախութեան եւ տօնի մէջ եղող գիւղը ուր կը պարեն։

Անկանոն եւ կանոնաւոր չափերու հանդիպումը, միթէ հովիւին կարօտին եւ պարող գիւղացիին ուրախութեան փառաւոր հակապատկերը եղող հնչական երեւոյթը չէ՞։

Իբրեւ Պիւլպիւլեանի երգելու մեծ մասնագիտութիւնը պէտք կար «Մղձաւանջի տեսարան»ին երկրորդ անձկութիւնը լաւագոյնս արտայայտելու։ Սրինգի հետ փոխն ի փոխ կրկնուած դժուարին ձայնականութիւնը (վօկալիզ) կը պահանջէր կատարեալ վարպետութիւն զոր Պիւլպիւլեան եկաւ անգամ մը եւս ապացուցանել խլելով ծափեր ներկաներէն։

Հայր Այտընեանէ ետք Պարթեւեան երկրորդը եղած է յօրինել համերգային դաշնաւորումով պատարագ մը։ Այս մարզին մէջ ալ իր թէքնիք կարողութիւնը անգամ մը եւս ի յայտ կը բերէ։ Հակառակ խմբերգական կշռուած միօրինակութեան՝ «Միայն Սուրբ»ը, «Քրիստոս պատարագեալ»ը աստիճանաբար մեզ կը բարձրացնեն պատարագին փառաւորումը եղող «Եղիցի անուն տեառն օրհնեալ»ին, ուր իւրաքանչիւր գործիք կը սատարեն այն վեհ ու հանդիսաւոր փառքին։

Չմոռնանք յիշել այս հոյակապ գործին իր բաժինը բերող Արուսեակ Ալպանը եւ «Փարիզահայ երգչախումբ»ը որ ներդաշնակութեամբ ու վարժ ճկունութեամբ կ՚երգէր իր խմբավարին գործը։

ԱՐԱՄ ՃԻԶՄԷՃԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱԳՐԻԼ ՏԱՍՆԸՄԷԿ

ՊՈՌՏՕ — Այս տարի եւս, նախաձեռնութեամբ Պոռտոյի Մուրատ խումբին, Մայիս ութին ոգեկոչեցինք Ապրիլեան Նահատակները։

Մուլէն Պլէյի սրահէն ներս մտնող ամէն Հայ կը տեսնէր բեմին ճակատը, երկու դրօշակներու մէջ. մէկը մեր եռագոյնը սեւ ժապաւէնով, միւսն ալ Ֆրանսական եռագոյնը, գրուած՝ «Ցարգանք Ապրիլեան Նահատակներուն», երեք բառեր, որոնք կամքէ անկախ կը յուզէին բոլոր ներկաները։

Սեղանը եւս ունէր իր սեւ ծածկոցը եւ ծաղկեփունջն ալ իր սեւ ժապաւէնը։

Երիտասարդները բեմ եկան եւ բացումը կատարեցին Գ. Կառավարենցի «Ոգերգ նահատակաց»ով ղեկավարութեամբ՝ Օր. Շ. Քէնտէրեանի։

Օրուան նախագահ Գ. Հ. Թաշճեան հրաւիրեց ներկաները, յոտնկայս, մէկ վայրկեանի լռութեամբ, յարգել յիշատակը մեր մէկ միլիոն նահատակներուն։

Յետոյ հարեւանցի ակնարկով մը թուեց այն դժոխային պայմանները, որոնք ծրագրուած ու գործադրուած են Թուրք կառավարութեան կողմէ։

Հայ ժողովուրդը տարագրութեան ճամբուն մէջ տեսաւ բոլոր դժուարութիւնները, շատերը մահացան, իսկ անոնք որ ողջ մնացին, օտար ափերու վրայ, ուխտեցին ջահը միշտ վառ պահել, մինչեւ որ մեր մեռելներուն կտակը իրագործուի եւ հայ ժողովուրդը տիրանայ ամբողջական ազատութեան։

Այս քանի մը խօսքերէն ետքը արտասանեցին Հայկ Հալաճեան, «Տարաւ» (Սիամանթօ), եւ «Փիւմէ տ՚Արմէնի» (Ա. Շահինեան)։ Ա. Վարդանեան կտոր մը Սիամանթոյէն։

Մեներգեցին Ե. Քէնտէրեան «Սուգ Մայր Հայաստանի», Գ. Քէնտէրեան՝ «Ալագեազին» (Սրուանձտեանց)։

Խումբը երգեց «Տէր կեցո դու զՀայս» (մեներգող Ե. Քէնտէրեան)։

Ետքը բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը Գ. Ա. Քէնտէրեան.— 45 տարիներ առաջ, գարնանային արեւոտ օր մը Թալէաթ – Էնվէր ոճրագործներու խմբակը, կանխապատրաստուած ծրագրով ու ամենազզուելի միջոցներով ուզեցին միանգամ ընդ միշտ, բնաջնջել հայ ժողովուրդը։ Հարուածը շատ ծանր էր, հայ ժողովուրդը կորսնցուց քանակով ու որակով, բայց մնաց միշտ բարձր։ Փնտրուած տարր մը դարձաւ իր ապրած երկիրներուն մէջ, Միջին Արեւելքէն մինչեւ եւրոպական երկիրները։ Հայ երիտասարդին կը մնայ, միշտ գլուխը բարձր, շարունակել պայքարը մինչեւ որ իրականանան մէկ միլիոն նահատակներու երազը։

Սգահանդէսը վերջացաւ խմբերգով մը «Ապրիլեան Նահատակներուն»։ Գ. Հ. Թաշճեան անգամ մը եւս խօսք առաւ շնորհակալութիւն յայտնելու համար անոնց, որոնք մեր մեռելները չմոռցան եւ եկան իրենց յարգանքի տուրքը տալու։

ՇԱՔԷ Ք.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Գ.

Պապս, իր ամբողջ կեանքում, չընդունեց ոչ մի սխալ։ Հաւատում էր, որ ինքը երբեք սխալ չէր գործել։ Երբ տատս յիշեցնում էր նրան իր անվերջ դատավարութիւնները, փուճ յամառութիւնը՝ պապս պատասխանում էր.

— Կկէր նորէն աշխարք գամ, նորէն տի ընեմ։

Ոչ ոքից խորհուրդ չէր հարցնում, բայց ինքը պահանջում էր որ ամէն մի ծանօթ գայ եւ իրեն խորհուրդ հարցնի։ Պապս ի՞նչ հիմք ունէր այս բոլորի համար։ Խելօ՞ք էր։ Ոչ։ Պարզապէս հաճի Առաքել աղան էր։ Ուրիշ ոչինչ։ Իսկ այդ հաճի Առաքել աղան ի՞նչ բան էր։ Կատարեալ ոչինչ։ Իբրեւ նախկին հարուստի զաւակ՝ ստացել էր այդ ամբարտաւանութիւնը եւ ժառանգութեամբ շարունակում էր այդ [illegible] ամբարտաւանութիւնը։

Եթէ մէկն ու մէկը պատահաբար խորհուրդ տար նրան, թէկուզ մի հասարակ բանի համար, եւ եթէ մինչեւ անգամ ինքն էլ ներքուստ համոզուած լինէր, որ խորհուրդը ճիշդ է եւ օգտակար — չէր լսի։ Ի՞նչպէս, հաճի Առաքել աղան ուրիշին լսի ...

Լաւ յիշում եմ, մի օր պապս բարձրացել էր սանդուխների վրայ եւ ուզում էր մի մեծ մեխ խփել պատին։ Ինչ որ մի բան էին ուզում կախ տալ։ Տատս ցանկանում էր, որ մեխն ամուր խփուի, բայց որպէսզի ամուր խփել տայ՝ ներքեւից պապիս խորհուրդ տուեց մեխը թոյլ խփել։ Պապս, հակառակն անելու համար, ամբողջ ուժով խփեց մեխին եւ մեխը գրեթէ թաղուեց պատի մէջ, այսպիսով՝ տատս անել տուեց իր ցանկացածը եւ քթի տակ մանրիկ ժպտաց։

Եթէ տատս ցանկանար գնալ մի որեւէ ամառանոց, ձմեռուանից սկսում էր դէմ խօսել այդ ամառանոցին։

— Էդ ըլ տե՞ղ է, որ կ՚երթան, տաք, մարդ կը խաշի։

Երբ ամառը գալիս էր, պապս տատիս տանում էր այն ամառանոցը, որի դէմ տատս ձմեռը խօսում էր։

Այսպիսով կատարւում էր տատիս ցանկութիւնը։

Եւ տատս ոչ միայն այս բանում, այլ եւ ամէն բանում, կիրառում էր այս մեթոդը եւ կոտրում պապիս պողպատեայ կամքը։

Դ.

Ես ունէի մի պառաւ հօրաքոյր։

Նա ամէն տեղ էր — մեռելատանը, հարսանիքներում, կռուի ու բամբասանքի մէջ, շուկայում, տանիքի վրայ, աղբիւրը, պարտիզում, հիւանդի գլխի վրայ, տղացկան մօր ոտների տակ, ժառանգութիւնների բաժանման մէջ, նշանտուքի եւ խօսքկապի մթին ցանցերում։

Նա մի կին էր, որ երբեք չէր սիրել։

Նրա արտայայտութիւնը նման էր այն էգ կատուին, որ մայիսն առանց արու կատուի անցկացնելուց յետոյ, ման էր գալիս կտուրներն ու տան անկիւնները քաղցած վագրի հայեացքով, փայլփլուն աչքերով եւ ամէն մի առիթից պատրաստ փչտացնելու եւ ցցելու ոտները։

Հօրաքոյրս անց էր կացրել ոչ թէ մի մայիս, այլ 65 մայիս առանց արուի. եւ ման էր գալիս մեր տանը եւ փողոցներում դառնացած, օրերի, իրերի եւ մարդկանց դէմ չարացած։

Պարտուած այս էգը թշնամի էր ընտանեկան խաղաղութեան։

Մարմնի բոլոր մասերը ճչում էին դառնութիւն։

— Ի՞նչպէս է, մայրիկ, որ հօրաքուրիս սրունքներն ամառները կը չոկին եւ ձմեռները կը ծռին, — մի օր հարցրի մօրս։

Ձմեռը ջղերը ցուրտէն կը քաշուին, — պատասխանեց մայրս, — ամառները կը թուլնան։

Ջիղը — ահա իմ հօրաքրոջ էութիւնը։

Ջիղը միայն սրունքների վրայ չէր, որ ազդում էր. ջիղն էր, որ կառավարում էր նրա մարդկային ողջ կեանքը։

Սեւ, չորացած մարմին ունէր, գլխի վրայ կարճ եւ նօսրացած մազերով, աչքերը խաւարակուռ գիշերուայ նման խոր, մատները երկար, լղար եւ ուռած երակներով, ճակատը ծուռ, կուրծքը ներս ընկած, փորը — բայց փոր չունէր, կրծքի անմիջապէս տակից սկսում էին նրա սրունքները, որոնք այնքան էլ երկար վար չէին վազում, շուտով հասնում էին գետին։ Ուսերի վրայ ցցւում էր սրածայր գլուխը՝ առանց վզի, քթի վերեւը, աչքերի սրածայրութիւնից սկզբուած, քիթը — վերեւում բնադատուած լինելով նեղանալու՝ ներքեւում ընդարձակւում էր, որի գագաթն ամէն ամիս կարմրում էր, ուռչում, դեղնում եւ հուսկ ապա՝ պայթում։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

Այրի Տիկին Սիրանոյշ Փափազեան եւ աղջիկը Լիլիան, Այրի Տիկին Արուեմ Խանզատեան, Տէր եւ Տիկին Հրանտ Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Սեպուհ Սայապալեան, Տէր եւ Տիկին Սահակ Փափազեան, Օր. Նուարդ Երէցեան, Պ. Պ. Խորէն եւ Հրանդ Երէցեան, Տէր եւ Տիկին Լը Մէ եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Նուպար Թորոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աթընու, Տիկին Պէաթրիս եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պապուկեան եւ Բէյխեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

ԳԻՍԱԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ 27 Մայիս, Ուրբաթ օր Մոնմորանսիի հիւանդանոցին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր՝ Չորեքշաբթի ժամը 14ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15, Րիւ Ժան Կուժօն :

Մարմինը պիտի ամփոփուի Պանեէօյի գերեզմանատունը :

Աւագեան (Ամերիկա), Ամիրեան (Պոլիս), եւ Վարդանոֆ (Պուլկարիա) ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն՝

ԻՍԿՈՒՀԻ ՎԱՀՐԱՄ ԹԱԹՈՒԼԻ

կսկծալի մահը, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 29ին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբ. ժամը 16·15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ :

Կը խնդրուի ներկայս իբրեւ մահազդ ընդունիլ :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԺԱՄԸ 10ԻՆ

Յառաջիկայ Կիրակի՝ Տօն Հոգեգալստեան, հանդիսաւոր Ս. պատարագ պիտի մատուցանէ Հոգեւոր Հովիւ Տէր Եսայի Խաչակիր քահանայ Ալթունեան :

Երգեցողութիւն հրաւիրեալ դպիրներու մասնակցութեամբ :

Ի պատիւ Տէր Հօր քառասնամեայ քահանայութեան, կոչ կ'ընենք Շաւիլի բարեպաշտ ժողովուրդին որ խուռներամ գայ եկեղեցի՝ ստանալու համար յոբելեարին օրհնութիւնը եւ իր երախտագիտութիւնը յայտնելու Տէրհօր, տարիներէ ի վեր բարուոք կատարած իր ծառայութիւններուն համար :

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ 1960 ԻՆ

(15ՐԴ ՏԱՐԻ)

Մեր բանակումները այս տարի տեղի պիտի ունենան Յուլիս 4–30 եւ Օգոստոս 1–20 : Այժմ մեր գեղեցիկ բանակավայրին մէջ կը շինուին նոր ննջարաններ : Արձանագրութեան համար դիմել Ժէօնէս է Աքսիոնի Հիմնադիր–Տնօրէն Վեր. Ե. Հելվաճեանի,

6, Place de la Rotonde
St. Jérôme, Marseille 13e Tel. ; 62-85-10

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, հայկական հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ քարոզ պիտի ձայնասփռուին Վատիկանի ռատիոկայանէն :

Պիտի քարոզէ Գեր. Ներսէս վրդ. Սեթեան՝ Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան Հայ Դպրոցի :

Միջին ալիք՝ 196 մ. : Կարճ ալիք՝ 19·84, 25·67, 31·10 :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Յակոբ Կիւրքճեան եւ զաւակները (Շարվիլօ), նոյնպէս զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Մանուկեան (Ամերիկա), Հայկազ, Գրիգոր, Գ. Կիւրքճեան (Փարիզ), Բեհլիվանեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Յ. Տիչիեան (Փոն տը Շէրիւ), իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնած են հեռագրով, նամակով եւ կամ անձամբ, իրենց ողբացեալ կնոջ, մօր, քենիին, հարսին եւ սանամօր ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ԿԻՒՐՔՃԵԱՆԻ (ծնեալ Լուսիկեան) ցաւալի մահուան առթիւ :

×

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը Օր. Արաքսի Գօյաճեանի եւ Պ. Յովհաննէս Կիւրկէնեանի նշանախօսութեան առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Ա. Գօյաճեանէ յիսուն Ն. Ֆ., ընկերուհիներ Թ. Աբրահամեանէ եւ Թ. Օհանեանէ հինգական Ն. Ֆ. :

×

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը՝ Լիոնի Ազգ. Եկեղեցական Միութեան միջոցաւ, շնորհակալութեամբ ստացած է Գ. Կիւլպէնկեան փոնտէն 20·000 հին ֆրանք, ի նպաստ իր հովանաւորած դպրոցին :

×

Փարիզի Ս– Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանը իր Կրթ. ձեռնարկներուն համար շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները —

Պ. Աղեքսանդր Օհանեան իր սիրեցեալ ծնողաց մահուան տարեդարձին առթիւ յիսուն Ն. Ֆ. :

Տիկին Գասպարեան ուխտի մը առթիւ յիսուն Ն. Ֆ. :

×

Շաւիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ դպրոցին՝ Տիկին Շաթէր (Սէվրան) 50 Ն. Ֆ. :

Տէր եւ Տիկին Հրանտ Մինասեան 20 Ն. Ֆ. փոխան ծաղկեպսակի, Այրի Տիկին Բերբրոնէ Տէր Վարդանեանի (Պօմոն) մահուան առթիւ :

Այրի Տիկին Աննիկ Մինասեան 5 Ն. Ֆ. Այրի Տիկին Թագուհի Արէլեանի մահուան տարելիցին առթիւ :

Տէր եւ Տիկին Գէորգեան (Սէվրան) 20 Ն. Ֆ. :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պէլվիլ – Լիլա հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, Մէրի Փրէ Սէն Ժէրվէի սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ) :

Երգ, պար, արտասանութիւն :

Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ ասանդավէպէն դրուագներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստագէտ ուսուցիչ Պ. Յ. Թորոսեանի :

Հանդէսի ընթացքին ճարտարապէտ Պ. Եղուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին հայրենիքի նոր կենցաղի մոգական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարները :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ՝

15 – 18 տարեկան օրիորդ մը խանութի գործերով զբաղելու համար եւ ծախելու (կնոջ մեծաքանակ հագուստի համար) :

Դիմել՝

Alexanian

86, RUE DE CLÉRY CEN. 37-18

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝ ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

ՎԻԷՆ — Յառաջիկայ Յունիս 5ին, Հոգեգալուստին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի խաղադաշտին վրայ տեղի կ'ունենայ ոտնագնդակի մեծ եւ բարեկամական մրցումը Կրընոպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի հետ :

Այս առթիւ, կազմակերպուած է փոքրիկ դաշտահանդէս – խնջոյք մը, ուր այցելուները եւ ներկայ հասարակութիւնը պիտի գտնեն հաճելի ընդունելութիւն մը եւ առատ ուտելիք, խմելիք :

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի :

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու առաջին խումբին արձանագրութիւնները փակուած են : Սակաւաթիւ տեղեր միայն մնացած են Օգոստոսի համար :

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20 : Անկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօսթիւ՝ 27·35 : 5 Րիւ Մէյրան :

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎ

Պատգամաւորական ժողովին մասնակցող ճամբորդները պէտք է մեկնին Ուրբաթ, Յունիս 3ին, հաւաքավայր, Կառ տը Լիոն, Փլաս տը լ'Օռլօժ, ժամը 22·30ին :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Բառէի սրահը : Յարգանքի երեկոյ՝ նուիրուած ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի յիշատակին, (իր մահուան հինգերորդ տարեդարձին առթիւ) : Խօսք պիտի առնեն Պետրոս Զարոյեան, Զ. Որբունի, Վ. Մելիքեան եւ ուրիշներ : Մուտքը ազատ է, ճշդապահ ըլլալ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՇԱՒԻԼ — Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին :

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մարտ – Ապրիլի թիւը, միշտ նոր, միշտ այլազան, միշտ հետաքրքրական, միշտ օգտակար :

Բովանդակութիւն — Հասակները կերկարին (Խմբ.) — Աննդագրկութեան հետեւանքները (Տոքթ. Գալուստեան) — Անքնութեան պատճառները եւ դարմանը (Տոքթ. Բամպուքճեան) — Փորհարութիւն (Տոքթ. Ասքանազ) — Ցգի կիներու համար (Տոքթ. Դալլաքեան). — Ալգեթափութիւն (Տոքթ. Աշնեան) — Բերնին գէտը (Ս. Յակոբեան) — Կանխիկ ակռաներու փտումը (Հ. Համբարձումեան) — Շաքարախտի մասին (Շ. Նարդունի) — Ցօղացաւի մասին (Տոքթ. Սերոբեան) — Մեղուն բժիշկ (Քաղեան) — Ի՞նչ գիտենք շաքարախտի մասին (Տոքթ. Ժերլիէ – Մոռէ) — Արուեստական սերնդագործութիւն (Տոքթ. Պալծալի) — Դասեր թունաւորումներու դէմ (Խաչունի) — Դարձեալ քանաքի մասին (Տոքթ. Շ. Այվազեան) — Ի՞նչպէս մաշկը կը կանչեն ազդերը — Որո՞նք չեն կրնար օգանուտ ըլլալ :

Հայ – Բոյժի Մայիս – Յունիս թիւը նուիրուած է ամբողջովին Հայաստանի : Յառաջիկային նման բացառիկ թիւը ամբողջովին նուիրուած՝ աչքին, սեռային կեանքին, մանկութեան :

Բաժանորդագրութեան պայմաններ — Տարեկան 15 նոր Ֆրանք (1500 Ֆրանք) Արտասահման 20 նոր Ֆրանք (2000 Ֆ.) երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողի համար 37,5 նոր Ֆրանք (3750 Ֆր.)

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ՅՈՒՆԻՍ — JEUDI 2 JUIN 1960

36րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 8814 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4615

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հարիւր տարեկան է Ազգային Սահմանադրութիւնը, որ արեւմտ.-հայոց կեանքին մէջ նոր դրաշրջան մը պիտի բանար։

1860 Մայիս 24ին է, որ Նորընտիր պատրիարք Սարգիս Եպիսկ. Գույումճեան Ադրիանուպոլսեցիի օրով, նախկին պատրիարք Յակոբ Արք.ի նախագահութեան տակ Պոլսոյ մէջ գումարուած Ընդհանուր Ժողովը միաձայնութեամբ եւ խանդավառութեամբ կը վաւերացնէր Ազգային Սահմանադրութիւնը, որուն խմբագրութեան աշխատած էին եկեղեցականներէ եւ աշխարհականներէ կազմուած Յանձնաժողովներ։

1857 Մարտ 22ին ընդունուած Կանոնադրութիւնը, որ մայրը կրնայ համարուիլ Սահմանադրութեան, հազիւ կեանքի կոչուած՝ իր սաղմին մէջ խեղդուած էր Ամիրաներու դաւադրութեան շնորհիւ։ Կառավարութիւնը 1857 Օգոստոսին մերժած էր վաւերացնել զայն, առարկելով որ «պետութեան մէջ պետութիւն չի կրնար ըլլալ»։

1860ի Սահմանադրութիւնը անմիջապէս գործադրելի կը դառնար, առանց սպասելու պետական վաւերացման։

«Մայիս 24»ը կը հռչակուէր ազգային տօն։

Կը յիշենք թէ ինչպէս 1909էն մինչեւ 1914 ամէն տարի Թուրքիոյ մայրաքաղաքին Հայութիւնը հանդիսաւորապէս կը տօնէր «Մայիս 24»ը — Սահմանադրութեան տարեդարձը — Եէտի Գուլէի ազգային հիւանդանոցին պարտէզներուն մէջ կազմակերպուած հրապարակային բանախօսութիւններով, դաշտահանդէսով, մանաւանդ պաշտօնական ճաշկերոյթով, որուն կը նախագահէր օրուան պատրիարքը, իր շուրջն ունենալով պետական եւ ազգային երեսփոխանները, ազգին երեւելիներն ու մամուլի ներկայացուցիչները։

Օսմանեան կայսրութեան ոչ-թուրք տարրերուն մէջ Հայերն էին, որ յաջողած էին ներքին ինքնավարութիւն ձեռք բերել՝ ազգային-կրօնական եւ վարչական գործերը իրենց ձեռքով յանձնանձելու համար։ Պատրիարքը միայն կրօնապետ չէր, այլեւ գործադիր իշխանութեան պետ միանգամայն։ Ազգային Ժողովը — ընտրուած ժողովուրդին քուէով — օրէնսդիր մարմին էր, որմէ կը բխէին քաղաքական եւ կրօնական ժողովները, համարատու՝ անոր առջեւ։

Արդէն Հայերը հարիւր տարի առաջ ժողովրդական սկզբունքները կը կիրարկէին յետամնաց երկրի մը մէջ, որ հիմնուած էր Սուլթաններու բացարձակապետութեան վրայ։

Հոյլ մը արեւմտահայ երիտասարդ մտաւորականներ, մեծ մասամբ ամիրաներու եւ հարուստ երեւելիներու զաւակներ — Փարիզի մէջ համալսարանական ուսում ստացած՝ ազատական գաղափարներով էին տոգորուած։ Ներկայ էին եղած 1848ի ֆրանսական յեղափոխութեան եւ մեծապէս տպաւորուած։

Պոլիս վերադառնալով, 1853 Հոկտ. 22ին անոնք կազմեցին «Ուսումնական Խորհուրդ» մը, որուն անդամներէն ճարտարապետ Նիկողոս Պալեան, Բժ. Նահապետ Ռուսինեան, դրագէտ Գրիգոր Օտեան, Բժ. Սերովբէ Վիչէնեան (Սերվիչէն), հրապարակագիր Կարապետ Իւթիւճեան յետագային առաջնակարգ դեր պիտի կատարէին Ազգային Սահմանադրութեան պատրաստութեան մէջ։

Դիւրին չէր նման յանդուգն ծրագիր մը գլուխ հանել այդ օրերուն, երբ ամիրաները ամենազօր էին, ըստ կամս կը տապալէին պատրիարքները եւ ազգին գործերը կը վարէին առանց պատասխանատու ըլլալու որեւէ մարմնի առջեւ։

Էսնաֆներու եւ ամիրաներու, «լուսաւորեալ»ներու եւ «չուսարեալ»ներու պայքարը տարիներ տեւեց։ Ի վերջոյ յաղթեցին «լուսաւորեալ»ները, որոնք ժողովրդական ընտրութեան սկզբունքին ջատագով էին։

Հայկական վերածնունդը կը սկսէր։

Մեղուի տնօրէն-խմբագիր Յ. Գ. Սվաճեան, որ գլխաւոր գերակատարներէն մէկն էր եղած Ազգային Սահմանադրութեան, անոր առաջին տարեդարձին առթիւ, 1861 Մայիս 24ին կը խմբագրէր ծանօթ երգը, որ հասած է մինչեւ մեր օրերը եւ կ'երգուի միշտ խանդավառութեամբ, արթնցնելով հին յուշեր.

Արիք Հայկազունք, յառաջ ընթանանք,
Սահմանադրութեան նոր բարձր մ'պ տանք,
Որ ազգն երբ զանի փրկարար կոչեց,
Նոր հոգի, նոր կեանք անոր պարգեւեց։
Եկէ՛ք բարեկամք, առ բարձրեալն Աստուած,
Ուղղենք մեր մաղթանք սրբոյ սրտէ բղխած։

Կեցցէ՛, կեցցէ՛, կեցցէ՛ միշտ
Ազգն ու Սահմանադրութիւն։

1860ի Սահմանադրութիւնը պահ մը գործադրուելէ վերջ դադարման ենթարկուեցաւ։ Յետոյ որոշ սրբագրութիւններ կրելով 1863 Մարտ 20ին վաւերացուեցաւ պետութեան կողմէ։

Սակայն «Մայիս 24»ը շարունակեց մնալ «ազգային տօն», իբրեւ հիմնադրութեան թուական ազգային սահմանադրութեան։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ ԼԱՒԱՏԵՍ Է

ԿԸ ՀԱՒԱՏԱՅ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԸ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԵԱՆ

Զօր. տը Կոլ Մայիս 31ին խօսեցաւ իր երեք ճառերէն առաջինը։ Վեհաժողովի ձախողութեան մասին, սակայն, վերջին խօսողը եղաւ երեք մեծերէն ետք։

Տը Կոլ տուաւ աշխարհի պատկերը, բաժնուած երկու մասերու, այն ձեւով որ Ուաշինկթընէն կամ Մոսկուայէն կախում ունի որ մարդկութեան մեծ մասը քանի մը ժամուան մէջ ճզմուի։

Նախագահը երեք պայմաններ կը տեսնէ առաջքն առնելու համար հրէշային վտանգին — Կացութեան մեղմացում — հսկողութեան տակ առնուած ապազինում եւ գործակցութիւն Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ։ Տը Կոլ ապա անդրադարձաւ վերջերս ծագած յոյսերուն, վերին ժողովի նախօրեակին, երբ բոլորը մեծ բան կը սպասէին մեծերու հանդիպումէն։ Ինչպէս իր պաշտօնակիցները, տը Կոլ եւս բացատրեց անոր ձախողութեան պատճառը։ Ի՞նչպէս պատրաստուեցաւ վեհաժողովը — «Արեւելքի եւ Արեւմուտքի մէջ, հասկցած էին որ հիւլէական պատերազմը բոլորին համար աղետալի էր, պատերազմէն վերջ, երկու կողմն ալ այլեւս ոչ իշխանութիւն, ոչ օրէնք, ոչ քաղաք, ոչ մշակոյթ, ոչ օրօրոց, ոչ շիրիմ պիտի մնար։ Այդ պահուն Խորհ. Միութեան մէջ, նոր երգ մը լսուեցաւ։ Պետական մարդ մը, առաջնակարգ դիրքի հասած կը հռչակէր խաղաղ համակեցութեան անհրաժեշտութիւնը, կը յայտարարէր թէ դրամատիրական եւ համայնավար վարչաձեւերու մրցակցութեան իբրեւ հիմ կար՝ մարդոց կեանքին մակարդակը, կը հաստատէր թէ իր երկրին նպատակն էր ապահովել իր իսկ բարգաւաճումը եւ ի վերջոյ կը հասկցնէր թէ Միացեալ Նահանգներու, Խորհրդ. Միութեան, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ պատասխանատուներուն հանդիպումը պիտի բանար խաղաղութեան ճամբան»։

Ապա, տը Կոլ ծանրացաւ ամերիկեան օդանաւի միջադէպի վրայ զոր Խրուշչեւ օգտագործեց ձախողեցնելու համար ժողովը։ Պատրուակը անբաւարար է, տը Կոլի համար, մանաւանդ այնպիսի ատեն մը երբ հազար տեսակ արուեստական արբանեակներ եւ տիեզերական նաւեր կը պտտին անջրպետին մէջ։ Տը Կոլ չէ հասկցած թէ ինչո՞ւ Խրուշչեւ մինչեւ Փարիզ եկաւ յայտարարելու համար թէ անընդունելի պայմաններ ունի ժողովին համար։ Կրնար Մոսկուայէն ըսել ըսելիքը։

Նախագահին համար այս առժամեայ ձախողութիւնը ծառայեց սակայն արեւմտեան ճակատի միաձայնութեան։ Կը մնայ նաեւ հաստատուն Եւրոպա մը շինել. — «Ֆրանսան, ընդունած է անհրաժեշտութիւնը Արեւմուտքի Եւրոպայի մը որ անցեալին իմաստուններուն երազը եղաւ, զօրաւորներուն բաղձանքը եւ որ այսօր կը ներկայանայ իբրեւ անհրաժեշտ պայմանը աշխարհի հաւասարակշռութեան։ Եւ ի վերջոյ, ինչպէս միշտ, հաւասարակշռութեան մէջ է որ աշխարհ խաղաղութիւն պիտի գտնէ։ «Այո, միջազգային կեանքը, ինչպէս պարզապէս կեանքը պայքար մըն է։ Այն զոր կը տանի մեր երկիրը, կը ձգտի միացման, ոչ՝ բաժանման, ազնուականութեան, ոչ՝ ցածութեան, ազատագրման, ոչ՝ տիրապետութեան»։

«Այսպէս, կը հետեւի իր կոչումին որ միշտ եղած է եւ կը մնայ մարդկային եւ տիեզերական։ Նպատակը մեծ է։ Գործը դժուար է։ Բայց աշխարհի ահազանգներուն մէջ, տեսէք, Ֆրանսուհիներ եւ Ֆրանսացիներ, ինչ կշիռ կրնայ ունենալ, դարձեալ, Ֆրանսայի կամքը»։

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԽԻՍՏ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԴԵՄՈԿՐԱՏՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Թուրքիոյ մէջ խաղաղ եւ բնականոն կացութիւն մը կը տիրէ։ Ոչ մէկ ցոյց կամ բախում։ Բանակը տէրն է կացութեան ու ամէն կողմ կը նշմարուի թուրք զինուորը, ոտքէն գլուխ զինուած։ Հրասայլեր դիրք գրաւած են պետական եւ հանրային հիմնարկութիւններուն մօտ։ Մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, զօրավար Կիւրսէլ յայտարարած է. — «Ես եմ պետութեան վարիչը»։ Այն հարցումին թէ նախկին նախագահը՝ Ճելալ Պայար հրաժարական ներկայացուցա՞ծ է թէ ոչ, Կիւրսէլ գոհացած է պատասխանելով «պարտականութիւն ստանձնած եմ ազատ եւ օրինաւոր ընտրութիւններ պատրաստել եւ Թուրքիոյ տալ նոր սահմանադրութիւն մը որ իրապէս ժողովրդավար ըլլայ։ Պարտականութիւնս կատարելէ ետք, պարզ քաղաքացի պիտի դառնամ»։

Այս առթիւ յայտարարած է թէ յատուկ քննիչ յանձնախումբ մը պիտի քննէ նախկին պետական ղեկավարներու դէմ եղած ամբաստանութիւնները։ Բանտարկեալները պիտի կարենա՞ն մասնակցիլ ընտրութիւններուն։ «Եթէ փաստուի թէ յանցաւոր են, անշուշտ ոչ» պատասխանած է Կիւրսէլ։

Մենտերէս եւ իր գործակիցները պիտի դատուին ընտրութիւններէն առաջ, իրենց դէմ իբրեւ կարեւոր ամբաստանութիւն կայ նաեւ սահմանադրութիւնը յարգած չըլլալը։

Դահլիճը հաւաքուած է եւ շարք մը որոշումներ տուած է։

Քաղաքացիներուն հանդիստ կեանք մը ապահովելու համար ձեռք առնել անհրաժեշտ միջոցներ։

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Վազգէն առաջին Նիւ Եորք ժամանած է Մայիս 21ին։ Հայերէ զատ, օդակայան գացած էր նաեւ Նիւ Եորքի քաղաքապետին ներկայացուցիչը բարի գալուստ մաղթելու համար Հայրապետին։ Իրեն կ'ընկերանային Կոմիտաս Եպիսկոպոս Տէր Ստեփանեան, դաւազանակիր Եղիշէ վրդ. Սարգիսեան եւ մայր Աթոռի դիւանապետ Պ. Հայկ Առաքելեան։

Այս այցելութեան առթիւ Պ. Լեւոն Քէշիշեան հետեւեալ տեղեկութիւնները ղրկած է Պոլսոյ Մարմարային։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 27 Մայիս.— Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Նիւ Եորքի հայ մամուլին տուած ասուլիսի մը ընթացքին յանձնարարեց հաւատարիմ մնալ էջմիածնին։ Նախագահ Այզընհաուըրին եւ Ամերիկայի ժողովուրդին խաղաղութիւն եւ բարօրութիւն մաղթեց եւ ողջոյններ տուաւ։ Յորդորեց եկեղեցւոյ միութիւնը եւ 25 Ապրիլի կոնդակին ոգիով ջանք պիտի թափուի լուծելու համար Անթիլիասի տագնապը։ Այս այցելութենէն օգտուելով անհրաժեշտ շփումները պիտի ունենայ։ Պատասխանելով հարցումի մը ըսաւ թէ երկու քոյր աթոռներու միջեւ խաղաղութիւն ապահովելու համար համբերութիւնը անհրաժեշտ է, յոյս յայտնեց թէ շփումներ պիտի ունենայ Անթիլիասի ներկայացուցիչներու հետ։ Երբ հարց տրուեցաւ թէ ինչ եղած է Անթիլիասի պատասխանը, ըսաւ թէ տակաւին պատասխան չէ ստացած սակայն «չեմ աճապարեր, համբերութեամբ կը սպասեմ, որպէսզի հասնի խաղաղութիւնը։ Մեր կոչը պիտի հետապնդեմ»։

Երուսաղէմի մասին ըսաւ թէ ներկայացուցիչ-պատուիրակ ղրկած է, բայց դեռ լուր չունի, Կիրակի մեծ հացկերոյթ մը կը տրուի Ուալտորֆ Աստորիայի մէջ ի պատիւ իրեն»։

×

Վեհափառ Հայրապետը Ուր.օր պիտի այցելէ նկարչուհի Վավա Սարգիս Խաչատուրեանի աշխատանոցը տեսնելու համար արուեստագիտուհիին նոր արդիւնաբերութիւնները։ Վազգէն Ա. Կաթողիկոս, Յունիս 12ին պիտի այցելէ Պոսթըն, ուր մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին արժանի պատիւներով ընդունելու համար Վեհ. Հայրապետը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆ հաւաքուած են Ասիոյ Հարաւ-Արեւելեան Ուխտի երկիրներու արտաքին նախարարները։ Քննութեան պիտի առնեն միջազգային ներկայ կացութիւնը եւ իրենց գօտիներու պաշտպանութեան խնդիրները։ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը՝ Քուվ տը Միւրվիլ բացման ճառին մէջ շեշտած է Ուխտին ձեռք ձգած յաջողութիւնները եւ այս առթիւ հաստատած դաշնակցութիւններու անհրաժեշտութիւնը» Նիքսըն, Լօյտ եւ Այզընհաուըր խօսք առած են։ Ամերիկայի նախագահը ի մէջ այլոց ըսած է «պէտք է միշտ արթուն կենանք եւ իրարու հետ գործակցինք»։

«ԻԶՎԵՍՏԻԱ» երեկոյեան թերթի վերածուած է, երկուշաբթի օրուընէ ի վեր։ «Փրաւտա»էն ետք Խ. Միութեան ամէնէն կարեւոր եւ տարածուած թերթն է։ Նախապէս իրիկուան միայն 1 թերթ («Մոսկուա-Գիշեր») լոյս կը տեսնէր, մայրաքաղաքին մէջ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ անծանօթներ Խմիրթաթարը սպաննել ուզած են։ Մայիս 27ի գիշերը կրակած են Խմիրի ինքնաշարժին վրայ։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է հինգ անձեր որոնք Խմիրի ընտանիքէն կը պատկանին։

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

" ԱՐՁԱՆԱԳԻՐ "

(ԲԻՒԶԱՆԴ ԹՕՓԱԼԵԱՆ)

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ու այսօր ալ յաղթական՝ փլատակնե-
բուն վրայ թառած,
Ճակատագրի խաղերով, խարոյկներով
վայրենի,
Իշխանութիւնն իր երգօր կը տօնէ միշտ
զոհերով :

(Ականատես վկաներ, յիշեցուցէք, յի-
շեցէք),
Ան՝ արբեցման կարմրաթոյր որպէս գի-
նի՛ բոցավառ
— Օ՛, եանոյքով զերազանց —
Կ'ըմպէ արիւն իր եղբարց :

×

. . . .

Երկրին համար եւ Մարդոց ծանրար-
ժէք ստանաւորէն,—
Անմեկնելի ներկայութիւն,
Ուր սլաքները անխաշունելի ժամանակի,
Մարդկութեան հետ մեղսակցութեամբ,
Համրնթաց,
Կը պատրաստեն զոհաբերումն անյեղլի
Ապագայի ...

Ու հեղեղներ կը յորդին ու կը դառնան
անարգել,
Տառապանքով, բիւր մեղքերով մարդ-
կային
Քու կողերուդ վրայ հիմա ...:

Ճամբաներէն ուրկէ անցան յամրաքայլ
Խաղաղութեան բանուորները՝
Անջնջելի դոփիւններ դղրդումով մը
կ'անցնին
Եւ ուր տես պղպջատէ ծանրամարմին
հրէշներ
Խրամատներ կը բանան արշաւին մէջ
իրենց լայն :

Երկի՛ր մարդոց, ներոտական ողբերգու-
թեանց օրօրուն,
Ուր ես տեսայ մանուկներու հոգեվարքն
Եւ հոգեկան անմեղութեան անարգումն,
Եւ բազմութեանց շղւարումն,
Քաղաքներու լայնահիտ
Սադուածական հրկիզումն ...
Եւ փլուզումն ար հաւական կառոյցնե-
րուն հոյաշէն,
Եւ կայքերու սրբազան :

Ծովուն վրայ մեղքերու
Կը յանդրգնին տակաւին հորձիւններն
այրելի,
Ծովուն վրայ մեղքերու
Մանուկները անմեղութեան
Ահաւասիկ գալարուն ...:

. . . .

Ինչպէս կը տեսնենք, տառապած մարդկութեան հանդէպ, բանաստեղծ Թօփալեան ունի խորունկ ու զգայուն գորով մը՝ յաւիտենական բոցով: Կանգնած է դէմ դիմաց մարդ էակին եւ անոր նախնական ճակատագրին առջեւ: Ցոյսը եւ հաւանականութիւնը դայն չեն լքած, հակառակ՝ այս բոլոր դէպի կործանում առաջնորդող ներկայ արհեստեղ իրականութեանց՝ իր հաստատումներուն եւ չեչտումներուն :

Բ. Թօփալեան, Դաշտանկար մկրտած է Արձանագիրին առաջին քերթուածը: Հոս ալ, զգացումի կոտտացող նոյն ցաւաշունչ հեւքն է որով ան կը տառապի երբեմնի մարմարեղէն գեղեցկութեանց կիսակործան տաճարներու դիմաց կեցած .

Մարդկութեան եւ անոր գրեթէ կենսագուրկ եղած քաղաքակրթութեան առջեւ, բանաստեղծը էութեամբ վրդովուած մեծափառ աստուածներու արուեստին կ'ապաւինի, որպէսզի տուայտանքէն եւ ամբիծոտ կոտտանքէն վերջ, մարդը՝ հանդիպի մարդուն, մագլցելու համար, անպատ հեւքով բարձրաբերձ գագաթները, իր լինելութեան իմաստը գտնելու, նախկին տաճարին տարաքանդակ գեղեցկութեանց յարութիւն տալու ...:

Անկեղծ շունչով տողերուն այդ քերթուածին մէջ, նաեւ կայ Թօփալեանի քերթողական արուեստին հաւատամքը եւ հանդանակը. թէպէտեւ սահմանափակ քանի մը տողերու յօրինուածին մէջ թաքնուած եւ անտեսանելի : Կարելի է զայն յատկանշել իբրեւ նախաբան իր արուեստի հաւատամքին :

Ան կ'ողեկոչէ իր էութեան ամբողջ թափովը՝ Թափօրը անցեալի բանաստեղծներուն, որոնք այդ տաճարին հոգի ու մարմին տուին, կերտեցին անոր էութիւնը իրենց ստեղծագործական շունչով, եւ դայն զարդարեցին գեղեցկութեան դըրուագներով եւ քանդակներով :

Հայ բանաստեղծութեան մէջ, Թօփալեանի համամարդկային ստեղծագործական նիւթը՝ լուսաւոր է, անհերքելի իրականութեանց վրայ հիմնուած՝ պարզօրէն բայց անկեղծ ցուցմունքով :

Անոր քերթողական արուեստին հիմերն ու կառուցուածքը կը գտնենք ամբողջութեամբ, իր բանաստեղծները քերթուածին մէջ :

Ահաւասիկ: Բոլոր հայ բանաստեղծներու հանդանակը դառնալու արժանի, ուր որ անոնք կը գտնուին :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐԸ

Հեստ ու հպարտ, լռութեան մէջ առեզ-
ծուած,
Մտնելով խորն այգաբեղուն գիշերներու,
Բանաստեղծներ, որ ապրեցաք խորու-
թեամբ,
Ու գիտակից տառապանքով արբեցած՝
Երգեցիք սէրն աստուածայայտ,
Իմաստութեան եւ խորհուրդի կարմիր
գինի՛ն,
Երազներու հոյլն աստղամերձ,
Իշխանութիւնն անպարտելի բարձունք-
ներու,
Երանութեանց անսասան ...:

Դուք հաւատքով ամբողջական՝
Արձակեցիք աղաւնիները ազատութեան,
մթնոլորտին մէջ ցասման,
— Որոնք իրենց թռիչքին մէջ առաջին
Զարնուեցան մարդերէն, —
Դուք հաւատքով ամբողջական,
Լուռ ու խրոխտ՝ արքաներու առջեւ
եղաք
Կալանաւոր ու գերիշխա՛ն,
Մերժեցիք յուծն երջանկութեան եւ
վիատութեան ամէն արարք,
Բացիք այնպէս կուրծքերը ձեր
Ընդդէմ մարդոց կիրքերուն՝
Սիրոյն համար տիեզերքի մ'անսահման:

Թէեւ ցեխի մէջ ու արեան,
Անյոյս ու մութ՝ արդ՝ կեանքի խոր
կրկէսին,
Մենք դէպի ձեզ կ'երկարենք սրտերնիս,
Որովհետեւ
Կարելի չէ յուսահատիլ ձեր մարդկային
Կամքին առջեւ ու տեսիլքին,
Որ վճռական, ուժեղ քան երգը փոթորկին
Գաղափարով ու յայտնութեամբ իսկ
հրդեհուած,
Ամբոխներու հաղորդութեան որպէս
սըկիհ՝
Արիւնացայտ սիրտերը ձեր նետեցիք
Գազաններու կրկէսին՝
Նուիրումով ամբողջական եւ անձնուրաց
ժպիտով ...
Փա՛ռք յարութեան ձեր ձայնին :

Անմոռանալի վայրկեան մը պիտի ըլլայ, վստահ եմ, ընթերցումը այդ գրքոյկին, անոնց համար որոնք կը սիրեն բանաստեղծութիւնը: Տեսակ մը ինքնամփոփում եւ հաղորդականութեան արձակուրդ: Հեռանալու համար այն պահերէն ուր մեզի կը հրամցուին, հայրենասիրութեան պիտակին տակ, նոյն նիւթը յեղյեղող ինքնատպութենէ զուրկ ոտանաւորներ, զըլխացաւ պատճառելու չափ, բոլոր բարձրացնելու ասուիճան տեւական յանկերգով ...:

Աւելորդ է շեշտել թէ Սփիւռքի բանաստեղծները՝ կը զգան, գիտակից են իրենց տաղանդին եւ բարձր կոչումին: Միեւնոյն ատեն լուրջ են, անկեղծ եւ մարդասէր :

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Այս կացութեան պատճառները գտնելը դժուար չէ :

Իշխանութեան գլուխը գալէն ի վեր, վարչապետ Մէնտէրէս ջանաց զարկ տալ երկրին արդիւնաբերութեան: Բայց՝ առանց լրջօրէն ուսումնասիրելու խնդիրը: Դրամագլուխներ յատկացուեցան բատ պատահմունքի ու մանաւանդ՝ քաղաքական նկատումներով: Ընտրողներ սիրաշահելու համար երկրին ամէն կողմը շաքարի գործարաններ շինուեցան. (Թուրքիոյ մէջ շաքարը գրեթէ լիւքս արտադրութիւն կը նկատուի): Ուրիշ տեղ մը՝ ընտրողները կրագիւսի գործարաններ ունենալ կը փափաքէին. շատ լաւ. պէտք եղածէն աւելի կրագիւսի գործարաններ շինուեցան, առանց հաշիւ ընելու թէ տարին միայն քանի մը ամիս պիտի բանին այդ գործարանները. յաւելեալ արտադրութեան կարիք չկայ :

Երկրամշակութեան պատկերը աւելի փայլուն չէ : Թուրքիոյ բնակչութիւնը տարին 750.000ով կ'աւելնայ (աշխարհի ամէնէն շատ աճում ունեցող երկիրներէն մէկն է): Բայց գիւղացիութեան ինը տասներորդը արդէն իսկ անգործութեան մէջ է: Գիւղացիներուն մեծամասնութիւնը կ'աշխատի այնքան, որքան նըւազագոյնս անհրաժեշտ է ընտանիքին ապրուստը ապահովելու, առանց աշխատանքի իր բաժինը բերելու ազգային տնտեսութեան զարգացման :

ՕէՄէի ժամանդէտները հինգ տարի [illegible] րին համոզելու համար Մէնտէրէսի [illegible] ռավարութիւնը, որ պէտք է լրջօրէն [illegible] սումնասիրէ տնտեսական կացութի[illegible] Արեւմտեան պետութիւնները յայտնե[illegible] նաեւ, որ յաւելեալ որեւէ օժանդակ[illegible] թիւն պիտի չըլլեն այնքան ատեն որ [illegible] թական յատկացումներու տրամաբան[illegible] կան ծրագիր մը չկազմուի :

Ի վերջոյ, միջազգային երեք մասն[illegible] գէտներ հրաւիրուեցան խորհրդակց[illegible] թեան: Հոլանտացի մը՝ Փրոֆ. Թին[illegible] կէն, կ'ուսումնասիրէ արդիւնաբերութ[illegible] բարգաւաճման հարցը: Գերմանացի [illegible] Փրոֆ. Պաատէ, վերջերս աւարտեց [illegible] Թուրք կառավարութեան ներկայացն[illegible] տասնամեայ երկրամշակութեան ծրագ[illegible] մը, որու շնորհիւ Թուրքիա պիտի կա[illegible] նայ հաւասարակշռել առեւտրական [illegible] պիւտճէն : Հարց է սակայն, որ այս ծ[illegible] րագիրը կէտ առ կէտ պիտի գործադր[illegible] ուի՞ : Միւս կողմէ, Թուրքերը պէտք [illegible] զադրին ներածելէ պերճութեան նիւթեր, որոնց կարիքը բնաւ անհրաժեշտ չէ :

Բայց օտար գիտողներն ու մանաւանդ Ամերիկացիները մտահոգող գլխաւոր [illegible] տը Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան փոփոխութեան խնդիրն է : [illegible] է, տակաւին որեւէ պատճառ չկայ [illegible] մտահոգութեան հիմք տալու: Դեմոկ[illegible] րատներն ու հանրապետականները հաւասարապէս հաւատարիմ կը յայտարա[illegible] րեն իրենք զիրենք՝ Ատլանտեան ուխտ[illegible] ու դաշինքներուն: Սակայն տակաւին [illegible] կու տարի առաջ այս հարցին շուրջ գոյութիւն ունեցող միաձայնութիւնը այլ[illegible] չքացած է :

Երկրորդ աշխարհամարտէն յե[illegible] Մոսկուա բաւական անճարակութեամ[illegible] Թուրքիան նետեց Ամերիկայի բազուկ[illegible] բուն մէջ՝ արեւելեան Անատոլուի եր[illegible] նահանգներն (Կարս եւ Արտահան) ու [illegible] ղուցներու վրայ հակողութիւն պահանջելով: Անդարձ, իրար անցած, ամերիկ[illegible] եան օգնութեան դիմեց, յարեցաւ Ատլանտեան Ուխտին եւ ոգեւորութեամբ [illegible] դունեցաւ իր հողամասին վրայ ամերիկ[illegible] եան օդային եւ հրթիռներու կայաններ[illegible] հաստատումը: Կացութիւնը, այդ ժամանակ, պարզ էր. Թուրքը կը պատռ[illegible] իսկ Ամերիկացիներն ալ նախախնամ[illegible] թեան ուղարկած պաշտպաններն էի[illegible] Այդ շրջանին, Ամերիկացիներու ռազմական գերիշխանութիւնն ալ հաստատ[illegible] իրողութիւն էր.

Այսօր՝ վիճակը նոյնը չէ: Երբ [illegible] տարի առաջ Կրեմլին կրակ կը տեղա[illegible] իրենց հողամասին վրայ ռազմական [illegible] տար խարխիսներու շինութիւնը [illegible] նող երկիրներու՛ վրայ՝ լուրջի չէր [illegible] նուեր: Այսօր, երբ Խրուշչեւ կը [illegible] « սարսափելի վրէժ»ի մասին, ամէն [illegible] գիտէ թէ բաւծը իրականացնելու [illegible] ճակի է: Մոքէ հանելու չէ, թէ [illegible] ութեան չորս դին հաստատուած ամերիկ[illegible] եան զինուորական կայանները [illegible]

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Հետեւեալ դասուն պատկանող բանտարկեալներուն եւ աքսորեալներուն նեբում կը շնորհուէր, ինչ ալ ըլլար իրենց յանցանքը : Ցդի կիները, այն մայրերը որոնք տասը տարեկանէն պակաս զաւակներ ունէին, 18 տարեկանէն վար աղաքներ եւ աղջիկներ, ծեր մարդիկը եւ անոնք որոնք հինգ տարիէն պակաս բանտարկութեան կամ աքսորի դատապարտուած էին, բոլոր միւս դատավճիռները կէս առ կէս կը պեղչուէին (ի բացառեալ հակապետական յանցանքով դատապարտուածները, մարդասպանները եւ մեծ գումար իւրացնողները) :

ԲԵՐԻԱ ԳՈՐԾԻ Կ'ԱՆՑՆԻ

Ընդհանուր ներումը ցոյց տուաւ թէ Խորհրդ. ժողովուրդը ի զուր չէր սպասած Ստալինի մահուան: Լաւելեայն դատապարտութիւն մըն էր նաեւ Բերիայի դէմ :

Երբ Բերիա գործի կ'անցնի, Ապրիլ 3-ին եւ 4ին՝ «Հրեայ բժիշկներու դաւին» պատմութիւնը կը վերաքննէ: Եւ իր կարգին կ'ամբաստանէ նախկին Ապահովութեան նախարարը՝ Իկնատիեւը եւ անոր օգնականը՝ Ռիւմինը իբրեւ շինծու մեղադրանքներու հեղինակ : Ապրիլ եօթին երկուքն ալ կը ձերբակալուին:

Ապրիլ 14ին, Բերիա ձերբակալել կու տայ Վրաստանի ապահովութեան նախարարը, Ռուխաձէն եւ պատ կ'արձակէ « Վրացական Դաւին» ողջ մնացած ամբաստանեալները, (այս դաւը շինծու էր եւ կազմակերպուած էր Ստալինի կողմէ 1952ին, մաքրագործելու համար Բերիան): Իկնատիեւ, Ռիւմին եւ Ռուխաձէն կ'ամբաստանուին «Խորհրդային քաղաքացիներու իրաւունքները բռնաբարած» եւ «անմարդկային միջոցներով աշխատ խոստովանութիւններ կորզած ըլլալու» ամբաստանութեամբ :

Տիրակալութեան պայքարին մէջ, վըստանգաւոր կացութիւն մը կը ստեղծուի: Եթէ նախկին դատադրութիւնները երեւան հանուէին, մէջտեղ պիտի ելլէին նոր վարիչներուն գործած անցեալի ոճիրները: Այս մտահոգութեամբ արդէն կը հանդիսանան Բերիային, որ գնդակահարէ Իկնատիեւը եւ իր գործակիցները : Միեւնոյն ատեն կ'արգիլեն որ այդ մասին որեւէ հրապարակային յայտարարութիւններ ըլլան: Հրապարակաւ կը քննադատեն ԷմՎէՏէ, որ անցեալին, այսինքն Ստալինի օրով, ոճրային գործունէութիւն մը ունեցած է պատժելով անմեղ մարդիկ: Ընդհանուր ներումէն ետք, հրապարակային այդ երկրորդ քայլը մեծ հարուած մըն էր Ստալինի եւ իրեն գործակից Բերիայի դէմ :

ԱՌԱՋԻՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խրուշչեւ միշտ կ'աշխատէր որ [illegible] դային ժամուլը ամէն յողնածի մատնանշէր բոլոր վարիչներու անու[illegible] րը, իսկ պաշտօնական հանդիսութիւն[illegible] րու ընթացքին ներկայ գտնուին, [illegible] երրեակէն (Մալենքով, Բերիա, Մո[illegible] թով) Քաղբիւրոյի բոլոր անդամները [illegible]

Ցունիսի սկիզբը դեռ եւս միացած զօրաւոր կ'երեւէին :

Խորհրդային նոր վարիչները այլ[illegible] սկսին խաղաղութեան եւ Վերին [illegible] մը գումարման համար քարոզչութ[illegible] նել: Խօսքերուն զուգընթաց որոշ գ[illegible] ալ կատարուեցան : Խորհրդային [illegible] մունքներու մեղմացում մը նշմարելի [illegible] դաւ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ, [illegible] Քորէայի մէջ , գերիներու փոխանակ[illegible] թիւնը տեղի ունեցաւ եւ զինադադ[illegible] բանակցութիւնները վերսկսան :

Արեւելեան Գերմանիոյ վարչակարգ[illegible] իր կարգին, թեթեւցուց սեղմումներ[illegible] [illegible]

Եւ ահա, Յունիս 16ին, Արեւել[illegible] Պերլինի բանուորներուն խաղաղ [illegible] փոխուեցաւ խռովութեան: Խորհրդ[illegible] զինուորները եւ հրասայլերը մէջ [illegible] եւ ճզմեցին ըմբոստութիւնը: Ցոյ[illegible] ման ըմբոստութիւններ ծագեցան՝ [illegible] կօբլրկ, Հալէ, Լայփցիկ եւ այլ [illegible] տարարուեստական կեդրոններու [illegible] Խորհրդային ջոկատները օրերով կա[illegible] ցան Արեւելեան Գերմանիոյ աշխատ[illegible] ներուն դէմ :

(4 Շար.)

կան ժղձաւանջ մըն են Ռուսերուն համար: Վերջին տասը տարիներուն ռուսական ամբողջ քաղաքականութեան միտումը այդ խարիսխներուն անհետացումն է: Անցեալ տարի քիչ մնաց յաջողէին Պարսկաստանի մէջ. Թուրքիոյ մէջ ալ այս կէտին շուրջ որոշ յաջողութիւններ արձանագրած են:

Ատլանտեան Ուխտի վերջին ժողովին, թրքական կառավարութիւնը ջանաց համոզել իր դաշնակիցները, թէ Պոլսոյ ցոյցերը ուղղուած էին Ատլանտեան Ուխտին դէմ: Այս՝ առայժմ ճիշդ չէ: Ինչօնիւ շատ որոշ արտայայտուեցաւ այս մասին: Բայց իր օգնականները քիչ մը աւելի կ'երանգաւորեն խնդիրը: Հանրապետական ղեկավար մը յայտարարեց ինծի՝ «Դաշինքները ժխտելու կամ չէզոքական երկիր դառնալու հարց չըկայ. բայց ի վերջոյ կը կարծենք թէ Մենտերէս քիչ մը շատ առաջ կ'երթայ Մ. Նահանգներուն հետ: Ամերիկացիներէն աւելի Ամերիկացի կ'ըլլայ: Իր քաղաքականութիւնը Թուրքիոյ շահերէն աւելի Ուաշինկթընի շահերը նկատի ունի»:

Ինչօնիւ եւ Հանրապետականները կ'ուզեն որ Թուրքիա իբր խարիսխ ծառայէ Ատլանտեան Ուխտի գործունէութեանց եւ ոչ թէ Ամերիկացիներուն:

«Պէտք է իրատես ըլլանք, կ'աւելցնեն Հանրապետականները: Չենք կրնար տեւապէս թշնամական վերաբերմունք պահել Խ. Միութեան հանդէպ, մինչ ամէն օր բարի յարաբերութեանց մասին կը խօսի: Պէտք է որ իւրաքանչիւր երկիր առանձին – առանձին քննէ Մոսկուայի հետ ունեցած իր խնդիրները»:

Այս յայտարարութեանց մէջ հակահամայնավարական քարոզչութեան բաժինը շատ մեծ է անշուշտ եւ իշխանութեան գլուխ անցնելու պարագային, Ինչօնիւ եւս կրնայ միեւնոյն քաղաքականութիւնը շարունակել: Բայց կ'ըսուի թէ այս գաղափարները սկսած են տեղ գրաւել ոչ միայն Հանրապետականներու մտքին մէջ, այլ նաեւ կարգ մը Դեմոկրատներու եւ նոյնիսկ կառավարութեան կարգ մը անդամներուն կարծիքն ալ են:

Երեք տարի առաջ ուղղակի ոչ մէկ կապ կար Մոսկուայի եւ Անգարայի միջեւ: Խորհրդային դեսպանը, որպէս թշնամի երկրի ներկայացուցիչ, Անգարայի իր պաշտօնատեղէն դուրս գրեթէ չէր գար:

Մինչդեռ այժմ, ռուսական դեսպանը յաճախ կը տեսակցի Թուրքիոյ Արտաքին Նախարար Զորլուի հետ. Կ'ըսեն նոյնիսկ թէ երկու մարդիկը բարեկամներ դարձած են: Դժուար չէ երեւակայել թէ խորհրդային դեսպանը ինչե՞ր կը փսփսայ Թուրք նախարարին ականջին. «Ի՞նչ շահ ունիք ձեր երկիրը Ամերիկացիներու տրամադրութեան տակ դրուած յարձակման գօտիի վերածելէն: Առաջին զոհերը դուք պիտի ըլլաք: 500.000 հոգինոց բանակ մը կը պահէք, որ ձեր պիւտճէն կը քայքայէ եւ յամենայն դէպս գործի ալ չի կրնար ծառայել: Պատերազմի մը պարագային, ձեր զինուորները հրացան ձեռք առնելու առեն իսկ չունեցած՝ հրթիռներու եւ հիւլէական ռումբերու տարափին տակ պիտի բնաջնջուին»:

Վերջերս պատահած երկու դէպքեր նոր կշիռ տուին խորհրդային պատճառաբանութեանց. դէպի անհունութիւն ուղարկուած ռուսական վերջին հրթիռը (որ փաստեց այս մարզին մէջ Ռուսերուն ունեցած առաւելութիւնը) եւ «լրտես – օդանաւ»ին միջադէպը: Ինչպէս յայտնի է, օդանաւորդը՝ Փաուըրս, Ատանայէն ճամբայ ելած էր ու Փաքիստան առաջին էջք մը կատարած՝ անկէ ճամբան շարունակելու համար դէպի Խ. Միութիւն: Խորհրդային փոխ – վրէժի յայտարարութիւնները այս անգամ շատ լուրջի առնուեցան Անգարայի մէջ: Առանց նոյնիսկ ամերիկեան դեսպանին լուր տալու, Անգարա չոր զեկոյց մը հրատարակեց, որուն մէջ կ'ըսուի թէ Անգարա երբեք արտօնութիւն տուած չէ ու ապագային ալ պիտի չարտօնէ որ իր հողամասին վըրայ գտնուած խարիսխները այս ձեւի գործունէութեանց ծառայեն:

Յունիսին կամ Յուլիսին Մենտերէս Մոսկուա պիտի մեկնի՝ Խրուշչեւի հետ տեսակցելու: Ինքնին յատկանշական դէպք մըն է ասիկա՝ ցոյց տալու համար թէ կամուրջին տակէն ինչ ջուրեր անցած են երեք տարիէ ի վեր:

Կշիռ ունեցող պարագայ մը տակաւին Թուրքիան կը պահէ ամերիկեան շրջագծին մէջ — տնտեսական օգնութիւնը, որ Թուրքիոյ ապրուստին միակ միջոցն է: Ռուսերը կրնան այս հարցն ալ կարգադրել:

Անգամ մը եւս կրկնենք, թէ որեւէ լուրջ հիմք չկայ խորհելու համար, որ թրքական քաղաքականութիւնը կրնայ յեղաշրջուիլ, ու թուրքեւխորհրդային մերձեցում մը կրնայ կատարուիլ ի հեճուկս Ամերիկայի:

Տակաւին շատ աղօտ միտումներու յանդիման կը գտնուինք: Եթէ Թուրքիա վերագտնէ իր ներքին անդորրութիւնն ու հաւասարակշռութիւնը, Ատլանտ. Ուխտին որեւէ լուրջ վտանգ չսպառնար: Բայց ի՞նչ կը պատահի, եթէ վաղը քաղաքացիական պատերազմ մը ծայր երկիրը երկուքի բաժնելով եւ ամէն տեսակի արկածախնդրութեանց դուռ բանալով:

Մ. Ք.

(«Ֆիկարօ», Մայիս 19 – 20)

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԲԱԶՄԱՎԷՊ ամսագիր, Թիւ 1 – 2, Յունուար – Փետրուար 1960, հանդիսարան, բանասիրական, գրական, գիտական, բարոյական: Հրատարակութիւն Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան, Ս. Ղազար, Վենետիկ:

ԸՆՏԱՆԻՔ (Մխիթարեան) ամսաթերթ, Ապրիլ 1960, Ս. Ղազար, Վենետիկ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

"ՊԱՏՇԳԱՄԸ"

Պարզ ու անպաճոյճ տիտղոս մը: Եւ սակայն, այս գործը իր առաջին իսկ երեւումին, հակառակ կարծիքներու լեռնակուտակ ալիք բարձրացուց:

Ժան Ժընէի «Պատշգամը» ներկայիս կը խաղցուի Թէաթր տիւ Ժիմնազի մէջ, իբրեւ գլխաւոր դերակատարուհի ունենալով Ֆրանսական բեմերու անուանի ողբերգակ դերասանուհին՝ Մարի Պէլ:

Ըսինք թէ այս թատերակը իրար հակասող կարծիքներու ալիք մը բարձրացուց: Ֆրանսական մամուլին մէջ երեւցան թատերական քրոնիկներ, որոնք գըրուատեցին Ժան Ժընէի այս գործը, համարելով զայն յառաջապահ եւ իրապաշտ թատրոնի ճշգրիտ նմոյշ մը: Եղան սակայն քննադատներ, որոնք ձաղկելով գործը, զայն նոյնիսկ նկատեցին «պայթակղութիւն» մը:

«Ֆիկարօ»ի թատերական քննադատը՝ Ժան Ժագ Կօթիէ, իր մէկ յօդուածին մէջ, հետեւեալ կերպով կ'արտայայտուի «Պատշգամ»ի մասին. —

«... Գիտեմ որ Լոնտոն, Նիւ Եորք եւ Պերլին «Պատշգամ»ի ստեղծագործութիւնը իրենց բեմերուն վրայ մեծ խանդավառութեամբ ողջունեցին, անոր երեւումը հռչակելով իբրեւ քսաներորդ դարու թատրոնին մեծագոյն պահը: Էհ, ընաւ հոգս չէ որ ծիծաղելի պիտի ըլլամ եթէ յայտարարեմ թէ Լոնտոն, Նիւ Եորք եւ Պերլին իրենց մատը կը կոխեն իրենց աչքերուն մէջ: Եթէ կը սխալիմ, ապա ուրեմն քսաներորդ դարու թատրոնը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ խառնակութեան, կեղծ բանաստեղծութեան, աղտեղութեան եւ մարմնական կոպիտ տռփի ընդարձակածաւալ կրկէս մը, որուն մէջ կը տապլտկի մեր օրերու հեղինակը, առանց կարենալ պայծառօրէն արտայայտելու իր միտքերը, ինչ ալ ըլլան անոնք ...»:

Ի՞նչ էր պատճառը այս դժգոհութեան: Տանք համառօտակի «Պատշգամ»ի նիւթը:

Տեսարանները կ'անցնին հանրատուն մը մէջ, որուն տնօրէնուհին Տիկին Իրմա (Մարի Պէլ) մասնաւորապէս կահաւորած է սենեակներ, ուր կ'ընդունի իր «յաճախորդ»ները, որոնք կու գան հոն յագուրդ տալու իրենց անասնական կիրքերուն: Իր այցելուներուն մէջ կան մասնաւորապէս երեք հոգի որոնք կը սիրեն ամէն անգամ իրենց այցելութեան ընթացքին ծպտուիլ: Այսպէս, մէկը կը ներկայանայ իբրեւ եկեղեցւոյ իշխան մը, երկրորդը՝ իբրեւ արդարութեան ներկայացուցիչ դատաւոր մը իսկ երրորդը՝ իբրեւ մեծ զօրավար մը իր համազգեստով եւ շքանշաններով:

Ասիկա խաղին առաջին մասն է:

Երկրորդ մասին մէջ ներկայ կ'ըլլանք տարբեր երեւոյթի մը: Յեղափոխութիւն մըն է ծայր տուած քաղաքին մէջ: Պալատէն պատգամաւոր մը կը հասնի հանրատուն եւ կը հրաւիրէ տնօրէնուհին պալատ, բազմելու համար գահին վրայ իբրեւ թագուհի: Առաջարկը իսկոյն կ'ընդունուի հանրատան տիրուհիին կողմէ, կը մեկնի պալատ, առանց մոռնալու սակայն իր հետ տանելու իր երեք «յաճախորդ»ները, որոնք կարգաւ պիտի ներկայացնէին առաջինը՝ Եկեղեցին, երկրորդը՝ Արդարութիւնը եւ երրորդը՝ Բանակը: Իրենց կը միանայ նաեւ քաղաքին ոստիկանապետը: Եւ սակայն, երկար չի տեւեր այս իշխանապետութիւնը եւ յանկարծ մեր հերոսները կը գտնենք դարձեալ հանրատան մէջ, ուր տնօրէնուհին հանդիսաւորապէս կը յայտարարէ թէ եթէ պէտք ըլլայ, դարձեալ պիտի վերսկսի «գործունէութեան»...

Այս է, համառօտակի, «Պատշգամ»ին նիւթը:

Եղած են քննադատներ ալ, որոնք Ժան Ժընէի «Պատշգամ»ը կը դասեն իբրեւ փիլիսոփայական խորախորհուրդ գործ մը, քանի որ, կ'ըսեն անոնք, «հեղինակը իր այս գործով ուզած է փաստել թէ մեր օրերուն տիրող ընկերային կարգերը եւ մարդոց փոխ – յարաբերութիւնները նոյնքան կեղծ են ու խարդախ, որքան Տիկին Իրմայի յաճախորդներուն տիպարը ...»:

Ամէն պարագայի մէջ, Թէաթր տիւ Ժիմնազի բեմին վրայ, ծանօթ բեմադիր Փեթեր Պրուքի մականին տակ, Մարի Պէլ եւ իր արուեստակից ընկերները, ամէն գիշեր, բազմահարիւր ունկնդիրներու կը բաշխեն գեղարուեստական անսահման հաճոյք:

×

Ֆրանսացի Մշակոյթի գործերու նախարար Պ. Անտրէ Մալրոյի կարգադրութեամբ վերջերս Ազգային Ժողովրդական Թատրոնի մասնաճիւղ մը ստեղծուած էր, Րէքամիէի թատրոնին մէջ:

Այժմ Րէքամիէի բեմին վրայ կը ներկայացուի Հէնրիկ Իպսէնի ծանօթ մէկ թատերակը՝ «Վայրի Բադը»:

Կէս դարէն աւելի կեանք ունեցող այս թատերակը, Նորվեկիացի մեծանուն թատերագրին լաւագոյն գործերէն մէկն է, որ հակառակ իր տարիքին կը պահէ տակաւին յառաջապահ թատրոնի խաղացանկին մաս կազմելու իր իրաւունքը:

Իպսէն իր այս գործով հարցում մըն է որ կ'ուղղէ մարդկութեան.— Պէ՞տք է մերկապարանոց յայտնել ճշմարտութիւններ որոնց երեւան գալը օգուտէն աւելի վնաս կը պատճառէ:

Խաղին նիւթը շատ պարզ է: Լուսանկարիչ Հիալմար Էքտալ իր կնոջ՝ Ճինայի եւ հեզահամբոյր աղջնակին՝ Հետվիկի հետ կ'ապրի խաղաղ ու անդորր կեանք մը, միշտ այն համոզումը ունենալով թէ անվերապահ սիրոյն ենթակայ է թէ իր կնոջ եւ թէ իր քնքոյշ աղջնակին:

Եւ ահա, ընտանիքին մտերիմ մէկ բարեկամը՝ Կրէկուար, պարտականութիւն կը համարի իր բարեկամ Հիալմարին յայտնելու թէ իր տանտիկին ու առաքինի կինը ատենօք զինքը խաբած է եւ աղջիկը որուն հայրը կը կարծէ ինքզինքը, իր կնոջ ապօրինի յարաբերութեանց պտուղն է ...:

Խաղին տիտղոսը կազմող «Վայրի բադը» Իպսէնի կողմէ գրուած է իբրեւ խորհրդանիշ միայն, որ կը ներկայացնէ խաբուած հաւատքը: Եւ սակայն Նորվեկիացի թատերագրին ստեղծած տիպարները դուրս են խորհրդանշական ըլլալէ եւ կը մտնեն իրական, ապրող դէմքերու կալուածին մէջ:

Խաղը շատ յաջող կերպով կը ներկայացուի երիտասարդ դերասանական կազմի մը՝ Հիւպէր Ժինիւի ղեկավարած Ստրազպուրկի Տրամաթիքական խումբին կողմէ:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ԿԵԱՆՔԸ
ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Դ.

Դժուար թէ կարելի լինի նկարագրել նրա բերանը, որովհետեւ մշտական ձեւ չունէր: Եթէ տանն էր, ընտանիքի անդամների ներկայութեան, ուրիչ ձեւ ունէր, եթէ հիւրեր գային՝ տարբեր ձեւ էր ընդունում, հօրս ներկայութեան՝ տարբեր (զսպուած եւ կծկուած), բամբասանք արած ժամանակ արտակարգ մեծանում էր:

Վայ թէ քնէր — այդ ժամանակ բերանն իրանը չէր — մի անտէր եւ աւերակ խորշ, ուր ամէն ինչ մտնում, ելնում էր: Այդ աւերակ խոռոչից դուրս էին ցցւում նրա իրարից հեռու երեք ատամները՝ ինչպէս ցամաք նետուած հին եւ խորտակուած նաւի կայմեր:

Հագուստը միշտ հին էր:

Երջանիկ էր նա ցնցոտիներում:

Նա դէմ էր մինչեւ անգամ բնութեան յաջողութեան:

Ատում էր լաւ հագնուողներին, ատում էր մանաւանդ գեղեցիկ կանանց:

Յիշում եմ նրա կարկատանները, խունացած վերարկուն, հազար ու մի գոյնզգոյն կտորներով կպցրած շապիկը, մանաւանդ գլխի շալը, որը մի յիմար անգլիացի փորձեց գնել իբրեւ անտիկ ձեռագործ:

×

Հօրաքոյրս ընկոյզից շինած մի խոշոր սնտուկ ունէր (երեք հոգի կարող էին ծալապատիկ նստել մէջը), որի բովանդակութիւնը դժուար է ես այժմ կարողանամ վերյիշել:

Այդ սնտուկում կային յիսուն տարուայ հին սիսեռի կարուած մետաքսէ շորեր, կօշիկներ, զանազան գոյնի կոճի եւ խառնըւած թելեր, երեսի սրբիչներ, ծածկոցներ, գուլպաներ, գլխանոցներ, վարտիկներ, շապիկներ, ասեղ, դնդասեղ, զանազան որակի կերպասի կտորներ, հին ոսկիներ, մարգարիտներ, գոհարներ, փոքրիկ խալիչաներ, արծաթ թաս, չիբուխներ, համրիչներ, գօտիներ, օտարգոյնի շշեր, պատկերներ, շրջանակներ, հին դրամներ, ոսկեկօթ գրիչներ, թանաքամաններ, հին աւետարաններ, երուսաղէմեան խաչեր, կոճակներ, դանակներ, ֆէսի ծոպեր, մատնոցներ եւայլն ...

Իսկ նա ապրում էր փառահեղ ցնցոտիներում, հագնում էր այնպիսի զուլպաներ, որոնք երեսուն տարուց ի վեր կարկատում էր, այնքան էին հաստացել, որ ոչ մի կօշիկի մէջ չէին մտնում:

×

Երկար տարիներ առաջ մէկը՝ Նազար աղան՝ նրան կնութեան էր ուզել եւ նա մերժել էր:

— Ինչ անմախ էի էն վախտը, — ասում էր հօրաքոյրս, — որ էտ մարդը չառի, Նազար աղայի տանը խանում խաթուն կ'ըլլէի:

Այս ասելուց յետոյ՝ հօրաքոյրս խոր ախ էր քաշում եւ պատրաստ էր արցունքը, թափւում էր սեւ, ծալքոտած երեսներից վար:

Նազար աղան, ամառ – ձմեռ, կախ ընկած վարտիքի նման մի անձրեւանոց ունէր, չոր, ցից – ցից մազերով, բղտոտած ֆէսով: Նրա աչքերը տարբեր ուղղութիւններով էին յառում: Նազար աղայի քայլուածքը նման էր այն էշի քայլուածքին, որի ծանր բեռը, տիրոջ անուշադրութիւնից, գալիս հասնում եւ մինչեւ պոչը, ծանրանալով յետոյքի վրայ եւ զառիվեր է բարձրանում:

Բայց Նազար աղան այդպէս չէր երեւում հօրաքրոջս:

Նա յաճախ կրկնում էր.

— Մարդ, ինչ մարդ, բոյր – բուրը տեղը, շարժուածքը, քէլքը, քիչ խօսող, լուրջ, կնկանը Ալմաստ մը կ'ըսէ, Ալմաստ մ'ըլ բերնէն կ'ըյնի... տուն – տեղը լեցուն, վաստակը տեղը ...

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

Վերակազմակերպել օրէնսդիրական մեքենան : Լուսարդելը ջնջուած է :

Պաշտօնական շրջանակները յոյս կը յայտնեն թէ երեք ամիսէն նոր ընտրու - թիւններ կարելի պիտի ըլլայ կազմակեր - պել :

Վերջին լուրերուն համաձայն ձերբա - կալուածներու թիւը 63ի կը հասնի : Ա - տոնց մէջ կը գտնուին, երեսփոխաններ, ոստիկաններ, դեմոկրատ կուսակցու - թեան պարագլուխները եւ առեւտրական- ներ :

Անգարայի մէջ շրջան բրած է լուր մը ըստ որուն նախկին պետական նախարար՝ Իզզէթ Աքսալ անձնասպան եղած է :

Մոսկուա, Անգլիայէն, Ֆրանսայէն, Փաքիստանէն, Իսրայէլէն եւ Յունաստա- նէն եաք ճանչցած է նոր կառավարու - թիւնը :

× Մենտերէս եւ Պայար կը տառապին արեան ճնշումի բարձրացումէ :

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ,

Այսօր Հինգշաբթի (Յունիս 2) ժամը 20·05ին Ֆրանսական ձայնասփիւռի Ֆը- րանս 3 կայանէն (նախկին՝ Նասիօ - նալ), Րաֆֆի Պետրոսեան պիտի նուագէ Փրոքոֆիէֆի երկրորդ քօնչերթօն Ֆը - րանսական Ձայնասփիւռի Ազգային Նը - ւագախումբին ընկերակցութեամբ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ողբացեալ Ժպտուն Ոսկերիչեանի (ծըն- եալ Զուքասըղեան), մահուան Բ. տարե- լիցին առթիւ Տ. Ոսկերիչեան, Վահրիճ եւ Վարդանուշ Կէօքճեան կը ծանուցանեն թէ այս Կիրակի (5 Յունիս) հոգեհան - գստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Յ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ: Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ

Լը ՓԷՔ

Բացուած են արձանագրութիւնները

1960-1961

Ուսումնական տարեշրջանին համար:

Տասը տարեկանէն սկսեալ երկրորդա - կան վարժարանի որեւէ դասարանի ու - սանող աշակերտ կ'ընդունուի: Ուսման ծրագիրն է դասական ընթացք (Քուր քը- լասիք) :

Որ եւ է լուսաբանութեան համար դի - մել, գրաւոր կամ հեռաձայնով, վարժա- րանի տեսչութեան :

ÉCOLE APOSTOLIQUE
3, Ave. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. ; 963 0172

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէնթ Անթուանի բնակիչներէն Պ. Թո- րոս Գրիգորեանի մահուան տխուր առթիւ Ս. Եկեղեցւոյս պայծառութեան հետեւ - եալ նուէրները եղած են :—

Պ. Գաբրիէլ Նահապետեանէ քսան Ն. Ֆ., Պ. Գրիգոր Ինճէճեանէ տասը Ն.Ֆ., Թաղականութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Գրիգորեան ընտանիքին անդամ - ներուն :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր Եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծա - նուցանէ թէ՝ այս Կիրակի Հոգեհալուստի տօնը կը կատարուի օրուան յատուկ հան- դիսաւոր արարողութեամբ, դպրախում - բին բազմաձայն երգեցողութիւնով :

× Տօնին Բշ. օրը (6 Յունիս), Կրօն. Ընկերակցութեան հրաւէրով երգչախում- բը իր ամբողջ կազմով, ընկերակցու - թեամբ քահանայի եւ սարկաւագներու եւ վարչութեան անդամներու, կ'ուղեւորի Սէն Ռաֆայէլ, հոն գտնուող նորահաս - տատ «Հայկական Տուն»ին մէջ պատա - րագի արարողութիւն կատարելու, հոգե- պէս մխիթարելու համար պատսպարեալ- ները: Կը հրաւիրուի շրջակայքի Հայու - թիւնը :

× Երեւանէն Դաւիթ Պ. Արքլեան կը փնտռէ եղբայրը Մեսրոպ Պ. Արքլեանը : Հոկտեմբերեանէն Երանիկ Վարդանեան կը փնտռէ Վարդգէս Ս. Միքայէլեանը : Դիմել եկեղեցի :

× Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է տասը Ն. Ֆ. նուէր՝ Օր. Ալ- նիւ Տոլմաճեանէ :

ՀԱՅԱՑԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, հայկա - կան հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ քա - րոզ պիտի ձայնասփռուին Վատիկանի ռատիոկայանէն :

Պիտի քարոզէ Գեր. Ներսէս վրդ. Սեթ- եան՝ Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան Հայ Դպրոցի :

Միջին ալիք՝ 196 մ.: Կարճ ալիք՝ 19·84, 25·67, 31·10 :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Յակոբ Կիւրեղեան եւ զաւակները (Շարվիէօ), նոյնպէս զաւակները (Ամե - րիկա), Տէր եւ Տիկին Մանուկեան (Ա - մերիկա), Հայկազ, Գրիգոր, Պ. Կիւրեղ- եան (Փարիզ), Բէհլիվանեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Յ. Տիչիեան (Փոն տը Շէ- րիւ), իրենց խորին շնորհակալութիւննե- րը կը յայտնեն բոլոր անոնց որ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնած են հեռա - գրով, նամակով եւ կամ անձամբ, իրենց ողբացեալ կնոջ, մօր, քենիին, հարսին եւ սանամօր ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ԿԻՒՐԵՂ- ԵԱՆի (ծնեալ Լուսիկեան) ցաւալի մահ - ուան առթիւ :

×

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւ- նը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւ - եալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան :—

Այրի Տիկին Քիլարճեան իր զաւկին Պ. Գառնիկ Քիլարճեանի ապաքինման առ - թիւ յիսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Գրի - գոր Աւագեանէ յիսուն Ն. Ֆ.:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի Օրուան Սորպոնի գեղարուեստական ցերեկոյթին առթիւ Ֆէսանվիլլէի օժանդակութեան կայանին կը նուիրեն. —

Տիկին Վ. Զրբաշեան յիսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Թէսիէ տիւ Գրօ հարիւր Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Յ. Տապաղեան 50 Ն. Ֆ., Պ. Լ. Վարժապետեան 40 Ն.Ֆ., Պ. Մարկոսեան երեսուն Ն. Ֆ., Պ. Գան- ճեան երեսուն Ն.Ֆ.: Տիկին Էգնայեան 20 Ն. Ֆ., Տիկին Ա. Ֆրէնկեան քսան Ն.Ֆ., Պ. Տաւուտեան քսան Ն. Ֆ., Պ. Ա. Հա- րենց քսան Ն. Ֆ., Պ. Գալապանեան երե- սուն Ն. Ֆ., Տիկին Նորա երեսուն Ն.Ֆ., Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Տամլամեան 20 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տօնիկեան քսան Ն. Ֆ., Պ. Ն. Ֆրէնկեան քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Եաղճեան 10 Ն. Ֆ., Պ. Փափազեան քսան Ն. ., Պ. Շապանեան երեսուն Ն. Ֆ., Պ. Հրաչեան 10 Ն. Ֆ., Տիկին Սեդրոսեան քսան Ն. Ֆ., Տիկին Տէրպէտէրեան 10 Ն. Ֆ., Պ. Կարապետ Մոմճեան տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Տաքէսեան տասը Ն.Ֆ., Տօքթ. Քիթապճեան տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկ. Ա. Աճէմեան քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկ. Սարգիսեան 10 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Բապուճեան տասը Ն. Ֆ.:

×

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ Օզափ. կայանի ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն —

Պ. Հիւսիսեան երկու հարիւր Ն. Ֆ. : Պ. Ալեքսանդրեան հարիւր Ն. Ֆ.: Պ. Ճըն- կըտըրեան հարիւր Ն. Ֆ., Պ. Ճիէրճեան հարիւր Ն. Ֆ., Պ. Աղամեան յիսունՆ.Ֆ:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐ - ՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒ - ԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝
ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

ՎԻԷՆ.— Յառաջիկայ Յունիս 5ին, Հո- գեգալուստին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի խաղադաշ- տին վրայ տեղի կ'ունենայ ոտնագնդակի մեծ եւ բարեկամական մրցումը Կրընոպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի հետ :

Այս առթիւ, կազմակերպուած է փոք - րիկ դաշտահանդէս - խնջոյք մը, ուր այ- ցելուները եւ ներկայ հասարակութիւնը պիտի գտնեն հաճելի ընդունելութիւն մը եւ առատ ուտելիք, խմելիք :

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի :

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու առաջին խումբին արձա - նագրութիւնները փակուած են: Սակա - ւաթիւ տեղեր միայն մնացած են Օգոս - տոսի համար:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20: Անկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօսթուէ 27·35: 5 Րիւ Մէյրան:

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մաս- նաճիւղերուն :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎ

Պատգամաւորական ժողովին մասնակ - ցող ճամբորդները պէտք է մեկնին Ուր - բաթ, Յունիս 3ին, հաւաքավայր, Կառ տը Լիոն, Փլաս տը լ'Օռլօժ, ժամը 22·30- ին :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

—o—

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9·30ին, սովորական հա - ւաքատեղին :

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Զաւարեան, Ռոստոմ, Ապրիլեան Ա. րունդի կազմակերպած ծովագնացութեան օթօքարը կը մեկնի ճիշդ հետեւեալ ժա- մերուն յառաջիկայ Կիրակի առաւօտ. Փլաս տը լա Րէփիւպլիք, Պուլվար Ա. ժէնթայէն՝ ժամը վեցին: Պէլվիլի եկե- ղեցիէն՝ ժամը 6·30ին: Իսի լէ Մուլինօ- յէն Զատիկեանի սրճարանին՝ ժամը 7ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Տեղ մնացած չըլլալով՝ արձանագրու - թիւնները փակուած են :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին:

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԺԱՄԸ 10ԻՆ

Յառաջիկայ Կիրակի՝ Տօն Հոգեգալուս- եան, հանդիսաւոր Ս. պատարագ պիտի մատուցանէ Հոգեւոր Հովիւ Տէր Եսայի Խաչակիր քահանայ Ալթունեան :

Երգեցողութիւն հրաւիրեալ դպիրներու մասնակցութեամբ :

Ի պատիւ Տէր Հօր քառասնամեայ քահանայութեան, կոչ կ'ընենք Շաւիլի բարեպաշտ ժողովուրդին որ խուռներամ դայ եկեղեցի՝ ստանալու համար յոբելեարին օրհնութիւնը եւ իր երախտագի - տութիւնը յայտնելու ՏէրՀօր, տարիներ ի վեր բարւոք կատարած իր ծառայու - թիւններուն համար :

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՌԱՋ
Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.
ՈՒՐԲԱԹ 3 ՅՈՒՆԻՍ — VENDREDI 3 JUIN 1960
36րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 8815 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16րդ ՏԱՐԻ, Թիւ 4616

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Բ.

Օսմանեան կայսրութիւնը տասնեւիններորդ դարուն վերջին ծայր յետամնաց երկիր մըն էր։ Եւրոպական քաղաքակրթութեան նշոյլն անգամ չկար Թուրք տարրին մօտ։

Սուլթանը սկզբունքով բացարձակ իշխանութեան տէրը կը նկատուէր։ Սակայն ենիչէրիները իրենց զինուորական ուժեղ կազմակերպութեամբ ամենազօր դարձած՝ սարսափի տակ կը պահէին ո՛չ միայն ժողովուրդը — Պոլսոյ ու գաւառներու մէջ, այլեւ սուլթանն ու իր նախարարները։

Սուլթան Մահմուտ բարենորոգումներ կարենալ մտցնելու համար երկրին մէջ, ամէն բանէ առաջ մաքրագործեց Ենիչէրները եւ կանոնաւոր բանակի (Նիզամը Ճէտիտ) կազմութեան ձեռնարկեց։

Իր որդին եւ յաջորդը Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտ գահ բարձրացաւ 1839 Յունիս 19ին (Հ. Տ.)։ Ուզելով շարունակել հօրը բարենորոգչական գործը, նոյն տարուան Նոյեմբեր 3ին հանդիսաւորապէս հրատարակեց Կիւլհանէի Խաթթը Շէրիֆը, որով կը խոստանար իր հպատակներուն կեանքը, պատիւն ու ինչքը ապահովել, ու - խտիր տարբերութեան հաւասար իրաւունքներ տալ, եւայլն։

Ղրիմի պատերազմէն (1853 – 55) վերջ Փարիզի մէջ գումարուելիք հաշտութեան ժողովի նախօրեակին՝ 1856 Փետրուար 6/18ին՝ նոր Խաթթը Հիւմայունով մը Ապտիւլ Մէճիտ կը կրկնէր իր խոստումները քրիստոնեաներուն, առաջքն առնելու համար մեծ պետութեանց միջամտութեան՝ Թուրքիոյ ներքին գործերուն։

Թանզիմաթի երանելի օրերն էին։

Հայերը իմաստութիւնն ունեցան օգտուելու առիթէն եւ յաջողեցան հիմը դնել Ազգային Սահմանադրութեան, որուն շնորհիւ ազգը կ'ազատէր ամիրաներու եւ եկեղեցիներու, ինչպէս նաեւ բարձրաստիճան եկեղեցականներու քմահաճ եւ բռնակալական կարգադրութիւններէն։

1860ի Սահմանադրութիւնը իր 150 յօդուածներով բոլորովին ազատական եւ ժողովրդավարական հիմերու վրայ կը դնէր Հայոց ազգային, եկեղեցական եւ կրթական գործերը։ Ընտրողական դրութիւնը, մարմիններու հաշուետուութիւնը եւ նման սկզբունքներ բոլորովին յառաջդիմական, վերջին ծայր յանդուգն բաներ էին հարիւր տարի առաջուան միջավայրին համար։

1863ի Սահմանադրութիւնը— պաշտօնապէս վաւերացուած եւ Տիւսթուրի մէջ հրատարակուած — 150 յօդուածները վերածեց 99ի եւ կարգ մը սեղմումներ մտցուց ժողովրդավարական դրութեան մէջ։ Սուլթան Ապտիւլ Ազիզի եւ Ապտիւլ Համիտի օրով քանիցս կախակայուեցաւ Ազգ. Սահմանադրութիւնը։ Ազգային Ժողովի գումարումը տարիներով արգիլուեցաւ։ Քաղաքական եւ կրօնական ժողովները յաճախ նշանակովի եղան։ 1908ի Օսմանեան Սահմանադրութենէն վերջ իրական ձեւով մեր Ազգ. Սահմանադրութիւնն ալ կրկին կեանքի կոչուեցաւ եւ Ազգ. Ժողովը փայլուն շրջան մը բոլորեց մինչեւ Համաշխարհային առաջին պատերազմը։ [...] մըն ալ՝ Զինադադարէն, մինչեւ Պոլսոյ պարպումը դաշնակիցներէն։

Ազգային Սահմանադրութիւնը կարեւոր դեր մը կատարեց ԺԹ. դարու Հայկական զարթօնքին մէջ։ Հակառակ երեսփոխաններու երկու երրորդին Պոլսոյ թաղերէն ընտրուած ըլլալուն՝ Ազգային Ժողովը, իր օրակարգին վրայ ունեցաւ միշտ գաւառի գործերը։ Մասնաւորաբար

Խրիմեան Հայրիկի պատրիարքութեան օրով գաւառի հարստահարութիւնները առաջին տեղը կը գրաւէին։ Ներսէս Վարժապետեանի օրով ալ շարունակուեցաւ նոյն ուղղութիւնը։ Պատրիարքները յաճախակի «Թաքրիր»ներ կը ներկայացնէին Բարձրագոյն Դրան՝ բողոքելու համար ներքին գաւառներու մէջ Հայերուն ենթարկուած կեղեքումներուն դէմ։

Շնորհիւ Ազգ. Սահմանադրութեան, հայ ժողովուրդը քաղաքական հասունութիւն ունեցաւ եւ ժողովրդավարական, ազատական սկզբունքներուն ընտելացաւ։ Որոշ չափով ալ կարգապահութիւն սորվեցաւ։

Աղէտէն վերջ արտասահմանի մէջ Հայութիւնը կազմակերպուեցաւ՝ իբրեւ ուղեցոյց ունենալով Ազգ. Սահմանադրութիւնը, երկրէ երկիր յարմարելով տեղական պայմաններուն եւ օրէնքներուն։

1863ի Ազգային Սահմանադրութիւնը նոյնութեամբ ընդօրինակած է 1860ի բնագրին առաջին յօդուածին առաջին հատուածը, իբրեւ հիմնական սկզբունք.

« Ազգին ամէն մէկ անհատը առ ազգը պարտաւորութիւններ ունի. ազգն ալ իր կողմէն առ ազգային ամէն մէկ անհատ պարտաւորութիւններ ունի. դարձեալ ամէն մէկ անհատ իրաւունքներ ունի ազգէն եւ ազգն անհատներէն»։

1863ի Սահմանադրութիւնը կ'աւելցնէ.

« Ուստի ազգն ու ազգայինք փոխադարձ պարտքով կապուած են իրարու հետ անանկ, որ մէկին պարտաւորութիւնք միւսին իրաւունքն են»։

Հարիւր տարի վերջ ալ այս հիմնական սկզբունքը կը պահէ իր արժէքը, իբրեւ յաւիտենական ճշմարտութիւն։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎՐԻՊԱԿ.— Երէկուան խմբագրականին մէջ, Բ. սիւնակ, երկրորդ տողէն կարդալ՝ — « Խանութներու եւ ամիրաներու «լուսաւորեալ»ներու եւ «խաւարեալ»ներու եւայլն »։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՆՏԵՐԷՍ ԿՐՆԱՅ ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԻԼ

ԻՍՄԷԹ ԿԸ ԽՕՍԻ. — "ՏԵՂԵԱԿ ՉԷԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾԷՆ, ԲԱՅՑ ՕՐԻՆԱՒՈՐ Է"

400 ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Գնդապետ Ալաթլի, յեղափոխական կոմիտէի բանբերը մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարած է թէ Անգարայի ու Պոլսոյ հասարակաց փոսերուն եւ ձուկի-միսի սառնարաններուն մէջ դիակներ գտնուած են։ Բոլորն ալ Մենտերէսի կառավարութեան զոհերն են։ Թէեւ կարելի չէ եղած ճշդել սպաննեալներուն թիւը, այսուհանդերձ կը կարծուի թէ մինչեւ 90 կամ 100ի կը հասնի։

Նոյն յայտարարութեան համաձայն 400 երեսփոխաններ — բոլորն ալ դեմոկրատ — ձերբակալուած ու Եասսըատայի կղզին արգելափակուած են։ Ձերբակալուածներուն մէջ կը գտնուին հինգ-վեց կիներ։

Լուծուած Ազգային Ժողովին մէջ Մենտերէսի կուսակցութեան պատկանողներու թիւը 406 էր։

Եասսըատա կղզին Մարմարայի մէկ ամայի կղզին է, ուր միայն մէկ շէնք կայ։

Յանձնախումբ մը կազմուած է որ պիտի քննէ նախկին նախագահ՝ Ճէլալ Պայարի, նախկին վարչապետ՝ Մենտերէսի, նախկին նախարարներու, երեսփոխաններու դէմ եղած ամբաստանութիւնները։

Շատեր ամբաստանուած են Սահմանադրութիւնը յարգած չըլլալու համար, իսկ ուրիշներ՝ կաշառակերութիւն եւ այլ ոճիրներ գործած ըլլալու յանցանքով։

Բանբերը յայտարարած է թէ նախկին ղեկավարներուն դէմ եղած ամբաստանութիւնները եթէ ճիշդ են դատի պիտի քաշուին։

Շատեր մահուան դատապարտուելու վտանգին տակ կը գտնուին։ Առաջին առթիւ՝ Մենտերէս որուն դէմ գրգռուած են բոլորն ալ, անխտիր, եթէ կարելի ըլլայ հաստատել որ սահմանադրութիւնը բռնաբարած է։

Պոլսոյ փաստաբաններու ակումբը որոշեց չպաշտպանել նախկին պետական մարդիկը։ Կոչ ուղղած են երկրին բոլոր փաստաբաններուն որ իրենց հետեւին։

Բանակին բանբերը, Ալաթլի ըսած է նաեւ թէ Ուրբաթ օրուան պետական հարուածէն ետք զանազան նախկին երեսփոխաններ փորձած են հակայեղափոխական շարժում մը կազմակերպել։ Բարձրաստիճան զինուորականներ ձերբակալուած են։ Զօրավար Ռ. Էրտելհուն, սպայակոյտի նախկին պետ, զօրավար Թ. Ակալըն օդատորմի նախկին պետ, զօրավար Ն. Արկիւք, Անգարայի զինուորական նախկին հրամանատար, զօրավար Ս. Քիւյիւեաշհ, բանակի նախկին ընդհանուր հրամանատար եւ ուրիշներ։

Բարձրաստիճան սպաները զինուորական ատեանի կողմէ պիտի դատուին։ Կը մեղադրուին ժողովուրդին եւ ուսանողներուն վրայ կրակ բացած ըլլալու յանցանքով։

Պետական հարուածէն ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով, Հալքի ղեկավարը եւ Թուրքիոյ նախկին նախագահը Իսմէթ Ինէօնիւ որ 75 տարեկան է, մամուլի ասուլիս մը տուած է։

Անդրադարձած է պետական հարուածին որ իր ըսելով Թուրքիան փրկեց անիշխանութենէ ու այս առթիւ քննադատած է դեմոկրատներու կառավարութիւնը որ բռնաբարած եւ ոտնակոխ ըրած է Սահմանադրութիւնը։

Նոր կառավարութեան մէջ պաշտօն պիտի ստանձնէ՞ — « Դեռ որոշած չեմ թէ վերակազմուելիք կառավարութեան մէջ գործօն դեր պիտի կատարեմ թէ ոչ » ըսած է։ Ցամենայն դէպս պիտի մասնակցի ընտրութիւններուն, իբրեւ «իր կուսակցութեան պետը »։

Արտաքին նախարարութիւնը կը հաղորդէ թէ՝ Զուիցերիա, Սպանիա, Թունուզ, Ճափոն, Յորդանան եւ Լիբանան ճանչցած են Թուրքիոյ նոր կառավարութիւնը։

Ցարդ 23 պետութիւններ ճանչցած են։

Ընդհանուր առմամբ կացութիւնը խաղաղ է Թուրքիոյ մէջ։

Միայն Պոլսոյ մէջ կը շարունակուի լուսարգելը գործադրուիլ, այն ալ կէս գիշերէն մինչեւ երեք միայն։

«Թայմզ»ի Աթէնքի Թղթակիցը, Մարի Մարինի Թուրքիոյ մասին իր յօդուածը կը վերջացնէ հետեւեալ հարցումով։

« Կը մնայ գիտնալ թէ Թուրք զինուորականները ո՞ւր պիտի կանգնի՞ն իրենց խոստումին, ժողովրդավարական դարձնել Թուրքիան։ Ախորժակը ուտելով կուգայ, ուստի շատեր կը հարցնեն Կիւրսէլ իր կարգին պիտի չփորձէ՞ Նասըրի եւ Քասըմի ճամբով ընթանալ »։

Յօդուածագիրը կը բացատրէ նաեւ Մենտերէսի անկումը ըսելով թէ անոր սխալը եղաւ «անգլիական քաղաքականութիւն ընել ամերիկեան տոլարով ինչ որ բաւական դժուար է նոյնիսկ իրենց պէս հին ազգերու համար »։ Այդ պատճառով Ամերիկա ձգեց որ «փողոցը» ինք առաջին վէճը ունենայ վարչաձեւին հետ։

× Զօրլուի (Նախկին արտաքին Նախարար) բնակարանը կատարուած խուզար-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Նախարարաց Խորհուրդը, Զօրավար տը Կոլի նախագահութեամբ պատմական օրէնքներու կարգ մը տրամադրութիւնները փոխած է։

× Ներքին ապահովութեան եւ արտաքին ապահովութեան դէմ գալած ըլլալու յանցանքները կը նոյնանան։ Նախապէս անջատ էին. առաջինին մէջ կ'իյնային լրտեսական գործունէութիւնը եւն. երկրորդին մէջ պետութեան շահերուն դէմ դաւադրութիւն, եւայլն։

Այժմ ներքին եւ արտաքին ապահովութեան դէմ գործուած արարքները քաղաքական նկարագիր պիտի ստանան։

Քաղաքային դատարաններուն իրաւասութեան սահմանները ընդարձակուած են։

Մինչեւ հիմա զինուորական ատեաններուն վիճակուած էր քննել եւ դատել արտաքին ապահովութեան յանցանքով ամբաստանեալները։ Ներքին ապահովութեան դէմ դաւողները կը քաշուէին քաղաքային դատարաններուն առջեւ։ Այսուհետեւ, Հանրապետութեան դատախազին պիտի ներկայացուին բոլոր խնդիրները։

Նախադատական բանտարկութեան ժամանակամիջոցը երկուքէն չորս ամիսի բարձրացած է։

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՀ Է ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

Վարչապետ Տըպրէ գոհացուցիչ գտած է Ալժերիոյ գաւառական ընտրութիւնները։ Ընտրութիւններուն մասնակցած են ընտրողներուն 58 առ հարիւր, ինչ որ գոհացուցիչ կը նկատուի, եթէ նկատի առնուին վայրերուն հեռաւորութիւնը եւ այլ դժուարութիւնները։

Մօտ ապագային ընդհանուր խորհրդատուներու ժողով տեղի պիտի ունենայ ու պիտի ընտրուին՝ նախագահը եւ կոմիտէ։

Յունիս 14ին, Հանրապետութեան նախագահը ճառ մը պիտի խօսի։ Քննութեան պիտի առնէ երկրին ներքին կացութիւնը։

Յունիս 10ին ընդհանուր գործադուլ մը տեղի պիտի ունենայ, պետական պաշտօնեաներու։

175ի դէմ 284 ձայներով Ազգ. Ժողովը մերժեց ազատ արձակել՝ Լակայարտը։ Անկախները կը պահանջէին այս վերջինին արձակումը։

ԹԱՍ գործակալութիւնը տը Կոլի ճառը հաղորդեց կարգ մը կրճատումներով եւ « ճշդումներով »։ Կը ճշդուի գլխաւորաբար Նախագահին ճառին այն մասը ուր տը Կոլ կ'ըսէ թէ «նոր երգ մը լսուեցաւ Խորհրդ. Միութեան մէջ՝ խաղաղ համակեցութիւն ...», այս առթիւ Կրեմլին կը ճշդէ թէ խաղաղ համակեցութիւնը եղած է միշտ Խորհրդ. Միութեան տեսակէտը, Լենինէն ի վեր, այլ խօսքով «հին երգ մըն է »։

ԺՈՐԺ ՌԱՎՕՆ « Ֆիկառօ»յի ծանօթ խմբագիրներէն, մեռաւ առջի օր։ 60 տարեկան էր եւ Ֆիկառօյի խմբագրութեան մաս կը կազմէր 1928էն ի վեր։

ՏԽՐՈՒՆԻ — ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔՀՆՑ. ՃՈՐԹՈՒԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Մայիս 31ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, վախճանած է Տէր Յարութիւն քհնյ. Ճորթուեան։

Հանգուցեալը ծնած էր Կիւրին 1897, Դեկտեմբեր 18ին եւ փոքր հասակէն ծառայած է եկեղեցւոյ, իր ծննդավայրը, ապա Սկիւտար եւ Փարիզ։ Քահանայ օծուած էր 1948ին Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեանի կողմէ։ Եղած է միշտ ծառայասէր եւ պարտաճանաչ։

Մեր ցաւակցութիւնները։

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Չեմ գիտեր թէ ինչ զիպուածով մօտս կը գտնուի զինուորական վկայութեան մը վաւերական օրինակը, զոր 5 Յուլիս 1920ին, Զօր. Տիւֆիէօն, Կիլիկիոյ զօրաբաժնին հրամանատար, պարգեւած է Մկրտիչեան Վահան անուն լեգէոնականի մը :

Այդ լեգէոնականը իբր թարգման յատկացուած էր 412րդ Ֆրանսական հետեւակ գունդի սպայակոյտին մօտ:

Ստորեւ կը թարգմանենք յիշեալ վկայութիւնը :

«Մարաշի գործողութեանց ընթացքին, Յունուար 21էն մինչեւ Փետրուար 10, ինքզինքն առաջարկեց յանկարծական յարձակումներ կատարելու համար Թուրք դիմադրական խմբակներու վրայ, որոնք, հրամանատարութեան կայանի շրջակայքին մէջ, մեզի կորուստներ կը հասցնէին: Քանի մը հայ քաղաքայիններու եւ հինգ Սենեկալցի զինուորներու օգնութեամբ, զոր իր հրամանին տակ առած էր, Յունուար 24ին հրացանաձգութեամբ նուաճեց ոստիկան զինուորներու պահականոցին պաշտպանները, զանոնք փախուստի մատնեց անմիջապէս երկու Թուրք սպաննելէ եւ չէնքը կրակի տալէ ետք: Ապստամբական շրջանին, չարունակելով իր քաջագործութիւնները, յաջողեցաւ մաքրագործել ամբողջ ապստամբ թաղ մը, տուներէն վռնտելով, ձեռնատումբերու եւ հրացանաձգութեան հարուածներուն տակ, հոն ամրացած թշնամիները»:

Ստորագրուած՝ ՏԻՒՖԻԷՕ

Համարժէք վկայութիւններու ուրիշ լեգէոնականներ ալ արժանացած են :

Կարդալով այդ վկայութիւնը, մտովին կը տարուինք յիշելու Քլոտ Ֆառէրը, որ քանիցս կրկնած է իբր թէ Թրքական առած մը' «Այլահ ստեղծեց նապաստակը և յետոյ Հայը»: Եւ ի հարկէ քաջութեան տիպարի հովեր առնելով ինքը:

Արդ, ի՞նչ իմացանք իր «Գոլաստան–ք»էն, զոր Հանրի Թոռւայա հանդիսաւորապէս արտասանեց Ֆրանսական կաճառին մէջ :

Ձանց ընենք մեր հիացմանք ներկայացուած առաջին չահատակութիւնը: 1909ին Ֆրանսայի օրագրող մը ծաղրած ըլլալով Փիէռ Լօթիի արժանիքները, իբր ծովային սպայ, Քլոտ Ֆառէռ, իր սիրելի վարպետին պատուոյն նախանձախնդիր, կ'ապտակէ թերթին խմբագրապետը եւ մենամարտ կ'առաջարկէ: Խմբագրապետը ներողութիւն կը խնդրէ: Քլոտ Ֆառէռ, բստ Հանրի Թոռւայայի, լաւ ուտող, լաւ խմող էր եւ յաղթանդամ եւ հուժկու կազմուածք ունէր: Ինչո՞ւ միաքէն չէ անցած չափուիլ սակայն ծանօթ հայազգի սպայ Թորգոմին հետ, երբ այս վերջինը Փիէռ Լօթիին ապտակէ կարդաց կամ անոր ռեւէ փոխանորդին :

Աւելի յատկանշական է Քլոտ Ֆառէրի ընթացքը առաջին աշխարհամարտին : Արհեստով ծովային սպայ է: Բնականօրէն իր գործը ծովու վրայ է: Բայց գերմանական ընդծովեանները գիշեր ցերեկ կը սպառնան եւ երբեմն կը յաջողին հարուածել դաշնակից նաւատորմիղը: Ինչ որ Քլոտ Ֆառէրին «ջղային տկարութիւն» կը պատճառէ: Ակադեմական ոճը իրեն յատուկ դարձուածքներ ունի: Կը ստիպուին զինքը ցամաքային բանակին յատկացնել: Յոյս ունէր, կը շարունակէ Հանրի Թոռւայա, որ հրասայլի գունդի մը մէջ պիտի յաջողի «ջղային տկարութեան» վրէժը լուծել: Կը մասնակցի Մալմէզոնի կռիւին եւ կը ստանայ հետեւեալ վկայութիւնը, զոր Հանրի Թոռւայա ամբողջովին մէջ կը բերէ. «23 Հոկտեմբեր 1918ի կռուի ընթացքին, հրասայլի մը հրամանատար ըլլալով, զայն քաջաբար առաջնորդեց թրմած եւ տակնուվրայ գետնի մը դժուարութեանց յաղթելով: Իր հրասայլը անշարժութեան մատնուած ըլլալով շարժակի կասումի մը պատճառով, զայն չլքեց մինչեւ միւս օրը, չնայած ռմբակոծութիւններուն » :

Ուրիշ ոչինչ :

Ջղային տկարութիւնը ծովու վրայ, շարժակի կասումը ցամաքի վրայ, վերջապէս Գերմանացին մօտէն տեսնելու առիթ չէ ունեցած: Կը հասկնանք հիմա թէ ինչպէս կրցած է գրել. «Ոեւէ Անատոլցի Թուրք գիւղացի աւելի ճարպիկ ու արժէքաւոր է քան գերմանացի զինուորը » :

Առանց նապաստակի խօսք ընելու -- նման արտայայտութիւնները նկարագրի մը ցոլացումն են — բաղդատենք վերոյիշեալ վկայութիւնները :

Գոռոտաբանութիւնը եւ իրական գործը տարբեր բաներ են :

Յաւելուած մը: Հանրի Թոռւայա կը զարմանայ թէ կառավարութիւնը չէ վարձատրած Քլոտ Ֆառէրը, որ նախագահ Տումէրի մարդասպանին չսայլած գնդակներէն ստացած էր: Ըստ Առոբէն Տանսէթի, վերջերս հրատարակած «Պատմութիւն Երրորդ Հանրապետութեան Նախագահներու » գրքին, ուր դէպքը նկարագրուած է, Քլոտ Ֆառէրը վարձատրելու մասնաւոր պատճառ չի նշմարուիր:

Վ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

(Արտատպումի պարագային աղբիւրը յիշել):

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Արաքսմանեանի թատերախաղին մէջ յաջող է Հայոց թագաւորին Վռամշապուհի կերպարը: Գիծ ունի Հայոց թագաւորը, մտածումները սրոչ են, թէեւ գունաթ :

Նոյն բանը կարելի չէ ըսել Մեսրոպի միւս գործակիցներու մասին : Ոմանք որ եւ է դեր չունին, կը ծառայեն իբրեւ ֆոնի դեր, կը ծառայեն իբրեւ իլլիւստրացիա: Այդպէս է, օրինակ, Սահակ Պարթեւը: Պատմութիւնը կը վկայէ թէ մեծ դեր կատարեց Հայոց կաթողիկոսը մեր գիրերու գիւտին մէջ, մինչ Արաքսմանեանի թատերախաղին մէջ «ոչինչ էլ չի անում», կարծես «անելիք չունենար» Մեսրոպի հետ քանի մը խօսք փոխանակելէ զատ :

Այդպէս է նաեւ սպարապետ Համազասպ Մամիկոնեանը, որ միայն յուզիչ ճառ մը կը խօսի այն պահուն երբ կամսարական իշխանը, բառին բուն իմաստով, դաւադրական առաջարկ մը կը ներկայացնէ Մեսրոպի եւ հայրենիքին դէմ: Ո՞վ է այդ սպարապետը, ի՞նչ է ուղածը, ինչո՞վ կապուած է պայքարին, յայտնի չէ: Ծանր քայլերով, հսկայական կերպարանքով կուգայ բեմ իր դերակատարը, բայց ի զո՜ւր, «անելիք» չունի բեմին վրայ, որովհետեւ թատերախաղին մէջ ալ դեր մը չունի, իլլիւստրացիա :

Մաշտոցին եւ ժողովուրդին յարաբերութիւնը ներկայացնելու համար՝ թատերախաղին մէջ ստեղծուած է Վաչատակ մը: Նախկին գուսան մը, որ կը սիրէ Մաշտոցը, լուրեր կը բերէ երկրին զանազան անկիւններէն, կը պատմէ ժողովուրդին կեանքը, պատումները: Կը խոստովանինք որ շատ յաջող է «Մի երդ էլ կորաւ...» տեսարանը : Յաւալին այն է որ Վաչատակի կերպարը եւս կը ներկայանայ իբրեւ իլլիւստրացիա, ցոյց տալու համար ժողովուրդին եւ Մաշտոցին կապը :

Այդպէս է նաեւ Սաթենիկի կերպարը : Հեղինակը քնարերգական ջերմութեամբ ուզած է պատկերացնել զայն, բայց փըճացուցած է անմիտ մահով մը, որ տրըւած է միայն էֆէ ընելու համար :

Թատերախաղին մէջ կենդանի կերպարով մը կը ներկայանայ Կորիւնը, որ աշակերտն է Մեսրոպի,— հաւատարմութիւն, պաշտամունք, ջերմութիւն, ոչինչ կը պակսի պատկերացնելու համար արժանաւոր աշակերտ մը:

Մեսրոպ Մաշտոցի կերպարին անցնելէ առաջ, Գ. Զարեան կ'աւելցնէ որ եթէ երկար կանգ կ'առնէ միւս կերպարներուն վրայ, պատճառն է այն է որ կ'ուզէ ցոյց տալ թէ ի՛նչ միջավայր ստեղծած է թատերախաղին հեղինակը իր գլխաւոր հերոսին համար: Ըսուեցաւ արդէն թէ ոչ մէկը նպաստած է պայքարին ուժգնութեան; Փաստ է որ թատերախաղին մէջ կը պակսի ուժեղ բախումը, կերպարները շաղկապուած չեն հանդոյցին, այնպէս որ չեն ծառայեր ընդհանուր գաղափարին զարգացման: Ահա թէ ինչու պիտի ձախողէր գործը այս անկենդան կերպարներուն պատճառով՝ եթէ նոյնիսկ անթերի ըլլար Մեսրոպ Մաշտոցի կերպարը :

Արդ, իրականին մէջ ի՞նչպէս է ներկայացուած Մեսրոպ Մաշտոցը: Ոչ ոք կրնայ ուրանալ իր հայրենասիրական պաթոսը, իր սէրը հանդէպ հայրենիքին ու ժողովուրդին, նկարագրի վեհութիւնը, ազնուութիւնը, գիտնականի ընթացքը եւ աշխատանքը: Հեղինակը սիրէ իր հերոսը, աշխատեր է անոր քերուն արտայայտչականութեան տեղծեր է տեսարաններ՝ ցոյց համար նկարագրի ազնուականութիւն Այս բոլորը կը վկայեն թէ Արաքսմանեան յաջողած է գծագրել իր հերոսը ձեւով եւ արուեստով ;

Սակայն Արաքսմանեան գործած է սխալ մը սկզբունքի տեսակէտով: թատերախաղերու մէջ ընդունուած է, որ, երբ շատ գործողութիւններ կը տարուին, նրանցէներուն մէջ փոփ ուին կարգ մը գործողութիւններ կրնայ առարկել տասր դէմ: Բայց բեւոր է ճշդել թէ ո՞ր գործողութիւններ կը փոխադրուին նրանցք :

Երկուեքի հեղինակը նրանցք փոխադրած է բոլոր հիմնական գործողութիւններ, Մաշտոցի հոգեկան աշխարհ պայքարի, գիրերու ստեղծագործութեան պատկերներ (Դանիէլեան նշանագրեր հրաժարելու պարագաները եւ Հայոց գիրերը ձեւագործելու աշխատանքները Եւ խորհիլ որ առանք միայն կրնային հերոսին ամէնէն կենդանի եւ սիրելի մասերը: Այսպէս, կորսուած է իր ամբողջական բնաւորութեան եւ խառնուածքին զարգացման թափով ;

Դիւրին չէր, անշուշտ, Լ. Արաքսմանեանի համար բեմին վրայ պատկերել Մաշտոց մը, որ յուզէր ու ջերմացնէր վարակէր հանդիսականը, լեցնէր ու պաշտամունքով, հասկնալի գործին վեհութիւնը եւ վիթխարի թիւնը :

Լենինականի Մասեան թատրոնի բեմադրուած ձեւով, գլխաւոր դերակատարը, Լ. Արբահամեան աշխատած մէն բան ընել մարմնաւորելու Մեսրոպ Մաշտոցը՝ հեղինակին գծած ջանակին մէջ, — տուաւ Մաշտոց մը, նուն, միաժամանակ խոհական ներքին գրով, իր ներաշխարհին մէջ խորասուզուած ազնիւ եւ ուղիղ մարդ, որ գիտէ ուրախանալ, քնարերգական պահերէն, կռուիլ գաղափարի համար : Բնագիրն էր երիտասարդ Գ. Մկրտիչեան գծագրական չէր կրցած հեռանալ գինակին հետքերէն, խորանալ կերպարի հոգեբանութեան մէջ, կարծես աւելի եւս շեշտել թատերախաղին լիւստրատիվ» գոյնը : Բեմը զարդարուած էր պատառներով, որոնք էին:

Լենինականն եղաւ այս ազնիւ թեման բեմադրողը, շահելով զայն ջինը ներկայացնելու պատիւը :

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Հարաւային Քորէայի մէջ 25.000 հիւսիսային Քորէացի եւ Չինացի գերիներ մերժեցին իրենց բնակավայրերը վերադառնալ: Իզուր չէր որ Սթալինի մահով կը վախնային թէ կը սկսին անկարգութիւնները:

ԱՆՀԱՆԴԱՐՏ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Արեւելեան Գերմանացիներու ըմբոստութեան օրերուն եւ Քորէայի դէպքերուն ազդեցութեան տակ Կրեմլինի վարիչները մէկ ճակատ կազմած՝ միացած էին: Բանակին հրամանատարները Բերիայի եւ Մալենքովի դէմ էին, հաւասարապէս: Մալենքովի դէմ իրենց հակակրութիւնը կուգար պատերազմի շրջանէն. երբ Սթալինի աջ բազուկն էր ան :

Մ. Վ. Տ.ի շարքերուն մէջ եւս անհանգստութիւն մը կը տիրէր: Շատերը կը վախնային թէ Բերիա մաքրագործումներ կը կատարէ, իսկ կուսակցութեան անդամները դժգոհ էին որ Բերիա կը փորձէ Մ. Վ. Տ. ազատել կուսակցութեան հակակշիռէն:

Այս միջոցին մտահոգիչ նշաններ կը տեսնուէին Խորհրդ. Միութեան զանազան շրջաններուն մէջ: Հակա – Սթալինեան եւ հակա – ահաբեկչական տրամադրութիւններ ցոյց կուտային մտաւորականները, զինուորականները եւ ուսանողները :

Բերիա կ'աշխատէր Սթալինը մաքրած ըլլալու պատիւը իր վրայ առնել: Նաեւ դէմ էր «ռուսացումի քաղաքականութեան», այս ձեւով համակրանք կ'ուզէր ստեղծել՝ Հայերուն Ուկրայնացիներուն, Վրացիներուն, Լիթուանացիներուն եւ այլ փոքր ազգերուն մօտ, որոնք կը կազմեն Խորհրդային բնակչութեան աւելի քան կէսը:

Մալենքով եւ Մոլոթով վախի նշաններ ցոյց կուտային: Մ. Վ. Տ. իր ձեռքին մէջ ամուր կեդրոնացուցած ւժողովրդականութիւն չահող Բերիան կրնար օր մը իրենց գլխուն խաղ մը խաղալ :

Որով անհրաժեշտ նկատուեցաւ «մեր–կացնել» Սթալինի սիալները, առանց մոռնալու յիշեցնել թէ Բերիան խորհրդատուն եղած է Սթալինի :

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Բոլորն ալ եկած էին այն եզրակացութեան թէ Բերիան պէտք էր մէջտեղէն վերցուէր: Արեւելեան Պերլինի դէպքերուն պատասխանատուութենէն խուսափելու համար, Մալենքով եւ Մոլոթով միացան Բերիայի հակառակ խմբակին, որ մեծամասնութիւն մը կը կազմէր Գերագոյն Խորհուրդին մէջ: Մալենքովի պաշտօն յանձնուեցաւ — կամ թերեւս տրւիեցին — որ Բերիան ամբաստանէ Գերագոյն Խորհուրդին առջեւ ու պահանջէ որ Բարձրագոյն Ատեան կանչուի :

Այդպէս ալ եղաւ: Բերիա ամբաստանուեցաւ հակապետական եւ հակակուսակցական արարքներով, «Փորձած է—կ'ըսէր ամբաստանագիրը — Ներքին նախարարութիւնը կառավարութենէն եւ կուսակցութենէն վեր դասել »:

1953 Յուլիս 10ին միացեալ յայտարարութեամբ մը, կառավարութիւն եւ կուսակցութիւն կը կրկնէին Բերիայի դէմ ձեւակերպուած ամբաստանութիւնները : Նշանակելի կէտ մը: «Փրաւտա» գիտել կուտար թէ «Ոեւէ պաշտօնատար, ինչ ալ ըլլայ անոր գրաւած դիրքը, պէտք է ենթարկուի կուսակցութեան հակակշռին.»:

Յուլիս 16ին «Փրաւտա» կը գրէր թէ պաշտպանութեան նախարարութեան գումարած նիստի մը մէջ, մառէշալներ Պուլկանին, Ժիւքով, Սոքոլովսկի, Կոնեւ, Գիւրեէնի եւ ուրիշներ հաւանութիւն տուած էին թէ պէտք գործադրեն կառավարութեան որոշումները, եթէ երբեք կուսակցութիւնը համաձայն գտնուի:

Ասիկա յաղթանակ մըն էր կուսակցութեան համար: Ժուքով անմիջապէս լիւանդամ նկատուեցաւ Գերագոյն Խորհուրդին :

Բերիայի եւ իր վեց օգնականներուն դատին եւ պատժամիջոցի գործադրութեան լուրը հաղորդուեցաւ Դեկտ 17ին միայն:: Հրաժանագիրը եղած Յուլիս 10էն առաջ:

ՊԱՏԻԺԻ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բերիայի ձերբակալութեան եւ մահուան շուրջ զանազան մանրամասնութիւններ գոյութիւն ունին: Ըստ կարծիքով եւ իր հրասայլերը կարեւոր մը ունեցած են: Կայ նաեւ պատմածը: 1956 Մայիսին Ֆրանսական կերվարականներու պատուիրակութեան մըՄոսկուա կ'այցելէ եւ ընթացքին, հարցումի մը պատասխանելով, Խրուշչեւ կը պատմէ թէ մահէն անմիջապէս ետք, Գերագոյն հուրդի անդամներս զանազան վրայ հիմնուելով սկսանք կասկածիլ Բերիա երկերես խաղ մը կը խաղար խաղրուչական միջոցներ ձեռք և ու մէկ քանի շաբաթ վերջ կը էին: որ կասկածները անհիմն չէին կերպով դաւադրութիւն մը կը կերպէր :

Պարզ էր թէ Բերիա վտանգաւոր կուսակցութեան եւ պետութեան համար Մինակ ձգեցինք զինքը այս կին մէջ, մեկնեցանք քովէն մը՝ որոշելու համար թէ ինչ պիտի ընենք :

(5 Շար.)

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՏԷՍԻՆ, (Յատուկ) — Վասպուրականի Երիտ. Երկս. Միութեան Տէսինի մաս-նաճիւղը Մայիս 7ի Շաբաթ երեկոյեան Հ. Յ. Դ. Տան մէջ տօնեց Վասպուրակա-նի հերոսամարտին 45րդ տարեդարձը, նախագահեց Գ. Վարուժան Մանուկեան, որ պարզեց տօնին նշանակութիւնը :

Խօսեցաւ նաեւ Գ. Վահան Հիւսեան, համառօտ պատմականը ընելով հերոսա-մարտին :

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Միսաք Միրզէ, որ իրեն յատուկ պերճախօսու-թեամբ թուեց հերոսամարտին պատմա-կան արժէքը, անոր բարոյական կողմերը եւ Հայաստանի Հանրապետութեան հիմ-նադրութեան առթիւ անոր ունեցած ազ-դեցութիւնը : Ցետոյ ներկայացուեցաւ Պերճ Զէյթունցիի Սօս եւ Վարդիթերը, ղեկավարութեամբ դերասան Թրաղոչի եւ մասնակցութեամբ Վալանսէն եկած թա-տերական խումբի մը : Երկար պիտի ըլ-լար այստեղ թուել բոլոր դերակատար-ներուն խաղարկութիւնը : Ընդհանուր առմամբ գոհացուցիչ կարելի է համարել զայն, նկատի ունենալով որ բոլոր դե-րակատարներն ալ այս երկրին մէջ ծնած երիտասարդ - երիտասարդուհիներ էին :

Գովելի կը գտնենք Վասպուրականի Ե-րիտ. Երկսեռ Միութեան հայրենասիրու-թիւնը, նախանձախնդրութիւնն եւ պար-տականութեան գիտակցութիւնը :

×

ՄԱՅԻՍ 28Ը

Հայաստանի անկախութեան 42րդ տա-րեդարձը հոս ալ տօնուեցաւ 29 Մայիսի Կիրակի կէսօրէ ետքը ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. տեղւոյս կոմիտէին :

Օրուան նախագահ ընկեր Մովսէս Կա-րապետեան բացումը կատարելով փառա-բանեց Մայիս 28ի ոսկեղօծ Թուականը եւ ոգեկոչեց յիշատակը բոլոր այն հերոս-ներուն, որոնց սուրբ արեամբ կերտուե-ցաւ ազատ ու անկախ Հայաստանի Հան-րապետութիւնը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի խումբը երգեց « Յառաջ նահատակք» ը :

Գեղարուեստական բաժինին մասնակցե-ցան զոյգերին աշակերտներէն Եդուարդ Մարտիրոսեան, Թադէոսի Սալլապաշեան եւ Յովհաննէս Տէօնէքճեան իրենց ար-տասանութիւններով :

Արտասանեցին նաեւ օրիորդներ Ժիրը-վէէվ Պարտաքճեան եւ Բրաբիոն Տա-պակեան ջերմօրէն ծափահարուելով : Իսկ Օր. Անժէլ Կարապէտեան իր քնքոյշ ձայ-նով մեներգեց, նոյնպէս ծափահարուե-լով :

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Ժիրայր Միրիճեան : Մեր երիտասարդ ընկերը, ինչպէս նախորդիւ, այս անգամ ալ ելեկ-տրականացուց մթնոլորտը իր կուռ ու իմաստալից բանախօսութեամբ :

Բոլոր ներկաներն ալ հաճոյքով ունկն-դրեցին զինքը : Ընկերը թուելէ ետք Հա-յուն կրած մահացու հարուածը իր դա-րաւոր թշնամիէն, ցոյց տուաւ թէ հակա-ռակ արիւնարբու Թալէաթներու բնաջն-ջումի նենգ ծրագիրներուն, Հայը կրցաւ իր յամառ կամքով վերըսձիւղել, ապր կանգնիլ իր հայրենի հողերուն մէկ մա-սին ու հիմնել այնտեղ իր անկախութիւ-նը : Բարգաւաճիլ ու զարգանալ : Տալ հանճարներ ամէն դետնի վրայ՝ Թուրքը ձգելով իր ետին, իր յետամնաց, նախ-նական վիճակի մէջ : Անմահացուց նաեւ հերոս Սողոմոն Թեհլիրեանի Թարմ յի-շատակը :

Հայկական դատին անդրադառնալով ընկեր Միրիճեան յայտնեց թէ քանի՛ մեր պապենական հողերը չեն ազատագրուած, մենք կը մնանք պահանջատէր : Ընկերոջ այս հմտալից բանախօսութիւնը դիմա-ւորուեցաւ խանդավառ ծափերով :

Գ. Գ.

ԳԻՍԱԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տունը՝ սու-գի մէջ է, իր մատակարար՝ Գիսակ Փա-փազեանի անդարմանելի կորուստով :

Հանգստեան տան բացումէն ի վեր, այսինքն 1953 Յուլիսէն, Գ. Փափազեան անձնուիրութեամբ, պարկեշտութեամբ եւ ձեռնհասութեամբ կատարած է իր պաշտօնը : Կատարեալ ձեւով գլուխ հա-նելով հաւաքականութեան մը փափուկ այլ կենսական գործը — այսինքն կե-րակրել եւ հողալ խումբ մը մարդիկ, ո-րոնք տարբեր ճաշակներ, տարբեր կա-րիքներ ունին եւ այս բրած է նեղ պիւտ-ճէի մը սահմաններուն մէջ :

Տնօրէնութեան աջ բազուկը, Գիսակ Փափազեան, սիրուած եւ գնահատուած բոլորէն, իր պաշտօնը կատարած է խղճ-մտօրէն մինչեւ այն օրը երբ այն հիւան-դութիւնը որ իր մահուան պատճառ դարձաւ, զինքը զգետնեց եւ ստիպեց որ իր գործը փոխանցէ իր կնոջ : Բարե-բախտաբար մեր ծերերուն համար, տիկ. Փափազեան օժտուած է նոյն առաքինու-թիւններով եւ ունի հարկ եղած ձեռըն-հասութիւնը :

Ուրեմն մատակարարութիւնը կարելի է փոխարինել, բայց ոչ ոք կրնայ փոխա-րինել այն սրտցաւ մարդը եւ բարեկամը զոր կորսնցուցինք :

Թող Տիկին Փափազեանը եւ իր աղջի-կը, որոնց կը ներկայացնենք մեր ցաւակ-ցութիւնները, ընդունին մեր վշտակցու-թեան զգացումները :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ
ՏՈՒՆԵՐՈՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ ԵՒՍ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մայիս 23ին օտար հողին յանձնեցինք Մարսիլիահայ ծանօթ դէմ-քերէն Մինաս Տատիկեան : Հանգուցեալը ծնած էր Սեբաստիոյ նահանգի Կէմէրէկ գիւղաքաղաքին մէջ, մանկութեան շըր-ջանին իր ուսումը ստացած էր Սեբաս-տիա քաղաքին մէջ : 1915ի եղեռնին տա-րաբախտ Մինաս, հազիւ 15 - 16 տարե-կան պատանի, կը կորսնցնէ իր ծնողքը, բայց ինքը կը յաջողի ազատանիլ Ակ-Տաղը, հոն լման տարի մը կը մասնակցի տեղւոյն հերոսամարտներուն : Զինադա-դարէն ետքը կը յաջողի անցնիլ Պոլիս, ուր կը գտնէ իր եղբայրն ու քոյրը, ո-րոնք նոյնպէս հրաշքով ազատած են Թր-քական ապանդանոցէն :

Ասկէ երեք ամիս առաջ, Գ. Մինաս կը կորսնցնէ իր փոքր եղբայրը, այդ ծանր կորուստին պատճառով տարաբախտ Մի-նաս չատ էր ազդուած : Այդ հսկան, այդ կաղնի ծառը, որ կացինով հազիւ թէ վար առնուէր, մտածելով եւ յուզուելով յան-կարծամահ կ'ըլլայ իմ գրկիս մէջ : Մի-նաս Տատիկեան հայրենասէր անձնաւո-րութիւն մըն էր, սիրուած էր բոլորէն անխտիր : Ան երբեք խտրութիւն չէր դը-ներ հայկական որեւէ կազմակերպութեան հանդէպ, սիրով ու սրտով կը մասնակցէր բոլոր կազմակերպութեանց ձեռնարկնե-րուն, մանաւանդ սա վերջին մի քանի տարիներուն :

Հանգուցեալին թաղման տխուր արա-րողութիւնը կատարուեցաւ Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ուր ներկայ էին զաղութիս զանազան կազ-մակերպութեանց կողմէ ազգայիններ : Ցուցուած էին բոլոր բարեկամները, հայրենակիցներն ու ծանօթները, երբ Գ. Վ. Սարգսեան սկսաւ երգեհոնով հետե-ւիլ զպրաց դասուն « Իմերին Երուսա-ղէմը»ին :

Տարաբախտ ընկեր, հայ հերոսներու աշխարհէն, մեր Տարօն - Սասնոյ Զորի գեղատեսիլ դաշտերէն : բնութեան պար-գեւ Արարչի տուած ծաղկազարդէն ան-մահութեան այդ ծաղկեփունջ մը կը նը-ւիրեմ Թարմ հողակոյտիդ :

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՐՈՅԵԱՆ

Տիկին մը, զայրացնելով կ'ըսէ լուսա-նկարիչին.

— Այս ինչ տգեղ լուսանկարներ հաներ էք : Ասկէ առաջ, ձեր քաշած լուսանկար-ներուն մէջ, աւելի գեղեցիկ եւ աւելի կենսունոտ ցոյց կուտայի զիս :

— Գիտեմ, տիկին, կը պատասխանէ լուսանկարիչը ազնուօրէն : Բայց, մի՛ մոռնաք որ, այն առնէնէն ի վեր, տաս-տասներինը տարիներ անցեր են :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԳԱՀԻՐԷԷ հասած է Վիէննայի Մխի-թարեան Միաբանութեան Աբբահայր Գերապ. Հ. Մեսրոպ Արք. Հապոզեան հովանաւորելու համար նորակերտ վար-ժարանին բացման հանդէսը : Աբբահայրը այցելութիւն մը տուած է Ցուսաբերի խմբագրութեան : Մայիս 24ին ընդունե-լութիւն մը տեղի ունեցած է ի պատիւ Հապոզեան Աբբահօր, որուն ներկայ ե-ղած են թեմի առաջնորդ Մամբրէ Արք. Սիրունեան, Կաթողիկէ Առաջնորդ Գերպ. Ռափայէլ Եպիսկ. Պայեան, Ցուսաբեր Միութենական ընկերակցութեան նախա-գահ Գ. Ա. Զարըճեան եւ բազմաթիւ Հա-յեր : Խօսք առած են Մխիթարեան վար-ժարանի տնօրէնը՝ Հայր Բարսեղ Վ. Ցերհաթեան, Հապոզեան արք. եւ ուրիշ-ներ :

Նորակերտ վարժարանը պիտի ընդունի գիշերօթիկ եւ ցերեկօթիկ աշակերտներ :

Աբբահայրը Վիէննա վերադարձաւ Մա-յիս 31ին :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Փարիզի Պարսից դեսպանին հովանա-ւորութեան տակ, յառաջիկայ Յունիս 10ին, Սալ Կավոյի մէջ, առիթը պիտի ունենանք լսելու Պարսկահայ տաղանդա-ւոր ջութակահար՝ Լէոփոլտ Աւագեան :

Աւագեան ծնած է Թաւրիզ եւ նուագել սկսած վեց տարեկանին : Իր նախնական ուսումը ստացած է Պարսկաստան, ան-ցած է Ամերիկա, ուր ընդունուած է ե-րաժշտութեան Ճիւլիըրտ վարժարանը :

Նուագահանդէս մը տուած է Նիւ Եոր-քի Քարնըկի Հոլին մէջ, ինչպէս նաեւ այլ վայրեր (Պոսթըն, Ուաշինկթըն, եւ Մի-ջին Արեւելք) : Նուագած է նաեւ Պարսից Շահին ներկայութեան : Միջազգային մամուլը միշտ գնահատական տողեր նուիրած է տաղանդաւոր ջութակահա-րին :

×

ՊՐՈՒՍԷԼԻ մէջ ամէն տարի տեղի ու-նեցող եւ այս անգամ դաշնակահարներու վերապահուած «Պելժիոյ Թագուհի Էլի-զապէթ» երաժշտական միջազգային մըր-ցումը շահած է Հիւսիսային Ամերիկացի Մալքոլմ Ֆրաճըր : Իրեն հետ 12 պար-գեւեալներու կարգին եօթներորդը հան-դիսացած է Խորհրդահայ դաշնակահար Եւգէնի Հայրապետեան :

×

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ եղանակի երկ-րորդ եւ վերջին նուագահանդէսը կուտայ յառաջիկայ Յունիս 15ին, (Սալ Ատիար, 4 Սֆուար Ռափ) ;

ՅԱՅՏԱԳԻՐ՝ Հայտըն, Շուպերթ, Քա-պալեվսքի, Վանտէլ, Շոփէն :

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Դ.

Նազար աղան բազարի յետ ընկած մի անկիւնում մի փոքրիկ եռանկիւնաձեւ կրպակ ունէր, որտեղ գիւղացիների հա-մար պատրաստի նամակներ էր գրում : Նրա ողջ «գրասենեակի» կահկարասին — մի խարխուլ սեղան, մի աթոռ, որ հա-զար ու մի թելերով կապել էր, մի թա-նաքաման — մէջն ամբողջ մաղ, թուղ-թերէն գրելու համար մի քանի եղէգէ գր-չեր, մի հողէ ջրաման, մի բաժակ այնքան փոշոտած, որ թափանցիկ չէր եւ մի աւել, որ անգործածելի լինելուն հա-մար դարձել էր սարդի բոյն :

Նազար աղան, բացի պատրաստի նա-մակներից, ժառանգական եւ ամուսնա-կան դատերի համար աղերսագրեր էր գր-րում : Այդ աղերսագրերը նա արտագրում էր մի հաստափոր գրքից, փոխելով ա-նուններն ու թուականները :

Պատրաստի նամակի համար առնում էր տաս փարա, իսկ աղերսագրերի հա-մար — 60 փարա :

Արդեօք Նազար աղան մի օր մտածե՞լ էր հօրաքրոջս մասին : Չեմ կարծում, ո-րովհետեւ մեր տան լուսամուտի առաջից անցնելիս՝ քիթը վեր չէր առնում եւ հօ-րաքրոջս մտիկ չէր տալիս :

Մի անգամ Նազար աղայի մասին հարց տուի մօրս : Նա ասաց.

— Աղէկ մը չեմ յիշեր, տղաս, շատ տարի առաջ ատպէս խօսք մը եղաւ՝, բայց խօսքն ըլ խօսք մնաց :

×

Ես բաղնիս գնում էի մեր տան կանանց հետ :

Մինչեւ հիմա էլ չեմ սիրում արեւելեան բաղնիքը, որովհետեւ մինչեւ հիմա էլ յիշում եմ կաւերի հոտը, գոլորշին, սիրտ մարեցնող տաք եւ խըշխըշ ջրերը եւ կանանց բլրացած ճարպն ու միսը :

Հօրաքոյրս բաղնիքում միշտ լողանա-լով չէր զբաղւում :

Նա ամենայն ուշադրութեամբ եւ չա-րութեամբ դիտում էր հասունացած աղջիկներին, որպէսզի դուրս գար բաղ-նիքից եւ սկսէր խօսել ու բամբասել : Բաղնիքից անմիջապէս յետոյ չէր կարող դոնէ դուռ մտնել եւ սկսել բամբասան-քը, որովհետեւ յոգնած էր լինում, այն-քան չէնքար էր քսում մարմնին եւ վառող թափող գեղեր էր գործածում :

Բայց յաջորդ օրը հօրաքրոջս օրն էր, Իւղտում էր ծնօտները, անտիկ չալը գը-ցում գլխին, ընկնում հարեւանների տը-ները :

Մտնում էր Եղիս խանումի մօտ :

Եղիս խանումը մի կին էր, որ իր իսկ չուաքից էր վախենում, որի տան լուսա-մուտների փարագոյրները միշտ փակ է-ին, ուրիշի անունը չէր արտասանում, որպէսզի մի զուցէ բամբասանք չդառ-նայ : Եղիս խանումն ունէր մի տղայ (40 տարեկան) եւ մի աղջիկ (35 տարեկան) : Որդուն չէր պսակել, որպէսզի քաղաքում խօսք - զրոյց չլինի. իսկ աղջկան էլ տես-նող չէր եղել, որ ուզէր :

Մայրը նրան տարին մի անգամ միայն դուրս էր հանում, այդ էլ միայն եկեղե-ցի տանելու համար : Կանգնեցնում էր վերնատան ետեւը, թոյլ տալով միայն, որ քթի մի մասը եւ երկու աչքերի միայն մէկն ազատագրի երեսի քողից :

Հօրաքոյրս դիտմամբ երեւակայում էր, որ Եղիս խանումը միտք ունի Գուլար խանումի աղջիկն ուզելու որդու համար : Հօրաքոյրս սկսում էր բամբասել Գուլարի աղջկան, որին բաղնիսում տեսել էր բո-լորովին մերկ :

— Կոնակի վրէ երկու զանակի նշան կայ, ով գիտէ, ի՞նչ հիւանդութիւն ու-նի. չըլի թէ Սմբատիդ համար ուզես, — բամբասում էր հօրաքոյրս :

— Սմբատս հալա կարգուելու չէ, — պատասխանում էր Եղիս խանումը :

Իսկ Սմբատը 40 տարեկան էր :

— Պարտք սեպեցի քըզի ըսիմ, — աւե-լացնում էր հօրաքոյրս :

Մտնում էր ուրիշ տուն :

— Հազարխան խանումի աղջիկը ճով-ները (սրունքները) դեղ կը քսէ, հալբէդ հիւանդութիւն ունի :

Մի ուրիշ տեղ՝ մի աղջկայ մասին.

— Երեսը տեղն է, բայց մարմինը չոր-տոտ, իմ մարմինս քեզ օրինակ :

Մի ուրիշի մասին.

— Մարմնի վրայ տղամարդու պէս մազ ունի : Սիրտս խառնեց :

Այսպէս անվերջ, առանց յոգնելու, առանց յագենալու :

Մի օր բաղնիսի դրսի ընդհանուր սրա-հից մի ծանօթ կին ներս մտաւ մեր լո-ղանալու բաժինը եւ խնդրեց մօրիցս, որ թոյլ տայ այստեղ լողանալու :

Կինն սկսեց լողանալ մօրս թոյլտուու-թեամբ :

Մայրս գնաց դուրս :

Հօրաքոյրս եկաւ եւ հրամայեց կնոջ, որ անմիջապէս դուրս ելնի :

— Վարդեր խաթուն, — ասաց Աղա-բեր խաթունը, — Մարգարիտ խանումը հրաման տուեց :

— Ճանում - մանում չեմ ճանչնար, գնա դուրս, — հրամայեց հօրաքոյրս :

Աղաբերը գայրացաւ : Սա էլ մեղմ կա-նանցից չէր :

ՎԱՀԱՆ ԹՕԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

կութիւնը հետեւեալ արդիւնքը տուած է. — Գտնուած են 37 գորգ (Պուխարա), անգլիական կերպասի յիսուն կտորն (ներածումը արգիլուած էր տարադրամի չքաւորութեան պատճառով)։ Գոհարեղէնի ութ տուփեր որոնց մէջ 500.000 թրքական ոսկիի արժաթեղէն կար։ Երեք ապրանքաֆ վերարկու եւ երեք վիզոն։ Միւս կողմէ զինուորական ապահովութիւնը ձեռք դրած է Նախկին նախարարին անձնական հաշիւներուն վրայ, հոն արձանագրուած է — 4 միլիոն թրքական ոսկի վճարուած իբրեւ «բաժին» Տէրվիչ անուն առեւտրականի մը։ Զուկէս միլիոնի ուրիշ «վճարում» մը, Մերսինի նաւահանգիստին շինութեան առթիւ։

Ներկայիս թրքական պետական գանձը սանթիմ չկայ եւ նոր կառավարութիւնը բաւական դժուարութիւն պիտի ունենայ տնտեսութիւնը վերականգնելու համար։

× Պոլսոյ վերջին թղթարերէն (Մայիս 31) կ'իմանանք թէ Թուրքերու ելքը արգիլուած է ներկայիս, իսկ օտարականներու մուտքը ազատ, է բայց ենթակայ հակակշռի։

× Մենտերէսի ձերբակալած բոլոր անձերը ազատ կ'արձակուին։

Երէցկին Իսկուհի Ճորթուեան եւ զաւակները՝ Ստեփան Ճորթուեան, Տէր եւ Տիկին Գամէր Գոչեան եւ զաւակները՝ Նաւրին եւ Քաթրին, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

ՏԷՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔՀՆՅ. ՃՈՐԹՈՒԵԱՆԻ

վախճանումը, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 31ին։

Օծումը եւ թաղումը կը կատարուին այս Շաբաթ առաւօտ, ժամը 9ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայիս իբր այդ նկատել։

Հայրապետական պատուիրակ Գերաշնորհ Տէր Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ քահանայից դասը, վարչութիւնը եւ հոգաբարձութիւնը, բոլոր պաշտօնէութիւնը, սրտի անհուն ցաւով կը ծանուցանեն՝

ԱՐԺԱՆԱՇՆՈՐՀ ՏԷՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔՀՆՅ. ՃՈՐԹՈՒԵԱՆԻ

վախճանումը՝ որ տեղի ունեցաւ 31 Մայիս, 1960, ժամը 6.30ին իր բնակարանին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան։

Օծման եւ թաղման արարողութիւնը պիտի կատարուի, 4 Յունիս, Շաբաթ օր, ժամը 9ին, Փարիզի Մայր եկեղեցւոյն մէջ, մասնաւոր պատարագով։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տէր եւ Տիկին Հրանտ Սամուէլեանէ 30 Ն. Ֆ. ողբացեալ Գիսակ Փափազեանի մահուան առթիւ։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի ընկերներէն հարիւր Ն. Ֆ.։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի, Յունիս 5, յաւարտ Ս. պատարագի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի

ՄԵԼՔՈՆ ՏԷՐ-ՄԵԼՔՈՆԵԱՆԻ

(Մահացած Պէյրութի մէջ)

մահուան տարելիցին առթիւ։

Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

×

Գ. Դրօ Աբրահամեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Նորիկեան ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մօր եւ զաւկին՝

ՄԱՐԻԱՄ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ։

Ողբացեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

×

Ողբացեալ ժպտուն Ոսկերիչեանի (ծնեալ Զուքասըրգեան), մահուան Բ. տարելիցին առթիւ Տ. Ոսկերիչեան, Վահրիչ եւ Վարդանուշ Կէօզճեան կը ծանուցանեն թէ այս Կիրակի (5 Յունիս) հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Յ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ։ Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10.30ին, հայկական հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ քարոզ պիտի ձայնասփռուին Վատիկանի ռատիոկայանէն։

Պիտի քարոզէ Գեր. Ներսէս վրդ. Սեթեան՝ Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան Հայ Դպրոցի։

Միջին ալիք՝ 196 մ.։ Կարճ ալիք՝ 19.84, 25.67, 31.10։

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ՝

ԼԷՈՓՈԼՏ ԱՒԱԳԵԱՆ

Կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Փարիզի մէջ՝

ՅՈՒՆԻՍ 10, ՈՒՐԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

. Բարձր հովանաւորութեամբ Փարիզի Պարսից դեսպանին։

Յայտագիր՝ Վիթալի, Քուէլ, Պռամս, Տըրթինի, Տէ Ֆալա — Քրայսլէր, Նովաչէֆ եւ Պարթոք։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վիէն. — Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, Ֆ. Կ. Խաչը շնորհակալութեամբ ստացած են ընկեր եւ ընկերուհի Դաւիթ Երամեանէն տասնական Ն. Ֆ., ընկեր Դ. Երամեանի եղբօր կսկծալի մահուան քառասունքին առթիւ (Պոլիս)։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն, Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը ցաւով կ'ողբան անփոխարինելի Սողոմոն Թէկլիրեանի մահը եւ ցաւակցութիւն կը յայտնեն Հ. Յ. Դ. մարմիններուն եւ ողբացեալ ընկերոջ ընտանիքին։

×

Հ. Յ. Դ. Վալանսի «Քրիստափոր» Շրջ. կոմիտէն, Նոր Սերունդի «Շաւարշ Միսաքեան» խումբը եւ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը կ'ողբան Հայոց կորիճ, անվախ ահաբեկիչ, անզուգական հերոս ընկեր Սողոմոն Թէհլիրեանի զառնակսկիծ կորուստը եւ իրենց ցաւակցութիւնները կը ներկայացնեն ողբացեալին այրիին եւ զաւակներուն։

×

Ֆ. ԿԱՊ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Աղաւնի Երկանեանի իր ամուսնոյն ողբացեալ ՄՈՒՐԱՏ ԵՐԿԱՆԵԱՆԻ կսկծալի մահուան առթիւ։

Նոյնպէս ցաւակցութիւնները՝ իր զաւակներուն Յարութիւն եւ Օննիկ Երկանեանի, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեանի, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Խաչատուրեանի, Տէր եւ Տիկին Հայկ Խարեանի եւ բոլոր պարագաներուն։

Մասնաճիւղս այս առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Մարի Շիրինեանէ, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Սարաֆեանէ, ընկերուհիներ Հայկչեանէ, Պառաւեանէ տասնական Ն. Ֆ.։ Մարտիրոսեան, Հերմինէ Նիկողոսեան, Պալեան, Միւթէվէլեան եւ Նիկողոսեան հինգական Ն. Ֆ.։

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու առաջին խումբին արձանագրութիւնները փակուած են։ Սակաւաթիւ տեղեր միայն մնացած են Օգոստոսի համար։

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20։ Անկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօսթոփւէն 27.35։ 5 Րիւ Մէյրան։

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

15 – 18 տարեկան օրիորդ մը խանութի գործերով զբաղելու համար եւ ծախելու (կնոջ մեծաքանակ հագուստի համար)։

Դիմել՝

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Ռոմանի «Անդրանիկ» խումբի եւ Նոր Սերունդի։

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Բողոքական սրահը։

Կը խօսի Ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Էքս Լէ Պէնէն)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Երգ, ժենէրգ, արտասանութիւն եւ մենապար։ Մուտքը ազատ է

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ.

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)

Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝

ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Վիէն. — Յառաջիկայ Յունիս 5ին, Հոգեգալուստին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի խաղադաշտին վրայ տեղի կ'ունենայ ոտնագնդակի մեծ եւ բարեկամական մրցումը Կրընոպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի հետ։

Այս առթիւ, կազմակերպուած է փոքրիկ դաշտահանդէս — խնջոյք մը, ուր այցելուները եւ ներկայ հասարակութիւնը պիտի գտնեն հաճելի ընդունելութիւն մը եւ առատ ուտելիք, խմելիք։

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր Եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի Հոգեհալուստի տօնը կը կատարուի օրուան յատուկ հանդիսաւոր արարողութեամբ, դպրախումբին բազմաձայն երգեցողութիւնով։

× Տօնին Բշ. օրը (6 Յունիս), Կրօն. Ընկերակցութեան հրաւէրով երգչախումբը իր ամբողջ կազմով, ընկերակցութեամբ քահանայի եւ սարկաւագներու եւ վարչութեան անդամներու, կ'ուղեւորի Սէն Ռաֆայէլ, հոն գտնուող նորահաստատ «Հայկական Տուն»ին մէջ պատարագի արարողութիւն կատարելու, հոգեպէս մխիթարելու համար պատսպարեալները։

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՇԱՒԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9.30ին, սովորական տեղւոյն։

ԾՈՎԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Զաւարեան, Ռոստոմ, Ազրիէլեան եւ ... Փարիզի կազմակերպած ծովագնացութեան օթօքարը կը մեկնի ճիշդ հետեւեալ ժամերուն յառաջիկայ Կիրակի առաւօտ Փլաս տը լա Րէփիւպլիք, Պուլվար Մաժէնթայէն՝ ժամը վեցին։ Պէլվիլ եկեղեցիէն՝ ժամը 6.30ին։ Իսկ Ալ Մուլինյէն Զաւրիեանի սրճարանին՝ ժամը 7ին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Տեղ մնացած չըլլալով՝ արձանագրութիւնները փակուած են։

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԺԱՄԸ 10ԻՆ

Յառաջիկայ Կիրակի՝ Տօն Հոգեգալստեան, հանդիսաւոր Ս. պատարագ պիտի մատուցանէ հոգեւոր հովիւ Տէր Յուսիկ Խաչակիր քահանայ Ալթունեան։

Երգեցողութիւն հրաւիրեալ դպիրներու մասնակցութեամբ։

Ի պատիւ Տէր Հօր քառասնամեայ քահանայութեան, կոչ կ'ընենք Շաւիլի բարեպաշտ ժողովուրդին որ խումբով գայ եկեղեցի՝ ստանալու համար յոբելեարին օրհնութիւնը եւ իր երախտագիտութիւնը յայտնելու Տէրհօր, տարիներ ի վեր բարւոք կատարած իր ծառայութիւններուն համար։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 4 ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI 4 JUIN 1960

36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4617

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՁՈՅԳ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Հայկական արձակուրդէն օգտուելով՝ Դաշնակցութեան Կապոյտ Խաչն ու Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը գումարեն իրենց պատգամաւորական ժողովները՝ Յունիս 4-5, Շաբաթ, Կիրակի եւ Երկուշաբթի, Ալֆորթվիլի մէջ, միւսը Փարիզի մէջ։

Առաջին անգամն է, որ Յ. Կապ. Խաչը իր եռամեայ պատգամաւորական ժողովը կը գումարէ իր սեփական շէնքին մէջ, ժխորէն հեռու, գեղատեսիլ եւ դալարագեղ բլուրի մը վրայ, եղեւիններու անտառին հովին, ջինջ ու պայծառ երկինքի տակ, ուր ամէն ամառ օդափոխութեան կուգան երկու սեռէ քանի մը հարիւր փոքրիկներ, հայաշունչ մթնոլորտի մէջ կազդուրուելու, թարմանալու եւ մայրենի լեզուով ճռուողելու համար։

Փարիզի եւ գաւառի պատգամաւոր խմբակները առիթ պիտի ունենան մօտէն տեսնելու այդ շէնքը, որուն համար նիւթական այնքան զոհողութիւններ կ'ըլլան տարիներէ ի վեր։ Պիտի գնահատեն կատարուած աշխատանքները, որոնց շնորհիւ Ալֆորթվիլի օդափոխութեան կայանը դրուած է ներկայանալի եւ մաքուր վիճակի մէջ, ապահովելով հանգստաւէտ կարելի պայմաններ։

Ամէն ինչ չէ լրացած դեռ։ Ինչպէս իր վերջին կոչին մէջ կ'ըսէր, կահաւորման, բարեզարդումի եւ վերանորոգութեան համար Կապոյտ Խաչը կը կարօտի որ իր դրամի եւ յոյսը դրած է հայ ժողովուրդի համեստ դասակարգին վրայ, որ երբեք չէ վրիպած իր լուման՝ մեր կանանց այս բարեսիրական կազմակերպութեան։

Պատգամաւորները երեք օրուան ընթացքին պիտի քննեն վերջին երկու տարիներու նիւթական եւ բարոյական գործունէութիւնը, պիտի լսեն կեդրոնի եւ մասնաճիւղերու տեղեկագիրները, պիտի գծեն նոր շրջանի աշխատանքներու ծրագիրը, պիտի քուէարկեն բանաձեւեր եւ պիտի ընտրեն նոր կեդր. վարչութիւն։

Յաջողութի՛ւն իրենց աշխատանքներուն։

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը թեւակոխէ իր հիմնադրութեան տասնեւհինգամեակը։

Ջահերին պատանիներ եւ դեռատի աղջիկներ հիմնեցին այս կազմակերպութիւնը, երէցներու նախաձեռնութեամբ եւ քաջալերութեամբ։

Նոր Սերունդի դպրոցին շրջանաւարտները մտած են արդէն կուսակցութեան շարքերուն մէջ, ուրիշներ կը շարունակեն դաշտին հանդիսանալ իրենց կըր-ներու ձեռնարկներուն։

Փարիզեան շրջանէն սկսեալ գաւառի բոլոր հայաշատ քաղաքներուն մէջ կան Նոր Սերունդի մասնաճիւղեր, որոնք գործունէութեան լծուած են՝ համաձայն իրենց ծրագրին եւ տեղական պայմաններուն։

Պատգամաւորական ժողովի օրակարգի կարեւոր հարցերէն մէկն է կազմակերպութեան ուժեղացումը։ Կեդրոնական վարչութիւնը կազմած է աշխատանքի նոր ծրագիր մը՝ նոր շրջանին համար։ Դաշնակցութեամբ կ'արձանագրենք, որ յաջողութեամբ պսակուած է իր Հայրենական դաստիարակչական նոր ձեռնարկը Փարիզի մէջ։ Երկու տասնեակ Նոր Սերնդական աղջիկներ ու երիտասարդներ ամիսներէ ի վեր կանոնաւորապէս կը հետեւին դասախօսութեանց։ Կը ծանօթանան Հայոց պատմութեան դանազան շրջաններուն, մասնաւորաբար մեր ազատագրական շարժումին, Հայկական Դատին եւ մշակոյթին։

Դաստիարակչական աշխատանքէ վերջ, անոնք իրենց կարգին պիտի դառնան դասախօսներ՝ Նորերուն սորվեցնելու համար իրենց գիտցածները։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՆՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԱՆՁԱՄԲ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ

Մեծ ռազմավարութիւնը կը շարունակուի։ Մինչ Խորհրդային պատուիրակը՝ Ժընեւի մէջ կը յայտարարէր թէ տրամադիր չեն սոտրերկրեայ պայթումներու շուրջ հաւաքական աշխատանքներուն մասնակցելու (մէկ օր առաջ ընդունած էր եւ համաձայն էր) անդին՝ Կրեմլինը, Խորհրդային արտաքին նախարարը զինաթափութեան նոր ծրագիր մը կը ներկայացնէր, արեւմտեան դեսպաններուն։

Նոր ծրագիրը քննութեան պիտի առնուի Արեւմտեան պետութեանց կողմէ։ Դիւանագիտական աղբիւրներու համաձայն կարելի եղած է ճշդել կարգ մը մանրամասնութիւններ։

Ապազինման Խորհրդային նոր ծրագիրը երեք հանգրուաններ կը նախատեսէ ընդհանուր եւ ամբողջական զինաթափութիւնը իրականացնելու համար։

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

1.— Անգործածական դարձնել՝ հրթիռներ, օդանաւեր, նաւեր, ընդծովեաներ որոնք կրնան կորիզային ռումբեր փոխադրել եւ արձակել։

2.— Օտար ցամաքամասերու վրայ հաստատուած բանակներու պարպում ինչպէս նաեւ կայաններու եւ մթերանոցներու փճացում։

3.— Արգիլել փոխադրական բոլոր միջոցները որոնք անջրպետային ծիրին վրայ կրնան հաստատուիլ նաեւ՝ կորիզային ռումբ փոխադրող նաւերու եւ օդանաւերու փորձերը։

4.— Սահմանափակել հրթիռներու արձակումը միայն խաղաղ միջոցներու։ Նախապէս լուր տալ, համաձայնիլ երկուստեք եւ քննել արձակայանները։

5.— Կորիզային զէնքերու գործածութեան եւ շինութեան շուրջ գաղտնիքները չհաղորդել այն պետութիւններուն որոնք տեղեակ չեն կորիզային ուժին։ Այս վերջինները պիտի չշինեն հիւլէական զէնքեր։

6.— Ջնջել զինուորական պիւտճէն։

7.— Հաստատել միջազգային մարմին մը որ հսկէ՝ արձակայաններու, եւ օտար երկիրներու մէջ հաստատուած կայաններու քանդումին։

Եօթներորդ յօդուածը կը նախատեսէ նաեւ իրաւունք՝ քննելու բոլոր գործարանները որոնք ամբողջութեամբ կամ մասնակի, կորիզային զէնքեր կրնան շինել, գաղտնի։ Այս իմաստով մնայուն քննիչ մարմիններ կրնան հաստատուիլ խնդրոյ առարկայ գործարաններուն մօտ։

8.— Քննել հաւաքաբար, կորիզային, կենսաբանական եւ տարրաբանական զէնքերու արտադրութեան արգիլումի միջոցները։

9.—Առաջին հանգրուանը պէտք է վերջանայ 12 կամ 18 ամիսէն։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

1.— Ամբողջական դադարեցում՝ կորիզային, կենսաբանական եւ տարրաբանական զէնքերու արտադրութեան եւ քանդել բոլոր պահեստները։

2.— Խորհրդային եւ Մ. Նահանգներու զինուորականներու թիւը իջեցնել՝ 1.700.000ի՝ իւրաքանչիւրին համար։ Ջնջել զինուորական պիւտճէն։

3.— Քննել կորիզային զէնքերու քանդումի վայրերը։ Մնայուն հսկողներ պէտք է հաստատուին։

Կառավարութիւնները պէտք է հաղորդեն իրենց զինուորական պիւտճէն եւ բաժանումները։

4.— Քննել միասնաբար, ընդհանուր եւ ամբողջական զինաթափութիւնը պահելու եւ խաղաղութիւնը հաստատելու միջոցները, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան հսկողութեան ներքեւ։

ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆ

Ծրագրին այս վերջին մասը կը նախատեսէ ընդհանուր եւ ամբողջական զինաթափութիւնն այլ խօսքով ամէն տեսակի զէնքերու քանդում, ապայակոյտերու լուծում, զինուորական վարժարաններու եւ մարզարաններու վերացում, զինուորական պիւտճէներու ջնջում եւն.։

Ծրագրին այս բաժնին մէջ Խ. Միութիւնը կ'առաջարկէ միջազգային ոստիկանական ուժ մը կազմել, ՄԱԿի հովանաւորութեան տակ որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ հսկել եւ քննել։

Ուշադրութեան արժանի երկու կէտեր կան։

Ա.— Առաջին անգամն է որ Խ. Միութիւնը կ'ընդունի հսկողութեան եւ քննութեան սկզբունքը եւ կու տայ մանրամասնութիւններ։

Բ. Խորհրդային ծրագիրը կ'առաջարկէ առաջին առթիւ, քանդել կորիզային զէնքեր փոխադրող «նաւերը»։ Այս տեսակէտը ջատագոված եւ պաշտպանած էին՝ տը Կոլ եւ Ֆրանսայի պատուիրակը՝ Ժիւլ Մոք։

Անգլիա եւ Ամերիկա տարակարծիք դտնուած են միշտ Ֆրանսայի հետ, այս կէտին շուրջ։

Ուրբաթ առաւօտ ժամը 9ին, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին վարչապետ Խրուշչեւ անձամբ ներկայացուց այս նոր առաջարկը շեշտելով թէ ան պատրաստուած էր վեհաժողովին համար։ «Մենք մեր ձեռքերը պարապ չէինք գացած Փարիզ, այս էր մեր առաջարկը եթէ Այզընհաուըր չձախողեցնէր ժողովը»։

Քաղաքական շրջանակները դիտել կու տան թէ Կրեմլինի նոր առաջարկը նկատառած է մնալանդ. Ֆրանս. տեսակէտը։ Կը մնայ գիտնալ թէ որքա՞ն կարելի է վստահութիւն ընծայել Խրուշչեւի։

Իրենց պաշտօնաթերթ Հայաստանի մասին եւս պատրաստուած է նոր ծրագիր մը՝ դայն աւելի բովանդակալից եւ ինքնարաւ դարձնելու համար։

Ողջոյն Նոր Սերունդի պատգամաւորականին։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԵՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀ

Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան Կեդրոնական Յանձնախումբս յաւերժացնելու համար հայ ժողովուրդի վրիժառու բազուկին՝ Նորոգ հանգուցեալ ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆի անմոռանալի յիշատակը, որոշած է Տան գետնայարկի Ակումբ-Ընթերցարանի մեծ սրահը մկրտել անոր մաքուր հերոսին անունով։

Սողոմոն Թէհլիրեան 1921 Մարտ 15ին, Գերմանիոյ մայրաքաղաքին մէջ դիտապաստ գետին փռելով մեծ եղեռնի դիւային ծրագիրը յղացող եւ գործադրող մեծ ոճրագործը, ի կենդանութեան իսկ արժանացած էր հայ ազգի անխտիր բոլոր դասակարգերու անհուն երախտագիտութեան։

Տարակոյս չունինք, որ իր պանծալի յիշատակը յարգող մեր բոլոր հայրենակիցները սիրայօժար պիտի մասնակցին այս առթիւ բացուած հանգանակութեան, օժանդակելու համար անոր անունը կրող Սրահի նորոգութեան եւ բարեզարդման ծախքերուն։

ՄՇ. ՏԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Առաջին առթիւ արձանագրուած նուիրատուութիւններն են.—

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՀԱՄԱՐ
Ա. ՑԱՆԿ

Հ. Յ. Դ. Արեւմտ. Եւրոպայի	Ն. Ֆ.
Կեդր. Կոմիտէ	500.—
Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջանային	
Կոմիտէ	250.—
Վազգէն Սէրէնկիւլեան	250.—
Հրանտ Սամուէլեան	100.—
Սահակ Յովհաննէսեան	50.—
Պետրոս Չպուքեան	50.—
Գումար	1200.—

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ զինուորական իշխանութիւնը կը հաղորդէ թէ ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան «որքան կարելի է շուտ» եւ որ լուծուած կառավարութեան բոլոր անդամներն ալ պիտի դատուին մօտ ատենէն։ Հարիւր յիսուն երեսփոխաններ ձերբակալուած են։ Ազգային Միութեան Կոմիտէին մէջ կը գտնուին երեք զօրավարներ, զօրավար Կիւրսէլ, զօր. Մատանօղլու եւ զօր. Ս. Իւլէյ, մնացեալ անդամներուն անունները գաղտնի կը պահուին հասկնալի պատճառներով։

Նոր արձակուած քանի մը դիմակրատներ մամուլի ասուլիս մը կազմակերպած էին ուր կը յայտնէին թէ պիտի վերակազմուին ինչ որ պատճառ դարձաւ որ կրկին ձերբակալուին, այս անգամ անորոշ ժամանակի համար։

× Պոլսոյ վերջին թղթարերէն (Յունիս 1) կ'իմանանք թէ Պոլսոյ պատրիարքը այցելութիւն մը տուած է Մայիս 31ին, Պոլսոյ զինուորական կուսակալին եւ 20 վայրկեան տեսնուած է հետը։ Ընձնական պատճառներով, Մայիս 29ին, Գ. Մ. Շէլլէֆեան (ատենապետ Կեդր. վարչութեան), հրաժարած է։

ՄԱՔՄԻԼԸՆ, Անգլիոյ վարչապետը, Լոնտոնի մէջ յայտարարած է.— «Արեւմտեան պետութիւնները Խրուշչեւի հասկցուցին թէ պատրաստ եւ տրամադիր չեն որեւէ դին վճարելու խաղաղութեան համար։ Իր դաշնակիցներուն կողքին Անգլիա պատրաստ է պաշտպանելու ազատ աշխարհի արդար իրաւունքները»։

Հինգշաբթի օր յայտարարուեցաւ թէ Անգլիա մաս կ'ուզէ կազմել Եւրատոմի եւ հասարակաց շուկային։

ԱՍԻՈՅ Հարաւ-Արեւելեան Ուխտը գաղտնի նիստ մը գումարած է Ուաշինկթընի մէջ։ Նիստին մասնակցած են Ուխտի անդամ երկիրներու արտաքին նախարարները, կ'ենթադրուի թէ քննութեան առած են Համայնավար Չինաստանի հանդէպ իրենց բռնելիք դիրքը։ Ամերիկա դէմ է այս վերջինին ՄԱԿէն ներս մուտքին։ Նոր Զելանտան համաձայն է։

ՋԻԷԼՈՆԱ ԿՈՐԱՅԻ (Լեհաստան) մէջ իշխանութեան եւ բնակչութեան միջեւ բախումներ տեղի ունեցած են։ Շէնք մը որ կը գործածուէր կրօնաւորներու կողմէ ոստիկանութիւնը ուզած է դրաւել, բնակչութիւնը դէմ դրած եւ քարկոծած է ապահովութեան ուժերը։ Հարիւր հոգի ձերբակալուած են։ Նովա Հիւթայէն ետք երկրորդ դէպքն է որ տեղի կ'ունենայ։ Այս անգամ ալ պատճառը կրօնական է։

ՄԱՅՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԲԻՒՐ ԱՄԷՆ ՍԻՐՈՅ

Երկրիս վրայ միակ անձ մը կայ, զոր միշտ կը սիրենք եւ որ նաեւ միշտ կը սիրէ մեզ,— մայրը: Հայրերու եւ որդիներու միջեւ կրնան խոր տարակարծութիւններ երեւան գալ: Մօր եւ զաւկին միջեւ՝ երբեք:

Մօր գիրկը միշտ բաց է իր որդւոյն համար, երբ սա աշխարհէն յուսախաբ՝ վայր մը կ'որոնէ, ուր կարենայ գտնել հանգիստ, հասկացողութիւն ու ներողամտութիւն: Մայր մը միշտ կրնայ օգնել: Վստահութիւնը, որ իր աչքերէն կը հոսի՝ բոլորին ուժ կը ներշնչէ: Սենեկա կ'ըսէ. «Մայրը կամուրջն է կեանքի եւ մահուան միջեւ: Խորհրդալից անօթ մը՝ նորաստեղծումի»:

Ահա թէ ինչո՛ւ բոլոր արուեստագէտները,— նկարիչներ, երաժիշտներ, բանաստեղծներ, որոնց զգայուն հոգին ընդհանրապէս բոլոր երկրային հրաշալիքներու այս աղբիւրին կը ձգտէր,— պանծացուցած են մայրը: Նկարիչներ կան, որոնք մայրերու լուսաշող դէմքերէն ներշնչուած՝ «Մատոննա»ներ գծած են, որոնք մայրեր էին եւ մայրեր՝ որոնք տառապանքի ու խոնարհութեան բովէն անցնելով՝ գերերկրային կերպարանք զգեցած՝ «Մատոննա»ներու կը նմանին: Ահա թէ ինչու բոլոր մայր-նկարներն ալ այնքան տպաւորիչ են մեզի համար: Մենք անոնց մէջ ո՛չ գեղեցկութիւն եւ ո՛չ ալ արուեստի փայլ կը փնտռենք: Մենք հոն միայն մայրը կը տեսնենք: Ռամպրան, Տիւռէր, Ռուպէնս, Վալտմիւլլէր, Ցայէրպախ, ասոնք բոլորն ալ իրենց մայրերը նկարած են՝ ցոլացնելով անոնց կեանքի ճիգերն ու հոգերը:

Իսկ բանաստեղծնե՞րը,— բոլորն ալ երգած են «Մայրը», աւելի ճիշդ՝ իրենց մայրը: Եւ այն՝ ոչ միայն բանաստեղծական արուեստի, այլ եւ հարիւրաւոր նամակներու մէջ: Ատալպերթ Շթիֆթէր կ'ըսէ. «Միայն սէրը կրնայ դաստիարակել: Հետեւաբար դաստիարակութեան մէջ մեծագոյն դերը մօր կը պատկանի, քանի որ մեծագոյն սէրը մայրը ունի»:

«Ճշմարիտ մայր մ'ըլլալը՝ հազուագիւտ է, սուրբի դերագոյն բարիքը, որ մարդկային կեանքի մէջ կրնայ գտնուիլ» կը հաստատէ Երեմիաս Կոթհէլֆ:

«Բայց չէ՞ որ բնութիւնը կինը մայր ըլլալու սահմանած է» կ'առարկէ Ժան Փօլ:

Ու Ֆրիտրիխ Ֆոն Լոկաու կը բանաձեւէ.

Ինը ամիս արգանդին մէջ
Կը կտրէ մայրն որդին իւր յար.
Գրրկին վրրայ օրեր անվերջ՝
Կը տանի զայն, զի է տըկար:

Իր սրրտին մէջ գորովագին
Սեղմած սիրով զաւակներն իր՝
Տեւողութեամբ ամբողջ կեանքին
Կը ցնցնէ մայրն ընտիր:

Այո, բանաստեղծներն են մանաւանդ որ այդ ջերմիկ զօդը վեր կը հանեն —մօր եւ զաւակի միջեւ,— կը դրուատեն զայն ու երախտագէտ են մօր հանդէպ: «Իմ պարտականութիւնս է, քաղցրիկ մայր, այնպէս մը ընել որ այլեւս ոչ մէկ հոգ ճնշէ ձեզ: Ձեր կեանքին վերջալոյսը պէտք է ողողուի զուարթութեամբ», կը գրէ Ֆրիտրիխ Շիլլէր:

Ռիխարտ Վակնէր, որուն կեանքը զաւակին բաժակ մատուցած էր իրեն ու երկար ատեն անկարող դարձած մօրը գրելու՝ ներողութիւն կը խնդրէ իր լռութեան համար. «Զկարծես թէ երբեք մոռցած ըլլամ քեզ, երբ կը լռէի... զղջացայ քեզ մանկութիւն ընել իմ գծնէ բախտս: Լուին աղօթքով խնդրեցի որ տէրը պահէ քու թանկագին կեանքդ ու առողջութիւնդ... անոյշ մայրիկ»:

Աշխարհահռչակ թենոր Պենեամինօ Ճիլի կը խոստովանէր. «Շատեր կը հարցնեն թէ ինչպէս կ'ըլլայ որ 65 տարեկանիս դեռ կրնամ երգել: Ահա իմ պատասխանս.— Զի անհուն սիրով գուրգուրացող մայր մը ունեցած եմ...»:

«Ձեր, Տիկիններ, ձեր ձեռքին մէջ գրուած է մարդկութեան հարցը: Իբրեւ մայրեր պիտի կարենաք լուծել զայն», կը գոչէ Հէնրիխ Իպսէն:

Հ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

"ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ"

ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ ԳՈՐԾԸ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ԵՒ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Տարիէ մը աւելի է որ Սարոյեան բընակութիւն հաստատած է Փարիզի մէջ: Եւ ահա բնորոշ գործ մը, ֆրանսական եւ ամերիկեան կեանքէ: Վիէննայի Բուրգ-թէատրը, որ քաղաքային համբաւաւոր թատրոնն է, Մարտ ամսուն սկիզբը ներկայացուց այս կտորը, շահելով առաջնութեան իրաւունքը, ի ներկայութեան հեղինակին: (Յառաջի Մարտ 9 թիւին մէջ գրուեցաւ թէ Սարոյեան Վիէննա գտնուեցաւ, ներկայ եղաւ հայկ. հաւաքոյթներու եւ այցելեց Մխիթարեաններու վանքը):

Պէտք է շեշտել թէ Փրօֆ. Էռնսթ Հոյսերման, աշխոյժ նոր վարիչը Վիէննայի թատրոնին, հետամուտ է երաժշտութեան եւ արուեստի ասպարէզին մէջ վայելած համբաւին համապատասխան թատերական ընտիր կտորներ բեմադրելու: Խաղարկութիւնը տեղի ունեցած է Ակադեմի-Թէատրի մէջ վեց պատկերաւոր արարներով, յաջողապէս: Լիլիի դերը կատարած է մեծանուն դերասանուհի Եոհաննու Մաց:

Նոյն ուղղութեամբ գովելի է արեւմտեան Պերլինի քաղաքային Շլոսփարք Թէատրի տնօրէնը Բոլեսլավ Բարլոգ, որ նորագոյն թատերգութիւններու բեմադրութեան ջանադիր է եւ անուանի վարպետ մը: Ահա այս թատրոնին մէջ ալ Մայիս 14ին ներկայացուեցաւ Սարոյեանի «Փարիզեան կատակերգութիւնը» կամ «Լիլի Դաֆոն»:

Նիւթը ինքնին հէքեաթային եւ մոգական նկարագիր մը ունի, քանի որ երազները իրականութիւն կը դառնան, հիացումի եւ աննիւթական սիրոյ նշոյլներ կը փայլին, մինչդեռ մարդը, թռչունը եւ շունը կը խօսին այլաբանօրէն..

Փարիզի հանքատէր Ամերիկացի մը, Ճօրճ Ուօշինկթըն Հաննարըրըրի անունով, Թեքսասէն Փարիզ կուգայ՝ իր ամուսնական կեանքէն զգուած. կը մասնակցի ձիարշաւի գրաւախաղին եւ մէկ միլիոն ֆրանք կը դնէ ձիու մը վրայ, որուն անունն էր Լիլի Դաֆոն եւ որ մինչեւ այդ ատեն (1958) ոչ մէկ շահ բերած էր ձիարշաւին մէջ: Այս անգամ կը յաջողի վազքին մէջ եւ կը շահեցնէ Ամերիկացիին մէկի դէմ քսան միլիոն ֆրանք: Ահա դրամը կը բարդուի դրամին եւ Ամերիկացին չի գիտեր թէ ինչպէս գտնէ կեանքի հաճոյքը: Հեռաձայնի գրքէն կ'իմանայ նոյն Լիլի Դաֆոն ձիուն անունով օրիորդի մը գոյութիւնը, որովհետեւ Փարիզի հեռաձայնի գրքին մէջ անուն եւ ազգանուն լրիւ կը տպուի: Իսկոյն կը ծանօթանայ օրիորդին հետ ծաղկեփունջով մը: Անոր տան մէջ կը ծանօթանայ ֆրանսացի հին աւանդական ընտանիքին հետ, մեծ մայրիկով եւ մայրիկով, որոնք սիրալիր վերաբերմունք ցոյց կուտան իրեն: Մայր եւ աղջիկ փոխադարձաբար կ'այցելեն Ամերիկացիին: Ճօրճ եւ Լիլի կը սիրահարին: Բայց աւելա չի խանգարեր, որ Լիլի հաւատարիմ մնայ իր նշանածին, թէեւ ան ըլլայ անգործնական ճարտարապետ մը:

Ամերիկացիին անդրանիկ որդին կուգայ Փարիզ: Կինը եւ գործը իրեն կը սպասեն Թեքսասի մէջ: Կը հասնի վերադարձի օրը: Ճօրճ կը բաժնուի Լիլիէն, անոր նուիրելով Փարիզի մօտ մեծ կալուած մը եւ մեծ ինքնաշարժ մը: Լիլի քաջութեամբ արցունքը կը զսպէ եւ կ'ուղղուի այդ ինքնաշարժով, ուր ամբողջ ընտանիքը նստած է, դէպի իր կալուածը, որով վերջապէս իրականութիւն կը դառնայ հրաշալի երազ մը...:

Լաւատես հէքեաթ մը, որ գոյնզգոյն փոփոխականութեամբ բեմադրուած է, շահեցնելով Սարոյեանի նոր յաղթանակ մը եւ ծափահարութիւններ՝ նոյնիսկ խաղարկութեան ընթացքին:

Գ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

Յ. Գ.— Անգլերէնէ գերմաներէն թարգմանութիւնը կատարած է Վիլլի Հ. Թիիրմն, բառացի անգլիաբանութիւններով, ինչ որ քննադատութեան առարկայ դարձաւ գերմանական մամուլին մէջ:

ՆՈՑՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԴԷՄՔԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻՍՊԻՐԵԱՆ

Մարտ 31ին յանկարծամահ եղաւ ... Իսպիրեան: Մոտաւորապէս եօթա... տարեկան էր: Հայ մը՝ հայրենասէ... ըեսիրտ, այլասէր: Երկար ժամ... դանձապահը եղած է «Համազգա... եւ մեր գաղութին մէջ կը փայլէր ... եւ նուիրեալ ազգայինի մը համբաւ...

Ծնած էր Այնթապ, իր պապերը ... թած էին Սասունի Աշխարհէն: Յա... փուսպաններ էին, բայց ինք Ֆր... հաստատուելէն ի վեր կը զբաղէր ... եւ կերպասի առեւտուրով:

Ալպիէն մինչեւ Մարսէյլ պատ... գիրք մը ստեղծած էր իրեն համար, ... սան տարիներէ ի վեր նկարներ կը ... քէր եւ այս տարուան սկիզբն ալ ... ռատուն մը գնած էր Վիլ-Ֆրա... պիտի հաստատուէր՝ ցուցադրելու ... մար իր մեծ եւ կարեւոր հաւաքած... Աւա՜ղ, սակայն, ճակատագիրը ... տնօրինած էր: Այս Շաբաթ օրը ... տը Վանթ»էն հաղիւ եկած, զորզո... բարեկամի մը խանութը մահուան ... ժամադրուած էր կարծես:

Միջնակարգ ուսումը առած էր Այն... պի Ամերիկեան Գոլէժին մէջ. Այս ... տառութեան մէջ էր, որ խումբ մը ... դափարակից ընկերներու հետ ... սուած էին՝ «Վարդանանցի Որդ»... մնդամ ըլլալու մեղքով: Օմ. Սա... դրութեան՝ անդամ է Կ. Պոլիս եւ ... մը հետեւած է՝ գրական եւ իրաւա... կան դասախօսութիւններու:

Դեռ պատանի, եղած է՝ Դաշնակ... կան: Իր ընկերներուն կողմէ միշտ ... ուած եւ գնահատուած է իբրեւ ... կայական մարդը: Երբեք սիրած ... մէջ աշխատելու դրութիւնը ... գործնական ճամբան՝ արդիւնքի մը ... նելու համար: Արդար կ'ըլլայ, ... թիւ յիշել իր ընկերներուն հոյլը ... րութիւն Տէր Խորէնեան, Արփ... Սարգիս Տէմիրճեան — Առա... Տիգրան Ծամհուր կամ Ծամհ... Ֆէրիտ — Ճէմիլ — Պիթլիսցի, ... Պապզալեան, Խորէն Վարժապ... Թաթուլ Քիւփէլեան (Այնթապցի ... բաւաւոր Թաթուլը), Զատիկեան ... պետ, որ իբրեւ «Ջորեպան» ... է մեր Սուրբ Զաւարեանը ... նազան վայրերը, Յովհ. եւ Մկրտ... բարատեան եղբայրները, Խանդամ... ւետիս, Մաղաւեան Արմենակ, ... եան Պարայր, Փօլատեան Տիգրան ... գիպաշեան Արամ, Զ. Նալբանդ... Զարեւանդ, Ցարութիւն Թաթ... եւայլն, եւայլն, բոլորն ալ ... եւ յեղափոխական աղնիւ Հայեր

Իսպիրեան, իր արհեստին ... միշտ չփում ունեցած է Այնթապ... մեծամեծներուն եւ պետական ... հետ եւ անգին օժանդակութիւն ... իբրեւ տեղեկատու ու մանաւանդ ... թապի ինքնապաշտպանութեան ... եակին: Կատապի թրքատեաց ... ատրճան, որ ըստ Գ. Արամ Թէրզ... եանի վկայութեան, պատերազմի ... դի օրերուն՝ իր անդրանիկ որդին ... է Վրէժ, որպէսզի, իր տղան ալ ... վրէժ խոլայ Տաճիկին հանդէպ

Հայրենասիրութեան մեծագոյն ... տուած է տարագրութեան օրերուն ... պիրեան ընտանիքը ապաստանած էր ... ղահանութենէն իբրեւ՝ փոապան ... պիրեան եղբայրներու միջնորդ... ուած են բազմաթիւ ընտանիքներ ... սիացի, Էրզրումցի եւայլն, որոնք ... տպխտութեամբ կը պատմեն, թէ ... պէս, Յովհաննէս եւ իր մեծ եղբ... Սարգիս, ամէն գիշեր կը ... Այնթապի մութ փողոցներուն մէջ ... տացնելու եւ պատսպարելու համար ... ուած եւ անօգնական խլեակներ

— Խաչապա՞շտ ես, տղա՞ս, եղ... տեւէս:

Անծանօթ Հայը կամ Հայուհին ...

զատ գոյութիւնը, անոր արդար ... տանքը եւ վարձատրութիւնը եւ ... պէս մարդկային անհատականութի... կարճ՝ ոչ միայն կ'ուզէին որ ... դրուէր յանկարծական ձերբակալ... ներուն, աքսորներուն եւ մահապա... ներուն, այլեւ կը բաղձային կեանք... ինչքի ապահովութիւն եւ կայունութ...

(6 Շար.)

ԽՐՈՒՇՉԵՒ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Նորքնապէս համոզուած էինք որ յանցաւոր էր: Սակայն այդ պահուն հարկ եղած փաստերը չունէինք մեր տրամադրութեան տակ, որպէսզի կարենայինք օրինական դատի ենթարկել: Մեր վիճակը փափուկ էր: Փաստ չունէինք, սակայն, ազատ ալ չէինք կրնար ձգել: Եկանք այն եզրակացութեան թէ յեղափոխութեան պաշտպանութեան լաւագոյն ձեւը զինքը տեղն ու տեղը գնդակահարելն էր: Որոշումը տուինք եւ տեղն ու տեղը գնդակահարեցինք: Մեր խիղճը հանդարտեցաւ, երբ իր մահէն ետք փաստերով համոզուեցանք թէ իսկապէս յանցաւոր էր»:

ՍԹԱԼԻՆԻ ԳՈՐԾԵԼԱԿԵՐՊԸ

Այս տեղեկութիւնները հրապարակուեցան «Խրուշչեւ եւ Սթալինի ուրուականը» գրքին մէջ, զոր գրած է Պերթրան Ուոլֆ: Խրուշչեւ երբեք չէ հերքած իրեն վերագրուած այս տողերը:

Աւելին, պաշտօնական հաղորդագրութիւններու մէջ, եւ Խրուշչեւ, իր ճառերուն ընթացքին, Բերիան անուանած են «կուսակցութեան կատաղի հակառակորդ, օտար զաղտնի սպասարկութեանց ծառայող», որ յաջողած էր «Սթալինի վստահութիւնը շահիլ»: Անշուշտ Բերիա ոչ լրտես մըն էր, ոչ օտար սպասարկութեանց հաշւոյն աշխատող գործակալ մը եւ ոչ ալ կուսակցութեան կատաղի հակառակորդ մը: Ամբաստանողներուն գործածած լեզուն յատուկ էր Սթալինի բառամթերքին: Կարճ՝ Բերիա չգնդակահարուեցաւ գործած իր մեղքերուն համար, այլ որովհետեւ վտանգաւոր մրցակից մըն էր:

Բերիայի մարդոց տեղը Խրուշչեւ իր համախոհները պաշտօնի հրաւիրեց: Պաշտօնապէս այս վերջինը Գերագոյն Խորհուրդին թիւ 3 անձնաւորութիւնն էր: Իրողութեան մէջ, սակայն, երկրորդ տեղը կը գրաւէր:

Խրուշչեւ շատ զգոյշ կը շարժէր, չէր ուզեր որեւէ կասկածի տեղի տալ: Այսուհանդերձ յստակ էր իր նպատակը, գրաւել Կոմիտէի առաջին քարտուղարի աթոռը:

1953 Սեպտեմբեր 13ին վերջապէս կ'իրականանայ իր երազը: Այժմ կուսակցական մեքենային ամէնէն առաջաւոր դիրքին վրայ կը գտնուի: Այդ դիրքին Սթալին հասած էր Լենինի մահէն ետք: Լման 19 տարիներ՝ Խրուշչեւ անդամ եղած էր Կեդր. Կոմիտէութեան, իսկ յաջորդ 14 տարիներուն՝ անդամ էր Քաղ. Բիւրոյին: Շնորհիւ այն իրողութեան, որ կուսակցութիւնը իր ձեռքին մէջ կեդրոնացած էր, Խրուշչեւ յաջողեցաւ շահագործել զանազան անձերու միջեւ տեղի ունեցող գաւերը, յօգուտ իրեն:

ՄԱՍ Բ.

ՄԱԼԵՆԿՈՎԻ ԱՆԿՈՒՄԸ

Խրուշչեւի եւ Մալենքովի միջեւ պայքարը կը սաստկանայ — ինչպէ՞ս Խրուշչեւ շահեցաւ — ի՞նչ զիջումներու գինով

Խրուշչեւ — Մալենքով հակամարտութեան արդիւնքէն կախում ունէին հիմնական երեք խնդիրներ:

Ա.— Կարելի է՞ր Խորհրդային իրաւակարգը բարեփոխել ժողովուրդի բաղձանքին համաձայն:

Բ.— Հաւաքական ղեկավարութիւնը պիտի յաջողէ՞ր հաւաքաբար ղեկավարել՝ կուսակցութիւնը եւ կառավարութիւնը:

Գ.— Ի՞նչ էր Խորհրդային իրաւակարգին իսկական դիմագիծը:

Ժողովուրդի մեծամասնութեան ինչպէս նաեւ Կրեմլինի վարիչներուն փափաքն էր միանգամընդմիշտ վերջ դնել անհատական մենատիրութեան: Ժողովուրդ թէ ղեկավար կ'ուզէին զերծ մընալ վախէ եւ ապրիլ ազատ:

Կը փափաքէին դրութիւն մը ուր կարելի պիտի ըլլար ապահովել անհատին ա-

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

*

ԼԻՈՆ. (Յառաջ) — Հայութեան մեծ Սոյն նոյն հպարտութեան եւ ուրախու- թեան նոյն զարկերու երազի իրականաց- ման՝ Հայը ազատ եւ ինքնիշխան իր պա- պենական հողերուն վրայ: Հայրենիք մը կառուցուած եւ վերածնած իր տարագիր զաւակներուն արիւնով : Անհաւասար կը- ռիւ՝ թշնամիին կանոնաւոր ու լաւ զին- ուած բանակներուն դէմ : Ու բուռ մը քաջեր, սովամահ ժողովուրդ մը, յաղ- թելու կամ տեղւոյն վրայ բնաջնջելու ան- յողդողդ վճռականութեամբ: Ու հրաշքը կը կատարուի, թշնամին կը նահանջէ : Մասիս ու Արագած ամպհովանի կը տա- րածեն իրենց հերոս զաւակներու աճիւն- ներուն վրայ, որպէս զի անոնց քունը ըլ- լայ խաղաղ եւ անդորր : Էջմիածնի դա- րաւոր կամարներուն տակ, Հայրապետը խոյր ի գլուխ, ոսկեճամուկ զգեստներով, թափօր կազմած, մինչ կ'երգուի, «Հա- ւատարեսցէ մահն մեր ընդ մահու արդա- րոցն»: Կը խայտան հոգիները մարտիրոս- ներուն ...

Ինչպէս ամենուրեք այս օրերուս, Լիո- նի հայ գաղութը եւս, արժանավայել կերպով տօնեց իր անկախութեան 42րդ տարեդարձը Սալ Քոնքիի մէջ, կազմա- կերպուած Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմի- տէին կողմէ, հայրենակարօտ եւ ազա- տատենչ բազմութեան մը ներկայու- թեամբ: Հանդիսութեան իրենց պաշտօ- նական մասնակցութիւնը բերած էին Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը: Ազգ. Միութիւնը, Հայ Մշակութային Միութիւնը, Կապոյտ Խաչը:

Նախագահ Միսաք Միրզէ բաղդատա- կանը ընելով Վարդանանց պատերազմին եւ անկախութեան կռիւներուն, ոգեկոչեց բոլոր նահատակներուն, ինչպէս նաեւ Հայոց Նեմեսիսին՝ նորոգ հանգուցեալ բայց անմահ Սողոմոն Թէհլիրեանի յի- շատակը, եւ ի յարգանս անոնց հրաւիրեց ժողովուրդը մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգանքի.

Օրուան պատշաճ արտասանութիւնն- րըին մեր բեմերուն ծանօթ, օրիորդներ Ս. Կարապետեան, Փ. Տապաղեան եւ Գ. Զաքըրեան : Յանուն Հ. Յ. Դ. Նոր Սե- րունդէն՝ Օր. Շ. Ղազարեան – Միրզէ գեղեցիկ ուղերձ մը կարդաց, յատակ ա- ռոգանութեամբ : Քնքոյշ ձայնով մեներ- գեց Օր. Ա. Կարապետեան: Ջութակի վը- րայ նուագեց՝ ինչպէս միշտ՝ Յ. Գէր- պէրեան: Հաճելի էին Օր. Մութաֆեան- ի «Շամիրամի պարը», ինչպէս նաեւ Օր. Սահակեանի եւ Գ. Յովհաննէսեանի մենապարերը (Մշակութային Միութեան կողմէ): Բոլորն ալ արժանացան հանդի- սականներու ջերմ ծափահարութեան :

Ազգ. Միութեան ներկայացուցիչ Գ. Վարժապետեան վերլուծելով անկախու- թեան գաղափարը, ցաւով դիտել տուաւ թէ մինչ ուրիշ ազգեր կը տօնեն ու կը փառաբանեն իրենց յաղթանակի եւ ան- կախութեան տօները, մենք չենք ընծա- յեր հարկ եղած յարգանքը :

Օրուան բանախօս Ա. Իսահակեան ի- րայատուկ ոճով եւ ասուլիսի ձեւով, բայց հանրամատչելի եւ իւմորով հա- մեմուած ճառը խոր տպաւորութիւն թո- ղուց ներկաներուն վրայ: Իբրեւ ականա- տես վկայ ու մասնակից Մայիսեան կը- ռիւներուն, բանախօսը նկարագրեց այն օրերու Հայութեան վիճակը, թրքական գեհենէն ճողոպրած գաղթականները, կիսաքաղց ու թշուառ, թշնամին, որ կրնկակոխ կը հետեւի իրենց՝ բնաջնջե- լու հաստատ դիտաւորութեամբ : Ռազ- մաճակատին պարպուիլը ռուս զինուորին կողմէ, որ հիմնուելով բոլշեւիկեան կարգախօսին՝ «դէպի տուն» կը դիմէր : Եւ վերջապէս մեր հերոսական խոյանք- ներու սրտաշ՝ Մայիս 28ի չքեղ յաղթա- նակը: Յիշեց պատմական դրուագներ Քանրքէսի արշաւանքներէն՝ Հելլադայի վրայ: Գտաւ հանդիտութիւններ՝ Թեր- մոպիլէի կիրճին հերոս Լիոնիտասի եւ

«ՊՐԻՃ»Ի ԱԽՈՅԵԱՆ ՀԱՅՈՒՀԻՆ

1936էն ի վեր, Տիկին Անի Փուլճեան (Էսմէրեան) «Պրիճ»ի ախոյենական մըր- ցումներուն մէջ միշտ ալ յաղթական է ե- ղած: Այդ թուականին էր որ Տիկ. Փուլ- ճեան ստացաւ Ֆրանսայի ախոյեանի տիտղոսը եւ արժանի համարուեցաւ մաս- նակցելու Եւրոպայի ախոյենական մըր- ցումին, որ տեղի պիտի ունենար Պուտա- փեշթի մէջ, եւ ուր, հայ ախոյեանը բե- րաւ նոյնպէս պատուաբեր մասնակցու- թիւն մը :

Իր առաջին միջազգային մրցումներու մասնակցութիւնը տեղի ունեցաւ 1937ին, Տովիլի մէջ գումարուած պրիճի համաշ- խարհային «խաղ»ի ընթացքին, ուր սա- կայն: Անի Փուլճեան չէր հրաւիրուած : Վերջին պահուն, պակսող խաղացող մը փոխարինելու կոչուելով, Տիկին Փուլ- ճեան խաղընկեր եղաւ այդ օրերու մի- ջազգային համբաւի տէր «պրիճ»ի վար- պետ իշխան Մակալոֆի, եւ այս երկու- քը ճակատելով Ամերիկայէն եկած վար- պետ զոյգին՝ Էլի եւ Ժոզէֆին Քիւլպէրթ- սոնի, պարտութեան մատնեցին իրենց հակառակորդները վաթսուն առ հարիւր առաւելութեամբ :

Այնուհետեւ, Տիկին Փուլճեան հետըզ- հետէ համբաւաւոր կը դառնայ, յաջոր- դաբար յաղթական դուրս գալով 1939ին Լա Հէյի միջազգային մրցման ընթացքին եւ ապա 1947ին՝ Եգիպտոսի մէջ կատա- րած իր մրցումներով :

1954ին Մոնթէ Քարլոյի մէջ, ուր պի- տի ընտրուէին աշխարհի 28 լաւագոյն խաղացողները, Տիկին Փուլճեան յաջո- ղեցաւ գրաւել չորրորդ տեղը: Բովանդակ աշխարհի մամուլը միաձայնութեամբ զինքը պսակեց՝ իբրեւ աշխարհի լաւա- գոյն խաղացողներէն մին, դրուատելով անոր արտակարգ ճկունութիւնը, առակի կարգ անցած իր պաղարիւնութիւնը, մա- նաւանդ հաշուելու իր արագութիւնը, որ մարդկային իմացականութեան բացառիկ երեւոյթ մը կը նկատեն :

ՁՀՐԾՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՋԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՋԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

Դաշնակցութեան մէջեւ : Հայաստանի այսօրուան ղեկավարներուն կողմէ Մա- յիսեան կռիւներուն պարտադիր ճանա- չումը, հոգ չէ թէ աղաւաղուած կերպով:

Ժողովուրդը սրահէն բաժնուեցաւ հո- գիով թարմացած և անկախութեան գա- ղափարը վառ իրենց սիրտերուն մէջ :

ԹՂԹԱԿԻՑ

Այս առթիւ, Մարսէյլի Այնթապի Հայ- րենակցական Միութեան անունով պարոն կը դնենք մեր խորին ցաւակցութիւնները ննջեցեալին՝ ընկեր Գրիգոր Պաղտա- սարեանին, Տօքթ. Արամ Պաղտասարեա- նին, Տօքթ. Աւետիս Պապազեանին եւ ալ- լոց Տիկին Իսպիրեանին եւ իր երեխայ զաւակներուն :

Ց. ԱՂԱՑԵԱՆ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՄԱՏԱՂԸ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. Տեղւոյս հոգաբարձու- թիւնը՝ քանի մը տարիէ ի վեր՝ գեղեցիկ գաղափարը յղացած էր հաստատել մա- տաղի աւանդութիւնը :

Նախապէս՝ եկեղեցւոյ, յետոյ ընդհ. նահատակաց ոգատօնին զուգադիպած ըլ- լալով, Կաթողիկոսական Պատուիրակին հրահանգին համաձայն, այսուհետեւ ա- մէն տարի պիտի կատարուի Մայրերու տօնին օրը :

Բարեպաշտ եւ հաւատացեալ ժողո- վուրդը իր նիւթական լիարուն մասնակ- ցութիւնը բերաւ, իսկ Գ. Սէօլէօղեան եւ Ստեփանեան, նոյնպէս Տիկին Մանուշակ Փափազեան մէկ մէկ ոչխար նուիրեցին :

Կրթ. Հոգաբարձութիւնը, իր կարգին, ստանձնած էր հինգ մատաղցուները եր- սուն քիլոմեթր հեռուէն փոխադրելու հոգը, չորս հայրենակիցներ՝ մորթելու, իսկ Եկեղեցասիրաց Տիկիններու Միու- թիւնը դանոնք եփելու աշխատանքը :

29 Մայիսին, եկեղեցին ամբողջու- թեամբ լեցուած էր հաւատացեալ եւ բա- րեպաշտ ժողովուրդով :

Փարիզէն յատկապէս հրաւիրուած Գ. Արմ. Արապեանի ղեկավարութեամբ՝ 11 հոգինոց դպրաց դասն ու մեներգիչ Գ. Խաչիկ Նշանեան, իսկ Տիկին Թաւլար- եան երգեհոնով, կը մասնակցէին յուզիչ եւ հոգեզմայլ եռաձայն պատարագի ա- րարողութեան, մեծ գոհունակութիւն պատճառելով ժողովուրդին :

Սեռովբէ Եպիսկ. Մանուկեան, բացա- կայ ըլլալով Փարիզէն, պատարագեց Պարգեւ քահանան, որ յաւուր պատշաճի, քարոզով մը մայրերու նուիրական գոհա- բերութիւնը պատկերացնելէ ետք, ի մէջ այլոց ըսաւ.— «Քրիստոսէ վեց հազար տարի առաջ Չինացիք ունէին իրենց «Մայրերու Տօնը», որուն կը նուիրէին թանկագին նուէրներ ,նոյնպէս Պարսիկ- ները, Յոյներն ու Եգիպտացիները :

Մենք ալ ունեցած ենք մեր մայր դի- ցուհին, Անահիտը՝ որուն ամէն տարի յարգանք ու մեծարանք կ'ընծայուէր, կոյս աղջիկներ ծաղիկներով բեռնաւոր- ուած, իրենց փափաքներուն մօտալուտ իրականացումը կը խնդրէին դիցուհիէն»:

Յաւարտ պատարագի, նահատակ մայ- րերու համար հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուելէ ետք, տեղի ունեցաւ մատաղի օրհնութիւնը:

Արարողութիւններէն ետքը, մատաղի հացը եւ միսը թուղթի մէջ ծրարուած ժողովուրդին բաշխուեցաւ կատարեալ կարգապահութեամբ: Ետոյ, եկեղեցա- սիրաց Տիկիններու Միութեան անդամու- հիներու անթերի սպասարկութեամբ՝ պատարագիչ քահանան, Փարիզի կամ տեղացի դպիրներն ու դպրուհիները հիւ- րասիրուեցան նախկին սկաուտներու ժա- մադրավայրին մէջ: Բացականերէն շատ շատեր փափաք յայտնեցին յառաջիկայ տարիներուն իրենց մասնակցութիւնը բե- րել, այս եւ բոլոր հանդիսաւոր օրերուն:

Կ. Տ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԿԵԱՆՔԸ

ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Դ.

[illegible]

բաքոյս նետեց աթոռը, ճեղքեց Օդա- բերի ծծերից մէկը եւ ինքն էլ ուշաթափ- ուեց : Մայրս վրայ պրծաւ եւ դադարե- ցրեց կռիւը: Ես չուտով հագնուեցի, որ գնամ եւ կառք բերեմ հօրաքրոջս տուն փոխադրելու համար :

Ե.

Մեր տան գլխաւոր ծառայի անունը Գրիգոր էր, բայց մենք կարճ՝ Գոգօ էինք կանչում :

Գոգօն տնից դուրս, հարեւանների հա- մար, մեր տան ծառան էր, բայց իսկա- պէս նա մեր տան դիրեկտորն էր, ինչպէս հայրս էր ասում :

Գոգօն միջահասակ մի մարդ էր, կար- մըրած աչքերով, լայն, հզօր ուսերով, խոշոր ոտներով, ծանրաշարժ, ֆէսի բո- լորտիքը մի չիթ կապած, որը ծածկում էր ճակատի կէսը: Նա դրսից բանջարե- ղէն եւ միս էր բերում տուն, պարտէզն էր խնամում, հորից ջուր էր քաշում, բաղնիսը բոխչա էր տանում, ձմեռը տա- նիքից ձիւն էր թափում, աղբ բերողի հետ պայման էր կնքում, միսն էր ծեծում եւ այլն, եւայլն:

Այս բոլորից բացի (այս տեղից էլ նրա դիրեկտորի կոչումը), նա ջոկում էր կա- տարում մեր տան հիւրերի մէջ: Իր չսի- րած մարդուն պարզապէս նա ասում էր.

— Քու աֆաթդ ինձ շատ խոշ չի գար, այս տեղերը շատ մի քրվտտիր :

Հայրս նրան սաստում էր, որ իր գոր- ծերին միայն նայի եւ «քիթը չխոթէ ու- րիշի գործերու» մէջ, բայց Գոգօն յա- մառութեամբ շարունակում էր:

Նա գտնում էր, որ դա իր գործն է:

Հայրս պատուիրում էր նրան գնալ եւ, օրինակի համար, կանչել նրան Մարտի- րոս էֆէնդուն՝ նարդի խաղալու: Մար- տիրոս էֆէնդին Գոգոյի չսիրած տիպե- րից էր, բայց միաժամանակ չէր ուզում, որ հօրս կամքի դէմ ըմբոստացած լինի եւ գնում էր. գնում էր ոչ թէ Մարտիրոս էֆէնդուն գտնելու, այլ բազարում մի քիչ ման գալու, վերադառնալու եւ ա- սելու.

— Մարտիրոս էֆէնդին տունը չէր :

Գոգօն մեր տանը ապրել էր 35 տարի: Եւ այդ երկար ժամանակը նրան իրա- ւունք էր տուել հսկելու այդ տանը՝ ամ- բողջական սրտով եւ հոգով : Մեր տնից աղջիկ առնողը՝ նրան էլ պէտք է հար- ցնէր, եթէ տունը նոր հարս բերէինք՝ նա էլ պէտք է գնար եւ հաւանէր :

Տան բոլոր տնտեսութիւնը յանձնուած էր նրա խղճին եւ խելքին : Ամէն քարի կտորի, տաշեղի, կարտոֆիլի եւ սոխի գլխի համար նա ցուցահանում էր խոր հոգատարութիւն :

Մի օր Գոգօն տուն եկաւ, որ հայրս վարպետներ է ուղարկել ամբողջ սենեակ- ները սպիտակեցնելու համար: Գոգօն նախ զայրացաւ, որ առանց իրեն հար- ցնելու էր կատարուեր այդ, երկրորդ՝ նա հարցուփորձեց եւ գտաւ, որ կարելի էր մի քիչ աւելի էժան վարձել վարպետ- ներին: Մի քիչ մտածելուց յետոյ՝ նա վճռականօրէն ետ ուղարկեց վարպետնե- րին եւ ուրիշներին բերեց աւելի էժան, առանց նկատի առնելու, որ հայրս պայ- մանաւորուած էր նախկին վարպետների հետ :

Գարնան, երբ կովը սկսում էր բառա- չել եւ մինչեւ անգամ գիշերները չէր թոյլ տալիս, որ քնենք, հայրս կանչում էր Գոգոյին ու պատուիրում, որ կովի մա- սին մտածի: Գոգօն ծխախոտն ախորժա- կով քաշում էր եւ պատասխանում .

— Հաճի էֆէնդի, քիչ մ'ըլ թող կատ- ղի ...

Եւ մի քանի օր էլ թողնելով, որ կովը կատաղի, քաշում էր դուրս, տանում էր Մօրենիկ գիւղը, եղների կլասիկ հայրե- նիքը, որպէսզի կատաղութիւնը մեղմա- ցընել տայ :

Եւ իսկապէս Գոգօն կովը վերադարձը- նում էր գիւղից՝ հանդստացած եւ մին- չեւ անգամ յղիացած :

Երբ տուն էր հասցնում կովը, նա ան- միջապէս մտնում էր հաւաբունը, մի թարմ ձու վերցնում, բերում եւ խփում կովի ճակատին, ամբողջ դեղնուցը քսելով կովի դէմքին: Դա տեղական սովորու- թիւն էր, որ բարի նշանակութիւն ունէր:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

Կը խնդրուի ծանուցանել՝
ՏՈՔԹ. ԱՐՄԷՆ ՍԻՒՆԻԻ
մահը, յետ երկարատեւ հիւանդութեան:
Ըստ ողբացեալին փափաքին դիակի – զումը պիտի կատարուի այսօր, Շաբաթ, ժամը 11ին Փէռ Լաշէզի Քոլոմպարիոմը:
Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահազդ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Այրի Տիկին Սարգիս Տէօքմէճեան եւ զաւակները յիշատակին Ն. Ֆ. կը նուի – րեն Սեւրի Սամուէլ Մուրատ վարժարա– նին եւ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարա – նին՝
ԳԷՈՐԳ ԵԶԵԿԵԱՆԻ
մահուան առթիւ:
(Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Վարդիթեր Եզեկեան, զա– ւակները՝ Հայկուհի, Արա եւ ընտանե – կան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցու – թիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝
ԳԷՈՐԳ ԵԶԵԿԵԱՆԻ
կսկծալի մահուան առթիւ:

×

Պ. Յակոբ Կիւրեննեան եւ զաւակները (Շարվիլօ), նոյնպէս զաւակները (Ամե– րիկա), Տէր եւ Տիկին Մանուկեան (Ա – մերիկա), Հայկազ, Գրիգոր, Գ. Կիւրեն– եան (Փարիզ), Բեհլիվանեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկ. Յ. Թէրզեան (Փոն տը Շէ – րիւ), իրենց խորին շնորհակալութիւննե– րը կը յայտնեն բոլոր անոնց որ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնած են հեռա – գրով, նամակով եւ կամ անձամբ, իրենց ողբացեալ կնոջ, մօր, քենիին, հարսին եւ սանամօր ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ԿԻՒՐԷՆ – ԵԱՆԻ (ծնեալ Լուսիկեան) ցաւալի մահ – ուան առթիւ:

×

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Տէր Վարդան – եան, Տէր եւ Տիկին Վաղարշակ Տէր Վարդանեան, եւ Տէր եւ Տիկին Գամէր Տէր Վարդանեան եւ զաւակները, իրենց շնորհակալութիւնները կը յայտնեն հե – ռաւոր կամ մօտաւոր բոլոր այն կազմա– կերպութիւններուն, ընկերներուն, հայ – րենակիցներուն եւ բարեկամներուն՝ ո – րոնք նամակով, հեռագիրով, թերթով եւ անձամբ իրենց ցաւակցութեան եւ սփոփանքի արտայայտութեամբ մասնակ– ցեցան, իրենց սիրեցեալ մօր նորոգ հան– գուցեալ Բերրոնիա Տէր Վարդանեանի (ծնեալ Վարդանեան) յանկարծական մահուան առթիւ, իր 85 տարեկան հասա– կին: Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր ա – նոնց որոնք նուիրատուութիւններ ըրին փոխան ծաղկեպսակի :

ԶԱ ՄԱՆ ԱՐԱ ● HA MAN ARA
par
LES BARCLAY
super 70.335 45 T. simple 60.212
Discophiles Arméniens!
C'est une danse de chez vous
à la mode de chez nous.
EN VENTE PARTOUT

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, հայկա – կան հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ քա – րոզ պիտի ձայնասփռուին Վատիկանի ռատիոկայանէն :
Պիտի քարոզէ Գեր. Ներսէս վրդ. Սեթ– եան՝ Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան Հայ Դպրոցի :
Միջին ալիք՝ 196 մ.: Կարճ ալիք՝ 19·84, 25·67, 31·10 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի, Յունիս 5, յաւարտ Ս. պատարագի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի

ՄԵԼՔՈՆ ՏԷՐ-ՄԵԼՔՈՆԵԱՆԻ
(Մահացած Պէյրութի մէջ)
մահուան տարելիցին առթիւ :
Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդ – րուի ներկայ գտնուիլ :

×

Պ. Դրօ Աբրահամեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Նորիկեան ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշ – տօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ, մօր եւ զաւկին՝
ՄԱՐԻԱՄ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ
մահուան քառասունքին առթիւ, այս Կի– րակի առաւօտ Սէնթ Անթուանի Ս. Թա– դէոս եկեղեցւոյ մէջ:
Ողբացեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

×

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Տէր Վարդան – եան, Տէր եւ Տիկին Վաղարշակ Տէր Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Գամէր Տէր Վարդանեան եւ զաւակները, կը ծանու – ցանեն թէ պատարագ եւ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պաշտօն պիտի կատարուի, Գօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, մասնակցութեամբ Թաղիս Արժա – նապատիւ Տէր Հմայեակ Համբարձում – եանի եւ Դպրաց Դասուն, Յունիս 12ին Կիրակի ժամը 10ին իրենց սիրեցեալ մօր եւ մեծ մօր նորոգ հանգուցեալ Բերրոնիա Տէր Վարդանեանի (ծնեալ Վարդանեան, Զիթողցի, Կարին), մահուան քառասուն– քին առթիւ: Կը հրաւիրուին բոլոր բարե– կամները: Այս առթիւ Տէր Վարդանեան եղբարք յիշուն Ն. Ֆ. կը նուիրեն Փա – րիզի Մշակութային տան եւ քսան Ն. Ֆ. լուսահոգի Սրբազան Գալաքեանի շիրի – մին շինութեան: (Մշակոյթի Տան գու – մարը ստանալ «Յառաջ»էն):

×

Այրի Տիկին Մինասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ, Գուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ իրենց ողբացեալ ամուս– նոյն եւ հօր ՅԱԿՈԲ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ մահ – ուան քառասունքի առթիւ: Կը հրաւիր – ուին ողբացեալին յիշատակը յարգողնե – րը :

ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԴԵՂԱՐԱՆ ՍԻԼՎԷՍԹՐԸ
46, Ռիւ տը Թրէվիզ, 46
ՓԱՐԻԶ (9)

Յանձնարարելի Դեղարան մը:
Ջերմ ընդունելութիւն Փարիզի, Արուարձանի եւ Գաւառի հայ յա– ճախորդներուն :

Դեղարանը կը գտնուի Ռիւ տը Թրէվիզի եւ Ռիւ Լաֆայէթի անկիւ– նը, Ազգային Տունէն 100 մեթր հե – ռու :

Պ. Վահրամ Էլմաճեան՝ դեղա – գործ – վաճառող, ամէն օր իր հայ– րենակիցներուն տրամադրութեան տակ է, Սիլվէսթրը Դեղարանը, ժամը 8էն – 12, 15·30 – 20:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալան– սի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Ռոմանի «Անդրանիկ» խումբի եւ Նոր Սե– րունդի :
Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Բողոքակա – նաց սրահը:
Կը խօսի Ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
(Էքս Լէ Պէնէն)
Գեղարուեստական ճոխ բաժին :
Երգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ մե– նապար : Մուտքը ազատ է

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՍԵՒՐ

1960·1961
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐ – ՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :
Պայմաններուն համար դիմել՝
DIRECTION DU COLLEGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒ – ԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝
ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու առաջին խումբին արձա – նագրութիւնները փակուած են: Սակա – ւաթիւ տեղեր միայն մնացած են Օգոս – տոսի համար:
Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20: Անկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօսթուէն 27·35: 5 Րիւ Մէյրան:
Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մաս– նաճիւղերուն :

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՇԱՒԻԼ — Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9·30ին, սովորական վա – ւաքատեղին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ, իր սանին շրջանաւարտութեան առթիւ՝
ՅՈՒՆԻՍ 19ԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր Եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծա– նուցանէ թէ՝ այս Կիրակի Հոգեգալուստ տօնը կը կատարուի օրուան յատուկ հան– դիսաւոր արարողութեամբ, դպրաց խումբին բազմաձայն երգեցողութիւնով
× Տօնին Բշ. օրը (6 Յունիս), Կրօն. Ընկերակցութեան հրաւէրով երգչախում– բը իր ամբողջ կազմով, ընկերակցու– թեամբ քահանայի եւ սարկաւագներու եւ վարչութեան անդամներու, կ'այցելէ Սէն Ռաֆայէլ, հոն գտնուող նորաւա– րտ «Հայկական Տունին» մէջ պատա– րագի արարողութիւն կատարելու, ինչ– պէս մխիթարելու համար պատսպարեալ– ները:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

15 – 18 տարեկան օրիորդ մը խանու– թի գործերով զբաղելու համար եւ ծա– խելու (կնոջ մեծաքանակ հագուստի հա– մար):
Դիմել՝
Alexanian
86, RUE DE CLÉRY CEN 3·4

ՄԻՇՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՄԻՇՏ ԱՌՈՂՋ ՄՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ
ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ
Sté le BOSPHORE
ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԹԱՀԻՆԸ
ՀՐՈՒՇԱԿԸ, որ կը պատրաստուի շուշմայով (սուսամ) եւ շաքարով, առաջնակարգ սնունդ մըն է, կազդուրիչ՝ շնորհիւ շուշմային. որ Արեւելքի մէջ ծանօթ է նաեւ հինէն ի վեր, իր երաշխի բուժական յատկութիւններով, իր երիտասարդացնող տարրերով. Արեւելեան ժողովուրդներուն երկարակեցութիւնը արդիւնք է հէլվայի եւ թահինի գործածութեան :
Այսօր Արեւմուտքի մէջ եւս բժշկական հեղինակութիւններ կը հաստա– տեն առաջնակարգ այս սննդանիւթին արժէքը :
Sté le BOSPHORE
2, Rue Louis Astoin - Marseille

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԵԱՆԵԱՆ
ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ
Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս– եան ընտիր կերակուրներ
4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt
Հանելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»
Bar Américain

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 5 ՅՈՒՆԻՍ — DIMANCHE 5 JUIN 1960

... – ԹԻՒ ...7 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4618

...ՕՐՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

...Ջոյց պատրաստաւորական ժողովներուն ...թը, որոնք կը գումարուին ներկայիս ...ֆանքնի և Փարիզի մէջ, անգամ մը ...օրակարգի վրայ կը դրուի դաղութ–...ներու ինքնապաշտպանութեան կենսական ...ցը

...քանի տարիները կը սահին, ...յնքան ...դժուարանայ ազգապահպանումը։

...Սերունդները կը փոխուին անզգալա–...բար, առանց որ ժամանակ ունենանք ...անդրադառնալու կատարուած խոր յեղա–...փոխումներուն.

...Մեր քաղաքական, բարեսիրական, և–...ատարդական, մշակութային, մար–...զական եւ այլ կազմակերպութիւնները կը ...ևրին Հայը Հայ պահելու՝ Արեւմուտքի ...փիւռքիս եւ Համայնավար երկիրներուն ...մէջ.

...լեզուն է, որ վտանգուած է ամէն բա–...նէ առաջ։

...Առնենք Ամերիկան, որ ամէնէն հինն է ...մեր գաղութներուն՝ հիմնուած ըլլալով ...աւելի քան երեք քառորդ դար առաջ։

...Հիւսիսային Ամերիկայի նոր եւ նորա–...գոյն սերունդները հնարաւորութիւն չու–...նին սորվելու մայրենի լեզուն։

...Միացեալ Նահանգներուն անհուն տա–...րածութեան վրայ, Ատլանտեանի ափերէն ...մինչեւ Խաղաղական, Նիւ Եորքէն մին–...չեւ Սան Ֆրանսիսքօ չունինք մէկ հատիկ ...հայ վարժարան։

...Ամերիկահայերը հարիւր հազարաւոր ...տոլարներ կը յատկացնեն Միջին Ա–...րեւելքի, մասնաւորաբար Լիբանանի, ...Սուրիոյ եւ Իրանի հայկական դպ–...րոցներուն։ Սակայն իրենք զրկուած են ...դպրոցէ, վերջերս միայն սկսած են մը–...տածել այս մասին։

...Ֆրանսահայերս աւելի բախտաւոր ենք, ...քանի որ ունինք Սեւրի եւ Ռէնսիի գոլէ ...վարժարանները՝ մէկը մանչերու, միւսը ...աղջիկներու համար։

...Մ. Նահանգներու հայաշատ քաղաքնե–...րուն մէջ Հ. Օ. Մ.ն ու զանազան հանրա–...յին կազմակերպութիւններ կամ անհատ–...ներ պահեն հայերէնի դասընթացք–...ներ, նոյնը կ'ընենք մենք Ֆրանսայի մէջ։ ...Սակայն ասոնք կիսամիջոցներ են եւ ...որևէ չեն մեզ տառապեցնող ցաւին։

...Ամերիկա ծնած եւ մեծցած հայ տղաքն ...ու աղջիկները շատ դժուարութեամբ հա–...յերէն կը խօսին։ Բացառութիւնները ըն–...դհանուր փոքրամասնութիւն մը կը կազմեն ...անտարակոյս. Իսկ գրել – կարդալու ...մասին խօսք չի կրնար ըլլալ։

...Հակառակ այս փաստին, երազեկներ կը ...պնդեն թէ կացութիւնը այնքան ալ ...մտահոգիչ չէ Եանքիներու աշխար–...հին մէջ, Սերունդը անգլերէն կը խօսի ...սակայն ինքզինք Հայ կը ...զգայ. Թէեւ պակաս չեն այնպիսիներ, ...որոնք կ'ըսեն թէ իրենք նախ Ամերիկացի ...են, ապա Հայ։

...Եւ այն պայքարը վառ կը պահուի ...Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցու–...թեան եւ այլ երիտասարդական կազմա–...կերպութեանց, որոնք իրենց պաշտօնա–...թերթն ալ դուրս անգլերէն լեզուով կը ...հրատարակեն. միշտ հայրենասիրական ...ոգիով Թեամբ։

...Ֆրանսայի երիտասարդական կազմա–...կերպութեանց մէջ Հ. Ե. Դ. Նոր Սե–...րունդն է միայն, որ տակաւին իր պաշ–...տօնաթերթ Հայաստանը կը հրատարակէ ...հայերէն եւ ֆրանսերէն բաժիններով։ ...Ուրախանալի պարագաներով հետ–...ևաբար կը պակսի Թիւր ոչ միայն Հայե–...րէն գրողներու, այլ նաեւ՝ կարդացող–...ներու։

...Արդարեւ հրատապ հարց է լեզուի ...պահպանութիւնը՝ իբրեւ գլխաւոր ազ–...գային ինքնապաշտպանութեան։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԿԱՏՂԱԾ՝ ԿԸ ՅԱՐՁԱԿԻ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ԵՒ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐԻ ՎՐԱՅ

Ինչպէս գրած էինք, Խրուշչեւ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին պարզեց խորհրդային նոր ծրագիրը ապազինման մասին։ Բայց զուգընթաց այս ծրագրին Խրուշչեւ շատ խիստ եւ կարելի է ըսել պետական մարդու մը անվայել լեզու գործածած է Այզընհաուըրի եւ Ատընաուըրի դէմ։

Արդարեւ, խորհրդային վարչապետը ամբաստանած է Մ. Նահանգներու նախագահը՝ որ կամազուրկ, երկդիմի եւ անձեռնհաս է։ Այզընհաուըրին տեղը, ըսած է Խրուշչեւ, մանկամսուրի մը մէջ պէտք է ըլլար։ Նուազ վտանգաւոր պիտի դառնար։ Բազմաթիւ առիթներով դիտած եմ թէ միջազգային խորհրդաժողովներուն կուրօրէն կը հնազանդի իր խորհրդատուներու ցուցմունքներուն (մանաւանդ հանգուցեալ Տըլլըսին)։ Վտանգաւոր է մտածել թէ իշխանութիւնը կը գտնուի այս տեսակ մէկուն ձեռքը։ Յուսանք որ Մ. Նահանգները իրենց վարկը վերահաստատող նոր նախագահ մը ընտրեն»։

Փոխ – նախագահ Նիքսընի մասին ըսած է. — «Պաղ պատերազմը հրահրող յանցաւորներու սրահին մէջ պէտք է նստեցնել»։

Ատընաուըր խենթ մըն է Խրուշչեւի համար։ «82 տարեկան է, ըսած է «Խ.» ու հաւանաբար կը մտածէ «Բաւականաչափ ապրած եմ, ինծմէ ետք ջրհեղեղ»։ Պէտք է բռնաշապիկ (խենթերու) մը հագցնել եւ արգելափակել»։

Բայց Խրուշչեւ ներկայացուցած է նաեւ զինաթափութեան ծրագիր մը, որ լաւ տպաւորութիւն ձգած է Արեւմուտքի վրայ, Քաղաքական շրջանակներուն կարծիքով խորհրդային նոր ծրագիրը լըրջօրէն քննուելու արժանի է։ Լաւատեսութիւն մը կը տիրէ, ընդհանրապէս։ Հաւանական է որ տասնը վերստին հաւաքուին Ժընեւի մէջ։

Ուշադրութեան արժանի կէտ մը։ Խորհրդային վարչապետը դիտել տուած է թէ ՄԱԿի հակակշռին տակ միջազգային ոստիկանական ուժ մը ստեղծելու իրենց առաջարկը չի նշանակեր թէ կը հրաժարին վեթոյի իրենց իրաւունքէն։

Պաշտպանութեան նախարար մարեշալ Մալինովսկիի սպառնալիքը որքա՞ն լուրջի պէտք է առնել։ «Եղածին պէս նկատի պէտք է ունենալ»։ Այս առթիւ աւելցուցած է. — «Կը յուսամ թէ Թուրքիա, վերստին աւանդական իր բարեկամութեան կը դառնայ»։ Լրագրող մը հարց տուած է թէ ի՞նչ պիտի պատահի եթէ վեց կամ ութ ամիսէն նոր Վեհաժողով կարելի չըլլայ գումարել։ «Բոլոր ժողովուրդներն ալ կ'ակնկալեն։ Խորհրդ. Միութիւնը միշտ պիտի ձգտի որպէսզի կարգադրուի Պերլինի եւ Գերմանիոյ հարցերը։ Նոյնիսկ դէպս առանձին դաշնագիր պիտի ստորագրենք Արեւելեան Գերմանիոյ հետ, միակ Գերմանիան զոր կը ճանչնանք։ Այս պարագային Թոյլ պիտի չտանք որեւէ մէկու որ Արեւմտեան Պերլին մտնէ»։

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հանդէպ իր կարծի՞քը — «Ապահովութեան Խորհուրդին այս երկու երկիրները Մ. Նահանգներուն ի նպաստ քուէարկեցին, բայց տարբերութիւն մը կայ իրենց դիրքին մէջ։ «Իւ 2»ի հարցին մէջ համակարծիք չէին Մ. Նահանգներուն»։

Համակեցութիւնը։ — Պատերազմը անխուսափելի չէ։ Սակայն պաղ պատերազմը կրնայ տաք պատերազմի մը վերածուիլ։

ՆՈՐ ԴԻԱԿՆԵՐ ՄԷՋՏԵՂ Կ'ԵԼԼԵՆ

ՀԱԼՔԸ ՄՏԱՀՈԳ է

Ինչպէս կ'երեւայ Պոլսոյ եւ Անգարայի մէջ նոր դիակներ մէջտեղ կ'ելլեն ամէն օր։ Նոր կառավարութիւնը այն խոր տպաւորութիւնը կը ստանայ որ Մենտերէս կարծուածէն շատ աւելի ուսանողներ մաքրած է։ Եւ դիակները իբրեւ կեր տրուած են կենդանիներուն, յայտարարեց Կիւրսէլ։

Կացութիւնը աւելի յստակ կը դառնայ օրէ օր եւ այն տպաւորութիւնը կը տիրէ Արեւմտեան մայրաքաղաքներուն մէջ թէ զինուորական իշխանութիւնը միտք չունի շուտով քաշուելու։ Կիւրսէլի նախագահած կառավարութիւնը պարզ «Թաւշեայ ձեռք մըն է» որուն ետին կայ բուն իշխանութիւնը՝ յեղափոխական կոմիտէն իր 21 զաղտնի անդամներով։

Զինուորականի մը ստորեւ տուած տեսակցութիւնը ցոյց կուտայ թէ հարուածը հինէն պատրաստուած էր, կացութիւնը շատ լուրջ է եւ Հալքը՝ մտահոգ։

ԹՈՒՐՔ ԳՆԴԱՊԵՏԻ ՄԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ «ԼԸ ՄՈՆՏ»Ի ԹՂԹԱԿՑԻՆ

Երեկոյեան թերթերէն «Լը Մոնտ»ի Անգարայի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է գնդապետ Թիւրքէշի հետ։

Գնդապետը Ազգային Միութեան կոմիտէի անդամ է եւ կազմակերպիչներէն մէկը՝ պետական հարուածին։

— «Նախկին կառավարութիւնը տապալելու աշխատանքները սկսած են մօտ հինգ տարի առաջ, ըսած է գնդապետը ու աւելցուցած — այդ օրերուն հինգ կամ տասը հարիւրապետներ եւ հրամանատարներ էինք որ կ'ուզէինք վերջ դնել ապականած եւ անզօր կացութեան մը։ Ինչպէս կը տեսնէք կարգի դնելու մեր ձեռնարկը Ապրիլ 28էն չէ որ սկսած է, այսինքն այն օրէն երբ դեմոկրատ կառավարութիւնը խաղաղ ցոյց կատարող ուսանողներուն վրայ կրակ բանալու հրաման տուաւ։ Քանի մը տարիէ ի վեր քանի մը երիտասարդ սպաներ էինք եւ կ'ուզէինք ամէն գինով կարգի դնել մեր երկրի ընկերային հարցերը եթէ չէինք ուզեր համայնավարութեան զոհ երթալ։ Մեր ժողովուրդին ճոխութեան առ հասարակ անգրագէտ է ու ոչ մէկ ճիգ թափուած էր զանոնք կրթելու համար։ Նըպաստաւորուածներու փոքրամասնութիւն մը պերճութեան մէջ կը լողանար, մինչ ժողովուրդի ջախջախիչ մեծամասնութիւնը թշուառութեան տակ ճզմուած էր։ Ժողովրդավարութեան պակասը կ'արգիլէր որ ընկերային բարեփոխումները իրենց ուղին գտնէին։ Մենք համակիր երբեք չենք եղած Հանրապետական (Հալք) կուսակցութեան»։

«Մոնտ»ի թղթակիցին դարձուցած նարուածքին վրայ՝ Թուրք գնդապետը աւելցուցած է. — «Շատ բնական է։ Ոչ մէկ համակրութիւն ունեցած ենք Հանրապետական կուսակցութեան հանդէպ։ Նոյն չափով կը դատապարտենք 1950էն առաջ Թուրքիոյ մէջ գոյութիւն ունեցած իրաւակարգը ինչ չափով որ կը պախարակենք անկէ ետք հաստատուածը։ Բոլորովին անկախ ենք եւ դուրս կը մնանք կուսակցական խմբակցութիւններէ»։

Հարցում. — Ուրեմն ծրագի՞ր մը մշակած էք։

Պ. — Ոչ, որովհետեւ կ'ուզենք որ թրքական ժողովրդավարութիւնը յառաջդիմելու եւ յեղաշրջուելու իր բնական ճամբան գտնէ։ Կը կարծենք թէ միայն ժողովրդավարութիւնն է որ մեր երկրին լաւագոյն կառավարութիւնը կրնայ տալ։

Հ. — Ինչպէ՞ս կը յուսա՞ք թէ հնարաւոր է այսքան կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ ընտրութիւններ կազմակերպել։ Որոշ տատամսումէ ետք Թիւրքէշ կը պատասխանէ. — «Վստահ չենք թէ երեք ամիսէն կրնանք վերջացնել մեր աշխատանքը։ Այդ պարագային պէտք է ընտրութիւնները յետաձգել։ Այսուհանդերձ մեր կարելին պիտի ընենք ընտրութիւնները կարելի եղածին չափ շուտ գլուխ հանելու համար։

Հ. — Ուսումնասիրած է՞ք առժամեայ կառավարութեան հետ ձեր յարաբերութիւնները։

Պ. — Այո, եւ որոշեցինք առժամեայ կառավարութեան գործը դիւրացնել։ Ազգային Միութեան Կոմիտէն երկրին բարձրագոյն իշխանութիւնը կը շարունակէ մնալ, բայց պիտի ձգենք որ կառավարութիւնը վարէ երկիրը, այնպէս ինչպէս կը հասկնայ։

Հ. — Իսկ եթէ նախարարներ գտնուին որ ձեր սկզբունքներուն դէմ որոշումներ տան։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ ձեր դիրքը։

Պ. — Չենք կարծեր որ նման պարագայ ստեղծուի։ Կառավարութեան բոլոր անդամներն ալ մեր բարեկամներն են եւ կը բաժնեն մեր տեսակէտները։

Հ. — Փոխանցման շրջանէ ետք պիտի քաշուի՞ք քաղաքական կեանքէն։

Պ. — Դեռ որոշում չեմ տուած։ Եթէ ուզեմ մնալ քաղաքական կեանքի մէջ, այն ատեն կը քաշուիմ բանակէն եւ ընտրութիւններուն կը մասնակցիմ որպէս հասարակ քաղաքացի։

Հ. — Իսկ զօրավար Կիւրսէ՞լը։

Պ. — Ինչպէս գիտէք յայտարարեց թէ պիտի հրաժարի հանրային կեանքէ, բայց թերեւս ժողովուրդը փափաքի իրեն յանձնել պետական բարձր պաշտօն մը։

× Պաշտօնազուրկ նախկին նախագահը՝ Ճէլալ Պայար խնդրոյ առարկայ դարձուցած է իր հրաժարականին պարագան ու նամակով մը, ուղղուած զօրավար Կիւրսէլի պահանջած է նախագահական իր ամսաթոշակը, 15.000 Թրք. ոսկի (18.000 Ն. Ֆ.)։

ՏԽՐՈՒՆԻ. — ԽԱՉԻԿ ԹԷԼԵԱՆ

Ցաւով կը տեղեկանանք, որ ամսոյս 26ին՝ Պոլսոյ մէջ — ուր գացած էր վերջերս —, իր մահկանացուն կնքած է ընկեր Խաչիկ Թէլեան։

Ողբացեալ ընկերը 66 տարեկան էր։

Երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած Մարսէյլ՝ Խաչիկ Թէլեան ունեցած է հանրային եւ կուսակցական բեղուն գործունէութիւն։ Նախագահն էր Ազգային գաւառական ժողովին, որ ժամանակէ մը ի վեր լուծուած էր։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Ակադեմիայի Ռոպեր Քէմփի աթոռին ընտրուեցաւ արուեստի քննադատ Ռընէ Հիւիկ։

ՅՈՒՆԻՍ 10ին ընդհանուր գործադուլը բաւական մեծ ծաւալ պիտի ստանայ։ Թղթատարական պաշտօնեաները (Բանուորական ուժ) որոշած են գործադուլ ընել առանց պայմանաժամի։ Այս շարժումին կրնան հետեւիլ ուղեւորները եւ պետական այլ պաշտօնեաներ։

ՀԱՍԱՐԱԿԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ չորս անդամ երկիրներ՝ Քոթ տ'Իվուար, Բարձր–Վոլթա, Տահոմէ եւ Նիժերիա համաձայն սահմանադրութեան 78րդ յօդուածին անկախութիւն կ'ուզեն ըսաւ Հու Ֆուէթ–Պուանէի Զօր. տը Կոլ։ Նոյն օրը Զօր. տը Կոլ փակումը կատարած էր հասարակապետութեան ծերակոյտին յայտարարելով թէ աւելի քան երբեք վստահութիւն ունի հասարակապետութեան վրայ։ Միւս կողմէ ծանր տարակարծութիւններ կան «համաձայնութեան խորհուրդին» եւ ֆրանսական կառավարութեան միջեւ։

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ առթիւ Յառաջ վաղը լոյս չի տեսներ։ Մեր յաջորդ թիւը՝ Չորեքշաբթի։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՆՔԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Զ.

Հզօր, մեծազօր թշնամի մը ունէր վանքը:

Ցայսկոյս ջրոյն, ուր ապաստանեցաւ քրիստոնէութիւնը՝ հալածելու համար կայսերական ծիրանին, «տեմոն տիւ միտի» կը կոչուի այդ թշնամին:

Ոմանք վանքերու սկզբնական կազմութեան մէջ մեծ դեր մը կը վերագրեն այդ սատանային, զոր, չեմ գիտեր ինչո՛ւ, կ'անուանեն «միջօրեայ» եւ ոչ թէ «գիշերային»՝ ըստ միջնադարեան աւանդութեանց կամ Ս. Անտոնիոսի տեսիլքներուն: Ակնարկութի՞ւն մը արդեօք ժամացոյցին սլաքներուն, որոնք, ճիշդ կէսօրին, կը տեսնուին, ցից դէպի զենիթ, նոյն սատանային դիրքին մէջ՝ ինչպէս գիտեր է սրամիտ Ֆրանսացին, մինչ հակառակը, ծիգ ի նատիր, փալավինա շեսթովօ կը կոչէ ռուսական լեզուն:

Վանքերու կազմութեան հոգեվերլուծումը տուինք արդէն հպանցիկ: Հին աւանդութիւններ, հոգեկան փլուզումներ, կլիմայական ներգործութիւն, յոգնութեան եւ ձանձրախտի արտայայտութիւն՝ դարաշրջանի յատուկ, — պատճառաբանութիւն՝ հատորներ լեցնելու չափ:

Ոմանք, քալելով քրիստոնէութեան պատմութեան հետ եղերապահ, Յիսուսի ամբողջ վարդապետութիւնը կը խտացնեն այս աշխարհէն դուրս «թագաւորութեան» մը ակնարկութեան մէջ (Յովհ. ԺԸ. 36), այդ թագաւորութեան առաջնորդող ուղի ցոյց տալով միայն ամբողջական անձնուրացութիւնը, հոգեկան ու ֆիզիքական լքումով:

Նման վարդապետութիւն մը ողբերգական հետեւանքներու պիտի մատնէր, անշուշտ, այն որ կ'ուխտէր գործադրել «հրաժարման» սկզբունքները, — «յուրաստ կալ ի մարմնական իմաստից» կամ «լուծումն ի նիւթական կապանաց»:

Այս սկզբունքը կը թելադրէր, ամէն բանէ առաջ, լռեցնել ոչ թէ ստամոքսը, այլ «տեմոն տիւ միտին»:

Այդ նպատակով, կը բաւէր, կը խորհէին անոնք որ ծանօթ չէին բնախօսութեան գաղտնիքներուն, մանաւանդ կարգ մը ներծոր գեղձերու խաղերուն, բնակութիւն հաստատել անապատներու մէջ՝ տկարացնելու համար մարմինը, ծիւրելու եւ ցօսացնելու համար զգայարանքները, վերջապէս յանձն առնել բացարձակ ժուժկալութիւն՝ ցամքեցնելու համար աւիշը եւ սպառելու համար կենսական հուրը: Անոնք կը կարծէին թէ մանաւանդ յագեցած ստամոքսն է որ կը խօսեցնէ աքաղաղը: Բնախօսական խառնուածքներու տեսութիւնը անծանօթ էր հիներուն:

Եւ սակայն խօսեցաւ աքաղաղը՝ հակառակ աներեւակայելի զրկանքներուն, խստամբեր ժուժկալութեանց, մարմնական խոշտանգումներուն, ամէն տեսակ կոչկոճանքներու, որոնց կ'ենթարկէին իրենքզիրենք, կամաւորաբար, անապատականները կամ ճգնաւորները:

Ս. Անտոնիոսի տեսիլքը գիտէք, — գրականութեան անցած է: Ս. Յովհան Կղիմաքոս եւս ունի տեսիլք մը, որու նկարագրութեան մէջ սուրբը կը խոստովանի թէ բղջախոհութեան սատանան, «պիղծը», գիշեր մը յանկարծ կը մտնէ իր մէջ, կը կանգնի իր մէջ, «չքեղ ու սլացիկ ինչպէս Լիբանանի մայրիները»:

Նման տեսիլքները վերլուծելու, անոնց խորհրդանշական կամ այլաբանական բացատրութիւնը տալու, ինչպէս եւ ստեղծած խռովքն ու տագնապները, մինչեւ հոգեկան քայքայում, պարզելու համար պէտք էր որ գար Ֆրոյտ:

Եկեղեցին եւս գրաւած է հարցին պատճառած մտահոգութիւններով:

Ս. Աթանաս առանց վարանումի կը վճռէ, — դէմ է բնութեան: Կատարեալ մարդը սեռ չունի, ոչ ալ սեռային պահանջ: Ուրեմն ժուժկալութի՛ւն, — «օ՜ ժուժկալութիւն, մարգարէներուն ուրախութիւնը, առաքեալներուն փառքը, հրեշտակներուն երանութիւնը»: Ս. Կիպրիանոս կ'աւելցնէ թէ հրեշտակներէն գերադաս են անոնք որ ընդմիշտ ժուժկալ կը մնան, այն տրամաբանութեամբ թէ հրեշտակները սեռ չունին, ոչ ալ սեռային պահանջ, մինչ մարդը սեռային պահանջին դէմ պայքարելով է որ կը հասնի կատարելութեան: Աւելորդ է Աստուածաշունչ Մատեան կարդալ սորվեցնել Ս. Կիպրիանոսի՝ մատնանշելով Ծննդոց գիրքին մէկ վկայութիւնը (Գլ. Զ. 2), որ տարբեր բան կ'ըսէ: Բայց կ'արժէ ցոյց տալ հակասութիւնները՝ որոնք կուգան եկեղեցական մատենագրութենէն, ինչպէս իրողութիւնները՝ որոնք սարսեր են վանական կեանքը առաջին օրերէն սկսեալ:

Երկար վէճերու տեղի տուած է այն հարցը թէ կին կը ճանչնա՞ր Պօղոս առաքեալ:

Ժուժկալութեան պաշտպաններուն ի պատասխան.— Ի՞նչ գործ ունէր գեղանին Թեկղէ, որ կը շրջէր Պօղոսի հետ:

— «Միթէ ո՞չ ունիցիմք իշխանութիւն զքորս կանայս շրջեցուցանել ընդ մեզ», կը հարցնէ Հզօր Տարսոնցին՝ աւելցնելով անմիջապէս. «Ո՞ ոք արածիցէ խաշն, եւ ի կաթանէ խաշինն ոչ ուտիցէ» (Ա. Կոր. Թ. 7): Պետրոս առաքեալը առանց կըրա՞ւ միթէ, Պետրոսին կը թոյլատրուի, ինչո՞ւ չթոյլատրուիր իրեն:

Այսուհանդերձ եկեղեցւոյ իշխաններ կան, որոնք չանթ կը թափեն կիներու ընկերակցութեան մէջ ապրողներուն գըլխուն: Ի՞նչ փոյթ, — դարմանը չանթը չէր:

Ս. Երոնիմոս կ'աշխատէր լռեցնել իր ստամոքսը անպիտան խոտերով, նոյնիսկ ... խիճերով՝ ըստ աւանդութեան, բայց կը թուի թէ կուտը պակաս չըրաւ աքաղաղին համար՝ հաւ արածելու ժամանակ: Իր կեանքին մէջ, արդարեւ, ի՞նչ գործ ունէին քնքուշ Փարիզեան եւ ուրիշ երկու անուշիկներ, այլ մանաւանդ սա չորրորդը, այրի Մարկեղան, որու կը ձօնէր իր մէկ գիրքը: Ս. Ռուփինոսի ճամբորդութիւններուն մէջ ի՞նչ գործ ունէր հարուստ ու չքեղ Մելանիան: Ջո՞ւր տաքցնելու համար կ'ընկերանային սուրբերուն՝ հրեշտակաձեւ այս նուիրեալները: Իրողութիւնը կը պարզէ մերկապարանոց՝ Ս. Յովհան Ոսկեբերանի վկայութիւնը, երբ կը գրէ թէ կուսանոցներու մէջ աղջիկները կոյս էին անունով միայն, փաստ որ մանկաբարձուհիներուն մէկ ոտքը կուսանոցներուն մէջ էր շարունակ:

Կարելի՞ է միթէ պայքարիլ բնութեան դէմ, ո՛վ Ս. Աթանաս:

Որոգինէս յանդուգն փորձ մը կատարեց ինքն իր վրայ, — Կիւրեղեան քուրմերուն ձեւով՝ կտրեց աքաղաղին բբուկը: «Եթէ ակն քո աջ գայթակղեցուցանէ զքեզ, խլեա զնա եւ ընկեա ի քէն – զի լաւ է քեզ եթէ մի յանդամոց քոց կորիցէ եւ մի՛ ամենայն մարմինդ քո անկանիցի ի գեհեն» (Մատթ. Ե. 29), — Յիսուս կը շարունակէ այս ձեւով. «Եթէ ձեռն քո..»
(Մատթ. ԺԸ. 8), յետոյ «Եթէ ոտն
....» (Մարկ. Թ. 44): Որոգինէս
ւեցաւ աւետարանական պատուէրը
բելով ոչ թէ աչքը, ձեռքը, ոտքը
... ինչ որ կը գայթակղեցնէր
Սակայն, ինքզինք անդամահատելով
ջութիւնը փակեց սրբութեան
հանճարեղ երիտասարդին առջեւ
ցականութեամբ այնքան մեծ
զօտինօսը, — այս վերջինը
սուրբ որքան... կիներու
Եւ ի՛նչ ողբերգութիւններ
րերգութիւններ, որոնց վրայ
ուած, առանց երբեք փարձելու
մը գտնել՝ փակելու համար
յիմարանոց տանող ճամբան
Աշխարհական վանքերու համար
պատկերագարդելու համար
սարանը, չի կրնար դանց առնել
թիւն մը եւս, — հետաքրքրական
նական գրականութիւն մը, որ
Միջնադարեան ձեռագիրներու
կան թանգարաններէն, գրական
պատմութեան հեղինակներուն

Շ. ՆԱՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՇԵՐԸ

Բ.

Այսպէս է, որ ահաւոր օրերէ ետք, երբ Բօզան թաղեցին եւ տունը լեցնող կիներէն Նեմզուրն ալ անհետացաւ, Մաքրուհին Բամպուխը ներս առաւ դրան սեմին վրայէն, տունը մտաւ, նիգն ալ հրեց:

Բամպուխը, խոշոր դորչ կատուն, դեղին աչքերով, մէկ մը ինքզինքը լաւ մը թօթվեց բակին մէջտեղը: Ի՞նչ էր պատահեր քանի մը օրերէ ի վեր... Նախ Բօզային անկողինին վրայէն զինքը վռնտեր էին: Յետոյ, սեւ կիներ, տունին չորս կողմը պաշարեր էին, բոլորը իրեն միայն «փիսթ» կ'ըսէին: Վերջ ի վերջոյ, գացեր էր դուրս, եւ դրան սեմին քովը կծկտել: Բայց երբ Բօզային դագաղը դուրս հաներ էին, կոշտ խոշոր ոտքերով մարդիկ, վախցեր էր, եւ պոչը սրունքներուն մէջ առած, փորը գետնին փակցուցած, կրցածին չափ արագ, փախեր էր մինչեւ Սէլամսըրդի կողմերը, խորհելով շարունակ, որ այս աշխարհին վըրայ, կատուներուն փոքրիկ կեանքն անգամ, մէկ օրէն միւսը, հիմնայատակ կը փոխուի ու կը կործանի..

Եւ օրերով ապրեր էր պատի մը տակ, որուն վրայէն, յոյն կին մը, ամէն առաւօտ, աղբի խոշոր թիթեղ մը կը պարպէր իր քովը:

Բայց իրիկուն մը, միտքը ինկեր էին երկու քոյրերը, միսի խոշոր կտորները, ձուկերը: Եւ ճամբայ ինկեր էր վերադառնալու համար: Եկեղեցիին անկիւնէն տեսեր էր որ տունը հանդարտ էր, բայց դուռը գոց. եկեր կծկտեր էր սեմին քով:

Եւ Մաքրուհիին արտին ուրախ
եղաւ ան, երբ տունին յետին կնոջ
գուրին երթալու ատեն, տեսաւ Բամ
խին ոսկիի պէս դեղին աչքերը,
ու կարօտցած դէմքը, եւ ապաստած
տակը, որուն տակէն արդէն խոյ
նութեան խրխռուք մը կը խօս
Բամպուխին հետ, պարապ տա
նիգը դնելը աւելի դիւրին եղաւ
Մաքրուհիին համար ...

Իսկ Բամպուխը, բակին մէջտեղը
նի մը անգամ ինքզինքը թօթվելէն
նակն ալ վեր վեր հանելէն վերջ,
նոյնին ճամբան բռնեց, եւ շիտակ
դէպի այն անկիւնը, ուր իր պնակը
ցուն կ'ըլլար: Պնակն անգամ վերցու
էին, անպիտան սեւ կիները. Բայց
բակրուելու եկած ըլլալը յայտնի
համար բոլորովին, հոն դրուած
մէջէն քիչ մը ջուր խմեց, յետոյ
պետութեամբ Մաքրուհիին
քաւեցաւ ... Մաքրուհին, իր
վերջին վարագոյրը բացաւ,
կերակրելով — «Բուրս մենակն
տահա խերով Բամպուխս ունիմ
է, հէմ կերան, հէմ միսս կերան
Նեմզուրենք: Ինչ է նէ
Բօզան չկայ, տեսա՞ր Բամպուխ,
մնաւ ...

Եւ խեղճ Մաքրուհին, քրոջը մահ
ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով,
պուխին հետ շնորհքով մը լացա

×

Մաքրուհիին համար, առանց Բօզ
օրերը սարսափելի էին: Ամէն բան
կա կը յիշեցնէր, նոյն իսկ Բամպ
կերակուրը, նոյնիսկ եկեղեցի գաց
բաքանչիւր կինը: Կուլար, կուլար

ԽՐՈՒՇՉԵՒ
Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

ՄԵԾ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

Անշուշտ, այս բոլորը կարելի էր իրագործել արդարութեան եւ օրէնքի հիման վրայ հաստատուած դրութեամբ մը: Առաջին առթիւ, անհրաժեշտ էր Գերագոյն Խորհուրդին (եւ բոլոր խորհուրդներուն, սկսելով գիւղականէն) իրաւասութիւնները ճշգրտօրէն ճշդել: Խորհուրդները Լենինի կողմէ վերածուած էին «խամաճիկներու» միակ պաշտօն ունենալով «վաւերացնել» Կուսակցութեան որոշումները: Այժմ, Ստալինի մահէն ետք, պէտք էր խորհուրդները վերածել խորհրդարանական եւ օրէնսդիր մարմիններու, ուրիշ խօսքով խորհուրդներուն պիտի իյնար, մեծամասնութեան ձայնով որոշումներ անցընել եւ վաւերացնել:

Բայց, Խորհրդային իրաւակարգին մէջ, ամէն ինչ կուսակցութեան խողովակով տեղի կ'ունենայ: Գերագոյն Խորհուրդին շնորհել մեծամասնութեամբ օրէնք մը վաւերացնելու իրաւունք՝ պիտի նշանակէր ընդունիլ ի յառաջագունէ որ վերջինները կրնան եւ իրաւունքն ունին մերժելու Կուսակցութեան կողմէ եղած որ եւ է մէկ առաջարկ:

Արդ՝ այս անկարելի էր, այնքան ատեն որ կ'ուզուէր պահել կուսակցութեան գերիշխանութիւնը: Արդէն, Ստալինի յաջորդները վերահաստատած էին այս սկզբունքը, յայտարարելով, թէ «ունէ պաշտօնատար, ինչ ալ ըլլայ իր աստիճանը եւ գրաւած դիրքը, պէտք է ենթարկուի Կուսակցութեան հակակշռին ...»:

Այսպէս, կուսակցութիւնը կուզար ըսել, թէ ինք պիտի շարունակէ մնալ երկրին օրէնսդիր մարմինը:

Ժողովուրդի մեծամասնութեան ինչպէս նաեւ կարգ մը ղեկավարներու տեսակէտը տարբեր էր: Արդարեւ խորհրդային ժողովուրդը կը բաղձար որ վերջ դրուէր կուսակցութեան մենատիրութեան, իսկ ղեկավարները կ'ուզէին ապահովել «հաւաքական» ղեկավարութիւն մը:

Ստալինի յաջորդները, թէեւ կը վախնային նոր մենատէրի մը յայտնութենէն, այսուհանդերձ չէին իսկ մտածեր փոխելու կուսակցութեան սահմանադրութիւնը:

Գիտէին թէ նման քայլ մը առնելով, հիմնապէս խախտած պիտի ըլլան Խորհրդային իրաւակարգի դրութիւնը: Որով, կ'աշխատէին իրարու դէմ դաւելով եւ խաղեր խաղալով ապահովել իրենց դիրքը:

Մալենքով գիտէր անշուշտ թէ պահանջելով կառավարութեան գերակայութիւնը կուսակցութեան վրայ իր դէմ պիտի հանէր Քաղաքական Բիւրոյի անդամները, սակայն, այն օրէն ուր կորսնցուցած էր Կուսակցութեան առաջին քարտուղարի իր պաշտօնը, այսինքն կուսակցական մեքենայի ղեկավարութիւնը, կը ձգտէր վարչապետի իր հանգամանքը արժեցնել: Միեւնոյն ատեն ներքին խաղերով կ'աշխատէր սահմանափակել առաջին քարտուղարին՝ Խրուշչեւի իրաւասութիւնները:

Սակայն խորհրդային իրաւակարգը այնպէս մը սահմանաւորուած է, որ ուշ կամ կանուխ — առանց նկատի առնելու անհատականութիւնը — մենատէր մը մէջտեղ պիտի ելլէր:

ԱՌԱՆՑ ԱՐԻՒՆԱՀԵՂՈՒԹԵԱՆ

Ինչպէս որ Լենինի յաջորդները չհամարձակեցան ժողովուրդին դիմել՝ վերջ մը դնելու համար Ստալինի վտանգաւոր բարձրացումին, այնպէս ալ Ստալինի յաջորդները արգելք չկրցան ըլլալ Խրուշչեւի մենատէրի դիրքին բարձրացման:

Ճիշդ է, Խրուշչեւ՝ Ստալին չէր: Ճիշդ է թէ Ստալինի յաջորդները մաքրագործած էին՝ Փոսքրեպիշեւը (Ստալինի անձնական գաղտնի պահակախումբին պետը) եւ Բերիան (Մ. Վ. Տ.ի պետը): Ու նաեւ՝ Մ. Վ. Տն յաջողած էին կուսակցութեան անմիջական հակակշռին զուգընթաց, Նախարարներու Խորհուրդի հակակշռին ենթարկել: Այսուհանդերձ Խրուշչեւ՝ կուսակցութեան առաջին քարտուղարի հանգամանքով յաջող
մարդիկը տեղաւորել, ամէն տեղ
աստիճանի վրայ: Մոսկուայի եւ
նիոյ կուսակցութեան առաջին
ղարները Խրուշչեւի մարդիկն էին
րուշչեւ պաշտօնազրկեց Ատրպ
Վրաստանի, Լենինկրատի, Հայաս
իսկ 1954ին, Խազախստանի, Քիր
տանի, Թուլայի եւ Սմոլենսքի
քարտուղարները, ու անոնց տեղ
շանակեց իր համախոհները:

Լենինկրատի պարագան մանաւ
պէս վտանգաւոր եղաւ Մալենքով
մար: Այս վերջինին գործակից
րիանով, Լենինկրատի մաքրագո
րուն կազմակերպիչներէն մէկը
Խրուշչեւի մտերիմը Ֆրոլ Քոզլո
նակուեցաւ տեղւոյն քարտուղա
պաշտօնին:

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԹԱՓԱՆՑՈՒ

Այժմ, կուսակցութեան կարե
պարագլուխները Խրուշչեւի հա
ներն էին:

Մոլոթով, որ երեցութեան կարգ
2 անձնաւորութիւնը կը նկատու
լենքովի գործակիցն էր, ու մէկ
տեն արտաքին նախարարի իր
բերումով մեծ հեղինակութիւն կ
լէր, մանաւանդ համայնավար
տութիւններուն մօտ:

(7 Շար.)

րայց եւ այնպէս կ'ուտէր, տունը կը ժողվէր. եւ եկող գացողներուն ալ խօսք կը տակէր:

Այսպէս է որ Պարոն Սուքիասին գալիք օրն ալ դարձեալ հասաւ, եւ անիկա, կիրակի առտու մը, դարձեալ տունէն ներս մտաւ. վրայէն քանի մը մէճիտիէ, մատին մէկ մը կախած, իսկ դէմքին վրայ ալ հանդիսաւոր սուգ մը, ի պատիւ Թօդային.

Ճաշը տխուր անցաւ, թէեւ անպիտան ձուկը շատ համով էր, եւ երկու հոգին, Բամպուխն ալ միասին, կերան տխրժակով:

Երբ այդ օրուան ճաշը վերջացաւ, եւ Պ. Սուքիասը կոնակը սանկ բազմոցին բարձին տուաւ նստաւ, ու սիկառէթը վառեց, Մաքրուհին ալ դէմի անկիւնը նստաւ, եւ Բամպուխն ալ մինտէրին վրայ իր տեղը պլլուեցաւ, երկուքին եւ թերեւս իրենցմէն ալ միտքէն սա գաղափարը անցաւ.— Ինչու Պ. Սուքիասը պիտի մեկնէր այդ իրիկունը, մութերուն, ցեխերուն մէջէն. ո՞ւր պիտի երթար. ուրիշ պիտի երթար: Մաքրուհին ինչո՞ւ մինակ մնար Թօդային ձգած անկիւնը ինչու պարապ մնար: Բամպուխը չոյողները ինչու դարձեալ երկուք չըլլային ...

Եւ Մաքրուհին ու Սուքիասը իրարու նայեցան, ու յանկարծ որոշեցին, որ այլեւս Սուքիասն ալ հոն ապրի, այդ եկեղեցիին փակած տանը մէջ, ուր տղայ հասակէն, եկած գացած էր:

Այսպէս ալ եղաւ: Օր մը, մէկ ձիով բեռի կառք մը քանի մը փայտէ սնտուկ բերաւ Մաքրուհիին տունը, եւ իրիկունը, Պ. Սուքիասը իր մուտքը գործեց իր նոր տունէն ներս:

Դիմացի դրացիները, վարագոյրին ճեղքէն, տեսած ըլլալով այս նոր պատահարը, իրենց որոշումը տուին բսելով.— «Պ. Սուքիասը Մաքրուհիին բաճիօն եղաւ ...»: Թէեւ պատահածը գայթակղիչ կրնար ըլլալ, բայց Մաքրուհին շատ ծեր էր.— «Ի՞նչը մնացեր է, որ գէշը ...»:

Իրաւ ալ, ի՞նչը մնացեր էր խեղճ Մաքրուհիին: Սակայն, տունը մաքուր էր, եւ Սուքիասը հանգիստ էր հոն:

Նոյն Մաքրուհին ալ չէր լար: Կ'եփէր, կը թափէր, եւ իրիկուան կը սպասէր որ Սուքիասը գար, լուր բերէր, լրագիր բերէր. խօսէին, Թուղթ խաղային մէկտեղ: Եւ երբեմն ալ, երբ տղայութեան յիշատակները շատ կը պրպտուէին, անոնց տանին մէջէն կուգար չարախինդներու ձայներ,— երկուքը մէկ կ'երգէին, Սուքիասը հաստ խռպոտ ձայնով մը, իսկ Մաքրուհին, իր պզտիկ դողդողացող ձայնովը

×

Այսպէս, Թօդային մահէն վերջ, արդէն ամբողջ երկար ամառ մը գլտորեցաւ: Յետոյ աշուն եղաւ, պղինձէ մանկալը դարձեալ դուրս հանուեցաւ, մէջը կարմրած աչուար կրակ մը վառուեցաւ: Եւ օր մըն ալ, ցուրտ ձմեռը լաւ մը կոխեց, Զամլըճայի բարձունքները ձիւնով ծածկուեցան, եւ պզտիկ տղաքը դուզուլեթաներ դրած կ'երթային դպրոց:

Այդ տարին, Սուրբ Ցակոբին տօնին օրը շատ ցուրտ էր: Սուքիաս աստուն դժուարաւ կրցաւ առանց սահելու իջնել Սէլամսըզէն վար: Մաքրուհին ալ, ամբողջ օրուան համար, Բամպուխին հետ, մանկալին գլուխը անցաւ, երբեմն ակնարկ մը նետելով ամայի փողոցին մէջ:

Մէկ ալ յանկարծ, անկիւնէն դարձող երկու կին, հագուած սղուած, գլխարկներով.— «Քա, աստեք ո՞վ են փողոցը սանկ օրով, մեղայ...» անցուց միտքէն Մաքրուհին:

Բայց տեսաւ որ, այդ երկու կիները, օդէն կարմրած իրենց դէմքերը մուշտակէն դուրս հանած, իր պատուհանները կը պրպտէին.— «Քա, երկու աչքերնին չելլայ, Նեմզուրենք են, վայ ինծի» եղաւ Մաքրուհիին յուսահատական ճիչը:

Բայց արդէն դուռը կը զարնէին, եւ տքալով, փչալով, Մաքրուհին վար իջաւ, դուռը բացաւ, զարմացումի, ցասումի, լալու եւ կեղծաւորութեան արտայայտութեամբ մը.— «Ախտի՜ եկանք Սուրբ Ցակոբի օրով, Մաքրուհիին չհանդիպիլ չըլլար բսինք ...»: «Հապա, հապա, աղէկ ըրիք. համմեցէք, Սուքիասը գործի գնաց, ի՞նչ ընէ: Էհ, ուխտերնիդ կատար. մէկտեղ կը ճաշենք, ես ալ երէկուընէ լուբիա ունէի ...»:

Այդ օրը Բամպուխը բազմոցին տակէն դուրս չելաւ, Թօդային մեռած օրը կը յիշէր նաեւ, որ անիկա, իր աղջկան հետ վերջին մեկնողը եղած էր, եւ աղէկ յետոյ էր որ կրցեր էր տունը մտնել նորէն: Աւելի լաւ էր բազմոցին տակը մնալ այդ չար օրը ...:

Բայց, երբ վերջապէս մեկնելու պատրաստուելու հազիւ ելած էին, յանկարծ, ահաւոր փաթթրիկ մը ծայր տուաւ Պոլսոյ վրայ.— Վո՛ւյ, աս ինչ բան եղաւ, ինտո՞ր պիտի երթանք, Մարի, եղաւ Նեմզուր հանըմին խօսքը: Որուն Մաքրուհին ստիպուեցաւ պատասխանել.— «Էհ, չէք երթար, ես մեղայ: Հոս կը կենաք. տեղ չկայ չէ՞ ես, ինչ ընենք, ըլլալիք էր եղաւ...»:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԱՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԲՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔԻ ՄԱՀԸ

Ռուս մեծ բանաստեղծ —գրագէտ Բորիս Փասթերնաք որ 1959ի Նոպէլեան գրական մրցանակը շահեցաւ, մեռաւ անցեալ Երկուշաբթի, 70 տարեկանին:

Մեծ բանաստեղծը իր հոգին աւանդած է ամառնային քաղցր գիշերուան մը ընթացքին, շրջապատուած իր հաւատարիմ կողակիցէն եւ երկու զաւակներէն:

«Բոլոր անոնք որ զիս կը ճանչնան, լաւ գիտեն որ ոչինչով կարելի է սակարկել իմ խղճմտանքս եւ ոչ մէկ բան կրնայ ստիպել զիս չարժել հակառակ իմ համոզումներուս»:

Այսպէս կը գրէր Բորիս Փասթերնաք Մոսկուայի «Փրաւտա»յի խմբագրութեան, երբ Նոպէլեան մրցանակի մասին խորհրդային կառավարութիւնը արգելք հանդիսացաւ պսակումին, հակառակ պարզային սպառնալով աքսորի պատիժով:

Թոլսթոյի, Պուշկինի եւ Տոսթոյեւսկիի հայրենիքին մէջ, քառորդ դարէ ի վեր կը մնար միայն մէկ հանճարեղ բանաստեղծ գրագէտ, որ համաշխարհային համբաւի արժանացած ըլլար.— Բորիս Լէոնիտովիչ Փասթերնաք, որուն գործերը երկար տարիներէ ի վեր արգիլուած ըլլալով, անգտանելի էին եւ դատապարտուած՝ չհրատարակուելու: Եւ սակայն, բովանդակ երկրին երիտասարդութիւնն ու մտաւորականութիւնը իր «վերարկուին զաղտնի ծալքերուն տակ» պահած ունէր այդ գործերը եւ գրեթէ գոց էր սորված անոնց բովանդակութիւնը:

Բորիս Փասթերնաք ոչ միայն ամէն բոպէ արտայայտուելու նոր ձեւեր որոնող հանճարեղ բանաստեղծ մըն էր, այլ նաեւ ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ լաւագոյն թարգմանողն է եղած Շէյքսփիրի, Կէօթէի, Շիլլէրի եւ գերմանացի ուրիշ մեծ բանաստեղծի մը՝ Ռիլքէի գործերուն, շնորհիւ բազմաթիւ լեզուներու իր քաջածանօթ հանգամանքին:

× Ծնած էր 1890ին, Մոսկուայի մէջ: Ինչպէս բոլոր ռուս երիտասարդութեան ընտրանին, Փասթերնաք եւս խոր հակում ունեցած էր դէպի արեւմտեան մշակոյթը: Մարպուրկի գերմանական համալսարանին մէջ հետեւելով փիլիսոփայութեան դասընթացքներուն, Բորիս Փասթերնաք դարձած էր մեծ մտածող մը: Ուսումնասիրած էր իրաւագիտութիւնը եւ լայն ծանօթութիւն էր ամբարած երաժշտութեան մասին: 1912ին ռուս մեծ բանաստեղծ Մայաքովսկիի հետ մասնակցած էր «ապագայապաշտ»ներու շարժումին:

Ինչպէս յայտնի է, Փասթերնաքի արձակին գլուխ գործոցը հանդիսացաւ իր «Տոքթոր Ժիվակօ»ն, որ թարգմանուեցաւ բազմաթիւ լեզուներու եւ սակայն խստիւ արգիլուեցաւ խորհրդային սահմաններէն ներս եւ արժանացաւ խորհրդային քննադատներու անուանարկիչ եւ նոյնիսկ զռեհիկ յարձակումներուն:

Երբ 1958 Հոկտեմբերին Նոպէլեան գրական մրցանակը յատկացուեցաւ Փասթերնաքի «Տոքթ. Ժիվակօ»ին համար, փոխանակ հպարտ զգալու ինքզինքը, ընդհակառակն, խորհրդային կառավարութիւնը ահռելի պայքար մը շղթայազերծեց մեծանուն գրողին դէմ, որ այս վերջինը ստիպուեցաւ կամ թողուլ հայրենիք ու ընտանիք եւ գաղթել արտասահման, եւ կամ լռելեայն հնազանդիլ եւ «կամաւորապէս մերժել» աշխարհի լաւագոյն գրական մրցանակը:

Արդէն ծերացած, հիւանդ, Փասթերնաք լաւագոյն համարեցաւ մնալ հայրենիքին մէջ եւ մեռնիլ իրեններով շրջապատուած:

Մինչեւ իր մահը, Փասթերնաքի մեծ փափաքն էր շրջիլ բոլոր արեւմտեան մայրաքաղաքները: Մասնաւորապէս ըղձանքը կը քաշէր Փարիզը: Համայնավարական յեղափոխութենէն ի վեր, մէկ անգամ միայն այցելած էր Փարիզ 1935ին, Ստալինի յանձնարարութեամբ ներկայ գտնուելու համար Ֆրանսայի մայրաքաղաքին մէջ գումարուած գրողներու համագումարի մը: Եւ սակայն, այդ այցելութենէն միայն դառն յիշատակներ էր պահած, որովհետեւ միշտ եղած էր հսկողութեանը տակը ռուսական ոստիկանական գաղտնի սպասարկութեան: Խորհրդային Միութեան վերադարձէն ետք, Փասթերնաք, քառորդ դարէ ի վեր դուրս չէր ելած երկրէն:

Հրաշքով մը ազատուած Ստալինեան մաքրագործութիւններէն, ամբողջ իր կեանքը անցուց բացարձակ լռութեան մէջ, մերժելով նոյնիսկ մենատէրին գովքը հիւսող տող մը գրելու եւ իր ստորագրութիւնը զետեղելու Կրեմլինի պարտադրած զանազան տեսակի քաղաքական հանրագրութիւններու ներքեւ:

Ապրեցաւ ճգնաւորի մը կեանքը՝ բարեկամներու եւ հաւատարիմներու սեղմ շրջանակին մէջ եւ չզիջանեցաւ երբեք մուրալ ազդեցիկ մարդոց շնորհները:

Փասթերնաք երբեք մաս չկազմեց համայնավար կուսակցութեան շարքերուն, բան մը որ իր «Տոքթ. Ժիվակօ»ն պերճախօս կերպով ցոյց կուտայ:

Երբ զինքը «պատժելու» համար, Նոպէլեան մրցանակին առընչութեամբ, ուզեցին իրեն կամաւոր արտաքսում մը պարտադրել, Փասթերնաք հետեւեալ տողերը գրեց Խրուշչեւի.

«Ռուսաստանին կապուած եմ իմ ծնունդովս, կեանքովս եւ աշխատանքովս: Չեմ կրնար երեւակայել որ կրնամ հեռանալ անկէ եւ ապրիլ անկէ դուրս ...»:

Կ'ըսեն թէ Խրուշչեւ խնայեց մեծ գրողին եւ հարկ եղած հրահանգները տուաւ որպէսզի Փասթերնաք կարողանայ խաղաղ կեանքի մը մէջ շարունակել իր աշխատանքները:

Եւ սակայն, Նոպէլեան մրցանակի «խնդիր»էն ետք, Փասթերնաքէն տող մը իսկ չերեւցաւ ամբողջ երկրին մէջ, անցնող երկու տարիներու ընթացքին:

Իր մահով այժմ կը ծագի կենսական հարց մը.— Ե՞րբ պիտի հրատարակուի իր ամբողջական գործերը Խ. Միութեան մէջ եւ ի՞նչ պիտի ըլլան իր անտիպ ձեռագիրները, որոնց հրատարակութիւնը ցարդ արգիլուած էր քաղաքական նպատակներով:

Բովանդակ աշխարհը կը սպասէ այս հարցին լուծումին:

«ՑԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ԿԵԱՆՔԸ

ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Ե.

Մեզանից ոչ ոք իրաւունք չունէր այգուց որեւէ բան քաղելու, պոկելու: Այգու բացարձակ տէրն էր Գոգօն:

Ցանկարծ պատահում էր, որ դրսից մէկն ու մէկը մի քար նետած լինէր պարտէզի պարսպից դուրս ընկած ծանրօրէն բեռնաւորուած մի ծառի ճիւղերին: Դա նշանակում էր արիւնով զօնաւորուած կռիւ: Գոգօն կատաղում էր այնքան, որ բերանից փրփուր էր դուրս գալիս — աղմուկ, իրարանցում, կոկորդ կոկորդի, եւ, շատ անգամ, քիթը – բերանը ջարդուած էին: Մայրս մեղքանում էր, գոգնոցին մօտենում էր նրան եւ մեղմասին ասում.

— Թող քիչ մ'ըլ քաղէն տանեն, ձայն մի հանիր, առով մեր պտո՞ւղը կը պակսի:

— Ձանըմ,— պատասխանում էր փայլկեցող աչքերով,— ես ես ծառներուն տակը կը սատկիմ, ես ծառներից հեռու կը կենամ:

Մեզանից ոչ ոք այնքան չէր սիրում եւ գուրգուրում մեր տունը, որքան Գոգօն:

Երեկոները մտնում էր մեր ննջարանը եւ հանգցնելով լոյսը՝ յայտարարում էր.

— Ուշ է, հայտէ, պառկեցէք, առտուանց մինչեւ արեւը պորտերնուդ վրայ չիյնայ՝ չէք արթննար:

Մենք հնազանդւում էինք, որովհետեւ նա կարող էր եւ իրաւունք էր տրուած նըրան՝ ապտակել:

Գոգօն սաստիկ ջղայնանում էր, երբ սպիտակ պատերի վրայ մատիտի խզբզոցներ էր գտնում եւ եղունգի քերծուածներ: Նա քննութեան էր ենթարկում բոլորիս մատիտները եւ եղունգները եւ վերջապէս գտնում էր յանցանքի հեղինակին: Հեղինակը գտնելուց յետոյ՝ գալիս էր հեղինակաւոր ապտակը:

Ամէն աշնան Գոգօն գումարում էր ժողով մօրս հետ՝ ձմեռուայ տան պաշարը հոգալու համար: Որքան որ մայրս պընդում էր իւղի, բրինձի կամ մի այլ կենսամթերքի այսինչ չափը քիչ է, Գոգօն պնդում էր իր տուած չափի վրայ:

— Հարկաւոր է խնայողութիւն, խանըմ:

Եւ անպայման անցնում էր Գոգոյի տեսակէտը:

×

Գոգօն ամուսնացած էր, բայց կինը մեր տան մէջ չէր ապրում: Կինն ապրում էր գիւղում, որովհետեւ այնտեղ ունէր մի փոքրիկ տնտեսութիւն: Տարին մի կամ երկու անգամ նա գալիս էր գիւղից եւ նրան տեսնում էին միայն մայրս եւ տան փոքրերը. ոչ հօրս էր երեւում եւ ոչ էլ մեծ եղբօրս — ամօթ էր: Գոգոյի կինը կարմիր — ճակնդեղի կարմիր — երեսներով կլոր, գէր եւ կարճահասակ կին էր, որին տրուած հարցումներին կամ գլխի շարժումով էր պատասխանում եւ կամ միավանկով: Գոգօն մեր տան մէջ գրեթէ հետը չէր խօսում. միայն պաշտօնական հարցեր էր տալիս — գլխաւորապէս տան եւ տնտեսութեան մասին — եւ ապա լըռում: Աւելորդ խօսակցութիւն անելը համարւում էր ամօթ:

Պատահում էր (երբ կինը գիւղումն էր լինում), որ Գոգօն սկսում էր առանց պատճառի զայրանալ — գոռում էր, ամաններ էր կոտրատում, կովին աքացի էր տալիս եւայլն: Հայրս այդ ժամանակները կանչում էր մօրս եւ նրա հետ մի փոքրիկ խօսակցութիւն էր ունենում այդ մասին:

— Մարգրիտ,— ասում էր հայրս,— էդ մարդը նորէն կատղեր է, աչքերը չաթալ կը տեսնէ կոր, գեղ ուղարկէ, երթայ, հանգստանայ, գայ:

Մայրս համաձայնւում էր հօրս հետ եւ յաջորդ օրը Գոգօն նստում էր էշը եւ գընում գիւղ մի քանի օրով:

Եւ վերադառնում էր Գոգօն աչքերի բոլորովին այլ արտայայտութիւններով, մեղմացած, ժպտուն, բարկացկոտ. Եթէ ամբողջ գիշերը լոյսը վառ պահէինք՝ չէր նեղանայ. մինչեւ անգամ փոքրիկներիս վերցնում էր իր ուսերի վրայ եւ ման ածում:

Այն ժամանակ ես ոչինչ չէի հասկանում. այժմ եմ հասկանում նրա տրամադրութեան յեղաշրջման պատճառը:

Երբ Գոգօն նորից էր սկսում ջղայնանալ, կատաղել եւ մեզ տուած ապտակները շատացնել՝ մենք՝ փոքրերս անգամ, գնում, խնդրում էինք մայրիկից.

— Գոգօն գեղ ղրկեցէք, ինչ կ'ըլլի, նորէն սկսեր է մեզ ծեծել:

Մայրս քթի տակ մեղմօրէն ժպտում էր եւ, այս անգամ, առանց հօրս թելադրանքին, Գոգոյին ուղարկում էր գիւղը: Այդ բանի համար մենք չափազանց ուրախանում էինք. նախ՝ մի քանի օր բացակայ էր լինում տնից եւ երկրորդ՝ դալուց յետոյ էլ անսահման բարի էր լինում:

Անցնում էր մի առ ժամանակ, նորից Գոգոյի աչքերն սկսում էին չաթալ տեսնել. արտնեղութիւն անսահման:

— Մայրիկ, ղրկեցէք Գոգօն տուն ...

— Շատ գործ ունի, օղուլ, ամէն ատեն գեղ երթա՞լ կ'ըլլի:

— Ի՞նչ կ'ըլլի, ղրկէ ...

Եւ Գոգօն նորից էր գնում եւ վերադառնում բարի:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

Օր. Մարի Պօտուրեան եւ ազգականնե-րը ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ ազգականին՝

ՍՐԲՈՒՀԻ ՊՕՏՈՒՐԵԱՆԻ
(ԾՆԵԱԼ ՂԱԶԻԿԵԱՆ)

մահը , որ տեղի ունեցաւ Մայիս 28ին : Թաղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Մայիս 30ին, ի Վեննէ :

Կը խնդրուի ներկայս իբրեւ մահազդ ընդունիլ :

ՅԱՌԱՋ.— Մեր ցաւակցութիւնները Օր. Մարի Պօտուրեանի :

Տէր եւ Տիկին Յ. Տարաքճեան եւ զա-ւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Ռո-ղիէ եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր . եւ Տիկին Յ. Կէրկէրեան եւ զաւակները (Պո-մոն(, Տէր եւ Տիկին Գարթալեան եւ զա-ւակները (Թուրքիա), Պ. Աճէմեան (Պարժոլ), Այրի Տիկին Մ. Րէյիսեան եւ զաւակները (Պոմօն), Տէր եւ Տիկին Զար-դարեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Օ. Կէրկէրեան եւ զաւակները (Լա Ռոզիէր), խոր կսկիծով կը ծանու-ցանեն իրենց սիրեցեալ հօր, աներոջ, մեծ հօր եւ ազգականին

ԽԱԶԻԿ ԹԷԼԵԱՆԻ
(66 Տարեկան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 26ին , Պոլսոյ մէջ, ուր գացած էր Մարսէյլէն , ասկէ մէկ ամիս առաջ, տեսնելու համար իր ազգականները : Թաղումը կատար-ուած է Պոլսոյ մէջ: Ցաւակցութեանց համար՝ Կէրկէրեան, 8 ։ ըւ Փիէռ Կի , Պօմոն :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 10ին, Ուրբաթ օր, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ :

Դասախօս՝ Պ. ՅՈՎՀԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Նիւթը՝ Շէյքսփիր եւ Թուրքերը :

Մուտքը ազատ է :
Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Իր կնքահօր Գիսակ Փափազեանի (Ա-կընցի)մահուան առթիւ եւ անոր հօր՝ Տէր Արտաշէս քհնյ.ի յիշատակին որ իր ու-սուցիչն է եղած (Թրքաբան եւ հոե-տոր), Պ. Լեւոն Քանարեան երեսուն Ն. Ֆ. կը նուիրէ Աղքատախնամին եւ քսան Ն. Ֆ. Հայ Մշակոյթի Տան : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան ղաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին:

×

«ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐԸ» ԽԱՆԱՄՈՐԻ տարեդարձի առթիւ: Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 24 , Կիրակի օր:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Յունիս 12ի Կիրակի ա-ռաւօտ, ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկե-ղեցիին մէջ, 15 Րիւ ժան Կուժօն, Փա-րիզ (8), տեղի պիտի ունենայ հոգեհան-գստեան պաշտօն Հ.Բ.Ը. Միութեան հիմնադիր եւ ազգային բարերար

Ողբ. ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ բարերար ողբ. ՌԱՖԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍ-ԵԱՆԻ համար :

Այս առթիւ պիտի մատուցուի քառա-ձայն Ս. պատարագ :

Այս մեծ բարերարներուն յիշատակը յարգող հասարակութենէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ԴԻՒԱՆ Հ.Բ.Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Salle Gaveau
45, Rue la Boëtie
ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ՝

ԼԷՈՓՈԼՏ ԱՒԱԳԵԱՆ

Կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Փարիզի մէջ՝

ՅՈՒՆԻՍ 10, ՈՒՐԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ Փարիզի Պարսից դեսպանին :

Յայտագիր՝ Վիթալի, Քուէլ, Պռամս , Տըպիւսի, Տէ Ֆալա – Քրայսլէր, Նո-վաչէֆ եւ Պարթօք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Երեւանէն Տիկին Իուրիծա Էքմէքճեան ծնեալ Գարապաճաքեան կը փնտռէ Սե-բաստացի Գարապաճաքեան ընտանիքի անդամներ որոնք ըստ իր ստացած տեղե-կութիւններուն Փարիզի շրջանները կը բնակին :

× Երեւանէն Տիկին Հայկանուշ Տէր-տէրեան ծնեալ Գօճեան կը փնտռէ եղբօր որդին Պ. Գալուստ Գօճեանը :

× Հայաստանէն Նաւասարդեան չորս քոյրեր կը փնտռեն իրենց եղբայրը Են-ժենիէօր հողագործութեան Պ. Աղասի Արշակ Նաւասարդեանը որ ծնած է 1915 Թուականին Իջեւանի շրջանի Սեւ Քար գիւղը, հօր անունը Արշակ, մօր անուն Ռատեան, քոյրերուն անունները, Սոնիա, Եօժէնի, Մանեա եւ Զինա :

× Երեւանէն Տիկին Իւղաբեր Ֆէթվա-ճեան կը փնտռէ իր ազգականը Պ. Խաչիկ Աղաճանեանը որ Փարիզ կը բնակի ըստ իր ստացած տեղեկութիւններուն :

Փնտռուած այս անձերու մասին տեղե-կութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի տե-ղեկացնել Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյ դի-ւանին, 15 Րիւ ժան Կուժօն, Փարիզ (8):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՎԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Երամ-եան, Տէր եւ Տիկին Կասթոն Հիւմիդեան եւ զաւակները (Նիս) իրենց խորին շնոր-հակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր ա-նոնց, որոնք անձամբ, նամակով եւ մա-մուլի միջոցաւ իրենց ցաւակցութիւննե-րը յայտնեցին մեր սիրելի եւ ողբացեալ եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՊԱՂՏԻԿ ԵՐԱՄԵԱՆԻ (Պոլիս)

կսկծալի մահուան առթիւ:

Եւ քառասունքին առիթով, Տէր եւ Տի-կին Դ. Երամեան տասնական Ն. Ֆ. կը յատկացնեն Վիէնի Կապ. Խաչի դպրոց-ներուն, Հ. Յ. Դ. Անի Կոմիտէին, Նոր Սերունդին եւ Ֆ. Կ. Խաչի օգնութեան կայանին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեց. Կրթ. ձեռնարկներու համար եղած են հե-տեւեալ նուիրատուութիւնները

Ողբացեալ Գիսակ Փափազեանի մա-հուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Տ. եւ Տիկին Յարութիւն Ժամկոչեան ... Ֆ., Տիկին Արմենուհի Գըլըճեան 1... Ֆ., Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Խրոբեան քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Սայապալ-եան քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Կա-Պապուխճեան 25 Ն. Ֆ., Տէր եւ Տի-Հրանդ Թորոսեան երեսուն Ն. Ֆ. Ող-բացեալ Տիկին Իսկուհի Թաթուլի մա-հուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի. Տէ. եւ Տիկին Բարսեղ Տամլամեան 20 Ն. Ֆ.

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ
Լը Փէք

Բացուած են արձանագրութիւնները

1960-1961

Ուսումնական տարեշրջանին համար:

Տասը տարեկանէն սկսեալ երկրորդա-կան վարժարանի որեւէ դասարանի ու-սանող աշակերտ կ'ընդունուի: Ուսման ծրագիրն է դասական ընթացք (Քուր քը-լասիք) :

Որ եւ է լուսաբանութեան համար դի-մել, գրաւոր կամ հեռաձայնով, վարժա-րանի տեսչութեան :

ÉCOLE APOSTOLIQUE
3, Ave. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél ; 963 0172

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐ-ՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S et O
Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒ-ԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝

ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՅՈՒՆԻՍ

MERCREDI 8 JUIN 1960

[illegible] — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4619

ՄՐՈՒԱՆ ԽՈՅՓԸ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵՆԷՆ ՎԵՐՋ

Մթնոլորտը հետզհետէ կը պայծառանայ Թուրքիոյ մէջ:

Աստիճանաբար կը բացուին գաղտնիքները Մայիս 27ի յեղափոխութեան, որուն ծրագիրը յղացուած է եղեր երիտասարդ սպաներու կողմէ հինգ տարի առաջ.. Բայց չտալու համար, որ երկիրը համայնավարներու ձեռքն իյնայ ...

Անշուշտ նոր գաղտնիքներ ալ պիտի իմացուին յուսով :

Արեւմտեան մամուլը կը շնորհաւորէր Թուրքերը, որ իրենց յեղափոխութիւնը առանց արիւնի կատարեցին :

Սակայն նոյն մամուլը զգուանքով արձանագրեց՝ թէ ի՛նչպէս ապրիլ 28էն սկսեալ Պոլսոյ, Անգարայի եւ Իզմիրի մէջ կատարուած ցոյցերու ընթացքին բազմաթիւ ուսանողներ սպաննուած են Մենտէրէսի ոստիկանութեան գնդակներով եւ դիակները պահուած են ձուկի եւ միսի սառնարաններուն մէջ ...

Ձերբակալուած ցուցարարները ազատ արձակուեր էին անմիջապէս նոր կառավարութեան կողմէ : Ուսման հոգի պակաս գտնուեր է . Որովհետեւ սպաննուած ուսանողներու թիւը այնքան մեծ է եղած, մինչ անկեալ վարչապետը հանդիսաւորապէս կը յայտարարէր թէ միայն մէկ ուսանող սպաննուած է... դիպուածով

Այժմ կը պարզուի թէ դեմոկրատ կուսակցութիւնը ոչ մէկ բանով հետ կը մնար իր նախորդներէն, Իթթիհատէն եւ Հալքէն՝ ոճիր գործելու արհեստին մէջ :

Իսկ՛թ ինչճնիւ տարիներ առաջ հրապարակով ամբաստանուեցաւ — Թուրք դեմոկրատ թերթերու կողմէ — թէ հաւաքաբար «Թուրք հայրենակիցներ» բնաջնջել տուած է արեւելեան նահանգներուն մէջ :

« Թուրք հայրենակից» բառածները Քիւրտեր էին:

Անկէ առաջ 1925ին եւ 1930ին Թուրքիոյ Քիւրտերը — մասնաւորաբար Տէրսիմի շրջանին մէջ — ապստամբութեան դրօշ պարզած էին. Մուսթաֆա Քէմալ եւ Իսմէթ այն ատեն արեան մէջ խեղդեր էին անոնց ազատագրական շարժումը, — մեծապէսկցութեամբ խորհրդային իշխանութեանց, որոնք կը մերժէին իրենց սահմաններէն ներս ընդունիլ Թրքական ջարդերէն փախչող Քիւրտերը :

Ցեղապաշտ Հալք կուսակցութիւնը ուզեց Հայերու վիճակին հասցնել զանոնք, աքսորանութեամբ, մինչեւ Թրակիա աքսորելով հազարաւոր քիւրտ ընտանիքներ: Ձկինալով դլուխ նյնլ Քիւրտերուն, [illegible] «Թրքացման» քաղաքականութեան հետեւիլ՝ իսլամական եղբայրակցութիւն քարոզելով :

Դեմոկրատ կուսակցութիւնը ամէնէն մեծ ոճիրը գործեց՝ 1955 Սեպտ. 6/7ի կազմակերպած Թալանը սարքելով: Ամբողջ պատրաստութիւններ տեսեր էին : Իզմիրէն մասնաւորապէս ջարդարար [illegible] բերուած էին Պոլիս եւ զինուած՝ միատեսակ քանդիչ գործիքներով

Դէպքը ծը սկսած ատեն Մենտէրէս [illegible] կը գտնուէր: Կուսակալին եւ ոստիկանական տնօրէնին պէտք եղած հրահանգները տալէ ետք կառախումբ նստաւ Պոլիս երթալու համար, որպէսզի ատենս չըլլայ իր սարքած նախճիրին : Միայն ինքիրը իր անկեալ ձեռքէն անկիլ կանոնաւորութիւններ տուաց ծը ըլլալով . Առաջարկայէն ետ Պոլիս դարձաւ, երրորդ տուաւ ամբոխին, որ դադրեցնէ աւերն ու աւարը :

Յեղափոխական կառավարութիւնը քանիցս ունենալ պիտի ունենա՞յ Սեպտեմբեր 6ի ոճրին ամբողջ նշմարտութիւնը հրապարակելու :

Մայիս 27էն առաջ Պոլսոյ թերթերը վեց սիւնակի վրայ մեծատառ խորագիր —

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԿԱՊԵՐԸ ՍԵՐՏԱՑԱՆ ՇՆՈՐՀԻՒ ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ

Կ'ԸՍԷ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ

Նախագահ Այզընհաուըր յայտարարեց առջի օր թէ Խրուշչեւի վերջին օրերու ելոյթները ծառայեցին գլխաւորաբար Արեւմուտքի կապերը սերտացնելու : Բոլորին կարծիքն այն է թէ Խրուշչեւի դիրքը խախտած է Խորհրդ. Միութեան մէջ եւ այդ է գլխաւոր պատճառը իր կծու լեզուին եւ անտեղի յարձակումներուն : Այզընհաուըր ոչ մէկ ակնարկութիւն ըրաւ Խրուշչեւի գործածած անվայել արտայայտութիւններուն՝ իր հասցէին : Արեւմուտքի համար վտանգաւոր կը դառնայ յուսահատած մարդը եւ այդ է Խրուշչեւի անբնական վիճակին բացատրութիւնը :

Այս առթիւ շահեկան է յիշել խորհրդային մառէշալ Սոքոլովսքիի մէկ յօդուածը լոյս տեսած Փետրուար 14ին Քըրասնայա Զվեզտա կարմիր բանակի թերթին մէջ, որ շատ բան կը բացատրէ : Մառէշալը բանակին դժգոհութիւնները կը յայտնէ Խրուշչեւի որոշած արձակումներուն առթիւ եւ կը գրէ . — «Կարելի չէ ընդունիլ որ հազարաւոր ծառայողներ տուն ղրկուին պարզ այն պատճառով որ պէտք է հանդարտեցնել դրամատիրական պետութիւնները: Հոս չեմ արտայայտուիր ընկեր Խրուշչեւի դէմ, այլ զինքը շրջապատողներուն, որոնք կ'ուզեն բանակին դէմ գործել որովհետեւ կը վախնան անոր միասնականութենէն եւ Մարքսիզմի պաշտպանի դերէն »:

Չի պատահիր Խորհրդ. Միութեան մէջ որ զինուորական մը այնքան բացայայտ կերպով քննադատէ կառավարութիւնը : Եթէ մառէշալ Սոքոլովսքի կրցած է այդ ընել պատճառն այն է որ կռնակ ունի եւ չի վախնար : Պարզ է թէ Խրուշչեւ ներքին ծանր տարակարծութիւններ ունի եւ իր կծու լեզուով կ'ուզէ հանդարտեցնել իր շրջապատը:

× Մոսկուայի «Իզվեստիա»ն ծանր յարձակումներ կ'ընէ Զօր. տը Կոլի վրայ, անոր վերջին ճառին առթիւ: «Ատլանտեանի հետ փլիրթը տը Կոլի ամէնէն ծանր եւ եղերական սխալն է: Ֆրանսական կառավարութիւնը չի համարձակիր դիրք ճշդել Ամերիկայի դէմ : Որովհետեւ իր գաղթային քաղաքականութիւնը, «Ալժերիոյ ազատ պատերազմ»ը կապած է Ֆրանսացի ղեկավարներուն ոչ միայն ձեռքերը այլեւ խիղճերը :

× Խրուշչեւ տեսակցութիւն մը տուած է «Փրաւտայի» կրկնելով Նախապէս տըւած իր բացատրութիւնները վեհաժողովի ձախողման համար :

Ներով կը գրէին թէ 300.000 հոգի յաղթականօրէն դիմաւորած են Մենտէրէսը Իզմիրի մէջ :

Այժմ նոյն Մենտէրէսը իբրեւ ոճրագործ — իր զեղծարար ու կաշառակեր նախարարներուն եւ իրեն մեղսակից դեմոկրատ երեսփոխաններուն հետ միասին — դատարան պիտի յանձնուի : Թուրք թերթերը նոյնիսկ մահապատիժ կը նախատեսեն նախկին վարչապետին համար, որ մեծ թիւով ուսանողներու սպանութեան պատճառ էր դարձած :

Նոր կառավարութեան պատասխանատուները կը յայտարարեն թէ իրենք ոչ Հալքը կը սիրեն, ոչ ալ՝ դեմոկրատները: Իրենց նպատակն է ճշմարիտ ժողովրդավարական վարչաձեւ մը հաստատել Թուրքիոյ մէջ: Կը խոստովանին որ ըրնակչութեան հարիւրին եօթանասունը գրել – կարդալ չի գիտեր : Ու կը խոստանան փոխել Թուրքերու գլուխները ...

Հաւատա՞նք :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԴԺՈՒԱՐԱՆԱՅ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԿԻՒՐՍԷԼ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՉ Կ'ԸՆԷ

Բովանդակ Թուրքիոյ մէջ տօնուեցաւ Քուրպան Պայրամը: Այս առթիւ Զօր. Կիւրսէլ միութեան կոչ մը ըրած է ժողովուրդին: Խօսքը սպաներուն ուղղելով ըսած է.— Ինչ որ կարեւոր է ազգի մը համար ժողովուրդին մակարդակը բարձրացնել է : Ազատութենէ զրկուած երկրի մը մէջ, յառաջդիմութիւն չկայ: Վարչաձեւ մը տապալեցինք, ուր ազատութիւն չկար, նոր մը պիտի հաստատենք որ ազատութիւն տայ բոլորին:

Լուսարգելը բոլորովին ջնջուած է Պոլսոյ մէջ :

Պաշտպանութեան նոր նախարար նշանակուեցաւ Զօր. Ֆահրի Օզտիլէք որ, պաշարման վիճակի Պոլսոյ հրամանատարն է: Ծնած է Պուրսա 1898ին: Ինքն է որ Մայիս 27ին պետական հարուածը յաջողցուց :

Նոր կառավարութեան համար խանդավառ շրջանէ մը ետք սկսան դժուարութիւնները, մանաւանդ տնտեսական :

« Լը Մոնտի Թղթակիցը կը պատմէ թէ գիւղերու մէջ խօսակցութեան գլխաւոր նիւթն է զէնքերու վրայ դրուած արգելքը: Նախորդ կառավարութիւնը ընտրական պայքարը ապահովելու համար բարձրացուցած էր երկրագործական արթադրութեանց գիները գնումի ատեն եւ ցած գիներով կը ծախէր: Այս ձեւով 70 միլիարի (հին Ֆրանք) պարտք ունէր : Մայիս 27ին Մենտերէս Քոնիայի մէջ նոր յաւելումներու մասին պիտի խօսէր բայց պետական հարուածը չթողուց :

Կառավարութեան առաջին դժուարութիւններէն մէկն է երկրագործական տագնապը .:

Քաղաքական գետնի վրայ Թուրքիոյ նոր կառավարութիւնը սկսած է «գլուխ բռնել»: Նախ որոշած է չթողուլ որ ամերիկեան օդանաւեր թռչին Թուրքիոյ ամերիկեան կայաններէն առանց իր հրաման: Ցետոյ կը պահանջէ որ հաւասարաչէ հաւասար խօսի Ատլանտեան Ուխտի անդամ պետութեանց հետ, այլխօսքով կ'ուզէ «ամբողջական բաժինով» անդամ ըլլալ Ուխտին:

Սիրով կ'ընդունի, ինչպէս միշտ, ամերիկեան դրամը բայց այլեւս քաղաքական պայմաններ չուզեր անոր հետ: Արդէն Միացեալ Նահանգները որոշած են 5 միլիոն 770 հազար տոլար տալ ;

Ձերբակալութիւնները կը շարունակուին մանաւանդ առեւտրական շրջանակներու մէջ. պետական հայթայթիչ իշխան Տօրուք, Էրտէնէր եւ Տէնքոք ձերբակալուած են: Ասոնք ներածումի եւ արտածումի ինչպէս նաեւ ծխախոտի գործերով կը զբաղէին, շնորհիւ քաղաքական շըրջանակներու օժանդակութեան :

ՊՈԼՍՈՅ վերջին թղթաբերէն (Յունիս 3 – 4) կը քաղենք հետեւեալ լուրերը. —

ԱՆԳԱՐԱ. — Ելմտական նախարարութիւնը այսօր պաշտօնական զեկոյցով մը կը յայտնէ թէ կարգ մը փոփոխութիւններ կատարուած են դրամատուներու մասին ասկէ առաջ կատարուած միջոցառումներու մէջ :

Այսպէսով. պաշտօնական եւ դրամատանց միջեւ հաշուրնթացները ազատ ձըգած են. իսկ խնայողական հաշուրնթացներէն կարելի է օգտագործել մինչեւ 5000 ոսկի :

Զանազան դրամատանց մէջ եղած հաշուրնթացներու մէջ, պետական տուրքեր եւ այլ վճարումներ կատարելու նպատակաւ հաշիւի փոխանցումներ կարելի է կատարել :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Օրէ Օրին

«ՄԻ՛ ԴԱԴՐԵՑՆԷՔ »

« Հայրս եւ մայրս մեռան. թերթը դադրեցուցէ՛ք»։

Այս էր կրկնակի տխուր բանաձեւը որով, ստէպ, անհետացող հայ հօր եւ մօր մը զաւակը ··· կը հրաժարէր Յառաջէն, իր ծնողքին Հայու տան դուռը գոցելով Մեծասքանչի լրագրական առօրեայ այցելութեան առջեւ :

Մայրենիքի դէմ ի՛նչ ապերախտութիւն:

Քանի մը օր առաջ, ճիշդ հակառակը գրող մըն ալ եղաւ: Հոգ չէ թէ մէկ ծիծեռնակը գարուն չի բերեր :

« Մայրս մեռած էր, հայրս ալ մեռաւ, բաժանորդագրութիւնը իմ անունիս փոխանցեցէք եւ թերթը մի՛ դադրեցնէք»։

Մայրենիքի հանդէպ ի՛նչ հաւատարմութիւն:

Հօրմէ որդի անընդհատ հայկականութեան այս օրինակը հրաշալի է եւ անգին: Ոչ անոր համար որ Յառաջ բաժանորդ մը չի կորսնցներ, այլ որովհետեւ Մեծասքանչը հաւատաւոր ընթերցող մը կը շահի՛ :

Ոգի փրկել յանուն Մեծասքանչի եւ ի սէր Հայութեան: Այս թանկագին առաքելութեան համար, անգին վարձատրութիւն է եւ հազար կ'արժէ՝ մէկ «մի՛ դադրեցնէք»։

ՇԱՀԷՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ տօնէն ետք Ֆրանսայի մէջ կը սկսի գործադուլի շարաթ մը: Աշխատանքի ընդհ. դաշնակցութիւնը (համայնավար) մետաղագործներու ուղղած կոչով մը գործադուլի հրաման տուած է Յունիս 9ի համար: Յունիս 10ին Ուրբաթ կը սկսի պետական պաշտօնեաներու գործադուլը, առանց կարգին . — Թղթատար որուն գործադուլի տեւողութիւնը որոշուած չէ :Երկաթուղիի վերջնական որոշում չէ տրուած: Հանրային ըսպասարկութիւն՝ ապրերը պիտի չհաւաքուին, ջուրը ապահովուած է, հիւանդանոցներու մէջ միայն անմիջական խնամքները պիտի կատարուին: Դպրոցները փակ են: Մեթրոյի եւ հանրակառքի համար ցարդ ոչ մէկ որոշում :

ՃԱՓՈՆԻ 125 ընկերվարական երեսփոխանները հրաժարեցան որպէսզի ստիպեն վարչապետ Քիշին, իր կարգին հրաժարելու: Այս վերջինը սակայն մեծամասնութիւն ունենալով խորհրդարանին մէջ որոշած է տեղի չտալ: Այզընհաուըրի այցելութիւնը չէ ջնջուած բայց ճափոնցիք որոշած են սուգի զգեստով ընդունիլ «անբաղձալի հիւրը » ։

ԻՍՐԱՅԷԼ հաստատեց թէ Արժանթինէն առեւանգած է Նացի Այխմանը որ « վեց միլիոն հրեայ մաքրած է»։ Արժանթինեան կառավարութիւնը սակայն բաւարար չի գտներ այս բացատրութիւնը :

«ՄԱՀՈՒԱՆ զինով ջախջախելու է ամերիկեան աշխարհակալութիւնը » յայտարարած է Համայնավար Չինաստանի վարչապետ՝ Զու Էն Լայ ։

ԳՆԴԱՊԵՏ ՆԱՍԸ Յունաստան ժամանած է : Պիտի այցելէ պատմական, զինուորական եւ տեսարժան վայրեր: Հաւանական է որ տեսակցի վարչապետ Քարամանլիսի հետ ու առեւտրական եւ տնտեսական աւելի ամուր գործակցութեան որոշում տրուի :

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ Աշրաֆ Փահլեւի Շահին երկրորդ քոյրը ամուսնացաւ երրորդ անգամ ըլլալով, Փարիզի մէջ: Դեսպանատան ընդունելութեան ատեն նուագեց պարսկահայ ջութակահար՝ Լէոփոլտ Աւագեան :

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ ՏՕՆԵՐՈՒՆ առթիւ կառքի արկածներ պատահեցան եւ 42 հոգի մեռան :

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐԸ

Շաբաթ օր, Մայիս 28, Հէլիոպոլսոյ մէջ տեղի ունեցաւ Վիեննական Մը-խիթարեան Նորակառոյց վարժարանին բացման հանդէսը, հովանաւորութեամբ Միաբանութեան Ընդհանրական Աբբա-հայր Գերպ. Հ. Մեսրոպ արք. Հապոզ-եանի :

Գերպ. Աբբահայրը, որ յատկապէս Գահիրէ եկած էր հովանաւորելու համար բացման հանդէսը, եկաւ եւ այցելեց նաեւ մեր խմբագրատունը: Մեր այն հարցումին, թէ զո՞հ է իր ուխտակիցնե-րուն շինարար աշխատանքէն, զլուխը շարժեց միայն համեստօրէն՝ կարծես միաժամանակ այո եւ ... ոչ ըսելու հա-մար :

Շինարար, ամէն գովեստի ու գնահա-տանքի արժանի այս աշխատանքը կատա-րեցին անշուշտ ուխտակիցները իրենք, չըսելու համար «ուխտակից»ը ինք: Անձ մը միայն, որ չուզեր իր անունով երե-ւիլ, այլ կ'ուզէ հաւաքական անուն մը ունենալ. — Վիեննական Մխիթարեան Միաբանութիւն :

Կ'ուզենք յարգել «ուխտակից»ին եւ ուխտակիցներուն փափաքը եւ ամէն պա-տիւ ընծայել ոչ թէ անձին կամ անձե-րուն, այլ՝ Միաբանութեան, որ բարոյա-կան անձնաւորութիւն մըն է եւ որ միակ իրաւատէրն է թէ չահուած յաղթանակ-ներուն եւ թէ ... կորսուած ճակատա-մարտներուն :

« Կորսուած ճակատամա՞րտ». ո՞ւր, ե՞րբ, ինչպէ՞ս : Երկու հարիւր այս-քան տարիէ ի վեր Մեծ Մխիթարի հիմ-նած Ուխտը ճակատամարտներ չկորսըն-ցուց բնաւ, այլ յաղթանակներ միայն չահեցաւ :

Յաղթանակ՝ մշակոյթի «պարունակ»ին մէջ:

Յաղթանակ՝ կրթական մարզի մէջ :

Յաղթանակ՝ բոլոր այն ճակատներուն վրայ, ուր այս քաջարի վանականները զործեցին իբրեւ «անձինք նուիրեալք», իբրեւ աննահանջ դրօշակիրները հայ գը-րականութեան, մշակոյթին եւ կրթու-թեան :

Օրհնութիւն մը եղաւ եւ օրհնութիւն մնաց Մխիթարի հիմնադրած Ուխտը հա-մայն Հայութեան եւ համայն Հայ աշ-խարհի համար :

Գիտի ըսենք աւելին. օրհնութիւն մը եղաւ եւ օրհնութիւն մնաց Միաբանու-թեան բաժանումը երկու թեւերու, — երկու բեւեռներ, բեւեռային աստղը, ո-րոնք Հայոց աշխարհին չուրջ դարձան միշտ եւ այդ աշխարհը լուսաւորեցին, իբրեւ մեկնակէտ ու ժամկէտ ունենալով, Ծարենացիի պատկերաւոր բացատրու-թեամբ, մեր «փոքր ածու»ն :

Քիչ անգամ բաժանումը օրհնութիւն ե-ղած եւ բարիք բերած է մեզի: Բացա-ռութեանց մէջ բացառութիւն մըն է Մը-խիթարեան Միաբանութեան «երկփեղ-կում»ը (գործածելու համար մեր օրերու հոգեվիճակը արտայայտող այս բառը), որ իր արդիւնքով չահ մըն է աւելի, քան վնաս մը: Յաղթանակ մը, քան պարտու-թիւն մը :

Մենք, որ ամէն տեղ ու ամէն առիթով ջատագոված ենք միութիւնը, միակա-մութիւնը եւ միասնականութիւնը, կը յայտարարենք ահաւասիկ, թէ միութեան եւ միասնականութեան խախտումը այս «Ուխտ»ին մէջ՝ միակն է, որ բարիք բե-րած է մեզի, այլ երբեք՝ չարիք :

Ուխտին հիմնադիրը կը մտածէ՞ր արդ-եօք, որ հայերէն թերթ մը, — ամէնէն «ծայրայեղ»ը՝ Մխիթարեաններու հան-դէպ իր համակրանքին մէջ, — օր մը պի-տի յանդգնէր ժխտել Եղիշէի սա պատ-գամը. — Զուգութիւնն է մայր բար-եաց, անզուգութիւնն է ծնող չարեաց : Ուրիշ խօսքով՝ միութիւնը օրհնութիւն է, անմիութիւնը՝ անէծք ու նզովք :

Ըսել պէտք է նաեւ, որ ուխտակից Միաբանութիւնները, բաժանումէն ետք իսկ, զիրար կը լրացնեն մանաւանդ, քան թէ զիրար կը չէզոքացնեն : Մեր պատմութեան ո՞ր շրջանին համար կա-րելի է սա ձեւով շրջաբանութիւն մը ը-նել. — Բաժնուելով հանդերձ միացան կարծես :

Վենետիկը՝ մայրը, Վիեննան՝ զաւա-կը: Երկուքը միասին՝ «զուգութիւն», բայց ոչ երբեք՝ «անզուգութիւն»: Ոչ մէկ աջի — լեզի խօսք՝ Միաբանութեան մէկ թեւին կողմէ միւս թեւին դէմ : Ա-մուլ վէճերով չզատուեցան այս երկու թեւերը: Աւելի չատ գործեցին, քան խօսեցան: Աւելի չատ աշխատեցան, քան պայքարեցան :

Այս էր ուղիղ ճամբան .

Այս էր մանաւանդ իրենց ժողովուրդին ուզածն ալ .

Ու մինչ մենք յումպէտս վատնեցինք մեր ուժերը — ու կը չարունակենք վատ-նել —, Մխիթարեանները, իբրեւ «դար-եակ իմաստութեան», հետամուտ եղան սերմանելու եւ հնձելու :

Բուռերով սերմանեցին ու բուռերով հնձեցին :

Մենք լսած չենք «անսիրելութեան» ոչ թէ խօսք մը, այլ մինչեւ իսկ բառ մը վենետիկցիներուն կողմէ՝ վիեննացինե-րուն դէմ, եւ վիեննացիներուն կողմէ՝ Վենետիկցիներուն դէմ :

Այս կը նշանակէ՝ գիտակցութիւն գե-րագրական :

Այս կը նշանակէ՝ ըմբռնել Հայութեան հոգին:

Ոչ պոռոտախօսութիւն, ոչ ինքնագո-վութիւն, այլ վաստակ կեդրոնաձիգ : Ոչ աջ խոտորում, ոչ ահեակ: Այլ քալել այն ճամբէն, զոր իրեն եւ իր ուխտակից-ներուն համար գծած էր Մեծ Սեբաստա-ցին :

Միանաբար ծառայել ժողովուրդին, այս եղած է ուղենիշը Ադրիականի վերի եւ վարի կողմը «ծուարած» զոյգ Միա-բանութեանց եւ միաբաններուն :

Եւ հիմա, երբ կը մտածենք այն մա-սին, թէ ինչ կրնար ըլլալ մեր կորուստը, եթէ Մխիթարեան Ուխտը գոյութիւն չու-նենար, մենք մեզ կը մխիթարենք այն բանով, որ այդ Ուխտը կայ, գոյութիւն ունի եւ գոյութիւն պիտի ունենայ :

Այս կը պահանջէ ոչ այնքան Միաբա-նութեան չահը, որքան ազգին չահը :

« Մխիթարեանները » ըսել՝ մտաւո-րապէս կը նշանակէ ազգային դրօշ պար-զել :

Այս խոստովանութիւնը ըսել՝ մեր պարտքն է: Այս խոստովանութիւնը պա-հանջել մեզմէ՝ Մխիթարեաններուն իրա-ւունքն է :

Ու չենք գիտեր, թէ չափով մը գէթ կատարած եղա՞նք մեր պարտքը՝ այս քանի մը տժգոյն տողերը գրի առնելով :

Երանի թէ ...

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»

ՈՂՋՈ՜ՅՆ

Ֆ. Կ. Խաչի 17րդ Պատգմ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Միութեան սեփական տան՝ ժիւրայի մանուկներու օդափոխու-թեան կայանին մէջ :

« Հոգեգալուստ»ի տօնական օրերն են: Հոգիի ներկայութեան, Հոգիի Յաղթա-նակի Տօն պիտի ըլլայ սոյն Պատգմ. ժո-ղովը Կապոյտ Խաչի համար :

Պաշտօնապէս 32 տարուան կեանք ունի Կապոյտ Խաչը: Որո՞ւ ծանօթ չէ անոր կատարած հանրօգուտ, ազգանուէր գոր-ծը Ֆրանսայի մէջ : Գաղթականութեան սկզբնական շրջանին, տեղական լեզուին անծանօթ Հայը, երբ կը վախնար դիմել օտար բժիշկին կամ հիւանդանոց իր ցա-ւերը դարմանելու համար, ան ունեցաւ Կապոյտ Խաչի դարմանատուները՝ Մար-սէյլ եւ Իսի, իրեն առաջնորդ ու գինք խնամող :

Անապատներու մէջ, աւազի վրայ մատ-նագիր Այբ ու Բենը իր զաւակին սորվե-ցնող հայ մայրը գտաւ Կապոյտ Խաչի հիմնած հայ դասընթացքը իր հոգիին ծարաւը յագեցնելու համար: Կապոյտ Խաչը հետեւեցաւ կարօտեալին առօրեայ հոգերուն, տուներէն մինչեւ հիւանդա-նոցները, մինչեւ բանտերը, մինչեւ հե-ռաւոր գաղութներու կանչերը :

Ու պատերազմի ընթացքին սատանձնեց բանակի, ապա գերութեան մէջ տառա-պող հայ զինուորին հոգածութիւնը, հասցնելով տասնեակ հազարաւոր կա-պոցներ, հիւանդանոցնեղէնով, սննդեղէնով:

Նամակագրութեամբ՝ հոգեկան մխի-թարանք ընծայեց անոնց, մինչեւ պատե-րազմին վերջը ըլլայ Փարիզէն կամ Մար-սէյլէն, իր մասնաճիւղերուն միջոցով :

Ու այդ բոլորին քով ի վեր մանուկնե-րու օդափոխութեան կայանի ձեռնարկը : Մինչեւ 1935, ոչ մէկ հայ գաղութի մէջ գոյութիւն ունէր նման ձեռնարկ: Նախ վարձու չէնքեր, թափառում տեղէ տեղ, Նիս, Թուլուզ, Վիշի, Կրընոպլ, Ա-ժէն...

Գործին մէջը պէտք էր ըլլալ՝ հասկնա-լու համար թէ ինչ սիզիփեան աշխատանք էր ժայռը մինչեւ գագաթ բարձրացնելը, նպատակին հասցնելը, կրկին վար գլոր-ուիլը տեսնելը, կրկին, կրկին վեր բար-ձրացնելը, ինչպէս ըրաւ Կ. Խաչը անվը-հատ :

Այսօր ան ունի իր սեփական տունը, ուր ամէն ամառ երկու հարիւրի մօտ մանուկ-ներ Հայ Տան քաղցրութիւնը կ'ապրին :

Այսօր այդ Տան մէջ է, որ Կապոյտ Խաչը, արդար հպարտութեամբ, կը գու-մարէ իր 17րդ պատգամաւորական ժո-ղովը :

Բացի ընտրեալ պատգամաւորներէ՝ Կ. վարչութիւնը հնարաւորութիւն է ստեղ-ծած, որ այդ ժողովին ներկայ գտնուին նաեւ խորհրդականներ, վաստակաւոր, գործօն, երեց ընկեր — ընկերուհիներ, հիւրի հանգամանքով: (Կապոյտ Խաչի պատգմ. ժողովները դռնբաց կ'ըլլան ան-դամ — անդամուհիներու համար):

Շատերը տեղւոյն վրայ պիտի տեսնեն կատարուած հրաշալի գործը : Պիտի տեսնեն պակասները, կարիքները եւ պի-տի ուսեւորուին միասնական ճիգով, հո-գեպալատեան ներշնչումով, իրենց հա-ւատքը, նուիրումը փոխանցելով նաեւ բացականերուն, ամբողջ Հայութեան, ամէն անոնց, որ սիրտ եւ հոգի ունին, որպէսզի գտնեն միջոցներ Հայ Տունը իր լրումին հասցնելու համար:

Այս համախմբումին առթիւ պիտի կա-տարուի նաեւ կայանի պաշտօնական բա-ցումը.

Վստահ ենք թէ Հայը, առանց դաւա-նանքի, առանց որեւէ խտրութիւն դնե-լու, պիտի չուշանայ իր նիւթական եւ բարոյական աջակցութիւնը բերել Կապ. Խաչի այս ազգօգուտ գործին :

Հայ մանուկը Հայ պահելու վերադարձին ...

Ողջոյն Կապոյտ Խաչի 17րդ Պատգմ. ժողովին, իր սեփական տան մէջ :

Ողջոյն անձնուէր Հայուհիներուն, ո-րոնք 32 տարիներ, անվհատ, հանրու-թեան համար են աշխատեր :

Ողջոյն եւ պատիւ բոլոր անոնց, հեռու եւ մօտիկ, որոնք իրենց լուման են դրեր, որպէսզի բարձրանայ Հայ Տունը, ա-պաստան մանուկներու, օթեւան Հայ Հո-գիին :

ՀԻՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻԻ ՄԸ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

ՄԻԼԱՆՕ, (Յառաջ).—Վերջերս Հայաս-տանէն վերադարձաւ Միլանաբնակ ծա-նօթ երգչուհի Տիկին Լիւսի Սեւումեան — Արզումանեան: Ահաւասիկ իր տպաւորու-թիւնները, հայրենասէր արուեստագի-տուհիի սիրտով եւ աչքերով :

Երբ ոտք կը դնէ հայրենի հողին վրայ՝ ինքզինք այլափոխուած կը զգայ, անկա-րող՝ ճշգելու կեանքի իրականութիւնը, որովհետեւ յուզումները կը յափշտակէին զինք :

Զմայլած կը մնայ Երեւանի մեծու-թեան եւ չքեղութեան վրայ, որուն ծա-ռախիտ պողոտաներն ու հրապարակնե-րը, ինչպէս բազմայարկանի տուներն ու հանրային պարտէզները մայրաքաղաքին կուտան եւրոպական յառաջադէմ ոստանի մը նկարագիրը :

Մի քանի անգամ կը գտնուի Ս. Էջմիա-ծին, հիւր՝ Վեհափառ Հայրապետին : Յուզումով կը նկարագրէ Ս. Էջմիածինը, որ տարուէ տարի ալ աւելի կը ճոխանայ նորանոր շինութիւններով :

1915ին Մանթաշովին կառուցած հոյա-կապ չէնքը, Ս. Էջմիածնի անմիջական շրջանակին մէջ, որ առաջին եւ երկրորդ աշխարհամարտ պատերազմներու ըն-թացքին կրած էր ծանր աւերումներ, ներ-կայիս կը գտնուի իր վերաշինութեան վերջնական փուլին մէջ :

Կ'այցելէ Ս. Հռիփսիմէ, Օշական եւ Շողակաթ սրբավայրերը, որոնց առջեւ սքանչացած կը մնայ: Կը հաստատէ ար-ուեստի եւ մշակոյթի բոլոր հիմնարկ-ները հրաշալի չէնքեր են :

Մեր արուեստագէտները, — նկարիչ, երաժիշտ, բանաստեղծ, դերասան, քան-դակագործ, երգիչ, գրող, եւայլն, — հասած են նախանձելի բարձունքներու, յարգելով համեմատութեան յուզիչ հա-մեստութիւնը :

Հայ Թատրոնը, Օփերան, երգարաւ-ները կրնան բոլորին նախանձը շարժ[illegible] րենց ներքին եւ արտաքին սարք[illegible] ներով: Ամէն ինչ կը կրէ գիտակ[illegible] արհեստագիտական ըմբռնումի մը[illegible] մը:

Տիկին Լիւսի Սեւումեան — Արզ[illegible] եան, որ անցեալին ունեցած է [illegible] գործունէութիւն մը հայ եւ օտար [illegible] րու վրայ, անվերապահ կը [illegible] Հայաստանի վերելքը ճարտարար[illegible] կան, շինարարական, գիտական եւ [illegible] կութային մարզերուն մէջ :

ԱՐԱՄԱՑԻՕ ՍՐԿ[illegible]

ՔԱՂՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՎԻԷՆ, (Յառաջ).— Ինչ գեղեցիկ [illegible] գաղիպում: Օրը օրին, այս կիրակի [illegible] Մայիսին, Վիէնի Հայութիւնը մեծ [illegible] գավառութեամբ տօնեց, վեց երկար [illegible] բերու մեծ երազին օրը, Մայիս 28ի [illegible] տարեդարձը :

Այս տօնակատարութեան նախաձեռ[illegible] թիւնը, ինչպէս ամէն տարի, առաձ[illegible] էր Հ.Յ.Դ. Անի Կոմիտէն, մասնակց[illegible] թեամբ Նոր Սերունդին, Կապոյտ Խա[illegible] Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութ[illegible] եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի: Կարելի է ըսել թէ [illegible] սովորական հանդիսավայրը — Այէ Կաթոլիկի սրահը, շատ քիչ անգամ [illegible] քան մեծ թիւով բազմութիւն տեսած [illegible] — մանաւանդ այս վերջին տարիներ[illegible]

Բեմը՝ զարդարուած պարտ ու պատ[illegible] շաճ կերպով, Թիֆլիսպահ ունենալով [illegible] տարագիր եռագոյնը եւ Ֆրանսական[illegible] ներկաներուն վրայ ձգեց խոր տպա[illegible] րութիւն :

Եւ ահա, Նոր Սերունդէն, ընկեր [illegible] ւազ Լուսարեւեանի նախագահութեա[illegible] սկսաւ հանդէսը :

Նոր Սերունդի Մուրատ խումբի [illegible] երգեցին «Մեր Հայրենիքը»: Ապա [illegible] խագահը բացատրելէ ետք տօնակատա[illegible] րութեան վեհ իմաստը, յայտնելով [illegible] կապէս մխիթարական առաջադրութիւ[illegible] ներ՝ շարունակելու մեր հերոս եւ [illegible] հատակ հայրերու, ինչպէս նաեւ [illegible] տարեց սերունդին սուրբ գործը, [illegible] նեց իր հաւատքը, յանուն իր համակ[illegible] ընկերներուն, թէ Հայութիւնը Հ. [illegible] Դաշնակցութեան առաջնորդութեամբ պիտի դառնայ ազատ, անկախ եւ միա[illegible] ջական ժողովուրդ մը :

Բացման այս գեղեցիկ խօսքերէն [illegible] սրահին բազմութիւնը, նախագահին [illegible] րաւէրով, յոտնկայս, մէկ վայրկեա[illegible] լռութեամբ յարգեց, հայ ցեղին [illegible] ծանք, վրիժառու Սողոմոն Թեհլիրեա[illegible] յիշատակը :

Գեղարուեստական բաժինը սկսա[illegible] րենաշունչ մեներգով մը, երգուած [illegible] Մ. Պասմաճեանի կողմէ:

Խոր յուզումով արտասանեց ընկեր [illegible] կոր Մաթոսեան: Իսկ Հայ Կամ. եւ Մա[illegible] տիկներու Միութեան կողմէ, Պ. [illegible] Մարգարեան խօսք առնելով, [illegible] ռճով պանծացուց Մայիս 28ը եւ [illegible] պաշտելի եռագոյնը :

Անմահ Սիամանթոյէն — «Արիւն[illegible] կատարքէն» կտոր, մեծ վարպետ[illegible] թեամբ եւ լաւագոյն առոգանութ[illegible] արտասանեց Օր. Գրիգորեան :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի անունով խօսելու [illegible] ւիրուեցաւ Պ. Կ. Տէրմոյեան, որ [illegible] ջորդեց շնորհալի Օր. Ժ. Կիւրճեա[illegible] ւալելու համար դաշնակի վրայ [illegible] սիրուն կտորներ :

Եւ այսպէս, Տիկին Վ. Թաշճեա[illegible] երկու գողտրիկ մեներգներով («Ա[illegible] րաւ էր» եւ «Իմ երգը»), [illegible] անունով՝ Տիկին Ովաննա [illegible] իր շատ իմաստալից ուղերձով եւ [illegible] տասարդ ընկեր Զաքարեան (Լա Թու[illegible] փէնէն) Մայիս 28ի ձօնուած արտա[illegible] նութեամբ, վերջ գրին գեղարուեստ[illegible] առաջին բաժինին :

Սրահի բազմութեան համար, [illegible] վին անակնկալ մը եղաւ, երբ բեմ[illegible] քէն, լսելի եղաւ գեղջկական պարե[illegible] նուագը, եւ որուն ընկերակցութեա[illegible] համաչափ ոստումներով, սկսաւ [illegible] Տիկին Անժէլ Գալիքեան :

Հասարակութիւնը խիկական գեղ[illegible] ուեստի վայելքի մը ազդեցութեան [illegible] քեւ, խանդավառ ծափերով իր գոհ[illegible] կութիւնը յայտնեց, եւ տիկինը [illegible] իր պարին վերջին մասը, փոխադ[illegible] հանդիսականները պուլկարական [illegible] կան հրապարակի մը վրայ :

[illegible] բաժինին եօթը, մեր երի–
տասարդ նախագահը, երեւութապէս ար–
[illegible] բարձրաւ եւ ճկուն իր պաշտօնին
[illegible] հրաւիրեց օրուան բանախօսը՝
[illegible] Խաչիկեան (Փարիզէն), ո–
[illegible] արտայայտութիւն եղաւ
[illegible] ամէն անգամ կը հանդիպէր որ ե–
[illegible] նախագահէր եւ ինքը՝
[illegible] բանախօսէր»:

Մեր յարգելի բանախօսը, առանց տա–
[illegible], հանգարտ, անվրդով, մի քա–
[illegible] խորհրդածութիւններով,
[illegible] «Մենթերու» բնակները,
[illegible] խները, յեղափոխականները, ո–
[illegible] գործունէութեամբ գրուածներով, բո–
[illegible] նոր շունչ մը տուին Հայոց:
Ներկաները մեծ հետաքրքրութեամբ
[illegible] բանախօսութեան մէջ արտա–
[illegible] գաղտնի միտքերուն:

«Հայրենակիցներ, հայ ժողովուրդը չի
[illegible] սարքին լուծը տանիլ: Հայը չու–
[illegible] իր սրբիչին վրայ իշխել, ինչպէս, ինչո՞ն
[illegible] որ ուրիշը իր վրայ իշխէ: Մեր
[illegible] «Մենթերը» եղան որ մեզ
[illegible], վերջ ի վերջոյ, Մայիս 28ին:
[illegible] ժողովուրդը, հայ ժողովուրդը, հոգիով
[illegible] որով մէկ՝ մեծ տագնապի եւ ճգ–
նաժամի պահուն, որոշեց կռուիլ ու պա–
տուով մեռնիլ.— Ոչ Դաշնակցական, ոչ
Հնչակեան եւ ոչ ոք կար Սարդարա–
պատի, Բաշ Աբարանի եւ Ղարաքիլիսէի
ճակատամարտներուն: Կար միայն ու
միայն Հայը, Հայ միացեալ ժողովուրդը:
Մենք Թուրքերուն թշնամի չենք եղած, ոչ
անցեալին եւ ոչ ալ ներկային: Միայն
[illegible] թող մեզ ձգեն հանգիստ, մենք մե–
[illegible] մենք ի՞նչ կ'ուզենք, շատ պարզ է,
[illegible] հայրենակիցներ, կ'ուզենք ազատ
[illegible], ազատ մտածել եւ խօսիլ:

Եւ քանի որ, հայ ժողովուրդը չէ հա–
սած իր լրիւ, ամբողջական ազատու–
թեան եւ անկախութեան, Հ. Յ. Դաշնակ–
ցութիւնը պիտի մնայ կանգուն, անսա–
սան եւ ամրօրէն իր կոչքին»: Մեր յար–
գելի բանախօսին այս վերջին խօսքերը
ծափահարութեան արագ [illegible] եւ ան–
[illegible] տակ:

Այս տարի, շնորհիւ կարգադիր յանձ–
նախումբին, ունեցանք ուրիշ նորութիւն
[illegible] Ներկայացուեցաւ «Վարձու սեն–
եակ» զաւեշտը, ղեկավարութեամբ եւ
դերակատարութեամբ Պ. Սարգիս Քէփէ–
նէկեանի (Ռոմանէն):

Մեր յարգելի դերասանը, իրեն աջակից
ունենալով իր աղջիկ [illegible] (յաւ... –
...), ինչպէս նաեւ Պ. Մ. Թաշճեան
([illegible]), Տիկին Ցամիկ Գառլանեան
([illegible]) եւ Պ. Գառլանեան (Սուրէն)
[illegible], շատ հաճելի խաղարկութիւն
մը ունեցաւ:

Ներկաները կուշտ ու կուռ խնդացին եւ
[illegible] ծափերով շնորհաւորեցին բոլոր
դերակատարները անխտիր: Կարգադիր
յանձնախումբի անունով, ընկեր Յովհ.
Ասլանեան, անկեղծ շնորհակալութեան
խօսքերով, Պ. Ս. Քէփէնէկեանին յանձ–
նեց համեստ նուէր մը:

Եւ այսպէս վերջ գտաւ մեր Մայիս 28ի
ճոխ եւ սրտամօտ տօնակատարութեան
հանդէսը:

ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ.—

ՎԻԷՆ.— Մայիս ութին, Կիրակի, Սէրքըլ Կաթոլիքի սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ գեղեցիկ եւ յաջող երգահանդէս մը, ղեկավարութեամբ Յովսէփ վարդապետ Լեւոնեանի:

Երգչախումբին մեծ մասը, կազմուած ըլլալով Լիոնի Մշակութային Միութեան երիտասարդ անդամներէն, Վիէնէն ալ համեստ ուժեր սատարեցին երգահանդէսին յաջողութեան:

Եղան նմանապէս արտասանութիւններ: Օր. Փրարիոն Տալլաղեան եւ պատանի Գառաւեան (Տէսինէն) մեծ վարպետու–թեամբ արտասանեցին, եւ խլեցին ծափերը ներկաներէն: Ներկայացուեցաւ, իբրեւ վերջաբան հանդէսին, գեղեցիկ զաւեշտ մը. — «Տիկինը կը ննջէ», ղեկավարութեամբ Տէսինահայ երիտասարդ կարող ուժերու:

Նոր Սեբուէդ.— Համբարձման տօնին առթիւ, 26 Մայիսին, կէսօրէ ետք, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ, մեր տղաքը կազմակերպած էին աւանդական վիճակի խնջոյք – պարահանդէս:

Միեւնոյն օրը, առաւօտուն, եւ միեւնոյն սրահին մէջ, պատարագեց Տէր Թորգոմ քահանայ Փօսթէքեանը (Լիոնէն):

Հերոսամարտ.— Վասպուրականի Հայրենակցական Միութիւնը, Մայիս 28ին, Սինեմա Նովէլթիի սրահին մէջ, տօնեց Վասպուրականի Հերոսամարտի տարեդարձը:

Նախ՝ ամփոփ յիշատակութիւն մը հերոսական տարեդարձին շուրջ, եւ ապա ցուցադրուեցաւ հայերէն շարժապատկերի ժապաւէնը, «Որո՞ւն կը ծիծաղի կեանքը» — եւ այժմէական պատկերներ, կարեւոր, յիշատակելի դէպքերու (Կաթողիկոսի օծում եւն.):

Կ. Տ.

×

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մեր գաղութին մէջ կազմուած քանի մը տասնեակ Հայր. Միութիւններուն շարքին վրայ առաջին տեղը կը գրաւէ Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը, որ մեծ համակրանք շահած է մեր գաղութին մէջ, շնորհիւ Վարչութեան անսպառ եւ երէց միութեան պատիւ բերող աշխատանքներով:

Անոնք կրցած են գործի լծել իրենց բոլոր հայրենակիցները: Հին սերունդին կողքին նոր սերունդը: Իրենց հանդէսներուն մէջ: Հաճոյքով կը տեսնենք Վասպուրականցին ամէն դասակարգէ եւ տարիքէ: Մանուկներէն մինչեւ տարեցները այնտեղ են, ուրախ ու հպարտ իրենց հերոսամարտով եւ այդ զգացումին մասնակից կ'ընեն նաեւ մեզ բոլորս: Կը հրաւիրուին բոլոր կուսակցական եւ Հայրենակցական Միութիւնները, որոնք խօսք կ'առնեն տարուան յաղթանակի մասին ու կը գովաբանեն հերոսամարտին միասնական ոգին: Շնորհակալութեան բաժին մը ունինք Վասպուրականի Հայր. Միութեան, որ ամէն տարի ժամացոյցի ալաքի մը ճշգրութեամբ կը տօնէ այս հերոսամարտը, փոքրին կամուրջ մը նետելով հին սերունդէն նոր սերունդին, անցեալի փառաւոր պատմութիւնը փոխանցելով, ու սերունդներու մէջ արծարծելով յաղթողի ոգին, որ ցեղի մը յաւերժականութիւնը կը հինէ:

Վասպուրականցիները որեւէ ջանք չեն խնայեր հանդէսը հաճելի դարձնելու համար թէ հին եւ թէ նոր սերունդին: Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս տօնեցին հերոսամարտին 45ամեակը Սալ Մաժընոյի մէջ խուռն բազմութեան մը ներկայութեամբ որ եկած էր յարգանքի բաժինը տալու մեր անմահ հերոսներուն:

Հանդէսը սկսաւ «Մարսէյլէզ»ով եւ «Փառք փառատոն»ով: Նախագահը Պ. Յովհ. Հայցադրեան չարժանկարի մը նման ներկաներուն աչքերուն առջեւ պարզեց հերոսամարտը իր կարեւոր պատկերներով: Խօսք տրուեցաւ հնչակեան կուսակցութեան Մարսէյլի ներկայացուցիչ Պ. Արապեանին, որ պառաչածօրէն ներկայացուց հերոսամարտը, յիշելով Ակտաղի, Շապին Գարահիսարի, Ուրֆայի հերոսամարտերը եւ ըսաւ. «Ինքնապաշտպանութեան կռուի մէջ ինկած բոլոր այս հերոսները պէտք է ունենան իրենց պանթէոնը Հայաստանի մէջ, որովհետեւ այս տարած հերոսամարտերով է որ յաղթեցին թշնամիին եւ ստեղծեցին արդի դեղեցիկ Հայաստանը: Որքան ատեն անոնք պանթէոն չունենան, մենք պահակները պիտի կանգնինք անոնց աճիւններուն»:

Օրուան բանախօսն էր Պ. Տ. Թադոյեան, որ մանրամասնօրէն ծանրացաւ հերոսամարտին, ռազմիկներուն, ռազմամթերքներուն, դիրքերուն եւ կազմակերպուած աշխատանքին վրայ: Պ. Թադոյեան քանի մը խօսք եւս աւելցուց Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան կողմէ:

Շատ յաջող մեներգեցին Օր. Ժաքլին Փափազեան եւ Պ. Ժիրայր Գասպարեան, արժանանալով բուռն ծափերու: Ուշադրութեան արժանի էին փոքրիկներ Վանիկ Նազարեան եւ Աւագ Աստուրեան իրենց պատշաճ արտասանութիւններով (շատ մաքուր առոգանութեամբ): Բեմադրուեցաւ Յովհ. Թումանեանի «Անուշ»էն մէկ արար միայն, ղեկավարութեամբ Տիկին Մ. Շամիրեանի եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Սիւզան Գօյաճեանի: Յաջող էին իրենց դերերուն մէջ, Օր. Ալիս Շամիրեան, Պ. Ժ. Գասպարեան, Տիկին Քնարիկ եւ ուրիշներ: Արենուշները պարեցին հայկական պարեր, դաշնակի եւ ջութակի ընկերակցութեամբ Ձէօրէքճեաններու: Ժամը ութին սկսաւ եւրոպական պարերը, տեւելով մինչեւ ժամը մէկ: Հայրենակիցները բաժնուեցան սրահէն գոհ եւ խանդավառ:

Գրագէտ եւ յեղափոխական Պ. Ղ. Մելոյեան ղրկած էր հեռագիր մը շնորհաւորելով Վասպուրականի 45ամեակը.

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ստացանք Աղքատախնամ Ընկերակցութեան թիւ վեց տեղեկագիրը 1959ի երկու հաշուեկշիռներով միասին:

Սոյն տեղեկագրին մէջ բացատրելէ վերջ ընկերակցութեան ջանքերն ու դրական գործունէութիւնները, կոչ կ'ըլլայ, ամէն կերպ ընկերային աջակցութիւնները հաստատ պահելու համար, որ հայ հասարակութիւնը միշտ խորհի եւ նկատի ունենայ տիրող թշուառութիւնները եւ առօրեայ հաճոյութեանց, ըմպելի, ծխախոտ եւ սինեմայի ծախքերէն խնայողութիւններ ընելով անդամագրուիլ Աղքատախնամին 5 – 10 նոր ֆրանքով:

Այս առթիւ սոյն տեղեկագրին մէջ կը կարդանք որ առեւտրական հաստատութեան մը երկու հայ ընկերներ ղնահատելով Աղքատախնամի գործը, հինգ հազար Ն. Ֆ.ի (նախկին կէս միլիոն) կարեւոր նուիրատուութիւն մը ըրած են: Սոյն վեհանձն բարերարները ըրած են գայն ծածկանուն եւ համեստութեամբ:

Ահաւասիկ կենդանի եւ բարի օրինակ մը, որ միեւնոյն ատեն կը քաջալերէ Աղքատախնամի վարիչները իրենց ջանքերուն մէջ:

Սոյն տեղեկագրի վերջաւորութեան, այս տարուան համար եւս կը խօսուի, հայ խնամատարուհիի մը պատրաստման, որու նպատակի իրագործման համար, Գ. Կիւլպէնկեան Ֆոնտի կողմէ տրամադրուած է տարեկան հինգ հազար Ն. Ֆ.ի թոշակ մը, որպէսզի թեկնածուն կարենայ հետեւիլ դասընթացքներուն մինչեւ իր վկայականի ձեռք բերելը:

Թեկնածուները կրնան դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը (րիւ տը Թրէվիզ) պայմաններուն տեղեկանալու համար: Թեկնածուն պէտք է ըլլայ ծագումով հայ եւ ունենայ պսակաւորի, երկրորդական ուսմանց վկայականները:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌԸ

Աղքատախնամի 1959ի նիւթական գործունէութիւնը կը խտացուի հետեւեալ թուանշաններով:

Հասոյթներու ընդհանուր գումար՝ 4·028·936 հին ֆրանք, գոյացած զանազան առթիւ եղած նուիրատուութիւններէ 2·767·961, անդամավճարներէ 229·900, եկեղեցւոյ պնակէն 354·164, դաշտահանդէս եւ պարահանդէսի զուտ հասոյթներէն 397·809, ուսանողինի նուէրներէն 350·000 եւ զանազան հասոյթներէ 19·102 ֆրանք:

Ծախքերու բաժնի ընդհանուր գումար 3·144·613 հին ֆրանք, որմէ բաշխուած է կանոնաւոր նպաստընկալներու 1·729·229 եւ պատահական նպաստընկալներու 180·470, սննդեղէնի ծրարներու 736·097, փոսթ, տպագրական, գրենական, գրասենեակի եւ զանազան ծախուց համար 498·817 ֆրանք: Փոխատուութիւն եւ պահեստի գումար 1·871·440 ֆրանք: Այս ծախքերէն վերջ, 31 Դեկտ. 1959ին պատրաստի գումար 2·007·060 ֆրանք:

ԾԵՐԱՆՈՑՆԵՐՈՒ ՀԱՇՈՒԵՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Մոնմօրանսիի եւ Անտիյի երկու ծերանոցներուն, 1959ին տարուան ընթացքին ծախսուած է 38·553·959 հին ֆրանք հետեւեալ կերպով.—

Պաշտօնէութեան 11·794·480, ընկեր. ապահովագրութեան 4·102·299, սննդեղէնի 11·342·429, ջեռուցում – ածուխի 1·984·455, տուրքերու 1·240·485, ջուր, կազ եւ ելեկտրականութեան 1·846·410, բժիշկ եւ դեղօրայքի 1·051·474, մաքրութեան պարէններու 513·578, շէնք, կահկարասիներու նորոգութեանց եւ գործիքներու 819·639, փոստ եւ վարչական ծախքերու 460·490, հանդերձեղէնի 359·477, պարտէզ եւ բանջարանոցի 203·369, փոխադրութեան 404·897, ապահովագրութեանց 95·887, թաղման ծախքերու 270·280, հատուցում փոխատուութեան 1·417·500 եւ նոր ինքնաշարժ մը 916·810 ֆրանք:

Սոյն ծաղքերը կը հատուցուին իւրաքանչիւր ծերի պատկանած նահանգապետութենէն, յետ վերեւի ծախքերու ճշգրութեան ստուգումին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (15)

ԿԵԱՆՔԸ

ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Ե.

Այդ բարի օրերից մէկում Գոզօն փրկեց իմ կեանքը, կամ առ նուազն՝ հաշմանդամ լինելուց:

Մեր տան դահլիճի առաստաղի վրայ կար մի արձանագրութիւն, որ գրուած էր տունը կառուցելու ժամանակ: Այդ արձանագրութիւնը հետեւեալն է.

«Որդիքս Յակոբ, Գէորգ, Լեւոն
ժառանգորդք են տանս այսորիկ»:

Որովհետեւ տան կառուցուած ժամանակ ես ծնուած չէի, ուստի իմ անունս արձանագրութեան մէջ չկար: Մի օր ես այնպէս մտածեցի, որ եթէ իմ անունը չկայ՝ ուրեմն ես չեմ կարող ժառանգորդ լինել «տանս այսորիկ»: Ներքեւի յարկից, գաղտնի, վեր հանեցի եռոտանին եւ բարձրացայ վրան, որպէսզի իմ անունը եւս աւելացնեմ ժառանգորդների ցանկում: Դեռ եւս գրելու գործողութեան չէի սկսել: երբ եռոտանին սկսեց երերալ եւ ծռուել: Բարեբախտաբար, արձանագրութիւնից քիչ հեռու կար մի մեծ կեռ երկաթ, որից ժմերը մեծ լամպն էին կախում. բռնեցի այդ կեռ երկաթը, եռոտանին մնաց ոտներիս տակը, բայց անկարելի էր ցած իջնել, որովհետեւ եթէ երկաթը թողնէի, եռոտանին պէտք էր կործանուէր: Սկսեցի ճչալ ահ ու սարսափով: Գոզօն լսելով աղիողորմ ճիչս, անմիջապէս վազեց վեր եւ չուտափոյթ ըմբռնելով կացութիւնը, բռնեց եռոտանին եւ ես, առանց վախի, սկսեցի ցած իջնել:

Ցատակին հասայ չհասայ՝ Գոզօն ապտակ տուեց երեսիս եւ՝

– –Ձանգալը չի ձգած ինչո՞ւ ես վեր ելեր ...

Ես գոհ մնացի այդ ապտակից:

Երեկոյեան հայրս ինձ նստեցրեց իր ծնկանը եւ շոյելով ոսկեգոյն մազերս՝ հարցրեց.

— Ինչո՞ւ էիր վեր ելեր:

Հօրս փայփայանքից ոգեւորուած անկեղծօրէն ասացի նպատակս: Հայրս կուշտ ծիծաղեց եւ բոլորի ներկայութեանը յայտարարեց:

— Իմ բիւթին հարստութիւնն իմ պզտիկ եավրուինն է, իսկ աս տունը, իմ մահէս վերջը, բոլորիդ կ'ըսեմ, կուտաք աս եավրուիս:

Հօրս մահից տարիներ յետոյ՝ երբ հարկ եղաւ հօրս հարստութիւնը բաժանել, իմ բացակայութեան, մայրս առաջարկել էր, որ այդ տունը, առանց որեւէ վիճակ ձգելու եւ վէճի, ինձ տրուի՝ յարգելու համար հօրս ասած ամէն մի խօսքը, թէկուզ այն ժամանակ կատակով ասած:

Այդ տունը ես ժառանգեցի, որի ոչ մի արձանագրութեան մէջ իմ անունս չկար:

×

Հօրս մահից յետոյ՝ Գոզօն աւելի անսահման, աւելի միստիկական սիրով կապուեց մեր տանը, բայց միաժամանակ փոխուեցին յարաբերութիւնները: Մօրս եւ Գոզոյի յարաբերութիւնները մնացին նոյնը, բայց եղբայրներիս եւ Գոզոյի՝ հիմնովին փոխուեցին: Բացի մեծ եղբօրից, միւս եղբայրներիս քթի տակն էլ սկսեցին սեւին տալ եւ աւելի խորը զգացին, որ «ժառանգորդք են տանս այսորիկ»: Նրանք սկսեցին ըմբոստութեան նշաններ ցոյց տալ Գոզոյի բռնապետութեան դէմ, սկսեցին ծաղրել նրա դիրեկտորութիւնը, բայց Գոզօն երկար ժամանակ չլսելու եւ չտեսնելու էր տալիս, որովհետեւ մայրս սաստում էր.

— Ջօճուխներ են, անկաճ մի կախեր:

Անդուամենայնիւ Գոզօն երկար չհամբերեց հեգնանքներին եւ մի օր տղերանց մէկին յայտարարեց.

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՎԱՐՁՈՒ ԱՐԿՂՆԵՐԸ

27 Մայիս 1960 Թուականէն առաջ վարձուած դրամարկղները մինչեւ նոր որոշում մը չեն կրնար բացուիլ ։

Շատ ստիպողական պարագաներուն երբ անպայման պէտք է բանալ այս արկղերը Ելմտական Նախարարութեան մասնաւոր արտօնութիւնը անհրաժեշտ է ։

ՎԱՐԿԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վարկերու գործառնութիւնները ներկայիս ի զօրու եղող որոշումներու եւ սահմաններու մէջ պիտի շարունակուին ։ Միայն 27 Մայիս 1960էն առաջ բացուած եւ մինչեւ 15 Յունիս 1960 կատարուելիք վճարումները երբ անցնին 300.000 ոսկին պէտք է որ Ելմտական Նախարարութեան մասնաւոր արտօնութիւնը առնուի ։

ՊԱՐՏԱՄՈՒՐՀԱԿՆԵՐ

27 Մայիսէն առաջ զանձումի յանձնուած պարտամուրհակները կարելի պիտի ըլլայ դրամատան մէջ չահաղրդուողներուն հաշիւէն փոխանցել կամ անոնց համար նոր հաշիւ բանալ ։

Այս զեկոյցը ի զօրու է մինչեւ 15 Յունիս 1960 Թուականը ։

Սամփան Նաւասարդեան եւ որդին Տիգրան, Տիկին Շակայ եւ եղբայրները՝ Միշէլ եւ Էլի կը ծանուցանեն դառնակսկիծ մահը՝

ՏԻԿԻՆ ԷՍԹԷՐ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ Յունիս 4ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, Պուսիքօ հիւանդանոցը ։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ՚ունենայ այս Հինգշաբթի ժամը 10.45ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պանթէօյի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել ։

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԿՐԸՆՈԲԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ ժէ Սէն Լաւի սրահին մէջ, Յունիս 19ին։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

×

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 12 Յունիս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 5ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ, աւանդական ճաշ ։ Նախօրօք արձանագրուիլ Զաւարեանի ընկերներու մօտ, եւ հեռաձայնով՝ ՄԻՇԸԼԷ 89.60 Թօփալեանի։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլէի օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին։

Արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին, 15, Րիւ ժան Կուժօն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12 ։

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Արժանթէօյէն Պ. Փէչիչեան կը վերանորոգէ մէկ տարեկան բաժանորդագրութիւնը Տիկին Մանուկեանի, Թեհրան ։

×

Ջերմապէս կը խնդրենք որ Յառաջի Շէք – Փօսթալի թիւը՝ 15069 – 82 օգտագործուի ՄԻԱՅՆ Յառաջի վերաբերեալ հաշիւներու համար (բաժնեգին – գործակալութիւն, ծանուցում)։ Տարբեր նպատակներու յատկացուելիք գումարները (զանազան թերթերու բաժնեգիններ կամ զանազան կազմակերպութեանց նուէրները) ղրկել միայն Մանտա–քարթով ։

Շնորհակալութիւն
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 13–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ ։

Ծախքերու մասնակցութիւն 2.50 Ն.Ֆ. ։

Հաղորդ. միջոց — Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէնսի Փավիյոն ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Համախմբ. Միութեան տարեկան մեծ դաշտապարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին, Կիրակի Զօխուրեանի ագարակին մէջ, Սէն Լու, Կրան Փէն։ Ծանօթ. — Թրագօշը իր խումբով կը մասնակցի ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՍԵՒՐ

–

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ ։

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLEGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝

ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
10 bis, Rue Thouin, PARIS

Յունիս 12ին Ամենասուրբ Երրորդութեան տօնին, կէսօրէ առաջ ժամը 10.30–ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ պիտի ըլլայ եւ Մանուկներու Հաղորդութիւն ։ –

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ ԳԵՐՊ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ ։

Salle Gaveau
45, Rue la Boëtie

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ՝

ԼԷՈՓՈԼՏ ԱՒԱԳԵԱՆ

Կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Փարիզի մէջ՝

ՅՈՒՆԻՍ 10, ՈՒՐԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ Փարիզի Պարսից դեսպանին ։

Յայտագիր՝ Վիթալի, Բաւէլ, Պռամս, Տըպիւսի, Տէ Ֆալա – Քրայսլէր, Նովաչէք եւ Պարթոք։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պէլվիլ – Լիլա հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, Մէրի Փրէ Սէն Ժէրվէի սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ) ։

Երգ, պար, արտասանութիւն ։

Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ աւանդավէպէն դրուագներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստապէտ ուսուցիչ Պ. Յ. Թորոսեանի ։

Հանդէսի ընթացքին ճարտարապետ Պ. Եդուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին հայրենիքի նոր կենցաղի մօտական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարներ ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համաճարտարապետական Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի տարեկան դաշտահանդէսը, Յունիս 26ին, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի նախկին Պ. Նազարի արձարանը այժմ ՍԵՒԱՆ ։ 35 Ավընիւ ժան ժօրէս, Տէսին (Իզէռ)։

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ
ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մարտ – Ապրիլի թիւը, միշտ ..., միշտ այլազան, միշտ հետաքրքրական, միշտ օգտակար ։

Բովանդակութիւն — Հասակները կ... կարին (խմբ.) — Մննդագրկութեան ... տեւանքները (Տոքթ. Գալուստեան) — Անքնութեան պատճառները եւ դարմ... (Տոքթ. Բամպուքճեան) — Փորհար... թիւն (Տոքթ. Ասֆանազ) — Ցիր կրծ... րուն համար (Տոքթ. Դալլաքեան) — ... ղեթափութիւն (Տոքթ. Աշճեան) — ... տան գետը (Ս. Յակոբեան) — ... ականներու փտումը (Հ. Համբարձու... եան). – Շաքարախտի մասին (Շ. Նար... դունի) — Ցօղացաւի մասին ... Սերոբեան) — Մեղուն բժիշկ (Փազհ...) — Ի՞նչ գիտենք շաքարախտի մասին (Տոքթ. Ժերլիէ – Մոռէ) — Արուեստական սերնդագործութիւն (Տոքթ. ... ծալի) — Դառեր Թունաւորումներու ... (Խաչուհի) — Դարձեալ քաղցրի ... (Տոքթ. Շ. Այվազեան) — Ի՞նչպէս ... կը կանչեն ազդերը — Որո՞նք չեն կրնա... օղանաւ նստիլ ։

Հայ – Բոյժի Մայիս – Յունիս թ... նուիրուած է ամբողջովին Հայաստանի Յառաջիկային նման բացառիկ թ... ամբողջովին նուիրուած՝ աչքին, ... յին կեանքին, մանկութեան ։

Բաժանորդագրութեան պայմաններ Տարեկան 15 նոր ֆրանք (1500 ֆրանք) Արտասահման 20 նոր ֆրանք ... երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողներու համար 37,5 նոր ֆրանք (3750 ֆր...)

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 9 ՅՈՒՆԻՍ — JEUDI 9 JUIN 1960

— Թիւ 8819 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4620

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏՔԵՐԸ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏԱՐԻՆ

Միացեալ Ազգերու Ընդհանուր Ժողովը անցեալ Դեկտեմբերին որոշած էր կազմա-կերպել «Գաղթականաց Համաշխարհային Տարի» մը, օգնութեան հասնելու համար ազատ աշխարհի ցրուած միլիոնաւոր գաղթականներու, որոնք թշուառ կեանք կը վարեն դեռ՝ զանազան երկիրներու մէջ:

Տարին սկսած էր 1959 Յունիս 1ին եւ պիտի վերջանայ ամսոյս 30ին:

Կոչ ուղղուած էր [illegible] ... երկիրներու. Անկէ քան երեսուն երկիրներ [illegible] երթալով ՄԱԿի հրաւէրին, [illegible] «Գաղթականի Համաշխարհային Տարի»ի հանդանակութեանց:

Ֆրանսական Յանձնախումբը, որուն նախագահն է Վէնսան Օրիոլ, ծրագրած էր հանգանակել 300 միլիոնէն մինչեւ մէկ միլիառ հին ֆրանք, յատկացնելու համար Ֆրանսայի մէջ տեղաւորուելիք 40 հազար գաղթականներուն:

«Տարին» փակուելէ առաջ, [illegible] գործունէութեան լծուած է Յանձնախումբը կազմակերպած է «Յոյսի թոմպոլա» մը հրապարակ հանելով երկու նոր Ֆրանքնոց տոմսակներ որոնք կը ծախուին բոլոր ծխախոտավաճառներու մօտ: Ու նաեւ Ազգային Օր» յայտարարած է Յունիս 1ի կիրակին, երբ փողոցներու մէջ հանգանակութիւն պիտի կատարուի այս նպատակին համար:

Ֆրանսական Յանձնախումբին կողմէ [illegible] խմբագրութեան ղրկուած կոչէր կը լսենք թէ կէս դարու ընթացքին քսան միլիոն գաղթականներ խլուած են իրենց հայրենի տուներէն՝ յեղափոխութեանց, հալածանքներու եւ պատերազմներու հետեւանքով: Եւ թէ համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն տասնեւհինգ տարի վերջ տակաւին 2 միլիոն «արմատախիլ» գաղթականներ թափառական կեանք կը վարեն Եւրոպայի, Ափրիկէի եւ Ասիոյ մէջ: Անոնք աշխատանք եւ հաց կը մուրան ապրելու համար:

1920էն մինչեւ այսօր Ֆրանսայի մէջ տեղաւորուած են երեք հարիւր հազար գաղթականներ, — Հայեր, Ռուսեր, Գերմանիայէն եւ Աւստրիայէն փախած Հրեաներ, Լեհեր, Կեդրոնական Եւրոպացիներ, Հունգարացիներ եւ Եգիպտոսէն արտաքսուած Հրեաներ, ըստ Յանձնախումբի հրատարակած կոչին: Անոնք հիւրընկալ երկրին մէջ բնականոն սեփական կեանք ստեղծած են, իրենց աշխատանքով կ'օժանդակեն Ֆրանսայի տնտեսական բարգաւաճման եւ տուրք կը վճարեն պետութեան:

Ֆրանսա այն ազնուական ու ազատական միակ երկիրն է, որ 1895–96ի համիտեան համատարած ջարդերու օրերէն սկսած իր ծոցին մէջ հիւրընկալած է փախստական Հայերը — գաղթական թէ [illegible]:

1922 Սեպտեմբերի Իզմիրեան աղէտէն եւ 1923ի Լոզանի դաշնակիցներու կողմէ Թուրքիոյ պարտութենէն վերջ հազարաւոր Հայեր ապաստան գտան այստեղ: Ու չմոռնալ իրենց պարկեշտ ու չարքաշ աշխատանքին, նոր անտեսութիւն ստեղծեցին:

Այսօր «գաղթական» չէ այլեւս Հայը Ֆրանսայի մէջ: Գաղթականաց միջազգային դրամատեղը «ծերանոցներու» համար միայն նիւթական աջակցութիւն կ'ընծայէ:

Օգնութեան կարօտ հայ գաղթականներ կան տակաւին Յունաստանի եւ Լիբանանի մէջ, ուր մարդիկ թիթեղէ տնակներու մէջ ծուարած են:

Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւն ու տեղական իշխանութիւնները ծրագրած են դարման տանիլ այս նուաստացուցիչ կացութեան:

Բերե՛նք մեր ալ աջակցութիւնը «Գաղթականաց Համաշխարհային Տարուան» ֆրանսական զոյգ ձեռնարկներուն:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԿԻՒՐՍԷԼ Կ'ՈՒԶԷ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀԻՄՆԵԼ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ԳԱՐՆԱՆ ՅԵՏԱՁԳՈՒԻԼ

«Եթէ ազգին շահը պահանջէ, քաղաքական կուսակցութեան մը գլուխը կ'անցնիմ, որուն գործելակերպը պիտի առաջնորդուի յեղափոխութեան սկզբունքներով» յայտարարած է զօրավար Կիւրսէլ, Թուրքիոյ նոր ղեկավարը, կարգ մը լրագրողներու՝ առջի օր:

Անգարայի կարգ մը զրոյցներու համաձայն, քաղաքական երրորդ կուսակցութիւն մը հիմնելու փափաք կայ, զինուորականներու կողմէ: Երրորդ ուժ մը որ Քեմալի սկզբունքներուն «վերակենդանացումին» պիտի ձգտի եւ հրապարակէն պիտի քշէ Հալք եւ Դեմոկրատ, հասարակապետ:

Փափուկ կացութիւն մը կրնայ ստեղծուիլ: Եթէ Կիւրսէլի նոր կուսակցութիւնը կ'ուզէ Քեմալի հաւատարիմ կուսակցութեան մը պատկերը տալ, պէտք չէ մոռնալ թէ Ինէնիւի Հալքը նոյն սկզբունքներուն վրայ հիմնուած է, եւ գոյութիւն պիտի ունենան երկու «քեմալական» կուսակցութիւններ:

«Ճիշդ է, ըսած է զօրավար Կիւրսէլ, իմ ներկայ դիրքս — զօրավար եւ պետական ղեկավար — կ'արգիլէ որ քաղաքական գործունէութեան մէջ մտնեմ, բայց կը կրկնեմ, եթէ ազգը ուզէ, պիտի չվարանիմ»:

Ինչ կը վերաբերի ընտրութիւններուն, կը թուի թէ զինուորականները որոշած են յետաձգել եւ ուշացնել թուականը:

Այս մասին Կիւրսէլ յայտարարած է. «Ոչ մէկ թուական ճշդուած է: Կ'ուզենք որ կարելի եղածին չափ շուտ տեղի ունենան: Եթէ կարելի ըլլայ մինչեւ Հոկտեմբեր, հարկադրաբար պիտի յետաձգենք մինչեւ յառաջիկայ գարուն, նկատի առնելով թրքական խիստ ձմեռը»:

Նոր Սահմանադրութեան հրապարակումը կ'ուշանայ: Կը թուի թէ ներքին տարակարծութիւններ գոյութիւն ունին: Արդարեւ, Թուրքիայէն հասած լուրերուն համաձայն, սպաներէն շատեր դէմ են Կոմիտէի ընդլայնման: Շատեր ալ զինուորական կեանքի կ'ուզեն վերադառնալ, իրենց դերն ու պարտականութիւնը վերջացած նկատելով:

Պոլսոյ, Անգարայի եւ Իզմիրի մէջ քաղաքապետները կը շարունակեն զինուորական ըլլալ: Մնացեալ շրջաններու մէջ գործի կանչուած են պաշտօնազուրկ քաղաքապետները:

Ջղագրգիռ կացութիւն կը տիրէ Գոնիայի մէջ: Կոմիտէի այն յայտարարութիւնը թէ մահմետականութիւնը, շնորհիւ տգէտ եւ մոլեռանդ կղերականներուն վայրէջքի շրջան մը կը բոլորէ, գրգռած է շրջանի բնակչութիւնը որ չափէն աւելի կրօնամոլ է:

Գոնիա տերվիշներու քաղաքն է եւ հոն թաղուած է տերվիշներու պետն ու հիմնադիրը:

Գնդապետ Օսման Քօքսալ, հրամանատարը Հանրապետութեան նախկին նախագահին պահակազօրքին յայտարարած է թէ նախկին կառավարութիւնը մտադրած էր «մաքրագործել» զինուորական վարժարանի աշակերտութիւնը, յատկապէս այս վերջիններուն խաղաղ ցոյցէն ետք՝ Անգարայի մէջ:

Պոլսոյ նախկին կուսակալը՝ Կէօքայ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

Մայիս 28ին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ընդունած է հայկ. վարժարաններու աշակերտութիւնը, ուսուցիչները եւ ծնողքները:

Այս առթիւ Հայրապետը իր խօսքը ուղղելով փոքրիկներուն կոչ ըրաւ որ անոնք շարունակեն սորվիլ մայրենի լեզուն եւ եթէ ինք 5–10 տարի ետք կրկին՝ առիթն ունենայ Ամերիկա այցելելու, անոնք աւելի սահուն կերպով խօսին մեր Մեծասքանչը:

× Մարմարայի Թղթակիցը, Լեւոն Քէշիշեան կը հեռագրէ թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հաւանաբար ընդունուի փոխ-նախագահ Նիքսընի կողմէ:

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՏԵՂԱՊԱՀ

Ազդակի վերջին թիւէն (Յունիս 3) կը քաղենք հետեւեալ լուրը.—

Երուսաղէմի Պատրիարքութեան միաբանական ընդհ. ժողովը գումարուած է երէկ, ի ներկայութեան 25 միաբաններու: Ժողովը քննելէ վերջ տեղապահութեան խնդիրը, 16 ձայնով տեղապահի իր նախկին պաշտօնին մէջ վերահաստատուած է Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանը:

Յորդանանեան կառավարութիւնը վաւերացուցած է այս որոշումը եւ Եղիշէ Սրբազան երէկուընէ ի վեր արդէն վերստանձնած է իր պաշտօնը:

Ներկայիս դեսպան Զուիցերիոյ մէջ, կարգ մը տեղեկութիւններ տուած է Սեպտեմբեր 6–7ի դէպքերուն շուրջ, Ազշամի թղթակիցին:

«ԵԹԷ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՐՑՆԷ 6–7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ ՄԱՍԻՆ, ԳԻՏՑԱԾՆԵՐՍ ԿԸ ՅԱՅՏՆԵՄ» ԸՍԱՒ ՓՐՈՖ. ԿԷՕՔԱՅ

«Ազշամ»ի թղթակիցը Կէօքէին Սիփահիօղլու կը հաղորդէ ժընեւէն.

Կուսակալը գլուխը օրօրեց եւ ըսաւ.

— Ո՛չ, չէք կրնար զիս խօսեցնել. Ես պետութեան պաշտօնեան եմ եւ արտասահմանի մէջ հայրենիքս կը ներկայացնեմ: Մենք դեսպաններս չենք կրնար քաղաքական ճառեր արտասանել: Որոշումս վճռական է: Ոչ մէկ լրագրողի յայտարարութիւն կուտամ: Երբ կուսակալ էի, ձեւ մը կը գտնէի, իբր քաղաքապետ կը խօսէի:

— Բայց հիմա պայմանները փոխուեցան:

— Բնականոնն ու անբնականը զատելը իմ գործս է, այսուհանդերձ ըրէ տեսնենք հարցումներդ:

— Կարելի՞ էր 6–7 Սեպտեմբերի դէպքերուն առաջքը առնել եւ ի՞նչ ձեւով: Ցուցարարները ինչո՞ւ ազատ ձգուեցան իրենց շարժումներու՞ն մէջ: Կ'ըսուի թէ դուք ուզեր էք որ դէպքերէն առաջ միջոցներ ձեռք առնուին, բայց չեն ընդունած ճի՞շդ է:

Աչքերը փակելով, գլուխը շարժեց հաստատական ձեւով, ժպտեցաւ եւ ըսաւ.

— Հիմա չեմ կրնար պատասխանել այս հարցումին:

— Ճի՞շդ է թէ կուսակալութեան մէջ Թէյֆի վրայ առած էք ձեր խօսակցութիւնները եւ այս կերպով ապացուցած թէ վերին մարմինները արգելք եղած են որ կատարէք ձեր պարտականութիւնը:

— Ձեզի բան մը ըսե՞մ: 6–7 Սեպտեմբերի դէպքերուն մասին ոչ ոքին ոչ ալ ինծի ամենամօտիկ անձերուն եւ ոչ իսկ կնոջս պատմած եմ:

— 6–7 Սեպտեմբերի դատավարութեան

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԱՄԵՐԻԿԱ

Ինչպէս գրած էինք, Հայ Կաթողիկէ Կաթողիկոս – Պատրիարք Կարդինալ Աղաճանեան Հռոմ վերադարձաւ, Ամերիկա այցելութիւն մը տալէ ետք: Այս առթիւ հետեւեալ մանրամասնութիւնները ստացանք Նիւ Եորքէն.—

Մայիս 22ին հայկական ծէսով պատարագ մատոյց հետատեսիլէն ամբողջ մէկ ժամ, Կարդինալ Քուշինկի ներկայութեան:

ՊՈՍԹԸՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 22ի իրիկունը Պոսթընի Սթէթլըր Հիլթընի պանդոկին մէջ իրեն ի պատիւ տրուեցաւ ճաշ մը, աւելի քան 1100 հոգի ներկայ էին:

Կարդինալ Աղաճանեան, որուն մասին ջերմ բառերով արտայայտուեցաւ Կարդինալ Քուշինկ, կոչ ըրաւ ներկայ հայ ունկնդիրներուն որ հաւատարիմ մնան իրենց տոհմիկ ժառանգին:

Կարդինալ Աղաճանեան, նախ խօսեցաւ հայերէն եւ ըսաւ թէ ինք հպարտ է որ Հայ է: «Հայերը միշտ ոտքի կանգնած են իրենց Աստուածատուր իրաւունքին: Մեր օտար բարեկամները ծանօթ են մեր այդ առաքինութեան եւ այդ պատճառաւ կը յարգեն մեզ»:

Կարդինալը յետոյ յայտնեց իր «խոր երախտիքը Կաթողիկէ մեծ Եկեղեցիին, որ Հայոց խոնարհ զաւակներէն մէկը պատուած է՝ անոր վստահելով հաւատքի պաշտպանութեան եւ տարածման առաքելութիւնը»:

Հայ ծիրանաւորը կոչ ըրաւ հայ ժողովուրդին որ երբեք չմոռնայ որ ինքն ալ կոչուած է, ինչպէս Լուսաւորիչը, աշխարհը լուսաւորելու՝ Քրիստոսի հաւատքով: «Հաւատարիմ քրիստոնեաներ մնանք եւ քալենք Գրիգոր Լուսաւորիչներու, Ներսէսներու, Սահակներու եւ Մեսրոպներու ճանապարհէն»:

Կարդինալը, ապա խօսեցաւ անգլերէն, իր Հաւատքի Տարածման առաքելութեան մասին եւ կոչ ըրաւ ներկաներուն որ օժանդակեն այդ սրբազան գործին: Կարդինալը ջերմօրէն գովաբանեց իր եղբայրակից Կարդինալ Քուշինկը:

Կոչունքը կազմակերպած էր Կարդինալ Քուշինկ եւ Կաթողիկէ Իրաւաբաններու Կաճառը, իրենց օժանդակ ունենալով դատաւոր Էլայաս Շէմըն եւ Գ. Ստեփան Մակար՝ Սթար Մարքէթի նախագահը:

Կարդինալ Աղաճանեան խօսեցաւ նաեւ Ֆորտըմ համալսարանին մէջ սարքուած հաւաքոյթի ընթացքին, 200 կղերական-ներու եւ մայրապետներու ներկայութեան:

Կարդինալը ստացաւ Ֆորտըմ համալսարանի Իգնատիոս Մէտըլ շքանշանը, այն արտակարգ ծառայութեանց համար զորս կատարած է Աստուծոյ ծառայութեան ճանապարհին մէջ:

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Արամ Խաչատուրեան անդամ ընտրուած է Հռոմի Սանթա Չեչիլիա երաժշտական Ակադեմիային որ աշխարհի գեղարուեստական հաստատութիւններէն ամէնէն հիներէն մէկն է:

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԵՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Գըզըլեան եւ Մաթոսեան ընտանիքներ 50 նոր Ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան Սողոմոն Թեհլիրեան սրահին:(Ստանալ Յառաջէն):

Նոյն նպատակին նուիրուած են Սէն Շամոնի Վարուժան կոմիտէին եւ ընկեր Մկր. Մալաճիքեանի փոխան ծաղկեպսակի նուէրները (50 եւ 30 Ն. Ֆ. արդէն յայտարարուած):

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՈՎ

ԽՄԲ.— Վերջերս գրեցինք թէ արաբ երիտասարդ մտաւորական մը հրատարակած է Հայոց Պատմութիւն մը արաբերէն լեզուով: Այդ առթիւ հրապարակ հանած էր նաեւ յայտարարութիւն մը, զոր հրատարակեցինք այս էջերուն մէջ: Այս գրքին յառաջաբանը գրած է Տոքթ. Ց. Տէր-Ղազարեան: Կուտանք այս յառաջաբանը ներ.—

Արաբ երիտասարդ մտաւորական, բընիկ Հալէպցի Օսման Թըրքի ներկայ աշխատասիրութիւնը, էջեր Հայոց Պատմութենէն, ուշագրաւ երեւոյթ մըն է, նկատի ունենալով, որ առաջին անգամ Հայոց Պատմութիւնը գրի կ'առնուի Արաբի մը կողմէ, արաբերէն լեզուով։

Օսման Թըրք լիովին օգտուած է Հայերու մասին գրուած օտար գրքերէն, Թերթերէն ու դանազան աղբիւրներէ:

Զգալի է հայերէնի իր անգիտութիւնը: Այդ իսկ պատճառով հայ պատմագիրներէն շատերուն անծանօթ մնացած է իր այս շատ արժէքաւոր աշխատասիրութեան պատրաստութեանը մէջ:

Հայերու ցեղային ծագումը, Թրակիայէն գէպի Արեւելք արշաւանքը եւ վերջապէս հին պատմութեան մէջ ծանօթ Հայասա, Ուրարտու, Խաթի, Նայիրի պետութեանց ընդարձակածաւալ հողերը՝ իբր հրիտակ, միեւնոյն ատեն զինու զօրութեամբ գրաւելէ ետք, Հայերը կը կազմեն հզօր պետութիւն մը, կեդրոն ունենալով Արարատ լերան շուրջ-բոլորը:

Օսման Թըրք հայ Արշակունեաց եւ Բագրատունեաց հարստութիւններու մասին լիակատար տեղեկութիւններով կը պարզայնէ իր ուսումնասիրութիւնն ու պատմութիւնը:

Հայկական Կիլիկիոյ մասին արաբ խաչակիր պատմագիրներուն գրութիւնները պրպտելով, աշխատած է պատրաստել Կիլիկիոյ պատմութիւնը:

Արաբներու առաջին հանդիպումը Հայերու հետ տեղի կ'ունենայ պարսիկ Սասանեան պետութեան Նիհավէնտ քաղաքին մօտ՝ չարաչար պարտութեամբ եւ արաբ բանակին Հայաստան խուժելովը:

Արաբ բանակին այն ատենուան հրամանատարն էր Օմայեան ընտանիքէն Մուավիէն, որ քիչ ժամանակ ետքը խալիֆ կ'անուանուի:

Այս ուշագրաւ դէպքը կը պատահի 642 Թուին, եւ Հայոց մայրաքաղաք Դուին կ'իյնայ Արաբներուն ձեռքը: Հայաստան, մօտաւորապէս 180 տարի, կը մնայ Արաբներու հարկատու:

Այս երկար ժամանակամիջոցին, երկիրը կը կառավարուի հարիւր երեսուն տարի՝ էմիրներու ու ոստիկաններու, իսկ յիսուն տարի միայն հայ իշխաններու միջոցաւ:

Անկասկած, իրենց հայրենիքը գրաւող արաբ բանակին դէմ ըմբոստութիւններ եւ կռիւներ կը մղուէին Հայերու կողմէ: Բայց միեւնոյն ատեն բարեկամական յարաբերութիւններ մշակելու աշխատանքներն ալ անպակաս էին:

Սահակ Ձորափորեցի եւ Յովհաննէս Օձնեցի կաթողիկոսները, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ հայ իշխաններ, բարեկամական դաշինքներ ստորագրած են խալիֆաներու հետ, Դամասկոսի եւ Պաղտատի մէջ:

Հարիւր ութսուն տարի մեր մօտիկ շըփումներն ու յարաբերութիւնները Արաբներու հետ, պիտի ունենան փոխադարձ ազդեցութիւններ՝ երկու ազգերու բարքի ու սովորութիւններու վրայ: Բայց նկատի ունենալով, որ արաբ ժողովուրդ մը ներկայ չէր Հայաստանի մէջ, այլ կը գտնուէին զինուորականներ ու պաշտօնեաներ միայն, որոշ չափով ներգործող եւ տարրական բնոյթ կրող նկարագրի միաւորում ու մերձեցում գոյութիւն չունեցաւ երկու ցեղերուն մէջ: Բայց մշակոյթի առընչութեամբ այդ բնական երեւոյթը անուրանալի ճշմարտութիւն մըն է:

Հայաստանի գրաւումին յաջորդող քանի մը տասնեակ տարիներու ընթացքին, Արաբները իրենց տիրապետութեան տակ առին Սուրիան, Պաղեստինը, Պարսկաստանը, Հիւսիսային Ափրիկէն, Սպանիան, նոյնիսկ Ֆրանսայի հարաւ-արեւմտեան մասը, այսպէս կազմակերպելով հարուստ ու բարգաւաճ, մեծ ու հզօր պետութիւն մը:

Այս փառահեղ տիեզերակալութեան ընթացքին, Արաբները սկսան յառաջդիմել նաեւ գիր ու գրականութեան, քիմիաբանութեան, բժշկութեան, գրահաշիւի, աստեղագիտութեան, փիլիսոփայութեան եւ գեղարուեստի բոլոր ճիւղերուն մէջ:

Յունարէնէ Թարգմանեցին Արիստոտէլի, Պղատոնի եւ այլ յոյն իմաստասէրներու երկերը, որոնք գրեթէ մոռացութեան մատնուած էին: Ծանօթացուցին զանոնք աշխարհին, եւ այս միջոցաւ միայն քաղաքակրթութիւնը ծաղկեցաւ վերստին:

Թարգմանական այս գործերուն առընթեր, Արաբներու տաղանդաւոր զաւակները ստեղծագործեցին անգնահատելի գործեր, պատմական, ուղեգրական, հոգեբանական, փիլիսոփայական ու բանաստեղծական գետնի վրայ: Այս ժամանակներուն Պաղտատի համալսարանը դարձած էր լուսաւորութեան կեդրոն, ուր կը դիմէին ուսման հետամուտ բազմաթիւ անձեր՝ բոլոր երկիրներէն: Անշուշտ Հայերն ալ օգտուեցան Պաղտատի համալսարանէն, որ մօտ էր իրենց երկրին:

Արաբ-հայ վաճառականական փոխյարաբերութիւնները զգալի չէին: Արաբները կը նախընտրէին հայկական գորգերը ու պղինձի վրայ բանուած զարդեղէնները:

Մխիթար Հերացի, Ամիրտովլաթ Ամասիացի իրենց բժշկական հմտութիւնը կը պարտին Արաբներու: Առակախօս Վարդան Այգեկցիի առակներէն մեծ մաս մը արաբերէնէ թարգմանուած է ԺԲ. դարուն:

Հայ գրականութեան վրայ — թէեւ շատերու կողմէ ընդունուած չէ — արաբերէնի մանուածապատ խրթին ոճը նըշմարելի է Մաղիստրոսի գրականութեան մէջ:

ԺԲ. դարուն, Եգիպտահայ պատմիչ մը՝ Ապու Սալիհ, արաբերէն լեզուով գրած է Եգիպտոսի եւ հարեւան երկիրներու վանք ու մենաստաններու մասին:

Իսկ Թալայի Իպն Ռուզզիկ Հայը գրած է երկհատոր ՏԻՎԱՆը, 1161 Թուին, արաբերէն լեզուով:

Հոս անցողակի պէտք է յիշել, հայ բառամթերքի մէջ կը գտնուին բաւական Թիւով արաբական բառեր: Մենք հոս միայն կուտանք առօրեայ գործածական դարձած քանի մը բառեր — վարդ, մկրատ, նարինջ, խանութ, սնտուկ, կեառաւ եւայլն: Իսկ արաբերէն յատուկ անուններ երկար ատեն իբր անձնանուններ գործածուած են Հայերու մօտ. — Հասան (Գահլաւունի), Համզա, Հարիբ, Ապլ-Ղարիպ, Ապու Սահլ, Ապտուլլահ, Ապլիրատ — Ապու Բիատ (Շնորհալիի հայրը), Հեթում, Օշին եւայլն:

ՏՈՔԹ. Ց. ՏԷՐ-ՂԱԶԱՐԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՅԺՄԷՈՒԹԻՒՆ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ ՄԻՔԱՅԷԼ ԱՐՍԼԱՆ
ԱՍՏՂԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Տոքթ. Սանտրօ Սանտրելլի տեսակցութիւն մը ունեցած է Բժշկապետ Միքայէլ Արսլանի հետ, որ ներկայիս Իտալիոյ մէջ մեծագոյն ուսումնասիրողներէն մէկն է անջրպետային ճամբորդութիւններու՝ բնախօսական տեսակէտներով: Իր այս տեսակցութիւնը հրատարակած է, իտալերէն, Վենետկոյ *Կածէթթինօ* օրաթերթը եւ թարգմանաբար *Բազմավէպ* ամսագիրը:

Բոլոր բարդ գործիքներուն մէջ, որոնք այս տարիներս, այս ամիսներս ուղղուած են տիեզերական անջրպետը գրաւելու, մարդը, ոչ մետաղէ, այլ ոսկորէ եւ միսէ կազմուած, եւ մանաւանդ ուղեղով, ջիղերով եւ զգայարանքներով օժտուած, ամէնէն կատարեալն է: բայց միեւնոյն ժամանակ ամէնէն զգայունն ու դիւրաբեկը: Վարժեցնել մարդը գրաւելու այդ միջոցը, որ գինքը այնքան կ'առինքնէ, դիւրին գործ մը չէ. յետ մեծամեծ արդանեակներու, յետ բարձրագոյն կարգի անասուններու, ամէնէն վերջ՝ միջոցին մէջ պիտի երեւի նաեւ մարդը:

Արդեօք անիկա իրական գրաւո՞ւմ մը պիտի ըլլայ, թէ համառօտ թռիչք մը, որքան ալ հերոսական, քանի մը յանդուգն եւ խիզախ հերոսներու կողմէ, խումբակի մը՝ որ կը սկսի աւանդավէպերու ժամանակէն Պրոմիթեւսով եւ Իկարով: Ուզեցինք այցելել այն սակաւաթիւ անձերէն մէկուն՝ որ այսօր Իտալիոյ մէջ ամէնէն նշանաւոր հեղինակութիւններէն մէկն է՝ Միջոցային բժշկութեան, Ուսուցչապետ Միքայէլ Արսլանի, որ Փատովայի Համալսարանի Ականջ-ռունգ-կոկորդաբուժական մասնաճիւղի վարիչն է: Ուսուցչապետ Արսլան երեսուն տարիէ ի վեր կ'ուսումնասիրէ ականջի լաբիւրինթոսը, որ հաւասարակշռութիւնը պահելու պաշտօնն ունի:

ԱՆՋՐՊԵՏԱՅԻՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ

«Մարդը, ինչպէս ուրիշ որեւէ մարմին, որ այս երկրիս վրայ կը գտնուի, ինչպէս քար մը, ինչպէս որեւէ անկենդան մարմին մը — սկսաւ Ուսուցչապետ Արսլան — բնական գիտութեան աչքով դիտուած՝ ծանրութիւն մըն է. այսինքն՝ ձգողութեան օրէնքներուն ենթարկուած մարմին մը: Ան կը ծնի եւ իր ամբողջ կեանքը կ'անցընէ միջավայրի մը մէջ՝ որ ամբողջովին ենթարկուած է այս օրէնքներուն, եւ աւելի ալ, որովհետեւ ան բոլոր կենդանի էակներու մէջ՝ ամէնէն շատ կը զգայ այս ուժը, ըլլայ նիւթապէս, ըլլայ նաեւ որոշ կերպով մը՝ հոգեբանապէս: Դարերէ ի վեր, հազարաւոր ... բիներէ ի վեր, մարդկութիւնը ... միշտ այս միջավայրին մէջ, ուր ... եւ վար, աջ ու ձախ կողմ մը. ... ղուրս անջրպետը, աստղանալեր, ... արուեստական արբանեակներու ... կը, ուր ծանրութեան ուժ ... չունի, մարդուն համար բոլորովին ... միջավայր մըն է, որուն չեն վարժ ... մարմինը, զգայարանքները, եւ ... յորտալս հաւասարակշռութեան ... բանքը: Անդունդներու ձուկերը ... մին յարմար կազմ մը ունին ... վայրին՝ որուն մէջ կ'ապրին. ելլ ... բայօրէն մակերես բերենք զանոնք, ... բոլորովին տարբեր միջավայր մը ... րէ, կը պայթին՝ ճնշումի սաստիկ ... խութեան հետեւանքով: Ծանրութ... պակասութիւնը՝ մարդուս համար ... ղիքականէն աւելի զգայական եւ ... բանական վտանգ մը կը ներկայացնէ ... այդ անհաճոյ զգացումին պիտի ... տխրութեան, օտարացումի, անյայտ... մի զգացում մը»:

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՀՐԱՀԱՆԳՈՒՄՆԵՐ

Հարց.— «Բայց կարելի պիտի ըլ... ատակ հրահանգումներով վարժ... րիկայի եւ Ռուսաստանի մէջ ... փորձեր չե՞ն կատարուիր այս ... թեամբ»:

«Կախում ունի հրահանգումներ... սակէն. կարելի է յարմարիլ տարբեր ... նրնդականոնի, տարբեր երկրի, ... բարքերու, բայց միշտ մնալով երկրի ... միջավայրի մէջ: Կարելի չէ խօսիլ ... գուտ իմաստով անջրպետային միջ... րի յարմարումին մասին. պէտք է ... եւ հոս կ'ուզեմ ակնարկել ծանօթ ... ֆիւրի ծրագրին, որ երեք տարի ... գործադրուի Ամերիկայի մէջ. ... բեւորութեան մասին, զոր մարդը ... ատանայ կամքի ուժով եւ յամառ ... գրութեամբ՝ որոշ բնական ձեւ... ապրելու երկրիս միջավայրէն ... Ուշադրութեամբ կը հետեւիմ այս ... գրի իրագործումին, եւ նկատած եմ ... ամէն փորձէ վերջ, օրինակի համար ... մերիկեան մեծ կեդրոնախոյս մեքենա... րու մէջ, վարիչները սաստիկ ... թեան մը կ'ենթարկուին եւ երկար ... մանակ ստիպուած են անկողին մնա... Մարդուս մարմնին համար չկայ ... պէս յարմարումի կերպ՝ անջրպետ... նորօրինակ պայմաններու. ... անջրպետային սաւառնորդներ, ... գան փորձերու շրջանին, բացի ֆիզի...

ԽՐՈՒՇՉԵՒ
Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Խրուշչեւ յաջողեցաւ կուսակցութեան հակակշիռը վերահաստատել արտաքին նախարարութեան մօտ: 1954 Յուլիսին, արտաքին նախարարութեան կարեւոր պաշտօնեաները եւ դեսպանները փոխուած էին ու անոնց տեղ գետեղուած՝ Խրուշչեւի մարդիկը:

1954 Փետրուարին, Խրուշչեւ ինքզինք բաւական զօրաւոր զգաց հրապարակաւ քննադատելու Մալենքովի երկրագործական քաղաքականութիւնը: Մարտ 2ին, կեդրոնական կոմիտէի որոշումով հրապարակ դրաւ ծանօթ «կոյս հողերու» ծրագիրը: 13 միլիոն հեքթար անմշակ տարածութիւններ, Վոլկայի, Ուրալի, Սիպերիոյ, Հիւսիսային Խազախստանի շրջաններուն մէջ պէտք էր մշակելի հող դառնային:

ՎԱՐԿԻ ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹԻՒՆ

Այս ծրագրով՝ Խրուշչեւ կը ձգտէր խափանել Մալենքովի «աւելի սպառողական ապրանքներու» ծրագիրը: Երկրագործական մեքենաներու արտադրութեան մղում պէտք էր տալ, անշուշտ ի հաշիւ թեթեւ եւ առօրեայ պէտքերցու ապրանքներուն:

Մարտ 13ին, քաղաքական ոստիկանութիւնը վերստին բաժնուեցաւ: Պետական Ապահովութեան նոր կոմիտէ մը (Ք. Կ. Պ.) կազմուեցաւ, որ ենթակայ պիտի ըլլար Նախարարաց Խորհուրդին: Անոր պետն էր՝ զօրավար Սերով, Խրուշչեւի հին բարեկամը (Ուկրայնիոյ օրերէն): Իսկ Ներքին Հարցերու Նախարարութիւնը (ՄԷ ՎԷ ՏԷՆ) պիտի ղեկավարուէր Սերկէյ Քրիւկլովի կողմէ, նոյնպէս Խրուշչեւի մարդը: Օրէնքով, այս զոյգ մարմիններուն վրայ հսկիչի դեր պիտի կատարէր՝ ընդհանուր դատախազ՝ զօրավար Ռիւտէնքօ, նոյնպէս Խրուշչեւի մարդը:

Բնականաբար, Խրուշչեւ օգտագործեց իր դիրքը ամէն ձեւով: Գրեթէ բովանդակ մամուլը եւ հրատարակչական տուները իր հակակշռին ենթակայ էին:

Իր վարկը բարձրացնելու մտահոգութեամբ ձեռնարկեց շրջագայութեանց: 1954ի ընթացքին այցելեց բազմաթիւ հանրապետութիւններ եւ ճառերով իր շուրջ ստեղծեց համակիրներու մեծ դանգուած մը:

Նոյն տարին ինքն էր որ ներկայացուց կուսակցութիւնը՝ Լեհաստանի եւ Չեխոսլովաքիոյ կուսակցական համագումարներուն մէջ: Հոկտեմբերին պատուիրակութեան մը գլուխը անցած Չինաստան այցելեց եւ Մաօ Ցէ Թունկի ... թիւնը ապահովեց՝ Չինաստանի ... լով Փորթ Արթիւրը:

ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ ՏԵՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Յիշատակութեան արժանի ... մըն է այն, որ Խրուշչեւ՝ Չինաստա... ցելեց Պուլկանինի ընկերակցութեամբ, Մալենքով եւ Մոլոթով Մոսկուա ... ցին, հակառակ անոր որ այս ... արտաքին նախարար էր:

1954ի երկրորդ կէսուն, Մալենքով... կանները իրենց վերջին պայքարը ... ցին, աշխատելով հաստատել քաղա... կան Բիւրոյի գերակայութիւնը կու... ցութեան վրայ:

1954ի վերջաւորութեան Խրուշ... բարեկամները սկսան այս վերջին... նուոր Սթալինի կապել: Սթալին ... լին պէս չէր պաշտուեր, սակայն ... նունը վերստին կը շահագործուէր...

1955 Յունուարին Խրուշչեւ ... այնքան զօրաւոր եւ ապահով զգաց ... «Փրաւտա»յի մէջ (Յունուար 24) ... բառերով մեղադրեց «Մարքսիզմի ... խաթարողները», որոնք դէմ էին ... ճարտարարուեստի զարգացման: ... օր, Խրուշչեւ բացումը կատարելով ... րոնական Կոմիտէի լիակատար ... աւելի առաջ գնաց ու ներկայացուց ... սարան... Սթալինի ձեւով:

(8 Շար.)

կան միջերէ՝ գիտցողութեան եւ հոգեբանական զգալի խանգարումներ յայտնաբերած են. ծայրը հիւանդութիւն (որուն կը յաճորդէր ընդհանուր անտարբերութիւն մը՝ որեւէ զբաղումի հանդէպ), թիւն մը՝ վտարանջութեան ախտանիշութիւն, միայնութեան, որուն ... հետեւանք՝ միայնութեան, որուն պիտի ենթարկուին անջրպետաանցորդ առաջին աստղագնացները. մէկ խօսքով՝ անձնացումի բոլոր ախտանիշերը: Մարդուս կողմը ցոյց տուած է թէ ամենեւին ի վիճակի չէ յարմարելու իր իր բնական միջավայրին. ժամ մը տեւող փորձ մը՝ կեդրոնախոյսի մէջ՝ յոգնութիւն եւ ... կը պատճառէ: Եթէ նկատի առնենք որ միջոցային ճամբորդութիւններ պիտի տեւեն օրերով, շաբաթներով, ամիսներով, մարդուս տոկալու կարողութիւնը իր վերջին սահմանին պիտի հասնի. եթէ նոյնիսկ առաջին աստղանաւորդները ըլլան յանդուգն հերոսներ, կամ մինչեւ իսկ չիմարներ »:

ԱՐՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿՆԵՐ

Հարց.— « Ուրեմն դուք աւելի տարա- ... կը նկատէք որ մարդս կարենայ ... գրաւել անջրպետը »:

« Այո եւ ոչ. անմիջական իրական եւ խիական գրաւում մը չեմ կարծեր որ կարելի ըլլայ: Ցաղթել արգելքները, որ մարդուս կողմէ յարմարելու կարողութեան անկարելիութենէն առաջ կուգան, ծանրութենէ զուրկ ըլլալը, գիտութեան ուրիշ եւ աւելի մեծ յաջողութիւններով միայն կարելի պիտի ըլլան: Դժուարինը՝ առաջին քայլն է միշտ: Ամէնէն առաջ պէտք է գտնել միշտ աւելի կատարեալ մղիչներ, որով աստեղանաւ ստանալ: Ցետոյ արուեստական բնակելի արբանեակներ հարկաւոր են, որոնց մէջ ... աստեղագնացները, ճամբորդները կարենան առանձնաբար վարժել երկու երեք շաբաթ, այդ նոր միջավայրին. անիկա պիտի ըլլայ բնական ... մը, նաեւ առանձնաբար ... ծանրութեան վիճակի մէջ, տալով ... մը՝ որ կեդրոնախոյս մը առաջ բերէ. երկրիս վրայ ... , այսօր, հրթիռներու ... գործողական թռիչքով սաւառնակներու մէջ, շատ կարճատեւ են: Ցետոյ, երբ գիտութիւնը իրագործէ միշտ աւելի մեծ արբանեակները անջրպետային ծիրի վրայ դնել՝ կարելի պիտի ըլլայ անոնց մէջ յատուկ կահաւորումով պատրաստուած ... մէջ կեանք տալ ... մանուկներու, որոնք սահմանուած պիտի ըլլան միշտ միջոցին մէջ ապրելու, այսինքն՝ որոնք իրենց ամբողջ կեանքի շրջանին եւ յատկապէս իրենց փոքր հասակին, աստեղային միջոցը իբր իրենց հայրենիքը պիտի նկատեն, ... աստղագիտութեան ... »:

զգացումներուն: Բնականաբար, երկար ժամանակի մասին է խօսքս ...»:

« Ուրիշ եղանակ մը՝ հակազդելու համար սաստիկ արագացումի ազդեցութեան, Ռուս Զիոլքովսքիի ծրագիրն է, ընկղմել միջոցային սաւառնորդները ջրով լեցուն աւազաններու մէջ՝ ամէնէն սաստիկ արագացումի շրջանին, այսպէս նուազեցնելով մղումի սաստիկ ուժը դէպի վար, Արքիմեդէսի օրէնքին համաձայն»:

« Հետաքրքրական ծրագիր մըն է, թէեւ գործնական մեծ դժուարութիւններ ալ ունենայ: Բացի ասկէ — իրաւացիօրէն շեշտեց Ուսուցչապետ Արսլան — ասիկա ծրագիր մըն է, որ արդէն իրմէ առաջ մեր մօտ աշխատասիրուած եւ փորձուած է Միլանոյի մէջ Ուսուցչապետ Մարկարեայէն, որ մեծագոյն ուսումնասիրողներէն մէկն է Իտալիոյ մէջ անջրպետային բնախօսութեան հարցերուն: Այս ուսումնասէրներու կարգին՝ պէտք է յիշենք նաեւ Հռոմի Զօրավար Լօ Մոնաքօ, որ այս խնդիրներով կը զբաղի զինուորական օդանաւային տեսակէտով, նորագոյն կեդրոնախոյսի մը վրայ փորձեր կատարելով »:

Հարց.— «Իսկ երբ մարդը սորված ըլլայ միջոցը կտրել եւ յաջողի միւս մոլորակներուն վրայ ոտք դնել, բացի այն դժուարութիւններէն՝ որոնք կրնան իրեն պատահիլ կենդանի կամ անկենդան թշնամիներու հանդիպելով հոն, կը կարծէ՞ք թէ պէտք պիտի ըլլայ դեռ յաղթելու նաեւ իր հոգեբանական տկարութիւններուն ալ »:

« Չեմ կարծեր: Անջրպետային սաւառնակի մը մէջ, գոնէ առաջին շրջաններուն, մարդիկ պիտի հանդիպին երկու մեծ վտանգներու, ծանրութեան պակասին եւ գրեթէ բացարձակ անգործութեան: Բայց նոր մոլորակի մը մակերեսին վրայ՝ ծանրութեան ուժը զարձեալ զգալի պիտի դառնայ, պիտի վերադառնան օրն ու գիշերը, երկինքի միապաղաղ տեսարանի փոխարէն՝ նոր աշխարհի մը բոլորովին նոր տեսարանները պիտի յաջորդեն, եւ նոր մոլորակներու ռահվիրաներու նիւթական ու նաեւ մտաւոր աշխատանքը պիտի աւելնայ »:

Հարց.— «Գիտենք, Ուսուցչապետ Արսլան, թէ դուք յարաբերութեան մէջ էք աշխարհի զանազան ուսումնասիրողներու հետ, եւ թէ Ամերիկայէն հրաւէր ստացած էք միշտ աւելի սերտ աշխատակցութեան մը, կարելի եղածին չափ, Ատլանտեանի միւս ափին վրայ »:

« Բոլորովին այնպէս չէ: Իմ գիտական աշխատութիւններուս համար միշտ շատ հրաւէրներ ընդունած եմ: Միւս կողմէ, Ամերիկացիները միշտ պատրաստ են աշխատակցութիւնը ընդունելու ոեւէ մէկուն՝ որ իրենց օգտակար օժանդակ մը կարենայ հանդիսանալ: Եթէ աշխատելու համար ընդունէի Ամերիկա երթալ, կարծեմ, անոնք ուրախ պիտի ըլլային, մինչեւ իսկ երբ ինծի ոչ մէկ պաշտօնական հրաւէր եղած ըլլայ: Ներկայիս, գիտական պրպտումներ կը կատարեմ արագացումի ենթարկուած մարդկային կազմին վրայ, հաւասարակշռութեան մեծ հարցին մասին, եւ մարմնի եւ անդամներու ընկլիք ղիրքի մասին՝ սովորականէն դուրս ծանրութեան պայմաններու տակ: Այս հարցերու շուրջ՝ յարաբերութեան մէջ եմ ուրիշ բնախօսներու հետ ալ, յատկապէս Վիէննայի Ուսուցչապետ Շուպէրթի հետ »:

Հարց.— « Ձեր փորձերու, ինչպէս նաեւ Ամերիկայի մէջ կատարուած փորձերու մասին դուք ժապաւէն մըն ալ պատրաստած էք, որ գիտական ժապաւէններու ցուցահանդէսներու մրցանակներ ալ շահած է Փատովա, Քան, Փարիզ »:

« Այո, բայց կարելի է լաւագոյն ալ ընել: Ով գիտէ, թերեւս յաջորդաբար, երբ խուզարկութիւններու ուրիշ շրջան մըն ալ կատարած ըլլամ՝ Քորոլիոսի արագացումներու բնախօսական հետեւանքներու խնդիրներուն վրայ ...»:

Եւ այս խոստումով մեր տեսակցութիւնը վերջացաւ: Ուսուցչապետ Արսլան, այս շրջանիս, որ այնքան հարուստ է անջրպետային փորձերով, քիչ մը ինքն իր վրայ առած է Սատանայի փաստաբանին դերը: Հարցը շատ կը հետաքրքրէ զինքը եւ ինքը կը զբաղի անոնցմով տեսականապէս եւ մասնաւորաբար փորձառապէս՝ իր գիտնականի համբաւին արժանավայել բարձրութեամբ: Եւ նոր, խիզախ եւ անակնկալ յաղթանակի ասպարէզին մէջ՝ գիտութեան եւ մարդուս ոգեւորութեան եւ յանդգնութեան պէտք է անպայման միանան չափաւորութիւնը: փորձառութիւնը, զիտակցութիւնն ու տարակոյսն ալ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԵՌԱԳՈՅՆԸ ԿԸ ՊԱՐԶՈՒԻ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏԱՐԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

« Հայրենիք», 29 Մայիս.

Նիւ Եորքի կառավարիչը, Պ. Նելսըն Րաքըֆէլըր, 21 Մայիս 1960 թուակիր պաշտօնական յայտարարութեան մը մէջ, կոչ կ'ընէ իր նահանգի քաղաքացիներուն, որ Մայիս քսանութ նկատեն Հայաստանի Անկախութեան Օր: Ցետոյ, կը հրահանգէ, որ նահանգապետարանի պատշգամին պարզուի հայկական Եռագոյնը:

Պ. Րաքըֆէլըր գիտել կուտայ իր յայտարարութեան մէջ, թէ հայ ժողովուրդը չի կրնար Ամերիկացի ժողովուրդին հետաքրքրութեան առարկայ չըլլալ:

Հայ ժողովուրդը, հին ժամանակներէ ի վեր նախանձախնդիր եղած է իր անկախութեան եւ կռուած է իր թշնամիներուն դէմ, իր անկախութիւնը պաշտպանելու համար: «Ամերիկահայերը խանդավառութեամբ փարած են ամերիկեան իտէալներուն »:

Պ. Րաքըֆէլըր կը յիշեցնէ թէ Հայերը Քրիստոնէութիւնը պետական կրօնք հռչակած են 303ին, Տրդատ Թագաւորի օրով:

« Բայց քրիստոնէութիւնը շատ աւելի կանուխ Հայաստան մուտք գործած էր: Արդարեւ, Հայաստանեայց Եկեղեցին այսօրուան պետը բազմած է, կ'ըսէ, Սուրբ Թադէոս Առաքեալի գահուն վրայ»:

Նահանգապետը չի մոռնար նաեւ թէ Հայերը մեր ամէնէն հաւատարիմ քաղաքացիներն են եւ արագօրէն կ'ընտելանան ամերիկեան բարքերուն եւ իտէալներուն, յոյս կը յայտնէ թէ անոնց «նախահայրերուն հայրենիքը օր մը, նորէն, անկախ պիտի ըլլայ »:

×

Մէսէչուսէցի նահանգապետը, Պարոն Ֆոսթըր Ֆըրքոլօ, իր յայտարարութեան մէջ կը յիշէ՝ թէ Հայաստան իր անկախութիւնը հռչակեց 28 Մայիս 1918ին, « հակառակ իր կրած հալածանքներուն եւ տառապանքներուն », ճանչցուեցաւ իբրեւ անկախ պետութիւն՝ Ամերիկայի եւ Միացեալ Դաշնակիցներուն կողմէ:

Բայց, իր անկախութիւնը կարճատեւ եղաւ ու 2 Դեկտեմբեր 1920ին եղաւ առաջին զօհը Խորհրդային յարձակումին, որ տապալեց Հայաստանի դեմոկրատ կառավարութիւնը եւ հայ ժողովուրդը, նորէն, ենթարկուեցաւ հալածանքի և կեղեքումի լուծին, կ'ըսէ Պ. Ֆըրքոլօ:

Հայերը 18 Փետրուար 1921ին կ'ըմբոստանան եւ արշաւողները կը վտարեն երկրէն եւ կը վերականգնեն անկախ պետութիւնը, բայց Խորհրդային բանակը կը վերադառնայ զերակշիռ ուժով եւ կը գրաւէ երկիրը, կը յիշէ կառավարիչը:

Ցետոյ, Մայիս 29ի կիրակի օրը կը յայտարարէ Հայաստանի Անկախութեան Օր:

×

Ուրախութեամբ կը տեղեկացնենք, որ երկու նոյնիմաստ յայտարարութիւններ հրատարակած են նաեւ Պոսթընի քաղաքապետը, Պ. Ճան Քոլինզ, որ կը յիշէ թէ « Հայերը սիրով փարած են իրենց աւանդութեանց, իրենց մշակոյթին, իրենց պատմութեան եւ իրենց ազատութեան », ինչպէս նաեւ Թրոյի քաղաքապետը, Պարոն Նիլ Քէլէըր, որ գիտել կուտայ թէ այն վայրագութիւնը, որ զըլեց հայ ժողովուրդը իր անկախութենէն, պարզապէս կը ծառայէ աւելի վճռակամ դարձնելու զայն, որպէսզի վերատանայ իր ազատութիւնը եւ թօթափէ հալածանքի լուծը »:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Ե.

— Ցօ, խնչուտ, քեզ ջնֆիլէ(*) պէտս կը քաշիմ:

Այս աւիթ տուեց, որ յարաբերութիւնները աւելի սրուեն, մանաւանդ նրա եւ Լեւոնի միջեւ:

Մի օր Լեւոնն իր դասընկերներին հաւաքել էր եւ բերել լցրել մեր դահլիճը՝ զուարճանալու համար:

Գոզօն պատուիրեց Լեւոնին, որ 10-12 տղաներ, բոլորն էլ իրեն նման պատանի եւ չար, անյարմար է դահլիճում զուարճանալ, աւելի լաւ է գնալ պարտէզ եւ զուարճանալ մարգագետնի վրայ. խոստացաւ նրանց բերել աթոռ եւ օշարակ: Լեւոնն ընդդիմացաւ այս կարգադրութեան, որովհետեւ Գոզօն էր արել:

— Չեմ երթայ:

Գոզօն պատրաստուեց կոտրել Լեւոնի խժառութիւնը. մանաւանդ տեսնում էր, որ վերջերս խորտակւում էր իր հեղինակութիւնը մեր տան մէջ, որտեղ արդէն 40 տարի էր, ինչ իշխում էր, բայց մայրըս մօտեցաւ նրան եւ զսպեց.

— Անկաճ մի կախեր, թող երթան:

— Դուն ես մէջքս կոտրողը, խանըմ,— հառաչեց Գոզօն:

Տղաներն սկսեցին իրենց զուարճութիւնները դահլիճում, զուարճութիւններ, որոնք ուրիշ բան չէին եթէ ոչ անկրթութիւններ — ծխել, ծխախոտի քիթերը նետել յատակին, գորգերը տակնուվրայ անել, բարձերն իրար նետել եւ վերջապէս հայելին կոտրել:

Գոզօն երկար ժամանակ լռում էր աղմուկը, բայց զսպում էր իրեն. մայրս այդպէս էր պատուիրել. բայց երբ զգաց որ դահլիճը գլխիվայր էր դառնում, բարձրացաւ դահլիճը եւ բոլորին մէկիկ-մէկիկ դուրս վռնտեց:

Լեւոնն ամօթահար եւ անկարող, սկսեց շրթունքները կծոտել: Հօրս ողջութեան անպայման կը տանէր այս ամօթահարութիւնը, բայց նրա մահից յետոյ — երբեք:

— Այս տանը տէրերէն մէկը ես իմ, ծառան իրաւունք չունի խառնուելու,— գոռաց Լեւոնը, երբ ընկերներն արդէն անից հեռացել էին:

— Մէկն ալ ես իմ,— պատասխանեց Գոզօն:

— Դուն չես:

— Ես իմ:

— Դուրս պիտի ելլես տունէն,— գոռաց Լեւոնը:

Այս առաջին «պետական հարուածն» էր ընդդէմ Գոզոյի իշխանութեան:

Գոզօն լռեց: Լռեց ոչ թէ նրա համար, որ չէր կարող պատասխանել, այլ լցուեց դառն վշտով — քառասուն տարի հաւատարմութեամբ, գերագոյն ազնուութեամբ, բարձրագոյն անկեղծութեամբ ծառայել էր այդ տանը. հէնց իրեն, Լեւոնին, մեծացրել էր իր թեւերի եւ ուսերի վրայ եւ, յանկարծ այս անլուր կոպտութիւնը: Վիշտը կաթիլ առ կաթիլ լցուեց նրա աչքերում, դէմքի ամէն մի խորշոմում, ամէն մի կնճիռում, վիշտը, որ ծովանում է մարդու դէմքի վրայ սրտի կոտրուելուց:

Լեւոնը շարունակում էր գոռալ:

— Դուրս պիտի ելլայ տունէն:

Մեծ եղբայրս, Ցակոբը, միջամտեց, ուզեց լռեցնել Լեւոնին, բայց Լեւոնը ըմբոստանալ տուեց, որ «Ցակոբ, Գէորգ եւ Լեւոն ժառանգորդք են տանս այսօրիկ »:

Մայրս այս անգամ միջամտեց, վերին աստիճանի զոհ լինելով, որ Գոզօն լռութիւն եւ պաղարիւնութիւն պահպանեց:

Մայրս սկզբում մեղմ սկսեց, ուզեց առանց միջադէպի խաղաղեցնել Լեւոնին, բայց այդ մեղմութիւնից Լեւոնը թեւ առաւ եւ շարունակեց խիստ պահանջել աւելի կոպտութեամբ:

— Տղաս, Գոզօն այս տան մէջ 23 տարով աւելի է ապրեր, քան դուն. դուն երէկուան տղան ես այս աւիքին տակ. եթէ այս տան կարգադրութիւնները գործուդ չեն գար, կրնաս անմիջապէս ինքդ հեռանալ այս տունէն:

Լեւոնը լռեց: Մենք բոլորս էլ տժգունեցինք: Մայրիկը պարզապէս իր որդուն տնից դուրս էր վռնտում: Կատակ չէր:

Լեւոնը լռութեամբ դուրս եկաւ դահլիճից, մայրիկը շարունակեց:

— Այս տան համար Գոզօն մեզմէ աւելի է մօտեր, աւելի շատ է չարչարուեր, տան պատերուն ամէն մէկ քարը անոր ձեռքը կը ճանչնայ, որո՞ւ բերնին է ինկեր այդ մարդը դուրս հանել, ամօթ:

Այս վերջին բառը մայրիկը կարծես բոլորիս էլ շպրտեց: Բոլորս էլ գլուխնիս կախեցինք: Մեծ եղբայրս մօտեցաւ մայրիկին, ուզեց Լեւոնի համար նրա վճիռը մեղմացնել:

— Ես զինքը դուրս չեմ վռնտեր,— ասաց մայրիկը,— բայց եթէ ինքը կը պահանջէ անոր դուրս ելլալը, ինքը պիտի ելլայ:

Այս խօսքերից յետոյ՝ Գոզօն, արցունքն աչքերին, մօտեցաւ մայրիկին, համբուրեց նրա ձեռքը եւ ասաց.

— Խանըմ, Լեւոնը թող հոս մնայ, ես կ'երթամ, քեզմէ ալ շատ ռազի իմ:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

*) Քթախոտ:

ընթացքին ամբաստանեալներէն Սարքէ – Լքի փոխ–ոստիկանապետը լսած էր թէ յոյն փոքրամասնութեան դէմ հաւանական դէպքերուն չմիջամտելու համար հըրահանգ ստացած էր: Ո՞վ տուած էր այս հրամանը:

— Շատ կարեւոր հարցումներ կ'ուղղէք: Բայց 6–7 Սեպտեմբերի դէպքերը ամբողջութիւն մըն են: Դէպքերուն մէջ կը գտնուէի այնպէս որ շատ բնական է որ գիտնամ բոլոր մանրամասնութիւնները: Ինչպէս կը յիշէք, դէպքերէն վերջ հարցաքննուած էի Պետական Խորհուրդին կողմէ: Այսօր եթէ կառավարութիւնը այդ դէպքերուն մասին տեղեկութիւն ուզէ ինծմէ, խակոյն կը յայտնեմ բոլոր գիտցածներս.

— Պետական հարուածը ի՞նչ տեսակ անդրադարձ ունեցած է արտասահմանի մէջ:

— Անկասկած ամբողջ աշխարհի մէջ լաւ ըմբռնուած է. պետական այս հարուածը առանց արիւն թափելու յաջողած է առաջքը առնել ներքին պատերազմի մը եւ անգամ մը եւս յայտնաբերած է թուրք ազգին վստահութիւնը հանդէպ իր բանակին:

ԱԹԷՆՔԻ ժողովուրդը «Երկա՛ր կեցցէ անուշ Նասրին, երկա՛ր կեցցէ Արաբներու ամէնէն քաջցրին» խօսքերով ընդունեցաւ Ա. Մ. Հանրապետութեան նախագահը: Նասր խօսակցութիւններ ունեցաւ վարչապետ Քարամանլիսի հետ, որոնց ընթացքին ծանրացան մանաւանդ Թուրքիոյ պետական հարուածին վրայ:

Այրի Տիկին Վարվառ Թումայեան, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Թումայեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աղապապ Գասամեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Տատուրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կղմէս Տէր–Թումայեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Հայկէթ Տէր–Գրիգորեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Քահվէճեան եւ զաւակները (Անգարա) ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր, եղբօր եւ քեռայրին՝

ՅԱԿՈԲ ԹՈՒՄԱՅԵԱՆԻ

կսկծալի մահը որ տեղի ունեցաւ Յունիս 5ին յետ երկարատեւ հիւանդութեան, 75 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, հինգշաբթի ժամը 15,30ին:

Հաւաքուիլ Քորանթէն Սելթոն, Ռիւ Սեվրրին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իսիի գերեզմանատունը (Ռիւ լա Կեքէ):

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ ընդունիլ:

Ստեփան Նաւասարդեան եւ որդին Տիգրան, Տիկին Շակայ եւ եղբայրները՝ Միշէլ եւ Էլի կը ծանուցանեն դառնակսկիծ մահը՝

ՏԻԿԻՆ ԷՍԹԷՐ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ Յունիս 4ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան, Պուսիքօ հիւանդանոցը:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Հինգշաբթի ժամը 10.45ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պանթէնի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն երկիւղածութեամբ կը խոնարհի մէկ միլիոն նահատակներու վրիժառու Ս. Թեհլիրեանի յիշատակին առջեւ, եւ 50 Ն. Ֆ. կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի Տան Յ. Օշականեան սրահին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Յառաջիկայ կիրակի, Յունիս 12ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ պիտի մատուցուի քառաձայն պատարագ եւ պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն Ազգային եւ Եկեղեցական բարերարներ Պօղոս Նուպար փաշայի, Ռափայէլ Մարկոսեանի եւ գրագէտ Արշակ Չօպանեանի յիշատակներուն:

ԱԶԴ

Ջերմապէս կը խնդրենք որ Յառաջի Շէք – Փոսթալի թիւը՝ 15069 – 82 օգտագործուի ՄԻԱՅՆ Յառաջի վերաբերեալ հաշիւներու համար (բաժնեգին – գործակալութիւն, ծանուցում): Տարբեր նպատակներու յատկացուելիք գումարները (զանազան թերթերու բաժնեգիններ կամ զանազան կազմակերպութեանց նուէրները) ղրկել միայն Մանտա–Քարթով:

Շնորհակալութիւն

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ ժէ Սէն Լուի սրահին մէջ, Յունիս 19ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 12 Յունիս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 5ին, Թրիմեան դպրոցին մէջ, աւանդական ճաշ: Նախօրօք արձանագրուիլ Ջաւարեանի ընկերներու մօտ, եւ հեռաձայնով՝ ՄԻՇԸԼԷ 89.60 Թօփալեանի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Համախաըբ. Միութեան տարեկան մեծ դաշտապարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին, Կիրակի Ջօխուրեանի ագարակին մէջ, Սէն Լու, Կրան Փէն: Ծանօթ.— Թրագօզը իր խումբով կը մասնակցի: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսան–Վիլիէի օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին:

Արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին, 15, Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԱՅ-ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մարտ – Ապրիլի թիւը, միշտ նոր, միշտ այլազան, միշտ հետաքրքրական, միշտ օգտակար:

Բովանդակութիւն.— Հասակները կ'երկարին (Խմբ.).— Սննդագրկութեան հետեւանքները (Տոքթ. Գալուստեան).— Անքնութեան պատճառները եւ դարմանը (Տոքթ. Բամպուքճեան).— Փորհարութիւն (Տոքթ. Ասքանազ).— Ցդի կինը – րուն համար (Տոքթ. Դալլաքեան). — Աղեթափութիւն (Տոքթ. Աշճեան).— Որոտան գետը (Ս. Յակոբեան).— Կանխենք ակռաներու փտումը (Հ. Համբարձում – եան).— Շաքարախտի մասին (Շ. Նարդունի)— Յօդացաւի մասին (Տոքթ. Սերոբեան). - Մեղուն բժիշկ (Քաղեան). — Ի՞նչ գիտենք շաքարախտի մասին (Տոքթ. Ժերլիէ – Մոռէ).— Արուեստական սերնդագործութիւն (Տոքթ. Պան – ծալի).— Դասեր թունաւորումներու դէմ (Խաչունի).— Դարձեալ քանաէրի մասին (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Ի՞նչպէս մայր կը կանչեն աղջերը.— Որո՞նք չեն կրնար օգանուտ նասրիլ:

Հայ – Բոյժի Մայիս – Յունիս թիւը նուիրուած է ամբողջովին Հայաստանի: Յառաջիկային նման բացառիկ թիւեր ամբողջովին նուիրուած՝ աչքին, սեռային կեանքին, մանկութեան:

Բաժանորդագրութեան պայմաններ.— Տարեկան 15 նոր Ֆրանք (1500 Ֆրանք): Արտասահման 20 նոր Ֆրանք (2000 Ֆ.) երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր Ֆրանք (3750 Ֆր.):

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9e)

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ

Համազգայինի դասախօսութիւնը յետաձգուած է:

ՄԱՅԻՍ 28

ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պորտոյի Մուրատ խումբի, Հայաստանի Հանրապետութեան 42րդ տարեդարձը կը տօնուի 12 Յունիս, կիրակի ժամը 15,30ին Մուլէն Պլէօի ընդարձակ սրահը, Սընոն: Կը նախագահէ ընկ. ՍԱՐԳԻՍ ՏՕՆԷՐԵԱՆ Կը բանախօսէ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ Գեղարուեստական ճոխ բաժին՝ խմբերգ, արտասանութիւն, մեներգ եւ նուագ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ,

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél.: OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝

ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Յունիս 12ին Ամենասուրբ Երրորդութեան տօնին, կէսօրէ առաջ ժամը 10.30–ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ պիտի ըլլայ եւ Մանուկներու Հաղորդութիւն:

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ ԳԵՐՊ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ:

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ՝

ԼԷՈՓՈԼՏ ԱՒԱԳԵԱՆ

Կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Փարիզի մէջ՝

ՅՈՒՆԻՍ 10, ՈՒՐԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ Փարիզի Պարսից դեսպանին:

Յայտագիր՝ Վիթալի, Քուէլ, Պռամս, Տըրպիւսի, Տէ Ֆալա – Քրայսլէր, Նավասէֆ եւ Պարթօք:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեանի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, դպրոցի փողոցին գիմացի սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Քրիստափոր կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8,30ին, Ասատրեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ, բացակաները նկատի պիտի առնուին

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 1... իր հաստատութեան պարտէզին մէջ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում աշակերտուհիներուն կողմէ:

Ծախքերու մասնակցութիւն 2.50 Ն. Ֆ.

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէ...սի Փավիյօն:

ZA MAN ARA ● HA MAN ARA

par

LES BARCLAY

super 70.335 | 45 T. | simple 60.212

■

Discophiles Arméniens!

C'est une danse de chez vous à la mode de chez nous.

●

EN VENTE PARTOUT

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՅՈՒՆԻՍ 12, ԺԱՄԸ 15ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

36, AVENUE DE GAULLE, MONTMORENCY

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ — ԽԻՐԽԱՆԱՆ ՊԱՐ

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներ եւ աւանդական շամփուրով խորոված:

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

●

200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրին ժամը 13ին, գին 10 Ն. Ֆ.: Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել տեղանները: Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը,

32, Րիւ Տը Թրէվիզ (Հեռ. ՓՐՕ. 77–73)

ՄՈՒՏՔ 1 Ն. Ֆ.

ԾԱՆՕԹ. Շոգեկառք առնել կար... Նորէն մինչեւ Անկէն: Անցնիլ կամուրջը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել կոյսէ... յանը: Շոգեկառք ժամը 10.15, 10.45, 11.13, 11.55, 12.20, 12... Վերադարձ.— Ժամը 18.30էն իւրաքանչիւր 20 վայրկեանը:

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Հովանաւորութեամբ Հայրապետ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ եւ նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն:

Ակադեմական եւ գեղարուեստական ճոխ բաժիններով:

Նկատի ունենալ այս թուականը:

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 10 ՅՈՒՆԻՍ — VENDREDI 10 JUIN 1960

— ԹԻՒ 8820 — 36EME ANNEE — Fondateur . SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4621

...ԱՆ ԽՈՅԺԸ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

«Միջաւոր Արեւելքի, մասնաւորապէս ...ն խաղաղական աշխարհին մէջ կարելի ... տեւական խաղաղութիւն ...ստատել, մինչեւ որ բանաւոր լուծում ...ր չստանայ Պաղեստինի արաբ գաղթականներու կնճռոտ հարցը»:

...կայնք կը գրէինք գրեթէ տարի մը առաջ (Յառաջ. 3 Յուլիս 1959):

Անկէ ի վեր ո՛չ մէկ քայլ առնուած է ... պետութեանց եւ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան կողմէ դէպի բանաւոր լուծում»: Եւ այժմ, որ իր ...ախանին կը հասնի «Գաղթականաց Համաշխարհային Տարի»ն, օգտակար է ... խնդիր է դարձեալ Պաղեստինի արաբ գաղթականներու պարագան:

Երբ 1948 Մայիս 15ին Պաղեստինի բաժանման ծրագրին հետեւանքով ստեղծուեցաւ Իսրայէլի անկախ Հանրապետութիւնը, հարեւան արաբ պետութիւնները յարձակեցան անոր վրայ:

Արդիւնքն այն եղաւ, որ 867.000 Արաբներ լքելով տուն – տեղ՝ ապաստանեցան դրացի երկիրները: Ամէնէն շատ գաղթականներ ընդունեցաւ Յորդանան, ...000 հոգի: Այսօր, 12 տարի վերջ, ...ու թիւը բարձրացած է 604.000ի: Կազա...ի շերտը ապաստանեցան 200.000 հոգի, ...ր ներկայիս 232.000): Լիբանան ապաստանող 100.000 գաղթականները այսօր դարձած են 134.0000: Մօտաւորապէս ...ն նոյնքան ալ կը գտնուին Սուրիա:

...ին 867.000ին փոխարէն, այսօր Պաղեստինի արաբ գաղթականներու թիւը բարձրացած է մէկ միլիոն հարիւր չորս ... հազար հոգի:

Բազմածին են Արաբները:

ՄԱԿի Նպաստամատոյց մարմնի վիճակագրութեան համաձայն, տարեկան ...ութսուն հինգ հազար հոգի կ'աւելնայ գաղթականներուն վրայ: Եւ եթէ այս ...թափով շարունակուի, տասնեւհինգ տարին անգամ մը անոնց թիւը պիտի կրկնապատկուի:

Նախ քան գաղթականութիւնը, Պաղեստինի Արաբներուն եօթանասուն առ ...րիւրը հողագործներ էին: Այժմ իրենց ...պրած երկիրները մշակելի բաւարար ...ղ չունին: Այդ պատճառաւ ալ գաղթականները 12 տարիէ ի վեր կը մնան ...պաստառներ:

ՄԱԿի անդամ քանի մը երկիրներ ...պէս Մ. Նահանգները, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Քանատա — կը հայթայթեն ...նպաստներու գումարը: 1959ին գաղթականներուն բաշխուած է 164 միլիառ հին ֆրանք, մարդ գլուխ շուրջ 16.000 Ֆր.: ...ն շատ օժանդակողն է Ամերիկան, ... գումարին երեք քառորդ...:

ՄԱԿի Նպաստամատոյց մարմինը շրջաբերականով մը կը պարզէ գաղթականներու վիճակը եւ կ'առաջարկէ արմատապէս դարմանել զանոնք, որպէսզի ...ուրբերն եւ դրամ շահին: Սակայն ... նպատակը իրագործելու, արհեստ...ներ բանալու եւ արհեստաւորներ... փոքրիկ դրամագլուխ մը հայթայթելու համար քանի միլիառ հին ֆրանքի ...կարեւոր գումարի կը կարօտի:

...նցեալ տարի ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարը ... ներկայացուց ծրագիր ... որով կ'առաջարկէր Պաղեստինի գաղթականները վերջնապէս տեղաւորել ...ունուած երկիրներուն մէջ եւ ձուլել ... տեղացիներուն հետ, քանի որ ... անոնք ալ նոյն ցեղին կը պատկանին եւ ...ոյն կրօնքը կը դաւանին:

Այս կարգադրութիւնը կը յարմարէր ...մանաւանդ Յորդանանի: Արաբական Լիկան ...մերժեց ծրագիրը: Եթէ ընդունի... ամէնէն շատ տուժողը պիտի ըլլար Լիբանան, որուն բնակչութեան խախտ... ...երը կշիռը պիտի դառնար:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց վերաքննել պետական պաշտօնեաներու ամսականները, բայց այս որոշումը չկրցաւ լռել ընկերակցութիւններու եւ շարժին գործադուլի հրահանգը: Պատարկեն որ կառավարութեան որոշումները յստակ չեն: «Բանուորական Ուժը» (ընկերվարական) կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ կասեցնել փրկել խոստումներով: Իրենց ուզածն է՝ նուազագոյն ամսական՝ 450 Ն. Ֆ.: Երեք առ հարիւր յաւելում 1960ի ընթացքին Օգոստոսի եւ Նոյեմբերի յաւելումներէն զատ:

Ուրբաթ օրուան ընդհանուր պատկերը քաջալերական չէ կառավարութեան համար: Այս առթիւ տը Կոլի վարչաձեւը ընկերային ծանր տագնապի մը առջեւ կը գտնուի:

Բոլոր դպրոցները փակ են, բայց քննութիւնները տեղի պիտի ունենան: Հիւանդանոցներու մէջ խնամքները ապահովուած են, թղթատարական պաշտօնեաներու գործադուլը գրեթէ ամբողջական է: Ցարդ յայտնի չէ սակայն թէ ուղեւորները պիտի մասնակցի՞ն ընդհանուր շարժումին: Հանրակառքի 29 պաշտօնեաներու դէմ ձեռք առնուած միջոցները (արձակում աշխատանքէ) ծանր հակազդեցութիւն մը մէջտեղ բերին եւ անկանոնութիւնները կը շարունակուին:

Հանրակառքի 31 գիծեր զադրած են:

Օդակայանները (Օռլի եւ Պուրժէ) գրեթէ երբեւեկ չունին, ցամաքի թէքնիսիէններու գործադուլին պատճառով:

✕ *Նախկին վարչապետ Ժորժ Պիտօ կարեւոր յայտարարութիւններ ըրած է ընդհանուր քաղաքականութեան շուրջ: Քրիստոնեայ – Դեմոկրատ պարագլուխին համար գլխաւորը համայնավար վտանգն է: Խօսելով հասարակապետութեան մասին, Պիտօ ըսաւ. — «Ափրիկէն Նորէն պիտի յանձնենք ցեղախումբերու կռիւներուն: Ի՞նչ կը մնայ հասարակապետութենէ մը, ուր հասարակաց ոչ մէկ բան մնացած է»:*

Պիտօ յիշելով սահմանադրութեան թիւ 5 յօդուածը որ կ'երաշխաւորէ մայր երկրի ամբողջութիւնը. հակասահմանադրական կը գտնէ «Ալժերիական Ալժերիան»:

✕ *«Լը Մոնտ»ի Յունիս 7ի թիւը գրաւուած է Ալժէրի մէջ:*

✕ *Անկախ երեսփոխան Ժան Փեքասթէն սպաննուած գտնուած է առջի օր իր բարեկամուհիին տունը: Փեքասթէն որ ամուսնացած էր եւ երկու զաւկի հայր որոշած էր խզուիլ իր հոմանուհիին հետ և այդ՝ պատճառաւ դարձած է երկուքին մահուան: Բարեկամուհին ոճիրէն նաք անձնասպան եղած է:*

Ուրեմն առ այժմ կը պահպանուի գոյավիճակը: Գաղթականները հետզհետէ կը կորսնցնեն հայրենիք վերագտնալու եւ իրենց լքեալ գիւղերուն տէր դառնալու յոյսը:

ՄԱԿի Նպաստամատոյցը մինչեւ 1963 պիտի շարունակէ իր օժանդակութիւնը աւելի քան մէկ միլիոն գաղթականներու:

Մինչ այդ սերունդ մը պիտի փոխուի: Մարդիկ նոր տնտեսութիւն պիտի ստեղծեն եւ դժուար պիտի ըլլայ երկրորդ անգամ տեղափոխուիլ:

Արդէն Իսրայէլացիք գրաւած են գաղթականներու տուներն ու կալուածները եւ զանոնք յատկացուցած զանազան երկիրներէ ներգաղթող Հրեաներուն:

Խնդիրը դերադանցօրէն քաղաքական բնոյթ կը կրէ եւ դիւրին պիտի չըլլայ գտնել լուծում մը, որ գոհացում տայ կողմերուն:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Սրբ Սրին

ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ ԳԻՐԸ··

Գրասեղանիս վրայ խոշոր պահարան մը: Վրան՝ անունս: Մէջը՝ դեղնած թուղթերու տրցակ մը: Եւ այդ թուղթերուն վրայ, շատ մաքուր ձեռագիր մը: Հեղինակը՝ կամ վարժապետ է կամ գրագիր եւ կամ թէկնածու վարժապետութեան եւ գրագրութեան: Խմբագիրն ու գրագէտը այդ տեսակ գիր կ'ունենա՞ն:

Կարդացի: Դպրոցականի մը շարադրութեան դասերն էին՝ շատ մաքուր հայերէնով: Ցայտնի էր որ այդ դեղնած թուղթերուն վրայ փռուած էին երկրորդական վարժարանի մը ուսանողներէն մէկուն գրական շնորհները:

Յաջորդ օրը ներս մտաւ յեցունկեկ տարիքով «երիտասարդ» մը:

— Պահարանը տեսա՞ր··· Բացի՞ր··· Երէկ, կէսօրէն եռք եկայ ու գրասեղանիդ վրայ դրի՝ ձեռքովս··· Այստեղ չէիր···

— Օ՜, ըսել է դուն բերած էիր:

— Կարդացի՞ր···

— Այո՛, հարեւանցի կերպով··· Բայց ինչո՞ւ բերեր ես··· կ'ուզես որ հրատարակե՞նք···

— Ոչ, ոչ··· Հասկցուեցաւ··· Ուրեմն յիշողութիւնդ տկար է եղեր··· Եղբայր, միտքդ չէ՞, ասկէ ամիսներ առաջ, ճամբան քեզի կ'ըսէի թէ ես հայերէնի դաս առած էի մեր անմահ Վարուժանէն:

— Կը յիշեմ··· Մխիթարեան վարժարանը, Պոլիս, Բերա

— Այո՛··· Միտքդ չէ՞, կ'ըսէի թէ մեր շարադրութիւնները Վարուժանը կը սրբագրէր··· Մեր Վարուժանը, որուն Նրմանը, կարծեմ, չունինք···

— Միտքս է···

— Եթէ միտքդ է ալ ինչո՞ւ կը հարցնես թէ ինչու բերեր եմ··· Բերեր եմ որ աչքերովդ տեսնես մեր հանճարեղ բանաստեղծին ձռագիրը···

— Բայց այդ ձեռագիրները քո՛ւկդ են:

— Այո, իմս են, բայց նայէ անոր սրբագրութիւնները՝ կարմիր մելանով ու սեւ մելանով··· Նայէ՛, նայէ՛, ես գրեր եմ «կը տեսնայ», ան փոխեր է «կը տեսնէ»ի, ես գրեր եմ «դժբաղդաբար», ան փոխեր է «դժբախտաբար»ի, ես գրեր եմ «փթացած», ան գրեր է «բթացած»: Իմ «չյուսացուիր»ը ըրեր է «անյուսալի», ես գրեր եմ «ռճիրին տարածումը», ան գրեր է «տարաձայնումը»··· Եւ այսպէս, քանի մը ուրիշ կարեւոր սխալներ կարգի դրեր է··· Տե՛ս··· տե՛ս···

— Լա՛ւ, շատ լաւ··· Բայց, ըսէ տեսնեմ, ինչո՞ւ քառասունը ութ տարի պահեր ես այս ձեռագիրներդ··

— Օ՜, հասկցուեցաւ, դուն իրա՛ւ տըղէտ բան ես եղեր··· Եթէ տգէտ եղած չըլլայիր ատանկ հարցում չէիր ըներ··· Ուրեմն, քու խելքովդ, ես այս ձեռագիրները պահեր եմ, որովհետեւ անոնք իմ դպրոցական օրերս կը յիշեցնեն, հա՞···

— Ատանկ ըլլալու է···

— Ատանկ ըլլալու է, բայց եկուր տես որ ատանկ չէ··· Ես այս ձեռագիրները պահեր եմ, Մեծապատիւ տգէտ արարած, որովհետեւ անոնց վրայ, այս դեղնած թուղթերուն վրայ կան մեր Աստուածաշնորհ Դանիէլ Վարուժանի գիրերը, բառերը, խօսքերը··· Անոր մելանը, անոր գրիչը պտըտեր են այս թուղթերուն վրայ եւ անոր մատները բռներ են այս թուղթերը, որոնք, հիմա, կը տեսնես, դեղներ են ինչպէս աշնան տերեւները··· Ատո՛ր համար պահեր եմ այս ձեռագիրներս քառասունը ութ տարի··· Հիմա, հասկցա՞ր···

— Հասկցա՛յ, հասկցա՛յ···

✕

Վարուժանի գիրե՛րը, Վարուժանի բառե՛րը··· Անոր մելա՛նը, անոր գրի՛չը, անոր բռնած թուղթը՛···

Եթէ Վարուժանի երէկուան աշակերտին այս սրտառուչ գուրգուրանքը մենք ալ ցոյց տանք · մեր տոհմիկ գանձերուն հանդէպ, վստահ եղէք որ հազար տարի կը դիմանանք մեզ շրջապատող հեղեղին··· Ու չենք խեղդուիր անոր յորձանուտին մէջ:

Բայց պիտի ունենա՞նք··· Կարգ մը ընթերցողներ կուտան պատասխան մը, որ սիրտդ կը ճանկէ ու կ'արիւնէ···

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԵՔ ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐ Պոլսեցիներ, առաւելապէս բաղկացած՝ ուսանողներէ եւ զինուորական վարժարանի ենթասպաներէ խաղաղ ցոյց կատարած են քաղաքի կեդրոնական վայրերուն մէջ: Ցուցարարները պաստառներու վրայ՝ «Նահատակներ՝ ձեզմէ կը նախանձինք» գրած են: Անգարայի եւ Պոլսոյ թերթերուն համաձայն 17 դեմոկրատ երեսփոխաններ ձերբակալուած են իրենց կարգին: Նախկին 68 կառավարիչներէն 16ը կը շարունակեն բանտարկուած մնալ: Մենտերէսի կառավարութիւնը սխալ եւ չինծու տեղեկութիւններով կը խաբէր միջազգային կազմակերպութիւնները եւ պետութիւնները որոնք տնտեսական կարեւոր օժանդակութիւն կ'ընձեռէին Թուրքիոյ: Արդարեւ Թուրքերը սովորութիւն դարձուցած էին չինծու եւ երեւակայական տեղեկագիրներ պատրաստել ու տպաւորել ամերիկեան եւ այլ կառավարութիւնները եւ դրամատուները թէ իրենց ընծայած նիւթական օժանդակութիւնը նպատակին կը գործածուի: Նոր կառավարութիւնը արկղները պարապ գտած է: Կեդրոնական Դրամատունը ոչ մէկ տահեստ ունի: Կարեւոր պատասխանատուութեան բաժին ունի նախկին ելմտական Նախարարը՝ Հասան Փոլաթքան: Նախկին կառավարութեան անդամներուն դատը կարծուածէն աւելի շուտ տեղի պիտի ունենայ: Քննիչ յանձնախումբը սկսած է պատրաստել ամբաստանագիրը:

ԱՅԽՄԱՆԻ առեւանգումը բարդութիւններու դուռ բացած է Արժանթինի եւ Իսրայէլի միջեւ: Հրեաներու մարդասպանը Արժանթինէն առեւանգուած էր, խորհրդաւոր պայմաններու տակ, Իսրայէլցի «կամաւորներ»ու կողմէ: Արժանթինի արտաքին Նախարարը, Թապոտա Այխմանի յանձնումը պահանջած է, Իսրայէլէն, այլապէս Արժանթին ՄԱԿի պիտի դիմէ: Մինչ այդ Արժանթին եւ կանչած է Թէլ Ավիվէ իր դեսպանը խզելով իր յարաբերութիւնները: Իսրայէլ արդար կը գտնէ թէ Հրեաները լուծեն իրենց վրէժը, բայց Միջազգային Իրաւունքի մասնագէտ մը հաստատեց թէ Իսրայէլ իրաւունք չունի, միջազգային օրէնքով միայն գերմանական դատարան մը կրնայ դատել Այխմանը:

ՀՈԳԵԱԼՈՒՍՏԻ ընթացքին Արեւելեան եան Գերմանիայէն 2.300 Գերմանացիներ Արեւմտեան Պերլին ապաստանած են:

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեցին Տէր եւ Տիկին Սէլվէրեան (Ամերիկայէն), Տէր եւ Տիկին Այնեան (Ամերիկայէն), որոնք իրրեւ զբօսաշրջիկ Հայաստան գացած էին վերջերս:

Գ. Լէոփոլտ Աւագեան, Պարսկահայ ջութակահար, որ Լոնտոն յաջող նուագահանդէս մը տալէ ետք, հասած է Փարիզ եւ պիտի նուագէ Յունիս 17ին:

Գ. Մալաճիկեան (Ամերիկայէն), որ պտոյտ մը կը կատարէ դէպի Միջին Արեւելքի գաղութները:

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՈՎ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բագրատունեաց հարստութեան տապալումէն ետքը, հայ բարձր դասու զինուորականներէն շատեր Եգիպտոս ապաստանելով, գնահատելի ծառայութիւններ մատուցած են Արաբներուն: Ֆաթիմեաններու օրով, Պատր ալ Ճեմալի Հայը՝ վեզիր անուանուեցաւ Միւսթանսիրի կողմէ. ան բարեկարգեց բանակը եւ երկրին վարչաձեւը, յաղթութիւններ տարաւ խաչակիրներու վրայ: Պատր Ճեմալիի տղան՝ Շահնշահը Մելիք Աֆտալ տիտղոսին արժանացած է:

Ապու Հալաֆ, Հոճա Բուդէյջ, Թաճ Ապտուլլահ, Պանրամ, ԺԲ. դարուն նշանաւոր զօրավարներ եղած են եգիպտական բանակին մէջ:

Խաչակիրներու երեւումը Սուրիոյ եւ Պաղեստինի հողերուն վրայ, խանգարեց հայեւարաբ բարեկամական յարաբերութիւնները:

Սալահէտտին Էյուպին, խաչակիրներու վրայ տարած ամբողջական յաղթութիւններէն ետք, ուզեց գրաւել Կիլիկիան եւս, եւ բախում ունեցաւ մեր Լեւոն Ա. Թագաւորին հետ Պաղրաս բերդին — Անտիոքի մօտ — շրջակայքը: Լեւոն պատրաստ էր բարեկամական դաշինք կնքելու Սալահէտտինի հետ, բայց դժբախտաբար Սալահէտտին հիւանդանալով Դամասկոս վերադարձաւ, ուր եւ մեռաւ:

Կիլիկիան հայկական հող դառնալէ յետոյ, մենք Հայերս սահմանակից եղանք Արաբներու եւ մեր յարաբերութիւնները աւելի սերտացան:

Անշուշտ իբր սահմանակից պետութիւններ, յարատեւ բախումներ անպակաս էին, իսկ սիրալիր դրացնութեան եւ բարեկամական զգացումները յաճախակի դարձան: Կիլիկիոյ քաջարի ու յանդուգն իշխաններէն Մեծն Մլեհ իշխանը, Հալէպի էմիր Նուրետտինի շատ մօտիկ բարեկամն էր: Նուրետտին աւելի սերտացնելու համար իր բարեկամութիւնը, Մլեհին նուիրեց Կորիսու նահանգը, — արդի Խորոզ Գալէ, էք պէգ Մէյտան, Բաճու եւ դէպի արեւմուտք Չէնճիրլիի դաշտը մինչեւ Տարպըսաք ու Սարօ-անդիքար: Նոյն Մլեհ իշխանը արաբահայ միացեալ ուժերով խաչակիրներուն վրայ տարաւ բազմաթիւ յաղթութիւններ: Վերջապէս, արեւմտեան խաչակիր պետութիւններու անհարկի միջամտութիւններով խանգարուեցան մեր փոխ-յարաբերութիւնները Արաբներու հետ եւ մենք կորսնցուցինք մեր «ցանկալին Կիլիկիան»:

Նոյնը պատահեցաւ քանի մը տարի ետք Արաբներու, որոնք սելճուք Թուրք հորդաներու արշաւանքներուն զոհ երթալով, իրենք եւս կորսնցուցին իրենց անկախութիւնը:

Ճակատագրական դժպհի դասաւորումով, մոնկոլական ծնունդ Թուրքեր իրենց հպատակ դարձուցին Արաբներն ու Հայերը: Խժդժօրէն ջարդեցին, հալածեցին, բռնացան անոնց կեանքերուն ու ինչքերուն՝ վեց դարեր, եւ ապրեցան մակաբոյծներու անյագ անտարբերութեամբ՝ Արաբի ու Հայու կենսատու երակներուն վրայ, ջլատելով բախտակից ժողովուրդներուն հոգեկան ու ստեղծագործական ուժերը, հոգեփոխելով զանոնք ռայայի ստրուկ վիճակին:

Առաջին աշխարհամարտին՝ բռնագաղթի տարիներուն, մահէ մազապուրծ ազատած Հայերը, ապաստան գտան Սուրիոյ անապատներուն մէջ եւ ասպետական Արաբներու վրաններու ու տուներու երդիքներուն տակ:

Արաբները, որքան կարելի էր, հողացին Հայերը, անոնք երբեք չմասնակցեցան Հայերու ջարդին, այլ ընդհակառակն՝ ըրին իրենց կարելին փրկելու համար զանոնք անօթութենէ ու մերկութենէ:

Հայերը ո՛ւր ալ գաղթած են, ո՛ւր որ բնակութիւն հաստատած են, եղած են երկրին հաւատարիմ քաղաքացիները: Իրենց ուշիմութեամբը եւ ստեղծագործող բնածին տաղանդովը, աշխատած են ասպնջական երկրին յառաջդիմութեան ու բարգաւաճման:

Հայերը քառասուն տարիէ ի վեր կը գտնուին Սուրիոյ եւ այլ արաբական երկիրներու մէջ իբր հիւրընկալուող տարր: Բաժնեկից եղած են անոնց տառապանքին եւ ուրախութեան, քաղաքական դետնի վրայ յետին միտք ունեցած չեն որեւէ առթիւ, այլ՝ իբր իրենց հայրենիքը սիրած ու պաշտպանած են այն երկիրները, ուր բնակութիւն հաստատած են: Հայը ցաւով դիտած է Աղեքսանտրէթ Սանճաքին անջատումը մայր հայրենիքէն եւ այս անիրաւութեան դէմ արհամարհանք ու նողկանք պահած է միշտ իր հոգիին մէջ:

Հայոց պատմութեան տեղեակ եղողներուն համար մեր վերը յիշած Հայու բարեմասնութիւնները ծանօթ իրողութիւններ են դարերու մէջէն եւ այդ արժանիքները անաղարտ ու պայծառ հասած են մինչեւ մեր օրերը:

Մեր առաջադրած այս գաղափարներուն խօսուն թարգմանը կը հանդիսանայ Օսման Թրրքի ներկայ աշխատութիւնը, էջեր Հայոց Պատմութենէն, որուն իւրաքանչիւր հատուածը յստակ կը շեշտէ Հայերու անվերապահ ու անկեղծ վերաբերմունքը զինք հիւրընկալող երկրի իշխող տարրին ու ազգին հանդէպ:

Հայ նորահաս սերունդը իր դպրոցական գրասեղաններու վրայ ունի Արաբներու պատմութիւնը՝ արաբերէն լեզուով գրուած, եւ սիրով ու խանդով կը սերտէ, կ'ուսումնասիրէ զայն:

Կը փափաքինք եւ կը յուսանք նոյնպէս, որ օր մը Հայոց լեզուն ու պատմութիւնը սիրող Արաբներ ալ գտնուին:

Մինչ այդ՝ Օսման Թրրքի այս արժէքաւոր գրքին տարածումը արագ մտաւորականներու ու քաղաքական անձնաւորութեանց շրջանակին մէջ պիտի նպաստէ մեր անձնական գոյավիճակին ամրապնդման, յեցած մեր անցեալի ու ներկայի պատմութեան անառարկելի փաստերուն, որով Հայը եղած է միշտ հաւատարիմ իր բնակութիւնը հաստատած հողերուն վրայ իշխող տարրերու հանդէպ, եւ իր բնածին տաղանդով, աշխատութեամբ եւ ստեղծագործ ոգիով պատրաստ եղած է զօրավիգ կանգնելու անոր յառաջդիմութեան:

Հայերը պարտք կը զգան իրենց խորին շնորհակալութիւնը յայտնելու հեղինակին, որ յողնաջան աշխատութեամբ առաջին անգամ ըլլալով արաբերէն լեզուով Հայոց պատմութիւն մը լոյս կ'ընծայէ:

ՏՈՔԹ. Ց. ՏԷՐ-ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԸ

ԽՄԲ.— Թուրք թերթերը սկսած են պատկերազարդ պատմութիւններ պատմել այն *կարմիր* եւ *դեղին* խրախճանքներուն մասին, որոնք տեղի կ'ունենային Մենտերէսի օրով: Կարմիրը ո՛րն է, դեղինը ո՛րն է, հասկցողը գիտէ: Ահաւասիկ փրանսական թերթ մըն ալ արձագանգ կուտայ թուրք թերթերուն.—

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԻՆ ՄԸ ԿԸ ՊԱՏՄԷ...

«Ձեզ կրնար նկարագրել այն գինարբուքները, զորս Մենտերէս եւ իր ընկերները կը սարքէին...»

«Ժուռնալ տը Ժընեւ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը գրէ.—

«Խեղճեր են դայթակղութեան տեղի տուողները...»: Հաւանաբար այսպէս կը մտածեն Մենտերէս եւ իր դեմոկրատ կուսակցութեան ղեկավարները, որոնք բանտին մէջ կը սպասեն դատուելու: Նոյն ձեւով կը մտածեն այն Թուրքերը, որոնք կ'անցնին Վոսփորի եզերքը շինուած ճերմակ մարմարէ պալատին առջեւէն ուր, ինչպէս կ'ըսեն, տեղի կ'ունենային գինարբուքները:

Արդէն ամբաստանուած՝ Սահմանադրութիւնը ոտնահարած ու նաեւ քաղաքական կեանքէն ներս ապականութիւն եւ յափշտակութիւն մտցուցած ըլլալու յանցանքով, դեմոկրատ ղեկավարները, այժմ կ'ամբաստանուին նաեւ անհատական իրենց վարած կեանքին համար:

1955 Սեպտեմբերին, Արժանթինի մէջ Պուէնոս-Այրէսի մամուլը երեւան կը հանէր շնորհազուրկ մենատէր Փերոնի սիրային արկածախնդրութիւնները:

Այսօր, Անգարայի եւ Պոլսոյ թերթերը մանրամասնօրէն կը պատմեն Մենտերէսի կառավարութեան անդամներուն «քաղցր կեանքը» ու այս ձեւով եւ անուղղակի կ'ուզեն վերջ լուծել չորրորդ[illegible] մակարդակ կառավարութենէն[illegible]

ՏԻԿԻՆ ՍԱՋԻԿ

Թրքական թերթ մը հրատարակ[illegible] տուած է յայտնութիւններ մի[illegible] գիէի որ յայտնի հանրային կին[illegible] Տիկին Սազիկ, աւելի ճանչցուած[illegible] մէն-Տարփակէզ անունին տակ, յա[illegible] րութեան մէջ գտնուած է Պոլսոյ [illegible] քապէտին եւ ոստիկանապետին [illegible] րեն է որ կը դիմէին բարձրա[illegible] պաշտօնեաները, երբ պահանջ[illegible] գտնելու մանկամարդ ընկերակ[illegible] Թուրք ղեկավարներու յղութ[illegible] բաւելու համար:

Եթէ տիկին Սազիկ յայտնութ[illegible] կ'ընէ պատճառը այն է որ կ'ուզ[illegible] դութեան մը վրէժը լուծել: [illegible] մանակ առաջ, ոստիկանապետ[illegible] մանկամարդ աղջիկներ պահանջ[illegible] տախպղղըրար:

«Ուստ րրէք, ըսաւ ան, պետութե[illegible] բարձրաստիճան անձնաւորութեան[illegible] մար է, ազնուական եւ պատուոյ [illegible] Մենտերէսի կառավարութեան...»[illegible] կառակ իր փութաջանութեան եւ [illegible] բարերութիւններուն, տիկին Սազիկ[illegible] գտնէ չորս մանկամարդ աղջիկներ [illegible] կայն քիչ մը աւելի տարիքաւոր [illegible] որ կը փափաքէր ունենալ [illegible] հիւրը: Այս «մեղքին» համար յաջորդ[illegible] իսկ կը ձերբակալուէի:

«Մինչեւ իսկ եթէ հարցնէին, կը[illegible] տէ տիկին Սազիկ, պիտի չկարե[illegible] պատմել Մենտերէսի եւ իր բարեկամ[illegible] րուն կազմակերպած գինարբուքներ[illegible] Սահմանկեցուցիչ էին: Սակայն [illegible] կրնամ ըսել այն է թէ բոլոր գինարբ[illegible] ներն ալ անխտիր, իմ աջակցութեամբ [illegible] մած են...»:

ՊԱՐՈՆ 10 %

Անգարայի մէջ, չարաթ օրուրն[illegible] գին գիտէին թէ Ճելալ Պայար, հա[illegible] պետութեան նախկին նախագահ, [illegible] իր խուցէն նախագահական ամառ[illegible] կին վճարումը պահանջած է, սակ[illegible] թէ հրաժարած չէ, այսօր սակայն [illegible] բողջ Պոլսոյ մէջ կը պատմուի թէ [illegible] խաղաց Պայար կ'ընդունէր նախ[illegible] Վոսփորի խաղաքաններու եւ [illegible] տուներու ակերուն հետ: Պայար [illegible] կուրս Թուրք ժողովուրդին երկա[illegible] թեան մէջ կարեւոր տեղ մը գր[illegible] Չորլուի, նախկին արտաքին նախա[illegible] կողքին, որ կ'անուանուէր «Պարո[illegible] տոս հարիւր», որովհետեւ մեծ գոր[illegible] պայմանագրութիւններուն վրայ [illegible] ժին կը ստանար:

Միեւնոյն, սանեն թրքական [illegible] սկսած է անուններ տալ այն [illegible] րուն, որոնք սպաննուած են Ան[illegible] եւ Պոլսոյ վերջին դէպքերու ըն[illegible] Ապրիլին: Երեք զինուոր, որոնց[illegible] կը պատկանի երիտասարդ աղջի[illegible] գտնուած են Պոլսոյ գերեզման[illegible]

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Սթալինի ձեւով: «Այս կեղծ-տեսաբաններէը կը յամառին պնդել թէ ընկերվարութեան ճամբուն մէջ կուզայ հանգրուան մը ուր այլեւս անհրաժեշտ չէ զարգացնել ծանր ճարտարարուեստը, ընդհակառակն զարկ պէտք է տալ թեթեւ ճարտարարուեստին: Այս՝ խոտորում մըն է դէպի աջ»:

Փետրուար ութին, Գերագոյն Խորհուրդը իմացաւ եւ ընդունեցաւ Մալենքովի հրաժարումը նախարարաց Խորհուրդի նախագահութենէն: Նոր նախագահ նշանակուեցաւ՝ Պուլկանին:

ՇԻՆԾՈՒ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔ

Մալենքովի հրաժարագիրը — խորհրդային բոլոր շինծու խոստովանագիրներուն նման — գրուած էր զինք մաքրագործումի ենթարկողին ոճով: Մալենքով 52 տարեկան էր: 1934էն ի վեր կուսակցական կարեւոր պաշտօններ վարած էր:

1939էն ի վեր անդամակցած էր Կեդր. Կոմիտէի, իսկ 1946ին Քաղաքական Բիւրոյին: Պատերազմի շրջանին Խորհրդային հինգ ղեկավարներէն մէկն էր: Ղեկավարած էր Սթալինկրատի գործողութիւնները:

Հրաժարագիրը, զոր ատենադրած էր հարկադրաբար, կը խոստովանէր թէ իրեն կը պակսէր «պետութիւն մը ղեկավարելու փորձառութիւնը», ինչպէս նաեւ «անծանօթ էր տեղական գործերուն», աւելին՝ կ'ընդունէր եւ կը ստանձնէր պատասխանատուութիւնը երկրին «երկրագործութեան անփառունակ վիճակին», եւայլն:

Միակ տարբերութիւնը, Սթալինի շրջանին կատարուած խոստովանութիւններուն եւ այս խոստովանութեան միջեւ, այն էր որ պէտք չունէր խոստովանելու թէ ալ հակումներ ունեցող մըն էր, ոչ ալ պնդելու թէ միջազգային համայնավարութեան յամառ թշնամին կամ կայսերապաշտներուն ի հաշիւ գործող լրտես մը եղած էր:

Պարզապէս իրեն փոխանցուեցաւ ելեկտրականութիւն արտադրող կայաններու նախարարի պաշտօնը, ու անդամ մնաց կուսակցութեան նախագահութեան:

Մալենքովի ապահովութիւն տուած էին, թէ կեղծ խոստովանութիւններ ընելով՝ իր գլուխը խախտած պիտի ըլլար, քանի որ նախագահութեան անդամները պաշտօնապէս կը ճանչցուէին «կուսակցութեան ղեկավարներ»:

Խրուշչեւ յաղթական էր: Սակայն Կեդրոնական Կոմիտէութեան, Նախագահութեան եւ Նախարարաց Խորհուրդին մէջ դեռ կային վտանգաւոր մրցակիցներ:

ԲԱՑԱՑԱՑՏ ՎՏԱՆԳԸ

Նախագահութեան անդամները — ի դէպ նաեւ Ժողովուրդը — պատճառներ ունէին մտահոգուելու Խրուշչեւի սանձարձակ ուժէն: «Դէպի աջ խոտորում» նախադասութիւնը Սթալին գործածած էր սպաննելու համար Կիրովը որուն յաջորդեցին 1935 — 39ի շրջանի մեծ մաքրագործումները:

Կրկնակի մտահոգութիւն կը պատճառէր այն վախը թէ Սթալինի նման Խրուշչեւ ինքն ալ «անսխալական» նկատուելու ճիգ մը ընէր: Սթալինի օրով, այն որ չէր բաժներ մենատէրին տեսակէտը, կ'ամբաստանուէր կուսակցութեան թշնամի:

ՄՐՑԱԿԻՑՆԵՐԸ ԿԸ ԴԱՇՆԱԿՑԻՆ

Խրուշչեւի անհամբերութիւնը, չուտով նոր Սթալին մը դառնալու համար պատճառ դարձաւ որ ժամանակաւոր կերպով բոլոր հակա-Խրուշչեւեանները գործակցին, միեւնոյն ատեն աչառանդ հնչեցնեն համախոհներու շրջանակէն ներս: Բոլորն ալ միացած էին Խրուշչեւի դէմ:

Խրուշչեւ իր տրամադրութեան ներքեւ չունէր անձնական զաղտնի ոստիկանութիւն, իսկ ԷՄ Վէ Տէն ալ Բերիայի [illegible] ուեյարդարէն ետք ցնցուած էր. կո[illegible] ցութեան պաշտօնեաները զօրավիգ [illegible] նած էին Խրուշչեւի այնքան ատեն [illegible] վերջինը չէր վտանգեր իրենց անձ[illegible] կան կեանքը: Ամէնքն ալ համաձա[illegible] թէ Խորհրդային վարչաձեւին մէջ [illegible] նականութիւնը պէտք է պահպանու[illegible] մէն գինով:

ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻ[illegible]

Մալենքով պաշտօնանկ եղած էր [illegible] տրուար 1955ին: Խրուշչեւի իշխան[illegible] նը չափաւորելու առաջին ապացոյ[illegible] դաւ՝ «Համայնավարական-բա[illegible] հրատարակութիւնը, Մարտ 1955ի [illegible] խորհրդներուն հետ բաղդատմամբ [illegible] փոփոխութիւններ ներմուծուած [illegible] Սթալինի կենսագրութեան բաժնին [illegible] Կը չեշտուէր թէ 1952 Հոկտեմբերին [illegible] մարուած 19րդ Համագումարին [illegible] դադրեցաւ կուսակցութեան ընդ[illegible] Քարտուղարի պաշտօնը վարելէ [illegible] «յետագային, մինչեւ իր կեանքի [illegible] Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարը մնաց[illegible]

Առիկա յիշեցում մըն էր թէ [illegible] ընդհանուր քարտուղարութիւնը [illegible] էր, որով Խրուշչեւ չէր կրնար [illegible] գել Սթալինի նախկին իշխանութ[illegible] Խրուշչեւ «քարտուղար» մըն էր [illegible] թէ Ընդհ. Քարտուղար:

(9 Շար.)

...գիներէն մէկուն վրայ: Անզերծման մնացորդներուն համար կրնայ ... այս մահացեալներուն համար կրնայ ... Մենտերէս եւ իր ընկերները կարելի որ արժանանան: Որովհետեւ Թուրքական բանակը կատակելու սովորութիւն ունի:

ՀՄԲ.— Հին Բիւզանդիոնը, թրքական բարերու համբաւաւոր դառնալէն ետք, ... մնացած չէ որ վարագոյր կը բարձրանայ սեղաններու վրայ: «Յա[illegible] ... աշխարհ խմբագրապետը կը գրէր ... —

ՕՆՏԱ. ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ...

Գոլոյ թերթերը կը գրեն թէ քաղաքներուն — անշուշտ ունեւորները — արտակարգ մոլեգնութեամբ տօնած են Նոր Տարին:

Բոլորն կը գործածեն.— «Վո՛ւր փախչիլ, չա՛լ օյնամայի»:

Արեւելքն ու Արեւմուտքը իրար խառնուեր են կաղանդի գիշերը, ամէնէն գոհունի եւ լիբերալ տեսարանները պարզելու համար քաղաքին առաջնակարգ պանդոկներուն եւ զբօսավայրերուն մէջ:

Միայն ամերիկեան Հիլթըն պանդոկին մէջ կէս միլիոն ոսկի ծախսուեր է, նոյն գիշերը:

Արամանդ՝ փողոցէ փողոց, զբօսատեղէ զբօսատեղ: Ինքնաշարժները կ'եռեւեւէին անընդհատ:

Թուրք թերթի մը խմբագիրը, որ շրջած էր Պոլսոյ թաղ, կը գրէ.

«Արբուն մարդ չկար այդ գիշերը, բոլորս ալ գինով էինք: Բազմութիւնը իմին խառնած լեղապարի պէս կը պարէր, կը ցատկէր ու կը մռնչէր, մասնաւորապէս Հիլթընի եւ ուրիշ շքեղ զբօսավայրերու մէջ»:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, «քաղաքին գրեթէ բոլոր մեծահարուստները, այրեր՝ սմոքինկով, կիները՝ դեկոլդէով պճնուած, գրեթէ կիսամերկ, ժամադրուած էին Հիլթընի մէջ: Հոն էին Թուրքիոյ գեղեցկութեան թագուհիները, օրուան աստղերը, երգչուհիներ եւ պետական դէմքեր»:

Մուտքը՝ 270 ոսկի, ճաշով միասին: Հազար եւ կէս հարիւր հոգի խռնուած էին այդ գիշեր:

Մարդ մը կը ճչար.

Վերջին պէս կինս մէկ ժամ կորսնցուցի...

Գոնակերպարգ պատմութիւն մը եւս, իբրեւ բարի փորուց վկայական.

Չեռքով, մատներով, շօշափումով ... կիները անհանգիստ ընող ... միայն Պէյօղլուի, Գասըմ-փաշայի կամ հանրակառքերու մէջ չէ որ ... դիպին: Աշխարհահռչակ Հիլթըն ... անտեսանելի անհանգստութեան ... դէպքեր պատահած են Կաղանդի գիշերը... Բարձր դասու պատկանող ... սմոքինկաւոր չորս պէյեր եւ ... հանըմ մը առտուան ժամը

3–4ին պահականոց փոխադրուեցան, այդ կարգի արարքներու համար: Քառասուն տարեկան հարուստ յանձնառու մը ապտակեց հաշուակալ Սաադը, որուն ձեռքը անպատշաճօրէն քանիցս հպած էր մեծահարուստ Ալիի գեղանի կնոջ կողերուն, սիրավառ խօսքերով»:

Եւ այս Թրքաբարոյ բարեկենդանը տեղի կ'ունենայ քաղաքի մը մէջ ուր այլապէս կատղած խուժան մը աշուասարասփի մատնած էր ոչ-Թուրք փոքրամասնութիւնները 1955 Սեպտ. 6ի գիշերը, մոխիրի վրայ նստեցնելով հազարաւորներ...

Հին Բիւզանդիոնն է, բազմապատկուած՝ մոնկոլեան մոլեգնութեամբ եւ տաճկցած տափանքով:

Ո՞վ հարցուց մախուած գումարներուն աղբիւր

Ո՞վ համարձակեցաւ հրապարակաւ պատմել Սեպտ. 6ի բարբարոսութեանց կազմակերպիչները:

Եւ այսօր իսկ, ո՞վ կ'երաշխաւորէ թէ նոր անակնկալներ չեն պատրաստուիր...

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28

•

ՎԱԼԱՆՍ (Յառաջ).— Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի նախաձեռնութեամբ Հայաստանի անկախութեան տարեդարձը տօնուեցաւ Մայիս 28ին, քաղաքապետարանի շքեղ թատրոնին մէջ:

Բեմը զարդարուած էր հայկական եւ ֆրանսական եռագոյներով: Մէջտեղը զետեղուած էր Արամ Մանուկեանի մեծադիր նկարը:

Վալանսի Հայութիւնն ալ, ազատութեան գաղափարին գիտակից, եկած էր յարգանքի իր տուրքը տալու այս Նուիրական տօնին:

Հանդէսը բացուեցաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ «Մարսէյեզ» եւ «Յառաջ Նահատակ» փառերգներով:

Օրուան նախագահ ընկ. Գէորգ Քիրէճեան իր բացման խօսքով Ներկայացուց օրուան տօնին իմաստը:

— Որքան կ'երկարին Սփիւռքի Հայութեան ակամայ տարագրութեան տարիները, այնքան կը զօրանայ հայրենիքի կարօտը: Այդ վառ հայրենասիրութեամբ է որ եկած ենք հոս, տօնելու համար Հայաստանի Հանրապետութեան հռչակման 42րդ տարեդարձը: Այդ հայրենասիրութենէն զուրկ են բոլոր անոնք որոնք կ'ուրանան պատմական ճշմարտութիւնը, թէ ի՞նչպէս ստեղծուած է այդ հայրենիքը:

Ապրիլեան Եղեռնի եւ հայաջինջ սարսափներուն վրայ հակիրճ ակնարկ մը նետելէ ետք շեշտեց թէ մեր դարաւոր թշնամին իր գիւային ծրագիրը իրագործելու համար, օսմանեան սպառազէն բանակը գրկած էր բնաջնջելու համար Կովկասեան Հայաստանի ափ մը Հայերը, որոնք ամիսներու մարտնչումներու բերումով, շատ դժնդակ կացութեան մէջ կը գտնուէին: Զլուսահատեցաւ սակայն հայ ժողովուրդը, ուխտեց կռուիլ: «Մահ կամ Ազատութիւն»ը իր Նշանաբանը եղաւ: Եւ Արամ Մանուկեաններու ղեկավարութեամբ, շնորհիւ ժողովուրդին կամքին ու անսահման զոհողութեանց, հայ գիւցազնը մաքառեցաւ եւ յաղթեց, պարզելով Մասիսի եւ Սիփանայ սարերուն վրայ Հայաստանի Հանրապետութեան առաջին եւ պանծալի Եռագոյնը:

Ընկերը իր խօսքերը վերջացնելէ առաջ, այստեղ յիշեց յաւէտ ողբացեալ խմբագրապետ Շ. Միսաքեանի մէկ խօսքը. «Եթէ ժողովուրդ մը ազատ ապրելու կամքն ունի, Աստուած անգամ Առաւօտ լուսոյ կ'երգէ»:

Այս առթիւ հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգանքի, ազատութեան ճանապարհին ինկող բոլոր մարտիրոսներուն համար: Յիշեց նաեւ մեր աննման Սողոմոն Թէհլիրեանը, որուն մահը խորապէս ազդեց մեր բոլորին վրայ:

Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերած էին՝ փոքրիկն Օտէթ Քէչէճեան, որ արտասանեց «Հայրենիք»ը, Օր. Մարի Աւճեան՝ «Մասեաց սար»:

Օրիորդներ Խաչերեան եւ Խաչիկեան տրամախօսութիւն մը՝ «Գեղջկուհին եւ քաղաքացին», իսկ Պ. Վարժապետեան երգեց «Խաւարել եմ»ը, եւ Կրթնողէն ընկ. Թորոսեան «Սասնոյ սարին»:

Օրուան բանախօսն էր երիտասարդ ընկեր Ժիրայր Միրիճեան, որ իր իմաստալից բանախօսութեամբ ոգեւորեց Ներկաները:

Հատուածական տօն մը չէ այս, այլ համազգային մեծ տօն մը, որ պէտք է տօնուի արժանավայել կերպով, որովհետեւ Մայիս 28ը ծնունդ առաւ հայ ժողովուրդին արիւնով եւ կամքով:

Հայութեան բոլոր թշնամիները թող գիտնան թէ հակառակ կատարուած բոլոր վայրագութեանց, Հայութեան ոգին կ'ապրի ու շինարար բազուկը կը գործէ:

Ընկ. Միրիճեան իր բանախօսութիւնը վերջացուց ծափահարութեանց մէջ՝ երբ յայտարարեց թէ «մենք հաստատ համոզումն ունինք, որ պիտի գայ օրը, տօնելու Մայիս 28ը ազատ եւ անկախ Հայաստանի մէջ»:

Հանդէսի վերջաւորութեան Պ. Սարգիս Քէփէնէկեան իր խումբով ներկայացուց «Դղումի վաճառականը» խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտը: Գործող անձերն էին Ս. Քէփէնէկեան, Մ. Գառլանեան, Մ. Թաշճեան, Ժ. Լուսեղինեան: Բոլոր դերակատարները յաջող էին իրենց դերերուն մէջ:

Հանդէսը վերջացաւ ընկեր Գ. Քիրէճեանի փակման խօսքերով: Մ.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

(Ստացուած... Ցուցիսին)

ՎԱԼԱՆՍ.— Ապրիլ 9ին, Թէաթր Մունիսիփալի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ապրիլեան անմահ Նահատակներուն Նուիրուած 45րդ տարեդարձի սգահանդէսը, զոր կազմակերպած էր Վալանսի Հայ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը, հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց: Ներկայ էին երեք կրօնապետները, Հայ Ազգ. Միութեան անդամները եւ երկսեռ հայ զաղութը անխտիր:

Երբ վարագոյրը բացուեցաւ, բեմին վրայ կը կարդացուէր խոշոր տառերով՝ «Յարգա՛նք Ապրիլ 11–24ի Նահատակներուն»: Օրուան նախագահը Հայ Ազգ. Միութեան նախագահ Պ. Գ. Սինապեան, համառօտ գծերով պարզեց մեր պատմութեան տխուր եւ մայլ դրուագները, ըսելով. «45 տարիներէ ի վեր դաղթաշխարհի Հայութիւնը կը տօնէ Ապրիլեան Եղեռնի յիշատակը, ու պիտի տօնէ այնքան ատեն որ չէ իրականացած Նահատակներուն զատը»:

Հայ Ազգ. Միութեան կողմէ Պ. Լեւոն Մաթէոսեան Ֆրանսերէն խօսեցաւ գեղեցիկ ճառ մը: Յետոյ խօսք առին երեք կրօնապետները. Կաթողիկէ համայնքին կողմէ, Հ. Գրիգոր վրդ. Պապեան, Լուսաւորչական համայնքին կողմէ, Սահակ աւագ քհնյ. Պապիկեան, Բողոքական համայնքին կողմէ Վերապատուելի Իսրայէլ Աբրահամեան: Յետոյ արտասանուեցան Ապրիլեան Եղեռնին Նուիրուած շարք մը յուզիչ ոտանաւորներ: Եղան նաեւ խմբերգներ եւ մեներգներ: Երեք համայնքներու դպրոցներու աշակերտներուն կողմէ երգուեցաւ «Հայ ապրինք»ը, ղեկավարութեամբ Վերապատուելի Աբրահամեանի: «Արաքս» երգչախումբին կողմէ երգուեցան «Մայր Արաքսի» եւ «Տէր ողորմեա»ն, ղեկավարութեամբ Օր. Մ. Խաչերեանի: Մեներգեց Պ. Հայկազատ Օհանեան «Իմ սիրելի զաւակունքս»: Արտասանեցին Օրիորդներ Օհանեան «Խօսք իմ որդուն», Մարի Աւճեան՝ «Կարօտի Նամակը», Արուսեակ Խօճիկեան «Մեր ուխտը», Պ. Անդրանիկ Մանիսարճեան՝ «Մարաս»ը:

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը, ծանօթ մտաւորական եւ հանրային գործիչ Սեդրակ Քարեան (Փարիզէն), որ փաստական տուեալներով լուսաբանեց հայ ժողովուրդին տեղահանութեան եւ բնաջնջման պատմութիւնը սեւ Թուականին, եւ կոչ բրաւ մեր սրտերուն, միշտ վառ պահել անմահ Նահատակներուն յիշատակը, համբերել ապրիլ եւ սիրել հայ մշակոյթը, մեր հայրենիքը, եւ միասնական ոգիով Հայը Հայ պահել, որպէսզի հանգիստ ըլլան մեր մեռելները:

Հասարակութիւնը սգահանդէսէն բաժնուեցաւ խոր տպաւորութեան տակ, Նուիրական Նահատակներու անմոռանալի յիշատակը հոգւոյն մէջ:

Յ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ

ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Զ.

Գոգօ, — պատասխանեց մայրիկը կէս կատակով, — տղայի հետ տղայ մի ըլլար. ով ինչ կ'ըսէ, թող ըսէ, դուն ինծի նայիր:

Գոգօն դուրս գնաց լռութեամբ եւ մտնելով խոհանոց՝ սկսեց օջախի կրակը փչել:

Երեկոյեան, ընթրիքին, Լեւոնը չերեւաց:

Մայրիկը մինչեւ անգամ չհետաքրքրուեց թէ՝ Լեւոնը ա՞ուր է թէ ոչ: Ընթրեցինք շատ տխուր. ոչ ոք չէր խօսում. ամէն մէկս ջանացինք շուտ վերջացնել եւ վեր կենալ: Ընթրիքից յետոյ՝ Գոգօն մայրիկի համար բերեց մեծ, հինական զաւաթով թրքական կոֆէ, այն զաւաթով, որով միայն հայրս էր խմում եւ Նրա մահուանից յետոյ երբեք չէր գործածուած. Մայրս բռնեց զաւաթը, արցունքի մեծ մեծ կաթիլներ կախուեցին Նրա շաղանակագոյն խոշոր աչքերից. յանկարծ տեսանք, որ Գոգօն էլ լաց էր լինում, մենք էլ միացանք այդ արցունքներին, լուռ, մորմոքիչ արցունքներին: Երկար լռութիւնից յետոյ՝ մայրս յայտարարեց.

— Այս տան մէջ ոչ մէկ փոփոխութիւն պիտի չըլլայ...

Մօրս այս յայտարարութիւնը այնքան վճռական էր, որ բոլորս էլ դողացինք:

Յաջորդ առաւօտեան, Լեւոնը հէնց որ զարթնեց, գնաց պարտէզ: Գոգօն պարտէզի ծաղիկներն էր ջրում:

Վճիտ, մաքուր, լուացուած առաւօտ էր:

Լեւոնը կամաց կամաց, տատանուելով եւ վախենալով, բայց ներքին վճռականութեամբ, մօտեցաւ Գոգոյին եւ փաթթուեց Նրա վզով: Գոգօն անմիջապէս ցնցուղը դրեց խոտի վրայ, գրկեց Լեւոնին, համբուրեց երկար եւ խորունկ սիրով շշնջաց.

— Եավրուս, իմ ազուորիկ եավրուս...

Է.

Մեծ եղբայրս, Յակոբ, պահում էր մի արաբական ձի, որ ծնուել էր մեր տանը եւ երբեք չէր տեսել արմաւենի եւ ոչ էլ Նրա սմբակները մխրճուել էին հարաւի տաք աւազներում, բայց Նրա աչքերի խորութեանը մէջ կար հարաւային պէյզաժների ամբողջ սարսուռը եւ Նրա վրնջիւնի մէջ մենք զգում էինք անհուն անապատների կարօտը:

Ձին, որի Յակոբը Մարան էր կոչում, սեւ էր, ինչպէս սեւ սաթը, փայլուն եւ ողորկ, երեք ոտները սպիտակ, եւ հաւկըթաձեւ սպիտակ՝ ճակատի վրայ:

Մարանը սանձ չէր տեսել իր կեանքում. Նա ազատօրէն մտն էր գալիս մեր տանը, մինչեւ անգամ ճաշի ժամանակ, երբ մեր ընտանիքը բոլորւում էր մեծ սեղանի շուրջը, Նա գալիս էր, դունչը հանգչեցնում էր Յակոբի ուսին եւ սպասում մինչեւ Նա շաքար տար, յետոյ դընում էր հօրս ուսին, հետոյ ապա՝ մօրս:

Մայրս անհուն բարութեամբ եւ Նոր հարսի ջինջ ժպիտով, տալիս էր վերջին շաքարը եւ հրամայում Նրան գնալ պարտէզ:

Մարանը, շաքարը խրտխրտացնելով, գնում էր դէպի պարտէզ, որտեղից Նա միանգամ վրնջում էր իբրեւ տեղեկութիւն, որ արդէն պարտէզում է:

Այս վրնջիւնի ժամանակ, եղբայրս կանգ էր առնում, մինչեւ անգամ պատառը դէռ բերանին չհասած՝ ձեռքը մնում էր օդում, հրճուանքից՝ մարմրում էր եւ շշնջում.

— Սիրեմ քեզի:

Ամէն գիշեր Յակոբը պէտք է վեր կենար, գնար Մարանի մօտ, մի անգամ նայէր, շոյէր, համբուրէր եւ վերանի մօտ, մի անգամ նայէր, շոյէր, համբուրէր եւ վերադառնար անկողին: Մարանի սենեակը (ախոռ չէր կարելի կոչել Նրա գիշերած վայրը) գտնւում էր հօրս եւ մօրս սենեակի տակը: Կէս գիշերին, յանկարծ, երբ լսում էր Մարանի խրխինջը, մեղմ եւ ջինջ, հայրս ասում էր.

— Ակոբը գնաց սիրականին քով:

Ամէն կիրակի օր Յակոբը Մարանին տանում էր հերկուած դաշտը եւ բաց թողնում. Մարանը քամու նման թռչում էր, սահում էր Նա հերկուած դաշտի վըրայից, ինչպէս սուրացող ալիք:

Քաղաքի երիտասարդների համար մեծագոյն հաճոյք էր՝ հաւաքուել դաշտը՝ տեսնելու Մարանի վազքը: Մարանը հասնում էր դաշտի պոնկին, կանգ էր առնում, պայծառ աչքերով նայում հեռուն, հեռուն: Ինչ էր երազում այդ թռչող անասունը, ով իմանար, ապա վերադառնում էր սուրացող ալիքի նման, գալիս, կանգնում էր Յակոբի մօտ: Յակոբի թեւերը բացւում էին, փաթթւում Նրա վզին, շրթունքները մօտենում էին Նրա քրտնած սեւ սաւէներին եւ համբուրում:

— Գիտես քի ամպի վրայէն կը թռի, — ասում էին շատերը:

Յակոբը բերում էր տուն Մարանին, Գոգօն անխախտ պատրաստած կը լինէր մի թարմ ձու: Յակոբն ամէն անգամ Մարանին դուրս տանելուց եւ բերելուց յետոյ՝ մի թարմ ձու էր խփում Նրա ճակատին, ջարդում, որպէսզի չար աչքերը խափանուէին:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Յունիս 12ի Կիրակի առաւօտ, ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 15 Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8), տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն Հ.Բ.Ը. Միութեան հիմնադիր եւ ազգային բարերար

Ողբ. ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ

եւ բարերար ողբ. ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆի համար։

Այս առթիւ պիտի մատուցուի քառաձայն Ս. պատարագ։

Այս մեծ բարերարներուն յիշատակը յարգող հասարակութենէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ։

ԴԻՒԱՆ Հ.Բ.Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն եւ Թագուհի Գալեան ցաւակցութիւն կը յայտնեն Պ.Պ. Ստեփան եւ Տիգրան Նաւասարդեանի, ինչպէս նաեւ Շաքայ ընտանիքին, իրենց կնոջ, մօր եւ quակին մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 25 Ն.Ֆ. կը նուիրեն Մշակոյթի տան Սողոմոն Թեհլիրեան սրահին։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Լիոնէն Վռամշապուհ քհնյ. Գարիպեան Տէր Յարութիւն քհնյ. Ճորթունեանի վախճանման առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ երէցկինին, զաւակներուն, Թորգոմ քհնյ. Փոսթեքեանի, ինչպէս նաեւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ քահանայից դասուն եւ հոգաբարձութեան եւ վախճանեալ քահանային բոլոր պարագաներուն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի յաջորդ կիրակի օր, 19 Յունիս, ժամը 15ին, Մայր Եկեղեցիի մէջ։ Բոլոր անդամները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։ Որեւէ պատճառով իրենց անդամավճարը հատուցած չեղող անդամներէ կը խնդրուի ժողովի օրէն առաջ եկեղեցիի քարտուղարութեան հասցնել առկախ մնացած գումարը եւ ստանալ համապատասխան ստացագիր, ժողովի իրենց մասնակցութիւնը օրինականացնելու համար։

× Արտաշատէն Կոստանդին Յունանեան կը փնտռէ իր որդին Գուրգէն Յունանեան։ Դիմել եկեղեցի։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Յունիս 12ին Ամենասուրբ Երրորդութեան տօնին, կէսօրէ առաջ ժամը 10·30ին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ պիտի ըլլայ եւ Մանուկներու Հաղորդութիւն։

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ ԳԵՐՊ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ։

ՅՈՒԼԻՍ 3ԻՆ

Սեբաստիոյ նահանգին Մուրատ Սուլու Ձագաւատի ... հանդէսը իր սանին շրջանաւարտութեան առթիւ՝

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏ վարժարանին մէջ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԵՆԵՏԻԿ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

ՄԵԿՆՈՒՄ՝ Օգոստոս 6
ՎԵՐԱԴԱՐՁ՝ Օգոստոս 31

Հռոմի Ողիմպիական Խաղերը զբօսաշրջիկներու խճողում պիտի պատճառեն այս տարի Իտալիոյ մէջ։

Մեր խումբին հանգիստ ճամբորդութիւնը եւ լաւագոյն բնակութիւնը օր առաջ ապահովելու համար, կազմակերպութեան աշխատանքները սկսած են։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Օրերը շուտ կ'անցնին, ցանկը շուտով կ'ամբողջանայ։

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ՝

Պ. ԹԱՐՈՆ

58, Bd. Serrurier, PARIS 19 - Métro Pré-St-Gervais

Ն. ՄԱՅԻՍԵԱՆ

45, Rue de Trévise PARIS 9 - Tél. TAI. 49-40 (Գաւիթին մէջ)

Յ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

11, Ave. Béranger, ARNOUVILLE-LES-GONESSE (S. et O.

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ.Յ.Դ. Պորտոյի Մուրատ խումբի, Հայաստանի Հանրապետութեան 42րդ տարեդարձը կը տօնուի այս Կիրակի ժամը 15·30ին Մուլէն Պլէօի ընդարձակ սրահը, Սընոն։ Կը նախագահէ ընկ. ՍԱՐԳԻՍ ՏՕՆԷՐԵԱՆ

Կը բանախօսէ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին՝ խմբերգ, արտասանութիւն, մեներգ եւ նուագ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

×

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 12 Յունիս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 5ին, Արիմեան դպրոցին մէջ, աւանդական ճաշ։ Նախօրօք արձանագրուիլ Զաւարեանի ընկերներու մօտ, եւ հեռաձայնով՝ ՄԻՇԸԼԷ 89·60 Թօփալեանի։

Կը նախագահէ ընկ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Հաւաքոյթը կը վարէ ընկեր Պ. ՉԸՊՈՒՔՃԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին.— Տիկիններ Մուրատեան եւ Գալայճեան (երգ), Պ. Զօհրապ Մուրատեան (արտասանութիւն)։

Ճոխ յայտագիր։

Ճաշագին՝ 10 Ն. Ֆ.։

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ Ժէ Սէն Լուի սրահին մէջ, Յունիս 19ին։

Կը խօսի ընկ. ԱՄԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷՅԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ԾԱԽՈՒ Է

Ազատ փոքր փավիյոն մը, Փարիզէն 15 քիլոմեթր (Անուվիլ լէ Կոնէս), 53 Րիւ տը Լիլ։ Գրել՝

Castellan

154, RUE D'ANTIBES CANNES - A. M.

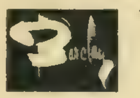

ՀԱ ՄԱՆ ԱՐԱ ● HA MAN ARA

par

LES BARCLAY

super 70.335 — 45 T. — simple 60.212

Discophiles Arméniens!

C'est une danse de chez vous à la mode de chez nous.

EN VENTE PARTOUT

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapes-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 13–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ։

Ծախքերու մասնակցութիւն 2·50 Ն.Ֆ.։

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէնսի Փավիյեօն։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԼԷՈՓՈԼՏ ԱՒԱԳԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յետաձգուած է կամքէ անկախ պատճառներով։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պէլվիլ - Լիլա հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, Մէրի Փրէ Սէն Ժէրվէի սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ)։

Երգ, պար, արտասանութիւն։

Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ աւանդավէպէն դրուագներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստագէտ ուսուցիչ Պ. Յ. Թորոսեանի։

Հանդէսի ընթացքին ճարտարապետ Պ. Եդուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին հայրենիքի նոր կենցաղին մոգական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարները։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եփրեմեան Կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ ժամը 21ին, դպրոցի փողոցին զինացի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ Շրջանակններու ընթերցում։

ՃԱՇ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիրները Յունիս 19, Կիրակի կէսօրին Մոն Սէնտրի, Պէլըվիլ ճաշարանը։

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի նախապէս արձանագրուիլ՝ 97 Րիւ Փառ Տիէօ, հեռաձայն 60–22–36 մինչեւ Յունիս 15։ Ճաշագին 18 Ն. Ֆ.։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅԵՐ ՍՋՔԵՐՆԻԴ ԼՈՅՍ

ԲԱՑՈՒԱԾ Է՝

ՄԻՇԷԼ ԱՐՍԼԱՆԻ

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

մասնագէտ արանց եւ կանանց մանաւանդ երիտասարդներու

Լաւագոյն կերպասներ, անգլիական եւ Ֆրանսական։

Դիւրամատչելի գիներ։

MICHEL ASLAN

15, Rue de la Grande Armée (Chapitre) - Marseille

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՅՈՒՆԻՍ 12, ԺԱՄԸ 13էն 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

36, AVENUE DE GAULLE, MONTMORENCY

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ — ԽԻՐՈՎԱԿԱՆ ՎԱՐԵ

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներ եւ աւանդական շամփուրով խորոված։

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

●

200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրին ժամը 13ին, գին 10 Ն. Ֆ.։ Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները։ Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը,

32, Րիւ Տը Թրէվիզ (Հեռ. ՓՐՕ. 77–73)

ՄՈՒՏՔ 1 Ն. Ֆ.

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար տիւ Նորէն մինչեւ Անկէն։ Անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրօշէի կայանը։ Շոգեկառք ժամը 10·15, 10·32, 10·45, 11·13, 11·55, 12·20, 12·32։ Վերադարձ.— Ժամը 18·30էն իւրաքանչիւր 20 վայրկեանը։

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2.30ին

Հովանաւորութեամբ Հայրապետ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ եւ Նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն։

Ակադեմական եւ գեղարուեստ ական ճոխ բաժիններով։

ԳԱՐՈՒՆԸ բնութեան կուտայ կապոյտ երկինք, կանաչ սար ու ձոր, գոյնզգոյն ծաղիկներ, պայծառ լոյս և ոսկի արեւ...

Գարունը կրնայ ձեր տունն ալ ողողել իր լոյսով ու գոյներով եթէ ձեր բնակարանը ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ, ԶԱՐԴԱՐԷՔ և ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 Bis, Bd. Sébastopol PARIS 4e

Tél. : ARC. 26-64 — Métro : (CHATELET - HALLES)

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Մեր սեփական արտադրութիւնը եղող և ամէնէն արդիական ճաշակով հնարուած առաջնակարգ ներկեր, գոյներու մեծ ընտրութիւն սէնթէթիք եւ վինիլ պատրաստութիւններու։ Նորոյթ հւղաներկեր, պատի վրայ թուղթեր, ամէն տեսակ լինոլէոմ եւ փլասթիք։

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12 — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20
166, AV. ARISTIDE BRIAND, PAVILLON-SOUS-BOIS - SEINE
4 BIS, RUE P. V.-COUTURIER, ARGENTEUIL - S. ET O. — 12, RUE BRÉZIN, PARIS 14

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 11 ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI 11 JUIN 1960

ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8821 36EME ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4622

ՕՐՈՒԱՆ ՆՈՒՔԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՁԵՒԸ

Մուսթաֆա Քեմալի հիմնած Հալք կուսակցութիւնը աւելի քան քառորդ դար ...նամբակ իշխեց Թուրքիոյ մէջ՝ բռնապետական երկաթեայ թաթի տակ պահելով բնակչութիւնը Պոլսէն մինչեւ Անատոլուի խորերը :

Նախարարները, երեսփոխանները, կուսակցականներն ու բարձրաստիճան պաշտօնեաները բառ թրք. հնաւանդ բարքերուն կաշառակերութեամբ եւ կեղծարարութեամբ պարարտացուցին իրենց քսակները :

Անոնց օրով էր, որ տեղի ունեցաւ Հայոց «Վեհալը» գոյքերու աւարը : Միլիոններու հասնող հայապատկան կալուածները ...ին գիներով Թուրքերու սեփականութիւն դարձան ։ Ոչ ոք հաշիւ հարցուց Հանրապետական Թուրքիոյ վարիչներուն :

Լոզանի դաշնագիրը ոչ մէկ հատուցում պարտադրեց քեմալական կառավարութեան։ Եւ Հայերը մնացած անտէր ու անպաշտպան՝ «դադթական»ի նուաստացուցիչ իրաւական վիճակին ենթարկուեցան հիւրընկալ երկիրներուն մէջ։ Կուրծք տալով բազմատեսակ դժուարութեանց եւ շնորհիւ իրենց բնատուր աշխատասիրութեան՝ նոր տնտեսութիւն ու դիրք ըստեղծեցին իրենց երկրորդ հայրենիքներուն մէջ :

Չունեցանք «Ամենայն Հայոց կառավարութիւն» մը, որ մեր արդար իրաւունքները պահանջէր ոճրագործ Իթթիհատի ժառանգորդներէն։ Այս վերջինները հանդարտ սրտով մարսեցին հայկական աւարը :

Հիթլերի ժառանգորդները պարկեշտութիւնն ունեցան Նացիներու գործած ոճիրները քաւելու՝ ահագին գումարներ տրամադրելով Իսրայէլի պետութեան՝ իբրեւ նիւթական հատուցում :

Անկէ առաջ Հրեաները բարոյական գոհացում ալ ստացան Նիւրէնպէրկի մէջ, ուր յաղթական դաշնակիցները արդարութեամբ մահապատիժի ենթարկեցին իրենց դահիճները :

Հայերս այդ բարոյական գոհունակութիւնն ալ չունեցանք։ Ու մեր վրէժը մեր ձեռքով լուծեցինք, երբ ամէն յոյս կտրեցինք դաշնակիցներէն :

Երբ «Վեհալը» գոյքերու աւարը ջուրը ...ելաւ, Հալքը գործադրութեան դրաւ «Ունեւորութեան տուրքը», որ կողոպուտի թանկագին աղբիւր մը եղաւ։ Իս... բարեկամները կրկին իւղոտեցան : Հանրապետական Հալք կուսակցութիւնը խոր արմատ ձգած էր երկրին մէջ : Բանակն ալ ամբողջովին ենթակայ էր իրեն :

Զինուորական յեղափոխութիւնով չէ, որ տապալեցաւ :

Երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ, երբ պետական գանձը բոլորովին դատարկուած եւ «Վարլըք վէրկիսի»ն ալ «ծամըւած» էր, ամերիկեան տոլար... Անգարայի կառավարութեան «նուէրը», շնորհիւ 1947ի Թրումընի վարդապետութեան» :

Ու հետեւելով ամերիկեան դրութեան, ...անի կոչուեցաւ «Դեմոկրատ» կուսակցութիւնը՝ «Հանրապետական ժողովրդական՝ Ճիւմհուրիյէթ Հալք» կուսակցութեան կողքին :

Հալքեր, որ այնքան դժգոհութեանց եւ ... տեղի տուած էր, 1950ին հրաժարեցաւ՝ շնորհիւ ազատ ընտրութեանց :

Դեմոկրատները չկրցան ուժեղ կազմակերպութիւն ունենալ : Անոր վարիչները ...եցին կարճ ժամանակի մէջ մեծ հարստութեան տիրանալ : Եւ բռնապետական ... միջոցներով սկսան կառավարել երկիրը : Ջնջեցին ամէնէն տարրական ազատութիւնները, անտանելի վիճակ ըս–

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷՆԵՐ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄՈՒԻՆ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՔԱՇՈՒԵԼՈՒ ՄԻՏՔ ՉՈՒՆԻՆ

Զինուորական իշխանութիւնները կը թուի թէ ամուր հաստատուած են երկրին մէջ : Նախկին կառավարութեան գրեթէ բոլոր անդամները ձերբակալուած՝ արգելափակուած են : Ոչ մէկ լուրջ ընդդիմութիւն կը տեսնուի : Ինչ կը վերաբերի ժողովրդավարական սկզբունքներով ընտրուած կառավարութեան մը կազմութեան, դեռ կանուխ է այդ մասին խօսելու համար : Արդարեւ «ժամանակաւոր կառավարութիւնը» կարծես կ'ուզէ իր ձեռքին մէջ պահել երկիրը, դեռ տասը–տասներկու ամիս : Այս իմաստով յայտարարութիւն մըն ալ ըրաւ Թուրքիոյ նոր պետը՝ զօրավար Կիւրսէլ :

Հաւաստի վերջին լուրերու համաձայն՝ յեղափոխական դատարաններ պիտի կազմուին Թուրքիոյ զանազան շրջաններուն մէջ : Նախկին կառավարութեան անդամները, որոնք կ'ամբաստանուին Սահմանադրութիւնը բռնաբարելու յանցանքով, կաշառակերութեամբ եւ կողոպուտով, եւ վերջապէս իրենց վարած անհատական շռայլ կեանքին համար, պիտի դատուին յեղափոխական դատարաններուն առջեւ : Այս դատարանները կազմուած պիտի ըլլան զինուորականներէ եւ քաղաքայիներէ :

« Զէնք կրնար թոյլ տալ որ յեղափոխական շրջանի մը մէջ, Մէնտերէս եւ իր գործակիցները դատուին պարզ դատարաններու առջեւ, որոնց վճիռը դանդաղ եւ բարդ է», յայտարարած է «Լըմոնտ»ի թղթակիցին Թուրքիոյ բանակի մէկ բանբեր :

Այս առթիւ դիտել տուած է թէ Մէնտերէս կարող եւ ճարպիկ փաստաբան մըն է, որ կրնայ օրէնսգիտական « խաղերով » յետաձգել եւ քաշքշել տալ դատավճիռը :

Ի՞նչ հիման վրայ պիտի դատուին յանցաւորները : « Համաձայն ժողովուրդին հաւաքական խիղճին եւ գիտակցութեան» պատասխանած է բանբերը :

Այս առթիւ «Լը Մոնտ»ի թղթակիցը կը չնշէ թէ զինուորական իշխանութիւնները մտադիր չեն հրաժարելու եւ իրենց տեղը տալու նոր կառավարութեան մը, գոնէ մօտ ապագային :

« Ախորժակը ուտելով կը բացուի » կ'ըսէ առածը : Եթէ Թուրքիոյ ներկայ վարիչները յամառին իրենց դիրքերուն վրայ մնալ ամբողջ ու ձգձգեն օրինաւոր կառավարութեան մը ընտրութեան թըւականը, հաւանական է որ իրենց դէմ գոյանն ուսանողութիւնը :

« Բանակին հիմնական նպատակը պէտք է ըլլայ միայն վերահաստատել ազատութիւնը : Քաղաքացիներէ կազմուած կառավարութիւն մը պիտի տիրանայ ... տեղծելով :

Մինչեւ որ պատասխանեցաւ բանակը :

Զինուորական յեղափոխութիւնը մեծ անակնկալներով յղի է :

Թուրքիան կառավարելու համար երկաթեայ թաթ պէտք է : Զինուորականները առ այժմ կը խօսին ժողովրդավարութեան անունով : Սակայն հետզհետէ իրենց ձեռքը կ'առնեն երկրին ղեկը : Ու տարակոյս չկայ, որ նոր իշխանութիւնը հետզհետէ ցոյց պիտի տայ իր ակռաները :

Նախանշանները սկսած են երեւնալ արդէն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ
ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ

Պապին անձնական տնօրինութեամբ, ի տես յառաջիկայ տիեզերական ժողովին օրակարգին նախատեսած նիւթերու պատրաստութեան եւ ուսումնասիրութեան համար, կազմուած են տասը յանձնախումբեր՝ իւրաքանչիւրը Ծիրանաւորի մը նախագահութեամբ : Կարդինալ Աղաճանեան նախագահ նշանակուած է «Առաքելութեանց յանձնախումբին» :

...առավարութեան կ'ինայ լուծել երկրին տնտեսական եւ ընկերային հարցերը » յայտարարած է ուսանողական խմբակի մը պետը : Ուրիշ խօսքով օրինաւոր եւ ժողովուրդին կողմէ ընտրուած կառավարութեան մը գոյութիւնը կը պահանջեն :

Բանակը նկատի պիտի առնէ՞ ուսանողներու այս տրամադրութիւնները : Ապագան ցոյց պիտի տայ :

Վերջին ուսանողական ցոյցերու ընթացքին սպաննուած ուսանողներէն երկուքին՝ Թուրան Էմէքսիզի եւ Նետիմ Օզփիլաթի յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցած է Պոլսոյ մէջ : Աւելի քան 100 հազար հոգի հետեւած են թափօրին ու յուղարկաւորութիւնը նախկին կառավարութեան դէմ ցոյցի հանգամանք ստացած է :

« Անիծեալ ըլլայ ան որ սպաննեց» բացականչած են յուղարկաւորները :

Քոնիայի մէջ կարեւոր քանակութեամբ զէնքեր գտնուած են որոնց վրայ Հանրապետական (Հալք) կուսակցութեան գինանշանները կան : Կը թուի թէ նախկին կառավարութիւնը բաժնած էր զանոնք եւ մահափորձերէ ետք զէնքերն զինանշանը պատրուակ բռնելով կ'ամբաստանէր Հալքեանները որպէս ոճրագործներ եւ երկրին դէմ դաւողներ :

Ցատկապէս մարզուած թրքական գումարտակ մը որ Քորէա պիտի ղրկուէր փոխարինելու համար տեղւոյն թրքական գումարտակը վար դրուած է Իզմիրի մէջ : Զօրավար Հանքիրըլի, գումարտակին պետը Ակրի (խորհրդային սահմանագլուխ) շրջանի կառավարիչ նշանակուած է : Զօրավարը լաւ ռուսերէն կը խօսի եւ մասնագէտ է սլաւական հարցերուն : Գումարտակը կրնայ կարեւոր դեր կատարել երկրի անդորրութիւնը ապահովելու համար :

Տասնըվեց նահանգապետներ ձերբակալուած են վերջերս, յայտարարած է գնդապետ Ալաթլի, զինուորական իշխանութեան բանբերը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ հեծանիւով շրջանը վերջացաւ Հինչարթի, Ֆրանսացի Ժագ Անգթիլի յաղթանակով :

ՃԱՓՈՆԻ մէջ լարուած կացութիւնը կը շարունակուի, Այզընհաուըրի այցելութեան եւ Ճափոն – Ամերիկա զինուորական դաշնագրի տարապրեթեան պատճառաւ : Կառավարութիւնը որոշած է արժանավայել շուքով ընդունիլ Մ. Նահանգներու նախագահը իսկ ձախակողմեանները դէմ են ու որոշած՝ ամէն գինով արգիլել հանդիսանալ՝ Ճափոն – Ամերիկա մերձեցման :

ԹԻԲԷԹԷՆ հակասական լուրեր կը հասնին : Կարգ մը լուրերու համաձայն Փանչէմ Լամա (երկրին հոգեւոր երկրորդ պետը) սպաննուած է Չինացիներուն ձեռքով, ուրիշ լուրերու համաձայն փախած է :

ՄԱՏՐԻՏԷՆ կը հաղորդեն թէ 352 քահանաներ բողոքագիր նամակ մը ստորագրած են Ֆրանքոյի վարչաձեւին դէմ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՇԷՀԱՊ
ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Հոգեգալստեան տօնին առթիւ, Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ Զօր. Ֆուատ Շէհապ, Կիրակի, 5 Յունիս, պաշտօնական այցի եկաւ Անթիլիաս եւ ներկայ գտնուեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր տաճարին մէջ տեղի ունեցած պատարագին :

Հաւատացեալներու խուռներամ բազմութիւն մը փութացած էր Անթիլիաս՝ պատշաճ յարգանքով պատուելու համար Նոր. Վսեմութիւնը, որուն ժամանումը ողջունուեցաւ խելայեղ ծափահարութիւններով :

Պատուոյ երկու կամարներ շինուած էին վանքի ճամբուն վրայ, որ կը յորդէր բազմութեամբ : Ժամը 10.30ին ժամանեց նախագահը, ընկերակցութեամբ վարչապետ Ահմէտ Տաուքի, նախարարներու, ինչպէս նաեւ զինուորական եւ քաղաքային բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու :

Վանքի մուտքին, նախագահը ընդունուեցաւ Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Խորէն Արք. Բարոյեանի եւ Ազգային Կեդր. վարչութեան անդամներուն կողմէ, որոնք ծափահարութիւններու տարափի մը ներքեւ զայն առաջնորդեցին եկեղեցի, ուր արդէն տեղ գրաւած էին բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ եւ օտար հիւրեր :

Յաւարտ պատարագի, նախագահն ու Զարեհ Ա. կաթողիկոս միասին բարձրացան վեհարան, ուր շրջապատուեցան բազմաթիւ անձնաւորութիւններու կողմէ : Վեհարանի մէջ կատարուած շամփանիի հիւրասիրութեան ներկայ գտնուեցան վարչապետ Ահմէտ Տաուք, ներքին նախարար Պ. Էտմոն Կասփար, առողջապահական նախարար Պ. Հասան Մէկտատ, նախագահական դիւանապետ Պ. Ժորժ Հայմարի, Լեռնալիբանանի նահանգապետ Պ. Պարտաուիլ, Հաղորդակցութեանց ընդհ. տնօրէն Պ. Ֆուատ Զատէր, տեղեկատուութեան ընդհ. տնօրէն Պ. Փեթրոս Տիպ, Մեթնի գայմագամը, Մեթնի ընտրութեանց թեկնածուներ՝ զօրավար Ճէմիլ Լահուտ, Պ. Պ. Միշէլ Մուր, Խոսեր Ապի — Ժաուտէ, Մորիս Ճէմայէլ եւ Վարդգէս Շամլեան, Պէյրութի առաջին շրջանի թեկնածուներ՝ Պ. Պ. Ժոզէֆ Զատէր, Մովսէս Տէր Գալուստեան, Խաչիկ Պապիկեան եւ Սուրէն Խանամիրեան, Գնդ. Նոֆալ, նախագահի թիկնապահ հարիւրապետ Սարտուք, Պ. Տ. Թուպաթ, Արտաքին նախարարութեան փրոթոգոլի պաշտօնատարներէն Պ. Ն. Լահուտ :

Նախագահն ու Կաթողիկոսը մօտ կէս ժամ սիրալիր խօսակցութիւններ ունեցան, ջերմ եւ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ :

Այնուհետեւ նախագահը հրաժեշտ առաւ վեհափառէն եւ ներկաներէն : Դուրս ելած պահուն, դարձեալ որոտընդոստ ծափահարութիւններով ողջունուեցաւ բազմութեան կողմէ, որ այսպէսով կու տար իր հաւատարմութեան հաւաստիքը նախագահին : «Ազդակ»

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Տէր եւ Տիկին Ստեփան Էլ – չիբէկեան	Ն. Ֆ. 150.—
Տիկին Վ. Օնպաշեան, Կրընոպլ	100.—
Խաչիկ Մկրտիչեան	50.—
Նախորդ գումար	1.330.—
Գումար	1.630.—

Նուէրները ղրկել հետեւեալ հասցէին.
Maison de la Culture Arménienne
51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)
Chèque Postal : 5.460-11

ՆՈՐԷՆ ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԵՒ ԱՆԹԻԼԻԱՍ

Ա.

ՀԱՅՐ ԵՂՆԻԿԻ ԳԻՐՔԸ

Մի բարի ձեռք ինձ ուղարկել է Սան Փաւլոյի հոգեւոր հովիւ Եղնիկ աւագ քահանայ Վարդանեանի անցեալ տարի լոյս ընծայած գիրքը, «Դէպի Հայաստան»: Գիրքը տպուած է Պուէնոս – Այրէս, —273 էջ,— եւ զարդարուած է Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի, հեղինակի եւ երէցկնոջ նկարներով :

Հայր Եղնիկի խօսուն գրիչի շնորհիւ գիրքը կարդացւում է հետաքրքրութեամբ: Հեղինակի հայրենասիրական ապրումներն երբեմն վարակում են ընթերցողին, մանաւանդ որ Հայր Եղնիկը խօսում է իբրեւ պարզ հայ–մարդ ու քահանայ, առանց գրագէտի յաւակնութիւնների, թէեւ որոշ յաւակնութիւններով : Մայր –Հայրենիքի հողի վրայ ոտք կոխող տարագիր Հայի հոգին է խօսում նրա մէջ:

Իմ նպատակը, սակայն, գրախօսական գրելը չէ, ոչ էլ Հայր Եղնիկի Հայաստանում եւ Հայաստանի մասին արտայայտուած ապրումներով զբաղուիլը : Հայաստան մեկնելիս՝ Հայր Եղնիկը ստացել է Սան Փաւլոյի համայնքէն գրաւոր յանձնարարութիւն՝ հաշտեցնել Անթիլիասը Էջմիածնի հետ՝ վերականգնելու համար Հայաստանեայց եկեղեցու միասնականութիւնը: Այդ ուղղութեամբ որոշ աշխատանք է կատարել Էջմիածնում եւ Անթիլիասում ու ձախողելով՝ դառնացած վերադարձել է Սան Փաւլօ: Իր այս աշխատանքներին նա նուիրել է գրքի մէկ մասը :

Ամէն Հայի եւ մանաւանդ, ամէն հայ համայնքի իրաւունքն ու պարտականութիւնն է մտածել եւ ջանալ վերացնել ազգային կեանքում գոյութիւն ունեցող հիւանդագին երեւոյթները: Հայութեան մէջ առաջացած պառակտումը: բնականաբար, խիստ ցաւալի է եւ զարմանալի չէ, որ Պրազիլի մեր հայրենասէր համայնքի հոգին էլ վրդովել է: Անբնական չէ, որ Եղնիկ աւագ – քահանան էլ սրտի ցաւ է զգացել եւ մտածել է իր վրայ առնել երկու կաթողիկոսների հաշտեցման գործը, բայց...

Բայց Հայաստանեայց եկեղեցին այսօր ունի երեք – չորս տասնեակ բարձրաստիճան հոգեւորականներ — կաթողիկոսներ, պատրիարք, արքեպիսկոպոսներ, եպիսկոպոսներ, առաջնորդներ ու կաթողիկոսական պատուիրակներ, պաշտօնական եւ անպաշտօն եկեղեցական հաստատութիւններ, մարմիններ եւ պաշտօնեաներ, որոնք նոյնպէս, Հայր Եղնիկի պէս, նախանձախնդիր են եկեղեցու միասնականութեան, աշխատում են այդ ուղղութեամբ, ժողովներ են գումարում, կոնդակներ են գրում, զանազան տեսակցութիւններ ու խորհրդակցութիւններ են ունենում, բայց չեն կարողանում եկեղեցու միասնականութեան հասնել, — չէ՞ք կարծում, որ մի քիչ յաւակնութիւն է Հայր Եղնիկի կողմից այդպիսի փափուկ առաքելութիւն ստանձնելը եւ չյաջողուելու դէպքում յանցանքը ուրիշի վրայ ձգելը: Սան Փաւլոյի հոգեւոր հովիւը իրեն ի՞նչ հրաշագործ զօրութիւն է վերագրում, երբ ճանապարհ էր ընկնում հաշտեցնելու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի հետ :

Ի՞նչ է Թէս Մկոյի եւ Գիքր Կակոյի կռի՞ւն է, որ գիւղի երէցը իր միջամտութեամբ պիտի հարթէր :

Իր ձախողութիւնը արդարացնելու համար Հայր Եղնիկ իր մեղադրանքներից ինձ էլ է բաժին հանել: Իբրեւ թէ ես պաղ վերաբերում եմ ցոյց տուել, չեմ հետաքրքրուել իր առաքելութեամբ, նոյնիսկ զլացել եմ ցոյց տալ նրան ճեմարանը, մինչդեռ Անթիլիասում դպրեվանքն էլ են ցոյց տուել, օղի էլ են խմցրել ....:

Ճեմարանի դռները ամէնքի առջեւ լայնօրէն բաց են, եւս առաւել հեռաւոր Պրազիլից եկած մի հիւրի առջեւ: Եթէ Հայր Եղնիկ շնորհ անէր հետաքրքրուելու ճեմարանով, անշուշտ, իր գրքում ուրիշ բան կը գրէր :

Նոյնքան անարդար է Հայր Եղնիկի՝ մեղադրելով ինձ որ զլացել եմ օգնելու իր առաքելութեան: Նախ ես որեւէ հանգամանք չունէի այդ գործում եւ, ծանօթ լինելով ամբողջ հարցին, չէի կարող այնքան միամիտ լինել, որ մի քահանայի կամ իմ միջնորդութեամբ Կաթողիկոսական երկու աթոռները պիտի հաշտուէին: Միւս կողմից՝ Հայր Եղնիկը ինձանից որեւէ գործնական բան չուզեց: Ինքը բանակցութիւններ է ունեցել կաթողիկոսի հետ, գնացել – եկել է Անթիլիաս, ինձ որեւէ բան չի առաջարկել,— ի՞նչ իրաւունք ունի, ուրեմն, իր գրքում ինձ մեղադրելու :

Բայց կարեւորը այս չէ: Անձնական վիրաւորանքները կամ վշտացումները նշանակութիւն չունին հասարակական խնդիրներում: Էականը Հայր Եղնիկի — եւ մեր բոլորիս — մտահոգութեան հիմնական հարցն է — հայ կեանքում տիրող անհամերաշխութիւնը եւ պառակտումը վերացնելու կարելիութիւնները :

Կան միամիտներ, որոնք հաւատում են, որ եթէ երկու կաթողիկոսներ մի տեղ իրար հետ հանդիպեն ու կողք – կողքի նստելով՝ սրտբացօրէն խօսեն, վէճ ու կռիւ կ՚անհետանան եւ սիրոյ ու խաղաղութեան թագաւորութիւն կը հաստատուի Հայոց երկնակամարի տակ: Եւ կան Երջանիկ լաւատեսներ, որոնք կարծում են, որ եթէ կուսակցութիւնները ազգային գործերին չխառնուեն, սէր եւ համերաշխութիւն կը տիրէ եկեղեցու մէջ եւ եկեղեցուց դուրս, ազգի բոլոր հատուածներում :

Հիմա էլ ահա այդ լաւատեսութիւն է սկսում գրգռել գերագոյն մարդկանց ջղերը : Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կոնդակ է գրել համերաշխական ոգիով : Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Ամերիկա է գնացել ձիթենիի ոստը ձեռքին : Խաղաղութեան եւ սիրոյ հրաւէր է կարդում: Մնում է որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսն էլ նոյն ոգիով համակուի եւ մի փոքր ճամբորդութիւն յանձն առնէ, Էջմիածնում եւ Անթիլիասում անմիջապէս սէր ու խաղաղութիւն կը հաստատուին: Ո՞վ, սուրբ միամտութիւն ...

Փորձենք հասկանալ, ի՞նչ է որ կը կատարուի մեր շուրջը եւ ի՞նչ հիմքեր կան լաւատեսութեան :

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(Շար.)

ՓԱՍԹԵՐՆԱՔԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

ԽՄԲ.— Արեւմտեան լրագրական սպասարկութիւնները Մոսկուայէն հաղորդած են հետեւեալ մանրամասնութիւնները ռուս մեծ բանաստեղծ Փասթերնաքի յուղարկաւորութեան ընթացքին տեղի ունեցած կարգ մը յատկանշական դէպքերու մասին: Այդ դէպքերը հասարակ տեղիք ըլլալէ շատ հեռու՝ ընդհակառակն ժողովրդային արդար պոռթկումի պահ մը ըլլալու բնոյթը ունին:

Քանի մը հազար հոգի, ուր աչքի կը զարնէին բազմահարիւր ուսանողներ, երէկ հետեւեցան անհետացող բանաստեղծի դագաղին :

Փերետելքինոյի գերեզմանատան մէջ, խորհրդային ծանօթ փիլիսոփայ եւ գրական քննադատ Վալանթէն Ասմիւս արտասանեց դամբանական մը, ուր ըսաւ ի մէջ այլոց. «Հազուագիւտ գրողներ կը նմանէին Փասթերնաքի եւ ցանցառ էին անոնք՝ որոնք ունէին անոր պատուախնդրութիւնը եւ համոզումներու կորովի հաստատամտութիւնը : Հակառակ իրեն դէմ մեր բռնած դիրքին, հակառակ այն խիստ քննադատութիւններուն զորս նետեցինք իր երեսին, Փասթերնաք մնաց միշտ իր համոզումներու պաշտպանութեան պատնէշին վրայ, դարձաւ խորհրդանիշ մը, միշտ հաւատաց իր համոզումներուն ճշմարտութեան, Օրինակը տալով թէ գրագէտ մը ինչպէս պէտք է պաշտպանէ իր տեսակէտը»:

« Ցորչափ ռուս լեզուն գոյութիւն ունենայ աշխարհի վրայ, գոյութիւն պիտի ունենայ եւ ինչ որ գրած է Փասթերնաք: Խորհրդային մեծագոյն գրողներէն մէկն էր: Իրեն հանդէպ ունեցած մեր տուրքը գուցէ երբեք չկարենանք վճարել » :

« Փասթերնաք չէր հաւատար արուեստը արուեստին համար գաղափարականին: Բայց կը հաւատար որ գրողներուն պարտականութիւնն է խօսիլ իրենց ժամանակակից մարդոց եւ բացատրել իրենց ընտրած ճամբան : Իր վէճերուն մէջ ան չէր յարձակեր մեր ընկերային գրու[...] կամ վարչաձեւին վրայ: Բայց կ[...] րունք մը զոր իրապէս ընդունա[...] Փասթերնաք, որ է այն տեսակէտ[...] բանի ուժը կրնայ մարդիկը առա[...] դէպի նորն ու բարին: Այս կէտին [...] համախոհ էր Թոլսթոյի եւ Թո[...] պէս չհասկցուեցաւ .. Վերջին[...] խստապահանջ ինքն իրեն նաեւ [...] ժամանակակից գրողներուն համար [...] խորշէր միջակութենէն ու պատեհապաշ[...] տութենէն ...»:

Յուղարկաւորութեան թափորը [...] ու համեստ : Ներկաներուն մէջ [...] պաշտօնական անձնաւորութիւն. [...] հանդերձ: Հոն էր Տիկին Իլիա Էր[...] ուրգ, որ կը ներկայացնէր իր [...] նը:

Վալանթէն Ասմիւսէն ետք, [...] երիտասարդ մը բազմութեան [...] դուրս գալով, ցնցեց իր հասակը [...] ներբողը հիւսել Փասթերնաքի [...] բանաստեղծ եւ թարգմանիչ, յայտա[...] րելով նոյնպէս թէ՝ «անիկա միակ [...] Նորդը կը հանդիսանար արեւմտեան [...] արեւելքի միջեւ մշակութային կա[...] ամրապնդման »:

Ամբոխը լռութեամբ եւ խոր երկիւ[...] ծութեամբ մտիկ կ՚ընէր: Ցանկարծ լռութիւնը խզուեցաւ, սկսան բազմաթիւ դայրոյթի կանչեր լսուիլ, մանաւանդ, երիտասարդ յայտարարեց թէ՝ Փասթերնաք ժառանգ թողուցած էր [...] պատգամ մը որ կը թելադրէր թէ [...] չէր երբեք մոռնալ քրիստոնէութեան [...] պատուիրանները որոնք մարդոց կը [...] շնչէին սէր եւ եղբայրութիւն ».

Ցանկարծ, ամբոխին մէջէն յառաջ[...] [...]ղակ մը. «Գործաւոր դասակարգը [...] [շ]նորհակալ է յաւէտ Փասթերնաքի»

Ուրիշ ձայն մը աւելցուց. « Շնոր[...] կալութիւն նաեւ արուեստագէտ[...] կողմէ: Զմայլելի գիրք մըն էր գրած եւ սակայն այդ գրքին հրատարակու[...] ը արգիլեցին »:

Եւ ահա, պատանի մը, դուրս գա[...] շարքերէն, բարձրութեան մը վրայ [...] եւ սկսաւ «Տօքթ. Ժիվակոյէն» էջեր [...] տասանել :

Այնուհետեւ յուղարկաւորութիւ[...] [...]րունակուեցաւ առանց միջադէպ[...], սակայն, երբ դագաղը իջեցուեցաւ [...] եւ արարողութիւնը վերջացաւ, [...] բազմահարիւր երիտասարդներ [...] գերեզմանատան մէջ եւ կարդա[...] արտասանել Փասթերնաքի բանաս[...] ծութիւնները :

Իր ամուսնոյն մահէն ետք, Փասթերնաքի այրին թոյլ տրուած է [...] ապրիլ այն տնակին մէջ, ուր երկար տարիներ ապրեցաւ ու ստեղծագործեց մեր օրերու մեծագոյն [...] տեղծներէն մին:

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ
Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Այն փաստը թէ բոլորն ալ միացած՝ որոշած էին արգելք հանդիսանալ Խրուշչեւի անձնական մենատիրութեան հաստատումին, պատճառ դարձաւ որ այս վերջինը որոշ զիջումներ ընէ: Ծանրակշիռ որոշում մը առնուեցաւ, որ յեղաշրջեց համայնավար աշխարհը: Արդարեւ, որոշուեցաւ Թիթոյին հետ խաղաղութիւն հաստատել ու այս պաշտօնը յանձնուեցաւ Խրուշչեւի:

ԵՐԵՐՈՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Այնքան ատեն որ Խրուշչեւ իր ձեռքին մէջ չէր յաջողած կեդրոնացնել երկրին գերագոյն եւ բացարձակ իշխանութիւնը, ստիպուած էր զգոյշ շարժիլ եւ քաղաքական ու ներքին հարցերու մէջ խուսափիլ վերջնական և վճռական որոշումներ առնելէ: Թէեւ կը զգար թէ Սթալինականութեան քաղաքականութիւնը եթէ ծաւալէր՝ կրնար սահմանափակել իր անձին իշխանութիւնը, այսուհանդերձ չէր կրնար Սթալինական երեւալ, այլապէս իր դէմ պիտի ցցուէին ապասթալինականութեան կողմնակիցները:

Միշտ կողմ փոխեց եւ երերուն քաղաքականութիւն մը ընտրեց: Եթէ իր դիրքը պիտի պաշտպանուէր միանալով Մոլոթով – Քականովիչ – Սուսլով Սթալինական եռեակին, կը միանար անոնց: Այլ առիթներով կողմնակից դառնուեցաւ հակասթալինական՝ Մալենքովին եւ Միկոյեանին:

Միջազգային քաղաքականութեան մէջ կողմնակից էր խաղաղ համակեցութեան, միեւնոյն ժամանակ՝ խիստ քաղաքականութեան, նայելով թէ որ խմբակը մեծամասնութիւն կը ներկայացնէր:

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Մասնագիտական եւ կազմակերպչական յատկութիւններ ունէր Խրուշչեւ: Իր ուժը կը կայանար անոր մէջ որ մոլեռանդ մը չէր: Չունէր հաստատ եւ վերջնական համոզումներ: Իր միակ փափաքն էր գոյատեւել եւ պաշտօնի յառաջացում ունենալ: Այս կէտին մէջ Սթալինին կը նմանէր:

Սթալինի ժամանակ հարկադրուած էր զսպել իր շուտ բորբոքող խառնուածքը, յանկարծական բարկութիւններ, անզգոյշ գիտողութիւններ ընելու սովորութիւնը : Բարձրացումի իր ճամբուն վրայ մտածեց թէ դիրքը բաւական ամուր էր ու կրնար «բնական» երեւալ:

Այժմ, վերստին ստիպուած էր զգոյշ գտնուիլ: Ու ինչ որ կարեւոր էր, պէտք էր որ շարունակէր եւ զօրացնէր մէկը միւսին դէմ հանելու իր աշխատանքները: Պէտք էր որ նոր դաշնակիցներ ճարէր, իսկ ունեցածներն ալ գիտնար հաստատ պահել:

Հաւանաբար բանակը սիրաշահելու կը ձգտէին իր կարգ մը կարգադրութիւնները (մեծ վարկեր յատկացնել, մասնագէտներ տրամադրել, եւայլն):

Մալենքովի պաշտօնազրկումէն մէկ ամիս ետք, Խրուշչեւ յաջողեցաւ վեց նոր մառէշալներ հաստատել Խ. Միութեան մէջ: Անոնցմէ Ս. Ա. Կրէչքօ, անդամ էր Ուկրանիոյ Քաղաքական Բիւրոյին, երբ Խրուշչեւ էր ղեկավարը: Ուրիշ մը՝ Ք. Ս. Մոսքալէնքօ, պաշտօնի բարձրացում ունեցած էր Բերիայի ձերբակալութեան օգնած ըլլալուն համար:

ՄԵՔԵՆԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մինչ Խրուշչեւ զբաղած էր իր դիրքը զօրացնելու — ամէն տեղ կ՚աշխատէր իր համախոհները տեղաւորել, — մնացեալները, որոնք ամէն գնով կ՚աշխատէին արգելք հանդիսանալ նոր Սթալինի մը երեւումին, կը ձգտէին արդարացնել Թիթօն:

Սթալինի շրջանին հակաթիթոյականութիւնը իր գագաթնակէտին հասած էր: Այս վերջինը կ՚ամբաստանուէր իբրեւ աշխատաւոր դասակարգի եւ համայնավարութեան թշնամի, կայսերապաշտութեան գործակալ, եւայլն:

Վարշաւայի մէջ, 1948ին կոմինֆորմ դատապարտեց Թիթօն: Դատապարտութիւնը միաձայնութեամբ եղաւ, իսկ Մաօ Ցէ Թունկ անձնապէս [...]տեց Թիթօն: Կարճ՝ թիթոյականութեան դէմ պայքարը մաս կազմեց խորհրդային միջազգային քաղաքականութեան.

Արբանեակ երկիրներուն մէջ, հազարաւորներ մահուան դատապարտուեցան իբրեւ Թիթոյական:

Թիթօն «անպարտ» արձակելով [...] դարձնելով Քաղաքական Բիւրոյի [...]դամները կ՚ուզէին.

1 — Վերջ դնել Սթալինի անսխալականութեան առասպելին, որով Սթալինականները պիտի վարկա[...]ուէին:

2 — Ազատ արձակելով «Թիթոյականները», մեծ հարուած մը տրուած [...] ըլլար արբանեակ երկիրներու Սթալինական ղեկավարներուն:

3 — Այս քայլը պատճառ պիտի [...]նար որ հակասթալինական [...] սատականար :

(Շար. 10)

ԱԶԳԵՐՈՒ ԹԱՏՐՈՆԸ

Այս տարուան թատերաշրջանը (Լօթնի– րորդը), դժբախտաբար, ինչպէս բախնք կ'անցնի միապաղաղ ու թե– թեւ։

Զանազան երկիրներու կողմէ տեղի ու– նեցան երգի ու պարի փոլքլորային ե– լոյթներուն քով, Ազգերու Թատրոնը այս տարեշրջանին տակաւին չկրցաւ տալ դասական միջազգային թատրոնի եւ կամ ժամանակակից թատրոնի լաւագոյն գոր– ծերէն մին։

Մանաւանդ անցեալ տարուան Ազգերու Թատրոնի գործունէութեան բաղդատ– մամբ, ուր ներկայացուեցան անգլիական խումբին կողմէ «Համլէթ»ը, գերմանա– կան խումբին կողմէ դարձեալ Շէյքսփի– րի «Յուլիոս Կեսար»ը, ռուսական գերա– սաններու Չեխովեան գործերը եւ սկան– տինաւեան երկիրներու եւ հելլենական խումբին դասական գործերը, այս տարի այս ձեւի կազմակերպութիւնը արձանա– գրած է խեղճ նահանջ մը։

Անգլիները, Երիտասարդ անգլիացի գերասաններ ուղեցին փայլուն մուտք մը ընել, ներկայացուցին «Համլէթ»ը, սակայն անյաջող ձեռնարկ մը եղաւ եւ ռուս-ֆրանսական մամուլի միաձայն կար– ծիքին անգլիացի երիտասարդ դերասան– ները «Համլէթ»ը ստացաւ միայն ու մի– այն «Դպրոցական Հանդէս»ի մը բնոյ– թը ․․

Դարձեալ անցեալ տարի, Ազգերու Թատրոնի խաղացանկին վրայ, իտալա– կան խումբ մը ներկայացուց Կոլտոնիի ծանօթ մէկ գործը՝ «Երկու տիրոջ ծառա– յող Արլըքէն»ը ։ Միլանի «Փիքոլօ Թէա– թրօ» ի գերասանական կազմին կողմէ ներ– կայացուած այս խաղը մեծ ընդունելու– թիւն գտաւ ։

Այս տարի, սակայն իտալական դերա– սանախումբը նոյնպէս ձախողանք մը ար– ձանագրեց Ազգերու Թատրոնի բեմին վը– րայ

Արդարեւ, Ներկայիս, Նափոլիի Սան Ֆերտինանտօ Թատրոնի դերասանական կազմը կը ներկայացնէ գար մը առաջ ապրած իտալացի ԹատերագիրՓասքուա– լէ Ալթավիլլայի մէկ Թատերակը՝ «Փու– լիչինէլ՝ Նափոլիի մէջ»։

Ծնած եւ դերասան Փասքուալէ Ալթա– վիլլա 1806էն մինչեւ 1872, այսինքն իր մահուան Թուականը, գրած ու ներկայա– ցուցած է հարիւրէ աւելի Թատերակներ ։

Փուլչինէլ Նափոլիի մէջ» խիստ ծի– ծաղաշարժ դաւեշտ մըն է ։ Գործողու– թիւնը կ'անցնի Նափոլիի հին եւ աղքատ թաղամասի մը մէջ, որուն բնակիչները կ'ապրին տարօրինակ կեանք մը ։ Հոն ա– մէն ոք զիրար կը ճանչնայ, սերտ բա– րեկամութեան դուզընթաց կայ հանապա– զօրեայ կագ ու կռիւը, կիները ամէն ժամ իրարու մազերը կը բզկտեն ... անմիջա– պէս հաշտուելու համար յետոյ, բո– լորը կ'երգեն, կը պարեն, կ'ողջագուր– ուին եւ այս սիրագեղ արտայայտութիւն–

-ներէն ետք, կը ջանան զիրար խաբել ․ ․ ․

Արդար ըլլալու համար պէտք է ըսել որ այս խաղը ունի իտալական բարքեր յատ– կանշող խեղկան «տեղական գոյն » մը։ Սան Ֆերտինանտօ Թատրոնի դերասանա– կան խումբը, առաջնորդութեամբ ծանօթ իտալացի բեմադիր էտուարտօ տէ Ֆիլի– փոյի, զմայլելի խաղարկութեամբ մը քանի մը օրէ ի վեր բազմահարիւր մար– դոց ծիծաղ կը բաշխէ, եւ սակայն, մա– մուլը միշտ անդրդուելի կը մնայ իր ա– նողոք դատաստանին մէջ։Կ'ըսեն ու միշտ կը պնդեն Թէ իտալական Թատրոնը եւս այս տարի իր փայլէն մեծ բան կորսնցու– ցած է եւ Փասքուալի Ալթավիլլայի երկը ոչինչով կրնայ փոխարինել Կոլտոնիի արդէն ներկայացուած գործերը ։

Ազգերու Թատրոնի այս եօթներորդ տարեշրջանի բացման սկզբնական օրե– րուն անոր ղեկավար տարրերը հանրու– թեան ներկայացուցին փայլուն ծրագիր մը, ուր արձանագրուած կային մեծ գոր– ծեր եւ մեծ անուններ ։

Սկզբնական այդ ծրագիրներուն մէջ իր առնենին կարդացինք ի մէջ այլոց որ աշ– խարհահռչակ ողբերգակը՝ Օրսոն Ուէլս այս տարուան Ազգերու Թատրոնին իր մասնակցութիւնը պիտի բերէր Շէյքսփի– րի «Վենետիկի վաճառականը»ով, որուն

մէջ հանրութեան պիտի ներկայանար Շէյլոքի տիպարով։

Դժբախտաբար, սակայն, այդ ծրա– գիրը ցարդ մնացած է թուղթի վրայ եւ մեծանուն ողբերգակը Ազգերու Թատրո– նին իր մասնակցութեան առընչութեամբ կենդանութեան որեւէ նշոյլ ցոյց չի տար։

Մաղթելի է որ այս կազմակերպութեան եւ յոյթներուն լրումին չհասած, նոր եւ փայլուն գործ մը գար հրահրելու շիջելու մօտ եղող Ազգերու Թատրոնի կրակը, որպէսզի միջազգային թատերական ար– ուեստի այս կազմակերպութեան համար չըսուի Թէ՝

« ․․․ Եւ ծնաւ մուկն շնչին ․․»։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՆՇԱՆ ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ ՆԵՐՍ

Լիբանանի խորհրդարանական ընտրա– պայքարի թոհուբոհին մէջ Պէյրութի ազ– գային կեանքին բնական ընթացքը բոլո– րովին խանգարուած է։ Այս տարի Հա– յաստանի Հանրապետութեան տարեդար– ձի հանդէսներ ալ տեղի չունեցան ։

Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճե– մարանի աշակերտութիւնը միայն, Մա– յիս 27ին, Լսարանական Միութեան նա– խաձեռնութեամբ, տօնեց Հայաստանի Հանրապետութեան Տարեդարձը ։ Նոր սրահը բերնէ բերան լեցուած էր երկսեռ աշակերտներով եւ ուսուցիչներով ։

Բուն հանդէսին անցնելէ առաջ, Գի– տական առարկաներու դասատու Պ. Հը– րաչ Տասնապետեան ոգեկոչեց նորերս մեռած Սողոմոն Թէհլիրեանի անմահ յի– շատակը։ Հայաստանի Հանրապետու– թեան ծագման եւ զարգացման պատմա– կանը կարդաց վեցերորդ դասարանի աշա– կերտ Զարեհ Սուրուզեանը։ Եղան ար– տասանութիւն, երգ, նուագ աշակերտ– աշակերտուհիներու կողմէ։ Փակման խօսքը ըրաւ Պատմութեան դասատու Պ. Երուանդ Փամպուքեանը։ Ճեմարանի ա– շակերտութիւնը պահ մը ապրեցաւ ան– կախ Հայաստանի խանդավառ մթնոլոր– տին մէջ։

Լսարանական Միութիւնը, ուսուցիչ Գրիգոր Շահինեանի ղեկավարութեան ներքեւ, այս տարի յարատեւ եւ բեղուն գործունէութիւն ցոյց տուաւ ։

ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

2 Յունիս, 1960, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 20ին՝ Փարիզի ձայնասփիւռի հա– մանուագային երաժշտութեան բաժնին մէջ հաճոյքը ունեցանք ունկնդրելու Փրօքոֆիէֆի դաշնակի երկրորդ քոնչեր– թօն, ընկերակցութեամբ Ազգային Նուա– գախումբի եւ առաջնորդութեամբ ղեկա– վար Փրիքըրի ։ Առաջին անգամ չէ որ Ռաֆֆի Պետրոսեան կը նուագէ այս խումբին հետ, որուն ընկերակցութեամբ նուագելը իրենց արուեստին մեծագոյն վարձատրութիւնը կը նկատեն բոլոր ֆը– րանսացի երաժիշտները. պէտք է աւել– ցնել որ Ռ. Պետրոսեանի նուագած քոն– չերթօն, հակառակ իր գեղեցկութեան, մանաւանդ երրորդ բաժնին որ հրա– պուրեց զմեզ իր արեւելեան ներշնչու– մով, կը մօտենայ ամէնէն մեծ դաշնա– կահարներն իսկ իր անսովոր դժուարու– թիւններով ։

Ռաֆֆի Պետրոսեան այս վերջին երկու տարիներու ընթացքին իր երաժշտական գործունէութիւնը կեդրոնացուցած է ար– տասահման, ճամբորդելով Եւրոպայի եւ Միջին Արեւելքի մէջ տալով բազմա– թիւ նուագահանդէսներ որոնցմէ երկու– քը Պուլկարիա։ Հակառակ այս երկար բացակայութեան, հազիւ Փարիզ վերա– դարձած, վերագրաւած է կարեւոր դիրք մը երաժշտական շրջանակին մէջ։ Յուն– ուար 11ին՝ Շուբօ նուագահանդէսներու ընկերակցութեան հրաւէրին վրայ, Կա– մոյի սրահին մէջ Պէթհովէնի առաջին քոնչերթօն նուագելէ վերջ, Փետրուար 19ին սրահ Ատիարի մէջ կուտար ռէսի– թալ մը, միաժամանակ ձայնագրութիւն– ներ կատարելով միջազգային փոխանա– կութիւններու կազմակերպութեան հաշ– ւոյն ։

Յառաջիկայ Նոյեմբերին Ռաֆֆի Պետ– րոսեան պիտի մեկնի դարձեալ արտա– սահման երկար շրջապտոյտ մը կատարե– լու ; Հաճոյքով կը տեղեկանանք սակայն որ իր այս բաժանումէն առաջ, երկրորդ ռէսիթալ մը կազմակերպած է ամսոյս 15ին՝ Զորեքշաբթի երեկոյ, սրահ Ատիա– րի մէջ։

Ն. Ա.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴԵՂԻՆ ԱՆՁՐԵՒ

Ապրիլ 25ին, առաւօտուն, դեղին անձ– րեւ տեղաց Երեւանի վրայ ։

Մթնոլորտային հարցերու ուսումնա– րանին մասնագէտները յայտարարեցին Թէ դեղին անձրեւ կուգայ՝ երբ օդային վերընթաց ուժեղ հոսանքները մեծ քանակութեամբ դեղին փոշի կը բարձրացնեն երկինք։ Մթնոլորտային վերին խաւերուն մէջ փոշին ամպի նման յառաջ կը մղուի, յետոյ անձրեւի նման կը թափի վար։ Այդպէս է պատահած, այս տարի, Ապրիլին, Հայաստանի զա– նազան շրջաններուն մէջ։ Նման երեւոյթ– ներ շատ պատահած են բնութեան մէջ, — օրինակ, այն տարի, քանիցս գունա– ւոր անձրեւներ տեղացած են Հայաստանի մէջ։ Փետրուարին, Ստեփանաւանի, Ա– մասիայի, Սիսիանի շրջաններուն մէջ տեղաց դեղին եւ կարմիր ձիւն։ Այս գու– նաւոր ձիւնը, որոշ տեղեր, նստած էր մինչեւ տասը սանթիմէթր ։

ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌ

Հայաստանի ձայնասփիւռի եւ պատ– կերասփիւռի վարչութեան վարիչը, Ա. Աբրահամեան, «Երեւան» թերթին մէջ կը գրէ Թէ 120·000 հոգի ձայնասփիւռի գործիք կը գործածեն Հայաստանի մէջ, եւ 24·000 պատկերասփիւռի գործիք ։

Նորքի դեղատեսիլ բլուրին վրայ սկը– սած են շինել պատկերասփիւռի հաղոր– դումներու հոյակապ կեդրոն մը ։

Երեւան ձայնասփիւռով հաղորդակցու– թեան մէջ է Մոսկուայի, Թիֆլիսի, Բա– գուի եւ այլ մեծ քաղաքներու հետ ։ Օ– րական յատկացուած է 20·5 ժամ ձայ– նասփիւռի համար, 3·5 ժամ՝ պատկերա– սփիւռի համար։ Հաղորդումներ կը կա– տարուին նաեւ ռուսերէն, քիւրտերէն, արաբերէն եւ Թուրքերէն լեզուներով ։ Աւելի քան 13 տարիէ ի վեր՝ Երեւան ձայնասփիւռի հաղորդումներ կը կատարէ արտասահմանի Հայերուն համար, «վառ պահելու համար արտասահմանի հայ աշ– խատաւորութեան հայրենասիրութիւնը եւ ծանօթացնելու համար հայրենիքին ա– ռօրեայ կեանքը »։

Աշխարհի 24 երկիրներէ, կը գրէ Աբ– րահամեան, անցեալ տարի Երեւան ղրկ– կուած են 3650 նամակ, շնորհակալու– թիւն յայտնելու համար այդ հաղորդում– ներուն մասին ։

Ամերիկացի մը, որուն առողջական վի– ճակը շատ լաւ չէր, հիւանդանոց ուզեց ժամադրութիւն մը առնել նշանաւոր բը– ժիշկէ մը, քննուելու համար ։

— Երեք շաբաթ յետոյ բժիշկը պիտի կրնայ ընդունիլ ձեզ, պատասխանեց քար– տուղարը ։

— Երեք շաբա՞թ, գոչեց հիւանդը մը– տահոգ։ Բայց, կրնայ ըլլալ որ մինչեւ այն ատեն մեռնիմ ։

— Օ՜, ատոր համար հոգ մի ընէք, պատասխանեց քարտուղարը։ Այդ պարա– գային ժամադրութիւնը չեղեալ կը նկա– տենք ։

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Զ.

Յակոբի ամբողջ գրասանքը Մարանն էր երբ միջնակարգն աւարտեց եւ հայրը նրան առաջարկեց գնալ բարձրագոյն դպ– րոց՝ նա մերժեց միայն այն մտահոգու– թեամբ, որ Մարանին չէր կարող տանել հետը Պոլիս, Պրուսա կամ Եւրոպա։

Յակոբի ընկերները, նրա հասակակից– ներն էլ տանը չէին մնում, նրանց մէջ դարձել էր արուեստ, որոնում էին աղջիկ– ներ զանազան անկիւններում, դռների ճեղքերից, պատուհանների բացուածքնե– րից, եկեղեցում, փողոցում, բաղնիքի դրան առաջ։ Նրանց խօսակցութիւնը կինն էր. շարչաֆի մէջ փաթաթուած այդ ան– ծանօթ, գեղեցկական, միստիկ արարա– ծը, որի ձայնը տանելովայ էր անում նրանց հոգին։

Նրա հասակակիցներից շատերը պսակ– ուեցին, երեխաներ ունեցան, ոմանք նը– ւնուած էին, ոմանք էլ արդէն վաղուց խորտակուած ապօրինի կենակցու–

թիւնների համար, մի քանիսը բռնուեցին Մարիցայի տանը, բայց Յակոբը սիրում էր Մարանին եւ նրանով լցնում իր հոգու ամբողջ պարապը։

Նրա համար ամենաերջանիկ օրն այն էր, երբ պէտք է գնար արօտները Մա– րանի հետ։ Տանում էր հետը մի վրան, անկողին եւ եփել–թափելու անհրաժեշտ պիտոյքներ եւ գնում արօտ։

Ուրեմն Յակոբը, ամբողջ երեք ամիս, պիտի ապրէր Մարանի հետ շունչ շնչի, գիշերը պիտի քնէր վրանի տակ, Մարանն էլ գլուխը կախ արած նրա գլխի վրայ։ Ամբողջ օրը Մարանն ուտում էր Թարմ խոտը եւ կշտանալուց յետոյ՝ կանգնում էր արեւի տակ եւ անվերջ երերում էր գլուխը դէպի վեր եւ դէպի վար, իսկ Յա– կոբը նստած վրանի շուաքում՝ դիտում էր ու հրճւում։

Յակոբը ժամերով խօսում էր Մարանի հետ, հարց էր տալիս, պատասխաններ ստանում, ծիծաղում, երբեմն մտերմօ– րէն կշտամբում նրան եւ անցկացնում ժամանակը։

— Մարա՛ն, էսօր աղէկ կերե՞ր ես, — հարցնում էր Յակոբը։

Մարանը վրնջում էր։

— Շուտով տուն տ'երթանք, — ասում էր Յակոբը։

Մարանը պոչը Թափ էր տալիս, գլու– խը երերում։

— Հը՞, չես ուզեր, կ'ուզե՞ս շատ կե–

նանք։

Մարանը մօտենում էր Յակոբին, կծում ֆէսը եւ Թափ տալիս օդում։

Այսպէս անվերջ խօսում էին նրանք, երկու մտերիմ ընկերների պէս. ո՛չ մի տարաձայնութիւն, ո՛չ մի անհամութիւն երկու ընկերների միջեւ։

Երեկոները Յակոբը պառկում էր վրա– նի դրան առաջ, երկնքին յառած՝ եր– գում էր։ Մարանը կանգնած լսում էր նրան առանց շարժուելու. այդ մշտապէս անհանգիստ անասունը ո՛չ մի շարժում չէր փորձում եւ երբ Յակոբը դադրեցնում էր երգը, Մարանը գլուխը կախում էր տխուր։

— Նորէն խա՞ղ ըսիմ քեզի համար, հա՞, Մարան, — հարցնում էր Յակոբը։

Մարանը իբրեւ պատասխան, վրնջում էր ոսկեհնչիւն։ Յակոբը սկսում էր.

Լավանդամըն շիշէսի, (*)
Իչինտէ մէնէմշէսի,
Բէն Մարանը սեւերիմ,
Ջիկէրիմըն քէօշէսի։

Կեանքը սահանում էր, ինչպէս ան– վերջ եւ մեծաթեւ մի առուակ։

Աշնան մէջերին Յակոբը եւ Մարանը վերադառնում էին տուն։ Հայրս եւ մայրս դիմաւորում էին երկու ընկերներին։ Յա– կոբն առողջ, մեծղի, հզօր, արեւից եփած, ինչպէս խաղողի ողկոյզը, ամբողջ վրա– յից բուրում էր դաշտերի եւ կանաչների Թարմ հոտը, իսկ Մարանը գիրացած, աշխոյժ, աւելի եւ աւելի պայծառացած, վճիտացած աչքերով եւ աւելի ոսկեհնչիւն վրնջիւնով։

Նրանք իրենց հետ տուն էին բերում հեռաւոր դաշտերի Թարմութիւնը, բե– րում էին իրենց հետ աստղերի ձայնը։ Երբ Մարանն արձակում էր իր առաջին խրխինջը, մեզ Թւում էր, որ լուսաւոր– ւում էր մառայլ տունը, կարծես ոսկեայ սալի վրայ աստղեր էին ընկնում եւ պայ– Թում։

Մայրս ասում էր հօրս.

— Հաջի էֆէնդի՛, կէնէ տունը եղաւ տուն։

Տունը տուն դարձնողը Յակոբն էր եւ իր անբաժան ընկերը, մի անբաժանելի եւ ամենացանկալի մասը տանը, որի ձայնը կախւում էր մեր տան բոլոր պատերից, անկիւններից, առաստաղից եւ պարտէզի բոլոր ծառերի ճիւղերից։

Յակոբը քաշում, բերում էր երեխայի օրօրոցը, երեխան մէջը, դնում բակի մէջտեղը եւ ասում Մարանին.

— Վրայէն անցի՛ր։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

(*) Դուխսու շիշը,
Մէջը մանուշակը
Ես Մարանին սիրում եմ,
Սրտիս անկիւնը։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Գրիւսէլլէն Տէր եւ Տիկին Աւետիս Է – միրզեանք եւ Գ. Լեւոն Սելճիկեանք 50ա–կան Ն. Ֆ. Մկրտիչ Աւագեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի :

Մէզոն Ալֆորէն Տիկին Այճեանք 30 Ն. Ֆ. Տէր Յարութիւն քհնյ. Ճորթունեանի մահուան առթիւ :

Հ. Յ. Դ. Իսիի Զաւարեան կոմիտէն 30 Ն. Ֆ. կը նուիրէ ողբ. ընկեր Ս. Տէր Թովմասեանի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Երէցկին Իսկուհի Ճորթունեան, Գ. Ստեփան Ճորթունեան, Տէր եւ Տիկին Գամէր Գոչեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն Հայր. Գաստուիրակ Սերովբէ Եպիսկոպոսի, քահանայից եւ Դպրաց Դասերուն եւ հոգաբարձութեան, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ՏԷՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔՀՆՅ. ՃՈՐԹՈՒՆԵԱՆի վախճանման առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Յառաջիկայ կիրակի, Յունիս 12ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ պիտի մատուցուի քառաձայն պատարագ եւ պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն Ազգային եւ Եկեղեցական բարերարներ Պօղոս Նուպար փաշայի, Ռաֆայէլ Մարկոսեանի եւ զրադէտ Արշակ Չօպանեանի յիշատակներուն :

×

Յունիս 12ի Կիրակի առաւօտ, ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 15 Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8), տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիր եւ ազգային բարերար

Ողբ. ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐի

եւ բարերար ողբ. ՌԱՖԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆի համար :

Այս առթիւ պիտի մատուցուի քառաձայն Ս. պատարագ :

Այս մեծ բարերարներուն յիշատակը յարգող հասարակութենէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ԴԻՒԱՆ Հ.Բ.Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պէլվիլ – Լիլա հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, Մէրի Փրէ Սէն Ժէրվէի սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ) :

Երգ, պար, արտասանութիւն :

Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ աւանդավէպէն դրուագներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստագէտ ուսուցիչ Պ. Յ. Թորոսեանի :

Հանդէսի ընթացքին հարտարապետ Պ. Եդուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին հայրենիքի նոր կենցաղն մոգական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարները :

ՅՈՒԼԻՍ 3ԻՆ

Սերաստիոյ Ճանանչին Մուրատ Ռուսումնասիրացի հանդէսը իր սանին շրջանաւարտութեան առթիւ՝

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏ վարժարանին մէջ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԼԷՈՓՈԼՏ ԱԻԱԳԵԱՆԻ
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
Յետաձգուած է Յունիս 17ին :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Փորտոյի Մուրատ խումբի, Հայաստանի Հանրապետութեան 42րդ տարեդարձը կը տօնուի այս Կիրակի ժամը 15.30ին Մուլէն Պլէօի ընդարձակ սրահը, Սընոն :

Կը նախագահէ ընկ. ՍԱՐԳԻՍ ՏՕՆԷՐԵԱՆ

Կը բանախօսէ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին՝ խմբերգ, արտասանութիւն, մեներգ եւ նուագ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

×

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի 12 Յունիս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Էրմեան դպրոցին մէջ, աւանդական հաճ : Նախօրօք արձանագրուիլ Զաւարեանի ընկերներու մօտ, եւ հեռաձայնով՝ ՄԻՇԸԼԷ 89-60 Թօփալեանի :

Կը նախագահէ ընկ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Հաւաքոյթը կը վարէ ընկեր Պ. ՉԸՊՈՒՔՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին.— Տիկիններ Մուրատեան եւ Գալայճեան (երգ), Պ. Զօհրապ Մուրատեան (արտասանութիւն) :

Ճոխ յայտագիր :

Ճաշագին՝ 10 Ն. Ֆ. :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ Ժէ Սէն Լուի սրահին մէջ, Յունիս 19ին :

Կը խօսի ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷՅԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաև երգախաղ ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ :

Տախէրու մասնակցութիւն 2-30 Ն. Ֆ. :

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէն – սի Փավիյեօն :.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի յաջորդ կիրակի օր, 19 Յունիս, ժամը 15ին, Մայր Եկեղեցիի մէջ : Բոլոր անդամները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ : Որեւէ պատճառով իրենց անդամավճարը հատուցած չեղող անդամներէ կը խնդրուի ժողովի օրէն առաջ եկեղեցիի քարտուղարութեան հասցնել առկախ մնացած գումարը եւ ստանալ համապատասխան ստացագիր, ժողովի իրենց մասնակցութիւնը օրինականացնելու համար :

Ա Ղ Ք Ա Տ Ա Խ Ն Ա Մ Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՅՈՒՆԻՍ 12, ԺԱՄԸ 13էն 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

36, AVENUE DE GAULLE, MONTMORENCY

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներ եւ աւանդ ական շամփուրով խորոված :.

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

•

200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրին ժամը 13ին, գին 10 Ն. Ֆ. : Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները : Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը,

32, Րիւ Տը Թրէվիզ (Հեռ. ՓՐՕ. 77–73)

ՄՈՒՏՔ 1 Ն. Ֆ.

ՓԱՆՈԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Նորէն մինչեւ Անկէն : Անցնիլ կամուրջը, եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրօյիի դարանը. Շոգեկառք ժամը 10.15, 10.45, 11.13, 11.55, 12.20, 12.32 Վերադարձ. ժամը 18.30էն իւրաքանչիւր 20 վայրկեանը :

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՊԻՏԻ ԽՕՍԻՆ՝ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԸ, ՊԱՐՈՆՆԵՐ՝ ՍԵԴՐԱԿ ՔԱՐԵԱՆ
Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ԵՒ Գ. ՖԷՆԷՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը պիտի բերեն. — Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան, Պ. Պ. Ա. Գմբէթեան, Լ. Աւագեան (ջութակ), Օր. Աժտէրեան (դաշնակ), Պ. Մ. Պօղոսեան մեներգ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Կ. Ափրիկեանի, Օր. Մարանկօզեան (արտասանութիւն) :

Խմբերգ Փարիզահայ երգչախումբի կողմէ ղեկավարութեամբ Պ. Արա Պ... թեւեանի :

Տոմսերու մասնակցութեան նուէր մուտքի տոմսեր 2 եւ 3 Ն. Ֆ., կը գտնուին Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատան եւ շրջանի բոլոր եկեղեցական եւ կրթական մարմիններու մօտ :

բոլոր միութիւններուն :

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հաատրակաղեն· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց· 22Ն· Ֆր·
Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ԿԻՐԱԿԻ 12 ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE 12 JUIN 1960

ԼԵՏ. — ԹԻՒ 8822 36EME ANNEE Fondateur . SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ. 16րդ ՏԱՐԻ. ԹԻՒ 1623

ՕՐՈՒԱՆ ՆՕԹԵՐ

ՅՈՒՍԱԴՐԻՉ ԵՐԵՒՈՅԹ

Կրնանք ըսել, որ բոլոր այն յոռետեսները որոնք՝ նախապաշարուած պայմանական եւ նահանջապաշտ մտայնութեամբ՝ մութ ու յուսահատական կը տեսնեն մեր երիտասարդութեան ապառնին ներկայ գտնուէին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի 12րդ պատգամաւորական ժողովին, որ գումարուեցաւ Յունիս 4 – 6 Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

Վստահ ենք, որ անոնք կատարեալ հոգեփոխութեան պիտի ենթարկուէին։

Արդի մեծ գոհունակութեամբ հետեւեցանք իրենց ժողովներուն։

Առաջին յուսադրիչ երեւոյթն այն էր, որ բացումէն մինչեւ փակումը, ամբողջ երեք օր վիճաբանութիւնները տեղի ունեցան հայերէն լեզուով։ Ոչ մէկ օտար բառ իրենց խօսակցութեանց մէջ։ Փարիզի եւ գաւառի պատգամաւորներն ու պատգամաւորուհիները կը խօսէին մեր մայրենի լեզուով։ Մասնաւոր ճիգ մը նշմարելի էր իրենց մօտ՝ օտար բառ չգործածելու համար։

Կեդրոնական վարչութեան եւ մասնաճիւղերու տեղեկագիրները լսեցինք ուշադրութեամբ։

Նոր Սերունդի երիտասարդ աղջիկներն ու տղաքը գիտակից իրենց կազմակերպութեան առաջադրած դերազոյն նպատակներուն՝ կը մնան գաղափարական բարձր դիրքի վրայ։

Ծնած այս հիւրընկալ երկինքին տակ, դաստիարակուած ֆրանսական լեզուով ու մշակոյթով, սերտօրէն կապուած են իրենց երկրորդ հայրենիքին, սակայն միաժամանակ կը սիրեն Հայութիւնը, կը զգան թէ իրենց երակներուն մէջ կը հոսի նայիրեան արիւնը։ Անզուսպ փափաքն ունին ճանչնալու իրենց Հայրերուն պատմութիւնը, ուսումնասիրելու Հայ ազգին անցեալը, անոր զարաւոր մշակոյթն ու արուեստը եւ աշխարհի քաղաքակրթութեան բերած նպաստը։

Ու քանի, մօտէն կը ծանօթանան այս բոլորին, այնքան աւելի կը փարին Հայութեան ու հպարտ կը զգան, որ հայ են ծնած։

«Հայրենասիրական դասընթացք»ը ընդհանուր հետաքրքրութիւն արթնցուցած է Փարիզէն մինչեւ գաւառ, նոյնիսկ մինչեւ Միջին Արեւելք։ Գաւառի մասնաճիւղերը իրենք ալ կ'ուզեն օգտուիլ դասախօսութիւններէն, լաւագոյնս ճանչնալու համար ազգը, որուն զաւակներն են։

Մեծապէս յուզիչ էր Կիրակի իրիկուան խնճոյքը Հայ Մշակոյթի Տան երկրորդ յարկին վրայ, որ լոյսերու մէջ կը փողփողէր։ Ամբողջ երեք ժամ Նոր Սերնդականները արբեցան հայաշունչ միջավայրի մէջ։ Կ'արժէր տեսնել թէ ինչպէս անոնք երգեցին Հայրենասիրական յեղափոխական երգեր, ազատ թռիչք տալով իրենց խանդավառութեան։ Ծնողները չէին կրնար զսպել իրենց հիացումը եւ կը հարցնէին իրարու, որ զարմացական չէր թէ ինչպէս, երբ, ուր սորվեր էին անոնք այդ երգերը, որոնց մէկ մասը ծանօթ չէր նոյնիսկ ծերերուն։

Նոր Սերունդը յայտարարուեցաւ վերելքի եւ բարգաւաճման տարի։

Պատգամաւորները բոլորն ալ ոգեւորուած վերադարձան իրենց շրջանները, խոստանալով կրկնապատկել, նոյնիսկ եռապատկել իրենց անդամներուն թիւը։ Նոյնով տեղի պիտի ունենայ իրենց ամառնային բանակումը, Կրենոպլի շրջակային մէջ, Լաֆրէյի գեղատեսիլ միջավայրին մէջ։

Բանակումը իր փառատօնով դարձած է արդէն աւանդական, ո՛չ միայն Նոր Սերունդին, այլ նաեւ Ֆրանսայի Հայութեան եւ օգափոխութեան գացող Հայրենակիցներուն համար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՆՈՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է

Երեւութապէս գոնէ, կը թուի թէ Թուրքիա գտած է իր բնականոն վիճակը։ Վերջին օրերուն կացութիւնը հանդարտած է ու ամէն ոք կը զբաղի առօրեայ իր գործերով։

Առժամեայ կառավարութեան բանբերը յայտարարած է թէ նոր սահմանադրութիւնը մշակուած է ու արդէն իսկ վաւերացուած՝ յեղափոխութեան գերագոյն կոմիտէին կողմէ։

Բնագիրը ամբողջութեամբ ներկայացուած է զօրավար Կիւրսէլին ու հաւանական է որ այս վերջինը վաւերացնէ զայն, այս օրերուն։ Սահմանադրութեան մանրամասնութիւնները պիտի հրատարակուին ի մօտոյ։

Հանրապետութեան նախկին նախագահը՝ Ճէլալ Պայար եւ նախկին վարչապետը՝ Ատնան Մենտերէս հիւանդատար ինքնաշարժով Անգարայի զինուորական վարժարանէն — իրենց բանտարկութեան վայրը — փոխադրած են անծանօթ վայր մը։ Զինուորական բանբերը մերժած է ըսել թէ ո՞ւր։ Ըսողներ կան թէ նախկին նախագահը արեան ճնշումէ կը տառապի, իսկ նախկին վարչապետին ջղային դրութիւնը խանգարուած է։

Հաւանաբար մայրաքաղաքի զինուորական հիւանդանոցը փոխադրուած ըլլան։

Թուրք սպաներ որոշած են ամուսնական իրենց ոսկի մատանիները նուիրել պետութեան որպէսզի պետական արկղին մէջ դրամ գոյանայ։

Վերջին հաշուեքննութիւններէն երեւան ելած է թէ պետութեան գանձը պարապ է, աւելի ճիշդ պիտի ըլլայ ըսել, «պարպուած է» Մենտերէսի եւ ընկերներուն կողմէ։

Քոնեայի մէջ գաղտնի պահուած նոր զէնքեր երեւան ելած են։ Նախկիններուն նման Հալք կուսակցութեան զինանշաններ կը կրեն։ Ինչպէս գրած էինք նախկին կառավարութիւնը այդ զէնքերով ցոյցեր կը կազմակերպէր ու յետագային փաստ բերելով զէնքերուն վրայ դրոշմուած Հալքի զինանշանները, կ'ամբաստանէր ընդդիմադիրները որպէս խառնակիչներ եւ երկրին դէմ դաւողներ։

X Ճափոնի դէպքերուն առթիւ կը յիշուի թէ ինչ պայմաններու տակ անձնասպան եղած են Թոքիոյի թուրք դեսպանը եւ կինը։ Երբ Ազգ· Ժողովի նախագահը Գոլաթքան, Թոքիօ գնաց անցեալ տարի որ ընդունուեցաւ կայսեր կողմէ ուզեց որ ինք ալ ընդունի Հիրո — Հիթօն դեսպանատան մէջ եւ հրաւիրելու պաշտօնը յանձնեց դեսպանին։ Այս վերջինը բացատրեց թէ կայսրը երբեք չերթար նման հրաւէրներու, բայց Գոլաթքան պնդեց։ Կայսրը մերժեց եւ Ազգ· Ժողովի նախկին նախագահը այնքան ծանր խօսքերով վիրաւորած է թուրք դեսպանին կինը այս առթիւ, որ անձնասպան եղած է, ինչպէս նաեւ ամուսինը, քիչ յետոյ։

Որոշուեցաւ նաեւ ամէն տարի տօնել «Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Օր»ը։ Նոր Սերնդականները առիթ պիտի ունենան որոշ աշխատանք տանելու, որպէսզի գեղարուեստական հանդէսով մը ներկայանան հասարակութեան, անոր ցոյց տալով իրենց կատարած նուաճումները։

Հայերէնի դասընթացք, հայրենագիտական դասախօսութիւն, բանակում, փառատօն եւ Նոր Սերունդի Օր։ Ահա՛ թէ ի՛նչ առաջադրանքներ ունի երիտասարդական այս կազմակերպութիւնը, որուն կը սպասէ փայլուն ապագայ մը։

Կը մաղթենք ամէն յաջողութիւն Նոր Սերունդի Կեդրոնական վարչութեան եւ մասնաճիւղերուն։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանը հետեւեալ հաղորդագրութիւնը ստացած է· —

×

Թիւ 416.

Ազգիս Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդուած մեր Եկեղեցւոյ Միութեան եւ ներքին խաղաղութեան ոգիով եւ ի նկատի ունենալով Երուսաղէմի Միաբանութեան դիմումը, Մայր Աթոռի լիազօր պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ·ի Յունիս 4ի թուակիր զեկուցագիրը, ինչպէս նաեւ Եղիշէ Եպիսկ· Տէրտէրեանի, վերջին երկու նամակների բովանդակութիւնը, 1960 Յունիս 7ին որոշեց բաւ համարել Եղիշէ Սրբազանի նկատմամբ 1957ի Ապրիլին եղած կարգադրութիւնը վերադարձնելով Նրան նաեւ Արքութեան պատիւը։

Ն· Սրբութիւնը սրտագին կոչ է անում Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան եւ ժողովրդեան եղբայրական սիրոյ եւ միաբանութեան ոգիով գործելու ի շինութիւն եւ ի պայծառութիւն Երուսաղէմի Հայոց Ս· Աթոռին։

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

ՃԱՓՈՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

■

Ճէյմս Հէկըրթի, Սպիտակ Տան բանբերը Օքինավայէն Թոքիօ հասած է ու արկածալից մինչեւ անգամ ծիծաղ շարժող կացութեան մէջ գտնուած է։

Ճափոն – Ամերիկա զինուորական դաշնագրի վաւերացման առթիւ ու Յունիս 16ին Այզընհաուըրի Ճափոն այցելութեան կապակցութեամբ Ճափոնի ձախակողմեան տարրերը բուռն ցոյցեր կը կազմակերպեն ու կ'աշխատին ամէն գնով արգելք հանդիսանալ երկու երկիրներու մերձեցման։

Ցուցարարները օդակայանի ճամբան փակած են ու արգիլեց որ ամերիկացի պետական մարդը դէպի քաղաք ուղղուի։ Ինքնաշարժը որուն մէջ տեղ գրաւած էր՝ Հէկըրթի պաշարուած է բազմահազար ցուցարարներու կողմէ որոնք քարկոծելով «տուն գնա՛» պոռացած են։ Մեծ դժուարութիւններով Սպիտակ Տան մամուլի քարտուղարը յաջողած է ինքնաշարժին վրայ յատկապէս թռչող թռչանին շարժուն սանդուխներէն բարձրանալ ու այս ձեւով իր օձիքը ազատել ջղայնոտ բազմութենէն։

Ի նպաստ Ամերիկայի ալ ցոյցեր տեղի ունեցած են, աջակողմեան եւ ազատական դեմոկրատներու կողմէ։ Հակամարտ խումբերու միջեւ բախումներ տեղի ունեցած են։

Ոստիկանութիւնը միջամտած է։

Արտաքին նախարարը՝ Ֆուճիյամա եւ Հէկըրթի չեշտած են թէ նախատեսուածին պէս Այք Ճափոն պիտի այցելէ, Յունիս 19ին։

Շաբաթ 60·000 հոգի հաւաքուած էին խորհրդարանին առջեւ, ցուցատախտակներով, որոնց վրայ գրուած է «Այզըն – հաուըրը չենք ուզեր»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ թէեւ յորդապուեցաւ բայց ոչ նախատեսուածին պէս ամբողջական ձեւով։ Կրթական հաստատութիւններուն մէջ 90 առ հարիւրի հասած է բանթողներու թիւը։ Թղթատարութեան մէջ վաթսուն առ հարիւր· Քաղաքապետարաններուն մէջ 35 առ հարիւր· իսկ շոգեկառքերը եւ հանրակառքերը գործած են բնականոն։

Օսլիի եւ Պուրժէի օդակայանները գրեթէ փակ մնացած են, իսկ հիւանդանոցներուն մէջ խնամք տրուած է միայն անհրաժեշտ պարագային։

ԺԸՆԵՒԻ մէջ Արեւելք եւ Արեւմուտք վերստին դէմ դիմաց նստած են լուծելու համար զինաթափութեան կնճռոտ հարցը։ Քննութեան առնուած է խորհրդային վերջին ծրագիրը։ Արեւմուտք շահեկան կէտեր նկատած է Խորհրդային նոր ծրագրին մէջ։ Այնուամենայնիւ վիճելի կէտերը շատ են։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թագաւորը եւ վարչապետը Արաբ Միացեալ Հանրապետութիւնը այցելելու հրաւէր ստացած են՝ գնդապետ Նասրի կողմէ։ Այս վերջինին Յունաստան պտոյտը վերջ գտած է։ Յունիս 13ին Եուկոսլաւիա պիտի այցելէ եւ տեսակցի մարշալ Թիթոյի հետ։

ԹԻՊԷԹԻ մէջ ծանր ընդհարումներ տեղի կ'ունենան տեղացիներուն եւ Չինացիներուն միջեւ։ Պարզ մը լուրերու համաձայն որոշ շրջաններու մէջ Թիպէթցիները յաջողած են պարտութեան մատնել համայնավար Չինացիները։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ եւ Իսրայէլի յարաբերութիւնները միշտ լարուած են Այխմանի պատճառաւ։ Հաւանական է որ վարչապետ Պէն Կուրիոն տեսակցութիւն մը ունենայ նախագահ Ֆրոնտիզիի հետ, Փարիզի մէջ, ուր պիտի գան երկուքն ալ Յունիսի ընթացքին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Մեր Վանքերը

Ուր էլ որ լինես ամբողջ աշխարհում,
Ուր որ ապրել է մի ցեղ մարդկային,
Թէ որ չգտնես այնտեղ հայ մարդուն,
Մի վանք կը գտնես՝ հայ գիրը ճակտին:

Աստղերի նման Հայերն են ցրուել,
Ցրուել, շաղ եկել չորս կողմն աշխարհի,
Ու ոմանք յացով ուրիշի ձուլուել
Իրենց վանքերն են թողել աղօթքի։

Ու քարձւնքներում գիւղ ու քաղաքի,
Հայոց աշխարհի ամէն մի հովտում,
Կոթողներ ունենք հանճարեղ մտքի,
Որ դեռ լալիս են ու դեռ աղօթում։

Կարծես անթառամ ծաղիկներ լինեն,
Լեռների վրայ, վիհերի եզրին,
Որոնց գմբէթները՝ աւերակ թէ չէն՝
Բոյն են հալածուած աղաւնիներին։

Մարդկային ձեռքի հետքեր չեն կարծես,
Ծնունդ են ձեռքի մի աստուածային,
Նրանք գիտութեան բերդեր են պէս-պէս՝
Վահան են եղել իմ ժողովրդին։

Փրկութեան, յոյսի ու լոյսի բերդեր,
Մեր մշակոյթի հնոցներն անշէջ,
Նրանք են տուել միացում ու սէր,
Եւ անմահ ոգին ներշնչել մեր մէջ։

Նրանք են մեր սուրբ լեզուն մայրենի,
Նրանց զանգերի ղօղանջն՝ անհագանգ՝
Որ չմոռնանք մեր հողն հայրենի՝
Սրբութիւն սրբոցն՝ համայն լուսնի տակ։

Ինչքան էլ լինենք իրարից հեռու,
Ու ցրուած մնանք աշխարհում նսեմ,
Դարձեալ անմահ է կապը հայ Ոգու,
Հայրենի սէրն ու հաւատը վսեմ։

Ու ամէն մի վանք՝ մի ըմբոստ ոգի,
Մի Մասիս սար է ամէն մի գմբէթ,
Մի վառ կանթեղ է յոյս ու տենչանքի
Ամէն մի Հայի սրտի մէջ յաւէտ։

Որպէս խոր հաւատ, մթնում լոյս, փարոս,
Որպէս հայ հոգին՝ իրար շղթայուած,
Կանգուն կը մնան գմբէթներն Հայոց,
Մասիսների պէս յաւերժին գամուած։

ՎԱԶԳԷՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՆՔԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Է.

Գոլիարդիկա կը կոչուի գրական ժառանգութիւն մը, զոր մշակած են Միջին Դարու վանականները, արեւմտեան Եւրոպայի մէջ,— նիւթը՝ կին եւ գինի :

Լատիներէն տաղաչափքերու հաւաքածութիւն մը, որու մասին առաջին անգամ խօսած է Ֆրանսայի մէջ, Լանկլուա, 1892ին : Յետոյ լռութիւն ; Գերմանները աւելի կանուխ հետաքրքրուած են այս ստեղծագործութիւններով, հարկ է աւելցրնել՝ որոնելով ոչ այնքան գեղեցկագիտական արտայայտութեանց նորութիւններ, որքան նոր զէնքեր իրենց թշնամութեան համար՝ ընդդէմ հռովմէական եկեղեցիին. Մեր օրերուն, այս նիւթով զբաղած է ռուս տիկին մը, Օլգա Դոբիաշ – Ռոյդեստվենսկի, հնագրութեանց դասախօս Լենինկրատի համալսարանին, թելադրութեամբ Շարլ Վիքթոր Լանկլուայի, որու աշակերտն է ;

Տիկին Օլգա կը ներկայացնէ ընդարձակ մատենացոյց մը 1549էն ի վեր հրատարակուած գործերու, զորս փնտռած, գտած ու քննած է, առաւել՝ յոգնաջանչ պրպտումներ կատարած է արեւմտեան Եւրոպայի մատենադարաններուն մէջ, ուր կը պահուին ձեռագիրներ, քիչ անգամ միայն լոյսի շող տեսած, — «Գոլիարդոսներու բանաստեղծութեանց» բնագիրները : Սպառիչ ուսումնասիրութիւն մը՝ այն նիւթին մասին, զոր պիտի ներկայացնեմ, յետոյ բերելու համար այստեղ միջնադարեան հայ վանականներու տաղերգութիւնը հանդիպահայեաց, նիւթը միշտ նոյնը՝ կին եւ գինի :

×

Ի՞նչ կը նշանակէ, նախ, «գոլիարդոս» :

Շփոթութիւն մը կը տիրէ անուան շուրջ : Վանքի այս տաղերգութեանց հեղինակներուն մասին առաջին անգամ խօսողները ... թշնամիներ են, — հռովմէական եկեղեցին՝ իր եպիսկոպոսական ժողովներով, բողոքական եկեղեցին՝ հակահռովմէական պայքարի իր զտած եւ հնարած զէնքերով : Մին թշնամի, միւսը բարեկամ, անոնք աշխատած են խաթարել այս բանաստեղծութեանց նկարագիրը՝ ըստ իրենց ցանկութեանց : Ռոմանթիքները, որոնք մասնաւոր սէր մը ցոյց կուտային միջնադարեան «խաւարին», ձեռնարկեցին գործի՝ որոնելու համար « վանքի ծաղիկներուն » իսկական գոյները : Հաւաքեցին, ընդօրինակեցին, դասաւորեցին, վանքերէն ու մատենադարաններէն լոյս աշխարհ բերին «թաղուած գանձը», բայց եւ այնպէս առաջին այս որոնումներուն հեղինակները եւս, իրենց կարգին, վնասեցին իսկական գնահատութեան աշխատանքերուն : Չի բաւեր ծաղիկ քաղել, ծաղկեփունջ շինել, այլ եւ հարկ է պահպանել ծաղիկին գոյնը, որքան ուկորը, ծաղիկին բոյրը, որքան կերպասը :

Նման հաւաքածոներու կազմութեան տեսակէտով՝ առաւելագոյն հասկացողութիւնը ու մանրախուզութիւնը ցոյց տուին Գեսեբրեխտ եւ Վաթթընպախ : Բայց սոնք ալ, իրենց կարգին, կը մեղադրուին թէ նպաստած են նախապաշարումներու նուիրագործումին, ինչպէս եւ թիւրիմացութեանց հաստատագրութեան : Այսպէս եւ յաւերժացուցած են տարազը, «գոլիարդոս», որ կը տրուի այս տաղաչարքերուն հեղինակներուն : Արդար մնալու համար՝ աւելցնենք, որ Վաթթընպախ կը նախընտրէ ջնջել «գոլիարդոս» տարազը եւ, ահա թէ ինչո՛ւ, իր դանձարանը կ'անուանէ «Միջին Դարու լատիներէն աշխարհիկ կշռոյթներ», ըսել կ'ուզէ՝ տաղեր :

Այժմ ներկայացնենք այն կարծիքները, որոնք կը վերաբերին «գոլիարդոս» բառին ստուգաբանութեան .—

1. — Աւանդական ստուգաբանութեան վարժապետներուն համար՝ պատրաստ ուղեցոյց մըն է Աստուածաշունչ Մատեանը : Ալեարիին մէկը բացեր է զայն ու գտեր Գողիաթ անունը, — հարմնացնելու համար գողիարդոս բառը՝ հեռու չէ ճամբան : Առաջին անգամ չէ որ Գողիաթ անունը կ'օգտագործուի, բրիտոնեայ մատենագիրներու գրիչին տակ, իբրեւ հոմանիշ սատանայի կամ աստուածամարտ ոսոխի : Նոյն այդ իմաստով գործածած է նախ Ս. Օգոստինոս : Յետոյ Ս. Բեռնարդոս՝ ընդդէմ Աբելարդոսի, զոր կ'անուանէր «Նոր Գողիաթ» :

Հանճարեղ երիտասարդ մը, այս Աբելարդոսը, մին՝ Միջին Դարու մեծագոյն իմացականութիւններէն, որ արհամարհեց զինուորական ասպարէզը, իր դարուն փառքի ճամբան, նախընտրելով մըտաւորական ասպարէզը՝ այն տրամաբանութեամբ թէ ճակատամարտներուն ամէնէն փառաւորը իմացական ճակատամարտն էր զոր կրնար իրեն ընծայել դպրութիւնը : Հրապարակ եկաւ դարու մը մէջ, երբ քաջերը չրջուն հերոսներ դարձած՝ մէկ ռազմաճակատէն միւսը կը վազէին ասպետական փնտռելով, բանաստեղծները շրջուն երգիչներ դարձած՝ մէկ դղեակէն միւսը կը վազէին մրցում փնտռելով իրենց, — Աբելարդոս ալ մէկ վանքէն միւսը կը վազէր, իբրեւ չրջուն ասպետ փիլիսոփայութեան, բանավէճի հրաւիրելով օրուան աստուածաբանները : Ափսո՜ս, պիտի հանդիպէր գեղանի Ելոյիզին, որու սիրահարութիւնը պիտի առաջնորդէր զինք մինչեւ հոն՝ ուր իր թշնամիները, ամենայն բարբարոսութեամբ, պիտի անդամատէին զինք Որոգինէսի դժբախտութեան ձեւով : Իր աշակերտներէն կը մնայ տաղերգութիւն մը, « Գոլիարդոսի կերպարանափոխութիւնը », ուր կը կսծայ անհուն ցաւ մը եւ ուր կ'աճի անհաշտ ատելութիւն մը հանդէպ «վեղարաւորներու պետին», որ անտարբեր մնաց Աբելարդոսի ողբերգութեան դիմաց :

Փիլիսոփայութեան չրջուն ասպետը Աբելարդոս, մտաւորական իր մարտահրաւէրներով եւ մէկ վանքէն միւսը իր վազքով, նախանձոտ վանականներուն համար դարձած էր առասպելական Գողիաթը, միջնադարեան լատիներէնով՝ «Գոլիաս», իսկ հետեւորդները՝ «գոլիարդոս», այն իմաստով որ անոնք իրենց սիրոյ երգը կը պտըտցնեն դղեակէ դղեակ : Աշակերտները, ի հեճուկս անոնց՝ որ, այս ձեւով, նախատական իմաստ մը կուտային այդ ծաղրանունին, պարծանքով իրենց անուան կցեցին զայն :

Այս ճարտար ստուգաբանութիւնը շինծու է, չինովի, ուստի անընդունելի :

2. — Ինչպէս մեր գրականութեան պատմութեան մէջ՝ Քուչակ անունով անձ մը ստեղծուեցաւ, անոր ընծայելու համար անհման տաղաչարքերու հաւաքածութիւն մը, — կնքահայրը (Զօպանեան) անպայման հայր մը կ'ուզէր տալ այդ բանաստեղծագործութեանց, — արեւմուտքի մէջ եւս ստեղծուեցաւ Գոլիաս անունով առասպելական անձ մը, անոր ընծայելու համար լատիներէն աշխարհիկ տաղերու հաւաքածոյի մը հայրութիւնը :

Կը յիշեցնէ եւհեմերականութեան դրպրոցը, ուր կ'աւանդուի թէ Աստուածները ծնունդ են գաղափարներու, հայրը՝ զաւակին իր որդւոյն : Ուրեմն «Գոլիարդոսներու բանաստեղծութի՛ւնն» էր որ ծնաւ այսպէս Գոլիաս մը, ըստ այս տեսութեան :

Այս Գոլիասը կը ներկայացուի եպիսկոպոս, վանահայր, նոյնիսկ . հայր ... զաւակներու, բոլորն ալ իրենց հօր նման կղերիկոս եւ պուետիկոս, որոնք կը կոչուէին այնուհետեւ «գոլիարդոս», — ասկէ՝ տաղաչարքին ամբողջութիւնը գոլիարդիկա :

Գոլիասի մը գոյութեան առաջին վկայութիւնը կուտայ անգլիացի եկեղեցական մատենագիր մը, 1220ին. «Գոլիասը մակարոյծ մըն էր, անառակ ու չուայտ մարդ մը : Աւելի լաւ կ'ըլլար որ կոչուէր Գուլիաս, որովհետեւ ինքզինք նուիրած էր գինարբուքի եւ որկրամոլութեան : Տգէտ էր, բայց գրել գիտէր : Ապուշ եւ անպատկառ երգեր փախած էր Պապին դէմ » :

Դժուար չէ հաստատել թէ Գոլիասը չէ որ ծնած է գոլիարդոսներ (վանական աշխարհիկ բանաստեղծութեանց հեղինակներ), այլ, ինչպէս ըսինք, աշխարհիկ բանաստեղծութի՛ւնն է որ, իր չափահասութենէն ետքը, հայր մը ստեղծած է իրեն՝ անգլիացի հեղինակին խելապատակին մէջ :

3. — Ոմանք ռոման լեզուին մէջ կը փնտռեն «գոլիարդոս» բառին ծագումը, — կուգայ, կ'ըսեն, կուլա բառէն, որ 1170 թուականներուն կը գրուէր նաեւ կուլիարտ, կոլիարտ, կոյարտ ձեւերուն տակ :

Արմատն է լատիներէն կուլա : Խոնու եւ

Մէկէ խնամութիւն մը կը տեսնեն ... ներէն այս բառին եւ հայերէն կ... րային «եկուլ» ձեւին միջեւ : Արդարեւ կուլա կը նշանակէ կոկորդ, բերան ... ռոմանական կուլիարտ բառով կը ներ... յացուի կերուխումի մարդը :

Բառը նախատական իմաստ ունի ... գործածական է մասնաւորապէս ... կան բարբառին մէջ, — լատիներ... ձեւով՝ գոլիարդոս կը կոչուին ... քատ կղերիկոսները, որոնք կը ծա... Եկեղեցւոյ իշխաններուն, ինչպէս ... թերը՝ մեր մէջ : Անոնք, աշխարհ... դերասաններու, նուագածուներու ... պիտներու կամ երգիչներու նման... թեամբ, իրենց «շնորհքը» ցոյց կու... կղերականներու հաւաքոյթներու ... զուարճացնելու համար մեծերը :

Գուհացուցիչ չէ այս ստուգաբանութ... նը եւս, որովհետեւ գոլիարդոսը ... է եպիսկոպոսներուն, — անիկա ... վանականն է, որ կը պայքարի իշխ... ւորութեան դէմ, ոչ թէ զուարճա... համար բարձրաստիճանները, այլ ... հակառակն զայրացնելով զանոնք ... ւունք պահանջելով եպիսկոպոսակա... հաւնոցին մէջ :

4. — Կ'արժէ արձանագրել նաեւ « դպրոցական (ռfոլէր) բանաստեղ... թիւն » կոչած են ոմանք, ... այս ժառանգութիւնը : Դպրեվար... ուսանողութիւնը նպաստ մը ունի ... կաւ այդ ժառանգութեան մէջ . Բայ... այնպէս, այստեղ եւս, բառերու ... նական մօտիկութենէն օրեաէ լոյս ... գեր՝ լուսաւորելու համար ... ծագման ճամբան :

5. — Մինչ Ֆրանսայի, ... Անգլիոյ մէջ բանասէրները կառչած ... մնան գոլիարդոս տարազին, Գերմ... մէջ կը նախընտրեն « Թափառա... տարազը, — սխալ մը եւս այս որ կը ... ռայէ իրարու հետ շփոթելու ... չուղները, որոնք երգելու կ'երթայ... եակէ դղեակ, եւ շրջիկ վանական... (ժիրովակ), որոնք իրենց աղօթքը ... կատարէին եւ իրենց անունը կը ... ճամբաներու վրայ :

Շ. ՆԱՐԴ...

ԽՐՈՒՇՉԵՒ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Մոլոթով, Քականովիչ եւ Վորոշիլով դէմ էին այս ձեռնարկին : Ամէն ինչ ցոյց կուտայ թէ Խրուշչեւ համաձայն էր այս վերջիններուն : Արդարեւ, իրենց հաշիւով համոզուած էին որ Թիթօն «անպարտ» հռչակելով տկարացուցած պիտի ըլլային իրենց հեղինակութիւնը, ու ճիշդ ատոր համար ալ Քաղաքական Բիւրօն Խրուշչեւի յանձնեց գործը գլուխ հանելու առաքելութիւնը :

Եթէ Թիթօն « անպարտ » հռչակելու պարագան ճակատագրական դառնար, ինչպէս կը մտածէին Մոլոթով, Քականովիչ եւ Վորոշիլով, այդ պարագային պատասխանատուութիւնը պիտի նետէին Խրուշչեւի վրայ ու պիտի պահանջէին այս վերջինին ղեկավարութենէն հրաժարումը :

Խրուշչեւ սկզբնապէս դէմ էր : Սակայն այն միտքը թէ յաջս ժողովուրդին իբրեւ ազատախոհ եւ հակա – սթալինական պիտի ներկայանար, մղում տուաւ իր քայլին :

1955 Մայիս 26ին Խրուշչեւ պատուիրակութեան մը գլուխը անցած՝ Պելկրատ մեկնեցաւ :

ՆՈՒԱՍՏԱՑՈՒՄ ՄԸ

Խորհրդային այցը, Պելկրատ, մեծ յաղթանակ մըն էր Թիթոյի համար եւ նուաստացում մը՝ Խրուշչեւի եւ Խորհրդային ղեկավարներուն : Թիթօ եւ իր շրջապատը անտարբեր պաղութեամբ մտիկ ըրին Խրուշչեւի արդարացումները, երբ այս վերջինը «Եուկոսլաւ – Խորհրդային յարաբերութիւններու վատթարացման» մեղքը բարդեց Բերիայի և Աբաքումովի նման «կայսերապաշտներուն ծառայող գործակալներու եւ լրտեսներու» վրայ : Թէեւ Խրուշչեւ խօսեցաւ «երկուստեք հասկացողութեան» մը շուրջ, Եուկոսլաւ վարիչները զոհացան պետական հարցեր մէջտեղ դնելով :

Բոլոր դիջումներն ալ Խ. Միութեան կողմէ եղան : Ընդունելով որ ամէն պետութիւն ազատ է դէպի Ընկերվարութիւն տանող իր ուրոյն ճամբան ընտրելու, Խորհրդային Համայնավար կուսակցութիւնը հրաժարած կ'ըլլար ղեկավարի իր դիրքէն : Ճիշդ է թէ յայտարարութիւնը եղած էր անորոշ ոճով մը, ինչ որ Թոյլ տուաւ Կրեմլինի որ յետադային հեռանայ իր յայտարարութեան տուն տուող ոգիէն, այսուհանդերձ այդ յայտարարութիւնը նախընթաց մը ստեղծեց (Կոմուլքա եւ Հունգարիա) :

Կրեմլին հարկադրաբար հրապարակէն քաշեց միլիոնաւոր գիրքեր, որոնք հակառակ, այսինքն նախկին, տեսակէտը կուտային, (թէ միջազգային համայնավարութեան կեդրոնական իշխանութիւնը կը գտնուի Մոսկուա եւ գաղափարական ու գործելակերպի հրահանգները այդտեղէն պէտք է գան միայն) :

Պելկրատէն ետք, Խրուշչեւ Սոֆիա եւ Պուքրէշ այցելեց, ուր ստիպուեցաւ ապահովութիւն տալ տեղւոյն ահաբեկուած ղեկավարութեան : Որովհետեւ արբանեակ երկիրներու համայնավար մեծատէրները ընդօրինակած էին Մոսկուայի գործելակերպն ու տեսակէտները, այժմ նոյն վարիչները սարսափով կը դիտէին յետ – դարձը, որ տեղի կ'ունենար Ռուսիոյ համայնավար ղեկավարներուն կողմէ :

Գ. ՄԱՍ

ՍԹԱԼԻՆ ՎԵՐՍՏԻՆ ԿԸ «ՄԵՌՆԻ»

Երրորդ գլուխով՝ կը պատմուի թէ Խրուշչեւ հարկադրուեցաւ ծանօթ իր մեղադրանքը հիւսել Սթալինի անձին եւ գործունէութեան դէմ, 1956ին : Ճառը, զոր համայնավար աշխարհէն ներս բաժնում ստեղծեց, սահմանուած էր Խրուշչեւի իրաւասութիւնները սահմանափակելու : Իրողութեան մէջ իրեն համար յաջողութիւն մը եղաւ :

1956, Փետրուար 24 – 25ի գիշերը « յառաջադէմ մարդկութեան ... թեան ատաղձն», «բոլոր ժամանակներու եւ ժողովուրդներու մեծագոյն ... կավարը» Խրուշչեւի կողմէ անուան... ցաւ (կը խօսէր Կեդր. Կոմիտէի անու... գիտակցօրէն անգութ մը, զանգուածա... ջարդարար մը, վատ մը, գիտութեան ... անճարակ մը, պատմութիւնը խեղա... մը :

(11 Շար.)

...թակէն, որ սառը վրայ, Նեմզուրը բոլոտակէն, որ հանգստացաւ:

Նեմզուր հանըմը, կանուխէն այրիացած, եւ հիմա Թէեւ դէպի վաթսունները, բայց մազերը կարմիր հինայած, եւ սիրտը տեղը մնացած կին մըն էր: Կատակ կամաց սկսաւ Թուլցնել հագուստները, վիզը բանալ, մէջէն քանի մը յարկ վարտիքին միսերու կոյտ մը դուրս հանելով, եւ մազերուն հինան սկսաւ մրմնջելով ձեւով մը բացատրել լաւ կոչուածին կրակին լոյսերէն: Իսկ Սուքիասը, տունին ջերմութենէն եւ ճրագի քանի մը գաւաթ օղիէն բոլորովին խորհուրդ գտած, երջանիկ մարդու մը երեւոյթ առաւ:

Մաքրուհին եւ Մառին սկսան կերակուրի պատրաստութեան: Մաքրուհին դուրսէն կը յաքէր Նեմզուրին ճաշերը, եւ Սուքիասին կուշտ կուշտ խնդուքը: Ա՜ս ինչ էր մէկէն ի մէկ. Սուրբ Ցակոբի ո՞ր գիշերը էր Թէ հարսնիքի գիշեր…

Վերջապէս ճաշի նստան, կերան, խմեցին ալ: Ցետոյ Թուղթ խաղացին. Նեմզուրը Սուքիասին ընկեր եղաւ, եւ այդ ատեն քօղարկուած ակնարկները շատ եղան, բայց խաղին համար էր… Ծակայն Մաքրուհին ինքն ալ չէր գիտեր, Թէ ինչու այդ խաղը սովորաբար խաղացողներէն տարբեր կուգար իրեն…

Ատենով փոթորկոտ գիշերը շատ յառաջացաւ. Շուրջի տուներուն մէջ, միակ վառած մնացած ճրագը իրենցն էր: Բայց վերջապէս, որոշուեցաւ որ իրենց տան մէջ ալ պառկելու վրայ խորհուին այլեւս, այդ կատաղի գիշերը: Բայց ատիկա, պառնուկին եւ գայլին պատմութիւնն էր:

Տանը մէջ երկու սենեակ կար, մէկը Մաքրուհիինը վերը, իր նեղ անկողինով: Իսկ վարի սենեակին դիմացէ դիմաց երկու բազմոցներուն մէկուն վրայ կը պատրաստուէր Սուքիասին անկողինը: Հիմա ինչպէ՞ս պիտի բաժնէին պառկողները. Մաքրուհին անշուշտ իր անկողինէն չէր բաժնուեր, եւ արդէն չէր ալ ուզեր վարը Սուքիասին սենեակը պառկիլ: Երիտասարդ աղջիկը դարձեալ կարելի չէր վարը Սուքիասին հետ ձգել: Նեմզուր հանըմն ալ կարելի չէր…

Բայց յանկարծ Նեմզուրը, անփոյթ ձեւով մը բսաւ. — «Ճանըմ, Մաքրուհի, գաց Մառիին հետ վերը սենեակդ ելիր, Սուքիաս աղային անկողինը չխտկեցէք սա բազմոցին վրայ, ես ալ միւս բազմոցին անկիւնը կը կծկտիմ, օտար չենք եա ինչպէս որ է առտու կ'ընենք…»:

Իրօք ալ ամէնէն յարմար ձեւն էր: Ա՛յնպէս որ, Սուքիասին անկողինը ձըգուելէն վերջ, Մառին եւ Մաքրուհին ճըգրտացող սանդուխներէն վեր ելան, եւ մտան սենեակը:

Անմիջապէս պառկեցան, ու Մառին քնացաւ: Մաքրուհին ալ, կարճ աղօթք մը մռմռալով, եւ Թերս ու չիտակ խաչ մը հանելով, ճրագը մարեց, մտաւ վերմակին տակ, եւ աչքերը գոցեց քնանալու համար: Բայց, զարմանալի բան. ա՜ս ի՞նչ էր, տա՞ք էր Թէ պաղ: Վերջապէս բան մը կար՝ Թեւերը վերմակէն դուրս հանեց, գլխուն բարձն անդին նետեց. Նորէն չեղաւ: Աչքերը այս անգամ չէին ալ գոցուեր: Շփեց, երկար շունչեր առաւ, Նորէն չեղաւ: Այն ատեն, ինքզինքը մըտիկ ըրաւ լաւ մը: Եւ տեսաւ որ, միտքը սիրտին հետ խառնուած, անհանգիստ էր, եւ վարն էր ամբողջովին, սենեակին մէջ, ուր կային Նեմզուրը եւ Սուքիասը:

— «Տէր ողորմեա, մեղայ, ի՜նչ կ'ըլլայ, օտա՞ր են. կէնջ չեն եա…»:

Նորէն վերմակին տակն է Մաքրուհին: Բայց հօս կը դառնայ, հոն կը դառնայ, ոչ միայն քուն չկայ, այլ խուլ ցաւ մը կը զգայ սիրտին մէջ եւ կը տառապի: Միեւնոյն ատեն, ահաւոր հետաքրքրութիւն մը, նախանձի ուժեղ խայթով մը, կը չարչրկէ զինքը: Տեղէն կ'ելլայ, կը մօտենայ պատուհանին. կը տեսնէ որ վարի սենեակին լոյսը տակաւին կը վառի. Նստա՞ծ են Թէ պառկած, ո՞ւր է. «Ինչո՞ւ պէտք, ինչ ուզէ Թող ան ըլլայ, մեղայ…»: Եւ դարձեալ կը մտնէ անկողին:

Բայց այս անգամ, կը զգայ Թէ սիրտը ուժգին կը բաբախէ: Ծիշդ ան հին ժամանակներուն պէս կարծես, երբ Սուքիասը կուգար, երբ ինքն ու Թօղան, երկուքն ալ երիտասարդ աղջիկ, կը հալէին Սուքիասին համար: Այո, ճիշդ անանկ կը բաբախէ ծերուկ Մաքրուհիին սիրտը… Խորերէն, չխոստովանուած եւ Թերեւս իրեն ալ գաղտնի մնացած սէր մը, վեր կ'ելլայ եւ կը սեղմէ կոկորդը, լացնելու աստիճան: Կը հեկեկայ Մաքրուհին, եւ նախանձէն ու հետաքրքրութենէն կը հեւայ: Կ'ելլայ կը նստի անկողինին մէջ: Բայց ի՞նչ կ'ընեն. ինչո՞ւ լոյս կայ դեռ:

Ջէ, պիտի ելլայ, երԹայ պիտի վար, եւ պիտի տեսնայ… ԱկնուԹական հիւանդագին նախանձ մը կը կրծէ զինքը: Կ'ելլայ անկողինէն: Երեսները կ'այրին, ձեռքերը սառած են եւ կը դողան: Կը հագնի մուճակները, կ'ելլայ սենեակէն դուրս, եւ կ'իջնայ սանդուխներէն վար, որուն ճռոցը կը կորսուի դուրսի ահաւոր փոթորիկին ժխորին մէջ: Լոյս կայ միշտ սենեակը, ցած ձայնով կը խօսին: Բայց պէտք է տեսնայ…

Ջի վարանիր, եւ բանալով պարտէզին դուռը, փոթորկոտ գիշերին մէջ կը նետուի դուրս, եւ կը յառաջանայ անձրեւին ու ցեխին մէջէն, մինչեւ այն պատուհանը, որ կը բացուի վարի սենեակին վըրայ: Կ'երկարի վեր բոլոր հասակովը, վարագոյրները քաշուած են, բայց պըզտիկ բացուածքէ մը կը տեսնէ միայն, բազմոցներէն մէկուն ճերմակ փայտէ ոտքը, ուղիղ, ցից, անխօս: Ոչ մէկ շարժում. միայն փոթորիկին հետ խառնը՛ւած, քրքիջներու եւ ցած ձայնի հեռաւոր մրմունջներ…

Աւելի վեր կը բարձրանայ, կը ծռի, կը ծռի, վարագոյրին բացուածքէն անդին, աւելի անդին… Անձրեւը կ'իջնայ բուռն եւ սառուցիկ անոր մարմնին եւ գլխուն վրայ: Ոտքերը ցեխերուն մէջ են: Հովը ամէն կողմէն կը հրջապատէ, եւ կը շարժէ անոր փոքրիկ եւ տկար մարմինը…

Մաքրուհին կ'ուզէ քաշուիլ, ներս մտնալ, փախչիլ անձրեւէն, ցուրտէն եւ այդ վարագոյրներէն … բայց գլխուն մէջ կը պտտին հին պատկերներ: Սուքիասը երիտասարդ: Իր սիրտը այն ատեն: Ցետոյ միւս տարիները, մինչեւ այս վերջին օրերը, հօս, իրենց կեանքը միասին, հոգ չէ Թէ ծեր, բայց ինք միշտ նոյն Մաքրուհին չէ՞, եւ իր սիրտը իրը չէ՞ միշտ, ինչպէս սա միջոցին, ուր կը բաբախէ իր ծեր կուրծքին տակ, պայԹելու աստիճան:

Անգամ մը եւս կ'ելլայ ոտքերուն մատներուն վրայ, բռնած պատուհանը պաշտպանող Թաց երկաԹները: Դարձեալ բազմոցին ոտքը միայն, ուղիղ, ցից, անխօս …կը ծռի … Միւս կողմը… միւս կողմը …

Բայց յանկարծ կը մարի սենեակին լոյսը: Մաքրուհիին աչքերուն առջեւ, լոյսի խոշոր հրջանակ մը կը շինուի, որ, կը լայննայ, կը լայննայ, եւ անոր մէջ, հազարաւոր սեւ ճանճեր կ'ելլան, կ'իջնան, կը բզզան ականջներուն մէջ ու դէմքը կը ծակծկեն…

×

Ցաջորդ առաւօտ, երբ լոյսը կը ծագի, անձրեւէն եւ հովէն յոգնած գորշ Սկիւտարին վրայ, Մաքրուհիին տան պարտէզին դուռը բաց կը գտնան: Եւ քիչ անդին, պատուհանին ճիշդ առջեւը, անձրեւէն փռացած Թաց հողերուն վրայ, Մաքրուհին ինկած, սառած…:

Նեմզուր հանըմ կը գտնէ անմիջապէս, անոր այդպէս փոթորիկին մէջ դուրս ելած ըլլալուն պատճառը:

— «Հասկցա՛յ, հասկցա՛յ … Անպատճառ Բամպուխը ներս առնել ուզած է անձրեւին տակէն…»:

ՄԱՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՇԱՐԹ

ԽՄԲ.— Նկարիչ Շ. Արթինեանի (Շարթ) Փարիզեան վերջին ցուցահանդէսը հետեւեալ տողերով ներկայացուցած եւ գնահատած է՝ արուեստի քննադատ Ռոպէր Վրինա:

Շարթի ցուցահանդէսը՝ այս շրջանիս սարքուածներուն լաւագոյններէն մէկն է: Շարթ ճշմարիտ եւ մեծ նկարիչ մըն է: Այս հաւաստումը աւելի բացատրութեան չի կարօտիր եւ բնական պիտի Թուի ամէն անոնց որոնք կը հետեւին անոր գործին:

Բայց Շարթը կը ճանչնա՞ք:

Երեսուներկու տարեկան է: Լուրջ, խոհուն եւ իրականութեանց յարած երկար անցեալ մը ունի արդէն: Նկարչական նիւԹերու մասին համբերութեամբ կատարած իր փնտռտուքներն ու փորձերը կարելիութիւնը կուտան իրեն, տէր դառնալու անթերի արուեստի մը:

Գիտակից է Թէ իր գործերը մնայուն են: Տէր է իր արուեստանքին: Անձամբ կը պատրաստէ իր դունանիւԹերը, հիմնական խառնուրդները եւ գործածած դոյները: Տէր է նաեւ իր գծագրութեան որ պարզ է եւ յստակ, ծաւալուն եւ կորովի, արտայայտութեամբ խիստ բայց ոչ մարտական:

Իր գործերուն մէջ գծագրական կողմն ու մասը շատ կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն: Բացայայտ կերպով ցոյց չի տար՝ բայց նկարչութեան ընդմէջէն գծագրութիւնը գուշակելի է եւ մէկը միւսը կ'արժեւորէ: Անշուշտ, գիծը կը տիրապետէ իր գործերուն մէջ, սակայն զուսպ ձեւով արտայայտուած չափերը անվիճելի են:

Իր նկարչութիւնը որ ծանօԹ էր եւ ուշադրութեան առարկայ հաւաքական եւ մասնահանուր ցուցահանդէսներու մէջ, ժամանակով խորապէս յեղաշրջուած է: Անոր սկզբնական դրոշմն ու հանգամանքները փոխուած չեն, բայց աւելի ցայտուն են, վստահ եւ զարգացած: Ձեւերու գծագրութիւնը նուազ անկիւնաւոր ըլլալով հանդերձ, նոյնքան զօրեղ է երբ ծաւալի ոլոր ձեւերուն կը յանգի: Արտայայտիչ տարբերակներով, նիւԹին խիստ երեւոյԹը խոր զգայնութիւն մը կը ստանայ: Երանգները՝ առանց տժգունելու, կը նըրացնեն փոփոխակները, հակադրութիւնները աւելի կուռ են եւ տաքուկ, անոնց չեզոքացումը աւելի յաջող է որոշ լուսաստուերի մը մէջ: Երանգները ինքնին աւելի պայծառ են, իրենց Թափանցիկութիւնն ու ներդաշնակութիւնը լաւ կերպով չեշտուած են գոյներու մասնայատուկ խմորումով եւ վըձինի ճարտարութեամբ: Իւրաքանչիւր նկարի մէջ, չափաւոր ցոլքերով կենդանի շքեղութիւն մը կայ:

Շարթ արեւելքցի է: Իր գործերը լի լի են միջերկրականեան աւիշով մը, եպերականէն արեւելեանը, ուր զսպումի խստութեան տակ տափանքը կ'եռայ:

Իր նկարներուն մարդկային դէմքերուն վրայ քրմական երեւոյԹ մը կայ եւ տարօրինակ կեանքի մը արտայայտութիւնը: Իր տեսարաններուն ծանրաչքութիւնը չի խեղաԹիւրեր բնութեան հարազատութիւնը, շնորհիւ պատկերէն անդին ու վեր պատկերացումի ուժի մը: Մեռեալ բնութիւնները իրենց երեւոյԹէն աւելի կենդանութիւն մը ունին: Այս բոլորը կը վըկայեն Թէ որքան հասուն է եւ ճոխ Շարթի տաղանդը: Հմայքի առաջին տպաւորութիւնը անցնելէ ետք, նկարիչին ձիրքերը մնայուն ազդեցութիւն մը կը Թողուն իրենց աճող յայտնութեամբ:

Այսուհետեւ, ճշմարիտ նկարչասէրները իրաւունք չունին անտեսելու այս արուեստագէտը:

«ՅՈՒՍԱՁ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Զ.

Մարանը ծառս էր եղնում, խրխնջում եւ ԲԱԲեւաբար ցատկում երեխայի օրօրոցի վրայից եւ վերադառնում, լիզում Ցակոբի ձեռքը, իսկ Ցակոբը փոխադարձ համբուրում էր նրա ճակատի հաւերժածեւ սպիտակը:

Մեծ զուարճալիք էր մեզ համար, երբ Մարանը գնում էր աւազանի ափին, նաւում ջինջ ջրի մէջ եւ տեսնելով իր արտացոլումը՝ ցատկում էր, նորից նայում, էլի տեսնում, էլի վեր – վեր ցատկոտում եւ վերջ ի վերջոյ դունչը մօտեցնում ջըրին փչում, որից ջուրն ալիքաւորւում էր, պատկերը բեկբեկւում, եւ ուրախանալով, որ յաղԹեց ջրի խորքում եղող ինչ որ անասունի, խրխնջում եւ վազում էր դէպի պարտէզի կեռասենիների ծառուղին, այդ ծառուղուց մի ուրիշ ծառուղի, մինչեւ պարտէզի մութ քունջերը:

Ցակոբը, պատահէր, որ հիւր գնար մի տեղ եւ ստիպուած լինէր երկար մնալու՝ կը գտնէր մի պահ, կը ծլկուէր հիւրընկալողներից, կը գար տուն, Մարանին կը տեսնէր եւ նորից կը գնար:

ԵԹէ չգար, դա նշանակում էր, որ մայրս Նրան խօսք տուած կը լինէր՝ շատ մօտիկից հսկել Մարանին, ամէն բոպէ չհեռացնել նրան իր աչքերից:

Իսկ եԹէ պատահէր, որ Մարանին հետը տանէր, (շատ անգամ էր տանում, որովհետեւ յաճախ Ցակոբը հրաւիրւում էր Մարանի հետ մի տեսակ՝ հանդերձ ընտանեօք) Ցակոբը մի ձու էր դնում Նըրա գաւակի վրայ եւ այդպէս տանում: Մարանը, որպէսզի ձուն չընկնի իր գաւակից, քայլում էր դանդաղ, փոխում իր քայլուածքի ձեւը, քայլում էր ալիքանըման օրօրուելով: Փողոցում չէր լինի մի մարդ, որ կանգ չառնէր եւ չդիտէր Մարանի այդ դժուարին խաղը:

Այսպէս էին ապրում երկու ընկերները — Ցակոբը եւ Մարանը:

×

Մի օր Մարանի առաջի ոտի վերեւի մասում երեւաց մի ուռեցք, փոքր եւ գըրեԹէ աննշան, բայց փչտեց, դարձաւ վէրք, այդ վէրքը մեծացաւ, Թարախակալեց: Քաղաքում մի անասնաբոյժ կար, որը չկարողացաւ օգնել, Ցակոբը կանչեց եւ մարդկային բժիշկներին, որոնք ոչինչ չկարողացան անել, ամէն մէկը մի բան ասաց: Վէրքը մեծանում էր, Թարախակալումն աւելի յամառում:

Սկզբնական շրջանում Մարանի վրայ ոչ մի ազդեցութիւն չարաւ, բայց կամաց – կամաց նա կորցրեց իր աշխուժութիւնը, աչքերը կորցրին արշալուսային վճիտութիւնը, Նրա ոսկեհնչիւն խրխինջում լըսուեցին ինչ որ մԹին ակկորդներ:

Ցակոբը Մարանի հետ սկսեց կերպարանափոխուել: Մինչեւ անգամ հայրս եւ մայրս զարման մեկամաղձոտ — Ցակոբը կորցնում էր իր զարնան ուրախութիւնը, մռայլ էր իջնում Նրա պայծառ ճակատի վրայ:

Հայրս լսեց, որ Սեբաստիայում մի նըշանաւոր անասնաբոյժ կայ: Հեռագրեց այդ անասնաբոյժին, որ գայ եւ տեսնի ձիուն: Պատասխան ստացուեց, որ անասնաբոյժը համաձայնել է եւ երկու օրից մեկնում է Սեբաստիայից:

Ցակոբն այդ հեռագիրը կարդալիս՝ ցաւագին ժպտում էր եւ արցունքներ Թափում:

Մայրս փաԹաԹուեց իր հերկուլեսեան որդու վզին, սրբեց Նրա արցունքները եւ չընջաց.

— Դոկտորը կուգայ, կ'աղէկցնէ, չաղէկցնէ ալ, հայրըդ Դիարպեքիրէն դահա աղուորը բերել կուտայ, մի լար, եավրուս:

— Մարանս, Մարանս, մրմնջում էր Ցակոբը եւ համբուրում մօրս՝ լաց լինում, կոպերից կախւում աստղանման արցունքի կաԹիլներ:

Շատերն ասացին, որ աչքով են տուել: Մայրս բաց արաւ սնտուկը, դուրս բերեց մի խոշոր փիրուզ եւ կախեց Մարանի վըզից:

Անասնաբոյժն ուշանում էր, պիտի գար կառքով. ուԹն օրուայ ճանապարհ էր լաւագոյն դէպքում:

Եւ Մարանը մի առաւօտ մեռաւ:

Բոլորս էլ հաւաքուել էինք Ցակոբի շուրջը, որ արցունքի կաԹիլներով շաղախուած խօսքերով պատմում էր Մարանի կեանքը, պատմում էր մինչեւ անգամ Թէ մի օր ինչ խօսակցութիւն են ունեցել իրար հետ եւ Մարանն ինչ է ասել:

ԵԹէ պատահած եղելութեան անծանօԹ մի մարդ ներս մտնէր եւ լսէր Ցակոբին, երբեք չէր կարող գուշակել, որ խօսքը եւ ողբը վերաբերում էին մի անասունի:

Ցակոբի անկողինը մայրս կարգադրեց, որ փոխադրեն իր ննջարանը: Հայրս եւ մայրս մտացած ամբողջ տունը՝ իրենց ամբողջ ծնողական գուրգուրանքը Թափում էին Ցակոբի վրայ, որպէսզի մոռանայ, գէԹ մեղմանայ նրա վիշտը՝ կորցրած ընկերոջ համար:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Յակոբ Թումայեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Գէորգ Շահինեան տասնական Ն. Ֆ. կը նուիրեն Իսիի Նոր Սերունդի եւ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն։ (Ստանալ Գ. Ե. Աստուածատրեանէ)։

Salle Adyar

4 SQUARE RAPP, PARIS 7

ԱՅՍ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐ

ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՅԱՅՏԱԳԻՐ.— Հայտըն, Շուպէրթ, Գապալեվսքի, Վանտոլ, Շոփէն։

Տոմսերը նուագահանդէսին օրը՝ մուտքին։

—ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ—

ՍԱԲԱԹԱՍՏԻՌԵ Նահանգային Մուրատ Ռափայէլեան Ուսումնասիրացը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները անխտիր, կիրակի (Յունիս 19) առաւօտ ժամը 9.30–ին, Իսիի Ուրիմեան վարժարանը։

ՅՈՒԼԻՍ 3ԻՆ

Սեբաստիոյ Նահանգին Մուրատ Ռափայէլեան Ուսումնասիրացի հանդէսը իր սանին հրջանաւարտութեան առթիւ՝

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ վարժարանին մէջ։

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՄԱՅԻՍ 28 Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՅՈՒՆԻՍ 19ԻՆ

Կը խօսի Ընկ. ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ ԺԷ Սէն Լուի սրահին մէջ, Յունիս 19ին։ Կը խօսի ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ

ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ։

Մուտքերու մասնակցութիւն 2.50 Ն.Ֆ.։

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Բէնսի Փավիյոնի։

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մարտ – Ապրիլի Թիւը, միշտ ճոխ, միշտ այլազան, միշտ հետաքրքրական, միշտ օգտակար։

Բովանդակութիւն.— Հասակները կ'երկարին (Խմբ.).— Սննդագրկութեան հետեւանքները (Տոքթ. Գալուստեան).— Անքնութեան պատճառները եւ դարմանը (Տոքթ. Բամպուքճեան).— Փորհարութիւն (Տոքթ. Ասֆանազ).— Ցցի կենդանի համար (Տոքթ. Դալլաքեան).— Ալեթափութիւն (Տոքթ. Աշճեան).— Որոտան գետը (Ս. Յակոբեան).— Կանխենք ականջներու փտումը (Հ. Համբարձումեան).— Ծաքարախտի մասին (Շ. Նարդունի).— Ցօղացաւի մասին (Տոքթ. Սերոբեան).— Մեղուն բժիշկ (Քաղեան).— Ի՞նչ գիտենք շաքարախտի մասին (Տոքթ. Ժերլիէ – Մոռէ).— Արուեստական սերնդագործութիւն (Տոքթ. Պանծալի).— Դասեր Թունաւորումներու դէմ (Խաչունի).— Դարձեալ քանի մը մասին (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Ի՞նչպէս մայր կը կանչեն ազգերը.— Որո՞նք չեն կրնար օդանաւ նստիլ։

Հայ – Բոյժի Մայիս – Յունիս Թիւը նուիրուած է ամբողջովին Հայաստանի։ Յառաջիկային նման բացառիկ Թիւեր ամբողջովին նուիրուած՝ աչքին, սեռային կեանքին, մանկութեան։

Բաժանորդագրութեան պայմաններ.— Տարեկան 15 նոր ֆրանք (1500 ֆրանք)։ Արտասահման 20 նոր ֆրանք (2000 Ֆ.) երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր ֆրանք (3750 Ֆր.)։

Ch. Aïvazian

Au journal HARATCH

32, Rue de Trévise, Paris (9e)

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն։

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՊԻՏԻ ԽՕՍԻՆ՝ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԸ, ՊԱՐՈՆՆԵՐ՝ ՍԵԴՐԱԿ ՔԱՐԵԱՆ

Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ԵՒ Գ. ՖԷՆԷՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը պիտի բերեն. — Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան, Պ. Պ. Ա. Գմբէթեան, Լ. Աւագեան (ջութակ), Օր. Աժտէրեան (դաշնակ), Պ. Մ. Պօղոսեան մեներգ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Կ. Աֆրիկեանի, Օր. Մարանկօզեան (արտասանութիւն)։

Խմբերգ Փարիզահայ երգչախումբի կողմէ ղեկավարութեամբ Պ. Արա Համբերեանի։

Տոմսերու մասնակցութեան համար մուտքի տոմսեր 2 եւ 3 Ն. Ֆ., կը գտնուին Փարիզի Եկեղեցւոյ գիւանատան եւ շրջանի բոլոր եկեղեցական եւ կրթական մարմիններու մօտ։

ԵՐԵԿՈՅԹ - ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

17 Յունիս, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 21ին

Hôtel Lutetia, 43, Boulevard Raspail, Paris

Սիրայօժար մասնակցութեամբ արուեստագէտներ Օրիորդ ՇԱՔԷ ՊԷՆԿԵԱՆԻ (երգ), Պ. Պ. ՍԵԴՐԱԿ ԽԱՎՐՈՒԵԱՆԻ (դաշնակ), ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ արտասանութիւն)։

Մուտքերու մասնակցութիւն 6 Ն. Ֆ.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 14 ՅՈՒՆԻՍ

MARDI 14 JUIN 1960

… Տարի — Թիւ … — 36ÈME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4624

...ՐՈՒԱՆ ԴԻՄՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆՈՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

...ՐՔԻԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ Է ԱԶԳԱՅ-...ՆԱՆ, ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐ, ԱՇԽԱՐՀԱ-ԿԱՆ ԵՒ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ

•

...ւրքիոյ նոր Սահմանադրութիւնը հը-...րատարակուեցաւ, Կիրակի։ Նոր Սահ-...մանադրութիւնը ի զօրու պիտի մնայ բա-...նակի ղեկավարութեան ժամանակաշրջա-...ն ...րայն, ուրիշ խօսքով մինչեւ օրինա-...դիր խորհրդարանի ընտրութիւնը եւ կա-...ռավարութեան կազմութիւնը։

...որ Սահմանադրութիւնը որ առժամ-...ա, բայց ունի կազմուած է չորս մա-...սերէ ու քսանրեօթը յօդուածներէ։

Թրքական պետութիւնը հանրապետա-...կան է - կը շեշտէ նոր սահմանադրու-...թիւնը - աշխարհական, ժողովրդավար, ...ընկերական եւ յեղափոխական։ Այս ...սկզբունքները խնդրոյ առարկայ չեն կր-...նար ըլլալ։

Նախարանը կ'արդարացնէ բանակին ...կողմէ կիրարկուած պետական հարուածը։ ...բանակին կառավարութիւնը կորսնցուցած ...է օրինաւորութեան ամէն հանգամանք ...ըստ ունենալով որ ոտքի տակ առած ...էր մարդոց օրինական տարրական իրա-...ւունքները։

...յս առթիւ Սահմանադրութիւնը կը ...է Թրքական բանակին 34րդ յօդուածը ...որ կ'ըսէ — «Բանակը պաշտպանելու ...պատասխանատուութիւն ունի Սահմանադրու-...թեամբ հաստատուած Հանրապետութիւ-...նը եւ հայրենիքը»։

Առժամեայ սահմանադրութիւնը որ ...պիտի գոյութիւն ունենայ այն ...մինչեւ երբ վերջնական նոր սահմանա-...դրութիւն մը եւ ընտրական օրէնք մը հը-...րատարակուին, օրէնսդիրական իրաւասութիւն ...կու տայ Ազգային Միութեան կոմիտէին, ... անդամներ ունի։

Գործադիր իշխանութիւնը կը յանձնուի ...պետութեան ղեկավարին եւ նախարարաց ...խորհուրդին։ Պետութեան ղեկավարը մի-...ևնոյն ատեն նախագահն է Ազգային Մի-...ութեան կոմիտէին։ Նոյնպէս հրամանա-...տարն է բանակին։

Ազգային Միութեան կոմիտէի կողմէ ...միաձայնութեամբ ընդունուած որեւէ ...օրէնք կը ներկայացուի երկրի պետին։ ...Այս վերջինը եօթը օր ժամանակ ունի վա-...ւերացնելու կամ ի հարկին երկրորդ քըն-...նութիւն մը պահանջելու համար։

Եթէ օրէնքը ընդունուի Ազգային Մի-...ութեան կոմիտէին կողմէ, չորս հինգե-...րորդ ձայնով, վաւերացումը երկրի պե-...տին կողմէ կը դառնայ պարտադիր, հինգ ...օրուան ընթացքին։

...առավարութեան առաջարկով Ազգա-...յին Միութեան կոմիտէն պիտի կազմէ ...ատեաններ. Բարձր ատեան մը բաղկա-...ցած մէկ նախագահէ եւ երեսուն ան-...դամներէ. Արդարութեան բարձր ատեան ...ու բաղկացած նախագահէ, ութ ան-...դամներէ եւ վեց թեկնածուներէ։ Երկու ...ատեաններուն անդամները մաս պիտի ...կազմեն զինուորական եւ քաղաքական ա-...տենակալութեան եւ պետական խոր-...հուրդին։

× Ինէօնիւ եւ ձէլալ Պայար նոր ...կարգին փոխադրուեցան։

× Զինուորական իշխանութիւնները կը ...յայտնեն, ցոյցերու ընթացքին ...սպաննուած ուսանողներու զիւկները։ ...Զօրավար Նամի Արկիւն, Անգարայի պա-...տերազմական նախկին հրամանատարը ...յայտնած է թէ 16 ուսանողներ ...սպաննուած են քաղաքին մէջ։ Միւս կողմէ ...դատական պաշտօնեութեան պետին հար-...ցաքննութենէն երեւան ելած է թէ 11 ե-...

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լիբանանի նոր խորհրդարանի 99 երես-փոխաններու ընտրութիւնը սկսաւ կիրակի օր եւ պիտի տեւէ երեք կիրակի։ Յունիս 12ին տեղի ունեցան Լեռնալիբանանի վեց շրջաններու ընտրութիւնները։ 94 թեկնածուներ կային երեսուն աթոռներու համար։ Շրջաններն են.— Շուֆ (8 աթոռ՝ երկու սիւննի, երկու տիւրզի, երեք մարոնի, մէկ յոյն — կաթողիկէ)։

Պաապտա *(հինգ աթոռ՝ երեք մարոնի, մէկ տիւրզի, մէկ շիի)։*

Քեսրուան *(չորս աթոռ՝ չորս մարոնի)։*

Ալէյ *(հինգ աթոռ՝ երկու տիւրզի, երկու մարոնի, մէկ յոյն — ուղղափառ)։*

Ճպէյլ *(երեք աթոռ՝ երկու մարոնի, մէկ շիի)։*

Մեթն *(հինգ աթոռ.— երեք մարոնի, մէկ յոյն — ուղղափառ, մէկ հայ — լուսաւորչական)։*

Այս շրջանին մարոնի եօթը թեկնածուներուն մէջ կայ հանրապետութեան նախկին նախագահ՝ Քամիլ Շամուն։ Կային նաեւ երեք հայ թեկնածուներ՝ Տիգրան Թոսպաթ, Վարդգէս Շամլեան եւ Նուպար Նոխուտեան։ Տիգրան Թոսպաթ կը ներկայանար Շամունի ցանկին վրայ, իսկ Շամլեան Ճէմայիլի (փաղանգաւորներու)։

Ֆրանսական թերթերը կը հաստատեն թէ ոչ մէկ միջադէպ պատահած է եւ քուէարկողներու թիւը աւելի մեծ է եղած քան 1957ին։ Արդիւնքը ցարդ յայտնի չէ։

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նախագահ Այզընհաուըր դէպի Ծայր. Արեւելք շրջագայութեան ելաւ, առջի օր։ 36.000 քլմ. տեւող ճամբորդութեան ընթացքին պիտի այցելէ յաջորդաբար՝ Ալասքա, Մանիլա, Ֆորմոզա, Օքինավա, Ճափոն եւ Հարաւային Քորէա։

Կիրակի, Անտրիւզ օդակայանէն յատուկ օդանաւով Ալասքա մեկնած է։ Անդրադառնալով Ճափոնի վերջին միջադէպերուն ու մասնաւորապէս իր այցելութեան դէմ եղած ցոյցերուն, Այք յայտարարած է թէ տեղի պիտի չտայ փոքրամասնութեան մը ճնշումին։

Նախագահը Ալասքա պիտի մնայ շատ կարճ ժամանակ մը միայն։ Երեքշաբթի Մանիլա պիտի մեկնի, իսկ Հինգշաբթի մարտանաւ առնելով Ֆորմոզա պիտի հասնի քսանեւութ ժամ ետք։

Ֆորմոզայի այցելութիւնը խորհրդանշական է միայն։ Կ'ուզէ ցոյց տալ Ամերիկայի հաստատամտութիւնը պաշտպանելու Ազգայնական Չինաստանը։

Ամսոյս 19ին օդանաւ պիտի առնէ եւ Օքինավայէն անցնելով Թոքիօ պիտի հասնի։

Երկու օր Թոքիօ մնալէ ետք պիտի այցելէ՝ Հարաւային Քորէա։

Ճափոնի այցելութիւնը ամէնէն աւելի «վտանգաւոր» պիտի ըլլայ։

Ձախակողմեան տարրերը որոշած են ամէն գնով արգելք հանդիսանալ Այզընհաուըրի Թոքիօ այցելութեան։ Ցոյցեր պիտի կատարեն Ճափոն – Ամերիկա զինուորական դաշնագրի վաւերացումին դէմ։

Ապահովութեան խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են։ Կառավարութիւնը որոշած է տեղի չտալ։

...րիտասարդներ սպաննուած են, վերջին դէպքերու ընթացքին։

Զոհերուն մեծամասնութիւնը փողոցներուն մէջ չէ սպաննուած, այլ զոհ գացած է ոստիկաններու «պալա Թուրքա» հարցաքննութիւններուն։ Շատեր մեռած են անհրաժեշտ խնամքէ զրկուելով։

Հաւանական է որ հասարակաց փոսերու մէջ նոր դիակներ գտնուին։

ՕՐԷ ՕՐԻՆ

«ԳԷՇ ԲԱՆԵՐ...»

— Եթէ գիտնամ որ դրանս առջեւէն անցնող շունը Հայ է, կը սատկեցնեմ ...

Այս բառերը կ'արտասանէ եղեր, շատ անգամ, Ըսմէթ Ինէօնիւն, որ վերջերս *ալաթուրքա* Քուշտրկի մը բռնուած էր իրմէ ո՛չ նուազ գազանաբարոյ ուրիշ Թուրքի մը — Ատնան Մենտերէսի — հետ։

Այս երկու երէցները շատ մօտէն ճանչցող մէկը կ'ըսէ թէ «մէկը միւսէն վար չի մնար, երկուքն ալ նոյն կտաւէն կտրուած են»։

Ըսմէթ Ինէօնիւ, Մուսթաֆա Քեմալի աջ բազուկը, երէկ, առանց ամչնալու — Թուրքը ո՞ւր, ամչնալու առաքինութիւնը ուր — կ'ըսէ թէ թուրք ժողովուրդը բռնակալութեան չի հանդուրժեր, որովհետեւ «աւչափ տարի ազատ եղած է» եւ մա՛րդ խառնուած չէ իր գործին։

Շիտա՛կ է՝ մարդուն ըսածը։

Թուրքը ամէն ազատութիւն վայելեց ու մա՛րդ իր գործին չխառնուեցաւ, երբ ելաւ ջարդեց իրեն հպատակ բազմութիւնները։ Ո՛չ ոք բռնութիւն ի գործ դրաւ իր վրայ ու ո՛չ ոք պոռաց իր երեսին։

— Հօս նայէ՛, բարեկամ, տեղդ նստէ, մա՛րդ եղիր, մարդու պէս վարուէ՛ հարեւաններուդ հետ, այլապէս ...

Ո՛չ, այս տեսակ խօսք, այս տեսակ ըսպառնալիք ընող չեղաւ։ Այդ պատճառաւ ալ, Ըսմէթ Ինէօնիւները, այսօր, իրաւունք ստացեր են յայտարարելու թէ իրենք ազատութեան վարժուած են եւ բռնակալութեան չեն հանդուրժեր։

Թուրքը. ի՛նք. բռնութիւն ի գործ կը դնէ ուրիշին վրայ։ Ատիկա իր Ալլահէն իրեն պարգեւ տրուած իրաւունք է։ Իրաւունք ստացեր են յայտարարելու թէ իկը.

Շատ մարդ շատ մը իրաւունքներ կը ստանայ, բայց քիթը բերանը կը դարձնէ եւ մէջէն չի կրնար ելլել։ Թուրքը այդ մեղքը չգործեց եւ Ալլահաւաք *ֆերմա*-...

Բայց, արտասովոր ախորժակ ունի Շա՞տ բնական արարողութիւն մը՝ իրեն համար։

Բայց, արտասովոր ախորժակ ունի Թուրք կոչուած ժողովուրդը։ Տզրուկը որոշ չափով արիւն կը ծծէ, յետոյ կը սատկի։ Բորենին քանի մը դիակ յօշոտելէ ետք, կը յագնի, կը կշտանայ ու կը փռուի կը քնանայ։ Կոկորդիլոսը քանի մը հոգի կլլե՞ց, կը սպառի ու տիղմին մէջ կը թաղուի կը հանգստանայ։

Թուրքը ո՛չ կը յագնի, ո՛չ կը կշտանայ, ո՛չ ալ ցեխին մէջ կը թաղուի՝ ուրիշին արիւնը ծծելէ ետք։

Ո՛չ։ Աչքը դուրսն է, միշտ։ Ինչպէ՞ս ընէ որ նոր զոհեր գտնէ, անոնց վրայ յարձակի եւ յօշոտէ անոնց միսերը՝ զանազան պատրուակներով։

— Մգկիթին դրան առջեւ թքեր՝ ես, կեավո՛ւր... Գլուխդ պիտի կտրեմ ...

— Աս ի՞նչ տեսակ Թուրք ես, որ սա լղրճուկ Տիգրան անունդ չես փոխեր, խայտառակ դաւաճան ...

Անցեալները, Թուրք թերթ մը կը գանգատէր թէ Հայերը, Յոյները եւ Հրեաները իրենց մայրենի լեզուն կը գործածէին հանրակառքին մէջ։

— Ձի վայլեր, իրենց ականջէն քաշելու ենք ... Եթէ խօսք մտիկ չընեն, իրե՛նք գիտեն, վերջը, գէշ բաներ կրնան պատահիլ ...

Հիմա, նոր գանգատ մը — փոքրամասնութեանց վարժարաններուն մէջ պէտք եղած յարգանքը ցոյց չի տրուիր եղեր Ազգային Դրօշակին հանդէպ եւ Անկախութեան Քայլերգին առթեն, կեավուր աշակերտները չեն երգեր եղեր։ Այս սարսափելի՜ երեւոյթը յուզումի մատնած է եղեր թուրք ուսուցիչները։

Այս վերջին գրաբար տեղեկութիւնը կը նշանակէ, անշուշտ, մեր աշխարհաբարով.

— Հէ՜յ, Հայ, Յոյն եւ Եահուտի *վաթանտաշ*ներ, խելքերնիս գլուխնիդ ժողվեցէք ... վերջը գէշ բաներ կրնան պատահիլ ...

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԷՐԻ մէջ երկուշաբթի օր բացուեցաւ ալժերական համայնավար կուսակցութեան դատավարութիւնը։ Գլխաւոր ամբաստանեալն է՝ Անրի Ալէկ, հեղինակը Լա Քեսթիոն *գիրքին։ Երկրորդ ամբաստանեալն է՝ Մօրիս Օտէն (բացակայ)։ Իր տեղը պիտի պատասխանէ իր կինը։ Օտէն անհետացած է, կնոջը համար՝ սպաննուած։*

200.000 *ՈՒՍԱՆՈՂ – ուսանողուհիներ երկուշաբթի առտու ներկայացան պաշտօնի քննութեան, Փարիզի մէջ։*

ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ խաղերը պատրաստող մրցումները սկսած են։ Մոսկուայի մէջ Տէր Յովհաննէսեան որ երկարութեան ցատկելու Եւրոպայի ախոյեան է (8 մեթր 01) վերադարձաւ մարզադաշտ, ուրկէ ամիսներէ ի վեր հեռացած էր վիրաւորուած ըլլալով։ Առջի օր խորհրդային մրցանիշը կոտրեց 7 մեթր 87։

ՀԵՇՄԱՆԻՒԻ Ֆրանսայի ախոյեան հըռչակուեցաւ Ժան Սթապլինսքի։

ԱՆԱՍՏԱՍ ՄԻԿՈՅԵԱՆ 11 խորհրդային ղեկավարներու հետ միասին ներկայ եղած է օդանաւորդի մը յուղարկաւորութեան։

ՔՈՆՔՈՐՏԻ մեթրոյի կայարանէն ելած միջոցին երիտասարդ ուսանող՝ Տանիէլ Մաքօ ձերբակալուած է։ Իր վրայ գտնուած են 37 միլիոն հին ֆրանք եւ էֆ էլ էնի փաստաթուղթեր։ Ուսանողը Հոգեգալուստի օրերուն Մարսէյլ մեկնած էր եւ էֆ էլ էնի հաշուոյն փոխադրութիւն կը կատարէր։ Ոստիկանութիւններէն երեւան ելած է թէ մինակ չէր։ Իր հետ կը գործակցէին հինգ երիտասարդ – երիտասարդուհիներ, բոլորն ալ երկրորդական վարժարանի ուսանողներ եւ տիպար ընտանիքներու զաւակներ։

ՊԷՆ ԿՈՒՐԻՈՆ, Իսրայէլի վարչապետը անձնական նամակով մը, ուղղուած Արժանթինի նախագահէն կը խնդրէ որ այս վերջինը վերաքննէ Այխմանը ետ ուղելու պահանջը։ Նամակին մէջ Պէն Կուրիոն ի մէջ այլոց կ'ըսէ.— «Հրեաններու պատմութեան մէջ երբեք նման սարսափելի պարագայ չէր ներկայացած։ Այխման պատասխանատու է Հիթլերի ոճրային ծրագրին (Հրեաններու ֆիզիքական բնաջնջումը) գործադրութեան»։

ՎԱՐՁԱՊԵՏ Միշէլ Տըպրէ ճառ մը խօսած է Պորտոյի մէջ, շեշտելով թէ տնտեսական եւ ելմտական կարելիութիւններն են միայն որ կրնան ապահովել ֆրանսական ներկայութեան անհրաժեշտութիւնը Ալժերիոյ եւ Սահարայի մէջ։ Գիտօ, անգամ մը եւս յիշած է, թէ պէտք է անմիջապէս պատրաստ ըլլալ պաշտպանելու համար «Ֆրանսական Ալժերիան» երբ խօսած է քրիստոնեայ.— դեմոկրատ անդամներուն առջեւ։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ կիրակի գիշեր ըմբոստութիւն մը ծագած է բայց անմիջապէս խեղդուած։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ՓՈՐԹԵՐ որ վերջերս Էհրընպուրկին հանդիպած է Սթոքհոլմի մէջ յայտարարած է թէ խորհրդային գրագէտին կարծիքով Ռուսերը կը ցաւին Խրուշչեւի գործածած լեզուին համար։ Էհրընպուրկ ըսած է թէ Խրուշչեւ մէկն է որուն լեզուն գրպանը չէ, իսկ Մալինովսքին կրնայ ուղածդ ընել տալ։

ՆՈՐԷՆ ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԵՒ ԱՆԹԻԼԻԱՍ

Բ.

ՎԵՐՑԻՇԵԼ ԱՆՑԵԱԼԸ

Այսօրուայ կացութիւնը հասկանալու համար, անհրաժեշտ է վերյիշել երէկուայ դէպքերը ։

Հին, շատ հին վէճը Էջմիածնի եւ Սիս-Անթիլիասի միջեւ վերարծարծուեց ու նոր բովանդակութիւն ստացաւ Գարեգին Ա. Կաթողիկոսի վախճանից յետոյ, երբ խորհրդային իշխանութիւնը ուզեց լրիւ կերպով իրեն ենթարկել Կիլիկիոյ Աթոռը եւ այս վերջինի միջոցաւ Սփիւռքի Հայութիւնը ։ Այդ նպատակով էր, որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգէն Ա. ուղարկուեց Լիբանան եւ կատարեց գործեր, որ, ի հարկէ, իրեն թոյլ չէր տայ, եթէ կամքի եւ գործունէութեան ազատութիւն ունենար ։

Ձախողելով իր առաքելութեան մէջ Վազգէն Ա. ցուցական կերպով հեռացաւ Անթիլիասից մերժեց ճանաչել Զարեհ Ա.ի կաթողիկոսական օրինական ընտրութիւնը, փորձեց, «Երկփեղկել» Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը՝ ըմբոստութեան մղելով Անթիլիասի միաբանութեան մէկ մասը՝ ջանալով հակաթոռ կաթողիկոսութիւն ստեղծել խաղական հերձուածի միջոցով ։ Հրապարակ հանեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան վարկին անվայել մի կոնդակ ։ Բարեգործականի միջոցով աշխատեց ծունկի բերել Անթիլիասը նիւթական գետնի վրայ ։

Ի՞նչ եղաւ հետեւանքը ։ Հետեւանքը եղաւ այն, որ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը աւելի եւս զօրացաւ, իր չորս թեմերին միացան Էջմիածնական հինգ թեմեր, — Ամերիկայի կէսը, Յունաստան, Թեհրան, Նոր Ջուղա, Հար. Իրան ։ Կարելի է սել՝ Սփիւռքի Հայութեան կէսից աւելին այժմ կապուած է Կիլիկիոյ Աթոռի հետ ։ Անթիլիասը ոչ միայն նիւթապէս չյուսահատեց Բարեգործականի նպաստը չստանալով, այլ աւելի եւս ապահովուեց նիւթապէս ։ Անթիլիասը իր դպրեվանքով, իր երիտասարդ, արթուն ղեկավարութեամբ իր ղաղափարական, հոգեւոր միաբանութեամբ դարձել է Սփիւռքի Հայութեան իրականհոգեւորպարբերը, որպէս բարոյական անձ թէ՝ ազգի ներքին հաստատութիւնների, թէ արտաքին ազատ աշխարհի աչքին ։ Էջմիածինը, այսինքն՝ Խորհրդային իշխանութիւնը Հայութեան բոլոր ճակատների վրայ ջախջախիչ պարտութիւն կրեց ։

Չէ՞ք կարծում, որ այս՝ փաստից է բըխում Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի, այսինքն՝ Խորհրդային իշխանութեան «նոր տակտիկան» — ինչ որ չես կրնար ձեռք բերել կռուով՝ ջանայ՝ ստանալ խաղաղութեամբ ։

Արդ, եթէ հաւատանք, որ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի նպատակը իսկապէս եկեղեցու եւ ազգի մէջ համերաշխութիւն հաստատելն է, որքա՞ն գործնական է այդ տեսակէտից իր «նոր տակտիկան» ։

Ի՞նչ է այդ տեսակէտից իր նոր կոնդակի իմաստը ։

Բառերը, այո, հիմնովին փոխուած են նախորդ — տխրահռչակ — կոնդակի բովանդակութեամբ ։ Այժմ աստուածահաճոյ խօսքեր են գործածուած, բայց ըստ էութեան, ի՞նչ է ասում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր նոր կոնդակով, որի նըպատակն է — ասում են — միութեան կամուրջ ձգել Էջմիածնի եւ Անթիլիասի միջեւ ։

Նախ՝ որոշ չէ. Ամենայն Հայոց Վազգէն Ա. ընդունա՞ծ է, որ Զարեհ Ա. օրինական կաթողիկոս է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ։ Կոնդակից այդ չի երեւում ։ Ընդհակառակն, կարելի է ենթադրել, որ Վազգէն Ա.ի համար Զարեհ Ա. դեռ օրինական կաթողիկոս չէ ։ Երկրորդ, եթէ Վազգէն կաթողիկոսի նպատակը սիրոյ եւ եղբայրութեան յարաբերութիւն ստեղծելն է Էջմիածնի եւ Անթիլիասի միջեւ, ի՞նչ իմաստ ունի Վազգէն կաթողիկոսի սիրային գեղումը Զարեհ Ա.ի կաթողիկոսութեան դէմ ըմբոստացած Խադ Արք. Աճապահեանի հասցէին ։ Տարօրինակ գործելակերպ. կոնդակի մի պարբերութեան մէջ խաղաղութեան ձիթենի պարզել Զարեհ Ա. Կաթողիկոսին եւ յաջորդ պարբերութեամբ քաջալերել նոյն Զարեհ Ա.ի կաթողիկոսութեան դէմ ըմբոստացած Խադ Արք.ին ։

Եթէ ճիշդ է, որ եկեղեցին խորհրդային աշխարհում բոլորովին ազատ է, ինչպէս Վազգէն Ա. աշխատել է հաւատացնել Ամերիկեան մամուլի թղթակիցներին, եւ եթէ ճիշդ է, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը բոլորովին ազատ կամքով է վարում եկեղեցական գործերը, ինչպէս հաւատացնում են քողածածուկ եկեղեցասէրներ, ապա կայ միայն մէկ տրամաբանական եւ շիտակ ճանապարհ Էջմիածնի եւ Անթիլիասի միջեւ փոխադարձ հասկացողութիւն եւ սէր ու միասնականութիւն հաստատելու ։

Ամէն բանից առաջ եւ առանց որեւէ պայմանի ճանաչել Նորին Սուրբ Օծութիւն Զարեհ Ա. օրինական ընտրեալ եւ օծեալ կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ եւ մէկ անգամ ընդ միշտ Կիլիկիոյ Աթոռի ներքին գործերին միջամուխ չըլլալ ուղղակի կամ անուղղակի միջոցներով ։

Մեզ թւում է, որ այս առաջին եւ տարրական պայմանն է, որից յետոյ միայն կարող է խօսք լինել երկու Աթոռների միջեւ գործնական հարցերի կարգադրութեան մասին ։ Եւ սրա համար պէտք չկայ Սան Փաւլոյի հովիւի միջնորդութեան ոչ էլ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ճամբորդութեան մինչեւ Ամերիկա ։ Էջմիածինը միակ վայրն է, որտեղից պէտք է բխեն նման կարգադրութիւններ ։

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(Շար.)

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋ

Այս սիւնակներուն մէջ առիթն ունեցանք խօսելու, երկու յօդուածներով, Երազի, Տխրութեան եւ Սիրոյ բանաստեղծ Վահան Տէրեանի մասին (Յառաջ, 2 եւ 3 Մայիս), նկատի ունենալով Սաքօ Սուքիասեանի «Էջեր Վահան Տէրեանի կեանքից» վերնագրով հրատարակութիւնը ։

Երեւանի «Գրական Թերթ»ին մէջ (թիւ 20), Գարոյր Սեւակ եւս կ'անդրադառնար նոյն գրքին ընդարձակ յօդուածով մը, «Տէրեանը պահանջում է» վերնագրով ։

Մեր զոյգ յօդուածներուն մէջ կը շօշափէինք մասնաւորաբար բանաստեղծին նամակները, որոնք պերճախօս կերպով կը ներկայացնէին հեղինակին կեանքին քանի մը մանրամասնութիւնները ։

Գարոյր Սեւակ եւս կը փորձէր վերլուծել այդ նամակներուն ոգին եւ նկարագիրը ։ Ինչ որ սակայն մեր ուշադրութիւնը գրաւեց այս առթիւ, Վահան Տէրեանի ողբերգութեան չի վերաբերիր ։ Բարեբախտաբար «Գրական Թերթ»ը երբեմն մեզի կը բերէ անաչառ քննադատութեան վկայութիւններ, ինչպէս այս անգամ, որոնք կը յատկանշեն մեր հայրենիքին արդի բանաստեղծներէն ոմանց մտայնութիւնը, իրենց ժամանակակից ստեղծագործութիւնը եւ արուեստի ըմբռնումը ։

Գարոյր Սեւակի դժգոհութիւնը, ըսելու համար նաեւ դառնութիւնը այն է, որ «Մերի եւ հայկականի անվերապահ գովերգումը մինչեւ այսօր ալ վեր բանաստեղծութեան խոցերէն մէկն է ։ Մասիսներն ու Արագածը եթէ լեզու ունենային՝ վաղուց էին որոտացել «Հանգիստ թողէք մեզ» ։ ... Արբանեակներ են պտտում երկրագնդի շուրջ, իսկ ոտանաւորների շատ ժողովածուներում՝ աւանդական ջրաղացքարը, տուֆքարից նեյլոններ են պատրաստում, իսկ ոտանաւորների մէջ ճռռում է թանգարանային ճախարակը » ։

Այս վիճակին պատճառներէն մէկը, ըստ յօդուածագրին, այն է որ հեղինակները չունին ոչ շնորհ, ոչ օժտուածութիւն եւ ոչ ալ տաղանդ ։

Ուրեմն Մասիսները եւ Արագածը կրնան ամէն ժամանակ բանաստեղծութեան եւ գրականութեան ներշնչումի առարկայ դառնալ, պայմանով որ մեր քերթողները եւ վիպագիրները տաղանդ եւ շնորհ ունենան, որոնք սովորական ոտանաւոր գրողներուն շնորհուած չեն եւ պիտի չշնորհուին, որքան ալ անոնք կարդացած ըլլան եւ տակաւին կարդան բանաստեղծութիւն գրելու եւ հասկնալու օրէնքներու արուեստը ։ Աւելորդ է կարծեմ հոս յիշել մեր գրականութեան այն քերթուածները եւ վէպերը, որոնց նիւթը մեր Մասիսներն ու Արագածը, մեր հայրենի բնութիւնը իր տեսարաններով, մասամբ կամ ամբողջովին, նիւթը կը կազմեն ստեղծագործութեան, թէ դասական եւ թէ ա[illegible] գրողներուն մօտ ։

Տարիքի հարցն ալ նկատի առնելու [illegible] քանի որ արդի մեր բանաստեղծներէն [illegible] մանք թեւակոխեր են իրենց [illegible] տասնամեակը կամ հինգերորդի [illegible] են ։ Գարոյր Սեւակ իր տեսակէտ[illegible] դարացնելու համար կը յիշէ [illegible] Դուրեանն ու Միսաք Մեծարենցը [illegible] երիտասարդ հասակի մէջ դուռ [illegible] նոցը հիւանդութեան ։ Եղիշէ [illegible] խեց «Հեթանոս Երգեր»ու հեղին[illegible] երբ ան հազիւ 30 – 31 տարեկան էր [illegible] Տէրեանը երբ 35 տարեկան էր, եւ [illegible] Զարենցը՝ 40ին մէջն էր ։ Իր ժամանա[illegible] ամէն մէկը զարգացած մարդ[illegible] էր ։ Իսկ մեր երիտասարդներէն [illegible] չեն գիտեր նոյնիսկ, կը գրէ, [illegible] գրականութեան պատմութիւնը [illegible] տեւ ատոր համար ոչ միայն բնէ[illegible] սիրութիւն պէտք է, այլեւ քիչ մը [illegible] բար, միջին հայերէն եւ արեւմտա[illegible] րէն ։ Անոնք գրագէտ են միայն [illegible] տելով եւ իրենց գրոտածը ուրիշ[illegible] տածից գերադասելով » ։

Գարոյր Սեւակի դառնութիւնը [illegible] կը խորանայ գրելու համար թէ [illegible] ները կ'անցնին եւ ոչինչ չեն [illegible] Իսկ ո՞րտեղէն տան, պիտի ունենա[illegible] տաս ։ Գոնէ ունենային այն [illegible] գիտակցութիւնը թէ չունին ։ Այդ [illegible] ճախ բացակայում է » ։

Անդրադառնալով ան հատորակ [illegible] գրական եւ թարգմանչական [illegible] յօդուածագիրը խօրապէս կը ցաւի [illegible] նոյնիսկ մեր գիրքերու լեզուն [illegible] օտարաբանութիւններով ու [illegible] լեցուն է ։ Լեզու մը, ուր կը [illegible] «չորուցամաքութիւն եւ աղքատութ[illegible] եւ կը վախցուի որ այդ վիճակը [illegible] դառնայ եւ ընդհանրանայ ։

Լեզուէն ետքը մեր հայրենիքի գրո[illegible] ներուն մշակած ու տուած նիւթերուն [illegible] ւաղ հիւթեղ, կենդանի եւ պատկեր[illegible] ըլլալն է, ուր կը բացակային [illegible] բական լեզուին գեղեցկութիւնն ու [illegible] գիականութիւնը ։ Նորակազմութիւն[illegible] եւ նորաբանութիւններէն աւելի, [illegible] լեզուական բոլոր կենսական [illegible] համարձակօրէն, այնպէս մը [illegible] իրական հաց դառնայ բոլորին [illegible] անհրաժեշտ, բոլորին համար մա[illegible] հաց ։ Միայն այս պարագային է [illegible] գուն ճկուն կը դառնայ եւ բոլորին [illegible] չելի ։

Այսպէս իր մտքերը [illegible] Գարոյր Սեւակ յաճախ օգնութեան կանչէ Վահան Տէրեանը, [illegible] համար թէ

1.— Հայրենիքի արդի մեր բան[illegible] տեղծները ոչ օժտուած են, ոչ շնորհ[illegible] նին եւ ոչ ալ տաղանդ ։

2.— Մեր բանաստեղծները չեն [illegible] դար եւ իրենց զարգացումը թերի է [illegible]

3.— Լրագրական եւ թարգմանչական գրականութիւնը օտարաբանութիւն[illegible] րով եւ սխալներով ողողուած է ։

4.—Երիտասարդները ծանօթ չեն [illegible]

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Ասիկա Սթալինի երկրորդ մահն էր ։ Այս ճառը հիմնապէս քանդեց չորս տասնամեակներու ընթացքին հաստատուած Խորհրդային եւ համայնավար պատմութիւնը եւ վարկածները ։ Կուսակցութիւնը կը մնար առանց հանդանակի եւ պատմական անցեալի ։

Դժուար է երեւակայել, թէ Կրեմլինի վարիչները երբեւիցէ խորհած ըլլային նման վտանգաւոր քայլ մը առնել ։ Ե՞րբ եւ ի՞նչպէս խորհեցան ։ Ինչո՞ւ եւ ե՞րբ Խրուշչեւ որոշեց իր անունը կցել հակաստալինեան այս ձեւի պայքարին ։ Որո՞նք էին հեղինակները այս վտանգաւոր մըտքին ։

Մենատէրին մահէն ի վեր, ժողովրդական խաւերէն ներս, հակա – Սթալինեան շարժումը մեծ ծաւալ ստացած էր ։ Ամէնէն առաջ ժողովրդական խաւերուն բաղձանքն էր այնպիսի քաղաքական մթնոլորտ մը ստեղծել, որ նոր մենատէրի մը յայտնութիւնը անկարելի դառնար ։

Խրուշչեւ եւ իր համախոհները չէին ուզեր սակայն շատ առաջ տանիլ Սթալինի դէմ պայքարը ։ Կը վախնային թէ կուսակցութեան հեղինակութիւնը կը խախտի ։ Իսկ Միկոյեան եւ Մալենքով կ'ուզէին քանդել Սթալինի առասպելը ։

ԳԱՂՏՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

20րդ համագումարի բացումէն երեք շաբաթ առաջ (1956 Յունուարին) Նախագահութիւնը որոշեց մղում տալ հակաստալինեան պայքարին ։ Այս որոշումին գլխաւոր պատճառը այն էր, որ Խրուշչեւ բացէ ի բաց յայտարարած էր թէ վերջ պիտի դնել տայ հաւաքական ղեկավարութեան ու պիտի առնէ, առանձինն, Սթալինի տեղը ։ Այս յախուռն արտայայտութիւնը պատճառ դարձաւ որ իր հակառակորդները աճապարապէս միանան ։

Խրուշչեւ, նախապէս հանրապետութեան ներկայացուցիչներուն ղրկած էր գաղտնի հրահանգներ, որոնք սակայն գաղտնի չմնացին ։ Իրենց կարգին, Խրուշչեւի մրցակիցները աշխատեցան ազդեցութիւն բանեցնել քսաներորդ համագումարի 1436 պատգամաւորներուն վրայ ։

1956, Յունուար 25 – 28ին պատմաբաններու համագումար մը գումարուեցաւ, որուն մասնակցեցան՝ վեց հարիւր պատմաբաններ, քննելու համար «Պատմական հարցեր» պարբերաթերթի ընթերցողներու տեսակէտները ։ Պարբերաթերթի պատասխանատու խմբագրապետը՝ Պիւրտժալով, մանրամասնօրէն թըւեց այն բոլոր խեղաթիւրումները, որոնք տեղի ունեցած էին Խորհրդային պատմութեան մէջ ։ Ուկրայնիոյ համայնավար կուսակցութեան պատմութիւնը վերաքննութեան ենթարկելու իր առաջարկը անմիջապէս ընդունուեցաւ ։

Կուսակցական քննիչ յանձնախումբ մը, երկու տարիէ ի վեր կը քննէր մաքրագործումներու թղթածրարները ։ Քսաներորդ համագումարէն քանի մը շաբաթ առաջ, Նախագահութիւնը որոշեց ձեռք առնել Խրուշչեւի դահերուն քննութիւնը, ինչ որ ցոյց կուտար, թէ իր հակառակորդները որոշած էին՝ հրապարակութեան տալով վարկաբեկել եւ հանրութեան դատաստանին ենթարկել այս վերջինը ։

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Նոյն ժամանակաշրջանին ուրիշ երկու քայլեր առնուեցան՝ Խրուշչեւի դէմ ։ Առաջինը Նախագահութեան մեծամասնութեան որոշումով, երկրորդը մառեշալ Ժուքովի կարգադրութեամբ ։

Կուսակցութեան քսաներորդ համագումարին բոլոր պատգամաւորներն ալ, անխտիր, 18 տպագրեալ էջերէ կազմուած հաղորդագրութիւն մը ստացան ։ Գաղտնի պահելու համար ստորագրութիւն առնուեցաւ ։

Այս տետրակը, «Լենինի կտակը» [illegible] դրուշացնէր կուսակցութիւնը թէ Ստալին երբեւէ ընդհանուր քարտուղար [illegible] ձեռքին մէջ կեդրոնացուցած է [illegible] ուժ մը», թէ չափէն աւելի կոպիտ [illegible] քոտ եւ անհամբեր էր, ուստի կարելի [illegible] ձգել իր պաշտօնին գլուխը ։ Կտակը [illegible] կուտար նաեւ թէ ինչ միջոցներով [illegible] լի պիտի ըլլար ապահովել «հաւաքա[illegible] ղեկավարութիւնը» (ընդարձակ[illegible] Կեդր. Կոմիտէին կազմը) ։ Սթալին [illegible] ղած էր հողին տակ այս կտակը [illegible]

Եթէ կար մէկը, որու համար կտա[illegible] հրապարակումը միանգամայն ան[illegible] եւ վտանգաւոր էր, այն ալ Խրուշչեւ [illegible] Ինքն էր որ ուզեց իր անունը [illegible] Սթալինի խորհրդապատկերին. ինք [illegible] որ ինքզինքը դասեց կուսակցութեան [illegible] տը ։ Իր անհակակշիռ խառնուածքը, իր [illegible] քմահաճ արտայայտութիւնները, իր [illegible] ու անպաճոյճ շարժուձեւերը ծանօթ [illegible] բոլորին ։

Սակայն իրականութիւն է որ այս [illegible] տաթուղթերը հողի տակէն հանուած [illegible] հաւաքուած էին պատմաբաններուն [illegible] մէ եւ տպուած երկու հազար օրինակ [illegible]

Փաստը ցոյց կուտայ թէ կուսակց[illegible] թեան քաղաքականութիւնը հակա-[illegible] լինեան էր եւ որ Խրուշչեւի հեղինակութիւնը սահմանափակուած էր ։

(12 Շար.)

… գրականութեան պատմութեան :
… — Իրենց կործանած լեզուն ոչ ճկուն … ոչ իրօրին մատչելի : Անոնք ծանօթ … ոչ գրաբարի, ոչ միջին հայերէնի եւ … արեւմտահայերէնի :
… անկամն է որ գրողի մը կող- … Գրական Թերթ»ին մէջ արեւմտա- … անհրաժեշտութիւնը կը շեշ- …

… Գրական Թերթ»ի յաջորդ թիւին մէջ … ուրացանելով Պարոյր Սեւակի … Գ. Մահարի «Ամբողջ Զաւ- … արքով, կարգ մը կէտեր շօշա- … մէկտեղ, քննադատական գրակա- … եւ քննադատներուն մասին եւս … անհկէտները կը պարզէ :
… բարդ խնդիր մըն է ինչ որ կը վե- … քննադատական գրականութեան … Քննադատութիւն, առեղ- … թիւն մը ըլլալու համար, չի … տարբեր կարծիքներ յայտնել, … ցանկութեամբ ուրանալ շատ … վերագնահատումի իրենց … Մեր գրողները դատնու- … երբ քննադատը արդար … եւ արուեստի գործը կը մեկ- … ընթերցողին ուղղութիւն տալու …

Նոր բան մը բսելու փորձ մըն էր ան- … այն քննադատութիւնը որ կը վե- … բերէր մեծ քնարերգակ բանաստեղծ … Նարեկացիին բսելու համար, թէ Նարեկացին իբրեւ բանաստեղծ վերթեւե- … ոչ անկարողող կամքը ունէր եւ ոչ ալ … ինքնութիւնը : Իբրեւ կրօնա- … ոչ իսկ հաւատքի կշռաւոր ծանրու- … թիւնը եւ միստիքականութիւնը : Իբրեւ բանաստեղծ ան իր նմանը մարդ էակը … ացած է, խոցած է անոր ար- … ժանապատուութիւնը, իր ինքնութեան … Նարեկացիին ներաշխարհին մէջ … չնաշխարհիկ ծաղիկը որ կը … Իբրեւ մարդ եւ մաս- … իբրեւ բանաստեղծ կը պակ- … բարոյական եւ մտաւորական … Փոխանակ ճակատը … վեր բռնելու եւ կեանքին … քայլերուն եւ հացու- … ինքնորոշութեան … եղած է սար- … մը, գլխիկոր եւ ծնրադիր՝ ա- … Անոր ենթագիտակ- … մէջ բացակայ է այն վեհութիւ- … կը կանգնի տառապանքի … փառաւորինները մէկիկ … եւ հաղորդակից մնալու մարդ- … ապրումներու, վերելքներու … ներու : Օգնելու իր ցեղին … համար՝ յարատեւ եւ … ուժ մը, արժէք մը դառնալու : … վերիմը մեղքերու մացառուտ- … մէջ կորանուած՝ Աստուծոյ ու ա- … եղած է իր փրկութեան ձակա- … կեցիկը դառնալու ստորնան … եւ բառամթերքի մախո- … : Ձենք տեսներ Նարեկացիին … մէջ աստուածայնութեան վսե- … ու վեհանձնութիւնը, կարե-

նալ բաժին հանելու համար իր նմաննե- րուն : Նարեկացիի շնորհուած չէր մար- գարէաշունչ հոգեւորի բնազդը, ոչ ալ ստեղծագործիչ երեւակայութիւնը, ո- րոնք մեծ բանաստեղծներու յատկանիշ- ներն են լցիւ թէ հայ ժողովուրդը անց- եալին մէջ եւ այսօր ալ, իր բարձին տակ պահած ըլլայ Նարեկներու տեղ, հաւատ- քի եւ ներշնչումի վաւերական ուրիշ բա- նաստեղծական աղբիւրներ, որոնք դժ- բախտաբար անտեսուած են անցեալին մէջ եւ կ'անտեսուին այսօր ալ» (բոլոր ստորագծումները մեզմէ) :

Այս տողերը անձնական եւ մինչեւ այ- սօր միտքի բանաստեղծ Նարեկացիին մասին յայտնուած կարծիքներուն նկատ- մամբ նոր տեսակէտներ ըլլալով մէկտեղ, նպատակ ունէին եզրակացնելու համար, թէ Միսաք Մեծարենց չէր կրնար ազ- դուած ըլլալ Նարեկացիէն, որու գործին մէջ չկան բանաստեղծական տարրեր եւ ոչ ալ կրնար ընդունիլ զայն իբրեւ մեծ բանաստեղծ (ստորագծումները մեզմէ) : (Կը թուի թէ վերի տողերու հեղինակը անծանօթ է Նարեկացիի Տաղերուն եւ «Մատեան Ողբերգութեան» գերազանցա- պէս քնարերգական, բանաստեղծական գեղեցկութիւններուն : Թէ ի՞նչ կը մտա- ծէր Միսաք Մեծարենց Նարեկացիին մա- սին, պէտք է կարդալ «Նարեկացիին հետ» յօդուածը(*) : Ուրիշ առթիւ մենք յատկապէս պիտի զբաղինք մասնաւորաբար Նարեկացիին Տաղերով, ցոյց տալու համար որ Նարեկացին քնարերգակ մեծ բանաստեղծ է, եւ որուն մէջ երեւակա- յութիւնը, մասնաւորաբար գերագոյն չափերու հասած է, յաճախ չափազան- ցութեան տարուած) :

Կ'արժէ նաեւ խորհրդածել թէ օտար գրական – գեղարուեստական սահմա- նումներով կրնա՞նք պատուաստել մեր գրականութիւնն ու արուեստը, առանց փնտռելու մեր ինքնութիւնն ու ինքնա- տպութիւնը այդ մարզին մէջ :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(*) Ոսկի Արիչին տակ, Միսաք Մեծարենց (Արձակ երկերու հաւաքածոյ), Պոլիս, 1934, Մատենաշար «Մշակոյթ» :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի 17րդ պատ- գամաւորական ժողովը տեղի ունեցաւ Յունիս 4, 5, 6ին, միութեան սեփակա- նութիւնը եղող Պէլֆոնթէնի (Ժիւրա) օ- դափոխութեան կայանի սրահին մէջ :

Ֆրանսայի բոլոր շրջաններէն 32 իրա- ւասու ձայնով պատգամաւորներու կող- քին, տեղ գրաւած էին խորհրդակցական ձայնով հրաւիրեալներ եւ բազմաթիւ ունկնդիրներ : Ներկայ էին նաեւ Կապ. Խա- չի վեթերան ընկերուհիները :

Վարչութեան ատենապետուհի Տիկին Է. Բիւզանդի բացման ճառէն յետոյ, կատարուեցաւ դիւանի՝ ինչպէս նաեւ յանձնախումբերու ընտրութիւնները, որմէ յետոյ ժողովը անցաւ օրակարգի հարցերու քննութեան :

Երեք օր տեւող 7 նիստերու ընթացքին աշխատանքով, ընկերուհիները մեծ յա- ռաջդիմութիւն կատարեցին :

Ոչ մէկ յոգնութիւն, ոչ ոքի մօտ : Պատգամաւորականին Կապոյտ Խաչի սե- փական տան մէջ գումարումի պատճա- ռած հպարտութիւնն ու խանդավառու- թիւնը մեծապէս խրախուսեցին պատգա- մաւորները :

Անկարելի էր չհրճուիլ տեսնելով այն մեծ աշխատանքը որ կատարուած էր : Փլփլած ապարակ մը, այսօր ներկայանա- լի շէնքի մը վերածուած էր : Օդասուն ննջարաններ, ճաշասրահ, զանազան սեն- եակներ, լուացարաններ, եւն. :

Համերաշխ մթնոլորտի մէջ լուծուեցան օրակարգի բոլոր հարցերը, կրթականի, հայերէնի դասընթացքներու, ուսանողնե- րու օժանդակութեան, հիւանդներու օգ- նութեան, օդափոխութեան կայանի, Կապոյտ Խաչի օրուան, դթութեան շա- բաթի, մայրերու օրուան մասին, եւ պատրաստուեցան համապատասխան բա- նաձեւեր :

Բոլոր պատգամաւորները սրտցաւօրէն մօտեցան խնդիրներուն, դթութիւնը իբ- րեւ գլխաւոր նպատակ ունենալով :

Կարդացուեցան քանի մը աւելի մասնա- ճիւղերու, ինչպէս նաեւ կեդրոնական վարչութեան տեղեկագիրները եւ քննու- թեան առնուեցան ելմտացուցակի վիճա- կը :

Վերջին նիստին ձեռնարկուեցաւ նոր կեդր. վարչութեան ընտրութեան : Գաղտ- նի քուէներու մեծամասնութեամբ ընտր- ուեցան հետեւեալները. —

Տիկիններ՝ Տիրուհի Սէրէնկիւլեան, Աշխէն Սամուէլեան, Հռիփսիմէ Իփէկ- եան, Արշալոյս Թաղէոսեան, Գայանէ Գարոյեան, Ժիւլիէթ Զպուքճեան եւ Թօփալեան :

Պատգամաւորական ժողովի փակումէն առաջ, խօսք առին կարգ մը ընկերուհի- ներ եւ ընկերներ, իրենց հիացումը յայտ- նելով շէնքի մէջ կատարուած վերանո- րոգման աշխատանքներու մասին, ստեղ- ծուած էր ապաւորիչ մթնոլորտ :

Զանազան շրջաններէ, մինչեւ Զուի- ցերիայէն, առիթէն օգտուելով բազմա- թիւ հիւրեր, անձնական կառքերով եկած էին տեսնելու այնքան խօսուած Պէլֆոն- թէնի այս կայանը :

Այցելեցին զանազան յարկաբաժիննե- րը եւ շնորհաւորութիւն ինչպէս նաեւ գնահատանքի խօսքերով մեկնեցան :

Ժողովը փակուելէ յետոյ տեղի ունե- ցաւ խնճոյք : Երգ, արտասանութիւն ի- րարու կը յաջորդէին : Երկուշաբթի գի- շեր ժամը 22ին վերջ գտաւ այս հաւա- քոյթը :

Գ. ՊԱՐԹԵՒ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

Վերջին երեք շաբթուան ընթացքին, Փարիզի երաժշտասէր հասարակութիւնը երեք անգամ վայելքն ունեցաւ միջնադիլ երգչուհի Լիտիա Կարինը լսելու բեմէն եւ ձայնասփիւռէն :

Մայիս 17ին՝ Շան զ'էլիզէի թատրոնին մէջ տեղի կ'ունենար նոր բեմերգի մը ա- ռաջին ունկնդրութիւնը. — «Աբրահամ եւ Հրեշտակը» զոր յօրինած է երաժիշտ Մարսէլ Տըլաննուա՝ նիւթն առնելով Աստուածաշունչ Մատեանէն որ յառաջա- պահ Ֆրանսացի երգահանին նախասիրած ներշնչարանն է, իր խորիմաստ եւ խոր- հրդաւոր դրուագներով : Հրեշտակի երկ- նային դերին ստեղծումը յանձնուած էր հայ երգչուհիին վերացնող ձայնին ու մեկնաբանութեան :

Երեկոյթին ներկայ մասնագէտ երգա- ւէրները անվերապահ գնահատեցին երկն ու երգչուհին : Մամուլը իր գնահատան- քով հաստատեց այդ զոյգ արժէքները եւ երկը, նոյնութեամբ, ձայնասփռուեցաւ յետագային :

Քանի մը օր առաջ, երաժիշտ Տըլա- նուա եւ՝ իր գործերուն հաւատարիմ մեկ- նաբանը Լիտիա Կարին անգամ մը եւս ի պատուի էին : «Սուլամիթի Վերջին Եր- գը» բեմի վրայէ առաջին անգամ կ'եր- գուէր, անցեալին պատկերասփիւռի վրայ գտած յաջողութեամբ :

Փարիզի «Լը Մոնտ» օրաթերթի երաժշ- տական անաչառ քննադատը՝ Ռընէ Տիւ- մէնիլ փոքր գրութեամբ մը մեծապէս կը գնահատէր երկն ու անոր յաջող կատա- րումը, հաստատելով նախորդ առիթով մեր արդէն իսկ կատարած գնահատանքը (Յառաջ, 2 Օգոստոս, 1959) — «Կանա- ցի ձայնի, բամբ ջութակի եւ դաշնակի համար գրուած երգասոյթ մըն է, Ժե- ռար Միւռայի բանաստեղծութեան մը վրայ : Երկը սիրուն է եւ գեղուն Աստ- ուածաշունչ Մատեանի բնագրին մէջ թա- քուն հիւսկէն տոփանքով : Բամբ ջու- թակի եւ Լիտիա Կարինի շատ սիրուն եւ ապրումով գիտակից ձայնին միութիւնը, երգչուհիին հրաշալիօրէն ողբերգակ խառ- նուածքը, արտակարգ յուզումի շեշտ մը կուտան այդ երգասոյթին» :

Աշխարհիկ երգով մատչիլ Աստուածա- շունչ Մատեանի խորհրդաշունչ դրուագ- ներուն՝ երաժիշտ Տըլաննուայի յառա- ջապահ արուեստին գաղտնիքն է դար- ձած : Հարազատ կերպով ապրիլ եւ ան- կրկնելին ապրեցնել անոնցմով՝ երգեցիկ մենաշնորհն է դարձած Լիտիա Կարինի :

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Զ.

Հայրս եւ մայրս չափազանց սիրում էին Յակոբին, ոչ միայն նրա համար, որ իրենց անդրանիկ որդին էր, այլ նրա համար որ հասակով նրանք Յակոբից շատ տարբերութիւն չունէին : Մայրս 13 տա- րով մեծ էր Յակոբից, իսկ հայրս՝ 17 տարով : Մայրս դեռ եւս եղել էր մանուկ, երբ առաջին անգամ զգացել էր նրա շար- ժումն իր հոգում : Մանաւանդ մայրս եւ Յակոբն իրար հետ կատարեալ մտերիմ էին : Մայրս չէր յիշում, թէ արդ- եօք եղե՞լ է մի ժամանակ, երբ Յակոբը ... չի ունեցել :

Անցաւ մի ամիս, բայց Յակոբի վիճակը չէր խորանում :

Եւ հայրս որոշեց նրան առաջարկել եր- կու բան — ճամբորդութիւն կամ ամուս- նութիւն : Հայրս խորապէս համոզուած էր որ սրանցից մէկնումէկը կը փրկէ նրան, կը մեղմացնէ նրա վիճակը, եւ մի օր էլ կը մոռանայ : Այս նպատակով հայ- րըս յիշեցրեց նրան թուրքական երգի մը կտորը — «Գիւն գիւր, կէչէր, աղլա- մա» (*) :

Յակոբն ընտրեց ճանապարհորդութիւ- նը :

Մայրս մեծ պատրաստութիւն տեսաւ, նոր շորեր կարեց, սպիտակեղէններ պատրաստեց, նոր անկողին կարեց, քուրք առաւ, Յակոբի գօտին լցրեց ոսկով :

Բոլորս համբուրեցինք նրան, մայրս հազիւ կարողացաւ բաժանուել Յակոբից, իսկ հայրս սառնարտութեամբ համբու- րեց նրան եւ ասաց .

— Դուն քըզի աղէկ նայիր :

Բոլորը զարմացան, որ հաջի էֆէնդին լաց չեղաւ, բայց երբ կառքի անիւները սկսեցին գլորուել, կառքը հեռացաւ, դարձաւ մի կէտ եւ ի վերջոյ անհետա- ցաւ, հայրս մտաւ իր սենեակը, բաց ա- րաւ պահարանը, մի երկու գաւաթ օղի խմեց, եւ մենք տեսանք, որ նրա աչքերից արցունքի կաթիլներ էին վազում լուռ եւ սրտակեղէք : Մայրս մօտեցաւ նրան լա- ցով, հայրս շրթունքներն իրար էր սեղ- մում եւ չէր նայում նրան, բայց ի վեր- ջոյ չդիմացաւ եւ սկսեց հեկեկալ :

— Մարանը նոր մեռաւ — ասաց հայրս եւ օղի ուզեց :

— Աստուած չի կամեցաւ, որ եավրուս քէֆ ընէ, — շշնջաց մայրս :

Հայրս մի մթին հայհոյանք շպրտեց Աստուծոյ հասցէին, որից մայրս դուրս եկաւ սենեակից եւ խաչակնքեց :

×

Յակոբը վերադարձաւ կազդուրուած, էլի առողջ, հզօր : Նրա հասակը կարծես աւելի էր բարձրացել :

— Յակոբը եկե՞լ է, հա՞, — հարցնում էին ծանօթները մօրս : Մայրս պատասխանում էր.

— Հա, շինարս եկեր է :

Յակոբը տեսել էր ծով, զանազան քա- ղաքներ, մեծ քաղաքներ — Սամսոն, Պո- լիս, Զմիւռնիա, Վառնա : Օրերով նա պատմեց իր տեսածները : Մենք կախւում էինք նրա շրթունքներից : Հայրս այդ բո- լոր վայրերում եղել էր : Նա հարցեր էր տալիս :

— Սկիւտար գացի՞ր, ծօ :

— Գացի :

— Բոյաճի գի՞ւղ :

— Բոյաճի գիւղ ալ գացի :

— Ստամբոլի կողմը փաշա կերա՞ր :

— Կերայ :

— Աֆէրիմ, ծօ, ամէն տեղ եղեր ես :

Երբ մայրս լսում էր, որ Յակոբը եղել է այն վայրերում, որտեղ եղել է նաեւ իր ամուսինը՝ հրճուանքից չէր իմանում թէ ինչ անի :

— Ղալղայի բաղնիքը լոգցա՞ր :

— Չէ, հայրիկ, ատեն չեղաւ :

— Ծօ, մարդ Ղալղա երթայ ու բաղնի- քը չլոգնա՞յ .... երբոր նորէն երթաս լոգցիր :

— Կը լոգնամ, հա, — խոստանում էր Յակոբը :

Ամբողջ մի ամիս մեր տանը գլխաւոր խօսակցութիւնն էր Յակոբի ճամբորդու- թիւնը, զբաղուած, էինք նրան լսելով եւ հետը բերած նուէրներն ուտելով, հագնե- լով, կախելով զանազան տեղեր :

Ինձ բերել էր կարմիր չուստ : Առաջին անգամ երբ հագայ եւ փողոց գնացի, ինձ թւում էր, որ ամբողջ քաղաքի բնակչու- թիւնը չուստս է դիտում :

Մի ամիս յետոյ, Յակոբը բոլորից գաղտնի, բաց արաւ Մարանի ննջարանը, որն ինքը կողպել եւ գնացել էր եւ դուրս եկաւ տխուր :

Թէ Մարանի յիշատակը եւ թէ այն, որ քաղաքում շատ զբաղուելու բաներ չկային, բացի դրախտային պարտէզնե- րից, Յակոբի ճակատին իջեցրին նորից մի թեթեւ մռայլ :

Սկզբի օրերին այս մռայլն այնքան էլ նշմարելի չեղաւ, բայց հետզհետէ դար- ձաւ զգալի եւ մտահոգիչ ծնողների հա- մար :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

(*) Օր է, կ'անցնի, լաց մի՛ լինի :

ԱԶԴ

Ջերմապէս կը խնդրենք որ Յառաջի Շէք – Փոսթալի թիւը՝ 15069 – 82 օգտագործուի ՄԻԱՅՆ Յառաջի վերաբերեալ հաշիւներու համար (բաժնեգին – գործակալութիւն, ծանուցում): Տարբեր նպատակներու յատկացուելիք գումարները (զանազան թերթերու բաժնեգիններ կամ զանազան կազմակերպութեանց նուէրները) ղրկել միայն Մանտա–քարթով :

Տնօրինակալութիւն
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի եկեղեցւոյ վարչութեան դիւանը իր կրթ. ձեռնարկներուն համար շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Գ. Գ. Վ. Մոստիչեան քսան Ն. Ֆ., Եդուարդ Խոտեան տասը Ն. Ֆ., Գարէն Փամպուքճեան տասը Ն. Ֆ., ողբ. Գ. Գասապեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի :

×

Փարիզի Եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմինը իր դպրոցներուն համար շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները .— Գ. Գարգէն Փափազեան քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Գօյաճեան եւ իրենց զաւակները քսան Ն. Ֆ., ողբացեալ Տէր Յարութիւն քհնյ. Ճորթունեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի :

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները:

Օր. Ալիս Գարայեան, Քանատա, հարիւր տոլար, Գ. Հ. Փամպուքճեան (Նիւ Եորք) երեսուն տոլար, Տիկին Ա. Մոմճեան յիսուն Ն. Ֆ., Գ. Գէորգ Գազըրճեան յիսուն Ն. Ֆ., փոխան ծաղկեպսակի Ճորթունեան քահանայի մահուան առթիւ, Տիկին Ֆէպիւս քսան Ն. Ֆ., Տիկին Տէր Դաւիթեան եւ Գ. Եղիազարեան 10ական Ն. Ֆ., Տիկին Էքսէրճեան երկու տոլար, Տիկին Տէօքմէճեան յիսուն Ն. Ֆ.:

Salle Adyar

4 SQUARE RAPP, PARIS 7ᵉ

ԱՅՍ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ
ԺԱՄԸ 21ԻՆ

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐ

ՌԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՅԱՅՏԱԳԻՐ.— Հայտըն, Շուպէրթ, Գապալեվսքի, Վառնել, Շօփէն :

Տոմսերը նուագահանդէսին օրը՝ մուտքին :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Ցէսան – վիլէէի օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին:

Արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին, 15, Րիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12 :

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՅՈՒՆԻՍ 19ԻՆ

Կը խօսի Ընկ. ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

×

ԿՐԸՆՈԲԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ Ժէ Սէն Լուի սրահին մէջ, Յունիս 19ին:
Կը խօսի ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր՝, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ:
Ծախսերու մասնակցութիւն 2·50 Ն·Ֆ· :
Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէնսի Փավիյեօն :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քառէի սրահը, նուիրուած Ազգ. Սահմանադրութեան 100ամեակին: Կը խօսին՝ Հր. Բալուեան, նիւթ՝ «Գրիգոր Օտեանի քաղաքական դիմագիծը» եւ Վազգէն Մելիքեան՝ «Ազգային սահմանադրութիւնը»: Մուտքը ազատ է :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ շրջաններու յարգոյ Հայութեան կը յայտարարուի թէ Լիոնի Հայկազեան վարժարանի դպրոցական հանդէսը հովանաւորութեամբ Լիոնի Ազգ. Միութեան, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 26ի կիրակին, 6րդ Թաղապետարանի հանդիսասրահին մէջ, կէսօրէ վերջ ժամը 2էն սկսեալ :

Կը խնդրուի Լիոնի եւ շրջաններու միութիւններէ եւ կազմակերպութիւններէ, նկատի ունենալ սոյն թուականը եւ չխաչաձեւել այլ հանդիսութիւններով :

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ՝

ԼԷՈՓՈԼՏ ԱՒԱԳԵԱՆ

Կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Փարիզի մէջ՝

ՅՈՒՆԻՍ 17, ՈՒՐԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ Փարիզի Պարսից դեսպանին :

Յայտագիր՝ Վիթալի, Քուէլ, Պռամս, Տըպիւսի, Տէ Ֆալա – Քրայսլէր, Նովաչէք եւ Պարթոք:

—ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ—

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Միութեան Ուսումնասիրացը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները անխտիր, Կիրակի (Յունիս 19) առաւօտ ժամը 9·30ին, Իսիի Խրիմեան վարժարանը :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պէլվիլ – Լիլա հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, Մէրի Փրէ Սէն Ժէրվէի սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ) :

Երգ, պար, արտասանութիւն :

Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ ատենախօսական զրոյցներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստագէտ ուսուցիչ Գ. Յ. Թորոսեանի :

Հանդէսի ընթացքին ճարտարապետ Գ. Եդուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին Հայրենիքի նոր կենցաղն մոգական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարները:

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն:

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՊԻՏԻ ԽՕՍԻՆ՝ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԸ, ՊԱՐՈՆՆԵՐ՝ ՍԵԴՐԱԿ ՔԱՐԵԱՆ
Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ԵՒ Գ. ՖԷՆԷՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը պիտի բերեն.— Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան, Պ. Պ. Ա. Գմբէթեան, Լ. Աւագեան (ջութակ), Օր. Աժտէրեան (դաշնակ), Գ. Մ. Պօղոսեան մեներգ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Կ. Աֆրիկեանի, Օր. Մարանկօզեան (արտասանութիւն):

Խմբերգ Փարիզահայ երգչախմբի կողմէ ղեկավարութեամբ Գ. Ս[illegible]թեւեանի :

Տոմսերու մասնակցութեան համար տոմսեր 2 եւ 3 Ն. Ֆ., կը գտնուին Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատան եւ շրջանի բոլոր եկեղեցական եւ կրթական մարմիններու մօտ :

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԹԻՒՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

17 Յունիս, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 21ին

Hôtel Lutetia, 43, Boulevard Raspail, Paris

Սիրայօժար մասնակցութեամբ արուեստագէտներ Օրիորդ ՇԱՔԷ ՊԷՆԿԵԱՆԻ (երգ), Գ. Գ. ՍԵԴՐԱԿ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆԻ (դաշնակ), ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ (արտասանութիւն) :

Ծախսերու մասնակցութիւն 6 Ն. Ֆ.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Համաճարտանճարի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի տարեկան դաշտահանդէսը, Յունիս 26ին, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տէսինի նախկին Գ. Նազարի սրճարանը այժմ ՍԵԻԱՆ : 35 Ավընիւ Ժան Ժօրէս, Տէսին (Իզէր):

ՅՈՒԼԻՍ 3ԻՆ

Սեբաստիոյ Ճահանգին Մուրատ Ուսումնասիրացի հանդէսը իր սանին շրջանաւարտութեան առթիւ՝

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ վարժարանին մէջ:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մարտ – Ապրիլի թիւը, միշտ ճոխ, միշտ այլազան, միշտ հետաքրքրական, միշտ օգտակար:

Բովանդակութիւն.— Հասակները կ'երկարին (Խմբ.).— Աննպաստկութեան հետեւանքները (Տոքթ. Գայուստեան).— Անքնութեան պատճառները եւ դարմանը (Տոքթ. Բամպուքճեան).— Փորհարութիւն (Տոքթ. Ասքանազ).— Ցիլ կինեմայի համար (Տոքթ. Դալլաքեան).— Աղեթափութիւն (Տոքթ. Աշճեան).— Որոտան գետը (Ս. Յակոբեան).— Կանխենք ակռաներու փտումը (Հ. Համբարձումեան).— Շաքարախտի մասին (Շ. Նարդունի).— Ցօղացաւի մասին (Տոքթ. Սերոբեան).— Մեղուն բժիշկ (Բաղիեան).— Ի՞նչ գիտենք շաքարախտի մասին (Տոքթ. Ժերլիէ – Մոռէ).— Արուեստական սերմնագործութիւն (Տոքթ. Պանծալի).— Դասեր թունաւորումներու դէմ (Խաչուհի).— Դարձեալ քանէրի մասին (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Ի՞նչպէս մայր կը կանչեն տղերը.— Որո՞նք չեն կրնար օգտուել նաւէն :

Հայ – Բոյժի Մայիս – Յունիս թիւը նուիրուած է ամբողջովին Հայաստանի : Յառաջիկային նման բացառիկ թիւեր ամբողջովին նուիրուած՝ աչքին, սեռային կեանքին, մանկութեան :

Բաժանորդագրութեան պայմաններ.— Տարեկան 15 նոր ֆրանք (1500 ֆրանք) : Արտասահման 20 նոր ֆրանք (2000 Ֆ.) երկու տարեկանը մէկ կանխիկ վճարողին համար 37,5 նոր ֆրանք (3750 Ֆր.):

Ch. Aïvazian
Au journal HARATCH
32, Rue de Trévise, Paris (9ᵉ)

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբը: Գարտաւորիչ ներկայութիւն: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի յաջորդ կիրակի օր, 19 Յունիս, ժամը 15ին, Մայր եկեղեցիի մէջ: Բոլոր անդամները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ: Որեւէ պատճառով իրենց անդամավճարը հատուցած չեղող անդամներէ կը խնդրուի ժողովէն առաջ եկեղեցիի քարտուղարութեան հասցնել տակաւին մնացած գումարը և ստանալ համապատասխան ստացագիր՝ ժողովի իրենց մասնակցութիւնը օրինականացնելու համար :

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI 15 JUIN 1960

[illegible] — ԹԻՒ [illegible] — 36ÈME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4625

[illegible]ԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՒԵՐԺԱՑՆԵԼ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

[illegible] որ հրաժեշտ տուած է այս ան[illegible] աշխարհին, ուր ապրեցաւ ան[illegible] անպաճոյճ, ինչպէս վայել է [illegible] հերոսի մը, մնացողներուս հա[illegible] նուիրական պարտականութիւն մըն [illegible]ւերժացնել իր յիշատակը :

[illegible] Թէհլիրեան :

[illegible] անուն մը, որ մէկ օրէն միւսը [illegible] գարձաւ, երբ 1921 Մարտ 15ին [illegible] սեւ փողոցին մէջ գետին փռեց [illegible] մեծագոյն դահիճը, [illegible] Թալէաթը :

[illegible] իր այդ գիւցազնական ա[illegible] փրկեց Հայութեան պատիւը, [illegible] անխտիր բոլորի երախ[illegible]գիտութեան :

[illegible] դատավարութիւնը Գեր[illegible] դատարանին առջեւ, ուր իբրեւ վկ[illegible] կանչուած էին բացի Հայերէ նաեւ [illegible] Գերմանացիներ — ինչպէս [illegible] Յոհ. Լեփսիուս ու Լիման [illegible] Զանտերս փաշա, նախկին ընդհ. [illegible] Օսմ. բանակին — առիթ [illegible] ողբերգութիւնը իր [illegible] ծանօթացնելու քաղա[illegible] աշխարհին :

[illegible] Նեմեսիսը քաջարար եւ սրտի [illegible] գործունէութեամբ յայտարարեց [illegible] դատաւորներուն առջեւ թէ [illegible] սրբազան գործ մըն էր [illegible] դժոխք ղրկելով դարուս ա[illegible] մեծ ոճրագործներէն մէկը :

[illegible] ընտանիքի զաւակ, ծնած էր [illegible] Հայքի Դարանաղեաց (Կամախ) [illegible] Բագառիճ գիւղին մէջ 1896 Ապ[illegible] Մնաց համեստ ու խոնարհ ամ[illegible] կեանքին մէջ, միշտ խուսափելով [illegible] եւ իր անձին մասին խօսե[illegible]

[illegible] ճանչցան զինքը Փարիզի [illegible] ուր ապրեցաւ քանի մը տարի [illegible] Ամերիկա մեկնելէ առաջ : Ու ա[illegible] գինքը՝ իր անուշ բնաւորութեամբ [illegible] նկարագրով :

[illegible] աչքերը փակեց հեռաւոր [illegible] Ֆրանսիսքոյի մէջ, հեռու հայրենի[illegible] գոր հոգիով կը պաշտէր, իբրեւ [illegible] ունենալով ամբողջ հայ ժողո[illegible], որուն վրիժառու բազուկն էր [illegible]

[illegible] Գալիֆորնիոյ մեր հայրենակիցները [illegible] Ֆրեզնօ, մեծ շուքով եւ [illegible] ամփոփեցին այն հողին մէջ, [illegible] գնուած էր՝ իբրեւ գերեզման [illegible] համար քաջ Անդրանիկին :

[illegible] կը հանգչի Փարիզ, Փէր [illegible] պատմական գերեզմանատան մէջ, [illegible] Սողոմոն կ'առաջնորդուի անոր սահ[illegible] դամբարանը, իբրեւ նշան մե[illegible] եւ երախտագիտութեան :

Անդրանիկ եւ Սողոմոն յաւէտ անմո[illegible] անուններ պիտի մնան հերոսա[illegible] հայ ժողովուրդին համար :

[illegible] պահուն, երբ միջազգային դիւա[illegible]թիւնն ու մամուլը այնքան ազ[illegible] կը յարուցանեն ցեղասպան ոճրա[illegible] չուրջ, Թէհլիրեանի անունը [illegible] աւելի կը բարձրանայ յաջո[illegible]թեան :

[illegible] գործունէութեամբ ողջունելինք [illegible] Հայ Մշակոյթի Տան Կեդրոնա[illegible] Յանձնախումբին գովելի նախաձեռ[illegible]թիւնը Տան Անուամբ — Ընթերցարանի [illegible] մկրտած են Սողոման Թէհ[illegible] անունով, յաւերժացնելու հա[illegible] անմահ հերոսին յիշատակը :

[illegible] այս սրահը իր զանազան [illegible] կոչուած է ամէնէն շատ [illegible] ընդունելու : Անոր ճակտին [illegible] անունն ու պատէն կախ[illegible] մեծադիր նկարը ամէն վայրկեան [illegible] մեզի իր ներկայութիւնը [illegible] մէջ :

[illegible] Թէհլիրեան կը պատկանի ամբողջ հայ [illegible]ժողովուրդին :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆԸ

ՇԱՄՈՒՆ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

ՓԱՂԱՆԳԱՒՈՐՆԵՐԸ ԿԸ ՅԱՂԹԵՆ

Ինչպէս գրած էինք, Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութեանց առաջին մասը, Լեռնալիբանանի հինգ շրջաններու մէջ, 30 աթոռներու համար :

Կարգ մը տարակարծութիւններ պատճառ դարձած էին որ նախկին նախագահ Շամուն եւ իր երէկի բարեկամները՝ Փաղանգաւորները տասնձին ցանկերով ներկայանան : Շամունի ցանկին վրայ կը ներկայանար Այգի եւ Լը Սուարի տէր եւ տնօրէն, երեսփոխան Տիգրան Թոսպաթ : Փաղանգաւորներու ցանկին վրայ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կը ներկայացնէր իր թեկնածուն՝ մեթր Վարդգէս Շամլեան :

Առաջին լուրերու համաձայն նախկին նախագահ Քամիլ Շամուն հազիւ կրցած է ապահովել իր ընտրութիւնը, բայց ըստ «Լը Մոնտ»ի թղթակից՝ Հալիմ Սաապի պարտուած են ցանկի իր գլխաւոր ընկերները, առոնց կարգին՝ Տիգրան Թոսպաթ :

Մեծ յաղթականն է փաղանգաւորներու ցանկը որուն գլուխը կը գտնուէր Փիէր Ճէմայէլի եղբայրը՝ Մօրիս : Ընտրուած է 19.337 ձայնով՝ իրմէ անմիջապէս ետք կուգայ Սէլիմ Լահուտ. 18897 ձայնով, երրորդ տեղը ձգելով Քամիլ Շամունի :

Միւս շրջաններուն մէջ, ինչպէս Գապտա «Տեսթուր»ի ցանկը պարտուած է («Պշարա էլ Խուրիի ցանկ) որովհետեւ փաղանգաւոր եւ շամունական կը ներկայանային մէկ ցանկով : Ճպէյլի մէջ Էտտէի գլխաւորած ցանկը յաղթած է : Քեսրուանի մէջ նաեւ Փաղանգաւորները յաղթական են, մինչ Ալէյլի մէջ Մաճիտ Արսլանի Տիւրզի ցանկը անցած է :

Ցարդ յայտնի չէ թէ ո՞վ է ընտրուած հայ երեսփոխանը : Եթէ ինչպէս կ'ըսուի Փաղանգաւորներու ցանկը մեծ յաղթանակ մը տարած է, հաւանական կրնայ ըլլալ Գ. Շամլեանի ընտրութիւնը :

Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Փաղանգաւորներու գործակցութեամբ կազմուած է նաեւ Պէյրութի Ա. շրջանի ընտրական ցանկը որ բաղկացած է երեք արաբ քրիստոնեաներէ, երեք լուսաւորչական եւ մէկ կաթողիկէ Հայերէ. — Մովսէս Տէր Գալուստեան, մեթր Խաչիկ Պապիկեան, Գ. Սուրէն Խանամիրեան եւ մեթր Ժողէֆ Զատէր :

Այս ցանկը կը գլխաւորէ Փիէր Ճէմայէլ : Հակառակորդ ցանկը կը գլխաւորէ Փիէր Խատէ, չորս հայ թեկնածուներն են՝ մեթր Հրաչ Շամլեան, Վազգէն Գալըլեան, Էմիլ Իսքէնտէրեան եւ Նուպար Թուրսարգիսեան :

Անոր յիշատակը յաւերժացնելու կոչուած սրահի հանդամակութեան մասնակցիլը նուիրական պարտականութիւն մը պէտք է ըլլայ բոլոր Հայերուն համար՝ Ֆրանսայէն մինչեւ Ամերիկաները, մինչեւ Միջին Արեւելք եւ այն բոլոր վայրերը, ուր մնացորդացի բեկորներ կ'ապրին, առանց դասակարգի ու դաւանանքի խտրութեան :

Վստահ ենք, որ կեդրոնական յանձնախումբին կոչը արձագանգ պիտի գտնէ ամէն կողմ :

Հայ Մշակոյթի Տունը կը նորոգուի եւ կը բարեզարդուի հաւատաւոր համեստ հայրենակիցներու լումաներով :

Ահա՛ առիթ մը բոլոր անոնց համար, որոնք սիրով պիտի ուզեն բերել իրենց մասնակցութիւնը ձեռնարկի մը, որ կոչուած է յաւերժացնելու մեծ հերոսին յիշատակը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

Պոլսոյ «Մարմարա» թերթին թղթակիցը Ուաշինկթընէն հեռաձայնով կը հաղորդէ, 9 Յունիսի գիշերը, թէ «Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, որ այժմ Ուաշինկթըն կը գտնուի, Երուսաղէմէն ստացած է հեռագիր մը, որով կը հաղորդուի թէ Եղիշէ Արք. Տէրտէրեան, տեղապահ ընտրուելէ ետք, Չորեքշաբթի առաւօտ, ներկայ միաբաններու մեծամասնութեան ձայնով, պատրիարք ընտրուած է Երուսաղէմի Աթոռին, եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, այս հեռագիրը ստանալէ անմիջապէս ետքը, հեռագրով հաղորդած է թէ կը ճանչնայ կատարուած ընտրութիւնը եւ կը շնորհաւորէ նորընտիր պատրիարքը » :

ԱԼԺԷՐԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՆՐ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ ԿԸ ՍՏԱՆԱՅ

Ալժէրի մէջ, ալժերական համայնավար կուսակցութեան դատավարութիւնը կը շարունակուի :

Գլխաւոր ամբաստանեալն է՝ Անրի Ալէկ : Երկրորդ ամբաստանեալն է՝ Մօրիս Օտէն (բացակայ) : Այս վերջինը կը փոխարինէ իր կինը :

Զինուորական ատեանին որոշումով նիստերը դռնփակ պիտի ըլլան :

Այս որոշումը անմիջապէս պատճառ դարձած է ծանր միջադէպերու : Ատեանի նախագահը այս որոշումին կողմնակից էր նկատի առնելով մանաւանդ որ թուղթերը կը բաժնուէին հրաւիրելով ժողովուրդը որ ցոյցեր կատարէր :

Պաշտպան փաստաբան՝ Մաթարասօ կը բողոքէ այս որոշումին դէմ «պիտի ուզենք չարչարանքները : Ցաճախորդիս գիրքը՝ «Լա Քեսթիոն» հարիւր հազար օրինակով ծախուած է եւ տասներեօթը լեզուներու թարգմանուած է : Աշխարհ պէտք է շարունակէ գիտնալ ճշմարտութիւնը » :

Ամբաստանեալներէն՝ Անտրէ Մուսն գիտել տուած է թէ «զերազոյն ուժ մը կ'աշխատի խեղդել խնդիրը » : Անդրադառնալէ ետք Ռայխսթակի հրկիզումին որուն դատավարութիւնը դռնփակ չէ եղած, ամբաստանեալը պոռացած է — «Պիտի ուզէ՞ք որ Ֆրանսական զինուորական դատարան մը նուազ ազատախոհ նկատուէր քան Հիթլերի դատարանը » :

Մթնոլորտը տաք է, ամէն ոք կը խօսի, կը պոռայ : Բուռն ընդդիմախօսութիւններ եւ սուր վէճեր տեղի կ'ունենան պաշտպան փաստաբաններուն, ամբաստանեալներուն եւ ընդհանուր դատախազին միջեւ :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐՄԱՆ ԹՈՔԱԹԵԱՆ առջի օր մեռած է Քալիֆորնիոյ մէջ : Աշխարհահռչակ թենոր, Թոքաթեան երգած է Մեթրոփոլիթէն Օփերա : Քարուզոյէն ետք ամէնէն նշանաւոր թենորներէն մէկը կը նկատուէր կը գրէ Ֆրանս – Սուար : 64 տարեկան էր :

ԻՍՐԱՅԵԼԻ վարչապետը Փարիզ ժամանած է առջի օր : Պէն Կուրիոն պիտի տեսակցի զօրավար տը Կոլի եւ վարչապետ Տըպրէի հետ : Օռլիի օդակայանին մէջ յայտարարած է. — «Բարայէլ հաւատք ունի Ֆրանսական հանճարին եւ բարձր ճակատագրին վրայ » : Պէն Կուրիոն յաջորդաբար պիտի այցելէ, Պելժիա եւ Հոլանտա :

ԳՆԴԱՊԵՏ ՆԱՍՐ Եուկոսլաւիա հասած է եւ դիմաւորուած՝ մառեշալ Թիթոյի կողմէ : Բաժակաճառ խօսելով Թիթօ իր մէջ այլոց յայտարարած է — «Մեծ պետութիւնները ցոյց տուին Փարիզի մէջ թէ ի վիճակի չեն դրական ձեւով լուծելու մարդկութիւնը շահագրգռող հարցերը» : Այս առթիւ մառեշալը շեշտած է թէ «երրորդ պլոք» մը պիտի չկազմուի : Գնդապետ Նասր իր պատասխանին մէջ ըսած է. — « Պատմութեան համար ճակատագրական այս պահուն ամէն երկիր պէտք է ստանձնէ պատասխանատուութեան իր բաժինը, որպէսզի ներդաշնակութիւն տիրէ » :

ԱՐԹՈՒՐՕ ՖՐՈՆՏԻՍԻ. Արժանթինի նախագահը չորս շաբաթուան համար Եւրոպա կ'այցելէ : Առաջին հանգրուանը Հռոմ եղած է : Նախագահին մեկնումէն առաջ ըմբոստութիւն մը ծայր տուած է երկրին մէջ որ սակայն անմիջապէս զսպուած էր, ինչպէս գրած էինք երէկ :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ աջակողմեան նոր կուսակցութիւն մը կազմուած է : Իտալիոյ Թագաւորական Շարժում այս է անունը նոր կուսակցութեան որ յառաջ եկած է իտալացի դեմոկրատներու հետ բաժանումէ մը : Յունիս 13ին կուսակցութեան ծրագիրը կանոնագիրը հրատարակուած է :

ԸՍՈՂԸ ՄԵՆՔ ՉԵՆՔ

"ՍՊՈՒՏՆԻԿԸ ՓՈՐ ՉԻ ԿՇՏԱՑՆԵՐ"

« Ընկեր խմբագիր,

« Չէ՞ք կարծեր թէ սպուտնիկներու եւ տիեզերքին նկատմամբ հիացումը վաղահաս է, երբ անգին կը պակսին բնակարաններ, մանկամսուրներ, ուտեստեղէն եւ ընթացիկ ապրանքներ :

« Կը գրեմ յայտնելու համար իմ կարծիքս — որ միայն իմս չէ — հրթիռներու արձակման մասին կարդացածիս եւ լսածիս վրայ : Մեր գիտնականները հրթիռ մը ղրկեցին դէպի լուսին, եղելութիւնը անվիճելի է : Լուսին հասած ըլլայ կամ ոչ, այդ իրենց գիտնալիքն է : Բայց նայինք մետալին միւս կողմը : Ի՞նչ շահ կամ օգուտ բերին սպուտնիկները եւ հրթիռները հասարակ մահկանացուին եւ յատկապէս ինծի :

«Երբ սպուտնիկը արձակուեցաւ 300 ռուբլի պարտք ունէի : Հակառակ յաջողութեան պարտքս միշտ պարտք կը մնայ : Մարդիկ ստուգիւ պիտի զայրանային եթէ հրթիռի մը գինը գիտնային : Ըսէք ուէ բանուորի թէ Իվան (միջին ռուսը) պիտի կարենայ իր զաւակը մանկամսուր ղրկել, կերպասին մեթրը շատ աւելի աժան վճարել եւ արդուկ մը գնել. վստահ եմ թէ պիտի բացականչէ — Աստուծոյ սիրոյն, ա՛լ հրթիռներ մի արձակէք :

«Լուսնին խերն անիծած, նախ աւելի լաւ ուտելիք տուէք, անկէ վերջ գացէք լուսնին հետ խաղալու » :

Այս է բնագիրը այն բաց նամակին զոր Ալեքսիս անունով բանուոր մը ուղղած է համայնավար երիտասարդութեան պաշտօնաթերթ՝ «Կոմսոմոլսկայա Փրաւտա»ի խմբագրութեան : Աննախընթաց երեւոյթ, նամակը լոյս տեսած է անցեալ շաբաթ օր, թերթին առաջին էջին վրայ :

×

Խորհրդային պաշտօնաթերթը համակարծիք չէ այդ տեսակ մտածողին :

Նամակին ընթերցումին վրայ « կոպիտ ու կոյտ» խնդացող կարգ մը բանուորներ թուելէ ետք, «Կոմսոմոլսկայա Փրաւտա» կ'ըսէ — «Հայրենասէր չէ ան որ իր երկրին պատիւէն աւելի մտահոգ է իր ուտելիքով եւ հագուստ – կապուստով » :

Այսպէս կը գրէ Իվան՝ այսպէս կ'եզրակացնէ «Կոմսոմոլսկայա Փրաւտա» :

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Մէթր Վարդգէս Շամլեան ընտրուած :

ՆՈՐԷՆ ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԵՒ ԱՆԹԻԼԻԱՍ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ինչպէս ասինք, անհասկացողութիւնն ու վէճը Էջմիածնի եւ Սիս – Անթիլիասի միջեւ հին երեւոյթ է, բայց այժմ նոր ձեւ ու բովանդակութիւն է ստացել: Առաջ գերազանցապէս երկու Աթոռների իշխանութեան սահմանների հարց էր, ուր գերակայութիւնը ամէն տեսակէտից Էջմիածնի կողմն էր: Եկեղեցին օրինական ու բարոյական համազգային հաստատութիւն էր, եւ Ամենայն Հայոցը իրապէս Ամենայն Հայոց էր:

Այսօրուայ վէճում նախադրեալները հիմնովին փոխուած են եւ եզրակացութիւններն էլ, բնականաբար, պէտք է տարբեր լինեն: Խորհրդային իրաւական կացութեան մէջ կրօնքը գոյութիւն չունի իբրեւ իրաւական դրական երեւոյթ, կրօնք ու եկեղեցի միայն հանդուրժւում են, որովհետեւ պետութիւնը անզօր է նրանց գոյութեան վերջ տալու: Եւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւն գոյութիւն չունի, իբրեւ իրաւա – բարոյական անձնաւորութիւն: Խորհրդ. Միութեան Սահմանադրութեան մէջ միայն մէկ կէտ կայ կրօնի մասին: Խորհրդային Միութեան քաղաքացիները արտօնուած են միայն հակակրօնական քարոզչութիւն անելու:

« Հայրենական պատերազմի » օրերին Ստալինը զգաց եկեղեցու եւ հոգեւորականութեան կարեւորութիւնը, որպէս քաղաքական գործօն եւ ջանաց հոգեւորականութեան ինքնամատոյց ծառայութիւնը օգտագործել խորհրդային քաղաքական նպատակների համար: Համայնավար կուսակցութիւնը եւ Խորհրդային պետութիւնը, առանց փոխելու հիմնական վերաբերումը — « Կրօնը Թոյն է » — ստեղծեցին վարչական նոր մեքենայ կրօնական հաստատութիւնների վրայ հսկելու եւ կառավարութեան քաղաքական նպատակներին ծառայեցնելու համար: Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնն էլ դրուեց այդ մեքենայի հսկողի տակ առաւելապէս արտասահմանի Հայութիւնը Խորհրդ. քաղաքականութեան ծառայեցնելու նպատակով: Այդ է պատճառը, որ Էջմիածնի դռները բաց են արտասահմանի Հայերի, մանաւանդ հոգեւորականների առջեւ, որոնք առանց արգելքի նայլըն դուլպաներ եւ լիփստիկ (շրթունքի ներկ) են ներածում Խորհրդային տիկինների համար եւ ազատ՝ դոհարեղէն, նկար ու թանգ ծախուող ապրանքներ արտածում Հայաստանից: Այդ է պատճառը, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը մաքոքի պէս, ճամբորդութիւններ է կատարում դէպի դրամատիրական երկիրները «կրօնական գործերի վարչութեան» պաշտօնեայի հսկողութեան ուղեկցութեամբ եւ խորհրդային դեսպանատան աչալուրջ հսկողութեան ներքեւ:

Այս նշանակում է կրօնի եւ եկեղեցու ազատութի՞ւն: Վազգէն Ա. Կաթողիկոսը իրե՞ն է խաբում, թէ ուրիշներին, երբ ուզում է հաւատացնել ամերիկեան թղթակիցներին, թէ Խորհրդ. Հայաստանում եւ բովանդակ Խորհրդ. Միութեան մէջ կրօնի բացարձակ ազատութիւն է տիրում: Նա կարո՞ղ է ցոյց տալ խորհրդային որեւէ օրէնսդրական կարգադրութիւն կրօնի եւ կրօնական հաստատութիւնների ազատութեան մասին: Չի կարող, որովհետեւ չկայ: Խորհրդ. Պետութեան եւ Համայնավար կուսակցութեան համար կրօնը շարունակում է մնալ հաշիշ, որովհետեւ շահագործող դասերը ժողովրդին են խաբում: Միակ տարբերութիւնը, որ կայ հայ համայնավարների առաջուայ եւ ներկայ վերաբերումի մէջ դէպի կրօնը այն է, որ առաջ համայնավարները ձգտում էին ոչնչացնել այդ հաշիշը, իսկ այժմ աշխատում են օգտագործել իրենց քաղաքական նպատակների համար: Այդպէս էին վարւում եւ ցարերը՝ պահելով «պրոկուրորներ» եկեղեցու գլխին: Խորհրդային պրոկուրորները աւելի գիտակից են եւ աւելի դաժան իրենց պաշտօնում:

Հայ ժողովուրդը, անշուշտ, մայր-Հայրենիքում գիտակցում է խորհրդային « կրօնական ազատութեան» արժէքը: Աւելի եւս լաւ հասկանում է՝ Սփիւռքի Հայութիւնը, որ աչօք – բացօք տեսնում է համայնավարներու շահատակութիւնները արտասահմանում: Եւ հասկանալով՝ ըստ այնմ էլ դիրքաւորւում է իրական պայմանների համապատասխան:

Ի՞նչ պէտք է լինի, ուրեմն, Էջմիածնի եւ Անթիլիասի փոխ յարաբերութիւնը, այսինքն, վերջին հաշուով, Խորհրդային իշխանութեան եւ Սփիւռքի փոխ յարաբերութիւնը:

Յարգելի Եղնիկ աւագ քահանայ Վարդանեանները պէտք է հասկանան, որ Էջմիածնում «հարիսայի սեղան» վայելելով կամ Անթիլիասում օղի խմելով կարելի չէ երկու Աթոռներ իրար հետ հաշտեցնել: Մեզ պէս «հին գլուխներն» էլ ժամանակ է որ ըմբռնեն, որ միայն ժխտելով ու հայհոյելով կարելի չէ ուրանալ իրականութիւնը: Քառասուն տարի է մենք դուրս ենք հայրենիքից: Այդ քառասուն տարիների ընթացքում Հայաստանի բնակչութեան թիւը գրեթէ կրկնապատկուել է: Հարիւր հազարանոց Երեւանը դարձել է կէս միլիոն բնակիչներով մայրաքաղաք: Երկրի իշխանութիւնը գտնւում է նոր սերնդի ձեռքը, որին կարելի չէ ամբողջապէս պատասխանատու համարել նախորդ սերնդի արարքների համար: Նոր կարգեր ու նոր բարքեր են ստեղծուել, հայրենասիրութեան եւ ապրելակերպի նոր ձեւեր, որոնք ըմբռնելի եւ ընդունելի չեն մեզ, բայց իրականութիւն են եւ կան:

Կան խորհրդային վերջին վիճակագրութեան տուեալները, որոնք շատ խօսուն են թէ լաւատեսների եւ թէ յոռետեսների համար: Խորհրդ. Միութեան Հայերի հազիւ կէսը ապրում է Հայաստանում, մայր հողի վրայ: Միւս կէսը Հայաստանից դուրս է եւ սրա կէսն՝ էլ Կովկասից դուրս՝ զուրկ մշակութային յենարաններից: Խորհրդ. Միութեան Հայերի 10 տոկոսից աւելին հայերէնը չի համարում իր մայրենի լեզուն: Այսինքն՝ մօտ 300.000 հոգի փաստօրէն արդէն կորած են Հայութեան համար: Ամբողջ Խորհրդ. Միութեան մէջ, Կովկասից դուրս, հայկական դպրոցներ եւ մշակութային հաստատութիւններ գրեթէ գոյութիւն չունեն, եւ նոր սերունդը դաստիարակւում է օտար դպրոցներում ռուսերէն լեզուով: Խորհրդահայ Սփիւռքը ահաւոր պատկեր է ներկայացնում ազգային տեսակէտով:

Դարձէք այս կողմ, դէպի Ազատ Աշխարհի Սփիւռքը: Ազգային տեսակէտով աւելի լա՞ւ է Եւրոպան կամ Ամերիկան: Հիւս. Ամերիկայում, օրինակ 300 – 350 հազար Հայ են հաշւում այսօր: Հին սերունդը արեւի տակ ընկած ձիւնի պէս անհետանում է, Նորը հայերէն չի խօսում, Հայութիւն չի զգում իր հոգում, — այսօր դեռ Հայ է ընդհանրապէս, բայց մէկ – երկու սերունդ վերջը պիտի մնան միայն Ամերիկացիներ հայկական քթերով:

Երբ այս է կացութիւնը, երկաթէ վարագոյրի այս կողմն էլ, այն կողմն էլ, Հայութեան ցաւով տանջուող մարդիկ պարտաւոր են աւելի լուրջ եւ իրատեսօրէն մօտենալ հարցին: Իբրեւ Հայ մօտենալ հարցին՝ նախ եւ առաջ ղեկավարուելով հայ ժողովրդի եւ Հայաստանի շահերով:

Էջմիածնից անուշ շարականներ են երգւում եւ հրապուրիչ կոնդակներ շարադրւում, — բարի: Բայց Անթիլիասը երբեք մոռանալու չէ Տրովադայի ճակատագիրը, — զգուշացէք Դանայացիներից եւ նրանց բերած նուէրներից:

Իր հերթին՝ Էջմիածինը պարտաւոր է չմոռանալ, որ 300.000 Հայեր Խորհրդ. Միութեան մէջ իրենց մայրենի լեզու չեն համարում հայերէնը, ինչպէս հայերէնը մայրենի լեզու չի համարում Եւրոպայի եւ Ամերիկայի հայ նոր սերունդը:

Խորհրդ. Միութեան մէջ էլ, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ էլ, Հայերից դատ ոչ ոք հետաքրքրուած չէ, թէ ինչ լեզուով է խօսում Հայը: Նոյն իսկ ուրախ են, որ Հայերը արագ ձուլւում են իրենց հետ: Ուրախ չենք միայն մենք: Այն օրից, երբ Հայկը իր ցեղը հանեց Սանասարի հովտից եւ Հայոց լեռներում հաստատեց իր « փոքր ածուն», մինչեւ այսօր Հայութիւն ապրել է իբրեւ ազգ՝ մասնակից լինելով մարդկութեան յառաջդիմութեան իր սեփական հանճարով: Այսուհետեւ էլ Հայը պէտք է ապրի իբրեւ իրաւահաւասար անդամը մարդկութեան եւ ոչ թէ որպէս պարարտացման նիւթ Եւրոպայի կամ Ամերիկայի համար:

Ուրեմն, ի՞նչ պէտք է լինի յարաբերութիւնը Էջմիածնի եւ Անթիլիասի միջեւ: Այս հարցումի պատասխանը վաղո՛ւց տուել է Պոլսի պատրիարք Գարեգին Սրբազան, երբ դեռ «երկփեղկուած» չէր.

— Դուք ձեզի, մենք մեզի համար:

Այսինքն՝ էջմիածնի գլխաւոր պարտականութիւնն է զբաղուել Խորհրդ. Միութեան սահմաններում ապրող մօտ երեք միլիոն Հայերի հոգեւոր կեանքով ու հանգիստ ձգել Ազատ Աշխարհի Հայութիւնը: Անթիլիասի պարտականութիւնն է հոգալ Սփիւռքի Հայութեան հոգեւոր կարիքները:

Այս է օրէնքը բնական միջազգային ներկայ բարդ եւ փափուկ պայմաններում: Էջմիածինն էլ, Անթիլիասն էլ իրենց ազգային դերն ու պարտականութիւնը ունեն իւրաքանչիւրը իր իրաւասութեան սահմաններում:

Ազատ Աշխարհի ազատ գաղափարներով առաջնորդուող Անթիլիասը, անշուշտ, ի վիճակի է ղեկավարելու այս սկզբունքով: Ազա՞տ է եւ ի վիճակի՞ է նոյն սկզբունքով առաջնորդուելու Էջմիածինը: Եթէ ազատ է եւ ի վիճակի է, ապա, ուրեմն, մնում է մէկ բան անելու:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. պէտք է հրապարակային յայտարարութեամբ, առանց որեւէ պայմանի, պէտք է ճանաչի Զարեհ Ա.ին ըստ ամենայնի օրինական կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ:

Այնուհետեւ մնացեալ գործնական հարցերը կը լուծուին ինքնաբերաբար:

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԵՀԼԻՐԵԱՆԻ ՄԱՀՆ ՈՒ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒ

ՍԱՆ ՖՐԱՆՍԻՍՔՕ, (Յառաջ
տութեան երկիրը, Ամերիկայի Մ.
Նահանգները, կը գտնուի Գ
Հայկական Ազատամարտի
մարտիկներուն՝:

1927ին Անդրանիկը իր յաւիտ
քունը մտաւ Քալիֆորնիոյ մէկ փ
քաղաքին, Չիքօյի մէջ, ուր
նալու գացած էր իր հայրենակիցներ
մօտ:

1940ին անոր հետեւեցաւ Սեպուհ
Նորքի մէջ:

1956ին՝ Դրօն Պոսթընի արուար
Ուոթըրթաունի մէջ:

Եւ տասն օր առաջ, Մայիս 2ին
զոմոնը, հայ ժողովուրդի խորագո
րէժը լուծողը, Սան Ֆրանսիսքոյի
Հայաստանի ու հայ ժողովուրդի
կախութեան ու ազատութեան հերո
րեզարձին, Մայիս 28ին, Ֆրեզնոյի
յոց Արարատ գերեզմանոցին մէջ
աճիւնը յանձնուեցաւ յաւիտենական
գիրկը:

1927ին, Անդրանիկի համար Ֆրեզ
Հայութիւնը Արարատ գերեզմանոց
մէջ յատկացուցած էր որոշ գետին
որ մինչեւ Մայիս 28ը կը մնար թափ
որովհետեւ Փարիզի ականաւոր հայ
փոխադրեցին Անդրանիկի մարմինը Փա
րիզ՝ յուսալով թէ պիտի կրնային յա
նիլ տալ Հայաստանի Խորհրդային Իշ
նութեան, ամփոփելու զայն հայրենի
ղին մէջ: Փարիզի ականաւոր Հա
յոյսերը ի դերեւ ելան: Եւ հիմա
Ֆրանսայի մէջ ամփոփուեցան Ազգ
մեծ հերոսին աճիւնները:

Մայիս 27ին, Անդրանիկի
պահուած թափուր գետինը
աճիւնները Անդրանիկի Ազնիւ Զ
րին, ինչպէս Անդրանիկ կոչած էր
զոմոնը՝ իր լուսանկարը անոր
ժամանակ, Անգլիոյ Մանչեսթր
մէջ, ուր Անդրանիկ եւ Սողոմոն
էին Մանչեսթրի Հայութեան
նաւոր ու զինուոր անդամ մը
գտան Արարատ գերեզմանոցին մէջ:

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչեւ Ապրիլ 17, Զատկի օր
ղոմոն կը շարունակէր իր
կանոնաւոր կերպով, առանց մէկ
ուշ մնալու, եւ իր սովորական
տանքին հետ կը տանէր նաեւ կուսակ
կան ու ազգային աշխատանքներ
օրը թմրութիւն մը կը զգայ իր
թաթին մէջ, մէկ – երկու վայրկեան
կ'անցնի: Թմրութիւնը սակայն
նուի քանի մը անգամ: Յաջորդ
կը ներկայանայ բժիշկի, որ
հասկնալ պատճառը: Երեք –
շարունակեց իր աշխատանքը

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Այլ յայտարարութիւն մը, ուղղուած Խրուշչեւի եւ Համագումարին, եկաւ բանակէն: Խօսք առնելով Մոսկուայի զին. շրջանի կուսակցական խորհրդաժողովին (Յունուար 1956) մէջ, Մառեշալ Ժիւքով խստօրէն բողոքեց այն միջամտութեանց դէմ, որոնք կատարուած էին բանակէն ներս:

ՏԱՍՆԸՄԷԿ ՕՐՈՒԱՆ ՄԷՋ

Խորհրդ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան քսաներորդ համագումարը բացուեցաւ 1956 Փետրուար 14ին, Կրեմլինի Մեծ Սրահին մէջ, Խրուշչեւի կողմէ, որ պատգամաւորներուն յստակ հասկցուց թէ ուր կեցած է: Խօսեցաւ « անդարձ մեկնած ականաւոր դէմքերուն մասին, ինչպէս Ստալին, Կոթուալդ եւ Թոքիատտի: Ստալինի անունը կապելով երկրորդ կարգի Չեխոսլովաք Կոթուալդին եւ Ճափոնացի Թոքիատտիին, Խրուշչեւ որոշ զիջում մը կ'ընէր Ստալինի հակառակորդներուն: Սակայն աւելի առաջ երթալ մերժեց, Ստալինի մահը «կորուստ» մը նկատեց:

Խրուշչեւ եթէ գիտնար թէ տասնըմէկ օր ետք երկար ճառով մը պիտի դատափետէր Ստալինի գործած վայրագութիւնները, անշուշտ պիտի չըսէր, թէ « մահը մեր շարքերէն խլեց Ստալինը »:

Խրուշչեւ պատգամաւորներէն միակն էր որ Ստալինի անունը ակնածանքով յիշեց:

Փետրուար 16ին, Միկոյեան արտասանեց նշանաւոր ճառ մը, ուր յարձակեցաւ Ստալինի, Խրուշչեւի եւ իրենց ըրած մաքրագործումներուն վրայ առանց մոռնալու յիշել պատմութեանխեղաթիւրումի եւ վարդապետականութեան պարագաները:

Միկոյեանի ճառը պայթած ռումբի մը տպաւորութիւնը ձգեց: Ստալինի եւ Խրուշչեւի ձեռամբ մաքրագործուածները անուանեց «ընկերներ», մինչ մեռած մենակալը պարզ «Ստալին» մըն էր: Ան նըշեց նաեւ թէ Ստալինի համաշխարհային հռչակ ստացած՝ «Տնտեսական եւ Ընկերվարական հարցերը Խ. Միութեան մէջ » վերջին գործը անհրաժեշտ էր «քննարկութեան ենթարկել »:

« Քննութեան առնելով դրամատիրական աշխարհի տնտեսական ներկայ կացութիւնը, այնպէս ինչ ձեւով որ Ստալին ներկայացուցած է, հազիւ թէ օգտակար եւ ճիշդ ըլլայ: Արդարեւ շատ թիւր կերպով ներկայացուած են՝ Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի տնտեսական դրութիւնները եւ բոլորովին
պատասխան չեն դրամատիրութեան
եւ հակասական կացութեան՝

Միկոյեան յիշեց նաեւ մաքրագործ
ներուն զոհ՝ երկու անմեղ անձերու
նունները, Օվսեյենքօ եւ Քոսիոր
նունններուն յիշատակումը կը նշա
չքմեղացնել իրենց դէմ նիւթուած
դադրանքները: Արդ, Քոսիոր մա
գործուած էր եւ իրեն յաջորդած
րուշչեւ:

Միկոյեանի ճառին ամէնէն յատկան
կան մասը իր եզրակացութիւններ
Նախ յիշեց պատգամաւորներուն
նուած յուշագիրը ու ապա անդրադա
նալէ ետք Լենինի մոռցուած կտակին
սաւ.— «Լենինի համար
թեան կարեւոր պատճառ մըն էր
սակցութեան միասնականութեան
պանումը: Որեւէ մէկ բանէ աւելի
վախնար որ կուսակցութենէն ներս
ժանում մը յառաջ կուգայ »:

Պատգամաւորները անշուշտ ըմբռնեցի
ամէն ինչ: Միկոյեան պարզ
հասկցուցած էր թէ Խրուշչեւի բնա
դիրքը կը վտանգէր կուսակցութիւն
կրնար երկփեղկում մը ստեղծել:

Պարզ խօսքով՝ կը թելադրէր պատգա
մաւորներուն որ զգոյշ եւ
ըլլան Խրուշչեւի հանդէպ:

(13 Շար.)

ցաւնակցելու համար։ Ուրբաթ գիշերուան չարանենգութեան, որ կը ... մըրիթեան չարունակուելուն։ Ուրբաթ թմրութեան փորձառու բժիշկի մը, որ կը օր ուշացնէր փոխանակ ամէնայն հաւանականու– թեան ... թմրութիւնը հետեւանք է ուղեղի քնամբ թմրութիւնը հետեւանք է ուղեղի մէջ փոքրիկ երակի մը պայթելուն, որ վտանգաւոր չէ, կրնայ ինքնիրեն բուժ– ուիլ ևանի մը շաբաթէն եւ կը յանձնա– րարէ կատարեալ հանգիստ։ Սողոմոն շաբաթ մը մնաց տունը։ Այդ շաբաթուան ընթացքին լաւ չէին նշանները եւ ապաքի– նումի կը յուսացուէր թէ պիտի գայ ժամանակէն. ութերորդ օրը սա– կայն վիճակը ծանրացաւ եւ աջ սրունքն կորսնցուց ամէն թմրեցան։ Բժիշկ կան– չուեցաւ որ թելադրեց փոխադրել զայն հիւանդանոց, ուր պիտի ստանար հիւան– դապահի խնամք եւ պիտի գտնուէր բժշ– կական անմիջական խնամքի ներքեւ։ Եր– կու շաբաթ մնաց հիւանդանոց։ Երկրորդ շաբաթուան լրումին բժիշկները թելա– դրեցին փոխադրել Սողոմոնը տունը, ուր պիտի այցելէր հիւանդապահ մը, կատա– րէր որոշ մարմնամարզներ եւ հսկէր ա– ռողջական վիճակին. Փոխադրութեան գիշերն իսկ Սողոմոն կրկին ամէնէն ծանր հար– ուածի եւ յաջորդ առաւօտ փոխադրուե– ցաւ Քալիֆորնիոյ համալսարանի հի– ւանդանոցը, ուր պիտի գտնուէր ուժի– ղագոյն խնամքի ու հսկողութեան ներքեւ։ Հակառակ ամպաքինման լաւ լուրը ստացած կը մնայինք տագնապի լուրը։

Մասնագէտ բժիշկներ, առանձին թէ խորհրդակցաբար գրեթէ մինչեւ վերջը չկրցան գիտնալ հիւանդութեան պատճառ– ները, ամէն անգամ դարմանը քանի մը անգամ։ Որոշ բան մը չկրցան գտնել։ Ենթադրութիւններ եղան արեան լճկու– մի մասին։ Ցետ մանրու քննութեամբ մի– այն յանգեցան այն եզրակացութեան թէ արեան յճկումը տեղի ունեցած էր ուղե– ղին մէջ, եւ հարուածը սկիզբէն իսկ ե– ղած էր մահացու, որու դէմ մեր օրերու բժշկութիւնը տակաւին անկարող է պայքարելու գործօնը։

Իր այցելութեանց ընթացքին Սողո– մոնի բերնէն չլսեցինք գանգատ մը, ա– նոր դէմքին վրայ չտեսանք վախի ար– տայայտութիւն։ Իր անուան արժանի քաջութեամբ մը պահեց իր պայծառութիւ– նը եւ իր վիճակի մասին մեր տուած բոլոր հարցումներուն ունէր մէկ պա– տասխան միայն, «Աղէկ եմ, լաւ եմ»։ Կը խօսէր արամադրութեամբ, ու կը ժպտէր ամբողջականին պէս, կը հետա– քրքրուէր ազգային ու կուսակցական հարցերով։ Իր յիշողութիւնը անցեալի մասին մնաց վառ ու պայծառ։ Այս պա– րագան էր որ կը չփոթեցնէր բժիշկները՝ առողջ կերպով բացելու թէ ինչն էր ակա– րողութեան խախտման պատճառը։ Անմիջա– կան պայմանները սակայն շատ ա– նորոշ էին։ Կը կարդար հայերէն թեր– թեր, բայց կարդալէն անմիջապէս ետքը ժամանակ մը կը խոստովանէր թէ չէր գիտեր թէ ինչ կարդացած էր։

Գ. Մարտիկեան եւ ընկերները, Ամերի– կայի Կեդր. Կոմիտէն եւ Քալիֆորնիոյ Անկուսի կոմիտէն ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ կանգ առին փրկելու համար Սո– ղոմոնը։ Ընկերներու եւ կուսակցական մարմիններու ցոյց տուած այս հոգածու– թեան լուրերուն վրայ Սողոմոն արտաս– ուեց մէկ երկու անգամ։ Վերջին երկու օրերը ինկաւ խոր թմրութեան մը մէջ եւ Մայիս 28ին երկուշաբթի օր, ժամը երե– կոյեան 7.30ին յաւիտենապէս բաժնուե– ցաւ իր սիրելիներէն ու ընկերներէն։

Այսպէս վերջացաւ կեանքը այս մեծ Հայորդւոյն որ հայ ժողովուրդին վրէժը լուծեց Թալէաթ կոչուած հրէշէն։ Մէկ գնդակով Սողոմոն վայրկեանի մը մէջ եւ յաւիտենապէս տաքուկ տեղ մը ա– պահովեց բոլոր Հայերու սրտերուն մէջ, ինչպէս Վիլհելմ Թելը՝ Զուիցերիոյ պատմութեան մէջ, ինչպէս մեր միջնա– դարեան Թաթուլը Հայոց պատմութեան մէջ։

Լուրը թէ այլեւս չկար Սողոմոն Թեհ– լիրեանը, ցնցեց Սան Ֆրանսիսքոյի հայ գաղութը, որուն մէջ ապրեցաւ ան իր վերջին չորս տարիները, Սարսուռը եթե– րային ալիքներով տարածուեցաւ Ովկիա– նոսէն Ատլանտեան ու մինչեւ աշխար– հի ամէնէն հեռաւոր անկիւնները, ուր կան հոծ հայ գաղութներ եւ արձագանգ– ները նոյնքան արագութեամբ սկսան հասնիլ Անթիլիասէն, Պէյրութէն, Հալէ– պէն, Թեհրանէն, Գահիրէէն, Աթէնքէն ու Փարիզէն։

Ամերիկեան մամուլը, Սան Ֆրանսիս– քոյի եւ Օքլընտի բոլոր թերթերը, «Նիւ Եորք Թայմզ» եւ այլ թերթեր արձագանգ տուին Սողոմոնի մահուան եւ անդրա– դարձան անոր կատարած գործին այսպի– սի խորագիրներու տակ .— «Այսօր Հա– յերը կը սգան իրենց Ազգային Հերոսը», «Հայկական կոտորածներու վրիժառուն ոչ եւս է»։ Այդ առիթով անոնք անգամ մը եւս խօսեցան Թրքական Ջարդի քաղա– քականութեան մասին, եւ շեշտեցին թէ Թալէաթն էր որ ներմուծեց ցեղասպա– նութիւնը իբրեւ պետական քաղաքակա– նութիւն քսաներորդ դարու պատմու– թեան մէջ։ Ռատիօ կայանները նմանա– պէս խօսեցան Սողոմոնի գործին եւ կեանքին մասին։

Ա.

(Մնացեալը յաջորդով)

ԽԱՉԻԿ ԹԻԼԵԱՆ

■

Իր մահուան գոյժը խորտակուած սիր– տով նոր կարդացի «Յառաջ»ի մէջ։

Ողբացեալը ծնած էր Տիվրիկ քաղաքի Կասմա գիւղաքաղաքը, մեծանուն Թել– եան գերդաստանէն էր։

Նախնական կրթութիւնը կ'առնէ գիւ– ղին՝ Ս. Լուսաւորիչ վարժարանը։ Լաւ ձայնաւոր էր, «Խորհուրդ մեծ» եւ «Ով Զարմանալին», «Այսօր յարեաւ» շարա– կանները, նաեւ «Լուսաւորեա» եւ Դանիէլ Մարգարէին ընթերցուածները եւ քաղց– րալուր մեղեդիները իրեն վերապահուած էին։

1908ին՝ խարուսիկ Սահմանա– դրութեան յայտարարութեամբ, Պոլիս կուգայ եւ փառայան իր հօրեղբօր հովա– նութեամբ կ'ուսանի Եսայեան եւ Կեդր. վարժարաններ։ Առաջին՝ 1914 համաշ– խարհային պատերազմին օրերուն, իբրեւ «Սեւ փողկապով Ազատամարտական» ճանչցուած ըլլալով, հետապնդումէ խու– սափելով «Թալան Թապուրի» ·կ'ըլլայ (փախստական), եւ ձեղուններուն մէջ կը պահուի մինչեւ զինադադար, 1918։

Յետոյ բոլորիս ալ ծանօթ պատճառ– ներով, ընտանեօք կ'ապաստանի Մար– սէյլ, ուր կը զբաղի համեստ առեւտու– րով։ «Սիրահարութեամբ ամուսնա– ցած» իր կողակիցը կը մահանայ դըժ– բախտ արկածով մը։

Գոմոնի իր բնակարանը հիւրանոց մըն էր մտաւորականներու եւ կուսակցական ընկերներու համար։

Տարաբախտ՝ հայրենակից եւ գաղթա– կեր, այս տողերս թող ծաղկեպսակ մը ըլլան քու հեռաւոր հողակոյտիդ վրայ։

ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՏԸՄԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԽՈՐՀՐԴ. Հայաստանի բնակչութեան հնարաւորութիւն տալու համար Երե– ւանի Մոսկուայի եւ այլ կեդրո– նական քաղաքներու պատկերասփիւռի յայտագրութիւններուն հետեւելու, յա– տուկ ծրագիր մը կազմուած է։

Թիֆլիսէն – Երեւան հաղորդագիծ մը պիտի հաստատուի։ Այս գիծը սկիզբ պի– տի առնէ Թիֆլիսի արուարձան Կոջոր ա– ւանէն եւ պիտի անցնի Հայաստանի բար– ձըր լեռնանցքներու գագաթներով մինչեւ Երեւան, ունենալով մէկ քանի հանգու– ցային եւ միջանկեալ կայաններ։ Հան– գուցային կայաններէն երկուքը՝ Բղով– ղայի եւ Սիմիոնովկայի բարձր գագաթ– ներուն վրայ կը տեղաւորուին հզօր հե– ռապատկերի կայաններ, որոնք կ'ապա– հովեն՝ Կիրովականի, Ստեփանաւանի, Ալավերտիի եւ Սեւանի շրջաններու ազ– գաբնակչութեան պահանջը։

Թիֆլիս – Երեւան հաղորդագիծի շի– նութիւնը կ'աւարտի 1962ին։

Շնորհիւ այս գիծին Երեւանի հեռատե– սիլի կայանը հնարաւորութիւն կ'ունենայ փոխանակութիւններ կատարելու, Թիֆ– լիսի, Պաքուի, Մոսկուայի եւ այլ մայ– րաքաղաքներու եւ մարզական կեդրոննե– րու կայաններուն հետ։

Ծրագրին երկրորդ մասը կը նախատեսէ կառուցումը նոր գիծի մը, որ պիտի անց– նի Եղեգնաձորով, Սիսիանով, Գորիսով՝ հասնելու համար մինչեւ Ղափան – Մեղ– րի։

Մտադրուած է շինել զուգաւոր հաղոր– դումներու պատկերասփիւռի կայան մը Երեւանի մէջ։

Անկէ զատ, 8–12 քլմ. շառաւիղով կարգ մը փոքր կայաններ ալ պիտի շինուին, Լենինականի, Դիլիջանի, Իջեւանի, Սիս– իանի եւ այլ վայրերու մէջ։

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ մէջ, մօտ ատենէն պիտի վերջանայ քիմիական գործարանի ար– ուեստական կորինդոնի արտադրութեան բաժանմունքի շինութիւնը։ Որպէս հում նիւթ պիտի օգտագործուին՝ մետաղէ ա– լիւմինիումի մնացորդները, ամոնեակը եւ ակումուլատոր թթուն։

Արուեստական կորինդոնի շինութիւնը հնարաւորութիւն պիտի տայ կազմակեր– պել եւ զարգացնել ժամացոյցներու եւ զանազան գործիքներու արդիւնաբերու– թիւնը, բարձր որակով առանցքակալնե– րու, ձայնագրութեան եւ ձայնահանումի ասեղներու նաեւ ակնագործութեան վե– րաբերեալ շինուածքներու արտադրու– թիւնը։

Խորհրդային Միութեան մէջ կորինդո– նի պահանջը մեծ է, որուն արժէքաւոր տեսակներն են՝ սուտակ եւ շափիւղայ քարերը։

Այս քարերը հազուագիւտ են բնութեան մէջ մանաւանդ երկու կրամէն աւելի կշ– ռողները։

Զարմանալի չէ, ուրեմն, որ արհեստա– կան սուտակներ ունենալու համար աշ– խատանք ու ճիգ թափուած է դեռ ԺԸ. դարէն սկսեալ։ Որոշ յաջողութեամբ սու– տակ շինուած է 1858ին։

Իրենց երեւոյթով եւ յատկութիւննե– րով արհեստական սուտակները եւ շա– փիւղաները դժուար է զանազանել բնա– կան գունաղեղ քարերէն։ Աւելին, ար– հեստական բիւրեղները, ի տարբերու– թիւն բնականին, ճեղքուածներ եւ ման– րագիտական ներթափանցումներ չունին։ Համադրութեան միջոցաւ մինչեւ հարիւր կրամ ծանրութեամբ բիւրեղներ կարելի պիտի ըլլայ ձեռք բերել։

«ՄԵԾ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԱՆՈՒՆՈՎ» խորա– գրով գրքոյկ մը լոյս տեսած է Երեւանի մէջ, ուր կը պատմուի Կոմիտաս քառ– եակին 35ամեայ ստեղծագործական կեան– քը։ Հեղինակը՝ երաժշտագէտ Ա. Թա– գէոսեան փաստերով մէջբերել կը հանէ քառեակին անցած ուղին, կը բնութագրէ այն խոշոր աւանդը, զոր ձգած է հայ ժամանակակից երաժշտութեան բնագա– ւառին մէջ, կը խօսի շատ մը առանձնա– յատկութիւններու եւ սկզբունքներու մա– սին, որոնք իւրացուցած ու զարգացու– ցած է Կոմիտաս քառեակը։

Իբրեւ հայկական երաժշտութեան ինք– նատիպ այդ երեւոյթը ուսումնասիրելու եւ բնորոշելու առաջին փորձ, Ա. Թա– գէոսեանի գրքոյկը, անտարակոյս, հե– տաքրքրութիւն պիտի առնէ ընթեր– ցողներուն եւ մասնագէտներուն մօտ։

ՖԻՆ Գրողներու Միութեան եւ Ֆին– լանտիոյ մէջ ապրող Շուէտ Գրողներու Միութեան հրաւէրով վերջերս Ֆինլան– տա այցելած է հայ գրողներու պատուի– րակութիւն մը, նախագահութեամբ՝ Հրաչեայ Յովհաննիսեանի։

Հելսինքիի մէջ ֆին գրող Եու. Կոնկան Հր. Յովհաննիսեանի յանձնած է Ալ. Շիրվանզադէի «Քաոս» վէպի ֆիններէն հրատարակութեան մէկ օրինակը՝ իբրեւ նուէր հայ գրողներուն։

Եու. Կոնկան, վէպին թարգմանիչն է ու գրքին վրայ մակագրած է «Ջերմօրէն կ'ողջունեմ հայ ժողովուրդը»։

ԿԵԱՆՔԸ
ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Զ.

Մի օր, երբ ես նստած էի հօրս կողքին եւ նա խաղում էր իմ ոսկեգոյն մազերի հետ՝ կանչեց մօրս եւ սկսեցին խօսել Ցակոբի մասին։

— Պիտի կարգենք էդ տղան, — ասաց հայրս։

Մօրս աչքերը փայլեցին։

— Եթէ համոզես։

— Կը համոզուի, բոխերն արդէն մեծ– ցել են, Պոլիս մօլիս կ'երեւայ քիթ բե– րանը աղջիկներու ջուր է, խելքը տեղ է եկեր։

Մօրս դուր չեկաւ, որ հայրս մասնա– նշեց այդ։

— Ի՞նչ գիտես, — հարցրեց։

— Ես գիտեմ, դուն ինծի հարցուր, — կարճ կտրեց հայրս։

Մայրս խոստացաւ որ ինքը յայտնի այդ բանը Ցակոբին։

— Սանկ շնորհքով ձեւով ըսէ, — պատ– ուիրեց հայրս։

Եւ որոշեցին, որ աղջիկը պէտք է լինէր սիրուն։ Հայրս ինքն առաջարկեց.

— Ինչ ընտանիքէ կ'ուզէ թող ըլլայ՝ աղուոր ըլլայ, — ասաց։

Մայրս ապշեց։ Հայրս ինչքան խորը պէտք է Ցակոբին սիրէր, որ զիջէր իր արիստոկրատիզմից։

Մայրս աւելացրեց.

— Աղուոր ըլլայ ու կաթն ըլ մաքուր ըլլայ։

— Դահա աղէկ։

Ցակոբը համաձայնուել էր. երեւի ճիշդ էր հօրս կարծիքը թէ «քիթը բերանն աղջիկներու ջրած կ'ըլլայ»։ Սկսուեց աղ– ջիկ որոնելու պրոցեսը։ Պարզուեց, որ հայրս չէր գիջի ամենափոքրիկ, ամենա– աննշան պակասութեան անգամ։ Մայրս, ի վերջոյ, մատնանշեց մի աղջիկ, որ իս– կապէս սիրուն էր, բայց հայրս առար– կեց.

— Գլուխն աղէկ չի բռներ, քիչ մը կը կախէ։

Մայրս չյուսահատուեց, որ կարող պի– տի լինէր գտնելու այն տիպարը, որ գո– յութիւն ունէր հօրս մտապատկերում, բայց իրականութեան մէջ գոյութիւն չունէր։

— Ես աղջիկ չեմ ուզեր, արձան կ'ու– զիմ, — յայտարարեց հայրս։

Անցաւ մի ամիս եւս։ Մայրս այլեւս այդ մասին չէր խօսում։

Մի օր հայրս թէ՝

— Հը՞, Մարգրիտ, աղջիկ գտա՞ր։

— Դուն հրեշտակ կ'ուզես, աշխարքի մէջ հրեշտակ կա՞յ։

— Հա հրեշտակ կ'ուզիմ, բերանդ պաղնիմ, աղէկ բռիր, հրեշտակ կ'ուզիմ։

— Հրեշտակ չկայ։

— Կայ, — վճռական պատասխանեց հայրս, — հրեշտակ կայ, հրեշտակն ըլ գտեր իմ։

— Վո՞վ։

— Գրիգոր աղայի աղջիկը։

— Պզտիկ է։

— Թող ըլլի, դուն տասներեք տարե– կան էիր ծոցս մտար, — պատասխանեց հայրս։

Մայրս լռեց, ամաչեց եւ պապ գտաւ, որ ճիշդ էր ասում հայրս։

Ի վերջոյ մայրս հարցրեց.

— Կուտա՞ն։

Արդէն այստեղ վիրաւորուեց հօրս ա– րիստոկրատիզմը։

— Ես ուզիմ, թող չի տան, աղջիկը տասներեք, տղան տասնրութը, ինչո՞ւ չպիտի տան։

— Ասլանի պէս ըլ տղայ, — աւելացրեց մայրս։

Գրիգոր աղայի աղջիկը, Եղիսաբէթը, իսկապէս գեղեցիկ էր, հօրս մտապատկե– րում գոյութիւն ունեցող աղջիկն էր, նա նման էր միլոսեան Վեներային, աւելա– ցրած նրա վարդագոյն մարմինը եւ կո– կորդի վրայ մի սեւ խալ, Թուխ աչեան եւ կարկաչուն մի աղջիկ, որի մասին երբ մայրս յայտնել էր Ցակոբին, Ցակոբը ժպտացել եւ փաթաթուել էր մօրս։

Մի երեկոյ հայրս եւ մայրս գնացին Գրիգոր աղայի մօտ եւ երկար բարակ ու– րիշ խնդիրների մասին խօսելուց յետոյ՝ խօսք էին բաց արել Եղիսաբէթի մասին։

— Հաջի էֆէնդի, մեր աղջիկը ձերն է, բայց քիչ մը ժամանակ տուր մօրը հետ գանըշմիշ ըլլիմ, — ասել է Գրիգոր ա– ղան։

— Շատ աղէկ, — պատասխանել էր հայրս։

Միւս օրը երեկոյեան մենք ստացանք միմեծ սինիով փաքլավա Գրիգոր աղայի տնից՝ ի նշան համաձայնութեան։

Մի քանի օր նուէրներ գնացին մեր տը– նից եւ նուէրներ եկան Գրիգոր աղայի տնից։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

Ալժերացի մահմետական ամբաստան – եալ Աքքաշ կը մերժէ ֆրանսական դա – տարանի մը կողմէ դատուիլ.— «Ես Ալ – ժերացի եմ, կը մերժեմ ղոնփակ նիստը, որովհետեւ կ'ուզեմ որ գիտնան թէ կը ճանչնամ մէկ կառավարութիւն միայն, ալժերական կառավարութիւնը »:

Տիկին Օտէն իր կարգին պոռացած է . — « Կը պահանջեմ ամուսինիս բացակա – յութեան պատճառը գիտնալ »:

Տիկին Օտէնի համար, ամուսինը ըս – պաննուած է հարցաքննութեանց ընթաց – քին, կը ճչդէ նոյնիսկ թէ խեղդուած է :

Պաշտպան փաստաբանները որոշեցին սակայն որ աշխարհ պիտի գիտնայ թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ Ալժէրի դատա – րանին մէջ եւ իրենք կ'առնեն այդ պա – տասխանատուութիւնը :

Դատավարութիւնը կը շարունակուի բայց ծանր հանդամանք ստացած է :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կրընոպլի Կապ. Խաչը շնորհակալու – թեամբ ստացած է ի նպաստ իր դպրո – ցին, Տիկին Գայծառ Մուրատեանէ յիսուն Ն. Ֆ., իր ամուսնոյն մահուան տարելի – ցին առիթով :

×

Նոյն նպատակին համար, Կրընոպլի Կապոյտ Խաչը շնորհակալութեամբ ստա – ցած է Տիկին Մութաֆեանէ քսան Ն.Ֆ., իր հօր մահուան տարելիցին առիթով :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

1960 – 1961 տարեշրջանի արձանագրու – թիւնները բացուած են : Արձանագրու – թեան համար դիմել վարժարան, 1 Պուլ. տիւ Նոր, Լը Ռէնսի :

ՀԵՌԱՁԱՅՆ 927 – 01.72

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16-30– ին Հայածէս ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Անիէռի Սէն Ժօզէֆ եկեղե – ցիին մէջ, 182 րիւ տը Մէնիլ :

Փոխադրութեան համար կարելի է առ – նել 165 կամ 140 թիւ օթօպիւսը Փորթ տը Շամփէրէէն կամ Փորթ տը Քլիշիէն, եւ իջնել Անիէռի «Րիւ Կրամ» օթօպիւսի կա – յարանը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին :

×

«ՀԱՅ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՕՐԸ» ԽԱՆԱՍՈՐԻ տարեդարձի առթիւ : Շաւիլի անտառին մէջ, Յուլիս 24 , Կիրակի օր :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբ. Միութեան տարեկան մեծ դաշտապարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 3ին, Կիրակի Ջօխուրեանի ագարակին մէջ, Սէն Լու , Կրան Փէն : Ճանօթ.— Թրագօշը իր խումբով կը մասնակցի : Մանրամասնու – թիւնները յաջորդով :

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՅՈՒՆԻՍ 19ԻՆ

Կը խօսի Ընկ. ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

«Մայիս 28» կը տօնուի Րիւ Ժէ Մէն Լուի սրահին մէջ, Յունիս 19ին :
Կը խօսի ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր , ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ :
Ծախքերու մասնակցութիւն 2.50 Ն.Ֆ. :

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէն – սի Փավիյեօն :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ձո – րեքշաբթի ժամը 21ին, Քատէի սրահը , նուիրուած Ազգ. Սահմանադրութեան 100ամեակին : Կը խօսին՝ Հր. Բալուեան, նիւթ՝ «Գրիգոր Օտեանի քաղաքական դիմագիծը» եւ Վաղարշակ Մելիքեան՝ «Ազգային սահմանադրութիւնը» : Մուտ – քը ազատ է :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ շրջաններու յարգոյ Հայու – թեան կը յայտարարուի թէ Լիոնի Հայ – կազեան վարժարանի դպրոցական հան – դէսը հովանաւորութեամբ Լիոնի Ազգ. Միութեան, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 26ի կիրակին, 6րդ Թաղապետարանի հանդիսասրահին մէջ, կէսօրէ վերջ ժամը 2էն սկսեալ :

Կը խնդրուի Լիոնի եւ շրջաններու մի – ութիւններէ եւ կազմակերպութիւններէ , նկատի ունենալ նոյն թուականը եւ չխա – չաձեւել այլ հանդիսութիւններով :

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie
ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ՝

ԼԷՈՓՈԼՏ ԱՒԱԳԵԱՆ

Կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Փարիզի մէջ

ՅՈՒՆԻՍ 17, ՈՒՐԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ Փարիզի Պարսից դեսպանին :

Յայտագիր՝ Վիթալի, Քուէլ, Պռամս , Տըպիւսի, Տէ Ֆալա – Քրայսլէր, Նո – վաչէք եւ Պարթոք :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէյսան – վիլիէի օդափոխութեան կայանի բացու – մը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին :

Արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին, 15, Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12 :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅՐԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. « Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ

Է. Դասախօսութիւն

Նիւթ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը Դ. ժամ.

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Այս ուրբաթ ժամը 9ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ :

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն
Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է :

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ս'ՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն :

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ , 47 Րիւ տէ զ'Էքօլ

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՊԻՏԻ ԽՕՍԻՆ՝ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԸ, ՊԱՐՈՆՆԵՐ՝ ՍԵԴՐԱԿ ՔԱՐԵԱՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ԵՒ Գ. ՖԷՆԷՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սի – րայօժար մասնակցութիւնը պիտի բերեն. — Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան, Պ. Պ. Ա. Գմրէթեան, Լ. Աւագեան (ջութակ), Օր. Աժտէրեան (դաշնակ), Պ. Մ. Պօղոսեան մեներգ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Կ. Աֆրիկեանի, Օր. Մարանկօզեան (ար – տասանութիւն) :

Խմբերգ Փարիզահայ երգչախումբի կողմէ ղեկավարութեամբ Պ. Արա Պար – թեւեանի :

Տոմսերու մասնակցութեան համար մուտքի տոմսեր 2 եւ 3 Ն. Ֆ. , կը գըտ – նուին Փարիզի եկեղեցւոյ գիւանատունը եւ շրջանի բոլոր եկեղեցական եւ կրթա – կան մարմիններու մօտ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցու – թիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր ընդհ. ժո – ղովը պիտի գումարուի յաջորդ կիրակի օր, 19 Յունիս, ժամը 13ին, Մայր Եկե – ղեցիի մէջ : Բոլոր անդամները կը հրա – ւիրուին ներկայ գտնուիլ : Որեւէ պատ – ճառով իրենց անդամավճարը հատուցած չեղող անդամներէ կը խնդրուի ժողովի օրէն առաջ եկեղեցիի քարտուղարութեան հասցնել առկախ մնացած գումարը եւ ստանալ համապատասխան ստացագիր , ժողովի իրենց մասնակցութիւնը օրինա – կանացնելու համար :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20-30ին, Օհանջանեան ակումբը Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Բոլոր ըն – կերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Միութեան Ուսումնասիրացը ընդհ. ժողովի կը հրա – ւիրէ իր բոլոր անդամները անխտիր Կիրակի (Յունիս 19) առաւօտ ժամը 10 – ին, Իսիի Խրիմեան վարժարանը :

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ

Լը Փէք

Բացուած են արձանագրութիւնները

1960-1961

Ուսումնական տարեշրջանին համար :

Տասը տարեկանէն սկսեալ երկրորդա – կան վարժարանի որեւէ դասարանի ու – սանող աշակերտ կ'ընդունուի : Ուսման ծրագիրն է դասական ընթացք (Քուր քը – լասիք) :

Որ եւ է լուսաբանութեան համար դի – մել, գրաւոր կամ հեռաձայնով, վարժա – րանի տեսչութեան :

ÉCOLE APOSTOLIQUE
3, Ave. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. ; 963 0172

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9°

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր. ,վեց.22Ն.Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՅՈՒՆԻՍ

JEUDI 16 JUIN 1960

...Տ ՏԱՐԻ – Թիւ 8825 36EME ANNEE

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4626

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՄԱԳԾԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ "ԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ԱԼԺԵՐԻԱ" ՄԸ Կ'ՈՒԶԷ

ՆՈՐ ՀՐԱՒԷՐ ԸՄԲՈՍՏՆԵՐՈՒՆ

Հանրապետութեան նախագահը երեք – …թի օր նոր ճառ մը խօսեցաւ եւ այս …թիւ բանակցութեան հրաւէր կարդաց …ստաններուն :

Տը Կոլ նախ խօսեցաւ Ֆրանսայի մասին … անոր անմիջական անցեալը ·

Կար չկար ծեր երկիր մը կար, լեցուն … թիւններով եւ վախերով : Ժամա… ամէնէն բազմամարդը, ամէնէն … բոլորին վրայ եղողներուն ա – … զօրաւորը, մեծ դժբախտութիւն – … հոգ, կարծես ինքն իր վրայ քաշ – …ուած էր :

Տը Կոլ յիշեց նաեւ որ «երկու տարի ա– … երկիրը անդունդին եզրը կը գտնը– … եւ քաղաքացիական պատերազմ մը … սիսիլ երբ Ֆրանսան հասկցաւ մեծ … ուժեղ քաղաքականութեան մը անհրա– …ժեշտութիւնը » ·

Ըստ նախագահին երկու տարի է երկի– … գտած է իր հաւասարակշռութիւնը , … է դին մեծ դժուարութեանց · Տը … է որ օրէ օր Ֆրանսա կը բար– … եւ այն զաւակը որ կը ծնի այ– … քանի մը քսան տարի յետոյ … լաւ պայմաններու տակ պիտի … ապրիլ քան իր ծնողքը :

Այսօր Ֆրանսա արդէն սկսած է ստա – … իր ջանքերուն փոխարժէքը : Ա– … Ֆրանսական կամ ափրիկեան … հինգ տարիէն պիտի բաւէ երկ– … կարիքներուն : Այս պայմաններու … Ֆրանսան վերագտած է իր հին դիր– … մեծ պետութեանց կարգին :

… ձեւով Նախագահին գծած … յուսադրիչ է : Մնունդները կ'ա– … չէնքեր կը շինուին, ընկերային … կ'ընդլայնուին, Ֆրանսա – … եւ զարգանալու թիւ – … Ցեղային մեծ է նաեւ … Թիւերը կը խօսին · — Երկրորդա – … կրթութեան համար կան երեք միլիոն … այսինքն 15 անգամ աւելի … սկիզբը : Մինչեւ տասը տա– … համալսարաններ 600·000 ուսանող … , մինչ միայն 30·000 ար– … կար 1900ին : Ֆրանսայի … կեանքը յառաջացած է … :

Նախագահը անդրադարձաւ նաեւ Հա – …րակապետութեան «ազատ եւ բարեկա– …կան ամբողջութիւն մը» եւ վերջապէս՝ … Ալժերիոյ :

… Ալժերիա՞ն : Ա՜հ, երբեք այն հա– … չեմ ունեցած թէ մէկ օրէն միւսը … լուծել հարց մը որ գոյութիւն ու– … երեք հարիւր տարիէ ի վեր : Բայց կը … որ երբեք այսքան մօտ չենք ե– … իրական լուծումի մը հասնելու :

« Սեպտեմբեր 16ին գծուեցաւ այն յըս– … եւ յստակ ճամբան որ Ալժերիան … խաղաղութիւն պիտի առաջնորդէ : … նուազած են : Օրական 4 … պակաս մարդ կը մեռնի : Ոչ մէկ … կը ժխտէ թէ Ալժերացիներուն … այս խնդրին եւ ցաւոտհա– … միակ կարելի լուծումն է : Այս ա– … երաշխաւորուած է որ ընտրութիւ– … ազատ պիտի ըլլայ , որ աշ– … բոլոր տեղեկատուները պիտի կա– … հաստատել զանիկա :

« Անգամ մը եւս , յանուն Ֆրանսայի , … դանամ դէպի ըմբոստութեան ղեկա– … , կը յայտարարեմ որ հոս ի – … կը սպասենք, իրենց հետ գտնելու … պատուաբեր վերջ մը այն կռիւ – … որ ցարդ կը տեւեն :

« Առկէ վերջ, ամէն բան ի գործ պիտի

ՄԵՆՏԵՐԷՍ - ՊԱՅԱՌ ԻՐԱ՞Ր ԿԸ ՑԵՄԵՆ

ՇԵԼԼԵՖԵԱՆ ԵՒ ԴԱՐՎԵՐ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱԾ

Անգարայի մէջ, զինուորական տօ – ղանցքի մը առթիւ որ երեք ժամ տեւած է ժողովուրդը եւ բանակը եղբայրացած են:

Նախագահական նուագախումբին ա – ռաջնորդութեամբ հեծելազօրք, վայրա – շուներ եւ հրասայլեր անցած են նախա – գահի պալատին մօտէն, իջած Աթաթիւրք պողոտան եւ ուղղուած մայրաքաղաքի հին թաղամասը, Ուլուս ,

Ժողովուրդը որ սկիզբը հանդարտու – թեամբ կը դիտէր տողանցքը, յանկարծ ձեղքած է ոստիկաններու շղթան եւ «ա – զատութիւն, ազատութիւն» բացագանչե– լով մասնակցած է տողանցքին :

Պէյրութի թերթերը կը հաղորդեն թէ ձերբակալուած նախկին երեսփոխաննե – րուն մէջ կը գտնուին նաեւ երկու հայ դեմոկրատ երեսփոխաններ, Մկրտիչ Շելլեֆեան եւ Տոքթ. Զաքար Դարվեր, որոնք փոխադրուած են Տավլուս փաշայի զօրանոցը՝ առ ի նախազգուշութիւն :

Զօր. Կիւրսէլ պատասխանելով Գարե – գին Պատրիարքի շնորհաւորութեան , հեռագիր մը ղրկած է ուր կ'ըսէ — «Շը– նորհակալութիւն ձեր բարեմաղթութիւն– ներուն համար, ընդունեցէք մեր փոխա – դարձ զգացումները եւ այս առթիւ ձեր աչքերէն կը համբուրենք »:

× Փրոֆ. Ֆուատ Քէօփրիւլիւ 1955 Սեպտեմբեր վեցի դէպքերուն պատաս – խանատուութիւնը նախկին վարչապետին եւ ներքին նախարարին վրայ նետած է :

Փրոֆ. Քէօփրիւլիւ որ դէպքին շրջանին փոխ –վարչապետ եղած էր ու յետագա– յին հրաժարած, ամերիկացի լրագրողի մը յայտարարած է թէ յոյն եւ հայ վա– ճառատուներուն ու եկեղեցիներուն թուրք խուժանի կողմէ եղած թալանին գլխաւոր պատասխանատուն՝ Մենտերէսն է : Նաեւ նախկին ներքին նախարարը, Նամըք Կէ– տիկը (անձնասպան եղած) եւ նախկին արտաքին նախարարը, Ֆաթի Զօրլուն :

Անծանօթներ թռուցիկներ բաժնած են Կիպրոսի Թուրքերուն : Կ'ամբաստանեն

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

գրուի որպէսզի, հանդարտութեան մէջ խօսքը Ալժերացիներուն տրուի :

« Որոշումը միայն իրը պիտի ըլլայ» :

« Գալով ինծի, համոզուած եմ սակայն որ ան պիտի ըլլայ տրամաբանութեան ո– րոշումը · — Ֆրանսայի հետ միացած եւ հասարակապետութեան հետ գործակցա – բար՝ կատարել ալժերական Ալժերիոյ վերափոխումը արդի և եղբայրական պե– տութեան մը :

« Ֆրանսուհիներ, Ֆրանսացիներ, ահա այն հարցերը որոնց վրայ կը խաղանքներ ճակատագիրը և ահա թէ ուր կ'երթանք, ինչ որ ալ ըլլան գաղափարներու եւ շա – հերու տարակարծութիւնները, բոլորս միասին կ'երթանք : Որովհետեւ կռուա – խնձորը Ֆրանսայի ճակատագիրն է »:

Իբրեւ նորութիւն այս ճառին մէջ կա – րելի է միայն ըսել թէ տը Կոլ անգամ մը եւս հրաւէր կարդաց ըմբոստներուն բա– նակցելու համար, եւ այս անգամ աւելի վճռական էր իր շեշտը :

Ճառը գոհունակութիւն եւ դժգոհութիւն ձգած է ըստ կողմերուն : «Ալժերական Ալժերիան» չի խօսիր անոնց որ«Ֆրանսա– կան Ալժերիա» կ'ուզեն : Անկախներու ընդհ. քարտուղարը՝ Տիւշէ համաձայն չէ տը Կոլին որ«ամէն մէկ նոր ճառով աւելի կը հեռանայ Ֆրանսական Ալժերիայէն »: Նոյն դժգոհութիւնները Ալժէի մէջ : Թու– նուզի մէջ կը կարծուի թէ այս անգամ Ալժերիոյ ազատագրական ճակատը չի կրնար խուսափիլ :

Օրը Օրին

ՕՐՀՆԵԱԼ ԸԼԼԱՍ···

Քառասունը եօթը տարի առաջ, 1913 – ին, Կոմիտաս վարդապետ կ'երթայ Ատա– բազար՝ ներկայ գտնուելու համար յո – բելենական հանդէսի մը, որ տեղի կ'ու – նենար — չմոռնամ շեշտելու, եկեղեցիի մը մէջ — ի պատիւ ծերունազարդ վար– ժապետի մը :

Երբ հանդէսին պաշտօնական մասը կը վերջանայ, ժողովուրդը թախանձագին կը խնդրէ ·

— վարդապե՛տ, «Տէ՛ր Ողորմեա » մը երգէ, քո՛ւ «Տէր , Ողորմեա»դ ···

Ու վարդապետը կ'երգէ ի՛ր «Տէր Ո – ղորմեա՛»ն, որ երկու տարի ետքն ալ պիտի լռէր իր շրթունքներէն՝ Այաշի բանտին մէջ :

Ժողովուրդը կ'արտասուէ : Հայո՛ց ժո– ղովուրդը, որ արդէն ի՛ր Աստուծուն քով գացեր ու բազմեր էր Անոր աջ կողմը՝ Կոմիտասի աղօթքով :

«Տէ՛ր, Ողորմեա»յէն ետք, բազմու – թիւնը ա՛լ պէտք է տուն երթար : Չեր – թար : Ու մէկ բերան կ'աղաչէ ·

— Վարդապե՛տ, եօգո՛ւդ մատաղ, «Կռունկ»ը, «Կռունկ»ը···

Ու վարդապետը կ'երգէ իր Կռունկը :

Կ'երգէ , այո՛, այո՛, Ատաբազարի Հա– յոց եկեղեցիին խնկաբոյր կամարներուն ներքեւ՝ Աստուծոյ եւ Քրիստոսի ներկա– յութեան :

×

Այսօր, մեզի հետ չէ Կոմիտաս վար – դապետը : Անվերադարձ մեկնեցաւ 1935– ին :

Բայց, այդ թուականէն քսանամեակ մը առաջ ալ մեզի հետ չէր :

Արիւնի տարին, Սուլթանական հը– րովարտակով, Կոմիտասն ալ խառնեցին «Հայրենիքի թշնամի»ներու կարաւանին ու աքսորեցին Անատոլու :

Այաշի բանտէն մեր ձեռքը հասած երկ– տողի մը մէջ վարդապետը կը գրէր ·

— Ես կենանքումս երկու բան չեմ մո – ռանայ··· Թէ ինչպէ՛ս իմ ծննդավայրում չորս տարի շարունակ, առանց բարձի նստում էի վարժարանի չոր, սառը յա – տակին, որբացած թափառում էի փողոց– ներում··· Եւ մէկ էլ, աքսորում եղած ժամանակ, տանիկ ոստիկանի ծծրակին հասցրած բռունցքի հարուածը ···

Այդ տարին էր որ Կոմիտասը փլաւ: Խորտակուեցաւ : Ու մեզի այնպէս թուե– ցաւ որ ալեհառ Մասիսն էր որ փուլ կու գար :

Երբ Սուլթանական հրովարտակ մը զինքը Վոսփորի ափերկը վերադարձը – նէր, «վերադարձուած»ը Կոմիտասի բստ– ուեր էր միայն :

Այդ օրէն ետքն էր որ հայ ժողովուր– դը ա՛լ չլսեց, անոր շրթունքներէն, ո՛չ անոր Անտունին, ո՛չ անոր Մոկաց Միր – զէն, ո՛չ անոր Կռունկը, ո՛չ ալ անոր Տէր Ողորմեան ···

×

Եւ սակայն, Կոմիտասը մեզի ժառանգ ձգեց իր Երգը, իր Արուեստը, իր Շուն – չը: Իր Հոգին :

Այսօր, երբ կը խօսինք մեր երաժշտու– թեան ու մեր գեղջուկ երգերուն մասին , չենք կրնար չարտասանել իր անունը : Որովհետեւ ինքն էր որ, առաւելապէս , ապրեցուց այդ երգերը, մեր պապիկնե – րուն ու մամիկներուն դողդոջուն շըր – թունքներէն քաղելով :

Շատ մը ազգեր իրենց Մեծերուն յիշա– տակը կը յաւերժացնեն, յաճախ, մար – մարակերտ արձաններով ու կոթողներով:

Մենք, ո՛չ մարմար ունինք, ո՛չ ալ պորփիւր՝ մեր հանճարափայլ Կոմիտա – սին փառքը յաւերժացնելու համար: Ո՛չ մէկ արձան , իր անունով, որպէսզի ծունկի գայինք անոր առջեւ ու աղօթէ – ինք :

Ի՞նչ կ'ընենք՝ իր Արեւը սերունդէ սե – րունդ փոխանցելու համար: Իր աշա – կերտներուն եւ իր առաքեալներուն ա – ռաջնորդութեամբ կը քալենք իր նառա – գայթներով լուսաւորուած ճանապարհէն եւ կ'երգենք Հայոց Աստուածին շունչով օծուն իր երգերը՝ հայրենիքէն ներս եւ հայրենիքէն դուրս :

Ու երկիւղածութեամբ կը մաղթենք ·

— Օրհնեա՛լ ըլլաս, Վարդապետ··· Եւ օրհնեալ ըլլան, քեզմէ ետք, քու երգդ ապրեցնողները ···

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

•

Երէկ վերջին պահուն հաղորդած էինք փաստաբան Վարդգէս Շամլեանի ընտ – րութիւնը : Մեթնի շրջանին մէջ է , որ կը ներկայանար Հ. Յ. Դաշնակցութեան թեկնածուն Փաղանգաւորներու ցանկին վրայ (Մորիս Ճէմայէլ): –

Ծնած Պէյրութ 1928ին, Վ. Շամլեան ա– ւարտած է Նշան Փալանճեան ճեմարանը, ապա 1951ին վկայուած է Պէյրութի ի – րաւաբանական համալսարանէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԷԻ համայնավար կուսակցութեան անդամներու դատը կը շարունակուի : Զորրորդ նիստը տեղի ունեցած է առջի օր եւ փոթորկալից եղած է : Ամբաստան– եալները կը մերժեն դատուիլ այս պայ – մաններու մէջ (դռնփակ) : Ամբաստան – եալներէն մէկը միայն, Ք. Թիֆու ընդու– նած է պատասխանել իրեն եղած հար – ցումներուն, մնացեալները պատասխանել իսկ կը մերժեն : Պաշտպան փաստաբան – ները զինուորական արդարութեան օրէնք– ներու 21րդ յօդուածին վրայ հիմնուելով կը մերժեն ճանչնալ նախագահին հան – գամանքը : Այս առարկութեան դատա – րանը կը պատասխանէ 670 թիւ յօդուա – ծով որ նման պարագաներու որոշում կը թողու աւելի բարձր իշխանութեանց :

ՊՈՒՔՐԷՇԷՆ (Ռումանիա) հասած կարգ մը լուրերու համաձայն Աննա Փաուքէր

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ

Վազգէն Ա. Կաթողիկոսը Յունիս 8ին հասած է Ուաշինկթըն : Պոլսոյ թերթե – րուն թղթակիցները կը հաղորդեն թէ Կաթողիկոսին տուած այցելութիւնները , մասնաւորաբար անծանօթ զինուորին յուշարձանին հեռատեսիլի առնուած են : Կաթողիկոսը ծաղկեպսակ մը դրած է Անծանօթ զինուորի գերեզմանին վրայ : Նոյն իրիկունը Շօրամ պանդոկին մէջ , հայրապետական ի պատիւ ճաշ մը տըր – ուած է :

Վազգէն Կաթողիկոս Կիրակի օր Պոս – թըն հասած է :

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Ծովագնացութենէն հաւաքուած Ն.Ֆ.	20
Լ. Տօնիկեան (յայտարարուած)	50
Նախորդ գումար	1630
Ընդհ. գումար	1700

մեռած է : Սթալինի մտերիմն էր եւ ա – տեն մըն ալ արտաքին նախարար եղած էր : 1952էն ի վեր երեսէ ինկած էր :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ պետական շրջանակ – ները դիտել տուած են թէ 300·000 մար– զուած լրտեսներ կը գործեն ի հաշիւ Խ. Միութեան եւ Չինաստանին :

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՔԻՄԻԱՆ Ի ՍՊԱՍ Է ԴՐՈՒԱԾ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Բարդ ու դժուարին է այն ճանապարհը, որով անցնում է դեղանիւթը քիմիական փորձարանից մինչեւ հիւանդի անկողինը: Տեսական հանրայայտ դրութիւնների հիման վրայ, քիմիագէտները համադրութեան են ենթարկում օրգանական միացութիւնների նոր շարքեր՝ ի սպաս դնելով դրանք դեղագիտութեան, իսկ դեղագէտներն ընտրում են առաւել ուժեղ ներգործող նիւթերը, յանձնում բժիշկներին, որոնք եւ կեանքի են կոչում դրանք՝ « կանաչ փողոց» բացելով բժշկութեան մէջ:

Այդպէս պատահեց «դիտիլին» հայրենական պատրաստուկի հետ, որը բնական «կուրարէ»ի համադրական փոխարինողն է: Դիտիլինը ստեղծեցին Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւնների ակադեմիայի նուրբ օրգանական քիմիական հաստատութեան գիտնականները՝ ակադեմիկոս Արմենակ Մնջոյեանի ղեկավարութեամբ: Ընդամէնը մի քանի տարի է, ինչ ստեղծուել է այդ պատրաստուկը, բայց նրա մասին արդէն գիտեն ոչ միայն Խորհրդային Միութիւնում, այլեւ արտասահմանում:

Դիտիլինն օժտուած է նեարդային վերջաւորութիւնների վրայ ներգործելու բացառիկ յատկութեամբ եւ առաջացնում է մկանների կարճատեւ թուլացում, որն այնքան անհրաժեշտ է վիրահատումների ժամանակ: Գործադրելով այդ իւրայատուկ պատրաստուկը վիրաբոյժը կատարում է սրտի, թոքերի եւ ստամոքսի խոռոչի բարդ վիրահատումներ՝ օգտագործելով ամենաչնչին քանակութեամբ էթեր կամ քլորոֆորմ:

Սակայն դիտիլինն իրեն արդարացնում է ոչ միայն վիրաբուժութեան մարզում: Իր ներգործութեան կարճատեւութեան եւ անվնասակարութեան շնորհիւ ան յաջողութեամբ օգտագործւում է նաեւ հոգեբուժութեան մէջ:

Բանաւէր գիտնականների ստեղծած այդ արժէքաւոր պատրաստուկն արդէն լայն ճանաչման է արժանացել: Այդ մասին են վկայում այն բազմաթիւ արձագանքները, որոնք ստացւում են Խորհրդային Միութեան բուժհիմնարկներից, ինչպէս նաեւ արտասահմանեան մասնագէտներից: Նամակներից վերցնենք մէկը: «Գադեկս» դեղագործական ընկերութեան տնօրէն Կ. Հոլդ՝ Կոպենհագենից դիմել էր ՍՍՌՄ բժշկական գիտութիւնների ակադեմիայի նախագահ, ակադեմիկոս Ա. Բակուլեւին՝ խնդրելով օգնել իրեն՝ ստանալու հայ գիտնականների պատրաստած «Դիտիլին» պատրաստուկը: Հոլդի խնդրանքը կատարուել է: Ահա նրա պատասխանը:

« Ձեր ուղարկած «դիտիլին» նմոյշները փորձարկուեցին մեր փորձարաններում: Փորձարկումները ցոյց տուեցին, որ «դիտիլինը» իրօք հանդիսանում է գերազանց որակի պատրաստուկ եւ գործնական մեծ նշանակութիւն ունի բժշկութեան համար »:

Տոքթ. Ա. Գատան Բոմպէյից խնդրում է ուղարկել ոչ միայն «դիտիլին» նմոյշներ, այլ եւ գրականութիւն՝ այդ նոր պատրաստուկի մասին: Այդպիսի նամակներ շատ են ստացուել Չեխոսլովաքիայից, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներից, Բուլկարիայից, Ֆրանսիայից:

« Դիտիլինն» ամենամեծ ճանաչման արժանացաւ անցեալ տարուայ աշնանը՝ Վենետիկում տեղի ունեցած անզգայագէտների միջազգային համագումարում, ուր «դիտիլին եւ նրա համանմանների համադրութիւնը » զեկուցում կարդաց Հայաստանի նուրբ օրգանական քիմիայի հաստատութեան տնօրէն, պրոֆէսոր Ա. Մնջոյեանը: Նրա զեկուցումը մեծապէս հետաքրքրեց համագումարի մասնակիցներին: Հայ քիմիագէտների աշխատանքները լայն ճանաչում գտան արտասահմանեան բժիշկների, դեղագէտների, բնախօսների եւ քիմիագէտների շրջանում:

Դիտիլինի արդիւնաւէտութիւնը եւ նրա լայն ճանաչումը թեւաւորեց հայ գիտնականներին՝ նոր դեղամիջոցներ որոնելու իրենց աշխատանքում: Շուտով նրանք բժիշկներին առաջարկեցին մի նոր դեղամիջոց եւս՝ «գանգլերոն»ը: Այն օգտագործւում է սրտի անձկութեան եւ մի շարք այլ հիւանդութիւնների բուժման համար: Բազմաթիւ բուժ. հիմնարկների աշխատանքի փորձը ցոյց տուեց, որ գանգլերոնը մեծ արդիւնաւէտութեան եւ դրական ներգործութեան հետ միասին, ունի նաեւ մի ուրիշ հիանալի յատկութիւն: Այն ոչ միայն դուրս է հանում սրտանձկութեան նոպայի ցաւերը ախտանշանը, այլեւ կանխում է հենց այդ նոպայի երեւան գալը: Գանգլերոնը բարերար ազդեցութիւն է ունենում ոչ միայն սիրտը սնուցող անօթների, այլեւ խոցային հիւանդութիւնների, թոքառաջային շնչարգելքի (ասթմա) բուժման ժամանակ: Ենթադրում են, որ յետագայ փորձական հետազօտութիւնները հնարաւորութիւն կուտան գանգլերոնն օգտագործել նաեւ հիպերտոնիկ հիւանդութիւններ բուժելու համար:

Հաստատութեան առաջարկած նոր դեղամիջոցների ցանկը դնալով աճում է: Ներկայումս փորձարկման են յանձնուած «միապենալ» եւ «ֆուրրոմեսամ» պատրաստուկները: Դրանք օգտագործման են յանձնարարւում այնպիսի հիւանդութիւնների դէմ, որոնք ուղեկցւում են ջղաձգական երեւոյթներով:

Գիտնականների հաւաքականութիւնը լայն ծրագրեր է կազմել ներկայ եօթնամեակում իրականացնելու համար: 1959 – 1965 թուականների ընթացքում, հաստատութիւնը կը շարունակի «բնական եւ կենսաբանօրէն կարեւոր միացութիւնների քիմիան» թեմայի իր հետազօտութիւնները. դրանց հիմնական նպատակը կը լինի օրգանական միացութիւնների քիմիական բաղադրութեան եւ մարմնակազմի վրայ այդ միացութիւնների ազդեցութեան կապի ուսումնասիրումը: Այս հետազօտութիւնների կարեւորութիւնը որոշւում է նրանով, որ դրանք մի կողմից թոյլ կուտան ընդլայնել գիտելիքների շրջանակը «կառուցուածքի եւ գործողութեան» կարեւորագոյն տեսական խնդրի բնագաւառում, իսկ միւս կողմից հնարաւորութ'ւն կ'ընձեռնեն՝ ստանալու նոր բարձր արդիւնաւէտութիւն ունեցող օրգանական միացութիւններ բժշկութեան, անասնաբուժութեան, գիւղատնտեսութեան համար:

Հաստատութեան գիտնականների խումբը հետազօտութիւններ կը կատարի հակաջղաձգական, հակախոցային, ցաւազրկող միացութիւնների, ինչպէս նաեւ կենտրոնական նեարդային դրութեան բուժման միացութիւնների համադրման եւ ուսումնասիրման ուղղութեամբ: Հետազօտութիւններ կը կատարուեն նաեւ այնպիսի միացութիւնների համադրման ուղղութեամբ, որոնք օժտուած կը լինեն հակաթոքախտային, հակաթանչային ներազդեցութեամբ: Յատուկ տեղ կը յատկացուի չարորակ ուռուցքների դէմ քիմիա – բուժական միջոցներ որոնելու աշխատանքներին: Այդ նպատակի համար հաստատութեան մէջ կը ստեղծուի քաղցկեղի քիմիա – բուժումի բաժանմունք:

Ցիշեալ բոլոր հետազօտութիւնները կը կատարուեն Հաստատութեան քիմիագէտների, դեղագէտների եւ քիմիկոս – բուժագէտների կողմից: Իսկ նրանց աշխատանքի արդիւնքը կը փորձարկուի երկրի տարբեր բուժհիմնարկներում:

Բնապիտային սպրու պատրաստուկների համադրութիւնը որոշելու հետ միասին, կ'ուսումնասիրուեն նաեւ բուժիչ պատրաստուկների գործողութեան իւրօրինակ միջոցները:

Վերոյիշեալ աշխատանքների իրականացման համար նախատեսւում է ընդլայնել ու ամրապնդել Հաստատութեան գոյութիւն ունեցող փորձարաններն ու բաժանմունքները: Ստեղծուելու է փորձնական նոր հիմ, որի շինարարութեան համար նախատեսուած է ծախսել 16 միլիոն րուբլի: Շինարարական աշխատանքներն արդէն սկսուած են: Հաստատութեան գործունէութեան եօթնամեայ ծրագրում յատուկ տեղ է յատկացուած արտադրական արհեստագիտութեան մրշակման եւ ժողովրդական առողջապահութեան կարիքների համար հաստատութեան թողարկած նոր դեղամիջոցների արտադրութեան կազմակերպմանը:

Հ. ԼԻԼՈՅԵԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ ՄԱՀՆ ՈՒ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բնական էր որ Սողոմոնի ընտանի[քը], Տիկին Անահիտ եւ որդին՝ Զաւէն [ու]զէին Սողոմոնին գերեզմանը իրենց [մօտ] ունենալ, Սան Ֆրանսիսքոյի մէջ [ուր] կային անոնք աղնուարար ընդառա[ջ]ցին ժողովրդական առաջարկի մը թէ [Սո]ղոմոնը պէտք էր իր հանգիստը [գտնէր] Ֆրեզնոյի մէջ, (ուր կայ համեմատ[աբար] մեծ հայ գաղութ մը), հաւասարա[պէս] մատչելի թէ Հիւսիսային եւ թէ հարաւային Քալիֆորնիոյ հայ գաղութներ[ուն] եւ ուր կը գտնուէր Անդրանիկի իր[ենց] հանգստավայր գնուած դետինը եւ [ուր] գետինը տրամադրուեցաւ Սողոմոնի [աճիւնին]:

Մարմինը Ֆրեզնօ փոխադրելէ [առաջ] Սան Ֆրանսիսքոյի Տէֆֆէդ մատու[ռին] մէջ տեղի ունեցաւ Տան կարգի արար[ողու]թիւնը Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ [Հայ] Առաքելական Եկեղեցւոյ հովիւ Վա[րդա]պետ քհնյ. Շիրինեանի կողմէ: Ցարգա[լի] կարճ խօսքեր ըրին Գ. Ճորճ Մարտիկե[ան] եւ Տոքթ. Խաթանասեան, որ օր [մը] եկած էր Պոսթընէն մասնակցելու [...] հերոսին յուղարկաւորութեան, [...] Դաշնակցութեան Բիւրոյի կողմէ:

Մայիս 28ին Շաբաթ կէսօրէ նաք տե[ղի] ունեցաւ եկեղեցական արարողութ[իւնը] Ֆրեզնոյի Ս. Երրորդութիւն Մայր Եկ[եղե]ցեցւոյ մէջ, գլխաւորութեամբ նոյն եկ[ե]ղեցւոյ հովիւ Վաչէրամ Վարդապետ [Թ]գիւայեանի եւ մասնակցութեամբ Բարգ[էն] քհնյ. Գասպարեանի, Ֆրեզնոյի Ս. Պօղոս Եկեղեցւոյ հովիւ Վարդան [քհնյ.] Տիւլկէրեանի, Սան Ֆրանսիսքոյի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հովիւ Վա[...]-ինճ քհնյ. Շիրինեանի եւ Գարէգին [քհնյ.] Գուտուլեանի (Լոս Անճելըզէն):

Վարդան վարդ. Եղիայեան եւ Վարդ[գէս] քհնյ. Տիւրկէրեան կարճ եւ կուռ [...] դերձներով ներկայացուցին Սողոմո[նի] դերը մեր ազգային կեանքին մէջ եւ [...] նշանակութիւնը հայ եկեղեցւոյն համար.

Հ. Յ. Դ. Մեկուսիի ատենապետ [...] ընդհանուր հակիրճ էր յուղարկաւոր[ու]թեան, ներկայացուց Սողոմոնի կեա[նքի] գրականը ամփոփ մանրամասնութիւն[ներ] մը, սկսած անոր ծննդավայր Բաղա[ռիճ] գիւղէն (Քեմախի շրջան, Երզնկա), ուր ան ստացաւ իր միջնակարգ կրթութիւնը, կամաւորական շարժումէն [...] ան ծառայեց Անդրանիկի զօրքին մ[էջ], Երզնկայէն ուր ան գործեց Մուրատ[ի] կողմեթեան ներքեւ, ապա Կարինէն [...] ան դարձաւ Մուրատի հետ[ագ]ներքեւ պատժեց հայ ժողովուրդի [...] մը ջարդարարները, մինչեւ Կովկաս [...] Պոլիս, ուր ան պատժեց Պոլսոյ հայ [թշնամի]րանին մատնող Մկրտիչեանը եւ վեր[ջա]պէս Պերլին ուր ան լուծեց հայ [ժողո]վուրդին վրէժը վերջ դնելով պատմ[ու]թեան ամենամեծ ցեղասպաններէն [Թա]լէաթի կեանքին:

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

ԱՆՁԻ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ

Երկարատեւ, բուռն ծափահարութիւնները, որոնց արժանացաւ Միկոյեան, ցոյց տուաւ պատգամաւորներուն թաքուն տրամադրութիւնները:

Փետրուար 24ին, Խրուշչեւի Սթալինի դէմ խօսելիք ճառէն 12 ժամ առաջ, համագումարը իր առաջին որոշումով թէեւ կը յիշէր «ժողովուրդի թշնամիներ»ու պարագան, սակայն կ'աւելցնէր որ պէտք չէ «թուլացնել պայքարը անձի պաշտամունքի մնացած հետքերուն դէմ »:

Կը նշանակէր թէ Քականովիչ տեսակէտը յաղթանակած էր: Արդարեւ այս վերջինն էր որ յայտարարած էր, թէ անձի պաշտամունքը վերջ գտած էր ու միայն հետքեր կը մնային անկէ: Բանաձեւը չէր ճշդէր թէ Կեդրոնական Կոմիտէն պէտք է գրադէր այս հարցով:

Համագումարին պաշտօնական որոշումէն գիտենք, թէ այս բանաձեւը խմբագրուած էր 55 անձերէ բաղկացած բանաձեւային կոմիտէին կողմէ, անմիջական գործակցութեամբը Նախագահութեան: Արդ, չէ՞ին գիտեր, կամ Խրուշչեւ չէ՞ր գիտեր թէ 12 ժամ ետք այս որոշումը իմաստ պիտի չառնար իր արտասանելիք հակա – Սթալինեան ճառին պատճառաւ:

Նախագահը Փետրուար 24ի առաւօտեան նիստը փակեց յայտարարելով, թէ « ժամը վեցին համագումարը դռնփակ նիստ մը պիտի գումարէ »:

Սակայն, մեքենագրուած պաշտօնական արձանագրութիւնը կ'ըսէ, թէ «երեկոյեան նիստը սկսաւ կէս գիշերէն ետք», այսինքն Փետրուար 25ին:

Ինչո՞ւ այս յետաձգումը, ի՞նչ պատահեցաւ այս վեց ժամերու ընթացքին, ինչո՞ւ այս հակասութիւնը, Խրուշչեւի հրապարակային եւ գաղտնի ելոյթներուն միջեւ:

Խրուշչեւի բովանդակ կեանքը անառարկելի կերպով ցոյց կուտայ թէ Խրուշչեւ դէմ էր Սթալինի յիշատակը արատաւորող որեւէ քայլի մը: Ուստի վարագոյրին ետին բան մը պատահած պէտք է եղած ըլլայ:

Գաղտնի ճառին քննութիւնը ի յայտ կը բերէ որոշ տուեալներ: Ակներեւ է որ 20 հազար բառերէ կազմուած այս փաստաթուղթը վերջին վայրկեանին յանպատրաստից պատրաստուած դրութիւն մը չէր: Մանրամասնօրէն եւ հանգամանօրէն քննութիւնն է Սթալինի մենատիրութեան բոլոր երեւոյթներուն: Մարքսէն, Էնկըլսէն եւ Լենինէն մէջբերումներ կային, որոնք բոլորն ալ ցոյց կուտային մենատիրութեան մը վտանգները:

Արդ, Սթալինի շրջանին այս միտքերը հրապարակէն քշուած էին, ուստի բնական է որ ասոնց խմբագրութիւնը ժամանակի կը կարօտէր: Շուրջ չորս տասնամեակներու կուսակցութեան, պետութեան, բանակի, քաղաքականութեան եւայլն, անցեալը քրքրուած էր մէջտեղ հանելու համար Սթալինի գործած ոճիրները:

Մ. Վ. Տ.ի եւ Գերագոյն Ատեանին արշիւներն ալ նկատի առնուած էին:

ԲԱԶՄԱՆՑ ԳՈՐԾ ՄԸ

Այս բոլորը ցոյց կուտան թէ այսպէս ճանչցուած Խրուշչեւի գաղտնի ճառը ըՍթալինի դէմ արդիւնքն էր համագործակցաբար եւ ամիսներու աշխատանքի մը: Հեղինակները կուսակցական պետեր էին, որոնք անհրաժեշտ ցուցմունքները ըրած էին խմբագրողներուն:

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, բոլոր դեկավարներն ալ յուր պէտք է ունեցած ըլլային այս աշխատանքին մասին: Ոչ միայն անոր համար որ նման գործ մը չէր կարելի գաղտնի պահել, այլեւ որովհետեւ այս աշխատութիւնը սահմանուած էր հրապարակուելու:

Շատ հաւանական է որ գործին մասնաւոր դասաւորները եղած ըլլան՝ Միկոյեան Մալէնքով: Խրուշչեւ հարկադրուած կարդալ զայն ու ճարպիկ խաղով մը ներբեւ իբր ներկայացուց: Կարգ մը նախադասութեանց փոփոխութիւններով [...] տպաւորութիւնը ստացուեցաւ թէ խր[ուշչեւ] չեւի ձեռամբ խմբագրուած էր [...] դրանքներու գիրը:

Կեդրոնական Կոմիտէի նպատակն ցոյց տալ, հանրութեան թէ ինչ մեծ [...] տանգ մը կը ներկայացնէր անձի մը [...] նատիրութիւնը: Սակայն Խրուշչեւ [...] չեւ վերջ համոզուած էր թէ իր հակառակորդները երբեք պիտի չհրապարակէին [...] րենց պատրաստած ամբաստանագ[ի]րը թիւնը:

Ո՞Վ ԳԻՏԻ ԸՍԷ

Ի՞նչ պատահեցաւ Համագումարին Խրուշչեւ իր միտքը փոխեց:

Պարզ էր որ հակա – Սթալին [...] պիտի կարդացուէր մէկու մը [...] Հարց էր թէ ո՞վ: Որո՞ւն պիտի [...] պատիւը միջազգային համայնավար[...] թեան համար պատմական նշանակու[թիւն] ունեցող այս մեծ քայլին հեղինակը [...] լալու:

(14 Շար.)

Այս պատեհութիւն տուեցաւ բոլոր յուղարկաւորներուն իրենց վերջին յարգանքը մատուցանելու հերոսին : Ներկաները մէկ առ մէկ անցան դագաղին առջեւէն .

Այն յաջողութիւնը, որուն նմանը տեսած էր միայն Անդրանիկի յուղարկաւորութեան ժամանակ, օթօներով հետեւեցաւ Սողոմոնին մինչեւ Հայոց Արարատ գերեզմանոցը: Կարճ արարողութենէ մը ետք, զոր կատարեց Վահրամ վրդ. Եփրեմեան, ընկերակցութեամբ չորս քահանաներու, յուղարկաւորութեան վերջաբաններուն, յուղարկաւորութեան վարիչ Յ. Քարեանի հրաւէրով յարգանքի խօսքեր ըրին եւ դամբանականներ խօսեցան Ալէք Փիլիպոսեան՝ Հարաւային Քալիֆորնիոյ Համ. Դաշնութեան կողմէ, Երուանդ Կոտնեան Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի կազմակերպութեան անունով, Ճորճ Մարտիրեան Սան Ֆրանսիսքոյի եւ Օքլընտի Հայ գաղութներուն կողմէ, եւ Տոքթ. Երուանդ Խաթանասեան Հ. Յ. Դ. Բիւրօն ներկայացնելով :

Ալէք Փիլիպոս կարճ բայց զգայուն ուղերձով մը յայտնեց Հարաւային Քալիֆորնիոյ Հայութեան զգացած ցաւն ու կսկիծը :

Երուանդ Կոտնեան կարճ եւ կուռ ուղերձով մը ներկայացուց այն մեծ սուգը որ այս օրերուն համակած էր Հ. Յ. Դ. բոլոր մարմինները Սողոմոնին կորուստին առիթով . Կանգ առաւ այն դերին վրայ որ հերոսներ կը խաղան ազգերու եւ մարդկային պատմութեան մէջ :

Ճորճ Մարտիրեան, որու հետ ապրեցաւ Սողոմոն իր կեանքի վերջին չորս տարիները, խօսելով յանուն Սան Ֆրանսիսքոյի եւ Օքլընտի հայ համայնքներուն, յայտնեց թէ մեծ էր մեր ուրախութիւնն ու հպարտութիւնը որ Սողոմոն կ'ապրէր մեր մէջ, այսօր նոյնքան խոր ու սուր է մեր ցաւը որ կորսնցուցած ենք զայն: Սողոմոն որքան մեծ էր իբրեւ հերոս, նոյնքան համեստ էր իբրեւ մարդ : Երբ ամբողջ Հայութիւնը կը պարծենար իրմով, երգեր կը հիւսուէին ու կը նուիրուէին իր անուան, ան հեռացաւ աղմուկէն, փոխեց իր փառաւոր անունը եւ առաւ Սարգիս Մելիքեան անունը: Դժուար է գտնել համեստութեան աւելի մեծ օրինակ մը:

Վերջին խօսողն եղաւ Տոքթ. Երուանդ Խաթանասեան, որ ինչպէս բախտը, երկու օր առաջ հասաւ Պոսթընէն, մասնակցելու Սողոմոնի յուղարկաւորութեան իբր ներկայացուցիչ Բիւրոյին :

Առաջին անգամ հանդիպեցայ Սողոմոնին, 1914ին, ըսաւ Տոքթ. Խաթանասեան, երբ, դեռ նորակազմ, ամաչկոտ, գրեթէ պատանի՝, մտաւ Անդրանիկի գունդը կռուելու հայ ժողովուրդի գոյութեան սպառնացող թշնամիին, Թուրքին դէմ: Եւ երբ արձանագրութեան ժամանակ լսեց «Թէհլիրեան» մականունը, հետաքրքրուեցայ իրմով, որովհետեւ Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանի բժշկական ճիւղին մէջ ունէի մտերիմ դասընկեր մը՝ Աւետիս Թէհլիրեան անունով: Երեւան եկաւ որ Սողոմոն կրտսեր եղբայրն էր Աւետիսին, եւ առաջին վայրկեանին իսկ մեր յարաբերութիւնները դրուեցան եղբայրական գետնի վրայ եւ մնացին այդպէս կամաւորական շարժման ամբողջ ընթացքին ու անկէ յետոյ մինչեւ պոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը, որ բաժնեց մեզ իրարմէ: Վերջին անգամ տեսայ Սողոմոնը Կարնոյ մօտերը, երբ ինք խումբ մը տղոց հետ կը պաշտպանէր Կարինէն դէպի Կովկաս փախչող տասնեակ հազարներով հայ. տարագիրները, զանոնք հետապնդող թշնամիին դէմ :

Երբ վերջերս եկայ Ամերիկա, իմ ամենամեծ փափաքներէն մին էր օր առաջ տեսնել Սողոմոնը: Կը յուսայի տեսնել զինք մէկ երկու ամիսէն: Անողոք հարուածը կանխեց եւ ես այսօր եկած եմ յանուն Հ. Յ. Դ. Բիւրոյի յաւիտենականութեան յանձնելու զայն :

Սողոմոնին դագաղը ծածկուած էր Հայկական եռագոյնով, եւ անոր վրայ կը հանգչէր այն դիտակը, որով Սողոմոն օրերով դիտած էր դահիճ Թալէաթի բոլոր շարժումները իր բնակարանէն : Դիտակը մինչեւ երկու տարի առաջ կը գտնուէր հանգուցեալ ընկեր Մկրտիչ Թաշճեանի մօտ: Եղբայրը, ընկեր Գարեգին Թաշճեան, յանձնած էր զայն Հ. Յ. Դ. Քալիֆորնիոյ Մեկուսին, զրկուելու Հայ Դաշնակցութեան Թանգարանին :

Պսակներ ղրկած էին Հ. Յ. Դ. Բիւրօն, ծաղիկներով բանուած Հայկական Եռագոյն մը, Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէն, Հ. Յ. Դ. Քալիֆորնիոյ Մեկուսին, Հ. Յ. Դ. Սան Ֆրանսիսքոյի, Ֆրեզնոյի, Լոս Անճելըսի, Օքլընտի, Ուեսթ Փուլմընի կոմիտէները, Հայաստանի Անկախութեան Ամերիկեան Կոմիտէն, Երզնկայի եւ Վասպուրականի Հայր. Միութիւնները, Քալիֆորնիոյ Էջմիածնական Թեմի Առաջնորդ Բաբգէն Եպիսկ. Վարժապետեան, Հայ Օգն. Միութեան Սան Ֆրանսիսքոյի, Լոս Անճելըսի եւ Ֆրեզնոյի մասնաճիւղերը, Ֆրեզնոյի Ս. Փօղոս Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը, Անթիլիասի Դպրեվանքին Օժանդակ Տիկ. Յանձնախումբը, Հայ Երիտասարդ Դաշնակցութեան Ֆրեզնոյի մասնաճիւղը, Հայ Օգն. Միութեան Ֆրեզնոյի կրտսերաց մասնաճիւղը եւ հերոսի յիշատակը յարգող բազմաթիւ անհատներ, բարեկամներ, ընկերներ եւ սիրելիներ :

Յուղարկաւորները յետոյ հաւաքուեցան Ասպարէզի սրահը ուր ՀՕՄ-ի Ֆրեզնոյի մասնաճիւղը տուաւ հոգեճաշ մօտ չորս հարիւր հոգիի, որոնք գլխաւորաբար եկած էին Լոս Անճելըսէն, Սան Ֆրանսիսքոյէն, Սաքրամենթոյէն ու Ֆրեզնոյի շրջանէն դուրս գտնուող այլ քաղաքներէ իրենց յարգանքը յայտնելու Սողոմոնին :

Ասպարէզի սրահին մէջ Յ. Քարեան կարդաց բազմաթիւ ցաւակցական հեռագիրներ որոնք հասած էին արտասահմանէն ու Ամերիկայի բոլոր կողմերէն, ինչպէս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Զարեհ Ա.էն, Լիբանանի Առաջնորդ Խորէն Արք. Ամերիկայի Առաջ. Եկեղեցւոյ Առաջնորդ Հրանդ Եպիսկ.էն եւ Ազգ. Կեդր. Վարչութենէն, Հ. Յ. Դ. Բիւրոյէն, Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէէն, Տարօն Տուրուբերանի, զանազան Երկիրներու Դաշնակցական Կեդր. Կոմիտէներէն, Հալէպի «Արեւելք»էն, Գահիրէի «Յուսաբեր»էն, Պէյրութի «Ազդակ»էն, Փարիզի «Յառաջ»էն, Տարօն Տուրուբերանի Քեմախի եւ այլ Հայրենակցական Միութիւններէն եւ բազմաթիւ անհատներէ .

Այստեղ ալ յարգանքի ուղերձներ ըրին Ասպարէզի խմբագիր Արմենակ Մելիքեան, մեր անմահ հերոսներէն Դրոյի այրին՝ Տիկին Գայիանէ Կանայեան, Հ. Օ. Միութեան Վարչութեան կողմէ, ուսանող Զաւէն Կիրակոսեան, Սան Ֆրանսիսքոյի շրջանի ուսանողներու Նիկոլ Աղբալեան Կոմիտէին կողմէ եւ բազմաթիւ այլ անձեր ներկայացնելով ազգային ու եկեղեցական զանազան հաստատութիւններ եւ համայնքներ :

Ս.

ՅԱՂԱԳՍ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Յառաջիկայ Յունիս 17ին, Ուրբաթ երեկոյ, Հայ Գրողներու Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը տօնէ Միութեան հիմնարկութեան երեսնամեակը, կազմակերպելով երեկոյթ – թէյասեղան մը Լիւթեսիա պանդոկի սրահներէն մէկուն մէջ :

Մեր փափաքը պիտի ըլլար, որ հայ գիրն ու գրականութիւնը յարգողները՝ հասարակութիւնը, բայց եւ մասնաւորապէս իրենք՝ գրողները, առիթը պատեհ նկատելով՝ տարիներ տեւող յարափոփոխ վերաբերումներուն վերջ տան, ու գան միանան, եղբայրանան իրենց գրչի ընկերներուն հետ, վստահ ըլլալով որ ջերմ ընդունելութեան պիտի արժանանան :

Մտքի այս դարը, գրողը կը մենաշնորհէ խիստ էական ու նաեւ պատուաբեր դերով մը, նկատի ունենալով այն բազմապիսի միջոցները որոնց շնորհիւ օրուան գրողը կրնայ իր տեսակէտներն ու գաղափարները ժողովրդական լայն խաւերուն մատչելի դարձնելով՝ կարծիք եւ հոսանք ստեղծել :

Այդ դերը կարեւոր է երջանիկ ազգերու մէջ, ու ալ աւելի այնպիսիներուն՝ որոնք դեռ չգոհացուած պահանջներ ունին՝ դարմանելի ցաւեր :

Մեր պարագան է այդ :

Ցիրուցան ազգի մը բեկորներուն հոգեկան նուազագոյն միութեան մը անհրաժեշտութիւնը յատկապէս՝ հայ գրողին անհամեմատօրէն աւելի լուրջ եւ պատասխանատու դեր մը կը պարտադրէ :

Գրողին եզակի դիրքը, առաւելագոյնս կը շեշտուի, երբ մտաբերենք թէ, ազգ մը բնորոշող այլազան տեսակէտներուն մէջ, ամենատարածուածներէն մին է՝ լեզուն ընդունիլ իբրեւ գլխաւոր յատկանիշ :

Լեզուն՝ իբր խօսք եւ իբրեւ գիր :

Այսքան բացառիկ պատուանդանի մը վրայ երբ կը դրուի գիրը, ինքնին կը պարզուի թէ ինչ խոշոր պարտաւորութիւններու ենթակայ են հայ գրին ծառայողները :

Անոնք պէտք է նախանձախնդիր հսկեն որպէսզի Սփիւռքի Հայութիւնը մնայ իբր ազգ : Պահէ իր ազգային ոգին միասնականութիւնը ամէն հորիզոններու տակ : Շրջապատուած այլ եւ այլ բարձր մշակոյթի տէր ժողովուրդներով, գաղթահայը պէտք է շարունակէ ապրիլ հպարտ՝ իր ազգին սեփական արժէքներովն ու իր ցեղային առաքինութիւններովը առլցուն :

Այս դժուարին նպատակը յաղթականօրէն հետապնդելու համար, ամէնէն աւելի իրարու սերտօրէն միացած, սրտով ու հոգիով եղբայրացած մթնոլորտը՝ պէտք է ըլլայ հայ գրողներունը :

Անոնք բացառիկ աշխատանքի պարտաւոր են, ցան ու ցիր իրենց ազգակիցներուն մտահոգութիւններուն, տենչերուն, պայքարներուն հաղորդակից պահելու համար իրենքզիրենք: Պէտք է ունենան մտաւորական մեծ պաշար, կարենալ իւրացնելու շատ մը երկիրներու մշակոյթը՝ որպէսզի կարենան արժեցնել իրենց սեփականը, որպէսզի Սփիւռքի Հայը իր ազգային հանճարին նկատմամբ ստորակայութեան զգացում մը չունենայ :

Ու այս բոլորը շատ աւելի հասանելի կը դառնան հայ գրողին, երբ ան ուզէ իր ուժն ու կամեցողութիւնը միացնել ուր որ անկ է, ու շաղկապուել երկրէ երկիր :

Մեր այս բաղձանքը ակադեմական չէ, ու քմծիծաղը չէ որ պիտի ժխտէ նման անհրաժեշտութիւն մը, եթէ ապրիլ կ'ուզենք :

Ասիկա բնաւ չի պարտադրեր որ մեր գրողները, ընկերային կամ քաղաքական իրենց մտածելակերպի տարբերութիւններէն հրաժարին, բայց ազգային կենսական արժէք ունեցող հարցեր կան՝ որոնց բարեյաջող լուծումը կը պահանջէ՝ գործակցիլ :

Փարիզի մէջ Հայ Գրողներու Ընկերութիւնը կազմուած է ասկէ երեսուն տարի առաջ :

Ընկերակցութեան երեսնամեակի տօնին առիթով, փափաքելի է որ վերջ գտնեն անտարբերութիւններն ու կողմնակի չքմեղանքները եւ բոլոր հայ գրողները իրենց ընկերակցութեան դրկին մէջ ամփոփուելով՝ գեղեցիկ եւ յուսադրիչ պատկեր մը ցոլացնեն, նաեւ խրախուսելու համար տարագիր ժողովուրդը, ու մանաւանդ գործակցին հետապնդելու համար մեր հողեկան, ոգեկան եւ նիւթեղէն ժառանգութեանց տիրանալու սրբազան գործը :

ՎԱԶԳԷՆ ԱՆՏՐԷԱՍԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (22)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Զ.

Այս խօսակցութիւնից ութն օր անց էր, երբ մայրս վերադարձաւ քաղաքից եւ ուղիղ բարձրանալով հօրս մօտ յայտնեց, որ Եղիսաբէթին տեսել էր քաղաքում :

— Հը՞, ինչո՞ւ էր, — հարցրեց հայրս :

— Գիտես ջի լսունկայէն է ընկեր, — պատասխանեց մայրս :

Ապա պատմեց, թէ ինչպէս Եղիսաբէթը իր մօր թելադրանքով, եկել է եւ համբուրել մօրս ձեռքը եւ մայրս չի թողել, որ գնա, ինքն է լողացրել նրան, սանրել մազերը, հագուեցրել եւ կառքով բոլոր ընտանիքին տուն ուղարկել :

— Շատ աղէկ ես ըրեր, — ասաց հայրս:

Երկար ժամանակ չթողեցին, որ անցնի, նշանեցին Յակոբին եւ շուտով էլ պսակեցին:

Մայրս հօրս ասաւ, որ հարսանիքն անցնի, շքեղ, ոչ մի բան պակաս չլինի, բայց հօրս հետ ունեցան մի անհամ վէճ:

Հայրս էր ցանկանում, որ իր որդին քահանայով պսակուի :

— Հօրը տունէն կը բերենք մեր տունը, վերջացաւ գնաց ... — պնդում էր հայրս, իսկ մայրս հակաճառում էր :

— Ես քեզի հետ համաձայն եմ, բայց անոր հայրն ու մայրը կ'ուզե՞ն, որ իրենց աղջիկն անպսակ ըլլի :

Հայրս գիտակցում էր, որ դա ճիշդ է, անպսակ չէր կարելի աղջկան տուն բերել, բայց չէր էլ կարող տանել, որ քահանայ պէտք է լինէր գործում :

Վերջապէս երկար վէճից յետոյ՝ հայրս զիջեց եւ համաձայնեց, որ որդին քահանայով պսակուի, բայց պայմանով, որ քահանան եկեղեցում պսակը վերջացնելուց յետոյ՝ տուն չգայ: Մայրս համաձայնեց, բայց պսակից յետոյ, ընդունեց քահանային հօրից գաղտնի, բոլորին պատուիրեց, որ նրան չասեն, պատուեց, կերակրեց, խմցրեց, վարձատրեց եւ ճանապարհ դրեց : Թէեւ հայրս գուշակում էր, որ մայրս այդպիսի բան կարող էր անել, բայց վրայ չընկաւ, քանի որ իրենից գաղտնի էր տեղի ունենում եւ իր կամքը ձեւականօրէն կատարւում էր:

Մի նոր ուրախութիւն ծագեց մեր տանը Եղիսաբէթի երեւալով: Փոքր էր Եղիսաբէթը, թոփ էր խաղում մեզ հետ, այգում վազվզում, աւազանում լողանում: Երբ Յակոբը գալիս էր տուն, գրկում էր նրան իր հզօր թեւերի մէջ, բարձրացնում վեր եւ տանում սենեակ, ճանապարհին համբուրելով եւ ասելով.

— Մարանս, իմ աղուոր Մարանս :

×

Գէորգին — Յակոբից փոքր եղբօրս — ես միշտ յիշում եմ անհուն քնքշանքով, որովհետեւ նա մեր տան գրեթէ միակ անդամն էր, որ ազատ էր ջղայնութիւնից :

Ամէն մի բարկութիւն նա հաւասարեցնում էր բացարձակ զերոյի: Պատահում էր, որ մէկնումէկը լցւում էր վսեմ զայրոյթով — աչքեր էին փայլատակում, բարձրանում էր որոտ, որ ոչ թէ գալիս էր երկնքից, այլ սենեակի յատակից դէպի առաստաղը. գործը հասնում էր Գէորգին. մեղմ ժպիտ, մի հիւթալի կատակ, մի չվիրաւորող հեգնութիւն, եւ վսեմ զայրոյթը փոխւում էր նսեմ տափակութեան: Պատահում էր, որ աչքերի փայլատակումին յաջորդում էր դանակի փայլատակում —այդ երկու փայլակներին ընդառաջ էր գնում նա սրերից աւելի հզօր կատակով եւ տիրում էր խորին խաղաղութիւն :

Այն օրերից մինչեւ հիմա էլ ես հիանում եմ նրանով, նրա հզօր ջղերի կարգ ու սարքով, եւ եկել եմ այն վերջնական եզրակացութեան, որ մարդիկ հիանում են իրենց չունեցած յատկութիւններով :

Գէորգը մեծ կրքեր չունէր: Նրա ամենամեծ կիրքը չամիչն էր: Նա սիրում էր չամիչ: Չամիչը — դա ուտելիք չէր նրա համար, այլ մի ուրիշ բան: Սակաւակեր, բնութեամբ ուտող, բայց չամիչի համար տածում էր նա բոցավառ կիրք: Չամիչ —դա երազի կապոյտ թռչունն էր: Փոխում էր ամէն ինչ չամիչի հետ. իր ունեցած ամենաթանկագին իրը կարող էր վտանգուել, եթէ մէկը նրան գիւթէր չամիչով :

Գէորգը հիւանդ պառկած է, տաքութիւնը բարձր: Հայրս մօտենում էր նրան, ձեռքը դնում ճակատին եւ հարցնում.

— Գէորգ, չամիչ կ'ուզե՞ս :

Գէորգն աչքերը բաց էր անում, տենդի մէջ անգամ զգում էր չամիչի թովչանքը եւ խոր թախիծով պատասխանում.

— Ոչ, չեմ ուզեր, հիւանդ իմ ...

Հայրս անմիջապէս կարգադրում էր վազել բժիշկի ետեւից :

— Չամիչ որ չուզեց, ըսել է քի գործը բուրդ է, — եզրակացնում էր հայրս :

Եւ չամիչով փորձում էին նրա առողջանալը :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

տեղացի Թուրք երեւելիները որ գործակցած են Մենտերէսի հետ ։

X Կարգ մը լուրերու համաձայն Մենտերէս եւ Պայար իրար կ'ուտեն, նոյնիսկ Եասի Ատա փոխադրութեան ժամանակ զատած են, որպէսզի իրար չծեծեն։ Արդարեւ Պոլսոյ զինուորական վարժարանին մէջ ծանր բախումներ ունեցած են, մէկը միւսին վրայ կը ձգէ վարչաձեւին տապալումը։ Կ'ըսուի նոյնիսկ թէ Մենտերէս երկու ապտակ իջեցուցած է Պայարի երեսին ...։

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ Փիլիպպինցիներ խանդավառութեամբ դիմաւորած են Նախագահ Այզընհաուըրը։ Մէկուկէս ժամ տեւած է օդակայանէն՝ նախագահական պալատ հասնիլը (12 քիլմ.), ամէն տեղ «Կը սիրենք Այքը» պոռացած են։ Պաշտօնական խօսակցութիւններ տեղի պիտի ունենան նախագահ Այզընհաուըրի եւ նախագահ Կարսիայի միջեւ ։ Հաւանաբար քննութեան առնուին ամերիկեան կայաններու հարցը։ Կարսիա կը պահանջէ նաեւ արդիական զէնքեր Ամերիկայէն։ Մանիլիայի մէջ Այք յայտարարած է . — «Իրական զաղթատէրը Խորհրդ. Միութիւնն է եւ ոչ Ամերիկան»։ Վերջին լուրերու համաձայն Ճափոնի ձախակողմեան տարրերը յուսահատած՝ որոշած են ձեռք քաշել Այզընհաուըրի դէմ ցոյցեր կազմակերպելէ ։

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Թորոսեան իրենց թոռնիկին ԱՐԱՄի ծննդեան առթիւ 50 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի կայանին։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Առնուվիլէն Այրի Տիկին Ա. Աղաւնի Երկանեան եւ զաւակները՝ Յարութիւն եւ Օննիկ, ինչպէս նաեւ Յակոբ եւ Յարութիւն Խաչատուրեան եւ պարագաները շնորհակալութիւնկը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելիին, հօր եւ ազգականին ՄՈՒՐԱՏ ԵՐԿԱՆԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ։ Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր անոնց որոնք նուիրատուութիւններ ըրին փոխան ծաղկեպսակի ։

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՅՈՒՆԻՍ 18ԻՆ ՇԱԲԱԹ
ժամը 21էն մինչեւ լոյս
34C. BOUL CHAV: MARSEILLE

Նախագահութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի ։

Մասնակցութեամբ իր շրջանի բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի շրջանային վարչութեան եւ իր խումբերուն ։

Կը նախագահէ Պ. Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

Ողջերթ Երիտ. Դաշնակցականներու կողմէ՝ ընկեր Յ. Արթինեան (Պէյրութէն) ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

Կընուագէ դաշնակահարուհի Օր. Միւզան Պօյաճեան
(Premier Prix du Conservatoire de Marseille)
Կ'երգեն Օրիորդներ Ժաքլին Փափազեան եւ Ալիս Շահմիրեան ։
Կ'արտասանեն Օր. Սեդա Թուրքեան եւ ընկեր Վ. Ցառայեան ։
Գաղղիական կենդանի պատկեր եւ քառաձայն խմբերգներ ։
Ջեռնադաշնակ փոքրիկն Ճօշկունեանի կողմէ ։

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախագահութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի։ Մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի ։

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին Րիւ Ժէի սրահին մէջ ։

Կը նախագահէ ընկ. ՂԵՒՈՆԴ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին ։

Խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, խըմբական պարեր։ Թաւջութակի վրայ պիտի նուագէ Օր. ՀԱՅԿՈՒՀԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ։
Տախէերու մասնակցութիւն 2·50 Ն.Ֆ. ։
Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէնսի Փավիյոն ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Յուլիս ամսուան համար տարեց այր մարդու մը համար պարկեշտ կին մը երեւս մնայուն խնամակալ ։
Հեռաձայնել՝ առաւօտները մինչեւ ժամը 11ին.

GAL 8102

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅՐԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ

Է. Դասախօսութիւն

Նիւթ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը Դ. Ժա...

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Այս ուրբաթ ժամը 9ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ։

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն
Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է ։

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն։

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին
Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, 47 Րիւ տէ զ'Էքօլ
Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՊԻՏԻ ԽՕՍԻՆ՝ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԸ, ՊԱՐՈՆՆԵՐ՝ ՍԵԴՐԱԿ ՔԱՐԵԱՆ
Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ԵՒ Գ. ՖԷՆԷՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը պիտի բերեն. — Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան, Պ. Պ. Ա. Գմբէթեան, Լ. Աւագեան (ջութակ), Օր. Աժտէրեան (դաշնակ), Պ. Մ. Պօղոսեան մեներգ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Կ. Աֆրիկեանի, Օր. Մարանկօզեան (արտասանութիւն)։

Խմբերգ Փարիզահայ երգչախումբի կողմէ ղեկավարութեամբ Պ. Արա Պարթեւեանի ։

Տախէերու մասնակցութեան համար մուտքի տոմսեր 2 եւ 3 Ն. Ֆ., կը գտնուին Փարիզի եկեղեցեաց գիւանատուն եւ շրջանի բոլոր եկեղեցական եւ կրթական մարմիններու մօտ ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16·30ին Հայածէս ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Անիէռի Սէն Ժօզէֆ եկեղեցիին մէջ, 182 րիւ տը Մէնիլ ։

Փոխադրութեան համար կարելի է առնել 165 կամ 140 թիւ օթօպիւսը Փորթ տը Շամփէրէէն կամ Փորթ տը Քլիշիէն, եւ իջնել Անիէռի «Րիւ Կրամ» օթօպիւսի կայարանը ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տիկին մը կրթական հաստատութեան մը տնական գործերու կամ խոհարարութեան համար։ Դիմել՝

3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. & O.)

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ շրջաններու յարգոյ Հայութեան կը յայտարարուի թէ Լիոնի Հայկազեան վարժարանի դպրոցական հանդէսը հովանաւորութեամբ Լիոնի Ազգ. Միութեան, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 26ի կիրակին, 6րդ Թաղապետարանի հանդիսասրահին մէջ, կէսօրէ վերջ ժամը 2էն սկսեալ ։

Կը խնդրուի Լիոնի եւ շրջաններու միութիւններէ եւ կազմակերպութիւններէ, նկատի ունենալ սոյն թուականը եւ չխաչաձեւել այլ հանդիսութիւններով ։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Մարզա... Ուսումնասիրացը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները անխտիր Կիրակի (Յունիս 19) առաւօտ ժամը ...ին, Իսիի Խրիմեան վարժարանը ։

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր. ,վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 17 ՅՈՒՆԻՍ

VENDREDI 17 JUIN 1960

...Տարի — Թիւ 88.. 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4627

...ՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱՐ Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆԵՆ

...ր սեւ եզն իյնայ, դանակաւորները ...ասանս կ'ըսէ ժողովրդական իմաս-...թիւնը :

...իսա որ Մէնտէրէսի փտած կառավա-...թիւնը ինկաւ, լեզուները բացուեցան ...ամէն անցնող օր զգայացունց նոր ...յտնութիւն մը երեւան կը հանէ : Նոր ...ստնիքներ կը պարզուին :

Յեղափոխական կառավարութիւ՞նը ...թիւնը պիտի ունենա՞յ Սեպտեմբեր ...ի մասին ամբողջ ճշմարտութիւնը հը-...պարակելու» ևր հարցնէինք անցեալ ...րթ (Յառաջ, Յունիս 8) :

Այժմ արդէն այդ եպերելի դէպքին ...ղանի ծալքերը սկսած են քակուիլ ...նիքն անոնց կողմէ, որոնք 1955ի աշ-...ան պատասխանատու դիրքեր կը գրա-...ին դեմոկրատ կառավարութեան մէջ՝ ...կարա եւ Պոլիս :

Ամէնէն իրազեկ անձը Պոլսոյ Նախկին ...րաակալ Փրոֆ. Կէօքայն է, որ մատի ...կ շարժումով կրնար կասեցնել —նոյն-...կ կանխաւ արգիլել — աղէտը : Պոլսոյ ...ինուորական պահակախումբն ու ոստի-...անութիւնը իր հրամանին ենթակայ է-...ն Սակայն անոնք իրենց տեղերէն չշար-...ցան : Կուսակալը լուռ մեղսակից ...րձաւ վարչապետ Մէնտէրէսին, ...ուն հեղինակն էր այդ ոճրագործ ձեռ-...արկին :

Դէպքէն վերջ ընդդիմադիր թերթեր ...մբաստանեցին կուսակալը, որ իր խուսա-...փողական պատասխաններով հասկցուց ...թէ չէր կրնար անսաստել վերէն ստաց-...ուած հրամաններուն :

Սակայն խիղճը կը տանջէր զինքը եւ ...երկար չուզեց մնալ իր պաշտօնին վրայ : ...Անգարա կանչեցին զինքը։ Ի վերջոյ իր-...ւ վարձատրութիւն հեռացուցին զինքը ...Պոլսէն եւ Զմիւռնիոյ Թրքական դես-...պանի պաշտօնին կոչեցին :

...Անցեալ շաբաթ Փրոֆ. Կէօքայ Պեռնի ...մէկ լրագրողի մը հարցումներուն զարմ-...անալի պատասխաններ տուաւ կրկին, ...սակայն չհամարձակեցաւ քարը հանել ...իր տակէն : Հասկցուց որ ճշմարտու-...թիւնը պիտի պարզէ՝ երբ կառավարու-...թիւնը բացատրութիւններ պահանջէ իր-...մէ :

Մինչ այդ, Փրոֆ. Մէհմէտ Ֆուատ ...Քէօփրիւլիւ, որ 1950ի դեմոկրատ յաղ-...թանակէն ի վեր արտաքին նախարար էր ...ու 1955 Սեպտեմբեր վեցին Պոլիս կը գտ-...նուէր հանրապետութեան նախագահ Ճէ-...լալ Պայարի, վարչապետ Ատնան Մէնտէ-...րէսի եւ ներքին նախարար Նամըք Կէտի-...... որ վերջերս անձնասպան եղաւ), ...Սապահի Անգարայի թղթակցին ը-...րած է զգայացունց յայտնութիւններ :

Քէօփրիւլիւ, որ 1957ին Մէնտէրէսի ...տ դժտելով հրաժարած էր արտաքին ...նախարարի եւ փոխ վարչապետի պաշտօ-...նէն եւ քանի մը ամիս առաջ ալ Հալք ...կուսակցութեան յարած, բացէ ի բաց ...ամբաստանէ Մէնտէրէսը, Զօրլուն եւ ...Կէտիկը՝ իբրեւ հեղինակ այդ ոճրածին ...դէպքին :

Ինչպէս կը յիշուի, դեմոկրատ կառա-...վարութիւնը իր անմեղութիւնը ծածկելու ...եւ ժողովուրդին ուշադրութիւնը ուրիշ ...տեղ դարձնելու համար արուեստական ...կերպով ստեղծած էր Կիպրոսի խնդիրը ...հրահրած Թուրքերուն մոլեռանդու-...թիւնը :

Սեպտեմբեր 6 — Դի դէպքին համար ...պատրաստութիւններ տեսած էր շաբաթ-...ներ առաջ եւ Թալանիներ բերել տուած ...գաւառներէն : Քրիստոնեաներու խա-...նութները ցուցակագրուած էին նախօրօք ...եւ ժամանակէն պաշտօն ստանձնած էին ...յարձակելու նախճիրը :

Քէօփրիւլիւ կ'ամբաստանէ Մէնտէրէսը ...իբրեւ հեղինակը Աթաթիւրքի Սելանիկի ...ծննդավայրին մէջ դետեղուած եւ պայ-...թեցուած ռումբին, որ աղդանշանն եղաւ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹԵՐ ՈՒ ԴԷՄ ՏԸ ԿՈԼԻ ՃԱՌԻՆ

ԱԼԺ. ԱԶԱՏ. ՃԱԿԱՏԸ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ԱՌԱՋԱՐԿԷ

Զօր. տը Կոլի ճառը մեծ հետաքրքրութիւն արթնցուցած է միջազգային եւ ֆրանսական քաղաքական շրջանակներէն ներս : Ցաւկալէս Ալժերիոյ նուիրուած բաժինը :

Շատեր դժգոհ են, ուրիշներ գոհ, մաս մըն ալ վերապահ : Ոմանք ալ մեծ նորութիւն մը չեն տեսներ տը Կոլին բառերուն մէջ նթէ ոչ տեղի տալու ճկուն ձեւեր :

« Միութիւն Նոր Հանրապետութեան համար» կուսակցութիւնը համաձայն է տը Կոլի : «Միայն տը Կոլ կրնայ խաղաղութիւն հաստատել Ալժերիոյ մէջ եւ ընտեղծել նոր եւ եղբայրական Ալժերիան » կը չեչտեն զեկոյցով մը :

Անկախները բոլորովին հակառակը կը մտածեն, իսկ Ժորժ Պիտօ կ'ըսէ . — «Ալժերական Ալժերիան ցաւալի խենթութիւն մըն է : Միայն Ֆրանսական Ալժերիան է որ կը համապատասխանէ ազգային պարտականութեան եւ քարթէզեան իմաստութեան : Կը մտածեմ բոլոր անոնց մասին որոնք մեռան եւ որոնց շիրիմները մոռացութեան կը տրուին » :

Պիտօ հիմնուելով սահմանադրութեան վրայ եւ պատժական օրինագիրքին թիւ80 յօդուածին կ'ըսէ — Տը Կոլ մայր երկրի ամբողջականութեան կը վնասէ, ուրեմն պէտք է պատժուի : Այսպէս է օրէնքը, այսպէս է պատիւը :

Անկախները, մանաւանդ Տիւշէ որ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարն է ոչ մէկ տարբերութիւնկը տեսնէ տը Կոլի եւ Մենտէս – Ֆրանսի քաղաքականութեան միջեւ : Եւ Տիւշէ կը գրէ — «Տրպրէ կը յիշէ՞ թէ ինչ ըսաւ Հնդկաչինի ժամանակ, պա Ալժերիոյ Մենտէսի դէմ» : Նոյն քաղաքականութիւնն է, բայց Տըպրէ այս անգամ համաձայն է որովհետեւ ընողը տը Կոլն է, կ'եզրակացնէ անկախ պարագլուխը :

Ժ. Սուսթէլ դիտել տուած է թէ «Ֆրանսայի հետ կապուած ալժերական Ալժերիա» մը կը նշանակէ միայն անջատում :

Ժողովրդական Շարժումը համաձայն է Տը Կոլին հետ : Շուման յայտարարած է թէ «Էֆ էլ էնը նեղը դրուած է, կամ կ'ընդունի բանակցիլ եւ յանձնառու կ'ըլլայ ժողովրդավար կամքին հնազանդելու

«դէպքերին : Պոլսոյ Թուրքերէն Իէսփրէս թերթը Սեպտեմբեր վեցի երեկոյեան բացառիկ թիւ մը հրատարակեց՝ մեծադիր խորագիրներով հաղորդելու համար Սելանիկի ռումբին պատմութիւնը՝ դըրդելով ամբոխը :

Դէպքին աղդանշանը տալէ վերջ, Պայար, Մէնտէրէս եւ միւս նախարարները մեկներ էին Պոլսէն, բայց ստիպուեցան Սապանճայի կայարանէն ետ դառնալ Պոլիս՝ երբ հեռաձայնով լուր առին որ խնդիրը իրենց երեւակայածէն աւելի ծանր համեմատութիւններ էր առած :

Անոնց վերադարձէն ետք էր, որ զինուորներն ու ոստիկանները հրաման բռնացան կասեցնելու աւարն ու աւերը :

Սկսած են իրար ամբաստանել :

Ուրիշ իրազեկներ ալ իրենց գիտցածները պիտի պատմեն անշուշտ այս գարշելի աղէտին մասին, հիմա որ կծիկը սկսած է քակուիլ :

Այն փաստը, որ ձերբակալուած ոճրագործներէն եւ աւարառուներէն ո՛չ մէկը պատժուեցաւ, ցոյց կուտար արդէն թէ բուն պատասխանատուները երկրին ղեկը իրենց ձեռքին մէջ կեդրոնացնող վարիչներն էին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԹՈՔԻՕ ՊԻՏԻ ՋԵՐԹԱՅ

5 ՄԵՌԵԱԼ, 473 ՎԻՐԱՒՈՐ

Վերջին պահուն ձայնասփիւռը կը հաղորդէ թէ վարչապետ Քիշի նախարարաց խորհուրդ մը գումարած է հինգշաբթի առտու եւ իբրեւ հետեւանք յայտնած է Այզընհաուըրի թէ դժբախտաբար Ճափոն պիտի չկրնայ ընդունիլ Այզընհաուըրը եւ կը խնդրէ որ Միացեալ Նահանգներու Նախագահը յետաձգէ իր այցելութիւնը ցնոր տնօրինութիւն :

Այս ձեւով կը յայտնուի թէ Քիշի ընտիպուեցաւ տեղի տալ ձախակողմեան տարրերուն եւ կառավարութիւնը ի վիճակի չէր երաշխաւորելու Այզընհաուըրի ապահովութիւնը :

Վերջին ցոյցերու ընթացքին, 10.000 ուսանողներ յարձակում գործած են խորհրդարանին վրայ : Բախումներու ընթացքին հինգ հոգի մեռած են եւ 437 հոգի վիրաւորուած :

կամ կը մերժէ ու այս ձեւով հաստատած կ'ըլլայ թէ ազատութիւն կ'ուզէ միայն ուժով » :

Ընկերվարականները գոհ են որ տը Կոլ իր այս ճառով սրբագրեց Ալժէի մէջ խօսած վերջին ճառերուն «սխալները» : Այսուհանդերձ ընկերային հարցերու կապակցութեամբ չեն ծածկեր իրենց վերապահութիւնը, չըսելու համար դժգոհութիւնը :

Ալժերիոյ մահմետական տարրը գոհ է տը Կոլի ճառէն, բայց դժգոհ են Եւրոպացիները : Այս վերջինները չեն ծածկեր իրենց մտահոգութիւնները : «Ուրեմն պիտի բանակցի՞նք մեզի դէմ կռուողներուն հետ, ուրեմն լքումը ամբողջակա՞ն է» հարց կուտան անոնք : «Էքօ տ'Ալժէ» եւ « Լա Տէփէշ Քոթիտիէն»ին համար նորութիւն է տը Կոլի ճառը եւ կարգ մը խորհրդածութիւններէ ետք կ'եզրակացնեն «կացութիւնը պիտի ծանրանայ » :

Օրանի ընդհ. խորհուրդը, իր փոխ-նախագահին առաջարկով փակած է նիստը իբրեւ բողոք :

Մեծ հարցականը կը մնայ Էֆ էլ էնի դիրքը : Պիտի ուզէ՞ բանակցիլ թէ ոչ :

Թէեւ բանակցիլ բառը սխալ է : Տը Կոլ կ'ուզէ խօսիլ ոչ բանակցիլ մանաւանդ երբեք քաղաքական գետնի վրայ :

Կը կարծուի թէ Ֆերհաթ Ապպասի « գահլիճը » այս անգամ բոլոր դուռները չգոցէ, բայց պայմաններ դնէ : Պիտի առաջարկեն որ իրենք միայն ըլլան խօսակիցները եւ Ֆրանսական բանակը մէկ կողմ դրուի :

Միւս կողմէ Թունուզի թերթերը լաւատես են : Նոր Տէսթուրի պաշտօնաթերթը «Ալ Ամալ» կը գրէ ի մէջ այլոց — « Զօր. տը Կոլ կարեւոր քայլ մը առաւ : Մինչեւ իսկ Սեպտեմբեր 16ի ճառէն աւելի առաջ գնաց : Այսօր , Զօր. տը Կոլ տրամադիր է խօսելու հանրաքուէի ապահովութեան եւ երաշխաւորութեան շուրջ» : Այս բոլորը դրական անուրանալի տարրեր են, թերթին կարծիքով, ու խօսքը հիմա Ալժերացիներուն է :

Գահիրէի արաբական շրջանակներու կարծիքով տը Կոլ Սեպտեմբեր 16ի համազօր կարեւոր քայլ մը առած է : «Կրնայ ըլլալ —դիտել տուած են— որ Ալժերիոյ պատերազմին վերջին օրերը կ'ապրինք : »

«Լիպրը Պիլժիք» (աջ – կաթոլիկէ) դիտել տալէ ետք թէ տը Կոլ ձեռքը կ'երկարէ ալժերացի ըմբոստներուն, հարց կը դնէ — «Էֆ էլ էն արդեօ՞ք պիտի հրաւիրուի, անհաւանական չէ, բայց ի՞նչ պիտի ըսեն բանակը եւ Ալժերիոյ Եւրոպացիները :

Հռոմի քաղաքական շրջանակներու կարծիքով տը Կոլ քաղաքական ամէն երաշխաւորութիւն տուաւ, հանրաքուէի օրինականութեան շուրջ :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՁԵՒԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (Յունիս 12, 13, 14,15) կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները. —

Կառավարական պաշտօնական բանբերը՝ Արթուս յայտարարած է թէ բարձրագոյն հարցաքննիչ մարմին մը և արդարութեան բարձրագոյն ատեան մը պիտի հիմնուին նախորդ պետութեան աւագանին դատելու համար : Այս դատավարութիւնները հրապարակային պիտի ըլլան :

Ապօրինի շահ ընողներուն հարստութիւնը պիտի գրաւուի :

Բացի 3 – 4 նախարարներէ Մէնտէրէսի կառավարութեան բոլոր անդամները պիտի չկարենան մահապատիժէ խուսափիլ :

× Պոլսոյ իսլամ կրօնապետին դէմ հետապնդում կը կատարուի այն ամբաստանութեամբ որ Ապրիլ 29ին երկու համալսարանականներու դիակները լուացած է :

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԴՐԱՄ Կ'ՈՒԶԷ

Թրքական դրամին արժէքը բարձրացնելու եւ Պետական Գանձի ոսկիի մթերքը աւելցնելու համար ժողովուրդին նուիրատուութիւնները կը շարունակուին : Անգարայի բժշկական համալսարանի տեսուչը, դասախօսները եւ ամբողջ պաշտօնէութիւնը իրենց ամսական մասնիները եւ զարդեղէնները յանձնած են յատուկ կոմիտէի մը : Այս շարժումի կը հետեւին Պոլսոյ եւ այլ վայրերու բոլոր ընկերակցութիւնները, լրագրողները, պաշտօնեաները եւն. : Նախկին կառավարութիւնը 7 միլիառ ոսկի պարտք ունի :

Դիւրացնելու համար նուիրատուութիւններու հաւաքումը, Մարմարա իր կարգին կը յայտնէ իր ընթերցողներուն թէ ինք եւս հայրենակիցներու տրամադրութեան տակ է նուէրները փոխանցելու համար պատկան իշխանութեանց :

× Առաջին անգամ Եսայեան աքսորուած է Մեծն Ներսէս : Այս մասին պատմական շահեկան յօդուած մը հրատարակած է Մարմարա զոր պիտի հրատարակենք յաջորդով :

× Ֆուատ Քէօփրիւլիւ նոր կուսակցութիւն մը հիմնած է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՆԻԼԻԱՅԻ մէջ, Փիլիպպեան խորհրդարանին առջեւ կարեւոր ճառ մը խօսած է, նախագահ Այզընհաուըր : «Ազգայնականութիւնը կարեւոր ուժ մըն է որ ոչ մէկ բանակ կամ դաւադրութիւն կրնայ տեւաբար խեղդել : Համայնավար ղեկավարները կը սարսափին չինիչ ազգայնականութենէն» : Այս առթիւ Այք դիտել տուած է թէ 1945էն ի վեր «33 երկիրներ որոնք առնելին արեւմուտքի հակակշիռին տակ կը գտնուէին ստացած են իրենց անկախութիւնը խաղաղ միջոցներով : Նոյն ժամանակամիջոցին 12 երկիրներ կորսնցուցին իրենց անկախութիւնը ի հաշիւ Խ. Միութեան» :

ԱԼԺԻՒԻ համայնավար անդամներու դատավճիռը արձակուեցաւ, զինուորական ատեանին կողմէ : Տասը տարի արգելափակում եւ 3600 Ն. Ֆ.ի տուգանք Ալէկի համար : Աքքաշ եւ Մուսան՝ քսանական տարի : Քապալերօ եւ Քաթոնի տասնըհինգական : Պինօ՝ հինգ տարուան : Թիֆու եւ Պուալա ազատ ձգուած են :

ԱԼԵՔՍԷՅ ՔԻՐԻՉԵՆԿՕ շնորհազրկըուած է : Համայնավար կուսակցութեան դիւանի անդամակցութենէն հեռացուած է, ինչպէս նաեւ Ռոստովի շրջանի կեդր. կոմիտէէն : Մինչեւ վերջերս Խրուշչեւի հաւատարիմ ընկերներէն կը նկատուէր :

ԺՈԶԷՖԻՆ ՊԷՅՔԸՐ խափշիկ ծանօթ երգչուհին Մոնթրէալի մէջ (Քանատա) ձերբակալուած է ու դատի պիտի քաշուի : Կ'ամբաստանուի որ գողցուած եւ արգիլուած իրեր Քանատա բերած է :

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԸ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայ եկեղեցականներու կեանքին մեծագոյն դժբախտութիւններէն մին եղած է քաղաքական գործերու խառնուելու փորձութիւնը։ Հակառակ այն իրողութեան որ հոգեւոր գործունէութեան դաշտը այնքան ընդարձակ է եւ պատասխանատու, կարգ մը հոգեւորականներ գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար թոյլ կուտան որ քաղաքական ազդակներ եւ հոսանքներ գան ու խառնուին իրենց հոգեւոր գործին։

Այսօր Հայաստանի մէջ ունինք սեփական կառավարութիւն, որ կը վարէ երկրին քաղաքական ճակատագիրը, իսկ արտասահմանի մէջ ալ կը գտնուին քաղաքական մեծամեծ կուսակցութիւններ, որոնք կրնան զբաղիլ քաղաքական գործերով՝ համաձայն իրենց պատկանած երկրին օրէնքներուն։ Եկեղեցականը ունի իր ուրոյն եւ սեփական գործը, հետեւաբար պէտք չէ խառնուի իրեն չվերաբերող քաղաքական գործերու։

Եկեղեցականի մը գործունէութեան հարազատ դաշտն է Եկեղեցին։ Իր պարտականութիւնն է հոգ տանիլ իրեն վստահուած ժողովուրդին հոգեւոր եւ բարոյական զարգացման։ Եկեղեցական մը եթէ խղճի մտօք եւ արդիւնաւորապէս կատարէ իր այս պարտականութիւնը, արդէն իսկ գլուխ հանած կ'ըլլայ այնպիսի մեծ գործ մը՝ որ արժանի կը դարձնէ զինքը երախտագէտ գնահատութեան։

Քաղաքական վարչաձեւերը երկրէ երկիր կը տարբերին եւ յաճախ կը մնան իրարու հակադիր։ Միեւնոյն երկրին մէջ իսկ վարչութիւնները կրնան ենթարկուիլ յաճախակի փոփոխութեանց. այդ վերիվայրումները պէտք չէ ազդեն հայ եկեղեցականներու հոգեւոր գործունէութեան, որ բոլորովին տարբեր մակարդակի մը կը պատկանի անտարակոյս։

Եկեղեցին իբրեւ աստուածային հաստատութիւն ունի յաւիտենական սկզբունքներ եւ անփոփոխ ուղղութիւն, որմէ պէտք չէ շեղի երբեք։ Ոեւէ եկեղեցական իրաւունք պէտք չէ զգայ պատահական հովերու առագաստ բանալով Եկեղեցւոյ նաւը ալեկոծութեան մատնելու։ Անհատական նախաձեռնութեամբ «բարեկարգութեան» մանկունակ փորձերը Եկեղեցիին մէջ անկարգութիւն եւ անիշխանութիւն յառաջացնելով՝ զայն քայքայելու միայն կը ծառայեն։ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դարաւոր, նախանձելի եւ պատկառելի աւանդութիւնները լրջութենէ եւ խոհականութենէ զուրկ ընթացքներով պէտք չէ խախտել, Եկեղեցիին տեւականութեան եւ բարգաւաճման սիրոյն իսկ։ Այս կը պահանջուի ամէն հայ եկեղեցականէ որ նախանձախնդիր է Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ փառքին։

Հայ եկեղեցականը պէտք է ջանայ ուղիղ վարելու իր ակօսը եւ զգուշանայ աջ կամ ահեակ խոտորելէ։ Իր ձեռքը հոգեւոր մաճին վրայ դնող մշակը պէտք չունի ոտքին տակ քաղաքական պատուանդաններ ճարտարելու։ Հոգիով երկինքի մէջ սաւառնիլ, իսկ միտքով ու մարմնով երկրի վրայ սողալ, ձախողութիւն միայն կը բերէ հայ եկեղեցականին։ Հայ եկեղեցականը պէտք է իր ոտքերը պահէ կրօնական հաստատուն գետնի վրայ եւ զգուշանայ քաղաքական լպրծուն զառիթափներու կողքին վերելակելու փորձերէ։ Քաղաքական դարձուածքներու եւ վերիվայրումներու թոհուբոհին մէջ չէ որ պիտի դեգերի հայ եկեղեցականը իրեն ասպարէզ մը հայթայթելու համար, այլ արդէն իսկ աղաղակող հոգեւոր կարօտութեանց ընդառաջ երթալով պիտի գտնէ իսկական ծառայութեան լայնարձակ դաշտեր։ Ծառայելու կոչումը պէտք է որ խթանէ զինքը դէպի գործ, եւ ոչ թէ իշխելու եւ տիրելու սին փառամոլութիւնը։

Փառամոլութեան կիրքը շատ եկեղեցականներու դահավէժ անկումին պատճառ է եղած։ Փառամոլութիւնը, որ ինքնին դատապարտելի է, քառիցս դատապարտելի կը դառնայ երբ փառամոլը չի վարանիր անուղիղ եւ անխոստովանելի միջոցներ ալ կիրարկելու, գոհացնելու համար իր անյագուրդ ցանկութիւնը։ Եկեղեցականը այնքան պէտք է խորշի գաղտնածածուկ գործերէ, որքան կը խորշի խաւարի իշխանէն՝ սատանայէն։ Եկեղեցականի մը գործունէութեան դաշտը միշտ պէտք է ըլլայ բաց եւ լուսաւոր։ Բարի գործերը լոյսի մէջ կը կատարուին եւ պէտք չունին մեկուսի կամ մութ թաքստոցներու։ Խաւարի սէրը յատուկ է սատանային, եւ անոր հետեւողները միայն կը փախչին լոյսէն։ Աստուծոյ պաշտօնեան լոյսի եւ բարութեան սպասարկուն է գերազանցօրէն։

Եկեղեցական մը որ արհամարհանքով կը նայի Աստուծոյ եւ իր ժողովուրդին ծառայութեան, եւ հետամուտ կ'ըլլայ փափուկ աթոռներու եւ հանգստաւէտ կենցաղի, ինքնին կը կորսնցնէ իր հոգեւոր մշակի վարձքը։ Նախ ծառայութիւն եւ ապա վարձատրութիւն, եւ այդ՝ առանց սակարկութեան։ Պէտք է թողուլ Աստուծոյ կամքին որ Իր ուզած ժամանակ եւ Իր ուզած ձեւով վարձատրէ Իր նուիրեալ պաշտօնեաները։ Աստուած անտես չըներ զանոնք՝ որոնք իրենց կեանքը նուիրած են Իր սիրոյ եւ խաղաղութեան թագաւորութեան ծաւալումին, որ է Եկեղեցւոյ գերագոյն նպատակներէն մին։

Եկեղեցին շինարար հաստատութիւն մըն է եւ ոչ թէ քանդիչ, եւ շինարար աշխատանք կատարելու համար անհրաժեշտ է ունենալ խաղաղութիւն։ Ուր որ խաղաղութիւն չկայ, հոն մի սպասէք ոեւէ արդիւնաւոր աշխատանք։ Անոնք որ խաղաղութեան յարգը չեն գիտեր, անոնք որ իրենց գտնուած վայրը կռուադաշտի վերածելու կիրքը ունին, չեն կրնար օգտակար ըլլալ Եկեղեցիին։ Եւ ինչ բան աւելի ձեռնտու է խախտելու Եկեղեցւոյ խաղաղութիւնը, քան քաղաքական շահորդութեան անխորհուրդ պատեհապաշտութիւնը։

Մեր եկեղեցիներն ու վանքերը խաղաղ եւ արդիւնաւոր կեանքի վառարաններ դարձնելու գլխաւոր պայմանը այն է որ եկեղեցականները չխառնուին քաղաքականութեան։ Հայոց վանքերուն իսկական կոչումն է ըլլալ հոգեւոր մշակոյթի լուսաբուխ վառարաններ, հետեւաբար ինչ բան որ կը խանգարէ այդ բարձր կոչումին իրագործումը՝ պէտք է հեռու պահուի մեր վանքերէն։ Արդէն դաժան տարիներ դժբախտաբար քանդած ու աւերած են մեր հարիւրաւոր վանքերը, եւ մատի վրայ համրուող նմոյշներ միայն կը մնան մեզի. պէտք է գուրգուրալ անոնց վրայ, եւ չընել ոչ մէկ բան որ կրնայ զանոնք տկարացնել, կամ վտանգել անոնց կացութիւնը։ Այս հոգածութիւնը պէտք է ցոյց տայ ամէն հայ եւ մանաւանդ ամէն հոգեւորական։

Եկեղեցական եւ միայն եկեղեցական գործունէութեան պէտք է նուիրուի հայ եկեղեցականը։ Այս պէտք է ըլլայ կանոնը ամէն հայ եկեղեցականի, ինչ աստիճանի վրայ ալ գտնուի ան։

Հայ եկեղեցականներու միակ քաղաքականութիւնը պէտք է ըլլայ քաղաքականութեան չխառնուիլ։

(Խմբագրական՝ ՍԻՈՆԻ)

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԻՍԻՓՈՍ (1) ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Այս յօդուածը լոյս տեսած է վերջերս Փարիզի Լը Քափիթալ թերթին ազատ բեմ սիւնակներուն մէջ։

Թուրքերը Ռուսերուն դէմ մղած իրենց պատերազմը կորսնցնելով, ձեռքէ կը հանէին Կարսը, Պաթումը, Արտահանը։ Պարտութիւնը շատ աւելի սուղի պիտի նստէր իրենց, երբ Անգլիացիները առաջարկեցին պաշտպանողական դաշինք մը կնքել իրենց հետ։ Սակայն Անգլիացիք Թուրքերը կրնային պաշտպանել այն պարագային միայն, երբ Թրքական գաղութ եղող Կիպրոսը գրաւելու ռուսական ծրագրին մէջ այս վերջիններէն աւելի արագ շարժէին։ Սուլթանը համաձայնեցաւ Անգլիացիներուն զիջիլ կղզին, որպէսզի «գրաւեն ու վարչականօրէն կառավարեն» (4 Յունիս, 1877ի դաշինքին Ա. յօդուածը)։ Մենք, Ֆրանսացիներս, մեր համաձայնութիւնը տուինք այս դաշինքին ստորագրման, ընդունիլ տալով սակայն պատմական յիշատակներու վրայ հիմնուած նախապատուութեան որոշ իրաւունք մը։

1914ին Թուրքերը այս դաշինքը ոտնակոխ ըրին վերսկսելով պատերազմը Ռուսիոյ դէմ, ինչպէս նաեւ պատերազմ յայտարարելով իրենց պաշտպան Անգլիացիներուն եւ դաշնակից Ֆրանսայի դէմ։ Այսպէսով, առիթ ընծայեցին Անգլիացիներուն, որ տէր կանգնին Կիպրոսին, այս վերջինները պարտաւոր էին սակայն մեզի հետ համաձայնութեան գալ նախապատուութեան մեր իրաւունքին շուրջ, մանաւանդ որ կղզիին աղահանքերն ու անտառները Ֆրանսական հակակշռի տակ էին։ Անգլիացիները այս կէտը մոռացութեան տուին երբ 1914ին կղզին կցեցին իրենց։ Մենք ալ հարցին քննութիւնը յետաձգեցինք։ Զինադադարին Քլէմանսօ մեր այս իրաւունքները ձրիաբար զիջեցաւ Անգլիացիներուն։ Մեր իրաւունքներէն այսպէս հրաժարումը թոյլ տուաւ, որ Անգլիացիք 1920ին յայտարարեն թէ կը պահեն Կիպրոսը, իսկ 1925ին հռչակեն զայն անգլիական գահուն պատկանող գաղութ։

Ուրեմն, կիպրական հարց գոյութիւն չունէր այլեւս, երբ 1950ին Անգլիա իր ձեռքով ստեղծեց զայն՝ կղզին Ատլան-
տեան կազմակերպութեան տրամադրու-
թեան տակ դնելով։ Միեւնոյն ատեն
ջղգային հանրային կարծիքն ալ
գիտակցիլ կիպրական երկրորդ հարցի
գոյութեան՝ Ատլանտեան կազմակերպու-
թեան ու Յոյներու միջեւ։ Երբ Յո
ու Թուրքերը Ատլանտեան Ուխտին
մտան, Թուրքերը ուզեցին օգտուիլ
թէ՝ Կիպրոսի իրենց ազգակիցները
չելով իրենց ետեւէն։ Այնպէս որ
նախապէս խնդիր չկար, ստեղծուեցաւ
րեք կիպրական հարց.— Յոյներու
քերու եւ Ատլանտեան կազմակերպու-
թեան հետ։

Առաջին երկուքը դիւրաւ կը լուծուէ-
ին, եթէ չըլլար երրորդը։

1878ին Կիպրոսի բնակչութիւնը բա-
կացած էր 140.000 քրիստոնեաներէ
հազար մահմետականներէ։ Այսօր կղ-
կը հաշուէ երեք հարիւր հազար Յոյ
70.000 Թուրք։ Թերեւս կարելի
նկատի առնել «փոքրամասնութեանց ի-
րաւասութեան» վրայ հիմնուած թրքա-
կան պահանջք մը, ինչպէս նկատի առ-
նուած էր Սանճաքի հարցին առնչ-
դարերէ ի վեր այնտեղ հաստատուած
մեծամասնութիւն կազմող քրիստոնեայ
թիւնը վտարուեցաւ Սանճաքէն՝ ի նպ-
պաստ Թուրքերուն։ Սակայն խնդիր
բակչութեան է, որ մեծամասնութիւ-
նները, երբ Թուրք են, անոնք, ընդհ-
մով կը լուծեն փոքրամասնութեանց
դիրը, ինչպէս ըրին 1915ին՝ 2
քրիստոնեայ ջարդելով եւ Ադրիա
գովքն պահանջելով, որ Անատոլուի
վերապրող Յոյները ուղարկուին Յուն-
տան։ Արդար պիտի ըլլար ուրեմն մի-
նոյն ձեւով լուծել Կիպրոսի Թուրքեր
հարցը — այսինքն՝ զանոնք ուղարկ
Թուրքիա։

Նոյնը չէ սակայն Կիպրոսի Յոյներ
պարագան։ Թուրքերու իշխանութեա-
րով մայր երկրէն բաժնուած՝ միայն
քական ուժով, յոյն գաղութը երբեք
դադրած գլուխ ցցել թրքական
դէմ։ Երբ կղզին յանձնուեցաւ Անգլի-
այն ժամանակուան Յոյն արքեպիսկոպ-
ոսը՝ Սաֆրոնիոս Բ. հետեւեալ բառեր
ընդունած էր Անգլիացի առաջին կառա-
վարիչը. «Կառավարութեան այս փոփո-
խութիւնը ուրախութեամբ կ'ընդունինք
վստահ ըլլալով թէ Անգլիա պիտի
որ Կիպրոս իր մայր — երկիր Յունաստա-
նի միանայ»։ 1915ին Անգլիա առաջար-
Յունաստանի կցել Կիպրոսը, բայց Յո-
նաստանի այդ ատենուան վարչապ-
Վենիզելոս մերժեց կցումը, վախնա-
Պալքաններու մէջ ծագելիք բարդութիւ-
ներէն։ 1919ին Լօյտ Ճորճ վերձեռն-
նեց այս առաջարկութիւնը, բայց
ետ առաւ զայն՝ Միջին Արեւելքի
մասին մէջ մթագնած քաղաքական
նոլորտին պատճառով։ 1940ին, Դաշ-
կիցներուն յարած ըլլալուն պատրա-
Յունաստանի քաջած տառապանք-
բացարար չեղան Կիպրոսը մայր — երկ-
վերադարձնելու, քանի որ ընդհանու-
ապահովութեան խնդիրը աւելի գերա-

(1) Յունական դիցաբանութեան մէջ յայտնի՝ իր աւազակութիւններով եւ անգթութեամբ։ Մահուընէ վերջ դատապարտուած էր Դժոխքի մէջ մեծ ժայռ մը լերան մը գագաթը հանելու. բայց ժայռը միշտ վար կը գլորէր եւ Սիսիփոս ստիպուած էր վերսկսիլ։ «Սիսիփոսի ժայռ» ասացուածքը կը նշանակէ՝ միշտ վերսկսող ու վերածնող դժուարին աշխատանք։

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Խրուշչեւի նպատակը պարզ էր։ Չէր ուզեր որ գրութիւնը կարդացուի։ Սակայն եթէ չէր կրնար արգիլել ըլլալ, գոնէ պիտի աշխատէր որ ուրիշը չօգտուէր անկէ։ Ուստի որոշեց ինք առանձնել այդ պարտականութիւնը, այս առթիւ խոստացաւ կարդալ իր ամբողջութեանը մէջ, հակառակ պարագային կրնար մէկը ոտքի ելլել եւ գիտել տալ որ յապաւումներ տեղի ունեցած են։

Կարդալու ուրիշ պատճառներ ալ ունէր։ Համագումարի բացման օրը իր խօսած ճառովը՝ Ստալինական նկատուած էր։ Արտասանելով գաղտնի ճառը, վայրկենապէս Հակա-Ստալինեան պիտի դառնար (ժողովրդական դառնալու առաջին պայմանը)։ Այս առիթով, իր մրցակիցները ստալինական պիտի նկատուէին։

ՅՈՒՍԱՏՈՒ ԺԱՄԵՐ

Այժմ նկատի պէտք է առնել վեց ժամով յետաձգման պատճառները։ Այս վեց ժամերուն՝ Նախագահութիւնը կամ կազմը ընդլայնուած Նախագահութիւնը Կեդրոնական Կոմիտէի ականաւոր անդամներուն հետ միասին քննարկութեան կ'ենթարկէր յուշագիրը։ Ամէն խմբակցութիւն վերջին բարեփոխութիւնները կը մտցնէր։ Համայնավարութեան եւ Կոմինտէրնի պատմութիւններուն մէջ նման պարագաներ շատ կան։

Հակա-Ստալինեան խմբակցութեան (Միկոյեան եւ Մալենքով ?) դիրքը յստակ էր։ Կ'ուզէին անաղարտ պահել հակա-մենատէր եւ հակա-Ստալին բնոյթ ունեցող յուշագիրը։

Խրուշչեւի խմբակցութիւնը կ'ուզէր այնպիսի ձեւ մը տալ որ չվնասէր Խրուշչեւի ապագայ ծրագիրներուն։

Մոլոթով-Քականովիչ խմբակը առհասարակ դէմ էր ճառին։ Այսուհանդերձ եթէ մեծամասնութիւնը համակարծիք գտնուէր, այդ պարագային, կ'առաջարկէին Ստալինի գործակիցներուն (այսինքն իրենց) ի նպաստ տողեր աւելցնել։

Ի վերջոյ իրաւախոհութեամբ վերջացաւ։ Արդարեւ, գաղափարաբանական գետնի վրայ Հակա-Ստալինեան հարուածը շահեցաւ։ Խրուշչեւ երեսի վրայ ձգեց Մոլոթովը, Քականովիչը եւ Վորոշիլովը ու այս ձեւով Միկոյեանի համակրութիւնը շահեցաւ։

Միկոյեան, իր կարգին, երեսի վրայ ձգեց Մալենքովը ու ընդունեցաւ որ յուշագրին մէջ քօղարկուած ձեւով ակնարկութիւններ ըլլան Ստալինի մօտիկ գործակից՝ Մալենքովի հասցէին։ Մոլոթով եւ Վորոշիլով՝ Քականովիչը երեսի վրայ ձգեցին՝ երբ յաջողեցան յուշագրին ներմուծել պարբերութիւն մը, ուր նշ- կայացուած էին Ստալինի զոհերը

Միկոյեան իր ձեռքերուն մէջ բռնած Խրուշչեւը Ամէն առեն կը սպառ- մէջտեղ հանել Ուկրայնիոյ մաքրագոր- ծումներու հարցը։ Այսուհանդերձ դուրս եկան Միկոյեանի հաշիւները դարեւ կը կարծէր ան թէ անգամ մը Խրուշչեւ այդ ճառը արտասանէ, չի կրնար իրեն համար մենատիրութիւն մը ապահովել։

Հոս է որ սխալեցաւ Միկոյեան

ԲՈԼՈՐՆ ԱԼ ԻՐԵՆ ԴԷՄ

Խրուշչեւ առանձնեց հակա-Ստալինեան պայքարին բոլոր արժանիքները։ Նոյն պահուն ճարպիկ ձեւով աշխատեցաւ հարուածել հաւաքական ղեկավարութեան գրութիւնը ու հարթեց իր անձնական մենատիրութեան ճամբաները։

Այսուհանդերձ 1956 Յունիսէն ի վեր դիրքը տկարացած էր։ Լեհաստանի Հունգարիոյ մէջ Ստալինի դէմ պայքարը մեծ չափերու հասած էր։ Նախագահութեան մէջ՝ Ստալինականներ Մոլոթով, Քականովիչ եւ Վորոշիլով իրեն դէմ էին. Միկոյեան եւ Բուլկանին կը քննադատէին այս վերջինին քաղաքականութիւնը. Մալենքով նոյնպէս դէմ էր՝ Խրուշ-

(15 Շար.)

...նշմարուեցաւ։ Ասոր վրայ, Թուրքերը ...ընդհանուրին ապահովու– ...թիւնը՝ Կիպրոսի մէջ իշխանութեան կէ– ...սը՝ պահանջելով։ Նեղ կացութեան մէջ ...էին դաշնակիցները, որ ընտրութեան ...կողմ ունէին. — Կամ Թշնամանալ ...հետ, որ ազատ – աշխարհի ...խարխուլ խարիսխը կը նկատուի, եւ ...Թշնամանալ Յոյներուն հետ ու կոր– ...ինքնապաշտպանութեան խիստ ...կեդրոն նկատուող Կիպրոսը։ ...է լիցնել ծովակալ Շէրմանի մէկ ...Միջերկրականի ծանրութեան ...Եգէական ծովն է. այնտեղ շահ– ...կամ կորսուած կռիւ մը կ՚որոշէ ...պատերազմին վախճանը»։

Արդ, Սեւ Ծովու մէջ կեդրոնացած խորհրդային նաւատորմիղը կը հաշուէ 10 ...ածանաւ, 25 Տէսթրոյէր, 90է աւելի ընդ– ծովեայ, որոնց երկու երրորդը՝ կործա– ...թեան ընդարձակ շառաւիղով, ինչպէս նաեւ փոխադրական նաւերու մեծ թիւ մը՝ ծովային մեծ գործողութեանց առեն ...պատրաստ։ Այս նաւատորմի– ղը Սեւ Ծովէն չի հեռանար այնքան ա– տեն, որ Դաշնակիցները իրենց ձեռքին ունենան Նեղուցներու հակողութիւնը։ ...նաւատորմի մը պարագային, պէտք չէ մոռնալ նաեւ Միջերկրականի խորհր– դային սուզանաւային նաւատորմը, որ մէկ օրէն միւսը կրնայ վերածուիլ ջրասուզներ ...ընդծովեաններ պարունակող եւ ...հրթիռներ փոխադրող նաւատորմի։ Կան վերջապէս նաեւ Ճիպրալթարէն փախս– տական անցնող խորհրդային ընդծովեա– ները, որոնք կրնան յարձակիլ ամերիկ– եան 6րդ նաւատորմին վրայ։

6րդ նաւատորմը, սակայն, պարտաւոր պիտի ըլլայ պայքարիլ չորս ուղղութեան վը– րայ — Նեղուցներու, Ադրիական ծովու, մինչեւ Սուէզ երկարող արեւելեան ու ...ային ծովեզրին եւ Ճիպրալթարի մէջ։ Եթէ չյաջողի քաշուելու իր այս պարտաւորութեան մէջ, Յունաստան ու Թուրքիան կարելի չըլլար պաշտպանել ու պարենաւորել. եւ կը կտրուի արեւմտեան Միջերկրականի (Մալթայի շրջանէն ան– դին) հետ կապը։ Արդ, նաւատորմ մը կենսունակ է իր խարիսխներով. իսկ դաշ– նակիցները Միջերկրականի մէջ միայն ե– րեք խարիսխներ ունին, որոնք կը լրա– ցնեն ...ական պատերազմի մը պա– հանջները. – Պիզերթ եւ Մէրս էլ Քէ– պիր՝ հարաւ – արեւմտեան կողմը. եւ Կիպրոս՝ արեւելեան Միջերկրականի մէջ։ Կիպրոսը կորսնցնել համապատասխան պիտի ըլլայ ուրեմն Եգէականն ու պա– տերազմը կորսնցնելու։ Ահա թէ ինչ վը– տանգներու դուռ կը բանայ Թրքական ...համաձայնութիւնը, երբ կը գրգռէ Մակա– րիոս արք.ը։

Ամբողջ հինգ տարի բանակցութիւններ կատարուեցան.— Անգլիական կազմա– կերպութեան՝ Թուրքերու եւ Յոյներու հետ. Յոյներ՝ Թուրքերու հետ. Թուր– քեր՝ Յոյներու հետ։ Միշտ ապարդիւն։ Անգլիական կազմակերպութեան ընդ... ...ապր, Սփասք, Սիսիփոսի նման վեր կը բարձրացնէր ժայռը, բայց Կիպ– րոսը խոյս կու տար իր ձեռքէն։ Ի վեր– ջոյ, կրցաւ ժամանակաւոր լուծում մը գտնել, որ քիչ թէ շատ իրարու կը յար– մարցնէր նաեւ մեր խղճմտանքին ու փր– կութեան անհրաժեշտութեան պահանջնե– րը։ Կիպրոս յարութիւն կ՚առնէր դարձ– եալ, երբ Փարիզ կը պատրաստուէր զա– նազան հիւրեր ընդունելու։ Տրուած ըլ– լալով որ կարծէք Նախախնամութիւնը Խրուշչեւի խօսքին կ՚ենթարկուի, Մակա– րիոս Արք. Մայիս 11ին կը յայտարարէր Սըր Հիւկ Ֆութի (Կիպրոսի վերջին կա– ռավարիչը), որ Կիպրոսի մասին ցարդ գոյացած համաձայնութիւնները ա՛լ ի զօ– րու չեն։ Կիպրոսի մէջ գումարուած այս ժողովը կը վերջանար Մակարիոսի վերա– յիշեալ մենախօսութեամբ։ Բայց Կիպրոս հեռու է. լուր իսկ չունեցանք եղածէն։ Իւ 2 օդանաւ մը վար առնուեցաւ եւ վե– րին ժողովն ալ քայքայուեցաւ ու գոցուեցաւ մենախօսութեամբ մը. քանի որ մեր գիւ– ղին մէջ տեղի կ՚ունենար՝ լսեցինք։

Ինչ փոյթ թէ մութ կամ պայծառ եր– կինքի տակ Նախախնամութիւնը կ՚ենթար– կուի Խրուշչեւին։ Գանտիտի նման, ա– ռանց չափազանցելու լաւատեսութեան, Կիպրոսի մէջ, Պերլինի մէջ, իրարու պի– տի փակցնենք կտրած կուժին բեկոր– ները։

ՓՕԼ ՏԻՒ ՎԷՌԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ գրականագէտներու խորհրդակցութիւն տեղի ունեցած է Ե– րեւանի մէջ, Մայիս 26ին։ Կարդացուած են զանազան զեկոյցներ՝ նուիրուած ա– ռաւելաբար Անդրկովկասի ժողովուրդնե– րու գրական փոխադարձ կապերուն եւ ազդեցութիւններուն։

Այս առթիւ, Հայկական ակադեմիայի գրականութեան եւ արուեստի թանգա– րանին մէջ բացուած է Անդրկովկասի ժո– ղովուրդներու գրական կապերուն եւ փոխ – ազդեցութիւններուն նուիրուած ցուցահանդէս մը։

Այստեղ զետեղուած են Անդրկովկասի գրականութեան նշանաւոր դէմքերու՝ Խաչատուր Աբովեանի, Միրզա Ֆաթալի, Ախունդովի, Ակակի Ծերեթելիի, Սափ– րիի, Ն. Բարաթաշվիլիի եւ ուրիշներու ստեղծագործութիւնները։ Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի» գիրքը լոյս տեսած է Թիֆլիսի մէջ 1858ին։

Առանձին ցուցափեղկերու մէջ զետեղ– ուած են Աւ. Իսահակեանի ստեղծագոր– ծութիւնները։

Անդրկովկասի ժողովուրդներու դիւ– ցազներգութեան նուիրուած է յատուկ բաժին։ Շոթա Ռուսթավելիի «Վագ– րենաւորը» ինչպէս նաեւ «Սասունցի Դա– ւիթը» ու Նիզամիի ստեղծագործութիւն– ները՝ աշխարհի տարբեր լեզուներով հը– րատարակուած պատկերազարդ գիրքե– րով։ Ցուցադրուած են նաեւ Սայաթ–Նո– վայի հայերէն, վրացերէն, ադրպէյճա– ներէն, ռուսերէն եւ ֆրանսերէն երգա– րանները։

Ցայտնի գրողներու եւ բանաստեղծնե– րու լուսանկարներ ալ ցուցադրուած են։

×

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ Երեւան կը գտ– նուէր վերջերս։ Ականաւոր երգահանը իր գործերուն նուիրուած համերգներ տուած է Երեւանի, Էջմիածինի, Հոկտեմբերեանի եւ Հրազդանի մէջ։

Համերգներուն մասնակցած է անուանի երաժիշտ, թաւջութակահար՝ Ս. Կնուշե– ւիցկին։

×

ԵՐԵՒԱՆԻ Պետական Համալսարանի բոլոր ճիւղերու 4րդ դասարաններուն մէջ, աւելի քան մէկ ամիս է, դասաւան– դութեան դրուած է նոր նիւթ մը. — գիտական աթէիզմի (անաստուածու– թեան) հիմունքները։

Համալսարանի փիլիսոփայութեան կա– ճառը մշակած է այդ նիւթի շուրջ գրա– կանութեան, մատենագիտութեան եւ ա– նաստուածական գիրքերու ցուցափեղկ։ Նոր նիւթի դասաւանդութիւնը ուսանող– ներուն պիտի տայ աւելի «լաւ պատկե– րացում կրօնի՝ որպէս հաշիշի դերի մա– սին, կ՚օգնի ուսանողներին՝ իւրացնելու գիտական աթէիզմի հիմունքները»։

Դասաւանդութիւնները կը կատարեն Համալսարանի փիլիսոփայութեան դասա– խօսներ Հ. Աղաջանեան, Ա. Զիլինգար– եան, Ն. Գասպարեան եւ ուրիշներ։ Արդէն կարդացուած են շարք մը դասա– խօսութիւններ՝ «Կրօնի ծագումը», «Մարքսիստական աթէիզմը որպէս ա– թէիզմի բարձրագոյն ձեւ» եւայլն։

×

ՋՈՎԱՇԷՆԻ գեղատեսիլ ծառաստանը հաւաքուած են, շրջանի երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները եւ ընդհանուր խանդավառութեամբ տօնած են, աւան– դութիւն դարձած՝ «Ջան – Գիւլիւմ»ի տօնը։ Բոցկլտող խարոյկներու շուրջ ու– րախ շուրջպարեր, ազգային խաղեր եւ գօտեմարտ տեղի ունեցած են։

Առաւօտուն, «Նորահարսը» եկած է եւ սկսուած «վիճակահանութիւնը», Նորէն շուրջպար, երգ, եւ զուարճութիւն։

ԱՆԱՀԻՏ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ, 1959

●

Անահիտ Գրական Մրցանակի յանձնա– խումբը, քննելէ յետոյ 1959ի ընթացքին հրատարակուած հայերէն գրական երկե– րը՝ իր 28 Մայիս 1960ի նիստին որոշեց այս տարուան մրցանակը յատկացնել Եդ. Տարօնեանին, իր «Համասփիւռ» հատո– րին համար։

ԱՆԱՀԻՏ մրցանակի յանձնախումբ

ԶԵԿՈՅՑ
Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԿՐԹԱԹՈՇԱԿ

Ինչպէս ծանուցած էինք մեր 15 Յուն– ուար 1960ի վերջին զեկոյցով, Հիմնար– կութիւնս 1959ին սահմանեց պիւտճէի նոր յատկացումներ որոնք կոչուած են յառաջ տանելու համալսարանական ու– սանողներու ընծայուած պատուոյ փոխա– տուութիւններու — կրթաթոշակ— դոր– ծը։ Այսպէս է որ, համաձայն վերոյիշ– եալ զեկոյցին մէջ կատարուած տեղեկա– տուութեան, 56.000 տոլարի եւ յետոյ յաւելուածական 28.000 տոլարի վարկեր քուէարկեցան այս նպատակով, որոնց վրայ աւելցաւ 28.000 տոլարի նոր յատ– կացում մը ի նպաստ այն թեկնածունե– րուն որոնք կը փափաքին ուսուցչական ասպարէզին պատրաստուիլ, պաշտօնա– վարելու համար հայկական վարժարան– ներու մէջ։

Այս պիւտճէներուն հիման վրայ, 1959–1960 ուսումնական տարեշրջանին համար կրթաթոշակներ յատկացուեցան համալ– սարանական ուսանողներու որոնց թիւը ներկայ զեկոյցին թուականին կը հասնի 103ի։ Ասոնցմէ 36ը վերանորոգուած են նախորդ ուսումնական տարեշրջանէն եւ 67ը տրուած են ներկայ տարեշրջանին բա– կիզբը նոր թեկնածուներու։ Նախորդ տարեշրջանէն վերանորոգուածներուն մէջ այստեղ չեն հաշուուած երկրորդա– կան վարժարանի եւ նախակրթարանի 18 աշակերտներ որոնց յատկացումները նա– խապէս կապուած էին համալսարանական ուսանողներու պիւտճէին։

(ՅԱՌԱՋ. — Հիմնարկութիւնը կուտայ նաեւ 103 ուսանողներու անունները, բը– նակավայրը, ուսման ճիւղը եւ վայրը։ Ասոնց մէջ 49 ուսանող Լիբանանէն, 9՝ Սուրիայէն, 7՝ Իրաքէն, 4՝ Յորդանա– նէն, 6՝ Եգիպտոսէն, 6՝ Թուրքիայէն, 4՝ Կիպրոսէն, 12՝ Ֆրանսայէն, 1՝ Աւըս– տրիա, 1՝ Արժանթին, 1՝ Անգլիա, 1՝ Իտալիա, 1՝ Յունաստան, 1՝ Պարսկաս– տան)։

Ինչպէս ծանուցուած էր 15 Յունուար 1960ի մեր վերջին զեկոյցով, 21 մանկա– պարտիզպանուհիներ Անգլիա կը մեկնին ներկայ տարուոյ ամառնային արձակուր– դի շրջանին, կատարելագործելու համար իրենց մանկավարժական ուսումը։ Ասկէ զատ, իրենց երկրորդական ուսումը ա– ւարտած երկու ուսանողուհիներ, Լիբա– նանէն, պիտի մեկնին դարձեալ Անգլիա, այնտեղ երեք տարուան մանկավարժա– կան դասընթացքի մը հետեւելու համար։

21 մանկապարտիզպանուհիները ընտր– ուած են եօթը երկիրներէ, Իրաք, Լիբա– նան, Սուրիա, Եգիպտոս, Յորդանան, Յունաստան, Պարսկաստան։

Այս ճամբորդութիւնները տեղի կ՚ունե– նան Պրիթիշ Քաունսիլի գործակցու– թեամբ։

Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
Լիզպոնա, 31 Մայիս 1960

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (23)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Զ.

— Ինձ կ՚ուզեն, որ բերեմ քեզի, — ...ոգրնում էր մայրս։

Գէորգի սեւ աչքերը փայլում էին եւ բերանն այնպէս ձեւ էր առնում, որ պարզ էր լինում թէ պիտի ասի.

— Չամիչ կ՚ուզեմ։

×

Յիշում եմ նաեւ իմ բրոնզեայ եղբօրս, Լեւոնին, որին մենք տանը Լոլօ էինք ան– ուանում։

Թուխ եւ մաքուր մորթով, բարձր ճա– կատով, ուժեղ ծնօտներով, քիչ ալիքա– ւորուող, սեւ մազերով, սեւ եւ խոշոր աչքերով բարձրահասակ մի տղամարդ էր Լոլօն։

Լոլոյի աչքերն էին, որ փայլատակում էին երբեմն զայրոյթից, նրա ձայնն էր, որ որոտի նման պայթում էր մեր տանը, ...էր, որ հողհողացնում էր ղանակը։

Այս ահաւոր տղան, սակայն, ունէր բա– րի, աղաւնու սրտի պէս բարի մի սիրտ։

Գէորգը երբեք լաց չէր լինում եւ՝ եր– բեք չէր զայրանում։

Լեւոնը զայրանում էր գազանի նման եւ լաց էր լինում, ինչպէս գանգրահեր մի մանուկ, երբ վէգն է կորցնում։

Մինչեւ իր եղերական մահը նա չիմա– ցաւ թէ ինչ է կեանքի միջին ճանապար– հը։ Մահն անգամ նա չդիմաւորեց միջին ճանապարհով, սոսկ չմեռաւ նա, այլ ըս– պանուեց — սպանուեց, ինչպէս սպա– նում էին, յորդահոս արիւնով, բու– ռըն թափով եւ եղերական կերպով։

Նրա դէմքի վրայ ապրում էին եր– կու արտայայտութիւն — մանկական ժը– պիտի եւ գազանի մռայլութիւն։

Ես հիանում էի Գէորգի կայուն ջղե– րով, բայց իմ մարմնի եւ հոգու բոլոր թելերով ձգտում էի դէպի Լեւոնի ծայ– րայեղութիւնները։

Սիրում էի, երբ Լոլօն մի տեղ էր գը– նում եւ վերադարձին պատմում.

— Գացինք ձորը, արեւ մարեւ կոր– սուեցաւ, սկսեցաւ կարկուտ, ամէն մէկը գլխուս աի ...

Յետագայում, կեանքի բովում, նա իր ներքին թափի համապատասխան միայն մի բան գտաւ այս աշխարհում — Նիւ Եորքի, արեւմուտքի այդ ահարկու քա– ղաքի սակարանը — մտաւ նա այդ սակա– րանը ֆինանսական մոլուցքով, թափա– ուեց այդ սակարանի վերիվայրումնե– րում, բարձրացաւ եւ ընկաւ, ապրեց կեանքի զարհուրելի րոպէներ, մի օր՝ միլիոններ, միւս օր՝ սէնթերի կարօտ, բայց խելայեղօրէն առնական, միշտ նոր եւ ահեղ թափով։ Ոչ մի բան այս աշ– խարհում նրան չկարողացաւ վախեցնել, որի դէմ նա ցցում էր իր սեւ թարթիչնե– րը եւ այդ թարթիչների արանքներից նա– յում հեռուն։

Նա ինձ դիմաւորեց Նիւ Եորքի առաջ ֆրանսական «Լա Տուրէն» շոգենաւում։

— Մայրիկը ինտո՞ր է, — հարցրեց։

— Աղէկ է, ամա որ քեզ ու Գէորգը կը յիշէ, կուլայ, — պատասխանեցի։

Եւ տեսայ, որ Լոլոյի պայծառ աչքերը թացացել էին արցունքի տեղատարափով։

Ձեռքիցս բռնեց եւ միասին մտանք Ա– մերիկայի ցամաքը։

Այդ գիշեր Լոլօն ինձ ցոյց տուեց Նիւ Եորքը։

— Կը տեսնա՞ս այս աղաքը, մեծ է հա, աղէկ է, պզտիկ չէ. աս երկրէն ան– դին ալ երկիր չկայ, ինչ որ տի սորվիս, այստեղ տի սորվիս, հայդէ, բոլդ տես– նամ, ծօ։

Այդ ժամանակ նա ձեռքում ունէր եր– կաթուղային ակցիաներ։

Ես Լոլոյի նման չմտայ սակարանը, այլ մտայ գրքերի աշխարհը, բայց մտայ նոյն թափով եւ կրքով, ինչ թափով եւ կրքով Լոլօն մտել էր սակարանը։

×

Մեսրոպեան տառերն ինձ առաջին ան– գամ սովորեցրեց մի ասորի վարժապետ — Պարոն Աշուրը։ Կարճահասակ էր նա, բայց լայնաթիկունք, ոսկրոտ, լայն եւ բարձր ճակատով, ճաղատ գանկով, ցըց– ուած այտոսկրներով, ժայռային մուգ– կապոյտ եւ խոշոր աչքերով, անզուսպ աճած բեղերով, որոնք գնալով լայնա– նում էին եւ ապա մեղմօրէն բարակա– նում եւ կախւում անխնայ կերպով բաց– ուած բերանի երկու կողմերից վար, ինչպէս փոքրիկ պոչեր, ծածկելով վերե– ւի մեծ ատամները եւ բերանի ահաւոր խոռոչը։ Հին, բաբելոնական արձաննե– րից, պարոն Աշուրը տարբերւում էր մի– այն մի բանով — ակնոցով — մի բան, որ խանգարում էր նրա արխայիկ եւ վը– սեմ կերպարանքը։

Պարոն Աշուրը եւ բանաստեղծ էր, գը– րում էր ոտանաւորներ կիսագրաբար եւ հին վարպետների ոճով — «Նինջ ման– կանց», «Ողբ ի վերայ շիրմի ազնուաշուք Նիկողայոս աղայի Աղնաւուրեանց», «Հը– րեշտակք», «Յաղագս գինւոյ», «Վասն ընտանեաց խաղաղութեան», «Դստերք երկնից», եւայլն, եւայլն։ Այս բոլորը նա գրում էր մի որեւէ դէպքի առթիւ եւ նուիրում էր որոշ մարդկանց։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Յ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Ի. Փափազեանէ յիսուն Ն. Ֆ. եւ Տէր եւ Տիկին Ա. Տիւյմէճեանէ երեսուն Ն. Ֆ., իրենց թոռնիկին մկրտութեան առթիւ: Տիկին Լիւսի Գասպարեանէ տասը Ն. Ֆ.:

×

Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները իր կրթական եւ բարենպատակ ձեռնարկներուն համար: Պ. Մանուէլեան եւ Տիկին Աղամճանեան քսանական Ն. Ֆ., ողբացեալ Կեսար Մէնէկշէկիւլեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի:

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս Կիրակի Տօն Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի, հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ:

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ:

Պիտի կատարուի Հայրապետական մաղթանք, ինչպէս նաեւ մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն մեծանուն պատրիարք Նղիշէ Արք. Դուրեանի հոգւոյն ի հանգիստ:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

×

ՇԱՒԻԼ

Այս Կիրակի Տօն Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Տէր Պարգեւ Քհնյ. Մէրճանեան: Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը ներկայ գտնուելու սոյն արարողութեանց:

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ – ՔՈԼՈՄՊ ԵՒ ԱՐԺԱՆԹԷՕՅԻ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅԿ. ԴՊՐՈՑԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30–ին, Սալ Միւնիսիփալ տը Թէաթրի մէջ, 32 Րիւ Փօլ – Տէրուլէտ, Պուա Քոլոմպ:

Նախագահութեամբ Պ. ՉԱՏԻԿ ԽԱՆ–ՁԱՏԵԱՆԻ:

Աշակերտներուն կողմէ՝ արտասանութիւններ, խմբերգներ, պարեր, մեներգներ եւ՝ պիտի ներկայացուի՝

«ԴՊՐՈՑԻՆ ՊԱՏԿԵՐԸ»

Այս հանդէսին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Յակոբ Խանզատեան (երգ), Բիւզանդ Ֆրնտըրեան (կիթառ), Սերգոյ Դաւիթեան (դաշնակ):

Մախքերու մասնակցութիւն 2 Ն. Ֆ.:

Salle Gaveau

45, Rue la Boëtie

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ՝

ԼԷՈՓՈԼՏ ԱՒԱԳԵԱՆ

Կուտայ իր առաջին նուագահանդէսը Փարիզի մէջ՝

ՅՈՒՆԻՍ 17, ՈՒՐԲԱԹ ԺԱՄԸ 21ԻՆ

Բարձր հովանաւորութեամբ Փարիզի Պարսից դեսպանին:

Յայտագիր՝ Վիթալի, Քուէլ, Պռամս, Տըպիւսի, Տէ Ֆալա – Քրայսլէր, Նովաչէք եւ Պարթոք:

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՅՈՒՆԻՍ 18ԻՆ ՇԱԲԱԹ

Ժամը 21էն մինչեւ լոյս

340 BOUL CHAVE MARSEILLE

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի:

Մասնակցութեամբ իր շրջանի բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի շրջանային վարչութեան եւ իր խումբերուն:

Կը նախագահէ Պ. Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

Ուղերձ Երիտ. Դաշնակցականներու կողմէ՝ ընկեր Յ. Աբքինեան (Պէյրութէն):

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

Կընուագէ դաշնակահարուհի Օր. Սիւզան Պօյաճեան

(Premier Prix du Conservatoire de Marseille)

Կ՚երգեն Օրիորդներ Ժաքլին Փափազեան եւ Ալիս Շահմիրեան:

Կ՚արտասանեն Օր. Սեդա Թուֆէլեան եւ ընկեր Վ. Ճառայեան:

Պատշաճ կենդանի պատկեր եւ քառաձայն խմբերգներ:

Ջեռնադաշնակ փոքրիկն Ճօշկունեանի կողմէ:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի: Մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի:

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15.30–ին Րիւ Ժէյի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկ. ՂԵՒՈՆԴ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր: Թաւջութակի վրայ պիտի նուագէ Օր. ՀԱՅԿՈՒՀԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆ:

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ

Լը Փէք

Բացուած են արձանագրութիւնները

1960-1961

Ուսումնական տարեշրջանին համար:

Տասը տարեկանէն սկսեալ երկրորդական վարժարանի որեւէ դասարանի ուսանող աշակերտ կ՚ընդունուի: Ուսման ծրագիրն է դասական ընթացք (Քուր քըլասիք):

Որ եւ է լուսաբանութեան համար դիմել, գրաւոր կամ հեռաձայնով, վարժարանի տեսչութեան:

ECOLE APOSTOLIQUE

3, Ave. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)

Tél. ; 963 0172

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

TAILLEUR APIECEUR A DOMICILE

BERNARD

193, Bd. de la Gare, Paris (13') COB. 45-96

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅՐԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. վարչութեան կողմէ

Է. Դասախօսութիւն

Նիւթ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը (Դ. մաս)

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Այս ուրբաթ ժամը 9ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ:

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն. Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է:

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն:

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին

Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, 47 Րիւ տէ զ'Էքօլ

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ՊԻՏԻ ԽՕՍԻՆ՝ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԸ, ՊԱՐՈՆՆԵՐ՝ ՍԵԴՐԱԿ ՔԱՐԵԱՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ԵՒ Գ. ՖԷՆԷՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը պիտի բերեն. — Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան, Պ. Պ. Ա. Գմբէթեան, Լ. Աւագեան (ջութակ), Օր. Աժտէրեան (դաշնակ), Պ. Մ. Պօղոսեան մեներգ. դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Կ. Աֆրիկեանի, Օր. Մարանկօզեան (արտասանութիւն):

Խմբերգ Փարիզահայ երգչախումբին կողմէ ղեկավարութեամբ Պ. Արա Պարթեւեանի:

Մախքերու մասնակցութեան համար մուտքի տոմսեր 2 եւ 3 Ն. Ֆ., կը գտնուին Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը եւ շրջանի բոլոր եկեղեցական եւ կրթական մարմիններու մօտ:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16.30–ին Հայածէս ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Անիէռի Սէն Ժօզէֆ եկեղեցիին մէջ, 182 րիւ տը Մէնիլ:

Փոխադրութեան համար կարելի է առնել 165 կամ 140 թիւ օթօպիւսը Փորթ տը Շամփէրէէն կամ Փորթ տը Քլիշիէն, եւ իջնել Անիէռի «Րիւ Կրամ» օթօպիւսի կայարանը:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ շրջաններու յարգոյ Հայութեան կը յայտարարուի թէ Լիոնի Հայկազեան վարժարանի դպրոցական հանդէսը հովանաւորութեամբ Լիոնի Ազգ. Միութեան, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 26ի կիրակին, 6րդ. Թաղապետարանի հանդիսասրահին մէջ, կէսօրէ վերջ ժամը 2էն սկսեալ:

Կը խնդրուի Լիոնի եւ շրջաններու միութիւններէ եւ կազմակերպութիւններէ, նկատի ունենալ սոյն թուականը եւ չխաչաձեւել այլ հանդիսութիւններով:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Յուլիս ամսուան համար տարեց այր մարդու մը համար պարկեշտ կին մը իբրեւ մնայուն խնամակալ:

Հեռաձայնել՝ առաւօտները մինչեւ ժամը 11ին.

GAL. 8102

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան ակումբ. Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ (Սէն Ժերոմ).— Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողով կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին: Կարեւոր օրակարգ: Ժողովը տեղի կ՚ունենայ ընկեր Յ. Սիմոնեանի բնակարանը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Միութեան Ուսումնասիրաց ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները անխտիր Կիրակի (Յունիս 19) առաւօտ ժամը 10–ին, Իսիի Խրիմեան վարժարանը

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Յ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը, Յուլիս 17ին, Կապիլեօ սրահարանի պարտէզին մէջ, Տէսին

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Տիկին մը կրթական հաստատութեան մը տնական գործերու կամ խոհարարութեան համար: Դիմել՝

3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. & O.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 18 ՅՈՒՆԻՍ — SAMEDI 18 JUIN 1960

[illegible] — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4628

ՌՈՒԲԷՆ ԽՈՅՔԸ

ՀՈՎԻՒ ՔԱՋ

[illegible] կարելի չէ գտնել աւելի յատկանշական [illegible] մը, որակելու համար Եղիշէ Արք. [illegible]եանը, որուն ծննդեան հարիւրամ[illegible] ու մահուան երեսնամեակին առ[illegible] «յոբելենական ազգային հանդիսա[illegible] անակատարութիւն» մը տեղի կ'ու[illegible] վաղը՝ Կիրակի՝ Սորպոնի մեծ ամ[illegible]թատրոնին մէջ :

[illegible] պատրիարքը խակա[illegible] «հովիւ մը եղաւ իր ամբողջ [illegible] մէջ, քաջ հովիւ մը, որ «զանձն [illegible] իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց» :

Զինքը հանչցանք դպրոցական գրասե[illegible]: « Ընթացք ի գրոց բարբառոյ» [illegible] կը կազմէին գրաբարի [illegible] գաղափարը : Հաճոյքով կը սորվէինք [illegible] կեանք՝ զուարթ մեր դպ[illegible] մէջ՝ զարուս ախորժը :

[illegible] 1860ին երկաթագործի համեստ [illegible] մը մէջ, վաղամեռիկ անմահ [illegible] Պետրոս Դուրեանի կրտսեր [illegible] շատ կանուխէն պիտի նետուէր [illegible] գործունէութեան ասպարէզը :

[illegible] տասնեւութ տարեկան էր, երբ [illegible] ուսուցչութեան, իր ծննդա[illegible] Սկիւտարի ճեմարանին մէջ ստանձ[illegible] հայերէնի դասերը :

[illegible]թիւնը զինքը պիտի մղէր [illegible] հոգեւորականութեան, որուն կո[illegible] ունէր :

[illegible] տարեկանին զինքը հրաւիրեցին [illegible] իբրեւ ուսուցիչ եւ քարոզիչ : [illegible] եպիսկոպոսութեան տասը տարի [illegible] այդ «փոքրիկ Հայաստա[illegible] մէջ, հասցնելով բազմաթիւ աշա[illegible], որոնցմէ ոմանք յետագային [illegible] դիրքեր պիտի գրաւէին հայկա[illegible] հանրային կեանքին մէջ :

Ուսուցիչ - վարդապետը հաւատարիմ [illegible] իր կրկնակ կոչումներուն՝ մինչեւ [illegible] ուսուցանելով եւ քարո[illegible] :

Արմաշի դպրեվանքին մէջ է, որ իր [illegible] եւ տեսուչ իր մտաւորա[illegible] եւ հոգեկան բարձր կարողութիւննե[illegible] պիտի փայլին : Արմաշական [illegible] սերունդ մը պիտի [illegible] իր շունչին տակ : Իր ձեռ[illegible] աշակերտները Պոլսոյ եւ գաւառ[illegible] մէջ իբրեւ քարոզիչ կամ առաջնորդ [illegible] դեր մը պիտի խաղային :

[illegible] Սահմանադրութեան վա[illegible] 1909ին՝ «Հովիւ քաջը» կը [illegible] իր «Հովուական սրինգ»ը, [illegible] մէջ Երեւան կը հանէր ժառանգա[illegible] բանաստեղծի, կրօնաշունչ քերթը[illegible] հաւաքածոյով մը :

[illegible] բանաստեղծ, հայկական ու [illegible] քարոզիչ չէր Եղիշէ Արք. [illegible], այլ նաեւ բանասէր, պատմա[illegible] եւ լեզուագէտ :

[illegible] «քանքարաթաքոյց» կը [illegible] զինքը, որովհետեւ իր կարողու[illegible] համապատասխան գրքեր չէր հրա[illegible] : Երուսաղէմի իր պատրիար[illegible] շրջանին է միայն, որ հնարա[illegible] պիտի ունենար դասաւորելու [illegible] ուսումնասիրութիւնները ազգային [illegible]թեան, մատենագրութեան, դի[illegible]թեան եւ լեզուի մասին : Իր [illegible] երկերը հրատարակուե[illegible] «Դուրեան Մատենադա[illegible]» մէջ, Երուսաղէմ :

[illegible] պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց՝ [illegible]թիւնը բերաւ ազգային [illegible] մեր պատմութեան բախտո[illegible] շրջանին :

[illegible] 14 բարենորոգումներու խնդրին [illegible] անդամակցեցաւ Ապահովութեան [illegible] իսկ Զինադադարէն վերջ [illegible] մասնակցեցաւ 1919ի Ազգ. [illegible], մեր զոյգ Պատրիարք[illegible] հրաւէրով : Վերջին անգամ [illegible] եկաւ Ֆրանսայի մայրաքա[illegible], ուր համախմբուած էին մեծ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԼԺԷՐԻՈՅ ՃԱԿԱՏ" ՄԸ ԿԱԶՄՈՒԵՑԱՒ

ԳՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԵ-ՑԱՒ ԱԼԺԷՐԻ ՄԷՋ

Հանրապետութեան նախագահին վեր-ջին ճառը (Յունիս 14) դժգոհութեան ա-լիք առեղծած է ալժերաբնակ Եւրոպացի-ներուն մօտ :

Ալժերիոյ ազգայնական տարրերը ան-միջապէս միացած ու կազմած են «Ֆը-րանսական Ալժերիոյ Ճակատ»ը :

Յատկանշական է որ Օրան այս անգամ աւելի կը խլրտի քան Ալժէ :

Ֆիկառոյի թղթակիցը դիտել կուտայ թէ եթէ այս անգամ միջադէպեր պատա-հին, հաւանական է որ ազդանշանը տայ Օրանը փոխանակ Ալժէ : Թղթակիցը դի-տել կուտայ նաեւ թէ Օրանի մէջ ազգայ-նական շարժումին ղեկավարները չեն չէ-զոքացուած ինչպէս եղաւ Ալժէի համար : Ցամենայն դէպս, երկու խորհրդական-ներ Օրանէն Ալժէ եկած են մասնակցելու համար «Ֆրանսական Ալժերիոյ Ճակա-տ»ի բացումին : Նոր Շարժումին գլուխը անցած է՝ Պաչակա Սայիտ Պուալէմ, փոխ - նախագահը Ազգային Ժողովին :

Հովանաւորող մարմնին կ'անդամակ-ցին մահմետական չորս երեսփոխաններ՝ Սաղէմ Ուալի, Ուալալէն, Լարաճի եւ Ղալամ :

Նոր Շարժումը կապ հաստատած է՝ Ժորժ Պիտոյի եւ Սուսթելի հետ :

Ճակատին նպատակները բացատրած է Օրանի ընդհանուր խորհրդականը՝ Սան-թինի — « Նոր Շարժումը համախմբած է Ալժերիոյ ազգայնական բոլոր խմբակ-ցութիւնները այն համոզումով որ երրորդ ուժ մը գոյութիւն չի կրնար ունենալ Ափ-րիկէի կիզիչ արեւին տակ եւ ահաբեկչա-կան վայրագ գործունէութեան վեցերորդ տարուան մէջ :

« Կամ միացում կամ անկախութիւն կրնայ ըլլալ : Կիսամիջոցները ոչ մէկ ար-ժէք ունին կործանարար պատերազմի մը մէջ : Նպատակին յաջողութիւնը կախ-ւած ազդակ է յաջողութեան » :

Այս առթիւ յայտարարած է նաեւ թէ « Ալժերական Սահարայի շարժումը », հիմնուած Յունուար ամսուն տեղի ունե-ցած միջադէպերու վաղորդայնին, պա-հեստի սպաներու եւ նախկին երկրապահ-ներու կողմէ, համամիտ ղանուած է ու միացած նոր շարժումին :

Ֆրանսայի մէջ, շարժումին համաձայն են՝ Պիտօ եւ Սուսթել :

Զինուորականները թէեւ դժգոհ, կը խուսափին առայժմ արտայայտուելէ : Ֆիկառոյի թղթակիցին կարծիքով զին-ուորականները յոյս ունին որ «Ալժերիոյ կառավարութիւնը» պիտի մերժէ զօրա-վար տը Կոլի երկարած ձիթենիի ճիւղը :

« Ալժերական կառավարութիւնը կը շարունակէ լուռ մնալ : Դեռ ոչ մէկ պա-տասխան տրուած է տը Կոլին :

Միջազգային դէտերուն կարծիքով Ալ-

ժերական Ազատ. Ճակատ. կը փորձէ ձեւ մը գտնել որ «ոչ» ըսէ «այո»ի մը տպա-ւորութիւնը ձգել տալով :

Որիշ խօսքով մերժէ բանակցիլ եւ վար դնել զէնքերը պատասխանատուութիւնը նետելով Ֆրանսայի վրայ :

Ալժ. Ազատ. Ճակատին մօտ երեք ձգ-տումներ կան ներկայիս : Այսպէս կոչ-ւած «Փրօ - Շինուա» թեւը կ'ըսէ թէ պէտք չէ պատասխանել, ցարդ անհաշ-տութեան ոգին օգտակար եղած է եւ պէտք է շարունակել : Աղետալի կ'ըլլար ընդունիլ տը Կոլի առաջարկը երբ նպա-տակը բացարձակ անկախութիւն է : Ու-րիշ թեւ մը աւելի կարեւորութիւն կու տայ «Մաղրէպի եղբայրներուն» եւ կ'ուզէ չափաւորական ըլլալ, կ'ուզէ նաեւ օգ-տուիլ առիթէն եւ «ընկերակցութեան» ձեւը կարճ ժամանակի մը մէջ անկախու-թեան վերածել : Վերջապէս երրորդ թեւը կ'ուզէ պատասխանել «այո, բայց ...», որպէսզի օտար պետութիւնները գէշ աչ-քով չնային :

Ընդհանուր ձեւով կացութիւնը յուսա-դրիչ չէ, Ալժէի մէջ գրաքննութիւնը վե-րահաստատուած է եւ վախեր կան Յու-նիս 18ի տարեդարձին առթիւ : Կարգ մը արարողութիւններ ջնջուած են :

դաշնակիցներու պատասխանատու վա-րիչները աշխարհի նոր քարտէսը գծելու եւ ազգերու ճակատագիրը տնօրինելու համար :

Դուրեան սրբազան վերադարձաւ Պո-լիս՝ յուսախաբ ու ցաւնացած՝ երբ դաշ-նակիցները դժեցին իրենց խոստումները եւ իր բախտին լքեցին հայ ժողովուրդը :

Իր վերջին տարիները (1921 - 1930) անցուց Երուսաղէմի մէջ, Ս. Յակոբ-եանց վանքը վերածելով նոր Արմաշի մը եւ հասցնելով նոր աշակերտներ :

Երախտագէտ Հայութեան հոգիին մէջ անթառամ պիտի մնայ իր յիշատակը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ պատաս-խանեց վարչապետ Քիշիի.— «Շատ ա-ղէկ, չեմ գար» ըսելով : Ամերիկայի վար-կին համար մեծ պարտութիւն մըն է ճա-փոնի բռնած դիրքը, իսկ ձախ տարրե-րուն համար մեծ յաղթանակ մը կը նը-կատուի : Հակառակ այս կացութեան, ցոյցերը կը շարունակուին Թոքիոյի մէջ, որպէսզի Ամերիկա - Ճափոն դաշնագիրը չվաւերացուի ծերակոյտին կողմէ : Հա-ւանաբար Այզընհաուըր տեսնուի Քիշիի հետ Ֆորմոզայի մէջ : Սպիտակ տունը ցաւ կը յայտնէ սակայն Այզընհաուըրի հրաւէրը ետ առնուելուն առթիւ : Փոք-րամասնութիւն մը կրցաւ իր կամքը պարտադրել :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ Յունիս 15էն ի վեր արգիլուած է գինովնալը : Նոյն թուակա-նէն սկսեալ արգիլուած են ոգելից ըմպե-լիներ խմել՝ խանութներու, հանրային վայրերու, փողոցներու, պարտէզներու, մարզադաշտերու եւ հանրակառքերու մէջ : Ժամը 23էն մինչեւ ժամը 8 արգիլ-ուած է երգել եւ աղմկել փողոցներուն մէջ : Յանցաւորները պիտի պատժուին100 ռուբլի (50 Ն. Ֆ.) տուգանքի :

ՌԸՆԷ ՔԼԷՐ, ֆրանսական շարժանկա-րի վարպետներէն, որուն յատկանշական ժապաւէններէն մէկն էր «Լը Միլիոն», Ֆրանսական կաճառի անդամ ընտրուած է, ութի դէմ 18 ձայնով, Ֆ. Կռէկի ա-թոռին :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ Ս. Հաղորդութեան տօնին մասնակցած են՝ 100.000 հաւա-տացեալներ : Արարողութեան նախագա-հած է՝ Կարդինալ Վիշինսկի : Կրօնական նման տողանցք մը աննախընթաց է Վար-շաւայի համար :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ կառավարութիւնը Այխ-մանի հարցը Ապահովութեան Խորհուր-դին յանձնած է : Այսուհանդերձ հաւա-նական է որ Արժանթինի նախագահը՝ Ֆրոնտիզի եւ Իսրայէլի վարչապետը՝ Պէն Կուրիոն հարցը կարգադրեն բարե-կամաբար եւ առանց քաղաքական բար-դութիւններու :

ԷՏԻԹ ՓԻԱՖ, ծանօթ երգչուհին մա-հաքունի մէջ է Փարիզի ամերիկեան հի-ւանդանոցին մէջ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունիս 16).— Ձոյլ ոսկի՝ 5360 (5550), նափոլէոն 35.20 (35.10), զուից. 34.50 (34.40), անգլ. 44.70 (44.70), քսան տոլարնոց 182.40 (182), Թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) սթերլին 13.65, տոլար 4.88, զուից. 1.132, պելժ. 0.097, հարիւր լիռ 0.79, փեսեթա 0.08, մառք 1.175 :

ԱՄԷՆ, ԱԼԷԼՈՒԻԱ

*

Երգէ, փոքրիկ Դամալիա,
Երգէ . — Ամէն, ալէլուիա :
Տանարին մէջ ուր կանթեղը կը պլպլայ
Երգէ.— Ամէն, ալէլուիա :
Մայրիկիդ գիրկն՝ երբ ան վերջին լացը
կուլայ՝
Երգէ. — Ամէն, ալէլուիա :
Ու քեզ լափող առիւծին մօտ, Դամալիա,
Վերջին անգամ երգէ.—Ամէն, ալէլուիա :

×

Դեռ նոր մեռած էր հայրն անոր՝
Հալածանքի տակ բռնաւոր :
Ու այրի մօր մաքուր տեղչն ալ
էր ամուսնին հետ միանալ :
Համբոյրներովն իր սրտամաշ
Օծեց զաւկին գլուխը խարտեաշ,
Ու ցոյց տալով երկինքն անոր,
Իր նայուածքո՛վը բեւեռոր,
Ըսաւ.— Սիրուն որդեակ, երթա՛նք
Հոն ուր կ'ապրինք ա՛լ անվտանգ,
Ուր կը կանչէ հայրիկդ ազնուոր,
Մեծ Հայրիկին հետ երկնաւոր :

Դիրգ. Դամալիան գիրկն եղաւ իր մօր,
Զուարթ ծաղիկը վիշտի քաղաքին,
Ու հալածիչներ երկուքն ալ տարին
Դէպի կրկէսը գազաններուն զոռ :

Ժամբուն վրայ՝ փոքրիկը, չորս տարե-
կան,
Կը կրկնէր Ամէնն ու Ալէլուիան .
Այդ էր իր քաղցրիկ երգը երկիւղած,
Որով կը պաշտէր ծնողք, Աստուած, —
Ժամու տօնական օրերէն՝ միայն
Այդ դասն էր սերտած յուշիկ ու անձայն :

Առիւծին ի տես, փոքրիկն ըրաւ դարձ
Դէպի գազանը՝ իր մօր գրկին վրայ,
Ու թեւածելով ժպտեցա՛ւ յանկարծ
Իբրեւ մէկու մը որ կը գուրգուրայ,
Ձայնեց իր Ամէնն ու Ալէլուիան
Վերջին անգամ մ'ալ : Ու չռած էր ան,
Երբ մօրը ծոցէն թափն առիւծին վէս
Խլեց զինք արիւնոտ պատառի մը պէս :

×

Այո՛, Ամէ՛ն, Ալէլուիա՛...
Եւ ո՞վ մեզմէ, ո՞րն ալ ըլլայ,
Այդ մրմունջով իր նորաբաց
Շուրթերը չէ դաշնաւորած :
Անյայտ բառեր, որ յայտնութեան
Կը փոխադրեն շղթն իսկական
Մեր հոգւոյն խո՛րը չեշտակի
Նմանութեամբ անշէջ նրագի,
Ուր լոյսն ինքնին ձայն մը կ'ըլլայ,
Երգ մը. Ամէն, Ալէլուիա :
«Ամէ՛ն», ինչ որ ալ ըլլայ մեր կեանքը,—
Ժանիքի մը ոքս, դահիճի մը զոհ, —
Մեր հաւատքին վրայ՝ չըմեռնի՛նք
գժգոհ,
Ա՛յս է մեռնողին վերջին հրահանգը :
«Ամէ՛ն», ինչ որ ալ ըլլայ խաբկանքը,
Մեր երազներուն կոխոտուած ցանքը,
Մեր արեւներուն մարած պերճանքը,
Մեր յաղթանակին մոխրած դրասանգը,
«Ամէ՛ն», միամիտ այդ խղճի անհուն
Թող երգն ըլլայ մեր բոլոր օրերուն :
«Ալէլուիա՛», այն մեծութեան ու գաղտ-
նիքին,
Ուր կայ ծրարուած յոյսի մը կա՛յծը
թանկագին,
«Ալէլուիա՛», լուսաշաւիղ այն անդուն-
դին,
Ուր կան աստղեր, կան հոգիներ անկէ
անդին,
Ալէլուիա՛, դէպի բարձունքն ,ալէլուիա՛,
Մեր վերելքի ցնծութեան ձայնն ա՛յդ թող
ըլլայ :

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆ

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅ ՎԱՆԱԿԱՆԸ

Շատ բան գրուեցաւ Դուրեան Պատրիարքի մասին, անոր քահանայութեան յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ:

Գրի առնուեցան երկարապատում կենսագրականներ՝, գովասանական տաղեր, ուղերձներ: Նոյնիսկ ոտանաւորներ: Իբարու եռեւէ շարուեցան ձուլածոյ, գոյնզգոյն եղած բառեր ու բացատրութիւններ, որոնք տող կը լեցնեն, բայց բան չեն ապացուցաներ:

Հարկ է ճշդել որ, ամէն բանէ առաջ փիլիսոփայ մըն էր հանգուցեալ Պատրիարքը: Բանաստեղծ, մատենագիր, դաստիարակ, բայց ոչ հանրային — քաղաքական կեանքի մարդ, ինչպէս սահմանուած էին ըլլալու պատրիարքները: Գիտուն մը, որ կը սիրէր խորասուզուիլ մատենադարանի մը խորը, անդադար պրպտել, սերտել ու խոկալ: Եւ ատով իսկ, դատապարտուած ամլութեան, գոնէ բաղդատելով իր արժանիքին կամ ուրիշներու հետ:

Պարապ տեղը չէր որ, տարիներ առաջ, Պոլսոյ մէջ, իր երեսին նետեցին «քանքարաթաքոյց»ը: Եղիշէ արք. փափկութեամբ կը բողոքէր այս ակնարկին դէմ, յոբելեանի տօնակատարութեան առթիւ, չափազանցեալ համեստութեան շարժուձեւ մը փորձելով:

Իբրեւ փիլիսոփայ, սկեպտիկ մըն էր կրօնական տեսակէտով ալ: Բանաստեղծ, գիտնական եւ յետոյ չարաթապահ Տիրան Չրաքեանը, անուա՛նտ Ինտրան, իր վերջին տարիներուն, բաւականաչափ ուղղափառ չէր գտներ Դուրեան եպիսկոպոսը, Պէրպէրեան վարժարանի դասերուն ատեն ...

Եւ շատերու միտքէն կ՚անցնէր թէ՝ արդեօք տասն անգամ աւելի արդիւնաւոր պիտի չըլլա՞ր հանգուցեալ Պատրիարքը եթէ իր գլխուն վրայ ունենար աշխարհական գլխարկ մը, փոխանակ վեղարի:

Ամէն պարագայի մէջ, կը թուի թէ «Եկեղեցւոյ հայր»ը կամ Պատրիարքը աւելի քիչ տեղ պիտի բռնէ պատմութեան մէջ, քան փիլիսոփայ — դաստիարակը, բանաստեղծը, կամ բանասէր — գիտունը:

Իսկական վանականն էր Դուրեան արքեպիսկոպոս, կամ ճեմարանականը: Այն միստիկ շունչը որ կայ իր վրայ, աւելի կամ պակաս վարակած է նաեւ իր կարգ մը աշակերտները: Հեզ եւ մեղամաղձիկ, ան իր շրջապատին կը ներշնչէր կրաւորականութիւն ամէն բանի հանդէպ: Նոյնիսկ հանրային կեանքին ժխորին մէջ: Կարծես կապ չունէր առօրեայ անցուդարձին հետ, կամ չունէր հաւատք իր դերին վրայ:

Այս դիծը մասնաւորապէս երեւան ելաւ իր պատրիարքութեան շրջանին, թէ՛ Երուսաղէմի եւ թէ մանաւանդ Պոլսոյ մէջ: Առաջինը՝ ըլլալով վանական պաշտօն, աւելի կը յարմարէր իր խառնուածքին, քան երկրորդը, որ կը պահանջէր կորով եւ գործօն դեր: Վարելու եւ կազմակերպելու կարողութիւն:

Միւս կողմէ, բանաստեղծ էր, բայց ոչ Խրիմեան: Ինչպէս որ գիտուն էր, բայց ոչ Օրմանեան (իբրեւ քաղաքական ազդակ): Կեանքի բոլոր ասպարէզներուն մէջ, փիլիսոփան եւ անյապ ընթերցողը կը տիրապետէին իր վրայ եւ կը ջլատէին որեւէ թռիչք, աշխոյժ կամ տարականոն դիծ: Արմաշէն Պոլիս եւ Պոլիսէն Երուսաղէմ — հաշուելով իր ամէնէն ջատուն շրջանը — մատենադարանն է որ կը պըտտի, կը ծփայ, կը ծաւալի իր բոլորտիքը եւ ոչ թէ աշխարհը, կեանքը, գործը:

Այս նկատողութիւնները չեն կրնար նսեմացնել բուն Դուրեանը, մտքի մարդը, որ կրնար ասպարէզ կարդալ միջազգային իմացականութիւններու: Մտքի մարդը, — այնքան խորաթափանց, բազմակնճիռ եւ ներհուն, բայց միանգամայն մատչելի նոյնիսկ դպրոցական սերունդին:

Արդարեւ, հանգուցեալը ոչ միայն երգեր ու գիրքեր է գրած, — աւելի շատ գրած քան տպած — այլեւ սերունդ կըրթած: Թերեւս վերջինն էր մեր գրաբարի մասնագէտներուն, որոնք անհետացան իրարու եռեւէ: Հեղինակութիւն մը լեզուի եւ պատմութեան, բանասիրութեան եւ մատենագրութեան:

Դուրեան Պատրիարք, իր յոբելեանին առթիւ, չուզեց տէր ըլլալ իր մեծագոյն տիտղոսին, մտքի մարդուն, եւ բաւական համարեց միայն քահանայական կոչումը, քրիստոնէական խոնարհամտութեամբ:

Այս ալ, ինքնին, փիլիսոփայութիւն մըն է, որ սակայն չի կրնար արգիլել մեզ՝ Դուրեանի մահը ողբալու, ամէն բանէ առաջ, իբրեւ մտքի մարդ: Իբրեւ բանաստեղծ, մատենագիր եւ դաստիարակ: Եւ իբրեւ իմացականութիւն մը որ կրնար ճառագայթել շատ աւելի բարձր հորիզոնի մը վրայ:

Իր կորուստով կը բացուի լայն պարապ մը մեր մտաւոր անդաստանին մէջ, ուր այնքան սակաւաթիւ են իրական ուժերը, արժէքները, իսկ այնքան բազմաթիւ եւ բազմազան՝ միջակութիւնները: Շատոնց է որ, այս ասպարէզին մէջ ալ, իրարու եռեւէ կը մաշին, կը նօսրանան եւ կ՚իյնան մեծ դէմքերը, հեղինակութիւնները, — կաղնիները, մէջտեղ ձգելով թուփեր եւ մացառներ: Ցաճախ փուշ եւ տատասկ:

Շ.

4 Մայիս, 1930

ԴՈՒՐԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

«Ցուսաբեր»ի խմբագրութեան մօտ կը գտնուի Յ. Օշականի ձեռագիր մէկ գործը հայ գրականութեան մասին, որ անտիպ է դեռ եւ իբրեւ դասագիրք պատրաստուած էր Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց վարժարանի ընթացքներուն համար:

Անտիպ այդ գործէն կը քաղենք Եղիշէ Պատր. Դուրեանի նուիրուած այս դասը:

ԽՄԲ.

Բազմակողմանի տուրքերով օժտուած մարդ մը, անոնցմէ մէկուն մէջ (բանաստեղծութիւն) առաջին գծի կարողութիւններով, միւսներուն մէջ՝ հրապարակի միջինէն հազիւ վեր: Նուիրուած եկեղեցական եւ ուսուցիչ, որ սերունդներ պատրաստած է իր շունչին տակ եւ ատով արժանի կը մնայ խորագոյն յարգանքի:

ԲԱՆԱՍԷՐԸ.— Բառը ընդարձակ է եւ տրամագծօրէն հակառակ՝ Դուրեանի գիտական կարողութեան: Այս վերապահումը կը ճշդէ իր ճիշդին արժէքը մեր բանասեղծութեան համար: Ճիշդ է, որ իր ժամանակը կլանուեցաւ այդ ապերախտ դրաղումէն. երեք —չորս լեզու ուսումնասիրուեցան անոր իբր գործիք ծառայելու համար: Բայց Դուրեան, հակառակ իր խոր հմտութեան եւ լայն ընթերցումներուն, չկրցաւ մէջտեղ դնել գործ մը՝ իր վաստակին արժանի: Չէ անիկա պատրաստուած վիեննական գիտուն վարդապետ մը: Զուներ իրմէ բանասիրական կարկառուն կոթող մը: Նշմարներ են իր տուածները՝ երբեմն թափանցումով, երբեմն էնթիւիսիոնով, բայց հատուածական: Ինծի կուգայ, որ ուսուցիչը իր մէջ վնասած է գիտունին:

ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ.— Պարտիզակ, Արմաշ, Պոլիս, Երուսաղէմ: Պատրիարք կամ ոչ, անիկա իր ժամանակին մեծ մասը յատկացուցած է ուսուցման գործին: Դասախօսած է գրաբար, ազգային պատմութիւն, կրօններու պատմութիւն եւ մատենագրութիւն: Բոլոր այս դասերուն համար պատրաստած է համառօտ նշմարներ, որոնք եթէ այսօր մեզ չեն տպաւորեր, իր շունչին տակ եղած են կենդանի պահեր խոր հմտութեամբ պաշտպանուած եւ բուռծքի ինքնատիպ շնորհով համովցած: Անշուշտ իր յօրինած ճիւղերուն մէջ տիրական յառաջխաղացում է կատարած: Իր մատենագրութիւնը մօտէն կը հետեւի Զարբհանալեանի, իր ազգային պատմութիւնը՝ Մատաթիա Գարագաշեանի: Գրաբարի իր «Ընթացք»ները տեղի տուին բուռն քննադատութեանց: Բայց ուսուցիչը վեր է իր մէջ իր նիւթէն: Պէրպէրեանի, Չերազի, Եղիայի կազապարով դասախօս է անիկա, որուն նոյնիսկ անկատարութիւնը նպաստ մը կը բերէ: Չմոռնալ, որ միս մինակը «ստեղծած» է ինքզինքը:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ.— Հոս անիկա արժանի է իր համբաւին: Չեմ գրադիր 1880–1890 իր արտադրութիւններով, որոնք ... չեն, քան հասարակ տաղաչափութիւ... Չեմ գրադիր 1900էն եաքի թարգմանո... կամ ինքնագիր իր քերթուածներով ... րոնց մէջ խառնուած է ստեղծագ... ւթիւնը: Նկատի ունիմ «Հովուական ...գ»ը, որ կը պարունակէ 1900 — 1... քանի կամ երեսունի մօտ քերթուած... Այս հատորիկը մեր քնարերգութեան... ժէքաւոր փառքերէն մէկն է. Թերեւս ... փաղանցութիւն է անոր մէջ փնտռել ... ւառքի յորդ դրացում, կրօնական յոր... տակութիւն, 1880ի շրջանին փրոռ... նաստեղծութեան մէջ Վեռլէնով ... գործած յալահատաչ գլխնութիւնը ... կեղծ ու խոր բանաստեղծի մը: Թերև ... աւելորդ է իր մէջ հաստատել ճանչ... բանասցի ռոմանթիկներու ստուած... շնչական խորացումները, որոնք Վիեննա ... Լամառթինի եւ Հիւկոյի փառքը կազմ... ցին: Դուրեան Սրբազան դուրս է ... մէ: Գրեթէ կը վախնայ հին կտակարա... նէն, հակառակ անոր, որ պատմութեան ... լաստակերտուած իր միտքը յարմարո... գոյն դրադումը պիտի գտնէր այդ ... հէքեաթ եւ կէս խորհուրդ դրուագներէն ... Նոր կտակարանն է իր ներշնչման աղբ... րը: Այս գիրքը, իր բարոյախօսական ... քանչելի մթնոլորտով, անյարմար է ... թողական կառուցումներու: Մեզի ... ժողովուրդի մը համար արուեստ ... բիւր չէր կրնար դառնալ: Մեր Նարեկա... ցին անոր շրջանակները կոտրելով է ... յաջողած է իր ողբերը ազատել Շնորհա... լիի «Ցիսուս Որդի»ին նման հէքեաթա... պատումէն: Առհասարակ ատոր, Դուրեան Սրբազան յաջողած է մէկ — երկու կոր... տոր վիճակներ առարկայացնել քանի ... գեղեցիկ քերթուածներու մէջ. ... Լուսի ճամբորդները», «Եւելէս ... «Անառակը» յաջող են: Շահեկան է ... թեքնիքը, լեզուի խոր հասկացողութեամբ մը պաշտպանուած: Գիտուն միաժամանակ զուսպ իր ճաշակը ... թեքնիքը կը մօտեցնէ պառնասականներուն: Մեր մէջ միակն է անիկա, որ իր ... գինք ազատած ըլլայ քերթողական ... դպրոցին դէմ բանաձեւուած մեղադրանքէն: Սիպիլ եւ Զօհրապ, քիչիկ մըն ... Մ. Աճէմեան, Լեւոն Սեղբոսեան պատ... ռտանաւորը ստեղծեցին, առանց բանաստեղծական դղայնութեան: Դուրեան ... բաղան անցած է վտանգի գօտին՝ ... թեքնիքին խոր նպաստովը:

ԼԵԶՈՒ ԵՒ ՈՃ.— Չեմ գրադիր իր ... բարբարախօսն լեզուով: Անոր ... պղնձեայ քանդակում մըն է ... զուսպ, օդատղործումով մը մեր ... վաղնջական բառերու գեղեցիկ բարբ... ռին մէջ: Զայնական արժէքներու ... գիր՝ չէ ինկած բռնազբօսիկ, եպիսկոպ... բառախաղերու մէջ: Միւս կողմէ ... նանձն, կէս գրական իր ոճը արձակը ... ճայտ կը բերէ մեր ժամանակներու ... թացիկ մատենագիրը:

Յ. ՕՇԱԿԱՆ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼՈՒԽ ԱՆՑԱՒ

Նշաններ կային մտածելու, թէ նախագահութիւնը վերստին Մալենքովի եռեւէ էր: 1957 Փետրուարին, Կեդր. Կոմիտէի լիակատար նիստին որոշում անցաւ թէ Վորոշիլով պիտի հրաժարի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութենէն ու իրեն պիտի յաջորդէ՝ Բուլկանին: Մալենքով՝ առաջին քարտուղար նշանակուեցաւ: Խրուշչեւ կը փոխարինէր Բուլկանինը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ՝

Կեդր. Կոմիտէի Փետրուարի նիստին, Խրուշչեւ առաջարկեց ճարտարարուեստի ապակեդրոնացում: Այս առաջարկը մէջտեղ դնելով ան, կ՚ուզէր Մոսկուայէն հեռացնել բարձր խաւերու դասակարգը որ առհասարակ Մոլոթովի տեսակէտներուն համաձայն էր:

Այս՝քայլը՝ պատճառ դարձաւ որ բոլորը իր դէմ ելլեն: 1957 Յունիսին, Նախագահութիւնը որոշեց պաշտօնազրկել Խրուշչեւը: Խրուշչեւ՝ անմիջապէս հակամիջոցներ ձեռք առաւ, կարգադրեց որ Մոսկուայի Կեդր. Կոմիտէն, բաղկացած 255 անդամներէ, պահանջէ Նախագահութենէն որ ետ առնէ իր որոշումը:

Յուլիս 4ին, Մոլոթով, Մալենքով եւ Քականովիչ արտաքսուեցան Նախագահութենէն, իսկ Շեփիլով՝ քարտուղարութենէն:

Այդ օրերուն Խրուշչեւ աշխատեցաւ բանակի օժանդակութիւնը ապահովել, գոնէ այնպէս ցոյց տալ թէ բանակը իր եռեւն էր: Գիտէր սակայն որ օրին մէկը բանակը իր դէմ դիրք պիտի ճշդէր, ուստի իր դիրքը ապահովելէն անմիջապէս ետք աշխատեցաւ պաշտօնանկ ընել՝ Ժուքովը (յետագային ըրաւ):

Սպուտնիկի յաջողութիւնը, ճարտարարուեստի մէջ արձանագրուած նուաճումները, ինչպէս նաեւ միջազգային գետնի վրայ իր ունեցած վարկին բարձրացումը նպաստաւորեցին Խրուշչեւի դիրքը: Սակայն եւ այնպէս ապահով չէր զգար դեռ եւս: Միշտ կ՚ուզէր — որպէսզի միանգամընդմիշտ ձերբազատուէր պարտուելու մղձաւանջէն — բնաջնջել ընդդիմադիր տարրը:

1958ի գարնան, երբ Վեհաժողով գումարելու պայքար կը մղուէր, Խրուշչեւ աշխատեցաւ համոզել Կոմիտէն որ Խորհրդային Միութեան իսկական գլուխը պէտք է վարչապետը ըլլայ, այլապէս անուանապէս գործի գլուխ դրուած Բուլկանինին պիտի վիճակուէր բանակցիլ՝ Նախագահ Այզընհաուըրի եւ Արեւմտեան միւս պետերուն հետ:

Մարտի Գերագոյն Խորհուրդի նստաշրջանին Վորոշիլով, նախագահը դիւանին, կ՚առաջարկէ «Սիրելի Սերկէյեւիչ Խրուշչեւ»ը ընտրել վարչապետ ու նկատի առնելով «բացառիկ արդիւնաւէտ գործունէութիւնը, զոր ունեցած է», չարունակէ կուսակցութեան առաջին քարտուղարի իր պաշտօնը:

« ՑԱՆՐ ՈՃԻՐՆԵՐ »

Այլեւս Խրուշչեւի ձեռքին մէջ կը գըտնուէին կուսակցութեան եւ կառավարութեան ղեկերը, ուստի որոշեց վերջնականապէս հաշուեյարդարի ենթարկել ընդդիմադիր տարրը կուսակցութեան 21րդ խորհրդաժողովին, 1959 Յունուարին, 1958 Դեկտեմբերին տեղի ունեցած Կեդր. Կոմիտէի նիստին Խրուշչեւ «հակակուսակցականներ» անուանեց՝ Մոլոթովը, Մալենքովը, Քականովիչը, Բուլկանինը եւ Շեփիլովը եւ իրենց գործակիցները:

Բուլկանին, նուաստացուցիչ «ինքնադատապարտութիւն»մը ըրաւ ու յատկապէս քննադատեց Մալենքովը: Մէկ առ մէկ բոլորն ալ դատապարտեցին, Խրուշչեւի ընդդիմադիր հնգեակը՝ «ոճրագործ, եւ նենգ գործունէութիւն» ունեցած ըլլալու յանցանքով:

Սակայն 21րդ կուսակցութեան համագումարին, Խրուշչեւ չկարողացաւ նախատեսածին պէս յաղթանակ տանիլ: Մալենքով, Քականովիչ եւ Մոլոթով մերժեցին «խոստովանիլ» եւ «ինքնաքննադատութիւն» ընել ինչպէս որ ըրած էր՝ Բուլկանին: Դիւանին մեծամասնութիւնը խուսափեցաւ ընդդիմադիրներու ոճրագործներ անուանելէ: Միկոյեան ... ճառին մէջ չեշտեց թէ «ներկայիս ... քական կարծիքներու համար ... թիւնը վերցուած է: Աւելին՝ ... ուած նկատեց ու չեշտեց թէ խոր... ժողովին միակ նպատակը ... ծրագիրը քննելն է:

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

Յամենայն դէպս 21րդ խորհրդա... վը Խրուշչեւի համար մեծ յաղթանակ եղաւ: Բոլոր ճառախօսներն ալ մէկ ... մէկ գովաբանեցին իր «իմաստութ... անընկճելի կորովը» եւայլն: Ակադ... կան Քուրչատով Խրուշչեւի ... միջամտութեան վերագրեց Ս. Մ... կորիզային զէնքերու յառաջդիմութ... Նոյն օրերուն խորհրդային մամու... վարանական տողեր նուիրեց վար... տին: Պատմաբաններ, գիտնական... գինուորականներ յարգանքի եւ երախ... գիտութեան խօսքեր արտասանեցին...

Յատկանշական է «Իզվեստիա»... գնահատութիւնը այդ խորհրդաժո... շուրջ: «Բացառ ապագայի վարպետ ... ցոյց տուաւ վաղուան մեր երկիրը ... նպաստ...

Խրուշչեւ հասած էր իր ... Անվիճելի տէրն էր խորհրդային կառ... վարութեան եւ համայնավար կուսակ... թեան:

Ցետագային պիտի յաջողէր չէզոք... իր անձնական հակառակորդները՝ ... քային թէ զինուորական:

(16 եւ վերջ)

ԴԻՒՐԵԱՆ ԲԱՆԱՍԷՐ

…ան բարձրացաւ բլուրի մը վրայ, …ով Նինուէն, քաղաք մեծ եւ լայնատարած, «իբրեւ գնաց երից աւուրց ճանապարհի»:

…կ'այրէր աւազ, ապառաժ, — …Ցովնանի գա նկը պիտի գլխմանար. «Տէր …, առ զոգի իմ յինէն, զի լաւ է ինձ …անել քան թէ կեալ կենդանի»:

Եւ Աստուած հրամայեց որ տունկ մը …, ամի, արագօրէն բարձրանայ եւ …անի գանայ Ցովնանի գլխուն վերեւ: …ինչ տունկ էր առիկա:

…մէջ, առաջին անգամ Ալիշանն էր …ր գիտել տալու թէ Աստուածաշունչ …մատեանին հայերէն թարգմանութիւնը, …, կը տարբերի եբրայերէն բնագրէն. Յետոյ Եղիշէ Պատրիարք Դուրեանն էր, որ պատմեց թարգմանական վէպ մը:

Հայերէն մեր Աստուածաշունչ Մատեանը «դդմենի» կ'անուանէ տունկը, որ …անի կադմեց Ցովնանի գլխուն վերեւ: Եբրայերէնը կը տարբերի, — կը գրէ քիքայօն:

Նոր չէ որ նշմարուած են թարգմանական տարբերութիւններ՝ Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ: Ս. Օգոստինոսի օրերէն …՝ կը խօսուէր արդէն թարգմանութեանց անհաւատարմութեան մասին, այնպէս որ Հիպպոնայի եպիսկոպոսը կը խնդրէ Ս. Ցերոնիմոսէն(**), որ կատարէ բաղդատական թարգմանութեան փորձ մը:

Վերջապէս անոր կը հաստատէ թէ անհամաձայնութիւններ շատ կան Եօթանասնից թարգմանութեան մէջ, — այսպէս, Ցովնանի գրքին մէջ յունարէն գրուած է քոլոքինթ հոն՝ ուր եբրայերէնը կը գրէ քիքայօն:

Ցունարէնին հետեւողութեամբ՝ հայերէնը եւս թարգմանուած է դդմենի:

Ցունարէնը կը պատշաճի դդմազգինեբու մեծ ընտանիքի մը ներկայացուցիչներուն, որոնք ժողովրդական պատկերաւոր անուններ ունին, — օրինակ, կոշ …(դդումէ աման), դդումէ շիշ, …ի ջրաման, դդումէ շեփոր, փարդապետի գլխարկ, կայսերական թագ, փաթթոց: Ուստի զարմանալի չէ՝ …, Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ, Ոսկոյնի թարգմանած են … իշ…, փարուղ:

Ցերոնիմոս կը նետէ դդումը եւ տեղը …ն հեդերա, որ թարգմանի… բաշլ.

---

* Ցովնանի գրքին թարգմանութեան մէջ Դէրի նիւթ դարձած է նաեւ ձուկին … Նաեւ սա հարցումին ոճական … «Արդարեւ յո՞յժ տրտմեալ իցես»:

** Հիերը կը գրեն Հերոնիմոս, — …:

Պայթեցաւ կռիւը: Նման սրբապղծութիւններ կը վտանգէին, Աստուծոյ գրքին հեղինակութիւնը, այսպէս կ'ըսէին աւանդապաշտները: Եթէ Աստուծոյ ներշնչումով է գրուած, չի կրնար դդումը վարունգ դառնալ մէկ գրիչով, հօգ չէ թէ Ցովնանին գլխուն վրայ բուսած եւ աճած բլլար մէկ գիշերուան մէջ: Երկրորդ գիտողութիւնն ալ այն էր թէ տապանաքարերու վրայ՝ Ցովնան ներկայացուած է դդմենիի տակ նստած, — ի՞նչպէս հասկցնել, ողջերուն կամ … մեռելներուն, թէ չէ՞, բաղեղէ հիւսուած հովանիի մը տակ նստած էր այն՝ որ կէտ ձուկին փորին մէջ թաղուեցաւ եւ յարութիւն առաւ երեք օր ետքը: Ցարութեան պայմանական մանրամասնութիւններն ալ պէտք կ'ըլլար փոխել այնուհետեւ: Կը պատմուի թէ արտունջներ լսուած ենԱփրիկեան եկեղեցիի մը մէջ՝ երբ Ցովնանի գրքին ընթերցողը բաղեղի տունկ կարդացած է փոխանակ դդմենի կարդալու:

Ս. Օգոստինոս խորհուրդ կուտայ Ս. Ցերոնիմոսի՝ պահել՝… դդմենին:

Եւ ահա յանկարծ բանասիրութիւնը կը միջամտէ եւ կը կատարէ նոր սրբագրութիւն մը:

Ցովնանի դդմենին բաղեղի տունկ չէ, այլ… տզենի (ռիսէն):

Արդարեւ, եբրայերէն բնագրին մէջ գործածուած բառը, քիքայօն, եգիպտական բառ մըն է, որ ծանօթ էր Փարաւոններու ժողովուրդին դարերէ ի վեր:

Հայերէն կը կոչուի նաեւ տզկանեփատ, նաեւ ջղու: Տզենի կոչուած է որովհետեւ հունտը կը նմանի տիզի (Թուրքերէն՝ կէնէ): Ֆրանսերէնի մէջ, տերեւներուն ձեւէն թելադրուած, կոչուած է նաեւ փալմա – քրիստի: Հին Եգիպտացիները տզենիին հունտէն կը հանէին իւղ մը, զոր կ'անուանէին քիքի եւ կը գործածէին վառելու համար, ինչպէս եւ բժշկական այլ նպատակներով: Այդ իւղը մեզի ծանօթ … հինգ խաղին է:

Ոմանք կը մատնանշեն բառաձեւերու նմանութեանց պատճառած շփոթութիւններ, այսպէս՝ քիքայօն – քոլոքինթ (դդում), քիքի – քիսսի (բաղեղ), ինչպէս արաբերէնի մէջ խարվա (տզենի) – գուրա (դդում), — այս վերջին արաբերէն բառը տուած է (դդումէ շինուած աման) «գուրա քաշել» = վիճակ հանել ասութիւնը:

Դուրեան պատրիարք, բանասիրական նման պրպտումներու կարգին, այսպէս կուգար կը սրբագրէր բուսանուն մը Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ, ինչպէս եւ այլ բազմաթիւ բառեր:

×

Երբ Թորգոմ պատրիարք ձեռնարկեց Դուրեան պատրիարքի ամբողջական գործերուն հրատարակութեան, Ն. Ազրալեան խիստ քննադատութեան մը ենթարկեց Եղիշէ Արք. Դուրեանի պատմողական ու բանասիրական գործը: Ց. Օշական, որ հիացող մըն էր Դուրեանի, այդ քննադատութեանց տպաւորութեան տակ՝ կը թերագնահատէ Դուրեանի բանասիրական վաստակը: Արդ, պէտք է գիտել տալ թէ Թորգոմի հրատարակութիւնները կուգային Դուրեանի աշակերտներուն ձեռագիր նօթագրութեանց ճամբով, ինչպէս ճշդուեցաւ ետքէն: Ահա թէ ինչո՞ւ Ն. Ազրալեանի քննադատութիւնները եւ Ց. Օշականի վերապահութիւնները պէտք է զարակ դնել՝ պահելով Դուրեանի բանասիրական հմտութեան եւ խղճմտութեան արժէքը:

Գալով բանաստեղծութեանց, պէտք է ընդունիլ ժամանակին գործած աւերը անոնց վրայ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ց. Գ.— Շատ կ'ուզէի խօսիլ «օրմանեանականութիւն եւ դուրեանականութիւն» կոչուած երկու հակադիր հոսանքներու մասին, հոգեկան կլիմաներ, որոնք ստեղծուած էին Արմաշի դպրեվանքին հունձքին վերեւ: Կ'ուզէի խօսիլ նաեւ Դուրեանի հեգնանքին մասին, Ռընանեան շունչ մը, այնքան տաք և անուշահոտ: Կապուած են ձեռքերս այս միջոցիս: Շ. Ն.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ գիտութիւններու ակադեմիայի տարեկան ժողովը տեղի ունեցաւ վերջերս, Երեւանի մէջ, նախագահութեամբ Վ. Համբարձումեանի: Նախագահին ներածական խօսքէն ետք քննութեան առնուեցաւ ակադեմիայի անցեալ տարեշրջանի գործունէութիւնը: Այդ գործունէութիւնը բեղնաւոր է եւ լրիվին կը համապատասխանէ ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման պահանջներուն: Անցած տարի գիտութիւններու բոլոր բնագաւառներուն մէջ մշակուած են աւելի քան 90 խնդիրներ 500 նիւթերով:

Ակադեմիայի գիտական հիմնարկութեան բաժնին մէջ ստեղծուած են ելեկտրագիտութեան, հնագիտութեան եւ ազգագրութեան նոր հիմնարկութիւններ, ինչպէս նաեւ շարք մը նոր ճիւղեր եւ տարրալուծարաններ: Գիտութեան աշխատակիցներու թիւը աճած է 450 հոգիով: Ակադեմիայի 70 աշխատակիցներ գիտութեան թեկնածուի եւ տոքթորի աստիճան ստացած են:

Նոր ակադեմիկոս ընտրուած են՝ Արմենակ Գ. Նազարով, Արտ. Առաքելեան, Աշ. Յովհաննիսեան եւ Ա. Ղարիբեան: Իսկ ակադեմիայի թղթակից – անդամ ընտրուած են՝ Օ. Սապոնճեան, Վ. Արեքսեսկի, Ա. Նալպանտեան, էդ. Տէր–Ղազարեան, Ա. Ալիքսանեան, Դ. Բարայեան եւ Ս. Միրզոյեան:

ՌՈԲԵՐՏ ՔՈԽԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Արժանավայել հանդիսութիւններ տեղի ունեցան Պերլինի մէջ Մայիս 27ին, համալսարանին եւ գիտնականներու կողմէ՝ յարգելու համար Ռոբերտ Քոխի մահուան յիշատակը: Մինչեւ Ցունիսի սկիզբը տեւեցին նաեւ բժշկագիտական դասախօսութիւնները, գիւտերու եւ նորագոյն նուաճումներու շուրջ: Արեւմտեան Պերլինի համալսարանին սրահին մէջ «Ռոբերտ Քոխի շքանշաններով» պատուեցան նախարար Մերկացի կողմէ վեց գիտնականներ, որոնց երեքը գերմանացի փրոֆէսէօրներ՝ Հուգօ Բաուն, Լուդվիկ Հայլմայեր, Ֆրանց Ռէդեքըր, միւսներն էին՝ Փրօֆ. Եպինա (Ճափոն), Փրօֆ. Եոզեֆ Տոմչիկ (Զուիցերիա), Փրօֆ. Ռընէ Դիւբօ (Ռոքֆէլըրի կաճառ, Նիւ Եորք):

Ռոբերտ Քոխ ծնած է 11 Դեկտեմբեր 1843ին Կլաուսթալի մէջ, որ Բրաունշվայգի հարաւը 8 – 10 հազար բնակիչ ունեցող քաղաք մըն էր: Բժշկութիւն ուսանած էր Գէօթինգընի մէջ 1862 – 1866 եւ գաւառական բժիշկ մըն էր Փոզընի նահանգին մէջ: 1872ին քաղաքապետական բժիշկ նշանակուած էր Վոլլշթայնի շրջանին, որ նոյնպէս Փոզընի մէջ միջակ քաղաք մըն էր: Այստեղ էր որ Քոխ իր մանրէաբանական ուսումնասիրութեանց սկիզբը դրաւ անձնական նախասիրութեամբ: Ճիշդ չէ սակայն որ իր գործիքները նախնական էին, այլ ունէր այն ատենի լաւագոյն մանրէադիտական աշխատանոցի կազմածները իր տրամադրութեան տակ: Իր առաջին գիտողական աշխատանքը կը դառնար վէրքի վարակման, փայծաղնախտի եւ նեխումի շուրջ: 1880ին Պերլինի առողջապահական պաշտօնատան անդամ ընտրուեցաւ եւ կանոնաւոր փորձերով հաստատեց թոքախտի մանրէին կենդանական մարմնի մէջ բազմացումը 1882ին: Տարի մը ետքը քոլերայի ուսումնասիրական արշաւախումբի մը գլուխն անցաւ եւ այցելեց Եգիպտոսի վրայով Հնդկաստան, ուր գտաւ քոլերայի մանրէն: Քոխ ղրկուած է նաեւ Ֆրանսա իբր մասնագէտ քոլերայի, 1885ին: Եղած է Պերլինի համալսարանին դասախօս 1885էն սկսեալ եւ հիմնած է վարակիչ հիւանդութեանց յատուկ կաճառը, որ մինչեւ հիմա ալ կը կոչուի «Քոխի ինստիտուտ»: Քոխ ստացած է 100.000 ոսկի մարքի պարգեւ գերման կայսերական կառավարութենէն իր գիւտերուն համար 1855ին, իսկ 1905ին արժանացած է Նոպէլեան մրցանակին: 1906էն 1907 իր վերջին հետախուզութիւնները կատարած է քնախտին մասին եւ ասոր համար գացած է Ափրիկէ: Մեռած է 27 Մայիս 1910ին Պատրն – Պատընի մէջ, բայց իր գերեզմանը կը գտնուի Պերլին: Գերեզմանին հանդիսաւոր այցելութիւն տուին գերման գիտական սերունդի ներկայացուցիչները:

Քոխի մահէն յիսուն տարի ետք, զգեստնուած է մարդկութեան թիւ մէկ թշնամին, թոքախտը: Եւ բժշկութիւնը գտած է մարդկութիւնը անճիտող հիւանդութեանց դէմ պայքարի միջոցներ՝ մանաւանդ մանրէաբանական հետախուզութեամբ: Այժմ նոր գիւտեր պէտք են բազմացող մարդկութիւնը խաղաղ ապրեցնելու:

Գ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (24)

ԿԵԱՆՔԸ
ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՑ

Զ.

Պարոն Աչուրն էր, որ ինձ հեգելով կարդալ սովորեցրեց առաջին նախադասութիւնը – «Այա՛, օգնեա ինձ»: Կային եկեղեցականներ, որ դժուարութեամբ էին «կանչում» խաչին օգնութեան: Պարոն Աչուրը, այդ դժուարութիւնը հեշտացնելու համար, ունէր մի շատ պարզ մեթոտ – փայտի հարուածը: Պէտք է խղճմտօրէն յիշատակել այստեղ, որ փայտի հարուածներն ընկնում էին բացառապէս մարմնի փափուկ տեղերին: Բոլոր ծնողներն էլ գոհ էին այս մեթոտից: Ծնողներն իրենք էին, որ հրահանգում էին եւ քաջալերում — «փափուկ տեղուանքը մէկ մը չկար — թրցնէ՛ս»:

Տառերը սովորելուց եւ հեգելով կարդալուց յետոյ՝ մենք հեռացանք պարոն Աչուրի մօտից եւ գնացինք դպրոց: Տարբեկերջին նա կարդաց մի ճառ, գրած մեծ թարգմանի վրայ, որից մենք ոչինչ չհասկցանք, որովհետեւ գրաբար էր ամբողջովին. միայն այնքան հասկացանք, որ մեզ խրատներ էր տալիս: Ճառի վերնագիրն էր «Հուակ բանք», որի նշանակութիւնն էլ մենք հուսկ ապա հասկացանք:

Բայց պարոն Աչուրը մեզ չմոռացաւ: Նա երբեմն հանդիպում էր մեզ փողոցում, կանգնեցնում ու հրամայում — «հայերէն գիրքդ կարդա»: Ստուգում էր ուզում կատարել մեր յառաջդիմութեան մասին: Երբ լաւ էինք կարդում՝ Պարոն Աչուրը, անսահման գոհ ժպիտով, մրթմրթում էր — «Քօզը աղէկ դրեր իմ, մաշշալլահ …»:

Մի օր պարոն Աչուրը յայտնուեց մեր տանը գոհունակ ժպիտով եւ ժայռագոյն աչքերն աւելի խոշորացած: Նրա յայտնուելուց մի քանի շաբաթ առաջ մենք հողին էինք յանձնել մեծ եղբօրս մանչ երեխային — Տիգրանիկին: Այդ առթիւ ես գրել էի մի ոտանաւոր եւ, առանց ոչ ոքին մի բան ասելու, ուղարկել էի ըԶմիւռնիա «Արեւելեան Մամուլ» շաբաթաթերթին: Այդ ոտանաւորը տպուեց, առաջին տպագրուած «երկը» իմ կեանքում: Պարոն Աչուրը եկել էր մեր տունը այդ ոտանաւորը կարդալուց յետոյ. եկել էր գոհունակ ժպտով եւ ժայռային աչքերն աւելի խոշորացած:

Մի քանի գովասանական խօսքեր ասելուց յետոյ՝ նա յայտարարեց.

«Քօզը աղէկ դրեր իմ, մաշշալլահ …»:

Է.

Ես ունէի երեք քոյր — Խասիկը, Սիրանուշը, եւ Զայնիկը:

Խասիկը մեծ եղբօրից փոքր էր, բայց Գէորգից եւ Լեւոնից մեծ, ես եղբայրներիս ամենափոքրն էի, իսկ Սիրանուշը եւ Զայնիկը ինձանից փոքր էին:

Խասիկին ես յիշում եմ հօրս կապակցութեամբ — հօրս հողաթափներն էր տալիս, ջուր էր լցնում, որ լուացուի. չափազանց աշխատասէր մի աղջիկ, որ հօրս մատուցած ծառայութեան մէջ գտնում էր խոր երջանկութիւն

Թէ ինչպէս նա կապուեց Ամերիկայից եկած ոսկեայ ատամնաւոր մի մարդու — չգիտեմ, մանրամասներն ինձ ծանօթ չեն, բայց գիտեմ, որ նա դժբախտ եղաւ:

Անձնուէր աղջիկ էր, ուրիշին միշտ ծառայելու պատրաստ, անում էր այն, ինչ որ կարող էր:

Սիրանուշը՝ սեւ, խոշոր աչքերով, ըսպիտակ մորթով, առատ մազերով մի աղջիկ էր, խօսում էր եւ ծիծաղում եւ ուրիշներին ճաքեցնելու մեծ յատկութիւններ ունէր: Ճաքեցնելու համար նա չէր ընդդիմախօսում — ճաքեցնում էր համաձայնելով. այդ համաձայնութեան մէջ կար այնպիսի նրբին հեգնութիւն, ինչպէս իր սքանչելի ձեռագործներում:

Մենք միասին էինք դպրոց գնում ես առաջնորդում էի նրան: Երբ հեռանում էինք տնից՝ նա բռնում էր ձեռքս եւ կամաց կամաց սեղմում ինձ: Ես հպարտ էի, որ ահա պաշտպանում եմ մի քնքուշ աղջկայ: Ես սիրում էի նրան, որովհետեւ նա ինձ չէր ճաքեցնում, ինձ հանդէպ նա չէր գործածում ամենաթոյլ հեգնութիւնն անգամ:

Սիրանուշն եւս դժբախտ եղաւ, որովհետեւ ապանուեց նրա ամուսինը չար մարդկանց ձեռքով:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

Օր. ՔԱԹՐԻՆ ՉԱՔԸՃԵԱՆ
եւ
Պ. ՅԱԿՈԲ ԳԱՎՈՒԳՃԵԱՆ
Ամուսնացած
Փարիզ, 16 Յունիս, 1960

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Գէորգ Եանպէկեան երգի երեկոյթ մը կուտայ Յունիս 30ին, ժամը 20·45ին, Սալ Փօլ Ֆառալիք (21 Րիւ Իվ Թուտիֆ)։ Տոմսերու համար դիմել Բալուեան գրատուն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մարիամ Ոսկանեան եւ զաւակները Ազատի, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Ոսկանեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Արմէնիցա Պէտղեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ ազգականին՝
ԵՂԻՇԷ ՈՍԿԱՆԵԱՆի
մահուան տարելիցին առթիւ։
Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կ. Խաչի Պոմոնի վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Յ. Նիկողոսեանէ տասը Ն. Ֆ., իրենց ննջեցեալներուն հոգւոց ի յիշատակ։
Ոմն՝ Տիկին Փ. Տէր Վարդանեանի մահուան առթիւ քսան Ն. Ֆ.։
Այրի Տիկին Ե. Տօլպաշեանէ տասը Ն. Ֆ. իր ամուսնոյն մահուան Բ. տարելիցին առթիւ եւ Տէր եւ Տիկին Ա. Վանոյեանէ տասը Ն. Ֆ. Գրիգոր Ցարութիւնեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի։

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս Կիրակի Տօն Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի, հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ։
Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ։
Պիտի կատարուի Հայրապետական մաղթանք, ինչպէս նաեւ մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն մեծանուն պատրիարք Եղիշէ Արք. Դուրեանի հոգւոյն ի հանգիստ։
Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը։

×

ՇԱՒԻԼ

Այս Կիրակի Տօն Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Տէր Պարգեւ Քհնյ. Մէրճանեան։ Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը ներկայ գտնուելու սոյն արարողութեանց։

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՅՈՒՆԻՍ 18ԻՆ ՇԱԲԱԹ
ժամը 21էն մինչեւ լոյս
340 BOUL CHAVE MARSEILLE

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի։

Մասնակցութեամբ իր շրջանի բոլոր ենթակոմիտէներուն եւ խումբերուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի շրջանային վարչութեան եւ իր խումբերուն։

Կը նախագահէ Պ. Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ

Ուղերձ Երիտ. Դաշնակցականներու կողմէ՝ ընկեր Յ. Արքինեան (Պէյրութէն)։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

Կընուագէ դաշնակահարուհի Օր. Սիւզան Պօյաճեան

(Premier Prix du Conservatoire de Marseille)

Կ'երգեն Օրիորդներ Ժաքլին Փափազեան եւ Ալիս Շահմիրեան։
Կ'արտասանեն Օր. Սեդա Թուքէլեան եւ ընկեր Վ. Ճառայեան։
Պատշաճ կենդանի պատկեր եւ քառաձայն խմբերգներ։
Ջեռնադաշնակ փոքրիկն Ճօշկունեանի կողմէ։

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի։ Մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի։
Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին Րիւ Ժէլի սրահին մէջ։
Կը նախագահէ ընկ. ՂԵՒՈՆԴ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ
Գեղարուեստական խնամուած բաժին, խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր։ Թաւջութակի վրայ պիտի նուագէ Օր. ՀԱՅԿՈՒՀԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ։
Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLEGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél.: OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝
ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ա. ՑԱՆԿ –

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները. — Տիկին Թագուհի Տէօքմէճեան, ծերանոցներուն քսան Ն. Ֆ., Պ. Ալեքսանեան հարիւր Ն. Ֆ., Տիկին Մարի Ակոնայեան տասը Ն. Ֆ., Պ. Արզումանեան քառասուն Ն. Ֆ., Տիկին Աղնաւուրեան, Մոնմօրանսիի ծերանոցին, ողբացեալ Տիկին Սիրանուշ Նիկողոսեանի յիշատակին քսան Ն. Ֆ.։
Պ. Պ. Պարտիզպանեան Գրիգոր եւ Կէօվճեան, քսանական Ն. Ֆ. փոխան ծաղկեպսակի ողբ. Լութֆիկ Մէրամէթճեանի մահուան առթիւ։ Պ. Րէիսեան Կարապետ քսան Ն. Ֆ.։
Տէր եւ Տիկին Զօլաքեան, Տէր եւ Տիկ. Խաչատուր Սուլայեան, Տէր եւ Տիկին Գասպարեան Գրիգոր, քսանական Ն. Ֆ. ծերանոցներուն, Տէր եւ Տիկին Սահակ Մինասեան եւ Տէր եւ Տիկին Խաչատուր Մելքոնեան տասնական Ն. Ֆ. ծերանոցներուն, ողբ. Յակոբ Մինասեանի մահուան առթիւ։ Պ. Իսքէնտէրեան տասը Ն. Ֆ., Ոմն հինգ Ն. Ֆ., Պ. Եսայեան Եսայի, ողբ. Անանիկ Փափազեանի մահուան առթիւ քսան Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Պօյաճեան, ծերանոցներուն երեսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Սարբեան, ծերանոցներուն (Իզէրէն) հարիւր Ն. Ֆ., Պ. Աճէմեան, Անտիյյի ծերանոցին յիսուն Ն. Ֆ., Պ. Տիգրան Ղոնեանց տասը Ն. Ֆ.։

(Շար.)

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԻՇԷ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԴՈՒՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցական, ազգային, մշակութային բոլոր միութիւններուն։

19 Յունիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 2,30ին
Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, 47 Րիւ տէ զ'Էքօլ
Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

ՊԻՏԻ ԽՕՍԻՆ՝ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԸ, ՊԱՐՈՆՆԵՐ՝ ՍԵԴՐԱԿ ՔԱՐԵԱՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ԵՒ Գ. ՖԷՆԷՐՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը պիտի բերեն. — Օր. Հայկանոյշ Թօրոսեան, Պ. Պ. Ա. Գմբէթեան, Լ. Աւագեան (ջութակ), Օր. Աժտէրեան (դաշնակ), Պ. Մ. Պօղոսեան մեներգ դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Կ. Աֆրիկեանի, Օր. Մարանկօզեան (արտասանութիւն)։

Խմբերգ Փարիզահայ երգչախումբի կողմէ ղեկավարութեամբ Պ. Արա Գ... թեւեանի։
Ծախքերու մասնակցութեան համար մուտքի տոմսեր 2 եւ 3 Ն. Ֆ., կը գտնուին Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատան եւ շրջանի բոլոր եկեղեցական եւ կրթական մարմիններու մօտ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16·30ին Հայածէս ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Անիէռի Սէն Ժօզէֆ եկեղեցիին մէջ, 182 րիւ տը Մէնիլ։
Փոխադրութեան համար կարելի է առնել 165 կամ 140 թիւ օթօպիւսը Փորթ տը Շամփէրէէն կամ Փորթ տը Քլիշիէն, եւ իջնել Անիէռի «Րիւ Կրամ» օթօպիւսի կայարանը։

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ – ՔՈԼՈՄՊ ԵՒ ԱՐԺԱՆԹԷՕՅԻ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅԿ. ԴՊՐՈՑԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3·30ին, Սալ Միւնիսիփալ տը Թէաթրի մէջ, 32 Րիւ Փօլ – Տէրուլէտ. Պուա Քոլոմպ։
Նախագահութեամբ Պ. ՉԱՏԻԿ ԽԱՆՉԱՏԵԱՆի։
Աշակերտներուն կողմէ՝ արտասանութիւններ, խմբերգներ, պարեր, մեներգներ եւ՝ պիտի ներկայացուի՝
«ԴՊՐՈՑԻՆ ՊԱՏԿԵՐԸ»
Այս հանդէսին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Յակոբ Խանզատեան (երգ), Բիւզանդ Ֆրնտրքեան (կիթառ), Սերգոյ Դաւիթեան (դաշնակ)։
Ծախքերու մասնակցութիւն 2 Ն. Ֆ.։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պէլվիլ – Լիլա հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, Մէրի Փրէ Սէն Ժէրվէի սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ)։
Երգ, պար, արտասանութիւն։
Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ աւանդավէպէն դրուագներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստագէտ ուսուցիչ Պ. Յ. Թօրոսեանի։
Հանդէսի ընթացքին ճարտարապետ Պ. Եդուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին հայրենիքի նոր կենցաղն մօդական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարները։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՎԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։
ՄԱՐՍԷՅԼ (Սէն Ժերոմ). — Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։ Ժողովը տեղի կ'ունենայ ընկեր Յ. Սիմոնեանի բնակարանը։
ՎԱԼԱՆՍ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. «Քրիստափոր» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Արարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ. պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Միութեան Ուսումնասիրացը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները անխտիր Կիրակի (Յունիս 19) առաւօտ ժամը 10ին, Իսիի Խրիմեան վարժարանը։
ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Նահանգային Միութեան Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, 13 Րիւ Թիսիանօ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տիկին մը կրթական հաստատութեան մը տնական գործերու կամ խոհարարութեան համար։ Դիմել՝

3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. & O.)

ԾԱԽՈՒԻ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

Փարիզի 15րդ թաղամասը ծախու է արդի յարմարութիւններով օժտուած գեղեցիկ յարկաբաժին մը, 80 քառակուսի մեթր։ Մեծ մուտք, հիւրանոց, ճաշասենեակ, ննջարան, խոհանոց, լոգարան, ջեռուցում, վերելակ, հեռաձայն։ Մեթրոյին շատ մօտ։
Հեռաձայնել առաւօտները՝

SUF. 82-59

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE 19 JUIN 1960

36ԵՐԴ ՏԱՐԻ 36EME ANNEE Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4629

Ի՛Ն ԽՕՍՔԸ

ԱՊՐԻԼ 25Ի ԿՈՆԴԱԿԸ

... առաջինն եղաւ հայ մամուլին ... որ ուզղակի էջմիածնէն ստանալով ... տարակից Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի ... եալի Թուակիր Կոնդակը, իբրեւ ... վաւերաթուղթ մը (Յառաջ, ... Մայիս)

... ստեն բառ չուԹեան չքննեցինք ... կոնդակը, որ ձեւով ու բովանդակու- ... մենագլս կը տարբերի 1957 Դեկ- ... տեմբերի ծանօթ Նդովագրէն: Այսօր ... անոր զանելիք ընդունելութեան եւ ... արձագանգին :

... տարուան ընթացքին մեծ ... ձգտումութիւն է կատարած Ամենայն ... Հայրապետը: Փոխանակ կրակ ու ... Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Ա- ... չէմ եւ անոր արժանիստիր զահա- ... Լեհաստանի Հայոց ... տեղեկակալ տիրահոշակ Նիկոլ ... այս անգամ յետս կոչում ... Թեան ձեռք կ'երկարէ եւ ... եւ միութեան» կոչ կ'ուղղէ իր ... Եպիսկոպոս, որմէ չորս ... «Համբուրիւ» բաժնուեր է ... ին ամենամի տխուր օրը, ուրախ ... վերստին ոզջագուրուելու քաղցր ...

Ապրիլ 25ի կոնդակը կը յամառի 1956 ... Կիլիկիոյ կաթողիկոսի ըն- ... անօրինականութիւնը ներկայացնել ... կերպով, բայց Վազգէն ... Բուն ճշմարտու- ... հակառակն է :

... դէպի Անթիլիաս ... Հիմնական ... Եւ այսպէս բոլոր դէպքերը, ... Համայնքը, ... կաթողիկոսութիւն ... արդիւնքն էին սկզբնական ... քայլին :

... որ չուզեր ընդունիլ Ամե- ... Հայոց :

... կերքերը, այլ առա- ... եւ առաւել երկփեղկուե- ... «Ազգն ու Եկեղեցին», պատճառը իր ... Լիբանան այցելութիւնն ... նաեւ իր անտեղի միջամտու- ... Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին ... գործերուն :

Կիլիկիոյ միաբանութեան բարձրաստի- ... անդամներէն մէկը, որ կը շարունա- ... գիրքին մէջ եւ Թա- ... կեանք մը կը վարէ, քաջու- ... խոստովանելու այս ճըշ- ... մարտութիւնը

... մնացին ընդդիմադիր ճա- ... քաղաքական բոլոր փորձերը Ան- ... եւ անոր պահակալին դէմ ... Բարեգործական եւ ... խառնիճաղանճին ...

... եւ Սուրիոյ պետական օրի- ... իշխանութիւններ ինչպէս երէկ՝ ... նոյնպէս այսօր 1960ին պաշտօ- ... Զարեհ Ա. Կա- ... իբրեւ միակ կրօնական պետ ... Հայաստանեայց առա- ... Եկեղեցին : Ու ինչպէս երէկ ... այսօր ալ կը շարունակեն ... Համայնքի ճանաչումը: ... առաւել քան երբեք ամուր է Կի- ... Աթոռին դիրքը : Ամերիկայի ազ- ... Թեմը (որ կէս միլիոն տոլար հան- ... անցեալ տարի), ինչպէս նաեւ ... Ատրպատականի, Թեհրա- ... Զաւաքի եւ Ասպահանի Թեմերը ... մը տարբեր ի վեր կապուած ... Անթիլիասին :

... չէ վրիպած Վազգէնի ի- ... :

Ապրիլ 25ի կոնդակին հաշտարար ոգին ... այս անժխտելի իրողութեան:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՅ ԹՈՔԻՈՅԻ ՄԷՋ

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԱԾ Է

ՉԻՆԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՌՄԲԱԿՈԾԵՆ ՔԵՄՈՅ ԿՂԶԻՆԵՐԸ

Ջղագրգիռ մթնոլորտ մը կը տիրէ Ճափոնի մէջ: Կացութիւնը մասնաւորապէս լարուած կը մնայ մայրաքաղաքին մէջ, ուր ցոյցերն ու բախումները իրարու կը յաջորդեն օրերէ ի վեր: Ձախակողմեան տարրերը — համայնավար եւ ընկերվարական — որոշած են արգիլել Ճափոն - Ամերիկա զինուորական դաշնագրին վաւերացումը :

Կառավարութիւնը վճռած է տեղի չտալ: Հարիւր հազարի հասնող ցուցարարներ պաշարուած վիճակի մէջ կը պահեն Տիէթը (Խորհրդարանը):

Ապահովութեան ուժերը մեծ դժուարութիւններ ունին զսպելու համար ցուցարարները:

Կառավարութիւնը իր տրամադրութեան տակ ունի եօթը հազար ոստիկան միայն մինչ ցուցարարներուն թիւը 300 հազարէն աւելի է: 4000 ոստիկաններ կը պաշտպանեն խորհրդարանի շէնքը : 2000 ոստիկաններ ալ Քիշիի (վարչապետը) բնակարանը :

Ամերիկեան դեսպանատունը պաշտպանելու համար հազար ոստիկան պահակ գրուած են :

Առջի օրուան ցոյցին ընթացքին ընդդիմադիր կուսակցութեան (ընկերվարական) աչքառու դէմքերէն՝ Քաուաքամի վիրաւորուած է դաշոյնի քանի մը հարուածներով :

Մահափորձին հեղինակն է ծայրայեղ աջակողմեան մը որ կը յայտարարէ սակայն թէ որեւէ կուսակցութեան չի պատկանիր :

Երկիրը յեղափոխութեան մը սեմին կը գտնուի, ըստ լաւատեղեակ դէտերու կարծիքին :

Ամերիկա -Ճափոն զինուորական դաշնագիրը արդէն իսկ վաւերացուած է Ազգային Ժողովին կողմէ, Մայիս 20ին : Ներկայիս կը սպասուի Ծերակոյտի որոշումին :

Սահմանադրութեան օրէնքով Ազգային Ժողովի կողմէ վաւերացուած ամէն դաշնագիր կամ բանաձեւուած օրէնք պէտք է վաւերացուի Ծերակոյտին կողմէ մէկ ամսուան ընթացքին, այլապէս որոշումը կը դառնայ ի զօրու ինքնաբերաբար :

Այսօր վերջին օրն է : Վճռական պահ մը Ճափոնի պատմութեան համար :

Մինչ Ճափոնի մէջ կացութիւնը վտանգաւոր կը մնայ, անդին նախագահ Այզընհաուըր Ամերիկեան Ըրդ Նաւատորմի հսկողութեան եւ պաշտպանութեան տակ Ֆորմոզա հասած է :

Այցի Ֆորմոզա ճամբորդութեան եւ այցելութեան առթիւ Ծայրագոյն Արեւելքի ամերիկեան ուժերը պատերազմական վիճակի մէջ են : Օդանաւեր, մարտանաւեր եւ ընդծովեաներ կազմ ու պատրաստ կը գտնուին անակնկալի մը առջեւ դէմ դնելու մտադրութեամբ :

Քէմոյ, ազգայնական Չինաստանի պատկանող կղզիները (Չինական ցամաքամասին մօտ) 2 օրէ ամբողջութեան կ'ենթարկուին Համայնավար Չինացիներուն կողմէ : Մէկ օրուան մէջ 86-000 ռումբեր նետուած են կղզիներուն վրայ :

X Վերջին պահուն կը հաղորդուի թէ վարչապետ Քիշի պաշարման վիճակ յայտարարած է Ճափոնի մէջ:

Սրբ Սրբն

ՏԵՍԱԿ ՄԸ ՈՒԽՏԱՎԱՅՐ

— Ուրեմն, այսպէս, մեր Սողոմոնն ալ օտար հայրենիքի մը հողին յանձնեցինք՝ փառաշուք յուղարկաւորութենէ մը ետք ... Բայց, աս քանի՛ հոգի եղաւ, ընկեր ... Դրօն՝ Ուոթըրթաունի գերեզմանոցը, Սողոմոնը ՝ Ֆրեզնոյի գերեզմանոցը, Անդրանիկը Փարիզի Փէռ Լաշէզը, Շանթը, Ազբալեանը, Օշականը, Վահանը, Լիպարիտը, Դուրեանը, Գուշակեանը եւ ուրիշներ հոս ու հոն — Գահիրէ, Պէյրութ, Հալէպ ...

— Մոռցար ուրիշ անուններ — Ահարոնեանը, Խատիսեանը, Շաւարշը, Ռուբէնը, Վարանդեանը, Գիւլխանդանեանը ... Անոնց անունն ալ կը հանգչի փրանսական հողին ընդերքը ...

— Կրնանք աւելի ետ երթալ — ի՞նչ մեծ դէմքեր թաղեր ենք, ժամանակին, Վոսփորի զոյգ ափերուն վրայ, Ֆրանսայի մէջ, Կովկասի մէջ, Ռուսաստանի չորս կողմը — Րաֆֆի, Պատկանեան, Նալպանտեան, Արծրունի, Խրիմեան, Իզմիրլեան, Մինաս Չերազ, Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան, Ալիշան, Միսաք Մեծարենց, Պետրոս Դուրեան, Եղիա Տէմիրճիպաշեան, Տիրան Չրաքեան, Ռէթէոս Պէրպէրեան, Նորատունկեան... Ո՛ր մէկը յիշեմ... Պէտք է նստինք ցանկ մը պատրաստենք ...

— Այո՛... Ու այդ ցանկին վրայ պէտք է անպատճառ աւելցնենք անունները Ապրիլեան եղեռնի զոհերուն՝ առանց հատուածական, կուսակցական խտրութեան — Ակնունի, Վռամեան, Ճանկիւլեան Երկու Մուրատները, Զարդարեան, Սիամանթօ, Վարուժան, Խաժակ, Գրիգոր Զօհրապ, Վարդգէս, Շահրիկեան, Սեւակ: Եւ անունները այն քաջերուն, որոնք փաստեցին թէ այս ժողովուրդն ալ կռուիլ գիտէր, արիւն թափել գիտէր — Եփրեմը, Գէորգ Չաւուշը իր Կորիւնենբով, Սեբոյը, Արխանեանը, Ժիրայրը, Նիկոլը, Մարտիրոսը, Սարգիսը, Խեչօն ... Եւ անունները անոնց, որոնք ազատ հայրենիք ստեղծեցին 1918ին — Արամ, Նազարբէկեան, Սիլիկեան... Եւ անոնց, որոնք եօթանասուն տարի առաջ, մեր անողոքայար ժողովուրդին աւիւն ու քաջութիւն ներարկեցին — Քրիստափոր, Ռոստոմը, Սիմոնը: Դո՛ւն ալ տասնեակներով անուններ մոռցար, ես ալ ... Բայց. ըսէ նայիմ — ինչո՞ւ այս վէրքը բացիր, առտուն կանուխ ...

— Ուրախ եմ որ կը հարցնես... Ինչպէս կը տեսնես, սիրելի ընկեր, մեր ժողովուրդին Մեծերը աշխարհի չորս հովերուն ցրուեր ենք ... Ըսել կ'ուզեմ, անոնց աճիւնը, անոնց միսն ու ոսկորը... Ողբերգութիւն է որ մեր «բարեկամ»ները մեզի — ազգին — գերեզմանոց մըն ալ չտուին ու մեր մէկ միլիոնը, այսօր յուծուեր է հարաւի անապատներուն աւազին հետ... Բայց, չե՞նք կրնար գոնէ մեր Մեծերը փրկել ... Մենք մեզի գերեզմանոց մը շինել ...

— Ինչպէ՞ս ...

— Չե՞նք կրնար մէկ տեղ հաւաքել մեր Անմահներուն ոսկորները ... Չե՞նք կրնար «Անմահներու Մահարան» մը կանգնել, տեղ մը, ո՛ւր որ կ'ուզես ... Գիտե՛մ, դրամի կը կարօտի, այո՛... Բայց ես վստահ եմ որ կը ճարենք... Ամէն գործ մէկդի եդեր, եկեղեցի եկեղեցի եռեւէ կը շինենք... Ազգին երկու թեւերը իրարու հետ մրցումի ելեր են... «Ես քու շինած եկեղեցիէդ աւելի մեծը պիտի շինեմ, սպասէ՛»... Հաւատա՛ որ եթէ իմ մտքէս անցած Մահարանը շինենք, Աստուած անգամ, ամէն կիրակի առտու, վար կ'իջնէ ու իր ձեռքով խնկարկէ... Ի՞նչ կ'ըսես ...

— Սքանչելի ծրագիր է... Այո՛, Մահարան մը կամ Պանթէոն մը հիմնենք Արտասահմանի մէջ... Ամէնէն յարմար հասցէն պիտի ըլլար, բնականաբար, Ամենայն Հայոց Հայրենիքը ... Գերեզմանոց մը Արարատի ստորոտը... Բայց, լա՛ց, ընկեր, լա՛ց — մեր «անկախ»ը մեր մեռելներուն դէմ ալ պատերազմ ունի ... Այո՛, սրտանց համաձայն եմ — Մահարան մը, Փարիզի Փէռ Լաշէզին մէջ կամ Պէյրութի մայրիներու՞ շուքին տակ ... Տեսակ մը Ուխտավայր... Տեսակ մը Աղօթարան ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ՇՈՒՔԷՆ ԴՈՒՐՍ Կ'ԵԼԼԷ

Վարագոյրը բացուեցաւ Մայիս 27ի պետական հարուածը կազմակերպողներուն վրայ: Ծանօթ են, այժմ, պետական հարուածին հեղինակները:

Ազգային Միութեան կոմիտէն հրապարակած է ցանկը, տալով նաեւ անոնց կենսագրականը :

Քառասունեւութ անդամներէ կազմըւած Ազգային Միութեան կոմիտէն —պատասխանատուն եւ հեղինակը պետական հարուածին, — ունի 29 սպաներ, յիսուն տարեկանէն վար եւ 19 40էն վար :

Միւս կողմէ կոմիտէի անդամներուն քսանեւհինգ սպաները մաս կը կազմեն սպայակոյտին: Բացի վայրաչուներէն, բանակին բոլոր ճիւղերն ալ իրենց ներկայացուցիչները ունին, մէջը ըլլալով պահակազօրքը եւ զօրահաւաքի բաժանմունքը :

Ազգային Միութեան կոմիտէն բաղկացած է բանակի երկու զօրավարներէ, 1 զօրաբաժնի, 2 զօրագունդի, ինը գնդապետներէ, հինգ ենթասպաներէ, տասներէկ հրամանատարներէ եւ ութ հարիւրապետներէ :

Պետական հարուածին մասնակցող տասներկու սպաներ մերժած են երդուիլ նոր սահմանադրութեան վրայ ու այժմ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԷՐԻ եւ Ֆրանսայի մէջ մթնոլորտը միշտ լարուած է: Մինչ կը սպասուի Ալժ. Ազատագրական Ճակատին պատասխանին, Ալժէրի մէջ միտքերը տաքցած են : Անզարայի նախընթացը յոյսեր կուտայ անոնց որոնք կ'ուզեն քշել տը Կոլը եւ իշխանութեան գլուխ անցնիլ: Արդէն իսկ պատրաստ է փոխանցման զահլիճի անդամներուն ցանկը: Ոմանք կ'ուզեն նոյնիսկ Յունիս 18ի տարեդարձը օգտագործել (1940. Յունիս 18ին տը Կոլ կը խօսէր Լոնտոնէն), որպէսզի այդ թուականը յաղթական թուական մը չըլլայ այլեւս նախագահ - զօրավարին համար: Օրանի մէջ, Ժողովրդական Շարժումը յայտարարութիւն մը ըրաւ յայտնելով թէ կը հեռանայ մայր կուսակցութենէն որով - հետեւ համաձայն չէ տը Կոլի ալժերական քաղաքականութեան որուն կողմնակից կը մնայ ժող. Շարժումը :

Շաբաթ ցերեկ կը յայտարարուէր՝ որ Ալժ. Ազատ Ճակատը իր պատասխանը պիտի տայ Երկուշաբթի օր միայն: Ոչ մէկ նախատեսութիւն կարելի է ընել այդ պատասխանին մասին: Ոմանք կը յուսան սակայն թէ դրական կրնայ ըլլալ, նկատի առնելով որ ժխտական պատասխան մը այսքան չէր ուշանար :

Շաբաթ իրիկուն Զօր. տը Կոլ ինչպէս ամէն տարի Մօն Վալերիէն պիտի երթար, ուր նոր յուշարձան մը շինուած է, ի յիշատակ « Ազատ Ֆրանսայի » համար մեռած հայրենասէրներուն: Հոն գրուած են 16 դամբաններ :

ՊԱՇՏԵԼԻ ԳՐԱԲԱՐԸ

(Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 1600ԱՄԵԱԿԻՆ)

Ա.

Կար ժամանակ՝ երբ չկար գրաբարը . աշխարհաբարն ալ դեռ չէր ծնած. բայց կար հայերէն լեզուն: Անիկա Սօսեաց անտառէն կ՚առնէր իր կենսահիւթը սրբազան, քրմական տաճարներու կամարնե-րէն կը ծծէր խորհուրդներ վսեմ, Վահագնի հուրով կը զարթնուէր եւ Գողթ-նեցի երգիչներու չքնաղ նուագներով կ՚առնէր կերպարանք նազելագեղ:

Երկնէր երկին եւ երկիր, երկնէր եւ ծով ծիրանի... եւ ահա հրակարմիր ե-ղեգնիկ մը. երկո՜ւնք հրաշալի, երկո՛ւնք խորհրդաւոր: Հուր, բոց եւ արիւն ծի-րանի կը խորհրդանշեն այդ երկունքը սրբազան. հայ ժողովուրդի դարաւոր ճակատագրին խորհուրդը, կարծէք, կը պատկերանայ երկունքի այդ մարգարէ-ական հեռանկարին մէջ:

Ընդ եղեգան փող՝ ծուխ ելանէր, ընդ եղեգան փող՝ բոց ելանէր. եւ Վարուժա-նի հետ, ընդ եղեգան փող՝ լոյս ելանէր.. ողբ ելանէր:

Այդ պահուն իսկ կը կերտուէր առաջին էջը մեր փառապանծ ու կարմիր պատ-մութեան. «Գիրք ծննդեան որդւոց Արա-մայ»:

Երկո՜ւնք հայերէն լեզուի: Երկունք՝ անմահութեան նարօտով ծրարուած, լոյ-սի եւ գաղափարի տենչանքով աղլցուն. երկունք՝ մշակոյթի եւ քաղաքակրթու-թեան սրբազան հուրով անձկայրեաց. եր-կունք՝ Վահագնի բոցով նուիրականա-ցած:

Ու հայերէն լեզուի երգն առաջին՝ կ՚ըլ-լար դեղօնն իր անմահութեան եւ յաւեր-ժական փառքին, Գողթնի դուսաններու ղուարթ երգերով դաշնաւոր:

Կը սահէին դարերը երկունքի: Աքեմեն-եան եւ հելլէն մշակոյթի նշոյլներ կը ցո-լանային մեր երկնակամարին վրայ, ձօ-նելով մեր քնքուշին նորանոր տարրեր լու-սաւոր, ձուլուած Արտաւազդի ողբա-նուագ շղթաներով ոսկեղէն:

Ու յանկարծ Արարատի կատարին կը բռնկէր արշալոյսը քրիստոնէական փառ-քին, կը շնչէր Լուսաւորչեան սիւքը քաղ-ցրաբոյր, եւ հեթանոս գրականութեան մոխիրներուն տակէն ոգի ու թեւ կ՚առ-նէր նորը, մարտիրոսներու եւ վկայուհի-ներու արիւնով բոսորագեղ:

Երկնէր եւ ծով ծիրանի ...:

Բայց այս անգամ յաւերժութեան հրեշ-տակը՝ ձեռքն առած Վահագնեան կար-միրկ եղեգնիկը՝ ոսկի տառերով կը քան-դակէր մեր լեզուն, դարերու խոլ յոր-ձանքին դէմ դրոշմելով անոր ճակտին կնիքն անմահութեան: Յաւերժութեան այդ հրեշտակը կը կոչուէր ՄեսրոպՄաշ-տոց:

Եւ Իմաստութեան Գրքին առաջին տո-ղերուն հետ՝ կ՚արձանագրուէր առաջին էջը մեր փառապանծ պատմութեան. «Գիրք յաղթութեան որդւոց Արամայ»:

Ընդ եղեգան փող՝ լոյս ելանէր, լոյս Մեսրոպաշունչ, զոր երգելու ու արժանա-պէս գրուատելու համար Միլտոնի գրիչն է հարկաւոր, Սիամանթոյի քնարն է ան-հրաժեշտ:

Մեսրոպ կը դառնար այնուհետեւ խոր-հրդանիշը հայ մշակոյթին, քրիստոնեայ Վահագն, որ իր մէջ կ՚ամփոփէր ու կ՚ամբողջացնէր դարերու ոլացքը՝ ի ակէ գրի եւ դրականութեան: Այնուհետեւ մեր լեզուն, մագաղաթի վրայ դրոշմուած, քրիստոնէական կնիքով կ՚աստուածա-նար: Մեսրոպ կուտար անոր կեանք ու կորով, Սահակ կը շնորհէր հայրապե-տական վեհութիւն, Եզնիկ կ՚ընձեռէր գե-րակշիռ յստակութիւն ու պերճանք, Կո-րիւն կ՚ընծայէր յորձանուտ խորխտանք, Եղիշէն կը ջամբէր աւիւն դիւցազներ-գակ, Խորենացին կը պարգեւէր հայրե-նաշունչ ոգի, Դաւիթ Անյաղթ կը ձօնէր փիլիսոփայական գաղափարաբանութիւն, Շիրակացին կը մեկնաբանէր խորհուրդ-ներ տիեզերական, Նարեկացին կը խնկա-ւետէր զայն աղօթքի հառաչանքներով, Շնորհալին կը պարզէր հոգեզմայլ եր-կինքը բանաստեղծութեան, Լամբրոնա-ցին կուտար թռիչք արփաթեւ, Կոստան-դին եւ Թլկուրանցի կ՚ընծայէին սիրա-ղեղ գորով ու քնքշութիւն, Աղթամարցի ու Ֆրիկ կուտային երանգ ու դաշնաւո-րում:

Վահագնեան եղեգնիկը դարձած է այժմ ծառ հաստարմատ ու յաղթանդամ, կաղ-նի մը տիտանեան, որու դալար ոստերուն մէջ սարեակներ ու սոխակներ կը դայ-լայլեն զմայլանքով:

Եւ ահա ուռճացած ծառէն կ՚ընձիւղի նոր ու կենսառոյգ ճիւղ մը, որ կանու-խէն իսկ ծլած՝ հետզհետէ կը մեծնայ, ժողովրդականութիւն կը ստանայ, թա-գաւորական հրովարտակներով կը զգե-նու վաւերականութիւն. աշխարհաբարի ծնունդն է ատիկա, Լեւոն Թագաւորի պաշտօնական կնիքով հաստատուած:

Այնուհետեւ մեր դասական լեզուն կը նսեմանար կարծէք օտար ազդեցութիւն-ներու բռնապետութեան տակ:

Ընդ եղեգան փող՝ ողբ ելանէր ...:

Բայց չուտով կ՚անցնէին ստրկութեան դարերը, կուգային՝ հսկաներու քայլե-րով՝ Վերածնունդի մեծ վարպետները, կեանքի կոչելու այդ պաշտելի լեզուն: Դարձեալ երկունք եւ ստեղծագործու-թիւն, պրպտում եւ քննադատութիւն բիւրեղօրէն կը լուսակերպէին մեր հա-գարամեայ լեզուն, որ այլեւս ծանօթ էր ԳՐԱԲԱՐ անունով. գրաւոր լեզու, որ հետզհետէ պիտի սահմանափակուէր կղ-րօնական խորհրդաւորութեան մէջ, ա-պարէզը յանձնելով երիտասարդ աշխար-հին՝ կենսառոյգ խոստումներով ապա-գայի:

Գրաբարի վերջալոյսն էր. սակայն վերջալոյս մը աստուածներու, որ կը հա-յելանար հայ երկնակամարին վրայ՝ Վակ-ներեան վեհութեամբ: Գրաբարի տիտանն էր ծնած, Բագրատունին սաւառնաթեւ, որ կուգար պճնազարդել հայ լեզուի տաճարմէկ հազար արմատները, եւ երկ-նաբերձ կաղնիի նման կանգնիլ կատա-րին՝ ընդդէմ դարերու շանթարձակ յոր-ձանքին: Հզօր է դիւցազին հոգեվարքը եւ քրմական վեհութեամբ տպաւորիչ: Բայց Բագրատունին, կենդանի գրաբա-րին գերեզմանային տաղը կամ տխրաճեմ-լիկ դամբանականը չէ որ կը հիւսէ, այլ կուտայ անոր հերոսական պայքարին դա-րաւոր դիւցազներգութիւնը:

Գրաբարի արշալոյսին՝ Վահագնեան երկունքն էր բռնկած, Արտաշէսի հարսա-նեկան խրախճանքով. գրաբարի վերջա-լոյսին՝ Հայկեան բանակի յաղթական փողերու թմբիւնն է որ կը խանդավառէ մեզ:

Մեսրոպ ու Բագրատունի, կանգնած մեր լեզուի տաճարի նուիրական երկու դրու-ներուն, տիտանեան զոյգ դիւցազներու նման՝ անմահ պահապանները կը մնան դասական հայերէնին, գրաբարին:

Այնուհետեւ գրաբարը, հակառակ իր երգուեալ պաշտպաններուն, կ՚ամփոփուի իր խնկաւէտ երկնքին մէջ, աղօթքի բոյ-րով եւ շարականի քաղցրութեամբ ակաղ-ձուն. կը դառնայ եկեղեցւոյ լեզուն, մագաղաթներու լեզուն. մինչ միւսը, նո-րը, կը դառնար խօսակցութեան լեզուն, աշխարհի լեզուն, ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ:

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

(Շար.)

ԵՐԿՐԷ ԵՐԿԻՐ

ՋՈՒԻՑԵՐԻՈՅ ՀՈՂԻՆ ՎՐԱՅ

Գ.

Եգիպտաբնակ ազնիւ Հայուհի, գիտ-ցիր որ տեղեակ եմ գաղտնիքիդ: Այսօր, իտալացի ճարտարապետ Ք...ը,— այս կէտին, հասկցար անշուշտ որ չինծու չէ գրածս, այնպէս չէ՞,— ցուցուց ինծ ալ-ցետոմսի մը յանձնած յայտարարութիւ-նըդ.— « Քեզի կը սիրեմ »: Շատ լաւ, աղջիկս, բարի սէր. միայն թէ՝ փոխա-նակ «Քեզի կը սիրեմ» սիրելու, աչսու-հետեւ, քեզ տեսնեմ, ջանա «քեզ կը սի-րեմ» կամ « կը սիրեմ քեզ» սիրել: Գիտի անդրադառնաս, որ այսպէս աւելի լաւ կը սիրուի...: Անցնինք լեզուական փոքր սխալին վրայէն, զոր ամէնքս ալ այս կամ այն առիթով գործած ըլլալու տը-կարութիւնն ունինք, ու մերձենանք սի-րոյդ: Սիրէ սիրածդ, որովհետեւ ազնիւ երիտասարդ մըն է, աշխատասէր, առա-քինի եւ լուրջ, սակայն, գրածիս մասին որեւէ ակնարկութիւն չընես անոր, ո-րովհետեւ կրնայ վշտանալ հետս, ու ան-գամ մըն ալ չերեւիլ ինծի. ի միտի ունե-ցիր որ յաճախորդս ալ է....: Թէեւ, անձնապէս անծանօթներ եսք իրա... սուհանդերձ ոլջոյններս կը ղրկեմ, քանի որ Հայուհի ես, ու հայ գրո... հայ լեզուով յայտարարած ես սէր... չէ թէ զանցառելի սխալով մ... անդրադարձանք վերը: Բարի սէր... ջանիկ կեանք քեզի, այսօր, վաղը...

Դ.

Իջեւանած պանդոկիս մէջ կը գտ... երկու հրեայ ընտանիքներ: Հայի... եակ ազգութեանս, յեչեցին «Մո... րան Քառասուն Օրերը» վէպը, ... գինակ Ֆ. Վերֆէլն ու իրենց ... երկք տարիները Մերձաւոր Ար... մէջ. ապա՛ վէպին ու հեղինակին ... արտայայտուեցան լուսաւորող ... դարձուածքներով: Գէշը է խօսա... որ որ հիացայ վրանին: Երկու ... ներն ալ աննկարագրելի չարչարան... ենթարկուած են գերմանական ... բաններուն մէջ. կորսնցուցած են ... կան պարագաներէ ոմանք. իրենց ... խարազուկին վրայ կը նշմարեմ ... փակուածի կապտաղոյն անձնաթի... Մինչեւ ապրինք, հող պէտք է ծամ... ոչ անոնցմէ ամէնէն երիտասարդ... բօրինակ սարսուռ մը կ՚անցնի մարմ... Լիոն կը բնակին. ընտանեկան ... Հրեայ մըն է. տասմնարդիկներուն ... բուն մասին հիացումով կը խօսի... մարդ եւ իբրեւ մասնագիտութեա... բարձէ տիրացած անձ. կ՚արտա... հոգիս մէջ շնորհակալ կ՚ըլլամ ... ցի մը ուղղուած այս ազնիւ ... տութեանց համար: Վաղը, միա... լեռ պիտի բարձրանանք. խախալո... բօտեր եմ բարձրութիւններ. երի... սարդ կեանքիս աւելի քան ... րը լերանց ամայութեան մէջ ... եմ, ղէնքի տակ: Այո, վաղը, ինծ ... մար յիշատակելի օր մը պիտի ըլլ... մոռանալի օր մը:

Ե.

Ահաւասիկ լեռներ: Ու միայն ... ցած է մարմինս, այլեւ հոգիս ... նաչ անտառներու խմբաւորում... տապարկին հոմերական խառնու... յէշեցնող ուժգնութեամբ, ... ապրումներէն ... եւ անդորրութեան տպաւորութիւ... այլ զգայնութիւնը յանձնուեց ... ներէ ծնունդ առնող գեղեցկագի... յուզականութեանց: Աէխա, ... խորութիւն մը, որուն մէջ, ... տակէն փախչող՝ քարերուն ... կ՚արձագանգէ մերթ զուարթ եւ ... կրկնազդակ, ձախիս լեռնագա... ուր Զուիցերիան ընդոծին կովերը ... րածին, իրենց պոչերը յալօրէն ... րծաւոր կողերուն: Կը քալեմ ... անջատուած Հրեաներուն խումբէն ... ճուղին, ուրկէ կը բարձրանամ, ... ուած կը թուի, մաքուր: Կը քալե... ուորական շրջանէս ինծ մառանդ...

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՁՈՒԱՆԻ ԿՏՈՐԸ

Դէպի Կոտերվիլ տանող բոլոր ճամբա-ներուն վրայէն, գիւղացիները, այր թէ կին, կը դիմէին քաղաք, որովհետեւ մեծ շուկայի օրն էր:

Այրերը կ՚ընթանային հանդարտ: Ի-րենց երկար սրունքները՝ որոնք հողի ծանր աշխատանքէն գրեթէ կորացած ու այլանդակուած էին, ամէն քայլափոխին կը ստիպէին զիրենք ծռել իրենց ձախ ու-սը եւ կքել հասակը: Այս բոլորը արդիւն-քըն էին դաշտերուն վրայ, ցորեն հնձե-լու պահուն, մանգաղին հարուածը ուժե-ղացնելու համար իրենց ոտքերուն վրայ հաստատ կենալու եւ պէտք եղած ուժը տանելու համար վատնուած ճիգին: Հա-գած էին կապոյտ շապիկներ, թանձր կտաւէ շինուած, ջնարակի փայլով մը օ-ծուն, օձիքները երիզաւորուած ճերմակ թելերով, իրենց ոսկրուտ եւ ուռած վի-զերուն շուրջ: Այսպէսով կը նմանէին դէպի օդը բարձրանալու պատրաստ ու-ռեցուած գնդակի մը... ուրկէ դուրս էին ելած գլուխ մը, երկու բազուկներ եւ եր-կու սրունքներ ...

Ոմանք կը քաշէին իրենց ետեւէն կով մը կամ հորթ մը՝ չուանի մը կապուած:

Կիները կուգային անասուններուն ետե-ւէն, բռնած ծառի ճիւղեր, որոնցմով կը հպէին կենդանիներու դունչերուն, անոնց քայլերը արագացնելու համար: Իրենց թեւերուն անցուցած էին լայն զամբիւղ-ներ, որոնց մէջ զետեղած էին հաւեր, բադեր ու սագեր:

Իրենց մարդերէն նուազ արագ էին ա-նոնց քայլերը, սակայն աւելի տոկուն, աւելի կորուկ ու աւելի չոր բնոյթ մը ունէր անոնց գնացքը:

Կոտերվիլի հրապարակին վրայ լեց-ուած էր ամբոխը, որ կը ներկայացնէր մարդոց եւ կենդանիներու խառնիճաղանճ մը:

Կենդանիներու եղջիւրները, հարուստ գիւղացիներու լայնեզր գլխարկները եւ իրենց կիներու պերճաշուք գլխանոցները այդ ամբոխի ծովուն մակերեսին վրայ կը ծփային:

Բարձրագոչ ձայներ, սուր ճիչեր, կեն-դանիներու բառաչներ կը կազմէին վայրի ժխոր մը, ուր երբեմն կը տիրապետէր յաղթանդամ ու զուարթ գիւղացիի մը կուրծքէն դուրս ժայթքած ծիծաղի գռ-հնչիւնը եւ կամ պատի մը կապուած կո-վու մը ահագնագորդ բառաչը:

Ջորս բոլորը ողողուած էր մարագի, կաթի եւ թրիքի, յարդի ու քրտինքի բոյրով, ուրկէ դուրս կուգար թթու հեշ-տանք մը, ե՛ւ մարդկային ե՛ւ անասնա-կան, որ յատուկ էր դաշտի մարդոց...

Վարպետ Հօշքօրն՝ Պրէօթէյէն հազիւ հասած էր Կոտերվիլ եւ կը յառաջանար դէպի հրապարակը, երբ յանկարծ նշմա-րեց գետինը ինկած չուանի կտոր մը.

Վարպետ Հօշքօրն խնայասէր էր, ինչպէս ճշմարիտ Նորմանտացի մը: Մը-տածեց թէ ինչ որ օգտակար կրնայ ըլ-լալ, կարելի է հաւաքել:

Եւ դժուարաւ ծռելով — վասնզի յօդա-ցաւէ կը տառապէր — առաւ գետնէն չը-ւանի բարակ կտորը եւ կը պատրաստուէր զայն խնամքով պլլել, երբ յանկարծ, դիմացը, իր խանութի դրանը վրայ նըշ-մարեց համեստագործ վարպետ Մալան-տէնը, որ զինքը կը դիտէր:

Ատենօք այս երկուքը իրարու հետ խն-դիր ունեցած ըլլալով եւ երկուքն ալ ո-խակալ նկարագիր ունենալով, դժտուած էին մնացած:

Վարպետ Հօշքօրն իր հակառակորդին կողմէ այդ վիճակին մէջ տեսնուած ըլ-լալուն համար ամօթ մը զգաց:

Շտապով իր գտած պահեց գործաշա-պիկին գրպանը, ապա դարձեալ ծռելով գետին, սկսաւ չորս կողմը փնտռել, իբր թէ բան մը կորսնցուցած ըլլար, բան մը, զոր չէր կրնար գտնել: Պահ մը ետք, վեր ելաւ, գլուխը ցցեց, սկսաւ յառաջանալ դէպի շուկան, մէջքը կքած՝ քանզի յօ-դացաւը կը տառապեցնէր զինքը:

Շուտով կորսուեցաւ ամբոխին ... իրարանցումի մէջ էր անհամբեր ... կարկութիւններուն պատճառով ... ցիները մանրակրկիտ կը քննէին ... կը շօշափէին զանոնք, կ՚երթային ... գային, եւ սակայն խաբուելու ... համակուած՝ չէին կրնար վճռակա... մը առնել, խուզարկու աչքերով ... տէին վաճառորդը, միշտ ջանալո... խարդախութիւնը վաճառորդին ... պակասը՝ կենդանիին ...

Կիները, իրենց ոտքերուն առջեւ ... զամբիւղները, դուրս էին հանած ... տեսակի հաւերը, որոնք ... ւաններով կապուած փռուած էին ... վրայ:

Առուտուրի ընթացքին, չոր ու ... անկարեկիր դէմքով, այս կիները ... իրենց առաջարկութիւնները, ... իրենց պահանջած գիներուն վրա... դրդուելի, եւ սակայն, երբ յաճա... գեղչ մը պահանջելէ ետք կը պատ... տուէր հեռանալու, անոր կ՚աղա...

— Համաձայն եմ, վարպետ ...

համաձայն եմ ... առէք ապրանք...

Տակաւ հրապարակը սկսաւ ամայա... երբ զերեկուան Անճելիւսը կը հն... նոնք որոնք շատ հեռուներէն ... գացին ճաշելու մօտակայ ճաշարան...

Կի ՏԸ ՄՈՓԱ...

(1 Շար.)

յեռացնացութեան մը բոլոր արհեստա-գիտութիւնը կիրարկելով խղճմտօրէն, ո-րուն ատաացի գործադրութեանը անհրա-ժեշտութիւնը կը զգամ մանաւանդ հիմա, երբ չկան այլեւս երիտասարդութեան կո-րովն ու խանդը: Կը բարձրանամ այծու-ղին, զոր չէ կարելի բաղդատել Պալ-պէկին, որ եւ է երկրի ամէնէնյառաջացած քանդակին հետ: Կը զգամ, որ բարձրու-թիւններուն գովութիւնները հետզհետէ կու առաջնորդեն չուրջս: Ահաւասիկ, ան-տառներէն եւ խորխորատներէն հասնող ուխերուն չունչը, որ ջուրի եւ Թաչող թե-ւի ասռ ունութեամբ կը խորասուզուին ներսիդիս, երակներս լեցնելով զանգակ-ներու եւ հոս ու հոն չես գիտեր ինչպէս անզգաստօրէն ծաղկող հազարումէկ ծաղ-հրաւէրներու բոյլերով: Մօ-տաւորապէս կը գտնուիմ այն կէտին, ուր ժամ մը առաջ իր Նուվէլ Հէլօյի հե-րոսը կը փիլիսոփայէր, ընկերակցու-թեամբ միւսինին: Կանակս տուած ժայ-ռին կը դիտեմ լեռները, ու լեռներէն վեր երկինքը, ապա հրճուալին կ'երեւա-կայեմ այս վերջիններս ալպաստրէ ձամ-բաներուն վրայ շրջագայող բոլորախաղա-ղութը Հոս, ամէն ինչ վեհութիւն է, արարչագործութեան չունչովը կենդանի: Ամէն ինչ ինծ կը խօսի կրօնական խոր-հրդապաշտութեան ոգիով, ոգիովը շուր-ջրս խաղացող բնութեան, որուն տարա-ծական հրաշափառութիւնը ինծ կը թուի բլլալ սեւանելի մէկ փոխնակը մեր խո-րաններէն բարձրացող խնկարկու չարա-կաններուն:

Կանգ կ'առնենք. այս վայրկեանիս, փառք Աստուծոյ, մեր 164 սանդխամեթր բարձրութիւն ունեցող Հասաւէն աւելի բարձր բարձրութիւն գոյութիւն չունի չուրջներնիս, որովհետեւ լերան ճիշդ կա-տարն ենք, ու ամէն կողմ անդունդ է, չըսելու ձորակներ, որոնց վրայ, հովե-րուն զրկին մէջ, կը յառաջանայ ծովը մառախուղ: Կը մտածեմ, հիմա որ լե-րան ամէնէն բարձր կէտին վրայ կը գտ-նուիմ, հիմա որ այս հսկայական հողի եւ ժայռի զանգուածը վերջապէս կը մնայ իմ ոտքիս տակ, արդեօք ան գես իրաւունք ունի՞ պահելու «Լեռ» ան-ուանակոչութիւնը ... : Մինչ անձնաւոր նմանօրինակ մտածմամբ արտաքոյ եւ մա-տանց եւ թերեւս ամանց կողմէ ընդունելի տեսակէտ – բմպելիներու, հինգ որսորդ-ներ կ'անցնին առջեւէս, իրենց ուսին նե-տած հրացանն ու այծեամը: Երեւնին ան-գամ չեմ նայիր այնքան զուհ կը թուին ի-րենց յաղթանակով. մեացուցեր են վեր-ջապէս ոտնորով իրենքզիրենք պաշտպա-նելու Դարող այս վայրերուն անուշիկ բնակիչները, ու հիմա ինքնագոհ եւ յաղ-թական՝ զանդաղաքայլ կ'իջնեն դաշտա-վայրը:

Կ'երթամ, կը տեղաւորուիմ քարեղէն նստարանին վրայ, դիտելու համար վեր-ջալոյսը: Ժայռին պարձեալ կրակի տակ է արեւուն սկաւառակը կը պեղէ անոր կերպարանքին մասը, ու ճառագայթները նետելով վեր, վար, աջ ու ձախ, չրջա-կայ բնութիւնը կ'ողողէ կարմրագոյն հե-ղեղով մը, որ իր առատութիւնը չափով մը սահմանափակելու համար՝ զայն կը հասցնէ դէպի Լեմանի լիճը, որուն է-վիանէն մինչեւ Վըվէ, Վիլնէօվէն մին-չեւ Ժընեւ – Շեյրոն տարածուող մակե-րեսը կը խայտայ լոյսին շլացուցիչ գե-ղեցկութեամբ: Իրենց կարգին, մերձա-կայ գագաթները կը շողշողան, մանաւանդ անոնց սառնապատ լանջքերը, ուր մայր վերջալոյսէն անջատուած մայրամուտիկ-ներ կ'ապրին ինքնիշխան եւ երջանիկ: Հետզհետէ կը ձերբազատուիմ մարդկայ-նութենէս, տարրալուծուելով հոյակապ համայնապատկերին մէջ: Երջանիկ եմ:

Ի՞նչ եղան Հրեաները. անոնք եւս վա-յելեցին ճամբորդութիւնը. գիտեցին վեր-ջալոյսը, վերջալոյսին մէջ չվերջացող երկինքին ու իր գեղեցկութեամբ միչտ ծայրէն վերսկսող Լեմանի լիճը, ու հի-մա, բռնած իրենց կնիկներուն ձեռքէն, կը պատրաստուին իջնել դաշտահովիտ, դէպի աղմկայարոյց բերանը Ձուրքայէն հասնող Թոնին, դէպի Վիլնէօվ, ու Վիլ-նէօվի ամէնէն հաճելի պանդոկներէն «Պայրըն» պանդոկը, ուր մեղի կը սպասէ անզգիացի րմբոստ բանաստեղծին մար-մարեայ կիսանդրին: Պիտի հասնին, ու պիտի խօսին հոսկէ հոնկէ իրենց հայադ-գի բարեկամին հետ, ու խելապատակնէն անգամ պիտի չանցընեն որ այս վերջինս արդէն կը մտածէ երթալ նստիլ գրամե-քենային առջեւ, շարադրելու համար իր օրական 3–4 էջերը: Այո, գրամեքենա-յին. դժոխքին դրան առջեւ ծալապատիկ նստելու պէս բան մը ....

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՄՐԱՊԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՉԱՅՔՈՎՍԿԻ ԵՒ ԻՐ ՆՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Լրացաւ ծննդեան 120րդ տարին ռուս դասական երաժշտութեան նշանաւոր ներ-կայացուցիչին Փիոթր Իլիչ Չայքովսկիի: Տարիները կը սահին կամ մոռացու-թեան քօղը կը նետեն արուեստի միջա-կութիւններուն վրայ, կամ կը խոշորցնեն մարդուն համեմատութիւնները՝ հասցը-նելով հսկաներու մակարդակին: «Փաթե-թիքաթ» հեղինակը չսահմանափակուելով իր հայրենիքին սահմաններուն մէջ, տի-րացաւ այնպիսի լայն ժողովրդականու-թեան մը, որ արեւմտեան մասնագիտա-կան հանդէսի մը վերջերս կատարած ու-սումնասիրութեան մէջ կը գրուէր Պէթ-հովընի աստիճանին վրայ:

Չայքովսկիի արուեստին համաշխար-հային հռչակ ստանալը պէտք է բացատ-րել մէկ կողմէ իր գործերուն դիւրամատ-չելի նկարագրով, իսկ միւս կողմէ իր հանճարին բազմակողմանի կիրարկումով երաժշտական տարբեր ձեւերուն մէջ: Արդարեւ աչքէ անցընելով անոր ստեղ-ծագործութեանց ցուցակը, դիւրութեամբ կրնաս նշմարել, որ Չայքովսկիի համար գոյութիւն չէ ունեցած սահման մը՝ հա-մանուագ երաժշտութեան եւ օփերայի, Լիտի եւ Բալէի, Քամերայի եւ Ցան-փանի երաժշտութեան միջեւ: Ան հաւա-սար վարպետութեամբ յօրինած է բոլոր տեսակներն ալ, գալիք սերունդին — եւ առաջին հերթին ռուս ազգային երաժշ-տութեան երիտասարդ դպրոցին – ձգելով ուսանելի, անկրկնելի նմոյշներ: Եթէ թուելու ըլլանք միայն «Մանֆրէտ» եւ «Փաթեթիքա» համանուագները, «Եւգէ-նի Օնեգին» եւ «Տամա տի Փիքէ» օփերա-ները, «Կարապներու լիճը» ու «Ընկոյզ կոտրողը» պալէները, «Ռոմէօ եւ Ճիւլ-լիէթթա», «Ֆրանչեսքա տա Ռիմինի» համանուագային քերթուածները եւ «1812» նախերգանքը, անոր գեղարուես-տական ժառանգութիւնը արդէն իսկ հա-մոզիչ պիտի ըլլար համաշխարհային ե-րաժշտութեան գանձին համար:

Չայքովսկի հիմը դրաւ ռուս երաժշտա-կան ողբերգութեան, ինչպէս Մուսորգսկի ռուս եպերական ժողովրդական երաժշ-տութեան: Հոգեբանութիւնը երաժշտու-թեան մէջ ընդհանրացնելու վարպետ, Փիոթր Իլիչ յաջողեցաւ «Տամա տի Փի-քէ»ի, «Եոլանտա»յի եւ աւելի նուազ չափով «Եւգինի Օնեգին»ի մէջ տալու մարդկային զգացումի հաղուադէպ ար-տայայտչութեան մը բովանդակութիւ-նը: Մեկնելով ձայնի կենդանի ելեւէջէ մը, այն ենթակայական ողբերգութենէն որ խմորուած է իր իւրայատուկ քնարա-կան հրայրքէն, Չայքովսկի ապագայ սե-րունդին թողուց իրապաշտ անհատնում ուժի էջեր: Ան յայտնաբերեց, զարմա-նալի նրբութեամբ մը, հոգեկան յու-զումները հերոսներու, որոնք կը թուէին, թէ կտրուած են առօրեայ կեանքէն, գիտ-նալով, անհաւատալի վարպետութեամբ մը անոնց մտածումները փոխադրել երա-ժշտական մակարդակի վրայ:

Դարձեալ Չայքովսկիի կը պատկանի ռուս դասական պալէն ստեղծած ըլլալու պատիւը: Անցեալ դարու կէսին, երգա-տկարակի մը վրայ, պարապրական փոքր սուիտ մը, «անտառին մէջ քնացող գե-ղեցկուհիին» հեղինակը կազմեց պարային բանաստեղծութիւն մը ինքնուրոյն ձե-ւով: Ան պարարուեստի երաժշտութեան շնորհեց սկզբնական դերը՝ կեանք տալ փիլիսոփայական, գեղարուեստական բարձր նշանակութեամբ մեծ նիւթերու:

Թէեւ Չայքովսկիի երաժշտութիւնը տարածուած է այսօր ամբողջ աշխարհի մէջ (անցեալին կարգ մը երաժշտագէտներ փորձեցին անջատել մայրենի հողէն), այնուամենայնիւ ան կը մնայ ռուս ոգիին հաւատարիմ արտայայտութիւնը: Ժողո-վրդական երաժշտութիւնը, զոր այնքան շատ սիրեց Չայքովսկին, կաղապարուե-ցաւ իր ամէնէն յաւակնոտ ձեւերուն մէջ, առանց խաթարելու անոր բոյրը, պարզութիւնը, բանաստեղծութիւնը: Չայքովսկիի գործին մէջ կայ ռուս ժողո-վրդական էութեան այնքան հնչուն ճո-խութիւնը, որ իւրաքանչիւր խազ կար-ծես թէ կ'արտայայտէ գինք ներշնչող զանգուածին յատկանշական հանճարը եւ ուժը:

Վ. ՔՈՉԱՆԵԱՆ

×

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

Ֆրանսական Ակադեմիան այս տարի իր գրականութեան մրցանակը (10.000 Ն. Ֆ.) յատկացուցած է Փարիզեան գրական եւ գեղարուեստական շրջանակներուն մէջ ծանօթ Տիկին Սիմոնի:

Արդարեւ, ութսունամեայ այս կինը, ներկայիս կը նկատուի փարիզեան ամէ-նէն յատկանշական դէմքը:

Նոր պսակաւորը ծնած է Փարիզ 1880-ին, քաղքենի դասէն հարուստ ընտանիքի մը ծոցին մէջ, որոնք ամուր կառչած էին իրենց աւանդութիւններուն:

Տիկին Սիմոն, հազիւ թարմատի պար-մանուհի մը, յանկարծ տարօրինակ ցան-կութիւն մը կ'ունենայ: Կը դիմէ Սալ-փէթրիէր հիւանդանոցի տնօրէնութեան եւ կ'առաջարկէ իր ծառայութիւնը նոյն հիւանդանոցի ջղային հիւանդներու սպա-սարկութեան մէջ:

Դեռատի օրիորդին այս քմահաճ վար-մունքը կը զարհուրեցնէ իր ծնողքը: Ա-նոնք իրենց դուկին այս վարմունքին մէջ կը տեսնեն նուաստացում մը պապենական աւանդութիւններուն եւ մանաւանդ իրենց քաղքենի-ազնուապետական դիրքին հան-դէպ:

Եւ կ'որոշեն առաջքն առնել «աղէտ»ին:

Երիտասարդուհին կը յանձնեն նոյն շրջանի անուանի դերասան լը Պարժիի հոգածութեան, որպէսզի ան իրենց աղ-ջնակին ուսուցանէ առողջութիւն:

Եւ արդարեւ, Սիմոն յառաջդիմութիւն-ներ կ'արձանագրէ այդ մարզին մէջ, կը դառնայ իր ուսուցչին սիրելի աշակեր-տուհին, այնքան սիրելի որ, բարի օր մըն ալ կ'ամուսնանայ Լը Պարժիի հետ եւ վերջնապէս կ'ընտրէ բեմական աս-պարէզը:

Այս անգամ «դայթակղութիւն»ը աւելի մեծ կ'ըլլայ եւ սակայն գրանք բանէն ան-ցած էր...»:

Երիտասարդ դերասանուհին շուտով կը տիրանայ մեծ համբաւի, մանաւանդ այն օրը, երբ Էտմոն Դոստանի կենդանինե-րու կեանքը պատկերացնող թատերակին՝ «Շանթէքլէր»ի մէջ առաջին անգամ ըլլա-լով կը ստեղծագործէ փասիանի մը (փէ-զան) դերը:

Եւ սակայն, բեմական ասպարէզին մէջ ձեռք բերած յաջողութիւնները հետզհետէ աւելի փոթորկայոյզ կը դարձնեն իր կեանքը: Ապահարզան մը կը քակէ զինք Լը Պարժիի կապող նարօտը եւ այնուհե-տեւ կ'ունենայ մէկէ աւելի ամուսիններ, որոնց շարքին՝ Քազիմիր Փերիէ, բա-նաստեղծ Ֆրանսուա Փորշէ եւայլն:

Անուանի թատերագիր Հանրի Պերնըշ-թայն Տիկին Սիմոնի համար կը գրէ մաս-նաւոր թատերգութիւններ, որոնց մէջ կատարած իր դերերով ամբողջ շրջան մը կը խանդավառէ հոծ բազմութիւններ եւ կը դառնայ ֆրանսական բեմերու լաւա-գոյն ողբերգակներէն մին:

Եւ ահա օր մը, կ'ընդգրկէ նաեւ գրա-կան ասպարէզը: 1930ին լոյս կը տեսնէ իր առաջին վէպը՝ «Խառնակութիւն»ը, որ իր ժամանակին կը դառնայ գրական շրջանակներու ուշադրութեան եւ դնա-հատանքին առարկայ:

Տիկին Սիմոն ամէնէն ազդեցիկ անդա-մըն էր «Ֆեմինա» գրական կոմիտէին: Արտակարգօրէն ուշիմ, սրամիտ եւ մա-նաւանդ պատրաստաբան, մտաւորական խորունկ պաշարի տէր, անկասկածօրէն անիկա կրնար դառնալ 40 անմահներէն մէկը, եթէ գեղեցիկ սեռին անդամները իրաւունք ունենային իրենց թեկնածու-թիւնը դնելու՝ անմահութեան ...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԿԵԱՆՔԸ
ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Է.

Ջանիկը — դա ես էի, եթէ աղջիկ ծն-ուած լինէի — կապոյտ աչքեր, սեւ յօն-քերով եւ սեւ թարթիչներով նկզակուար-ուած, սեւ մազերով եւ սպիտակ մոր-թով Ջանիկը — ահա գալրանում է մի րոպէ եւ քնքշանում յաջորդ րոպէում: Այսպէս լաւ էի հասկանում ես նրան: Ծատերի համար նա մի մութ առեղծուած էր, բայց նրա բնաւորութիւնը, մինչեւ անգամ նրա անիմաստ գործերը, ինձ հա-մար կարդացուած գրքի պէս էին: Այն գործերը, որոնք անիմաստ էին կոչւում, անգամ ես էի անիմաստ կոչում, ես ին-քս էլ կ'անէի այնպէս, ինչպէս Ջանիկն էր անում:

Ինչքան եմ յիշում քեզ, կապուտաչեայ իմ քոյր: Քեզ յիշելիս՝ իմ հոգին լցւ-ում է պատկերներով — յիշում եմ մեր պարտէզը, կտուրը, ծաղկոտ աքացիան, յիշում եմ այնտեղ դեղին տերեւները, որ քամին քշում, բերում էր մեր, դրան ա-ռաջ, յիշում եմ ձիւնի սպիտակ փաթիլ-ները, այդ ձիւնի մէջ քո ոտնատուտները, եւ յիշում եմ մօրս վերջին մայրու-թիւնը:

Քեզանով վերջացաւ, կապուտաչեայ իմ քոյր, նրա կուրծքի խայտանքը, ընդ-միշտ լռեց նրա քնարը: Դու եղար վեր-ջինը, որ ծծեցիր նրա կաթը, դու, մօրս վերջին մանուչակ, վերջին երգ, վերջին բերկրանք:

×

Բացի իմ քոյրերից, կային եւ ուրիշ աղջիկներ, որոնք աճում էին իմ մանկու-թեան հետ, որոնք ծաղկում ու վառւում էին իմ մանկութեան սփերի վրայ:

Դեռ եւս նրանց ամէն մէկի ճիչը թըր-թըռում է իմ ականջում, նրանց ամէն մէկի ժպիտը ծաղկում է իմ աչքերի ա-ռաջ: Նրանք գարուններ էին, որոնք վա-ռւում էին գարունների մէջ, նրանք ծա-ղիկներ էին, որոնք թառամում էին ծա-ղիկների գրկում:

Նրանցից մէկը Քրիստինէն էր, ալքա-գոյն, ինչպէս սառած մաքուր մեղրը. բայց նրան հանդիպելիս՝ շիկնում էր, այնքան շիկնում, որ ահա, կարծես, պէտք է վառուի: Փոքրիկ էր, լիքը, կը-լոր, սպիտակ ձեռներով, բայց էլի լիքը եւ փոսիկներով:

Մօտենում եմ, որ բռնեմ մազերից, փախչում է մեղմ ծիծաղելով: Նրա ծի-ծաղը մեծ սիմֆոնիայի մի բեկորն էր կարծես:

Վազում է Քրիստինէն պարտէզի կա-ծաններով, ինչպէս եղնիկն անտառում, բարձրանում տան վերեւի յարկը, բաց անում լուսամուտը, նայում ներքեւ ու ծիծաղում:

Քրիստինէն մի աստղ էր վար ընկած երկնքից եւ խռովրացած: —

— Վար եկուր:

— Չեմ գար, մազս կը քաշես:

— Եկուր, չեմ քաշեր:

Իջնում է նա պարտէզը: Ես հեռանում եմ դէպի պարտէզի թուփերը: Նա հետեւում է ինձ: Կանգ եմ առնում այն-տեղ, ուր ոչ ոք չի կարող նշմարել մեզ, մինչեւ անգամ երկնքից դիտողը:

Քրիստինէն կանգ է առնում թուփի մութ կանանչում: Կարծես մի անծանօթ ձեռք թուփերի մէջ մի կանթեղ վա-ռեց եւ անհետացաւ:

Մօտենում եմ:

Գլուխը կախում է:

Սիրտս պոկւում է, փախչում է վան-դակից դուրս: Բռնում եմ նրա մազերից,

— Քաշի՞մ:

— Քաշէ, — շշնջում է Քրիստինէն:

— Ես քու մազերդ չեմ քաշեր, — ա-սում եմ եւ մօտեցնում եմ շրթունքներս:

Այդ մազերի բուրումը պարտէզի բոլոր ծաղիկների բաժակներից էր հաւաքել:

Երբ բռնում եմ նրա ձեռքը, աչքերը բոցավառւում են:

Էլի փախչում է:

Ոչ մի կանթեղ թուփերի մութ կա-նանչում:

Խռովրացած եւ երկնքից վար ընկած աստղ, Քրիստինէ, ես քեզ յիշում եմ:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

մաս չէն կազմեր կոմիտէին որ առաջ յի֊սուն անդամներէ կը բաղկանար ։

Կոմիտէն ներկայիս քննելու վրայ է Բարձրագոյն Ատեանի եւ քննիչ յանձնա֊խումբի դատական օրինագիծը որուն հի֊ման վրայ պիտի դատուին նախկին վար֊չակարգին պատասխանատուները ։

Ազգային Միութեան կոմիտէի անդամ֊ները Թուրքիոյ կարեւոր քաղաքները այ֊ցելելու նպատակ ունին, յայտարարած է բանակին բանբերը։ Հաւանական է որ զօրավար Կիւրսէլ Պոլիս այցելէ մօտերս։

Ամերիկացի լրագրողի մը պատասխա֊նելով հազարապետ Հիւման Էսին յայտա֊րարած է թէ Թուրք իշխանութիւնները ամերիկեան կառավարութեան եւ ՄԱԿին հետ համախորհուրդ որոշած են կրճատել Քորէայի Թրքական ուժերը ։

Եաւը Ատա աքսորուած դեմոկրատ նախկին երեսփոխան մը՝ Թուսիլ Սայլավ յանկարծամահ եղած է, սրտի տագնա֊պէ ։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Մարոքի Հայ գաղութէն	Ն. Ֆ. 3000
Գորտոյի գաղութէն «Մայիս 28»ի հանդէսի առթիւ	265
Ս. Թորոսեանէ, Միւնիխ	50
Ոմն, Իսի լի Մուլինօ	50
Ոսկեան Ղուկասեան, Իսի	10
Ոմն, Անիէռ	40
Նախորդ գումար	1700
Ընդհ. գումար	5115

×

Հայ Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնա֊խումբը ստացած է հետեւեալ նամակը ։

Քազապլանքա, 14 Յունիս, 1960

Սիրելի հայրենակիցներ,

Մարոքահայ գաղութը մասնաւոր գո֊հունակութեամբ կ'ողջունէ ձեր տուած որոշումը ողբացեալ Սողոմոն Թէհլիրեա֊նի անմոռանալի յիշատակը յաւերժացնող Ակումբ – Ընթերցարանի վերաբերմամբ։ Եւ այդ առթիւ ձեր տրամադրութեան տակ կը դնէ 300.000 հին Ֆրանք ։

Շուտով կը ղրկենք նուիրատուներու ցանկն ու գումարը ։

ՄԱՐՈՔԱՀԱՅ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տէր եւ Տիկին Պետրոս եւ Գեղանուշ Պետրոսեան ի նպաստ «Սո֊ղոմոն Թէհլիրեան» սրահին կը նուիրեն քսան Ն. Ֆ., իրենց սիրեցեալ մեծ–մօր՝ Մարիամ Գասպարեանի եւ հօր՝ Յովակիմ Մելքոնեանի յիշատակին ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համաշխարհանձնալի Հայր. Միութեան Լիոնի եւ Մարսէյլի քոյր մասնաճիւղերը իրենց խոր ցաւակցութիւնները կը յայտ֊նեն իրենց ամերիկաբնակ հայրենակիցնե֊րուն՝ Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մարտոյ֊եանի, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Մարտոյ֊եանի, Պ. Յակոբ Մարտոյեանի եւ զա֊ւակներուն, Տէր եւ Տիկին Գարեգին Մարտոյեանի (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Մա֊նուկ Մարտոյեանի (Մարսէյլ), որոնք դժբախտութիւնն ունեցան կորսնցնելու իրենց սիրեցեալ եղբայրը՝ Անդրանիկ Մարտոյեան (Ամերիկա)։ Ողբացեալը բնիկ Զարսանճաղցի Խուչինա Մէզրէ գիւղացի էր։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շը֊նորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան.— Պ. Պ. Միշէլ Զավուշեանէ քսան Ն. Ֆ., Յարութիւն Խազնէճեանէ տասը Ն. Ֆ., Մագսուտ Զաքարեանէ քսան Ն. Ֆ., Միսքճեանէ երեսուն Ն. Ֆ.։

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Գլտիկներու առաջին խումբին արձա֊նագրութիւնները փակուած են։ Սակա֊ւաթիւ տեղեր միայն մնացած են Օգոս֊տոսի համար։

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13–14 եւ 18–20։ Ասկէ դուրս ժամադրութեամբ, հեռախօսթուիւէն 27.35։ 5 Րիւ Մէյրան։

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մաս֊նաճիւղերուն ։

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր ընթերցողներուն արձակուրդի ա֊միսները, արձակուրդի շրջան է [illegible] թերթին առաքումով զբաղող մեր պաշ֊տօնեաներուն համար՝ որոնց կարգու բացակայութիւնը զգալի կերպով կը դժ֊ուարացնէ մնացողներուն առօրեայ աշ֊խատանքը ։

Կը խնդրենք մեր ազնիւ բաժանորդնե֊րէն որ, արձակուրդի առժամեայ հասցէի փոփոխութեան համար, նախընտրաբար հանին դիմել որեւէ թղթատարական գը֊րասենեակ ։

Ընթացիկ եւ ընկալեալ պարզ գործո֊ղութիւն մըն է, որուն գործադրութեան համար պէտք է լեցնել տեղւոյն վրայ տը֊րամադրելի՝ հետեւեալ խորագիրով դե֊ղին թուղթը .—

Formulaire No 755-A — ORDRE DE RÉEXPÉDITION

(Changement d'adresse temporaire)

Կանխաւ շնորհակալութիւն մեր բաժա֊նորդներուն որ պիտի ուզեն այդ ձեւով դիւրացնել մեր գործը ։

Բացառաբար մեր խնդրանքը գործա֊դրելու անկարելիութեան մէջ գտնուող բաժանորդներուն համար, հասցէի փո֊փոխութեան ծախքն է՝ 2.50 Ն. Ֆ., կանխաւ վճարելի ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնա֊ճիւղի երկսեռ երիտասարդներու թատե֊րական խումբը՝ ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ սիրուած դերասան ԹՐԱԳՕՇԻ՝ կը ներկայացնէ

«ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐԸ»

Վիէնի մէջ, 19 Յունիս, Կիրակի կէս֊օրէ ետք ժամը 2.30ին Սալ տ'Էքսփէրնա֊յի մէջ։

Վալանս.— 25 Յունիս Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Թէաթրը Մունիսիփալի մէջ։

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգային֊ները ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղի հովանաւորած դպրոցին, տարեվերջի քննութիւնները՝ Յունիս 26ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9–12։

Աշակերտներու մէկ տարուան աշխա֊տանքը քաջալերելու համար, սիրով կը հրաւիրուին տեղւոյս կազմակերպու֊թիւններու ներկայացուցիչները, դպրո֊ցին օժանդակ անդամներն ու փափաքող ծնողքները ։

×

Աշակերտներու մրցանակաբաշխու֊թեան բացօդեայ հանդէսը տեղի կ'ունե֊նայ Յուլիս երեքին։ Անձրեւի պարագա֊յին Յուլիս 10ի կիրակին ։

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

■

Փարիզի եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած հինգշաբթի օրուան դա֊սընթացքներուն ։

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Ալֆորվիլ.— Շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Ալֆորվիլի Կրթ. մարմնոյ կողմէ ։

Տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Րիւ Վոլթէր ։

Երգ, արտասանութիւն, պար ղեկավա֊րութեամբ ուսուցչական կազմին ։

Պ. Քաղաքապետը ներկայ պիտի ըլլայ։

Պանեէօ Քաշան.— 3 Յուլիս, Կիրակի օր ժամը 2.30ին, Քաշանի քաղաքապե֊տարանի սրահին մէջ։

Տեղւոյն Կրթ. Մարմնոյն կողմէ ։

Կը նախագահէ Պ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ

Խմբերգ, պար, մեներգ, արտասանու֊թիւն եւ հաճելի անակնկալներ, ղեկավա֊րութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Պալըգ֊եանի ։

Մեթրօ Քաշան ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուր֊բաթ իրիկուն ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ ։

Դասախօս՝ Պ. ՅՈՎՆԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ՝ Շէյքսփիր եւ Թուրքերը այժմէական նիւ֊թին շուրջ ։

Մուտքը ազատ է ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ

ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ։

Ծախքերու մասնակցութիւն 2.50 Ն.Ֆ. ։

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէն֊սի Փավիյեօն ։

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ
Լը Փէք

Բացուած են արձանագրութիւնները

1960-1961

Ուսումնական տարեշրջանին համար։

Տասը տարեկանէն սկսեալ երկրորդա֊կան վարժարանի որեւէ դասարանի ու֊սանող աշակերտ կ'ընդունուի։ Ուսման ծրագիրն է դասական ընթացք (Թուր քը֊լասիք) ։

Որ եւ է լուսաբանութեան համար դի֊մել, գրաւոր կամ հեռաձայնով, վարժա֊րանի տեսչութեան ։

ÉCOLE APOSTOLIQUE
3, Ave. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. : 963 0172

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Անտիյիի ծերանոցին համար օգնական խոհարար մը կամ խոհարարուհի մը ։ Դիմել Ազգատախնամի գրասենեակը, 32 Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. – Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէն. Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի (26 Յունիս), կէսօրէ ետք ժամը 4.30ին հայկական ձայնաւոր պատա֊րագ պիտի մատուցուի Փարիզի

NOTRE DAME

Մայր Եկեղեցիին մէջ։

ԾԱԽՈՒ Է

Ալֆորվիլի մէջ, խանութ մը, երկու սենեակ, խոհանոց, նորոգուած.

Pour commerce confection en tous genres.

Tissus, bonneterie

BAIL SEPT ANS

Տարեկան վարձք՝ 600 Ն. Ֆ.

Գին՝ 14.000 Ն. Ֆ.։

Այցելութիւն տեղւոյն վրայ կամ հեռա֊ձայնել.—

ENT. 27-89

10 bis, Rue Etienne Dolet, ALFORTVILLE

Կամ գրել՝

Karadjian

3, Rue de la Perche, ALFORTVILLE

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տիկին մը կրթական հաստատութեան մը տնական գործերու կամ խոհարարու֊թեան համար։ Դիմել՝

3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. & O.)

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր. ,վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 21 ՅՈՒՆԻՍ — MARDI 21 JUIN 1960

... ՏԱՐԻ — ԹԻՒ ...29 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4630

...ՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒ ՉԱՓ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ԿՇԻՌ

...ալիլ 25ի կոնդակը կարեւոր յառաջ–...ութիւն մը արձանագրելով հանդերձ–...մի Հմայնութեան ճանաչումը՝ չէ ...ած տակաւին ձերբազատուիլ կարգ մը ...ական կարծիքներէ ։

...նձնաւորութեան ձգտումը կարմիր գի–... մը պէս աչքի կը զարնէ բնագրին մէջ, ...ուն վար ։

...ծիածնի Մայր Աթոռին «նախամե–...րող ըլլալը ոչ ոք կը ժխտէ ։ Վեհ. Զա–... Ա. 1956 Փետրուար 20ին իր ընտրու–...թիւն անմիջապէս վերջ հանդիսաւորա–...ու առաւել այդ կէտը։ Սփիւռքի մա–...ոյն ալ անխախտ ո՛չ մէկ վէճի առարկայ ...արձուցած է զայն ։

...ակայն տեղի անտեղի ամէն առթիւ ...րկնել այդ պարագան՝ պնդելով ծի–...ակիդ է ։

...ամանակ աններելի է խեղաթիւրել ...պատմութիւնը ։

...ոնդակը կը շեշտէ .

«Մենք մէկ ազգ ենք եւ մէկ եկեղեցի, ...մէկ հաւատք ունինք՝ Փրկչի Իջման ...ով տեղով, Ամենայն Հայոց Ս. Էջ–...միածնով, որ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի օ–...րէն մինչեւ մեր օրերը եղած է ու կը ...այ աստուածադիր միակ Գլուխը Հա–...ստանեայց եկեղեցւոյ եւ հոգեւոր գե–...րագոյն իշխանութիւնը մեր եկեղեցւոյ ...ժողովուրդին եւ համայն հայ հա–...ւատացեալ ժողովուրդի» ։

...ուրախ մնալ, որ Էջմիածինը «Ս. Գր–...իգոր Լուսաւորչի օրերէն մինչեւ մեր օ–...րերը եղած է ու կը մնայ աստուածադիր ...ոն գլուխը Հայաստանեայց եկեղեց–...ւոյ» ։

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը շատ լաւ ...գիտէ թէ «Ս. Գրիգոր Լուսաւորչէն եւ ...լուսաւորչեան տան առաջին աթոռանիս–...տն եղաւ Վաղարշապատ (Ս. Էջմիածին) ...–485. Իսկ յետոյ՝ Դուին 485էն, Զո–...րոփոր եւ Արթամար 927էն, Արգինա ...էն, Անի 992էն, Թաւբլուր 1062էն, ...ամին (Թոմարզա) 1072էն, Ծովք–...եակ 1116էն, Հռոմկլա 1149էն, Սիս ...էն մինչեւ 1441» (Տես «Պատմութիւն ...կաթողիկոսաց Կիլիկիոյ», Բաբգէն Ա., ...)։

...րեմն 485էն մինչեւ 1441 ամբողջ 956 ...արի, գրեթէ տասը դար Ս. Էջմիածինն ...է հաստատուած է Մայր Աթոռը՝ ...ուղաքական պատճառներով ։

...նան քաղաքական նկատումներով է, ... բոլշեւիզմեան եկեղեցական մը ...ին կ'առաջարկէր արտասահմանի ...ները անջատել Էջմիածինէն եւ կապել ... Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ... Գահոյ պատրիարքութեան (ապակեդ–...րոնացում), իսկ Էջմիածինը վերապահել ...որդային Միութեան Թեմերուն ։

...նա սրամաբանական էր այդ առա–...րկը, հիմնուորուած հազարամեայ ...աւանդութիւններու վրայ։ Կրօնքը ազատ ... խորհրդային երկիրներու մէջ։ Եկե.–...ղեցին կը ծառայէր պարզապէս իբրեւ ...պետական իշխանութեան ձեռքը՝ արտասահմանի ...հայ համայնքին վերահսկողութեան ... Նպատակ վարելու համար ։

...նոյն նպատակն է այսօր ալ։ Ամենայն ...Հայոց Կաթողիկոսն ու Մայր Աթոռ ...ութիւնները «Էջմիածին»ը արտածելի ...ապրանքներ են. Երկրին մէջ փարկ եւ ...ուշադիր չունին։ Սփիւռքի Հայութեան ...վերաբերեալ եւ բարեկարգական ...կարգադրութիւնները յօդուած բոլշեւիզմի շահա–...տալու նպատակով է, որ պատրիարք–...ները արտասահման կը ղրկուի Կաթողի–...կոսը։

...Վազգէն Ա. «Միրոյ եւ Միու–...թեան» կոչ կ'ուղղէ նաեւ «Անթիլիասի ...Աթոռակալին՝ Զարեհ սիրեցեալ ...եղբօր»։

...ակայն նախ քան այդ կոչը, ո՞ր անդի

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖԵՐԱԹ ԱՊՊԱՍ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՅ

ԱԶԱՏԱԳՐ. ՃԱԿԱՏԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑ՝ « ԱՅՈ ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ... »

Երկուշաբթի առտու ժամը 10ին, Թու–նուզի մէջ «Ալժերիոյ Հանրապետու–թեան առժամեայ կառավարութիւնը» մամուլին յանձնեց յեկոյց մը իբրեւ պա–տասխան Զօր. տը Կոլի Յունիս 14ի ճա–ռին ։

Զեկոյցը կարդաց Ֆերաթ Ապպաս ։

Զեկոյցին մէջ Ալժերիոյ ըմբոստական շարժումին ղեկավարները կը յայտնեն թէ ուրախ են որ տը Կոլ քանիցս ճանչցաւ Ալժերիոյ ժողովուրդին իրաւունքը ինք–նորոշման ։ Ալժերական Ալժերիոյ համար վերջին խօսքը կը պատկանի Ալժերիոյ ժողովուրդին։ Գլխաւոր կէտը ապահովե–լըն է հանրաքուէին օրինաւորութիւնը եւ ազատութիւնը։ «Ալժ. կառավարութիւ–նը» վստահ է որ ինքնորոշման հանրա–քուէն եթէ անկեղծ ըլլայ, անոր արդիւն–քը պիտի ըլլայ՝ անկախութիւն։ Հաստա–տելով հանդերձ թէ տը Կոլ յառաջդիմու–թիւն ըրած է ալժերական կառավարու–թիւնը կ'ըսէ թէ տակաւին հեռու է իր տեսակէտէն։ Այսուհանդերձ եւ ցոյց տա–լու համար իրենց բարի կամեցողութիւ–նը, «Ալժ. առժամեայ կառավարութիւնը» կ'որոշէ պատուիրակութիւն մը ղրկել Փարիզ խօսելու համար տը Կոլին հետ ։ Պատուիրակութիւնը պիտի գլխաւորէ Ֆերաթ Ապպաս։ Այս տեսակցութեան համար մէկը նշանակուած է որ Փարիզի մէջ կարգադրէ բոլոր ձեւականութիւննե–րը ։

Ցարդ ոչ մէկ արձագանգ կայ բայց դե–կոյցին հրապարակումէն առաջ իսկ Ալ–ժէի մէջ կը յայտարարուէր թէ եթէ Ֆե–րաթ Ապպաս Փարիզ երթայ ընդհանուր գործադուլ պիտի ըլլայ ։

× Յունիս 18ի առթիւ Օրանի մէջ տը Կոլի դէմ ցոյցեր եղած են, ժողովուրդը փորձած է խանգարել 1940 Յունիս 18ի կոչին ընթերցումը ։

× Ժամը 16ին Երկուշաբթի «Ալժ. կա–ռավարութիւնը» ճառ մը պիտի կարդայ ուղղուած Ալժերիոյ ժողովուրդին ։

×

ՖՐԱՆՍԱՅԻ հետ համաձայնաբար Մա–լի (Սենեկալ եւ Սուտան) անկախ պետու–թիւն դարձաւ երկուշաբթի օր ։ Պիտի շարունակէ հասարակապետութեան մաս կազմել ։

ՔԷՄՈՅԻ կղզեխումբին վրայ 174.754 ռումբեր արձակուած են վերջին քանի մը օրուան ընթացքին ։ Հաւաքուած երկա–թի կտորներէն 75.000 տոլարի շահ կը նախատեսուի ։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

կ'ունենայ անուղղակի կերպով, մամուլի խողովակով, Ամենայն Հայոց Հայրապե–տը քաջութիւնը պէտք է ունենար պաշ–տօնապէս ճանչնալու իր «սիրեցեալ Զա–րեհ Եղբօր» օրինական ընտրութիւնը իբ–րեւ կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ։

Ինչո՞ւ չորսուկէս տարի վերջ ալ դեռ կը յամառի եւ չի բարեհաճիր հանդի–սաւորապէս ճանչնալու եւ շնորհաւորե–լու զայն, մինչ անըմբռնելի փութկոտու–թիւն մը ցոյց կուտայ վաւերացնելու եւ հեռագրով պաշտօնապէս շնորհաւորելու Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանի ընտրութիւնը՝ իբրեւ Պատրիարք Երուսաղէմի Ս. Յա–կոբեանց Աթոռին ...

Ինչո՞ւ այս երկու չափն ու երկու կը–շիռը ։

Ի՞նչ զաղտնիք է ծածկուած այս « փութկոտութեան » ետեւ ։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

•

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ Հ. Յ. Դ. ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԸ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

Վերջին պահուն Պէյրութէն ստացանք հետեւեալ հեռագիրը. —

« Փառաւոր յաղթանակ, Տէր Գալուստ–եան, Խաչիկ Պապիկեան, Սուրէն Խանա–միրեան ընտրուած »։

«Ազդակ»

Ֆրանսական ձայնասփիւռը կը հաղոր–դէ որ Կիրակի օր միջադէպեր տեղի ու–նեցած են Հայկ. Թաղերու մէջ եւ մէկ Հայ սպաննուած է։ Այս մասին ցարդ ոչ մէկ տեղեկութիւն ունինք ։

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ

ՃԱՓՈՆ – ԱՄԵՐԻԿԱ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ

Շաբաթ կէս գիշերին, Ճափոնի վար.–չապետը՝ Քիշի ճակատամարտը շահե–ցաւ։ Արդարեւ Ճափոն –Ամերիկա զին–ուորական եւ իրերօգնութեան դաշնա–գիրը ի զօրու դարձաւ սահմանադրու–թեան այն տրամադրութեամբ թէ Ազգա–յին Ժողովին կողմէ վաւերացուած որեւէ դաշնագիր ի զօրու կը դառնայ ինքնաբե–րաբար եթէ Ծերակոյտը թեր կամ դէմ չարտայայտուի, առաւելագոյնը մինչեւ մէկ ամիս ։

Շաբաթ ժամը 0.18ին, ճիշդ երեսուն օր կ'ըլլար։

Դաշնագրին հիման վրայ Մ. Նահանգ–ները իրաւունք պիտի ունենան զինուորա–կան կայաններ հաստատելու եւ պահելու 10 տարի։

Ճափոն իր կարգին պիտի ստանայ տն–տեսական եւ առեւտրական նպաստներ ։

Դաշնագրի վաւերացումով սակայն կա–ցութիւնը չի հանդարտիր ։ Ընդդիմա–դիրները որոշած են չճանչնալ դաշնագի–րը ու այս իմաստով յայտարարութիւն մըն ալ ըրած են ։ Միւս կողմէ ձախա–կողմեան տարրերը կը շարունակեն իրենց ցոյցերը ու կը թուի թէ վճռած են տա–պալել կառավարութիւնը։ Կը պահանջեն որ Քիշի հրաժարի կամ «Հարա – Քիրի» ըլլայ։ Նախագահ Տուայթ Այզընհա–ուըր հերոսի պէս ընդունուած է Թայփէի (Ֆորմոզա) մէջ։ Արդարեւ կէս միլիոնէն աւելի բազմութիւն մը խանդավառ եւ համակրական ցոյցերով դիմաւորած է Այքը։ Նախագահ Զան-Քայ Չէք շնորհա–կալութիւն յայտնած է Մ. Նահանգնե–րուն եւ Այզընհաուըրին այն օգնութեան համար զոր Ամերիկա ազգայնական Չի–նաստանի ընծայած է տարիներէ ի վեր ։

Այս առթիւ ազգայնական Չինաստանի ղեկավարը յայտարարած է, թէ համոզ–ուած է որ «մայր երկրի մէջ ժողովուրդը ըմբոստանայ իրեն վիճակուած ծանր պայմաններուն եւ ճնշումին դէմ»։

Նախագահական պալատին մէջ Այզըն–հաուըր յայտարարած է.— «ՄԱԿի մէջ զօրավիգ պիտի կանգնինք Ազգ. Չինաս–տանի հանրապետութեան որպէս օրինա–ւոր ներկայացուցիչը Չինաստանի ։ Իբ–րեւ հին քաղաքակրթութեան տէր, ազատ Չինաստանը կրնայ կարեւոր դեր խաղալ մարդկային ապագայ քաղաքակրթու–թեան մէջ ։

Սէուլի մէջ (Հարաւային Քորէա) Այքը դիմաւորողներու թիւը եղած է, մէկ մի–լիոն ։

Վարչապետ Հիւն Չիանկ ճառ խօսելով շեշտած է թէ առանց Մ. Նահանգներու օգնութեան «ներկայիս երկաթէ վարա–գոյրին ետին պիտի ապրէինք »։

Խօսակցութիւններ տեղի ունեցած են Ամերիկայի նախագահին եւ Հար. Քո–րէայի վարչապետին միջեւ ։

Օքինաւայի մէջ 30.000 հոգի Այզընհա–ուըրը դիմաւորած են։ « Այք երկիրդ գնայ» եւ «վերստին Ճափոնի կ'ուզենք կցուիլ» պաստառներ եղած են ։

Օքինաւա ներկայիս ամերիկեան իշխա–նութիւններու կողմէ կը կառավարուի Նախապէս Ճափոնի կը պատկանէր ։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կիրակի օր տեղի ունեցան Պէյրութի ա–ռաջին շրջանի ընտրութիւնները ։ Յիշենք որ Փաղանգականներու ցանկին վրայ կը ներկայանային Հ. Յ. Դ. թեկնածուները՝ Խաչիկ Պապիկեան, Մովսէս Տէր Գա–լուստեան եւ Սուրէն Խանամիրեան ։ Կա–թողիկէ թեկնածուն է Ժոզէֆ Զաատը ։ Ժողովուրդի ցանկը կը գլխաւորէ փա–ղանգական (Ֆալանժիստ) պարագլուխ Փիէր Ճէմայէլ։

Փիէր Էտտէ կը գլխաւորէ հակառա–կորդ ցանկը որուն հայ թեկնածուներն են՝ Հրաչ Շամլեան, Վազգէն Գազալ–եան, Էմիլ Իսքէնտէրեան եւ Նուպար Թուրսարգիսեան ։

Պէյրութի մամուլէն կը տեղեկանանք սակայն թէ նախորդ կիրակիի ընտրու–թիւնները՝ դուռ բացած են ծանր վիճա–բանութեանց ։ Յիշենք որ ընտրուած հայ երեսփոխանն էր Վարդգէս Շամլեան (փա–ղանգական – Հ. Յ. Դ.) ստացած էր 17.123, Քամիլ Շամունի ցանկին վրայ ներկայացած էր Պ. Տիգրան Թոսպաթ եւ չէր ընտրուած ստանալով 15.282 ձայն ։

Այգի եւ Լը Սուարի, տէր եւ տնօրէնը Տ. Թոսպաթ ծանր յարձակումներ կ'ընէ իշխանութեանց վրայ որոնք թոյլ տուած են «Գուրճ Համուտի խաբեբայութիւնը »։ Նախկին երեսփոխանը դիտել կուտայ թէ ընտրութենէն երեք օր առաջ բացատրած է Ներքին նախարարին թէ ինչ կը պատ–րաստուի։ Ըստ Պ. Թոսպաթի 2300է ա–ւելի «կեղծուած» քուէներ կան ։ Այս խնդրին շուրջ դիրք բռնած են նաեւ լի–բանանեան թերթերը։ Ազդակ իր կարգին «յերիւրուած դիտումնաւոր սուտեր» կը նկատէ ըսուածները եւ «ինչպէս կը պա–տանցեն...» խմբագրականով մը կը ծան–րանայ Գուրճ – Համուտի քուէարկու–թեանց օրինաւորութեան վրայ ։

Պ. ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Խմբագրատուն այցելեց մեր մեծանուն աշխատակիցը Պ. Վահան Փորթուգալ–եան, նախագահ Ֆրանսական վերաքննիչ ատեանի, որ հաստատուած է Էքս – Ան–Փրովանս, որդին հանրածանօթ ազգային գործիչ եւ հրապարակագիր Մկրտիչ Փորթուգալեանի ։

Քառորդ ժամու խօսակցութիւն մը բա–ւական եղաւ հաստատելու թէ ի՛նչքան հարուստ է յուշերով, որոնք կը վերաբե–րին մեր ժամանակակից պատմութեան ։ Այդ պատմութենէն յաճախ «Յառաջ»ի կուտայ դրուագներ, որոնք վաւերական վկայութիւններ են, ժամանակակից մեր պատմութեան համար ատաղձներ։ Մեծ իրաւագէտը, այս առթիւ, դիտել տուաւ թէ հայերէն թերթերը չեն գիտեր կամ չեն ուզեր յարգել մամուլի օրէնքը, — ինք երբ յօդուած մը կը գրէ «Յառաջ»ի մէջ, կը փափաքի որ արտատպումներու ժամանակ յիշատակուի առաջին հրատա–րակող թերթին անունը, ամենայն թեր–թերու աշխատակիցի հանգամանք չտըլ–ուելու համար իրեն ։

ՊԱՇՏԵԼԻ ԳՐԱԲԱՐԸ

(Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 1600ԱՄԵԱԿԻՆ)

Բ.

Լեզուագիտութեան բառամթերքով՝ մեռած լեզուներ կը կոչուին հին յունարէնը, լատիներէնը, մեր գրաբարը. բայց, մեռած՝ չի նշանակեր փճացած, քայքայուած, ոչնչացած, աւելի իրապաշտօրէն՝ հոտած լեզու. անյաջող է այդ բացատրութիւնը. եւ հակառակ այս յորջորջումին՝ եւրոպական միջնակարգ վարժարաններու մէջ, մանաւանդ դասական լիկէօններու մէջ՝ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի լատիներէնի եւ հին յունարէնի ուսուցումին, եւ այդ լեզուները կը կոչուին, ճիշդ այդ պատճառով, դասական լեզուներ. այն է՝ դպրոցի մէջ, դասի ժամանակ միայն աւանդուած լեզուներ, որոնք խօսակցութեան մէջ չեն գործածուիր: Մասնագէտները վկայակից են թէ արդի լեզուները միշտ պէտք ունին կենսատու կաթը ծծելու իրենց մայր լեզուէն. ու որքան ալ այս նոր արդի լեզուները հասնին ինքնուրոյն կատարելութեան, չեն կրնար խզել այն զօրաւոր զօդը՝ որ կայ մօր եւ զաւակին միջեւ. մանաւանդ թէ այնքան աւելի խոր ու մտերմաբանեալ կը դառնայ արդի լեզուի տիրապետումը, որքան կը խորասուզուինք անոր դասական շրջանի ուսումնասիրութեան մէջ: Պարզապէս օրինակ մը թուելու համար. որքան կը դիւրանայ Ֆրանսերէն ուղղագրութիւնը, երբ մարդ բաւականաչափ տեղեկութիւն ունի հին յունարէնի, մանաւանդ յունարէնէն՝ լատիներէնի ճամբով՝ Ֆրանսերէնի փոխանցուած բազմաթիւ բառերու :

Այսպէս մեր ալ գրաբարին ուսումնասիրութիւնը կարեւոր է եւ անհրաժեշտ մեր աշխարհաբարի զարգացման համար:

Ա.— Գրաբարի հմտութիւնը անհրաժեշտ է, նախ, մշակութային տեսակէտով. Ի՞նչպէս պիտի ծանօթանանք մեր հին գրականութեան, առանց գրաբարի. այո, ճիշդ է՝ թէ կան թարգմանութիւններ եւ պէտք է որ դարձ տրուի այդ ուղղութեամբ. Եղնիկ, Կորիւն, Փաւստոս, Եղիշէ, Խորենացի, Նարեկացի, այսօր աշխարհաբարի վերածուած են. բայց այստեղ կանգ կ'առնէ թարգմանական գրականութիւնը. դեռ ինչքան գանձեր կը մընան թաքուն: Առէք մեր օրերու Հ. Ալիշանը. ան ծանօթ է հայ համայնքին իր աշխարհաբար ոտանաւորներով. իսկական Հ. Ալիշանը, մեծ բանաստեղծը ծածկուած է իր բուն գրաբար քերթուածներուն մէջ, որոնք այժմ, աւաղ, շատ քիչերու միայն մերձենալի են: Միւս կողմէ, եւ հարկ չկայ այստեղ ծանրանալ, թարգմանութիւնն ալ երբեք չի կըրնար իր վսեմութեան եւ հարազատ գեղեցկութեան մէջ ներկայացնել իսկական բնագիրը. ատոր համար է որ եւրոպացի շատ գրագէտներ կը նախընտրեն բնագրին մէջ կարդալ իւրաքանչիւր հեղինակ :

Այսպէս, գրաբարի թերին՝ մեր մէջ կը ծնի երկրորդ թերութիւն մը. մեր նախնեաց հոգին, մտայնութիւնը, հոգեբանութիւնը մեզի կը մնան յաճախ անծանօթ, անհասկանալի գրքերու մէջ անթեղուած : Անկեղծօրէն կրնանք խոստովանիլ թէ ոեւէ եւրոպացի գրագէտ աւելի կը ճանչնայ իր դասական հեղինակները, քան մեր գրագէտները՝ իրենց բնիկդասականները, յարգելով անշուշտ բացառութիւնները: Ամէն օր կը հոլովենք Եղիշէ, Խորենացի, բայց, աւաղ, անկարող կը դառնանք հետզհետէ ծծելու անոնց հաղորդած արբեցուցիչ աւիշը :

« Գրաբարագէտների թիւը հետզհետէ պակասում է», կը գոչէ Մալխասեան, իր քառահատոր բառարանին մէջ, գրաբարագէտ ձայնին տակ. եւ տրտմ կը նօսրանայ մեր մշակութային կապը՝ մեր իսկ անցեալին հետ. ու գրաբարագիտութիւնը կը մնայ մենաշնորհը քանի մը բանասէրներու եւ ուսուցիչներու :

Բ.— Գրաբարի հմտութիւնը անհրաժեշտ է նաեւ մեր հայ աշակերտին քերականական մտքի կազմութեան համար : Իբրեւ ընդհանուր օրէնք, պէտք է ընդունիլ որ դասական լեզուի մը ուսուցումը, առնենք լատիներէնը, մեծապէս կը նպաստէ աշակերտի մը քերականական արագ կազմաւորումին, եւ մտքի յստակութիւն կը բերէ :

Արդի լեզուներու մէջ, օրինակի համար, ենթակայի եւ խնդիրներու զանազանութիւնը աշակերտներու կողմէ կը բախի որոշ դժուարութիւններու. մանաւանդ, երբ նկատի առնենք, որ հայերէնի մէջ, ուղղական ու հայցական հոլովները, ինչպէս նաեւ սեռականն ու տրականը ձեւով յար եւ նման են. տղան տրամաբանական որոշ ճիգ պիտի թափէ հարցը լուծելու համար. մինչ դասական լեզուի մը տիրապետումով՝ ակնյայտնի պիտի նշմարէ այդ հոլովներու զանազանութիւնըն ու տարբերութիւնը, թանձրացեալ ձեւով. լատիներէնը կ'ըսէ. փաթեր ամաթ ֆիլիում — ֆիլիուս ամաթ փաթրեմ. գրաբարը՝ ճիշդ անոր համապատասխան՝ կ'ըսէ. հայր սիրէ զորդի —որդի սիրէ զհայր. (Փաթեր – Փաթրեմ, ֆիլիուս – ֆիլիում), հայր –զհայր, որդի – զորդի. եւ հոլովներու այս անշփոթելիութեան պատճառով՝ նախադասութեան բառերուն կարգն ալ աւելի ճկուն է դասական լեզուին մէջ. գրաբարը հաւասարապէս կրնայ ըսել. հայր սիրէ զորդի – զորդի սիրէ հայր. մինչ նման երեւոյթ չի կրնար գոյութիւն ունենալ արդի լեզուներուն մէջ, ուր, դասաւորումի փոփոխութիւնը առաջ կը բերէ նաեւ իմաստի տարբերութիւն :

Աշխարհաբարի մէջ կ'ըսենք անոր որդին, անոր տունը. առաջին անորը սեռական է, երկրորդը՝ տրական. գրաբարի մէջ պարզ եւ յստակ է այս զանազանութիւնը. որդի նորա, ետու նմա. նորա՝ սեռական, նմա՝ տրական: Լատիներէնի եւ յունարէնի մէջ աւելի բացայայտ է այս պարագան, քանի որ ամէն մէկ բառի սեռականը տարբեր է տրականէն նաեւ ձեւով (ֆիլիուս – ֆիլիի – ֆիլիօ):

Մեր հայ տղաք, մինչեւ ուշ տարիքի չեն յաջողիր քերականական ու տրամաբանական ճշգրիտ լուծում կատարել, որովհետեւ պակսած է իրենց յստակ ըմբռնում :

Օտար արդի լեզուները, Ֆրանսերէն եւ Իտալերէն, հարցը մասամբ լուծած են, քանի որ կորսնցուցած են բառերու հոլովականութիւնը, եւ խնդրառութիւնները կը կատարեն նախդիրներով(տը, ա, բար, տի, ա, տա...) մեր աշխարհաբարը պահած է բառերու հոլովումը. պարզած է. բայց ահա, կարգ մը հոլովներու նմանութեան պատճառով՝ հարցը բարդուած է. յաճախ ասոր վրայ կ'աւելնայ ուսուցման թերի եղանակն ալ ու խառնակութիւն մը կը ձեւանայ աշակերտին ուղեղին մէջ, որու համար յաճախ միեւնոյն բանն է ուղղականն ու հայցականը, սեռականն ու տրականը :

Այստեղ նոր հարց մը կը ծագի, դըրական հարց մը, աշխարհաբարի քերականութեան ուսուցումի մեթոտի մասին, զոր արդիներէն ոմանք կը կարծեն լուծել՝ Ֆրանսերէնի կապկօրէն նմանելով. այդ մասին՝ ուրիշ առիթով :

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԵՐԿՐԷ ԵՐԿԻՐ

ՋՈՒԻՑԵՐԻՈՅ ՀՈՂԻՆ ՎՐԱՅ

Գրականութեան պատմութենէն տեղեակ եմ որ Լեմանի ողջ տարածութիւնը ժամադրավայրն է եղած այլազան երկիրներու այլազան մարդոց .— Պայրըն, Շէլլի, Ժան Ժաք Ռուսօ, Մատամ տը Սթալ, Սիամանթօ, Սեւակ ... եւն .: Այսօր, մտադրած եմ ուղղուիլ դէպի Քլարան, լճափունքին նայող գեղեցիկ գիւղակը, զոր երգած է Լորտ Պայրըն իր Չայլտ Հարոլտ, Փիլկրիմէյճի երրորդ երգին մէջ.— Քլարան, սուիթ Քլարան, Պըրթփլէյս Օֆ տիփ լօվ.— Քլարան, քաղցըր Քլարան, ծննդավայր խորունկ սիրոյ...: Կը փափաքիմ ճանչնալ տնակը ուր բնակեցաւ բանաստեղծը, յետ թափառելու Ժընեւի եւ Լօզանի պանդոկներըր ապա Տիոտաթի դղեակը, վայելելով Շէլլիին բարեկամութիւնը, ինչպէս մտերմութիւնը վերջնոյս կնոջ խորթ քոյր Քլէրի: Առաւօտը մեղմ է, լիճը սեղմ եւ երկինքը մեղմագոյն. կը քալեմ մինակ, ծառուղիին ընդմէջէն, մերթ ընդ մերթ մրմնջելով բանաստեղծին այս կամ այն քառեակը, ոտնագնդակ խաղալու ձեւով, հարուած մը տալով աջեւս ելլող խճաքարերուն, ապա շոյելով այս …
այն թուփը, մէկ խօսքով խաղ խա…
աջիս ու ձախիս տարածուող ջուրին …
ցառին եւ ծառին հետ.— իմ բարեկամ…
րըս: Հասած եմ արդէն Թերիդէ…
Մոնթրէօ, որուն սկզբնաւորութ…
դէպի աջ, ծաղիկներու եւ կանա…
թեանց մէջ խորասուզուած կոյսու…
լիզապէթի յուշարձանն է, ձախ …
մատը քունքին, աջին գիրք մը, …
դժբախտաբար, անհնարին կ'ըլլայ …
բոշել տիտղոսը, ու տիտղոսին վերև…
դէն շողխացման ճամբան բռնած …
հեղինակին անունն ու մականունը …
կանգ կ'առնեմ ապակեպատ խանութ…
առջեւ, ու ավինակիս նուէր մը կը …
յուսանք հաճելի ըլլայ անոր. …
լայ կայ, իրարանցում :

Թէեւ քաջածանօթ եմ Քլարանի …
զութեան, այսուհանդերձ կանգ կ'առ…
ու Ֆրանսերէնս անգամ մը եւս …
եւ կանոնաւորելով ըղեղիս մէջ …
ներուս վրայ՝ ոստիկանին հարց կը …
թէ որն է անոր ուղղութիւնը ...
ձախ բազուկը բռնած օդին մէջ, …
ցոյց կուտայ բռնելիք ճամբաս. …
լով դիս բարեւել զինուորական …
րուկ. ահ, այդ զինուորական բարեւ…
Քայլերս կ'արագացնեմ. զարձեալ …
մանն է ձախս. կանաչութիւն կանա…
թեան մէջ, ու կարմիր վարդերու …
բոջումներ ծառախումբերու միջեւ. …
րոնց խորքին անանուն թռչնիկներ …
չալի համերգութիւն մը սարքած …
չեա դիտեր որու համար...: Օրուան …
ժամուն, երիտասարդ մայրիկներ, …
հոգեհատորները ազատ ձգեր են …
կերպով խնամուած հանրային …
պարտէզներուն մէջ. անոնք կը …
տեն իրենց հայրենի անոյշ հողին …
ուլիկներու եւ գառնուկներու …
թիւնն ու անմեղութիւնը փոխ…
րենց տոտիկներուն մէջ եւ երեսին …
Անոնցմէ մին, գրեթէ անպայման …
բարձրացնեմ բազուկներուս վրայ …
համբուրեմ ճակատը, ապա կամաց…
դարձեալ իր տեղը կը դնեմ. երիտ…
մայրիկներէն մին կը նայի ինծ…
գին. ներսիդիս մեղքի պէս անոյ…
թիւն մը կայ...: Քանի որ վաս…
ճամբորդութեանս չուտաւիայթ …
քայլերս կը դանդաղեցնեմ, կ'երթ…
նստիմ Մոնթրէօն Քլարանի …
փայտեայ երկար նստարանին վր…
քերս կ'ամփոփեմ, ու կը սկսի…
թէ ինչպէս լաւագոյնս …
Պայրընի բնակած տունը. Ոտքի …
կը շարունակեմ պտոյտս. կեդրոն…
ճամբէն հազիւ 30 – 40. մեթր …
ցած, աջիս կը կարդամ.— Բիւ Գ…
— Նեղ ու օլորապտոյտ ճամբայ …
Ցուցատախտակ մը տեսնելու …
նայուածքս կը պտըտցնեմ հոս …
ոչինչ. կրունկիս վրայ անգամ մը …
դառնամ շրջանակաձեւ. զարձեալ …
ճարահատ՝ կը թեքիմ ձախ. …
դէպի քիչ մը լայն ու չափէն աւելի …
այն փողոցը՝ որ կեանք կ'առնէ Բիւ Գ…

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՁՈՒԱՆԻ ԿՏՈՐԸ

Ժուրտէնի մօտ, ընդարձակ սրահը լեցուն էր ճաշողներով, ինչպէս բակը՝ որ լեցուն էր զանազան տեսակի կառքերով՝ սայլեր, միաձի եւ երկձի կառքեր, բոլորն ալ աղտոտ ու դեղնոտած, չորս կողմէն կոտրած ու ծամռուած :

Սեղանին առջեւ նստած ճաշողներուն ճիշդ դիմացը կար պատի մեծ վառարանը, որ իր ջերմութեան ալիքները կը սփռէր աջ կողմի նստողներուն կռնակն ի վեր :

Երեք շամփուրներ կը դառնային այդ կրակին վրայ, խորովելով հաւեր, աղաւնիներ եւ ոչխարի զիստեր, եւ ճենճերոտ խորովածին ախորժաբեր բուրմունքը ներկաներուն բերնէն լորձունք կը հոսեցնէր ...

Արօրի ու գութանի ազնուական դասակարգը հոդ կը ճաշէր, վարպետ Ժուրտէնի մօտ, որ ճաշարանատէր ըլլալով հանդերձ, միաժամանակ կը զբաղէր անասնավաճառութեամբ : Ճարպիկ մարդ մըն էր վարպետ Ժուրտէն եւ տէր՝ կլորիկ հարստութեան մը:

Գնակները իրարու ետեւէ կը պարպուէին, մինչ խնձորօղիի դեղին վարջերը կ'արժանանային նոյն բախտին :

Իւրաքանչիւր ոք կը խօսէր իր գործերուն, իր առուծախին մասին: Իրարմէ տեղեկութիւններ կ'ուզէին հունձքերուն վիճակին վերաբերմամբ: Այս խօսակցութիւններէն յայտնի կ'ըլլար թէ՝ այդ տարին կանաչեղէններու արտադրութիւնը եղած էր լաւ, իսկ ցորենի բերքը՝ տկար:

Յանկարծ, բակին մէջ լսուեցաւ թըմբուկի մը ձայնը: Ամէն ոք ոտքի կանգնեցաւ, բացի քանի մը անտարբերներէ, վազեցին դէպի դուռը, պատուհանը, բերաննին լեցուն եւ անձեռոցը ձեռքերնին:

Իր թմբուկին հարուածները, լրացնելէ ետք, հասարակաց ծանուցանողը, բառերուն խորհրդաւոր շեշտ մը տալով, սկըսաւ պոռալ .

« Պարտք կը սեպեմ Կոտերվիլի բնակիչներուն ծանուցանել — մանաւանդ բոլոր անոնց որ այսօր շուկայի հրապարակը կը գտնուէին — թէ այս առաւօտ, ժամը 9էն 10ի առեւնները, Պէօզէվիլի ճամբուն վրայ կորսուած է սեւ կաշիէ թղթապանակ մը, որուն մէջ կային հինգ հարիւր ֆրանք եւ գործի կարեւոր թուղթեր: Գտնողէն կը խնդրուի անյապաղ բերել ու յանձնել կամ քաղաքապետարան եւ կամ Մանըվէլ բնակող վարպետ Ջուլըպրէքի: Բերողին պիտի տրուի քսան ֆրանք նուէր»:

Հասարակաց ծանուցումը հեռացաւ :

Հեռուէն անգամ մը եւս լսուեցան իր թմբուկին զարկերը, ապա, ձայնը հետզհետէ նուաղեցաւ :

Խօսակցութիւնները ծայր տուին ճաշարահին մէջ. կարծիքները կը յաջորդէին իրարու, թուելով հաւանականութիւններն կամ անկարելիութիւնները, վարպետ Ջուլըպրէքի կորսնցուցած թղթապանակին գտնուելուն առընչութեամբ :

Ճաշը վերջացած էր. սեղանակիցները իրենց սուրճը կը խմէին երբ յանկարծ ոստիկան —զօրաց տասնապետը երեւցաւ դրան սեմին եւ հարցուց .

— Պրէօթէէն վարպետ Հոշըքորն հո՞ս կը գտնուի :

Հոշըքորն՝ որ նստած էր սեղանին միւս ծայրը, պատասխանեց .

— Ահաւասիկ :

Տասնապետը շարունակեց, այս անգամ խօսքը ուղղելով վարպետ Հոշըքորնի .

— Վարպետ, կը հաճի՞ք ինծի ընկերանալ մինչեւ քաղաքապետարան. Պ. Քաղաքապետը կ'ուզէ խօսիլ ձեզի :

Գիւղացին՝ յանկարծակիի եկած ու անհանգիստ, մէկ ումպով պարպեց իր բաժակը, ոտքի ելաւ եւ աւելի կորաքամակ քան առաւօտուն, որովհետեւ ճաշէն ետք առաջին քայլերը միշտ ալ դժուար էին եղած իրեն համար, ճամբայ ինկաւ, կրկնելով .

— Ահաւասիկ, ահաւասիկ ...

Եւ հետեւեցաւ տասնապետին

Քաղաքապետը, իր թիկնաթոռին … բազմած, կը սպասէր: Շրջանին նօտ… էր միեւնոյն ժամանակ, գէր մարդ … պաշտօնական եղանակով խօսող

— Վարպետ Հոշըքորն, սկսաւ … քայլեր, այս առաւօտ Պէօզէվիլի … րուն վրայ ձեզ տեսած են երբ … վերցուցած ու գրպանած էք … Ջուլըպրէքի կորսնցուցած թղթապա… կը :

Գիւղացին, ապշած, դիտեց քաղա… ետը: Սահմռկած էր, առանց … առանց կասկածէն որ չէր հասկըն… ինչո՞ւ կը ծանրանար իր վրայ :

— Ե՞ս, ե՞ս, թղթապանա՞կ մը … կաղեց լեզուատատ :

— Այո, դուք :

— Պատուոյ խօսք որ … տեղեկու… չունիմ :

— Տեսեր են ձեզ :

— Տեսե՞ր են, ո՞վ է տեսեր :

— Վարպետ Մալանտէն, համետա… ծը :

Այն ատեն, ծերունին վերյիշեց … կըցաւ, եւ բարկութենէն շիկացա… ռաց.

— Ահ, անպիտանը, տեսեր է, … դաքապետ, տեսեր է աս չուանի … հաւաքելս :

Կի ՏԸ ՄՈՓԱՍ…

(2 Շար.)

...չէ՞ մէջնաւէն, կրելով չողչողուն ...մը.— Րիւ Սանթրալ...: Ու ահա ...— տնակը. ցածլիկ, երկյարկանի, ...երկու քարէ սանդուխամատներով, ...կ'իջնեն, կը հալին ռոքերաւ տակ ...մենանուն Րիւ Սանթրալին ...Դուռը փակ է, զռնակալը պղինձ, ...պատուհանները նեղլիկ ու ...սաւեր ցած, կանաչագոյն եղրը– ...որոնց վրայ կ'իջնեն մախրագոյն ...քիչ մը եռ երթալով ...մէջ, տանիքին մէկ մասը կարե– ...նոյնաձեւքիս շրջագծին մէջ ...Տան ճակատին կը կարդամ, ձեռա– ...— ՄԵՋՈՆ ՊԱՅՐԸՆ :

Ժամը 11ն է. պատշաճութեան զգացու– ...չ քաջալերէ զիս որ զանդահա– ...սակայն, ներողութիւն խնդ– ...համոզիչ բառերն ու բացատրու– թիւններ անշուշտ պիտի չգտնէին ին– ...օրինակ, պիտի կրնամ ըսել որ ...եմ, որ օտարական եմ, որ ժա– ...զմախտաբար, սուղ է, որ ...ներսի ինձ սաթած ձանձրոյթիս հա– ...են.: Կը զանգահարեմ: Պատու– ...ներէն մին կը բացուի. դեռատի ...մը գլուխը կ'երեւի, հարցական: ...եմ, կ'ըսեմ, այցելելու Լորտ Պայ– ...բնակած տունը. յիշատակներ կա՞ն, ...բանաստեղծէն. դրոշ եմ...: Աղջիկը վայրկեան մը ապշած ինձ կը նա– ...տխուր ձայնով մը.— Մեծ ...հիւանդ է, պարոն. չէ՞ք կրնար, ...սաւէթով մը այցելել. յիշատակներ ...բանաստեղծէն, պարոն...: Էուռ կը ...կը քաշուիմ մէկ կողմ. գլխու ...մը կը բարեւեմ խօսակիցս, ...աւ՛ փոքրիկին մեծ մօր ...համար բարեմաղթութիւն– ներս կ'ընեմ :

Ետա յա, աղջիկս, թող այս այցելու– թիւնս ալ այսպէս վերջանայ. բայց մի ...որ յիշատակներ չկան, որովհետեւ ...տան անակին մէջ մեծ սիրտ մըն ...ընակեր 113 տարիներ առաջ, սիրած ու ...տառապած, այս՝ այդ սէրն ու տառա– ...փրուած այնպիսի բանաստեղ– ...վերապրումներու՝ որոնց անչիջե– ...հոգին ու անսպառելի զեղեցկութիւնը ...վերապրեցին այս աստւոտ արթննալ ...ին, անութիւս տակ դնել Յաչիկ ...ի «Բայրընը եւ Հայերը» հա– ...ու քալել արշալոյսին մէջ, զալ ...հոս, կանգ առնել անակիդ առ– ...ու հակած չուրջ մէկուկէս զարերու ...անջրպետին վրայ՝ խորհիլ որ ա– ...այլեւս չկայ Լորտ Պայրընը, սակայն ...ու կը մնայ անոր յիշատակը, այն ...որ անակիդ ճակտին դրել ...է ըսել.— ԼՈՐՏ ՊԱՅՐԸՆ :

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՁՈՒԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ԼՈՆՏՈՆԵԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՄԱՅԻՍ 28

Հայաստանի անկախութեան 42րդ տարեդարձը, արժանաւորապէս տօնուեցաւ Լոնտոնի Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Նաւասարդեան» խումբի ձեռնարկած հանդէսով, Մայիս 29ին:

Առաւօտեան կիրակի՝ տեղիս Ս. Սարգիս եկեղեցիին մուտքին պարզուած էին՝ եռագոյնը եւ անգլիական դրօշը: Երկու սեւաչուի Հայուհիներ, փոքրիկ եռագոյն դրօշակներ կը փակցնէին եկեղեցի եկողներուն կուրծքին:

Ըստ նախապէս տրուած յայտարարութեան, տօնակատարութեան հանդէսը տեղի ունեցաւ եկեղեցական արարողութենէն ետք, տեղիս «Հունգարական Ազգային Ակումբին» մէջ:

Մուտքին պարզուած եռագոյնի ծփանքը կը պգուէր հոգիները: Ներկայ էին աւելի քան հարիւր ազգայիններ: Սրահը զարդարուած էր եռագոյն դրօշներով եւ նշանախօսքերով:

Յետ միջօրէին, ժամը 1.30ին սկսաւ հացկերոյթը, որու ընթացքին, բարձրախօսով կը հնչէին հայկական երգերը ու երաժշտութիւն: Ժամը 5ին, օրուան հանդիսութեանց նախագահը՝ ընկեր Շաւարշ Թորիկեանի հրաւէրով, յոտնկայս եւ «Յառաջ Նահատակ» խմբերգով, սկսաւ գեղարուեստական ծրագրին գործադրութիւնը: Խմբերգէն ետք ընկեր նախագահը բացատրութիւն տուաւ օրուան մասին: Ընկեր Թամարա Գրիգորեան արտասանեց՝ Հայորդիի «Հայորդիներ» բանաստեղծութիւնը: Ընկեր Գէորգ Մահտէսեան, ընկեր. Ֆլորա Գրիգորեանի դաշնամուրի ընկերակցութեամբ, մեներգեց՝ «Կռունկ» եւ «Բարձր սարեր»: Ընկեր Յովհաննէս Զալըղեան իրապաշտ իր ապրումներով, արտասանեց Ա. Ահարոնեանի «Յորդանք քեզ» գրուածքը: Ընկերներ Գէորգ Մահտէսեան եւ Արթօ Դաւիթեան զուգերգեցին՝ «Կարօտ»: Ընկեր Տիգրան Քուզիկեան, հակիրճ բանախօսութեամբ, բացատրեց Մայիս 28ի նշանակութիւնը: Ընկեր Արթօ Դաւիթեան արտասանեց՝ Սիամանթոյի «Կախաղաններու կատարէն» բանաստեղծութիւնը: Օրուան բանախօս՝ ընկեր Ղ. Ժիրայր ոգեւորիչ բանախօսութեամբ, ներկայացուց Մայիս 28ը իբրեւ համազգային մեր մեծագոյն յաղթանակը, տալով հակիրճ պատմականը եւ օրուան ոգին:

Գեղարուեստական ծրագրի աւարտումէն ետքը սկսաւ խրախճանքը, որ ջերմ ու հարազատ ոգեւորութեամբ եւ բարձր տրամադրութեամբ տեւեց մինչեւ ուշ երեկոյ: Բաժնուեցան «Ազգային յեղափոխական երգեր» ձեռագրուած եւ բազմագրուած փոքր երգարաններ: Խմբական երգերը, չուրջ պարերը, խմբական պարերը եւ զոյգպարերը յաջորդեցին իրարու: Ազատ բեմի բաժնին մէջ եղան յաջող ելոյթներ:

Անգլիոյ Ազգայնական Հունգարացիներու հոգեւոր հովիւ՝ Հայր Զափլին Բելաքամպանկին, օրուան նախագահին կողմէ ծանօթացուելով հանդիսականներուն, անգլերէն լեզուով շնորհաւորեց Մայիս 28ը, հայ եւ հունգար ժողովուրդներուն մղած ազգային ազատագրական պայքարին համառօտ զուգահեռը գծելով, իր խօսքը վերջացուց հայերէն հետեւեալ բառերով. «Ապրի ազատ եւ անկախ Հայաստանի հանրապետութիւնը»: Ներկաները ողջունեցին որոտընդոստ ծափերով:

ՏԻՐԱՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԻՍԻ.— Անցի կիրակի «Արիմեան», սրահին մէջ՝ բացառիկ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ, Հայաստանի անկախութեան տարեդարձը:

Բեմին վրայ Ֆրանսական եւ մեր տաբաղիր եռագոյններու մէջտեղ Հայաստանի հանրապետութեան կերտիչ՝ Արամ Մանուկեանի մեծադիր նկարը:

Օրուան սեղանապետը՝ ընկեր Պ. Չըպուքճեան քանի մը հակիրճ բառերով բացաւ հանդէսը եւ վայրկեան մը յոտնկայս յարգանքի հրաւիրեց ներկաները՝ բոլոր անոնց յիշատակին, որոնք զոհուեցան Հայութեան ու հայրենիքի համար: Մասնաւորաբար յիշեց նաեւ ողբացեալ Սողոմոն Թէհլիրեանը, իբրեւ Հայութեան Նեմեսիսը եւ հարազատ զաւակը:

Օրուան նախագահը՝ ընկեր Խաչիկ Մըկրտիչեան, իբրեւ մասնակից եւ ականատես, պատմեց թէ ինչպիսի աննպաստ պայմաններու մէջ, ներքին թէ արտաքին թշնամիներու դէմ գնելով, կարելի եղաւ կորզել այն ափ մը հողը, որ մեր ներկայ հեռաւոր հայրենիքն է թէեւ ըստ մեծանուն Հայուն՝ Աւետիս Ահարոնեանի, այդ հողը,— «Հաղիւ Հայոց նահատակներուն գերեզմանը կրնայ ըլլալ»: Յետոյ առաջարկեց բաժակները բարձրացնել՝ ու միայն այն բուռ մը քաջերու յիշատակին՝ որ հայրենիք կերտեցին, այլեւ յանուն անոնց որոնք վաղը նոյն հաւատքով ու վճռականութեամբ պիտի զոհաբերուին:

Օրուան գլխաւոր բանախօսն էր, ընկեր Ժ. Միրիճեան, որ իր սրտաբուխ ճառով յուզեց եւ յուսադրեց ներկաները:

Նախ արդար գայրոյթով ձաղկեց բոլոր գոյնի դասալիքներն ու Թութակները, որոնք քառասուն երկար տարիներէ ի վեր ի զուր կը փորձեն թաղել Դաշնակցութեան ու իր ազատատենչ գաղափարաբանութիւնը: Յետոյ պարզեց ու բացատրեց անկախութեան իմաստը:

— Ազատութեան օրը պարզ տօնակատարութիւն մը չէ: Անկախութեան տօնը՝ սոսկական ցոյց մը չէ: Այլ ժողովուրդին վերակոչումի եւ վերանորոգումի օրն է:

Ժողովուրդ մը մեծ է, երբ այդ խոէալը կրնայ փոխանցել իր յաջորդ սերունդներուն:

Բաւական է որ գիտակցինք այս ճշմարտութեան: Եւ վստահ եղէք, որ մենք դեռ կրնանք տոկալ նոյնքան քառասուն տարիներ, մինչեւ որ ունենանք մեր սեփական տունը եւ մեր տան բանալին:

Հանդիսականներու խնդրանքին ընդառաջ երթալով խօսեցաւ նաեւ ընկեր Կ. Մեհեան, անդրադառնալով մասնաւորաբար մեր աշխարհագրական դիրքին վըրայ, որ դարերէ ի վեր տեւական թատերավայրը դարձած է այլացեղ աշխարհակալներու անյագ արշաւանքներուն: Սակայն եւ այնպէս հակառակ բարբարոսներու յարաճուն կեղեքումներուն ու պաշարումներուն, «Հայոց եկեղեցիին գըմբէթը միշտ ալ կանգուն մնացած է»:

Երէց թէ երիտասարդ ճառախօսներու խօսքերը այնքան խոր տպաւորութիւն թողուցին ներկաներուն վրայ, որ ինքնաբերաբար խօսք առաւ նոյնպէս նախկին կամաւոր եւ ողբացեալ Սողոմոն Թէհլիրեանի մանկութեան ընկերը՝ Պ. Ղուկաս Փիլիպոսեան:

Գեղարուեստական բաժնին սիրայօժար մեներգեցին Տիկիններ՝ Շաքէ Գալայճեան, Յովսէփեան, Վ. Պէկեան, Ժ. Սինապեան, Ն. Թիւֆէնկճեան, Շէրպէթճեան եւ Պ. Սիմոն:

Օրուան համապատասխան արտասանութիւններ բրին՝ Արիս Գարայեան, Ենօ Սերոբեան, Զ. Զատիկեան եւ Ստեփան Միսաքեան

Ինչպէս անցեալ տարի, այս անգամ եւս «Զաւարեան» կոմիտէի կազմակերպած հանդէսը անցաւ խանդավառ ու ջերմիկ մթնոլորտի մը մէջ:

Գոհունակութեան ժպիտը կը ճառագայթէր բոլոր դէմքերուն վրայ անխտիր:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Նուիրատուութեան օրը ալ երթալով տրուեցաւ. Եղան հետեւեալ նուիրատուութիւններ.— Ընկեր Յովհաննէս Զալըղեան 15 անգլ. ոսկի եւ մէկ «Ալպոմ Հ. Յ. Դաշնակցութեան» վիճակահանութեան համար: Ընկեր Նիկողայոս Թառայեան՝ 10 անգլ. ոսկի, եւ երեք տուփ չոքոլա վիճակահանութեան համար: Ընկեր Վարոս Շահպազեան երեք շիշ ընտիր խմիչք եւ ընկերներ Գրիգոր Շխրտմեան ու Թուրէն Մարոյեան՝ երեք նայլըն գիշերանոցներ՝ վիճակահանութեան համար: Կատարուեցան վիճակահանութիւն եւ բաշխուեցան նուէրները: Աճուրդը շահեցաւ ընկեր Գրիգոր Շխրտմեան, նուիրելով 10 անգլ. ոսկի:

Յոտնկայս խմբերգ «Մեր Հայրենիք»ը եւ տօնակատարութեան հանդէսը աւարտեցաւ ուշ երեկոյեան: Բոլորը մեկնեցան գոհ եւ ոգեւորուած Մայիս 28ի յաւերժական գաղափարականով:

ԳԻՄ–ԴԱ

Օրուան ատենի եւ նախագահին հրաւէրով խօսեցաւ տեղիս Համայնական Խորհուրդի եւ եկեղեցական վարչութեան անդամ Պ. Արտաշէս Խաչատուրեան:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (26)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Է.

Վերոնին ես տեսնում էի տարեկան մի ...Մայրս ինձ նշանել էր նրա հետ ...Եւ այդ պատճառ էր լինում, ...փախչէր ինձանից: Փոքրիկ եւ բոլոր աղջիկ, ես յիշում եմ քո մարգարտեայ ատամները, քո ծնօտի փոսիկը, քո ...որի նմանը ես տեսայ միայն ...կրծքի վրայ, յիշում եմ ...բարձր եւ լայն:

Ես լսեցի որ երկինքը խորտակուել է ...պայծառ պարտէզների վրայ...

×

Յիշում եմ մօրաքրոջս աղջկան — Դեբեկային:

Մեծդի, առողջ, ժիր, չարժուն, մտացի եւ պոչտ մի աղջիկ էր Ռեբեկան, որի ...եւ խոշոր աչքերը միայն բաւական էին, որ կարելի լինէր վերականգնել ...ողջ խորտակուած երկինքը:

Այդ երկինքը խորտակուեց Ռեբեկայի լուսաբացի բարձր եւ սպիտակ չուշաններ վրայ: Տարան նրան արաբական անապատները... լսեցի, լսեցի ահաւոր մորմոքով, որ նրա արեւային ճակատի եւ այտերի վրայ խալեր են դրոշմել...

Քոյր, խոնարհւում եմ քո զարհուրելի ճակատագրի առաջ...

Ընդունիր քո եղբօր արցունքը...

Ը.

Մեր փողոցը հին Արեւելքի այն ճանապարհի մասնիկն էր, որ ծայր էր առնում հին Հռոմից, գալիս հասնում էր Բիւզանդիայի հին մայրաքաղաքը, ընդհատւում էր, մի ակնթարթ, Կապոյտ Ծովով, ապա շարունակւում էր, օղակելով ամբողջ Փոքր Ասիան, գալիս անցնում էր մեր տան առջեւից եւ գնում մինչեւ «աշխարհի ծայրը» — Բաղդատ:

Մեզ համար ամենահեռաւոր վայրը Բաղդատն էր: Բաղդատից դէնը մեզ համար ուրիշ երկրներ չկային:

Մեր աշխարհից միայն մէկը գնացել էր Բաղդատ եւ երբ վերադարձաւ՝ քաղաքի կէսը նրան դիմաւորելու գնաց:

— Ի՞նչ կ'ըսես, ծօ, հէրիֆը մինչեւ Բաղդատ գնաց ու եկաւ:

Առաջին անգամ, երբ սկսեցի Յունաստանի եւ Հռոմի պատմութիւնը սովորել, Հելլէնների դէպի Արեւելքն արած արշաւանքները, Պարսից պատերազմները, Կիւրոսը, Աղեքսանդրը, Յուլիոս Կեսարը, Հռովմէական Կայսրութեան չինած ճանապարհները — աւելի եւ աւելի սիրով եւ հպարտութեամբ կապուեցի մեր փողոցին: Կարծես զգում էի, որ պարսկական, յունական, հռովմէական զօրքերն անցնում էին մեր դրան առաջից:

Մի օր, երբ միջնակարգում, չեմ յիշում որ արշաւանքի պատմութիւնն էի պատմում, յաջողեցի այդ արշաւանքի ուղեգիծը բերել եւ անցկացնել մեր փողոցից. իմ զուառացի ուսուցիչը ժպտաց քթի տակ եւ չցանկացաւ իմ պատմական սխալն ուղղել:

×

Մեր փողոցը միաժամանակ այն ճանապարհն էր, որ միացնում էր մեր քաղաքը ուրիշ քաղաքների եւ գիւղերի հետ:

Տարուայ բոլոր եղանակներում, առաւօտեան, հին քաղաքից եւ գիւղերից մեր փողոցից էին անցնում մեր քաղաքի շուկայում խանութ ունեցողները, արհեստաւորները, մշակները եւ երեկոյեան միեւնոյն մարդիկը վերադառնում էին հին քաղաքն ու զանազան գիւղերը:

Այս մարդկանց մէջ կար մէկը, որ մեր քաղաքի բարձրագոյն դպրոցի մաթեմատիկայի ուսուցիչն էր:

Այդ ուսուցիչը երկու բանով տարբերւում էր ուրիշներից — օսլայած սպիտակ օձիք ունէր եւ նստում էր սպիտակ իշու վրայ:

Էշն աւելի նշանաւոր էր, քան ինքը: Նա սովորութիւն ունէր, միայն առաւօտները, մեր դռնից մի քիչ վերեւ աղիողորմ զռալ, որից մեր փողոցի բոլոր բնակիչները զարթնում էին եւ խաչակնքում:

Ով որ տանը ժամացոյց ունէր, անմիջապէս նայում էր եւ սլաքներն ուղղում— եօթից քառորդ անց:

Իսկ նրանք, որոնք ժամացոյց չունէին եւ էշի զռալն աւելորդ էին համարում, զայրանում էին եւ սկսում մրթմրթալ.

— Ինչո՞ւ չէ, ազգի փարայով էշ կը հեծնայ:

Մի օր մեր տանը, Նիկողոս աղայի նախագահութեամբ, ժողով գումարուեց, որին մասնակցում էր նաեւ մաթեմատիկայի ուսուցիչը:

Երբ մաթեմատիկոսը ներս մտաւ ծառան նրան էշը տարաւ պարտէզը եւ կապեց մի ծառի:

Ժողովի ամբողջ ընթացքում ես կանգնած էի սենեակի շեմքի մօտ եւ միայն սպասում էի, որ հռետորաբանութեան անդամներից մէկը սիկարէթը փաթթի եւ ես պատրաստ լինեմ լուցկին տնկելու նրա քթին:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ դէտեր Պուքրէշ ժամանած են Ռումանիոյ համայնավար կուսակցութեան համագումարի բացումին առիթով: Խորհրդային պատուիրակութիւնը կը գլխաւորէ՝ Խրուշչեւ: Քաթար՝ Հունգար պատուիրակութիւնը: Ուլպրիխ՝ Արեւելեան Գերմանիոյ, իսկ Չինաստանի պատուիրակութեան գլուխը կը գտնուի Փէնկ Չին որ կը նկատուի «խիստ եւ կարծր» այսինքն խաղաղ գոյակցութեան չհաւատացող մը: Խրուշչեւ վերստին ըսպառնացած է «փոխադարձել» Խորհր. Միութեան դէմ եղած որեւէ բռնարարում մը: Տեսակ մը համայնավար պլօքի վեհաժողով է:

ՄԻԿՈՅԵԱՆ, Խորհրդային փոխ-վարչապետը Օսլօ (Նորվեկիա) պիտի մեկնի չարթու վերջաւորութեան, կը հաղորդէ Մոսկուա: Խորհրդային ցուցահանդէսին բացումը պիտի կատարէ: Մոսկուայի մէջ Միկոյեան ընդունած է այցելութիւնը՝ Քուպայի առեւտրական պատուիրակութեան պետ՝ Խիմենեզին:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՆԱՍՐ հնդիկ պարուհիի մը սիրահարուած է: Լուրը կը հաղորդէ «Հինտուստան Սթանտարտ»ը որ լուրջ թերթ կը նկատուի:

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ
ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՊՏՈՅՏԸ
ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒԼԻՍ 10

Դէպի ՏՕՎԻԼ եւ շրջակայքը

Օթօքարը կը մեկնի Ազգ. Տունէն (32 Րիւ տը Թրէվիզ) *ժամը ճիշդ 7ին:*

Պտոյտին մասնակցիլ փափաքողները պէտք է նախապէս արձանագրուին երգչախումբի վարչութեան կամ Օր. Զահրէճեանի մօտ (78 Րիւ Լաֆայէթ, Փարիզ (9), *հեռաձայնով*

TRI. 77-27 poste 62

Ճանապարհածախս 15 Ն. Ֆ.:

Ամէն ոք իր ուտելիքը կը հոգայ:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղի վարժարանին ամավերջի հանդէսը այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ:

Ցայտագիր՝ *երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ երկու գուարթ ներկայացում:*

Վարչութիւնս կը հրաւիրէ՝ Գոմոնի եւ շրջակայքի Հայութիւնը որ իր ներկայութեամբ քաջալերէ Կապոյտ Խաչն ու իր դպրոցի երկսեռ աշակերտութիւնը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ գիշեր ժամը 21ին, Քասէի սրահը: Շարունակութիւնը նախորդ նիւթին, այսինքն կը խօսին Բալուեան եւ Մելիքեան Ազգային Սահմանադրութեան Գր. Օտեանի ու կցորդ խնդիրներու մասին: Մուտքը ազատ է:

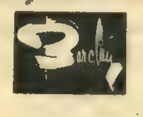

ՀԱ ՄԱՆ ԱՐԱ ● HA MAN ARA

par

LES BARCLAY

super 70.335 — 45 T. — simple 60.212

Discophiles Arméniens!

C'est une danse de chez vous à la mode de chez nous.

EN VENTE PARTOUT

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր ընթերցողներուն արձակուրդի ամիսները, արձակուրդի շրջան է նաեւ թերթին առաքումով զբաղող մեր պաշտօնեաներուն համար՝ որոնց կարգաւ բացակայութիւնը զգալի կերպով կը դժուարացնէ մնացողներուն առօրեայ աշխատանքը:

Կը խնդրենք մեր ազնիւ բաժանորդներէն որ, արձակուրդի առժամեայ հասցէի փոփոխութեան համար, նախընտրաբար հանրին դիմել որեւէ թղթատարական գրասենեակ:

Ընթացիկ պարզ եւ ձրի գործողութիւն մըն է, որուն գործադրութեան համար պէտք է լեցնել տեղւոյն վրայ տրամադրելի՝ հետեւեալ խորագիրով դեղին թուղթը.—

Formulaire No 755-A — ORDRE DE RÉEXPÉDITION
(Changement d'adresse temporaire)

Կանխաւ շնորհակալութիւն մեր բաժանորդներուն որ պիտի ուզեն այդ ձեւով դիւրացնել մեր գործը:

Բացառաբար մեր խնդրանքը գործադրելու անկարելիութեան մէջ գտնուող բաժանորդներուն համար, հասցէի փոփոխութեան ծախքն է՝ 2·50 Ն. Ֆ., կանխաւ վճարելի:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ:
Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLEGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél.: OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝
ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Երիմեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը այս Կիրակի ժամը 16ին վարժարանին մէջ:

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին, արտասանութիւններ, երգեր եւ պարեր:

Աշակերտութեան կողմէ պիտի ներկայացուին տրամախօսութիւններ, «ԼԵՒՈՆԻԿԸ», «ՊՈՒՊՐԻԿԸ» եւ ծանօթ զաւեշտը՝ «ԴԴՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ» «Վարտալապօնպան»:

Իսիի գաղութէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին, քաջալերելու համար մեր նորահաս սերունդը:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

●

Փարիզի եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած հինգշաբթի օրուան դասընթացքներուն:

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ.

ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Ալփորվիլ.— *Շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Ալֆորվիլի կրթ. մարմնոյ կողմէ:*

Տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Րիւ Վօլթէր:

Երգ, արտասանութիւն, պար ղեկավարութեամբ ուսուցչական կազմին:

Գ. Քաղաքապետը ներկայ պիտի ըլլայ:

Պանեէօ Քաշան.— 3 *Յուլիս, Կիրակի օր ժամը 2·30ին, Քաշանի քաղաքապետարանի սրահին մէջ:*

Տեղւոյն Կրթ. Մարմնոյն կողմէ:

Կը նախագահէ Գ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ

Խմբերգ, պար, մեներգ, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Պալըզճեանի:

Մեթրօ Քաշան:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Միշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Գլէծ, մէթրօ Քասէ:

Դասախօս՝ Գ. ՅՈՎՀԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ՝ Շէյքսփիր եւ Թուրքերը *այժմէական նիւթին շուրջ:*

Մուտքը ազատ է:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ:

Մանուկներու մասնակցութիւն 2·50 Ն.Ֆ.:

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը *եւ իջնել* Րէնսի Փավիյեօն:

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կը կազմակերպէ իր Գ. երեկոյթը՝ այս Շաբաթ իրիկուն(25 Յունիս) ժամը 21ին,

5, Fbg. Montmartre
au premier étage du Café Electricité

Պար, երգ, հաճելի մթնոլորտ, Պերճապ Տէտէեան *իր Արմենիա նուագախումբով:*

ԵՂԱՆԱԿԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԴԱՇՏԱ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Համաչարսանճագի Հայր. Միութեան (Մարսէյլ – Գօմոն), *այս Կիրակի ամբողջ օրը Կրօթ Մոնարի ճաշարանը, Թրուա – Լիւք գովասուն ղալարպարդ պարտէզին մէջ:*

Կը խօսի Մ. ԹԱՇՃԵԱՆ

Առաւօտուն պօլլի *մրցում:*

Գուլ ունեցողներէն կը խնդրուի միասին բերել:

Գեղարուեստական խնամուած ու ճոխ բաժին — երգ, նուագ, արտասանութիւն, անակնկալներ եւն.:

Տիկին Սօնա Թորոսեանի *ղեկավարութեամբ զաւեշտ մը:*

ՌԱՏԻՕ ԱԼՔԱԶ

Հայկական, եւրոպական պարեր:

Ճոխ պիւֆէ, չամփուրով խորոված:

Մուտքը ազատ է:

ԾԱՆՕԹ.— *Առնել 7 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել վերջաւորութեան,* Շէ լա Մառէն, Ռութ տէ գ'Օլիվ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Անտիլիի ծերանոցին համար օգնական խոհարար մը կամ խոհարարուհի մը: Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, 32 Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, Յօյներու սրահը:

Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Երիմեան դպրոցի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղի հովանաւորած դպրոցին, տարեվերջի քննութիւնները՝ Յունիս 26ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9–12:

Աշակերտներու մէկ տարուան աշխատանքը քաջալերելու համար, սիրով կը հրաւիրուին տեղւոյս կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, դպրոցին օժանդակ անդամներն ու փափաքող ծնողները:

×

Աշակերտներու մրցանակաբաշխութեան բացօթեայ հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յուլիս երեքին: Անձրեւի պարագային Յուլիս 10ի կիրակին:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի (26 Յունիս), կէսօրէ ետք ժամը 4·30ին հայկական ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Փարիզի

NOTRE DAME

Մայր եկեղեցիին մէջ:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Պզտիկներու առաջին խումբին արձանագրութիւնները փակուած են: Սակաւաթիւ տեղեր միայն մնացած են Օգոստոսի համար:

Կեդրոնի արձանագրութեան օրերն են Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 13-14 եւ 18–20: Անկէ դուրս ժամադրութեամբ հեռախօսթիւ՝ 27·35: 5 Րիւ Մէյրան

Փարիզէն դուրս դիմել տեղական մասնաճիւղերուն:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տիկին մը կրթական հաստատութեան մը տնական գործերու կամ խոհարարութեան համար: Դիմել՝

3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. & O.)

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI 22 JUIN 1960

36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4631

[illegible] ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆԸ

[illegible] Հայոց Կաթողիկոսը «Միրոյ [illegible]» համար «սրտագին կոչ» [illegible] կ'ուղղէ իր «ծերունազարդ եղբօր՝ [illegible] որ երբեւ ճշմարիտ ա[illegible] մը, հաւատարիմ» է մնացեր [illegible] Աթոռի լուսաւոր աւանդու[illegible]:

[illegible] հաւկնալ թէ «Ծերունազարդ [illegible] ինչ ձեւով յայտնաբերած է [illegible] հաւատարմութիւնը եւ ապացոյցը [illegible] ճշմարիտ Աջապահեան» մը ըլ[illegible]:

[illegible] «Կիլիկեան Աթոռի լուսաւոր ա[illegible] հաւատարիմ» մնալ կը [illegible] միրոնօրհնութեան. դրօշ պարզել օ[illegible] ընտրուած կաթողիկոսին [illegible] երթալ գիրք գրաւել Պիքֆայի [illegible] վրայ՝ նախանձել եւ կիրքէ [illegible] քանի մը միաբաններու [illegible]:

[illegible] «Ծերունազարդը» չէ՞ր որ Աջապահ[illegible] գերդաստանի էր երբեմն «ժառան[illegible]» [illegible] Աթոռին վրայ բազմելու [illegible] կորսնցնելէ վերջ, իր վերա[illegible] փոքրիկ «Նախին պոհացում տա[illegible] համար գործիք դարձաւ ամենավար[illegible] — համայնավա՛ր — Բարեզոր[illegible] ծանր հակադաշնակցական խառ[illegible] ձեռօք՝ «Անկախ համայնք» [illegible] եւ Սուրիոյ մէջ «Կաթողիկոսութիւն» մը հաստատելու նը[illegible]:

[illegible] այս արարքով ինքը չէ՞ր, որ քաղա[illegible] «երկփեղկումը»՝ մեր հայաշատ [illegible] գաղութներուն մէջ՝ եղբայրը եղ[illegible] գրգռելով:

[illegible] Վազգէն Ա. կրնա՞յ ուրանալ որ [illegible] Արքեպիսկոպոսն ու ըմբոստ միա[illegible] ինչպէս նաեւ անոնց եւեւ [illegible] «անկախ համայնքային»ները [illegible] ձեռնթափ կ'ըլլային եւ չխառն[illegible] մէջ մտնելով կ'երթային բոլոր[illegible] Կիլիկեան Աթոռի օրինաւոր կաթո[illegible] Զարեհ Ա.ի շուրջ, եթէ ինքը ան[illegible] իր խղճի եզմարիտ ձայնին եւ [illegible] երթալով Հայաստանեայց եկեղեց[illegible] միասնականութեան նախանձախնդիր [illegible] Փարիզի մէջ եւ այլուր իրեն ը[illegible] [illegible] «Թեմերը»՝ իմաստութիւնն [illegible] պատութեան հրաւիրելու զա[illegible]:

[illegible] այդ հրաւէրը, հակառակ մա[illegible] լծերէն քանիցս մեր կրկնած կոչե[illegible] [illegible] արտօնուած չէր անելու [illegible] որ կոչուած էր իր սաղմին [illegible] «երկփեղկում» կոչուած [illegible]:

[illegible] յանցաւորը:

[illegible] 25ի կոնդակով էջմիածնի պաշտա[illegible] «փափաքի» որ իր «կոչը» հասնի [illegible] Մեծի Տանն Կիլիկիոյ երկփեղկը[illegible] միաբանութեան եւ ժողովուրդի սր[illegible] բոլոր ազգային — եկեղեցական եւ [illegible] կազմակերպութիւննե[illegible] [illegible] ժամուլին, ինչպէս եւ Հիւսի[illegible] Ամերիկայի Միացեալ Նահանգնե[illegible] [illegible] Ցունաստանի բաժանեալ [illegible]ներուն»:

[illegible] խմաստ շատ հասկնալի է: [illegible] վերջին պարբերութիւնը ա[illegible] կը բացատրէ:

[illegible] եւ իր եռեւը կանգնող մութ [illegible] տարիէ ի վեր փորձե[illegible] [illegible] Մեծի Տանն Կիլիկիոյ [illegible] Աթոռը իրենց ենթարկելու, [illegible] Ա. կաթողիկոսը հրապարակէն [illegible] պառամեալ մը նստեցնելու [illegible] իշխանութիւնները «անկախ [illegible]ներու ձեռքն անցընել սա[illegible]:

[illegible] ձախողեցան.

[illegible] Աթոռը օրէ օր առաջնան մը [illegible] եւ ամրապնդեց իր դիրքը ազգային եւ միջազգային կրկնակ ճա–կատներու վրայ:

Այս փաստը Վեհ. Վազգէն Ա.ը կը մղէ ընելու «Աստուածահաճոյ առաջարկ» մը: Կը փափաքի, «որ այս տարուան ընթաց–քին, յարմար թուականի մը, տեղի ունե–նայ ժողով մը, Մայր Աթոռի պատուի–րակներու եւ Կիլիկեան Աթոռի երկու կողմերու ներկայացուցիչներուն միջեւ»:

Կիլիկեան Աթոռին մէջ «երկու կողմ» չկայ: Կայ օրինաւոր կաթողիկոս եւ ա–նոր հաւատարիմ միաբանութիւն մը:

Դուրսը մնացող քանի մը ըմբոստ միա–բանները պատասխանած չըլլալով Անթի–լիաս վերադառնալու հրաւէրին, հեռաց–ուած են միաբանութենէն: Անոնք կրկին ներս ընդունուելու համար պարտաւոր են դիմել Կիլիկեան Աթոռի գահակալին եւ ենթարկուիլ որոշ պայմաններու: Մինչ այդ ոչ մէկ իրաւունք ունին իբրեւ հա–ւասարազօր «կողմ» ժողովի նստելու օրի–նաւոր միաբանութեան հետ:

Վեհ. Վազգէն Ա. «Ցոյժ փափաքելի» կը գտնէ նաեւ որ «անձնական հանդի–պում մը» ունենայ «Տանն Կիլիկիոյ Սըր–բազան Աթոռակալին հետ»:

Նախ քան որեւէ «ժողով» կամ «անձ–նական հանդիպում» անհրաժեշտ է, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը պաշտօնա–պէս ճանչնայ Վեհ. Զարեհ Ա.ը իբրեւ օ–րինաւորապէս ընտրուած եւ օծուած կա–թողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ եւ զայն կոչէ ո՛չ թէ «Սրբազան Աթոռակալ», այլ իր բուն տիտղոսով:

Մինչեւ որ այս նախապայմանը չիրա–գործուի, անկարելի է որեւէ դրական ար–դիւնքի յանգիլ՝ «յամրապնդումն մեր սի–րոյ միութեան եւ ի շինութիւն մեր Ս. Ե–կեղեցւոյ»:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻԱ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՅ Կ'ԸՍԵՆ ԲՈԼՈՐԸ

ՆԱԽ՝ ԿՐԱԿԸ ԴԱԴՐԵՑՆԵԼ

Խօսակցութիւններ տեղի պիտի ունե–նան Փարիզի մէջ, Ֆրանսայի եւ «Ալժ. կառավարութեան» միջեւ:

Երկուշաբթի առաւօտ ժամը 10ին Ֆեր–հաթ Ապպաս կարճ զեկոյցով մը կը յայտնէր իր կառավարութեան համաձայ–նութիւնը՝ խօսակցութիւններ ունենալու համար տը Կոլի հետ:

Նոյն օրը, ժամը 16ին, Ֆերհաթ Ապ–պաս կոչ մը ուղղեց Ալժերացի ժողո–վուրդին ու այս առթիւ չեշտեց իրենց պայմանները:

1.— Կրակի դադարեցում չի կրնար ըլ–լալ ցորչափ էֆ էլ էնը երաշխաւորու–թիւններ չէ ստացած Ալժերիոյ ժողո–վուրդին համար:

2.— Կարելի չէ իրարմէ բաժնել կրակի դադարեցումի և ինքնորոշման պայման–ները:

Պայմաններու անջատումը վտանգաւոր եւ անգործնական է:

Ալժերացի ժողովուրդը կ'ուզէ իր ան–կախութիւնը ստանալ, թող Ֆրանսա ըն–դունի այս իրաւունքը, առանց վերապա–հութեան:

Ապպաս կրկին չեշտեց թէ բոլորովին համաձայն չէ տը Կոլի հետ, կարեւոր խն–դիրներ կը մնան լուսաբանուելիք: «Մեր պատուիրակութիւնը Փարիզ պիտի եր–թայ այն յոյսով որ պիտի կարենայ հա–մոզել ֆրանսական կառավարութիւնը որ անկախութեան համար տարած մեր պայ–քարը օրինաւոր է եւ մեր դիրքը՝ ար–դար»:

Այս առթիւ յայտարարած է նաեւ թէ էֆ էլ էնի դիրքը բացատրուած է իրենց պաշտօնաթերթ՝ «Էլ Մուճահիտ»ին մէջ: Ինչ կը վերաբերի նախապատրաստական աշխատանքներու համար Փարիզ դրկուե–լիք բանակցային դեռ չէ նշանակուած: Այսուհանդերձ Թունուզի եւ Փարիզի քա–ղաքական շրջանակներու կարծիքով հա–ւանաբար Պուլիտա Փարիզ գայ այս ա–ռաքելութեամբ:

Իր կոչին մէջ Ֆերհաթ Ապպաս դիտել տուած է որ վերջին տարիներու փորձերը ցոյց տուին թէ աշխարհի ամէնէն զօրա–ւոր պետութիւններն իսկ չեն կրնար դէմ դնել ազգային բաղձանքներուն:

Ի՞նչ է Ֆրանսայի դիրքը:

Հոկտեմբեր 1958էն ի վեր Ֆրանսա չեշտած է թէ՝ 1) Նախապայման է որ կռիւները դադրին բանակցութիւններէն առաջ: 2) Ֆրանսա չընդունիր որ վէճի առարկայ դառնայ բանակին Ալժերիա ներկայութիւնը: 3) Ֆրանսա որեւէ առեն նախապատուութիւն պիտի չտայ քաղա–քական մէկ խմբակցութեան մը, ուրիշ խօսքով՝ միայն էֆ էլ էնին տեսակէտնե–րը նկատի պիտի չառնէ: 4) Ինքնորոշու–մը կը սկսի երբ կռիւները իրապէս կը դադրին:

Քաղաքական անձնաւորութիւններուն տեսակէտները յառաջիկայ խօսակցու–թիւններուն առընչութեամբ թեր ու դէմ են: Ընկերվարականներու պարագլուխ՝ Կի Մոլէի կարծիքով դրեթէ ապահով է պատերազմի վերջաւորութիւնը:

«Ֆրանսական Ալժերիոյ» պաշտպան–ները դժգոհ են, կը կարծեն թէ այս ձե–ւով Ալժերիա դէպի անջատում եւ անկա–խութիւն կ'երթայ:

«Ֆրանսական Ալժերիոյ ճակատը» կոչ ըրած է Ալժերացիներուն որ իրենց պա–զարիւնը չկորսնցնեն եւ հաւատք ունենան «միանալով իրենց»:

Երկուշաբթի օր, նոր շարժումին ան–դամակցած են 30.000 հոգի:

Փոլ Տըլուվրիէ, կառավարութեան պատուիրակը Ալժերիոյ ժողովուրդին ուղղուած ճառ մը խօսած է, ձայնասփիւ–ռէն:

Շեշտելէ ետք թէ ի մօտոյ տեղի ունե–նալիք խօսակցութիւններուն նպատակն է վերջ դնել երկար տարիներէ ի վեր շա–րունակուող կռիւներուն, կառավարու–թեան պատուիրակը դիտել տուած է թէ ժողովուրդէն կ'ակնկալէ՝ հանդարտու–թիւն, միութիւն եւ խոհեմութիւն: Պա–հանջած է այս առթիւ որ պաշտօնեաները հետեւին կառավարութեան հրահանգնե–րուն: Պիտի պատժուին բոլոր անոնք ո–րոնք «խաղաղութեան ճամբան» կը փա–կեն:

Փարիզի Ֆրանսական շրջանակները զա–նազան կարծիքներ ունին: Բոլորը յոյս ունին թէ կռիւները պիտի վերջանան, բայց կը նկատեն նաեւ թէ տը Կոլ շատ տեղի տուած է եւ հակառակ նախապէս ըրած իր յայտարարութիւններուն այսօր պատրաստ է «ոճրագործներու» հետ նըս–տելու եւ խօսելու: Ֆրանսական Ալժերիոյ կողմնակիցները ժողով մը գումարած է–ին, երկուշաբթի օր, Վէնսէնի մէջ: Հոն էին Պիտօ, Սուսթել, Մօրիս, Լաքոսթ եւ 200ի մօտ ուրիշ անձնաւորութիւններ: Պիտօ կ'առաջարկէ երդում ընել որ Ալ–ժերիան պիտի չլքեն: «Առաւօտուընէ ի վեր գիտենք թէ մեր հօրենական ժառան–գութիւնը վտանգուած է: Ստիպուած ենք ըսել նոյն փոփոխութիւն: Թշնամին կ'ուզէ ձեռք դնել սեւ Ափրիկէի եւ ճերմակ Ափ–րիկէին վրայ, դիմադրական կէտը Ալ–ժերիան է»:

Ի վերջոյ ժողովը բանաձեւմը քուէար–կեց, ուր կը չեշտէ թէ Ալժերիան ֆրան–սական հող է, կը մերժէ ալժերական Ալ–ժերիա նշանաբանը, կոչ կ'ընէ բոլոր Ֆը–րանսացիներուն որ միանան որպէսզի յաղթէ բոլոր Ֆրանսացիներուն ժողովր–դավարութիւնը եւ եղբայրութիւնը: Վեր–ջապէս ժողովին մասնակցողները երդում

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՄԵՆՏԵՐԷՍ ԱՐՏԱՀԱ՞ՆԸ ԽՈՍՏԱՑԵՐ Է ՌՈՒՍԵՐՈՒՆ

ՆՈՒԷՐՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԱՆՁԻՆ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (Յունիս 17) կը քաղենք հետեւեալ լուրերը:

Ազգ. Միութեան Կոմիտէին պաշտօնա–կան բանբերները մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին պատասխանած են թուրք եւ օտար լրագրողներու հարցումներուն:

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Ճի՞շդ է թէ անկեալ վարչապետ Ատնան Մենտերէս տնտեսա–կան լայն օժանդակութիւն մը ստանալու համար խորհրդ. Միութենէն, Արտահանը առաջարկած է Ռուսերուն: Նման փաս–տաթուղթ մը գտնուա՞ծ է: Եթէ ճիշդ չէ այս զրոյցը: Ուրեմն ձեռք անցած է Մեն–տերէսի խորհրդ. Միութիւն այցելու–թեան պատճառները պարզող փաստա–թուղթ մը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Պիտի չկարենանք պա–տասխանել այս հարցումին:

Հ.— Քաղաքական կուսակցութիւնները ե՞րբ պիտի սկսին իրենց գործունէութիւ–նը:

Պ.— Այդ մասին դեռ որոշում չէ տըր–ուած:

Հ.— Ե՞րբ լրագրողները Եասը Ատա պիտի այցելեն:

Պ.— Ազգ. Միութեան կոմիտէն պիտի ճշդէ այդ թուականը:

×

Պոլսոյ պատրիարքը՝ Գարեգին Արք. հաղորդագրութիւն մը հրատարակած է հրաւիրելով Հայերը լայն օժանդակու–թիւն մը բերելու պետական գանձին: Հայերը, Յոյները եւ Հրեաները լայնօրէն կը մասնակցին հանգանակութեան, բայց Ազշամ թերթին մէջ Աղիզ Նէսին, Բէշատ Ալթըըը եւ Վարլըք Վերկիսի խորագրին տակ կ'անդրադառնայ իրեն ուղղուած հեռաձայնի մը, զօրավարի մը կողմէ որ ըսած է.— «Ուշադրութիւն ըրէ՞ք որ փոքրամասնութիւնները չեն մասնակցիր նուիրահաւաքման գործին»:

Եւ Աղիզ Նէսին կը պատասխանէ.—

«Այո, ուշադրութիւնս կը գրաւէք: Ասիկա նուիրատուութիւն մըն է, տուրք չէ, հետեւաբար ոչ ոքէ բռնութեամբ կ'ուզուի: Նուիրատուութիւնը կամքով, սրտով կ'ըլլայ:

Ես որ փոքրամասնութիւնները միշտ պաշտպանած եմ եւ չեմ ուզած մեծա–

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

կ'ընեն որ որեւէ պարագայի մէջ պիտի պաշտպանեն բանաձեւին մէջ յայտնուած սկզբունքները:

Քաղաքական դէմքեր իրենց կարգին զանազան կարծիքներ յայտնած են:

Փօլ Ռէնօ (անկախ).— Ֆրանսայի ժո–ղովրդավարութեան համար՝ յաղթանակ մը:

Տեփէռ (ընկերվարական).— Այլին մեծ մասը տը Կոլի կողքին է:

Տէփրէօ (ընկերվարական – ինքնավար) — Այսօր խաղաղութիւնը կարելի դար–ձած է, բայց տարակարծութիւններ կը մնան տակաւին: Պատերազմը պէտք է վերջանայ Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ հասա–րակաց շահուն համար:

Արտասահմանի մէջ, բոլորը կը յուսան որ Ալժերիոյ հարցը պիտի լուծուի:

Նոյն լաւատեսութիւնը կը տիրէ Թու–նուզի եւ Ռապաթի մէջ:

—o—

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ, Կիրակի օրուան ըն–տրութիւնները հակարեւմտեան ձգտում մը ցոյց տուին: Պարտուեցաւ նախկին վարչապետ Սամի Սօլհ, ի շահ նասրեան թեկնածուին: Ինչպէս գրած էինք Փիէր Ճեմայէլի ցանկը շահեցաւ, որուն վրայ կը ներկայանային Հ. Յ. Դ. թեկնածու–ները եւ Հայ Կաթողիկէ թեկնածու Պ. Ժոզէֆ Ջաապը:

ՊԱՇՏԵԼԻ ԳՐԱԲԱՐԸ

(Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 1600ԱՄԵԱԿԻՆ)

(Գ. եւ վերջին մաս)

3.— Գրաբարի հմտութիւնը անհրաժեշտ է նաեւ լեզուական ու բառակազմական տեսակէտով. անհրաժեշտ է կարգ մը բառերու յոգնակիներու կազմութեան համար, անհրաժեշտ է ուղիղ բարդութեան համար ։

Յաճախ ուսուցիչները կը սորվեցնեն պատճառներ ներկայացնել կարգ մը խնդիրներու. օրինակ, թէ ինչո՞ւ եզ ու լեռ բառերը յոգնակիի մէջ Ն կ'առնեն, ըլլալով եզներ, լեռներ. թէ ինչո՞ւ կաթ եւ մաս բառերը Ն կ'առնեն բարդութեան պարագային, ըլլալով կաթնավաճառ, մասնիկ. ինչո՞ւ փառք եւ դժոխք բառերու մէջ Ք տառը կ'աներեւութանայ բարդութեան պարագային, իսկ օրէնք բառին մէջ Ս.ի կը փոխուի (օրէնսդիր). եւ տակաւին հազարումէկ ուրիշ նման պարագաներ, ուր միայն գրաբարի ուսուցումն է որ կրնայ ճշգրիտ եւ համոզիչ պատճառները թուել, որոնք պարտադրող ուժ ունենան միաժամանակ. ապա թէ ոչ, ինչպէս դժբախտաբար յաճախ կը նշմարենք մեր արդի լրագրութեան մէջ, մէկը կ'ելլէ կը գրէ եօթերորդ, տասերորդ, առանց Ն–ի, ուրիշ մը նման սկզբունքէ չարժած, կը գրէ լեռաշղթայ կամ կաթավաճառ. կ'ելլէ երրորդ մը եւ Ն–եր կը շարէ հարկ չեղած տեղեր, գրելով ութներորդ. կան որ կը գրեն մէկզմէկու, ինքզինքին, առանց նկատելու որ հայցականն ու տրականը իրարու չեն կրնար միանալ, դերբայներ կազմելու պարագային, շատեր չեն գիտեր թէ ե'րբ ալի, ե'րբ ելի, կամ ե'րբ լի պիտի աւելցնեն եւ ինչպէս, ու կը գրեն անյեղելի (փոխանակ անյեղլի), գայթակղալի (փոխանակ գայթակղելի), ընթեռնելի (փոխանակ ընթեռնլի). ու տակաւին վերջերս նկատեցինք որ ոմանք ելած կը պաշտպանեն յոքնկենական ձեւը, փոխանակ ուղիղ յոքնկինական ձեւին, որու մասին տարիներ առաջ դրագարան մը վճռած է– սակայն ցաւալին այն է, որ կը համարձակին պաշտպանել այդ եւ ատոնց նման սխալ ձեւերը, ուղելով լեզուական դասեր տալ նաեւ գրաբարագէտներուն (*) ։

Նկատելու է նաեւ որ աշխարհաբարի մէջ, բարդութեան պարագային, յաճախ պէտք ունինք դիմելու գրաբարին. կ'ըսենք ակռայ, գառաք, խմել, խօսք. սակայն բարդութեան պարագային՝ գրաբարէն կ'առնենք ատամն, բաժակ, արբեցնել, բան բառերը եւ կը կազմենք ատամնաբոյժ, բաժակաճառ, արբեցարբու, բանավէճ ։ Այս միեւնոյն երեւոյթը կայ նաեւ եւրոպական արդի լեզուներու մէջ. եւ որովհետեւ անոնք շատ աւելի հեռացած են իրենց մայր լեզուներէն, շատ աւելի տարօրինակ ու գրեթէ անհասկնալի զուգորդութիւններ տեղի կ'ունենան, եւ սակայն անոնք կը հետեւին դասական ուղղութեան ։ Մենք աւելի բախտաւոր ենք, որովհետեւ մեր գրաբարը շատ ու շատ մօտիկ է աշխարհաբարին, արմատները մեծ մասով յար եւ նման են եւ ատանց փոփոխութեան անցած են աշխարհաբարին. մինչ լատիներէնը շատ փոփոխուած է մինչեւ հասած է իտալերէնին կամ Ֆրանսերէնին ։

Միւս կողմէ, գրաբարն է որ մեզի կը հայթայթէ առատ բառապաշար, նորանոր բարդութիւններով արդիականութիւն տալու մեր աշխարհաբարին, որ դիտական մարզին մէջ իսկական ռովի բռնուած է. ճեծապէս գովելի է, այս տեսակէտով, այն ճիգը, զոր կարգ մը լրջամիտ լրագրողներ կը թափեն, ամէն օր նոր ու արդիական բառերով ներկայացնելու օրուան նորանոր գիւտերն ու նոյնիսկ քաղաքական թղթակցութիւնները. կը համարինք թէ որքան լաւ գրաբար գիտնան անոնք, այնքան կը մօտենան այն հսկայ բովին, որ դարերով սնուցեր է մեր ազգը եւ պիտի շարունակէ ջամբել բառ ու գաղափար իր լուսանիւթ անսպառ հանքերէն ։

×

Այս սակաւաթիւ օրինակները, զոր թըւեցինք համառօտակի, կը համարինք թէ բաւականաչափ կը պարզեն ու կը փաստեն գրաբարի անհրաժեշտութիւնը մեր հայերէնագիտութեան ասպարէզին մէջ, դպրոցի, ինչպէս նաեւ գրագէտի կամ լրագրողի սեղանին վրայ, կամ ուսուցչական ամպիոնին առջեւ ։

Գրաբարի եւ աշխարհաբարի մերձաւորութիւնն ինքնին մղիչ ազդակ մըն է՝ որ յատուկ ուշադրութիւն դարձնենք գրաբարի հմտութեան. անով միայն կրնանք իսկապէս զարգացնել, ճկել ու նրբացնել աշխարհաբարը, առանց այն բռնազբօսիկ ճիգին՝ որ կը ձգտի անդնդային անջրպետով մը բաժնել այդ երկուքը ։

Հայաստանի մէջ, ուղղագրական արդի կարգադրութեամբ, գրաբարի ուսուցումը աւելի եւս դժուարացած է. Մալխասեան իրաւունք ունի ըսելու՝ թէ գրաբարագէտներու թիւը հետզհետէ կը նուազի. հոն խրամատը զօրացած է, քանի որ գրաբարը կը պահէ իր առանձին ուղղագրութիւնը, զոր իրենք հին ուղղագրութիւն կը կոչեն ։ Մեր մօտ այդպիսի խրամատ չէ բացուած ու չի կրնար բացուիլ. ուստի, նորանոր յերիւրածոյ օրէնքներով, աշխարհաբարը գրաբարէն ամէն բանի մէջ ձերբազատելու հիւանդութենէն վարակուած՝ չերկփեղկենք մեր լեզուն ժամանակ թէ, հայերէնի հոգիին անհարազատ ու խորթ տարրերով չբեռնաւորենք աշխարհաբարը՝ գրաբարէն հեռացնելու անտրամաբան ձգտումով, որ յաճախ կ'անտեսէ լեզուի արմատական օրէնքները՝ հնչականութեան, ներդաշնակութեան, մինչեւ անգամ ծաղրանքի առարկայ դառնալով Եւրոպացի գիտնականներու կողմէ ։

Այստեղ ահա կը ծագի հարցը, հրատապ հարցը, զոր այս օրերուս՝ կարգ մը լրագրողներ կը քրքրեն արդար խստապահանջութեամբ, եւ զոր կարելի է սղումի հարց անուանակոչել ։ Ինչպէս ծանօթ է, խնդիրը բառավերջի փակ վանկերու քանի մը ձայնաւոր գրերու մասին է. եւ հարցն այս է. թէ արդեօք պէ՞տք ենք գրաբարի օրէնքը ընդհանրացնել աշխարհաբարի մէջ ալ, թէ' բարդութեան եւ թէ' հոլովումի ընթացքին անխտիր, միօրինակ երկաթեայ օրէնքի ենթարկելով ամէն ինչ, թէ աշխարհաբարի մէջ զանազանելու ենք բարդութեան պարագան (սղումով) հոլովումի պարագայէն, այս երկրորդին մէջ ընդունելով որոշ ազատութիւն՝ հակառակ դասական օրէնքին. եւ շատեր ո'չ միայն որոշ ազատութիւն՝ այլ բոլորովին ձերբազատում կը պահանջեն դասական օրէնքէն, եւ հոլովումի պարագային չեն ուզեր սղումի հարց նկատել արդի աշխարհաբարին մէջ ։

Հարցը այսպէս ներկայացուած, իր բոլոր կենսական այժմէութեամբ, ժամանակին արդէն իսկ վճռուած, հիմա կարօտ է լուրջ եւ ամբողջական ուսումնասիրութեան մը, որ մանրամասնութիւններու իջնէ եւ ողջամիտ եզրակացութիւններու յանգի, զերծ՝ հակաճառական եւ վիճաբանական երեւոյթներէ, բոլորովին անկողմնակալ գետնի վրայ. ինչ որ կը յուսանք յաջորդաբար այս էջերուն վրայ ներկայացնել մեր ընթերցողներուն ։

Մեր գաղափարականն եւ ուղեգիծը պիտի ըլլայ վերակառուցանել այն փրկարար կամուրջը՝ որ գրաբարէն դէպի աշխարհաբար կ'անցնի. առանց այդ կամուրջին՝ հինէն ոչինչ չի հասնիր մեզի. ու կործանելով այդ կամուրջը՝ կը անընդ– գաղրկենք մեր նոր քաղաքը, աշխա... բարի բերդաքաղաքը, որ կը գանե... կական Արշակաւան ։

Գրիգոր Զօհրապ ժամանակին կը ... ծենար գրաբար սորված չըլլալուն ... եւ ատոր արդիւնք կը համարէր իր ... կան յաջողութիւնը ։

Կը ցաւինք ըսելու՝ որ մեծ փաստա... նը այս անգամ չի կրնար շահիլ իր ... տը. կը սիրենք Զօհրապը, բայց ... տութիւնը կը նախընտրենք. ... ւթէ գրաբարի հմուտ ըլլար, ... րէ երեւցնար իր լեզուն, ... զանազանելու ենք իր գրական ... Արսէն Այտընեան, Հ. Արսէն Ղազի... աշխարհաբարի մեծ վարպետներ ... որովհետեւ նախ գրաբարի վարպ... էին ։

Պաշտելի գրաբարը սնունդն է ... հաբարին. առանց գրաբարի՝ աշխ... րաբը պահելով հանդերձ իր ինք... դոյնը՝ կը մնայ ամուլ եւ անօգ... րենք զաւակը, բայց միաժամանակ ... տենք անոր մայրը ։

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԷՐ-ՆԵՐՍ...
«Բազմավէպ»

(*) ԽՄԲ.— Բազմավէպի խմբագրութենէն կը խնդրենք որ մեզի ցոյց տայ «գրադարան մը վէճը»՝ որ կատարուած է հաստատելու համար «յոքնկինական» ձեւին ճիշդ ըլլալը, եւ իր կարգին քիչ մը բացատրէ թէ հայ լեզուի ո՞ր օրէնքներուն եւ ո՞ր օրինակներուն համաձայն՝ յոքնկեան բառը կը ստանայ «յոքնկինական» ձեւը, բայց ոչ երբեք յոքնկենական ձեւը ։ Խորհելով որ Բազմավէպի յաջորդ թիւը կրնայ ուշանալ, կը խնդրենք որ այս երկու հարցումներուն պատասխանը դրկուի ուղղակի մեզի, հրատարակուելու համար Ցոլազի մէջ, որ յաւակնութիւն չունի լեզուական դասեր տալու գրաբարագէտներուն, այլ ընդհակառակն կը փափաքի լեզուական դասեր առնել գրաբարագէտներէն, նոյնիսկ ուղղագրական պարզ ծանօթութեանց տեղ համեստ գըրիչներէ ։ Կը սպասենք ։ Տասը օրը բաւական է՝ ստանալու համար պատասխանը ։

ՄԵԾՆ ՆԵՐՍԷՍ ԱՔՍՈՐԵԱԼ

ԽՄԲ.— Թուրքիոյ վերջին դէպքերուն հետեւողները կարդացին անշուշտ թէ թուրք պետութեան վարիչները այժմ արգելափակուած են Եասը Ատայի մէջ, — ժամանակին՝ այս կղզիին վրայ կը մնար աքսորեալ նաեւ Մեծն Ներսէս Պարթեւը ։ Թուրք մտաւորական մը, Էշրէֆ Շէֆիք, Պոլսոյ թերթերուն մէջ յօդուածով մը այդ կղզիին պատմութիւնը կը կատարէ՝ յիշելով նաեւ Մեծն Ներսէսի աքսորը.—

Մեծ կղզի եւ Գնալը պատմութեան մէջ ունեցած են բազմաթիւ բանտարկեալներ, որոնք բանտերու մէջ կուրացուած եւ տաժանակիր չարչարանքներով մահացուած են ։ Բացայայտ տուեալներ գոյութիւն չունին ցոյց տալու, թէ Եասը Ատա եւս գարձած ըլլայ նման աքսորավայր մը ։ Այդ է պատճառը որ Մեծ Կղզիի եւ մօտակայ երեք կղզիներուն տրուած է Իշխանաց Կղզիներ անունը ։—

Պատմութենէն գիտենք միայն թէ առաջին անգամ Եասը Ատա աքսորուած է Հայազգի Ներսէս Չորրորդ դարուն ։ Անկէ ետք մինչեւ Թ. դար ոչ մէկ ակնարկութեան կը հանդիպինք Եասը Ատայի մասին ։ Թ. դարուն Բիւզանդիոնի կայսր Թէոֆիլոսէն ետք Արեւելեան Եկեղեցիներու պետ Իգնատիոս հոն շինել տուած է « Քառասուն Սուրբերու » եկեղեցին եւ Մարիամ Աստուածածնի համար խորան մը ։ Եկեղեցիին տակը կը գտնուին չորս նկուղներ, որոնց մէջ Ժ. դարէն սկսեալ բանտարկուած են անկարեւոր դատապարտեալներ ։

Եասը Ատա Օսմանեաններու ձեռքը անցնելէ ետք եւս անբնակ մնաց ... ին Սուլթան Ապտիւլմէճիտի օր... լիոյ դեսպանը Սըր Հէնրի Պուլվեր... թանէն արտօնութիւն ստացաւ ... եակ մը կառուցանելու համար ... մութեան համաձայն, այդ պզեալ ... պահեց իր Թուրք սիրուհին ... մը համաձայն՝ այդ շրջանակէն ... նաւավարներ կը պատմեն թէ ... ճերմակ շղարշի մէջ այդ դեղուհի... ջաղայութիւնը եւ յամ են անոր ... Եասը Ատա վերջերս կառուցուած ... արդիական կերպով ։

« Մարմարա » կը շարունակէ Էշրէֆ Շէֆիքի այս յօդուածը ... տուաւ մեզի պրպտելու կղզին ... աքսորական հայազգի Ներսէսի պատ... թիւնը ։

Ցարդ պատմուածներէն յայտնի ... թէ որոնք էին Ներսէսի նախնիք... մնացած էր իրրեւ միակ շառաւիղ ... սաւորչի տոհմին Աթանագինէի եւ ... բիշի զաւակ ։ Հայրը եղերական ... մեռած, մայրը կենդանի էր իր կաթո... կոսութեան ընտրուած ատեն ։

Փոքր տարիքէն ան ամուսնացաւ Սանդուխտի հետ որ Կեսարիոյ մէջ ... ծանեցաւ 349ին ։ Ներսէս հայի... բեկան էր երբ այրի մնաց եւ իր ... շարունակեց Կեսարիա ։ Արշակի թա... ւորութեան օրով 350ին ան ... Բիւզանդիոն, Արշակ Թագաւորի... բելու համար Աբլաբիոս իշխանի դ... ջիկը՝ Ողիմպիատան որ ամուսնացա... նոր հետ ։

Փառէն Ս. Աշտիշատեցի Կաթող... մահէն ետք աթոռը կը մնար դատա... ընդհանուր փափաքը այն էր որ Գր... սերունդէն ըլլայ նոր Կաթողիկոս ... այդ սերունդէն կար միայն Ներսէ...

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՉՈՒԱՆԻ ԿՏՈՐԸ

Եւ խուզարկելով գրպանին խորը, դուրս հանեց չուանին կտորը ։

— Մի աշխատիք ինծի հաւատացնել, վարպետ Հօշըքօրն, թէ Գ. Մալանտէն, որ արժանահաւատ անձ մըն է, այս չըւանի կտորը շփոթած ըլլայ թղթապանակին հետ ։

Գիւղացին բոլորովին ինքզինքէն ելաւ, վերցուց ձեռքը, թքաւ գետինը իր պատուաւորութիւնը ապացուցանելու համար, ու ապա կրկնեց ․

— Եւ սակայն, Աստուծոյ ճշմարտութիւնն է բածը, Սուրբ ճշմարտութիւնը, Գ. Քաղաքապետ ։ Ցանուած հոգւոյս փըրկութեան կը կրկնեմ զայն ։

Քաղաքապետը շարունակեց ․

— Թղթապանակը գտնելէ ետք, քանի մը վայրկեան գետնին վրայ փնտըռտուքներ ալ կատարած էք, տեսնելու համար թէ մանր դրամներ թղթապանակէն չէ՞ին թափած ...

Ծերունին զայրոյթէն եւ վախէն սկսած էր շնչահեղձ ըլլալ ։

— Ինչպէ՞ս կարելի է այսպիսի բաներ ըսել, ի՞նչպէս կարելի այսպիսի բաներ մտածել... այսպիսի սուտեր ստեղծել, անուանարկելու համար պատուաւոր մարդ մը... միթէ կարելի՞ է ...

Ի զուր բողոքեց, ի զուր պաշտպանեց ինքզինքը ։ Չհաւատացին իրեն ։

Զինք հանեցին Գ. Մալանտէնի ներկայութեան, որ պնդեց իր ամբաստանութեան վրայ ։ Ամբողջ ժամ մը երկու ոսոխները իրար անարգեցին ։ Գ. Մալանտէնի պահանջով, խուզարկեցին ծերունին իրին գրպանները եւ ոչինչ գտան ։

Վերջապէս, Քաղաքապետը վարանելով, ճամբեց վարպետ Հօշըքօրնը, յայտնելով անոր թէ գործը պիտի յանձնէր դատական ատեանին եւ պիտի սպասէր անոր հրահանգներուն ։

Լուրը տարածուած էր ամբողջ քաղաքին մէջ ։ Երբ ծերունին քաղաքապետարանէն դուրս ելաւ, բոլորը շրջապատեցին զինքը, հետաքրքրութեամբ հարցաքննեցին, բոլորին ալ պատմեց չուանին պատմութիւնը ։ Չհաւատացին ու ծիծաղեցան ։

Հիմա վարպետ Հօշըքօրն կը պտտէր քաղաքին մէջ, կը կեցնէր իր բարեկամները, ծանօթները, կը վերսկսէր շարունակ իր չուանին պատմութիւնը, ցոյց կու տար իր դուրս դարձուած գրպանները, ապացուցանելու համար որ անոնց մէջ բան մը չկար ։

Զինքը մտիկ կ'ընէին եւ ապա, չարաճճի ժպիտով մը կը պատասխանէ...

— Ոհ, վարպետորդի ծերուկ ...

Կը բարկանար, կը բորբոքէր ... սահատէր՝ երբ չէին հաւատար իր... ուրիշ բան չունենալով ընելիք ... բունակէր իր չուանին պատմութի...

Գիշերը վրայ հասած էր. Գիւղ... մեկնիլ ։ Երեք դրացիներու հետ ... դարձի ճամբան բռնեց եւ անոնց ... ւաւ այն վայրը, ուր գետինէն ... ու գրպանը դրած էր չուանի կտ... ամբողջ ճամբու ընթացքին ... խօսեցաւ դէպքին մասին ։

Գիշերը շրջան մը բրաւ իրենց ... Գրէօթէի մէջ, բոլորին պատմելու ... իր պատմութիւնը, եւ սակայն ... րեք հանդիպեցաւ թերահաւատներ...

Ամբողջ գիշերը ցաւագին ... թեամբ մը անցուց ։

Հետեւեալ օրը, կէսօրէ ետք ... կին Իմովիլի հողագործ վարպե... Թոնի ագարակին մէջ աշխատող ... փոխել կը վերադարձնէր թղթ... իր ամբողջ պարունակութեամբ ... րոջ՝ վարպետ Հուլպրէքէի ։

Արդարեւ, այս մարդը կը պնդէ... ճամբուն վրայ գտած էր թղթ... եւ սակայն կարդալ չգիտնալուն ... տարած ու զայն յանձնած էր իր ... տիրոջ՝ Իմովիլի ։

Կի Տը Մոփ...

(3 Շար.)

...ոպարապետ էր եւ ունէր Թա–
...ի ղեկավարած պաշտօնը :
...որ կանձապաշի պաշտօնը :
... եւ պարթեւ Հասակով ան , ար–
...արձի եւ պարթեւ Հասակով ան , ար–
...ւորով նոու կ'երեւէր կրօնական կա–
...ին. բայց Ներքնապէս եղած էր եր–
...ւ եւ սատուածասէր: Բոլորը հա–
...ւ եւ կաթողիկոսութեան ,
...ին էր կաթողիկոսութեան ,
... կրօնաւոր դասը, միայն ինք
...ի կրօնաւոր դասը , միայն ինք
...ւմար · Երբ Համոզման կերպը
...անցքը ·կէս բռնութեան ձեւին կը դի–
... Արշակ ժողով կը գումարէ եւ սուրբ
...ւ Ներսէսի ձեռքէն՝ զայն կը մի–
...ւ պալատական զարդերէ եւ կը հագ–
...ւ կղերականի զգեստ եւ Եպիսկոպոս
...ել տալով զայն սարկաւագ ձեռնա–
...ւ կուսայ :

Ներսէսի կաթողիկոսական ընտրու–
թիւնը կատարուեցաւ 353ին՝ երբ 25 տա–
րիներ րուն կամքի տէր երիտասարդ
...էր Ան անմիջապէս ձեռնարկեց բա–
րեկարգութեանց գործին, ուժ տալով
իր չուրջ ստեղծուած համակրութենէն ·
եւ իր սործունէութեամբ իրաւունք չա–
...ւ, Մեծն Ներսէս յորջորջուելով պատ–
մութեան .

Բաղաքական վերիվայրումներու իբրեւ
Հետեւանք՝ Ներսէս միջոց մը հեռու մը–
նաց գործօն կեանքէ, բայց քաղաքակա–
նութեան փոփոխութեամբ Ներսէսի անձը
դարձեալ կարեւորութիւն ստացաւ : Անոր
նպատակն էր սիրաշահիլ Յոնաց Կայսրը
եւ այդ նպատակով որոշուեցաւ յատուկ
պատուիրակութիւն ղրկել Բիւզանդիոն ,
նախագահ Ներսէս Հայրապետի գլխաւո–
րութեամբ բարեկամական յարաբերու–
թիւններ մշակելու եւ պաշտպանութեան
ձեւեր հաստատելու համար :

Այդ շրջանին մեռաւ Յուլիանոս 364ին
եւ պատմաթուղթերութիւնը իր դէմ գտաւ
Վաղէսի իբրեւ ղաշակալ , որ թէպէտ քը–
րիստոնեայ , բայց Արիանոսաց պաշտ–
պան էր :

Ներսէսի բանտարկութիւնը Հետեւեալ
ձեւով կը պատմուի պատմագիրներու
կողմէ ․ —

Համաձայն Փաւստոս Բիւզանդի՝ Ներ–
սէս նախ մեծ փառքերով եւ շուքով մե–
ծարուեցաւ Վաղէսէ , բայց երբ Վաղէսի
որդին ծանր հիւանդացաւ , ան սաղ–
... ․․․ ․․․ գրաւ եւ
...ր գործ ․․․ ․․․ Վաղէս չհա–
ճեցաւ եւ տղան մեռաւ : Վաղէս
... ․․․ ․․․ Ներսէսը չարամահ
․․․, բայց իր ․․․ մէջնորդու–
թեամբ ազատեց զայն ի կղզի մի ի ծո–
․․․ Միջի · ․․․ սովամահ սատակեցէ
զնա ·

Իսկ նախորդ պատմաբանները Ներ–
սէսի մասին ամբաստանութեան գիրեր կը
ղրկէին Արշակի : Ներսէս ինը ամիս մնաց
աքսորի մէջ, հրաշքով կը կերակրուէր
մինչեւ որ Վաղէսի մահէն ետք ազատե–
լով Հայաստան կը դառնայ :

Իսկ Արշակ Ներսէսի վրէժը լուծելու
համար Վասակ Մամիկոնեանի հրամա–
նատարութեամբ բանակ մը կը ղրկէր
Գագատիոյ կողմերը :

Կենսագիրին համաձայն ալ Վաղէս նախ
Ներսէսը մեծարեց եւ Կոստանդնուպոլսոյ
պատրիարքին վեր նստեցուց, բայց իր
որդւոյն մահուան ․․․ թշնամացաւ
Նախ ուզեց Ներսէսը մեռցնել, բայց ա–
ւաղանիին միջնորդութեամբ ուրիշ 72
եպիսկոպոսներու հետ աքսորեց անմարդ
կղզի , ուրկէ ․․․ մեռնի :

Վաղէս պատգամաւոր նախարարները
պատիւով ետ դարձուց եւ Ներսէսի հա–
մար ամբաստանութիւն գրեց , սակայն
Արշակ զայրանալով Վասակ Մամիկոնեա–
նը կայսրութեան վրայ ղրկեց , որ երկիրը
քանդեց եւ հասաւ մինչեւ Խրիսուպոլիս՝
այժմու Սկիւտարը :

Վաղէսի մահէն ետք Թէոդոս փրկեց
Ներսէսը, որ Կոստանդնուպոլսոյ ժողո–
վին ներկայ եղաւ ի վեր բան զամենայն
եպիսկոպոսաց եւ զպատրիարքն եւս ա–
թոռ վայելելով եւ յետոյ Հայաստան վե–
րադարձաւ :

Համաձայն Խորենացիի՝ Վաղէս Ներ–
սէսը տեսնել իսկ չուզեց: Մակիտոն
պատրիարք միջնորդել ուզեց՝ եթէ Ներ–
սէս հոգեմարտութեան վարդապետու–
թեան համաձայնի, բայց Ներսէս մերժեց
եւ աքսորուեցաւ եւ ալեկոծութեամբ ի
կղզի ինչ ինկաւ , ուր մնաց ութ ամիս ան–
տառին արմատները եւ ծովին ձուկերը
ուտելով :

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

●

Փարիզի Հայկազեան վարժարանը տը–
ւաւ իր տարեվերջի հանդէսը, «Մայրե–
րու Սրուան» նուիրուած: Իրական վա–
յելք մըն էր ներկայ ըլլալ այս հանդէ–
սին: Ի՜նչ անուշ կը հնչէին փոքրիկնե–
րուն բերնով արտասանուած բառերը եւ
երգերը յստակ առոգանութեամբ :

Այս յաջողութիւնը կը պարտինք Տիկին
Էլիզ Այվազեանի, որ մանկավարժ փոր–
ձառու դաստիարակ մըն է: Պոլսոյ Կեդր.
վարժարանի նախկին տնօրէնուհին, Տիկ.
Այվազեան, ինքզինք նուիրած է հայ մա–
նուկներու հայեցի դաստիարակութեան :
Աշխատելով այն պայմաններուն մէջ, ո–
րոնց ծանօթ են ամէն Հայու, օտար եր–
կիրներու մէջ, անիկա յղացած էր գեղե–
ցիկ գաղափար մը, թատերական ներ–
կայացումով մը պարզելու ոչ միայն հայ
մօր դերը, այլ եւ այն դժուարութիւննե–
րը, որոնց մէջ կը մեծնայ արդի սերուն–
դը :

Փոքր ու մեծ, բոլոր աշակերտները ի–
րական դերասաններ դարձած՝ կ'արտա–
յայտէին իրենց սէրը հայ լեզ–
ուին եւ հայրենիքին հանդէպ :

Գիշերային դասընթացքին հետեւող
աշակերտուհիները եւ աշակերտները ի–
րենց բաժինն ունէին թատերախաղին
մէջ, պատկերացնելու համար օրուան մը–
տահոգութիւնները եւ հայապահպանումի
աշխատանքներուն մէջ իրաքանչիւրին
պարտականութիւնը :

Որքան հաճելի էր լսել երիտասարդու–
հիներուն, երիտասարդներուն, ինչպէս
եւ փոքրերուն բերնէն թէ հաւատարիմ
պիտի մնան իրենց ցեղին եւ վառ պիտի
պահեն մայրենի լեզուին ճրագը :

Հանդէսին փայլ կուտային նաեւ երա–
ժիշտ Գ. Ծանդէկեանի եղանակաւորած
երգերը, Հայկազեանի Վարժարանի ձօ–
ները, Հայրենի աղբիւրը, Խնջոյքի եր–
գը իրենց տոհմիկ ներդաշնակութեամբ :

Կարելի չէ յիշել բոլոր արտասանողնե–
րը, երգողները, դերակատարները : Շը–
նորհակալութիւն ամէն անոնց որ մեզի
տուին այս վայելքը :

Ա. Ի.

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

*

Յունիս 12ին տեղի ունեցաւ Աղքատա–
խնամ ընկերակցութեան տարեկան դաշ–
տահանդէսը իր Մոնմորանսիի ծերանոցին
գեղազարդ դարաստանին մէջ :

Թէեւ առաւօտուն երկինքը ամպամած
էր եւ օդն ալ զով, կէսօրին չուրջ երկու
հարիւր անձեր ճաշեցին պատուոյ սեղա–
նին կողքին, նախապէս պատրաստուած
ճաշացուցակին համաձայն :

Պատուոյ սեղանին չուրջ բոլորուած է–
ին յարանուանութեանց պետերը, ինչպէս
նաեւ Սէն է Ուազի նահանգապետու–
թեան ծերակուտական Գ. Լաշէվր, որ
բարեկամ անձնաւորութիւն մըն է եւ
միշտ կը պատուէ ծերանոցներու հանդի–
սութիւնները:

Ժամը 14էն վերջ խուռներամ բազմու–
թիւն մը կը խուժէր սոյն դաշտահանդէ–
սին, զուարճանալու եւ զբօսնելու հա–
մար :

Զայնասփիւռով հայերէն եւ օտար եր–
գերը իրարու յաջորդելով, ներկաներուն
եւ պատսպարուած ծերերուն բացառիկ
վայելքի մը առիթ տուին: Մանաւանդ
գեղարուեստական բաժնին մասնակցող
Սոսի խայտալից երիտասարդութիւնը ի–
րենց պարերով, ինչպէս նաեւ Գ. Եան–
պէկեանի երգերը ընկերակցութեամբ Գ.
Ցրնտրքլեանի կիթառին, հանդէսին փայլը
աւելցուցին :

Երեկոյեան ներկաները ճաշակեցին բա–
ցօթեայ պատրաստուած չամփուրով ան–
ուանի խորովածը, պիւֆէի սեղաններու
վրայ գտնուած կանաչեղէնը, ամէն տե–
սակ պտուղներ եւ զանազան կարկան–
դակներ :

Տեղի ունեցաւ վիճակահանութիւն մը
գեղեցիկ եւ օգտակար առարկաներով :

Աղքատախնամի վարչութեան ժրաջան
բոլոր անդամները կարգ ու կանոնը եւ
սպասարկութեանց հոգողութիւնը ապա–
հովեցին :

Ներկաները բոլորն ալ , երիտասարդ
թէ տարեց, հաճելի և զուարթ օր մը ան–
ցուցած ըլլալու գոհունակութեամբ ուշ
ատեն ցրուեցան :

ԱՆՑՈՐԴ ՄԸ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ – ԱՅՐԷՍԷՆ Գորտապս վե–
րադարձին, վերջերս, ինքնաշարժային
արկածի մը զոհ գացած է Արժանթինի
մեր մտաւորական ու ղեկավար ընկերնե–
րէն Յովհաննէս Թահթաճեան : Տարա–
բախտ ընկերը ծնած էր Այնթապ 1899ին:
Նախնական կրթութիւնը ծննդավայրին
«Աթենական» վարժարանին մէջ ստանա–
լէ յետոյ փոխադրուած էր Պէյրութ եւ
հետեւած Ֆրանսական համալսարանի ի–
րաւաբանական ճիւղին : 1915ի աղէտալի
դէպքերուն հետեւանքով ընդհատած էր
ուսումը : Ատեն մը Երուսաղէմի Ժառան–
գաւորացին աշակերտելէ յետոյ անցած
էր Փարիզ, հետեւած Սորպոնի դասըն–
թացքներուն եւ ի վերջոյ հաստատուած
Արժանթին՝ ուր իր եղբօր Յար. Թահ–
թաճեանի եւ այլ ընկերներու հետ հիմ–
նած էր «Արմենիա» շաբաթաթերթը (այ–
ժըմ՝ օրաթերթ) որուն աշխատակիցնե–
րէն եղած էր տարիներ շարունակ :

ԳՈՐՏՈՊԱՅԻ պետական թատերասրա–
հին մէջ, Հայ Գաղութային Միութեան
հովանաւորութեամբ՝ Պուէնոս Այրէսի
« Հայ Երաժշտութեան Բարեկամներ»ու
երկսեռ երգչախումբը յաջող երգահան–
դէս մը տուած է վերջերս՝ ղեկավարու–
թեամբ իր տաղանդաւոր վարիչին՝ Գ.
Ժան Ալմուխեանի : Երեսուն անդամներէ
բաղկացած երգչախումբը երգած է «Մա–
րալօ»ն եւ եօթը երգեր Տիգրանեանի «Ա–
նուշ» օփերայէն :

ԲՐԱԶԻԼԻՈՅ նախկին մայրաքաղաքին՝
Սան Փաւլոյի ամենամօտիկ արուարձա–
նին՝ Սանթայի մէջ դպրոցական հին եւ
խարխլած վարժարանին տեղ, վերջերս
կառուցուած է դպրոցական երկյարկանի
հոյակապ շէնք մը, իր յարակից մաս–
րով: Շէնքին շինութիւնը արժած է 2.500–
000կրուզէյրօ, եւ որու շօշափելի գումար
մը յատկացուած է Ազգ. Կեդր. Վարչու–
թեան սնտուկէն: Նորակառոյց ազգ.վար–
ժարանը արդիւնքն է հայ գաղութի հա–
ւաքական ճիգերուն: Դպրոցը ներկայիս
ունի 78 աշակերտ , չորս դասարաններով
— բացի մանկապարտէզէն : Կը պաշտօ–
նավարեն չորս ուսուցչուհիներ՝ երկու–
քը՝ հայ, երկուքը տեղացի: 20Մը դպրո–
ցին կ'օժանդակէ ամսական երկու հազար
կրուզէյրոյով :

Կիսաւարտ կը մնայ շէնքին վրայի յար–
կի հանդիսասրահը, որ յոյս կայ թէ կը
լրանայ ի մօտոյ :

Սան Փաւլօ քաղաքի ամենամօտիկ ար–
ուարձանն է Սանթանա, ուր կ'ապրին
275 հայ ընտանիքներ, մեծ մասամբ Մա–
րաշի, Ցրնտրճայի եւ շրջակայ գիւղերու
նախկին բնակիչներ :

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ
ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

«ՅԱՌԱՋ» ԻԹԵՐԹՕՆԸ (27)

ԿԵԱՆՔԸ
ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Ը․

Ժողովի ընթացքում բուռն վէճ բաց–
ուեց մաթեմատիկոսի ոտքիկի յաւելմա–
նը չուրջ· Մաթեմատիկոսը պնդում էր,
որ ոտքիկի վրայ անպայման յաւելում
պէտք է լինի, իսկ հոգաբարձութիւնը
մտածում դէմ էր :

Մաթեմատիկոսը գիւղում էր ապրում
եւ մերժում էր քաղաքում բնակուել,
բայց գիւղում բնակուելով եւ ամէն օր
քաղաք գալով՝ անձնական ծախսերն ա–
ւելանում էին:

Վերջապէս հոգաբարձութեան անդամ–
ներից մէկը, որի բեխերն ականջներից
անցնում էին եւ խառնւում գլխի եռեւի
մազերի հետ, խոպոտ ձայնով ասաց ․
— Պարոն վարժապետ, էշը հերիք չէ՞ :
Մաթեմատիկոսը չպատասխանած՝ էշը
պարտէզից սկսեց այնպէս զռալ, որ տան
պարտէզի կողմի լուսամուտների ապա–
կիները չխչխկացին :

Մաթեմատիկոսը դարձաւ երկար բե–
խերով հոգաբարձուին ·

— Հը՞ , ստացա՞ր պատասխանը , — ա–
սաց :

Երկար բեխերով հոգաբարձուն չշփոթ–
ուեց եւ անմիջապէս վրայ տուեց ·

— Եթէ թուաբանութեան մէջ ալ էշին
օգնութեան կը դիմես, խօսք չունինք :

Այս վէճը պարզեց այն, որ մաթեմա–
տիկոսի էշը տրուած էր հոգաբարձու–
թեան կողմից: Դա կազմում էր պայմա–
նագրի մի մասը եւ դրա համար էր, որ
էշի զռալուց չօգտուողներն ասում էին ··
«Ինչո՞ւ չէ, ազգի փարայովը էշ կը
հեծնայ »:

X

Այդ ժողովից մի քանի օր յետոյ էր,
երբ նոյն այդ ժողովի ամբարտաւան նա–
խագահը, Նիկողոս աղան, զարհուրելի
ծաղր ու ծանակի ենթարկուեց ամբողջ
քաղաքում :

Մեր քաղաքում միայն մէկ հատ անա–
ռակ կին կար — Մարիցան :

Ասում էին , որ նրանից առաջ էլ եղել
էր մի ուրիշը, նրա անունն էլ Մարիցա:

Այնպէս որ շատերն անառակ կնոջ փո–
խարէն Մարիցա էին ասում ···

Օրինակի համար՝ մէկը հարցնում էր·

— Ո՞ւր տեղաց :

Միւսը պատասխանում էր մի աչքը փա–
կելով ·

— Մարիցայի մօտէն:

Մարիցան — նրան մատով էին ցոյց
տալիս փողոցների անկիւններից, լուսա–
մուտներից, կտուրներից :

Մատով էին ցոյց տալիս, բայց չէին
խօսում հետը – ամօթ էր:

Մինչեւ անգամ գիշերները նրա հետ
անցկացնող տղաներն , չատ նման նրա
տները լիզողները , եթէ փողոցում պա–
տահէին՝ սուտ չտեսնել էին ձեւացնում:
Մարիցայի տան երկու հարեւանները նրա
տան կողմի լուսամուտները փակել էին,
մինչեւ որ այդ « Սոդոմ – Գոմորը » հե–
ռանար մի ուրիշ տուն, մի ուրիշ քաղաք
կամ մի ուրիշ աշխարհ :

Բաղնիքում նրան տեսնողները փախչում
էին ·

— Մսերը տես, սոր համար է որ բո–
լորը վրէն կը վազեն:

Նրան չէին քսում, մի գուցէ վարակ–
ուէին նրա անառակութիւնից :

Մարիցան բաղնիքում ձեռքը թասին
չէր տանում, նստում էր աթոռի վրայ ,
մի պառաւ կին, անառակութեան դպրոցի
նախկին աշակերտուհի, որը, իր կարգին
մաշել էր մի սերունդ , լողացնում էր նը–
րան, երիտասարդ հերոսուհուն; տեսակ–
տեսակ հոտաւէտ իւղեր էր քսում , հո–
տաւէտ ջրեր ցանում, տանում դուրս ,
տանձին սենեակում չորացնում , հագ–
ուեցնում :

Փողոցում Մարիցան քայլում էր դան–
դաղ, կապոյտ զոնտիկով , սպասուհին
ետեւից, գլխի վրայ ազաւնու բացուած
թեւերի նման մի սանր, կոնքերը արուես–
տականօրէն դցում էր մէկ աջ եւ մէկ
ձախ, աչքի պոչովը նայում տղամարդ–
կանց, թեթեւ ժպտում եւ շարունակում
ճանապարհը :

Եկեղեցի երբեք չէր մտել, չէին թոյլ
տայ, որ մտնի· միայն երբեմն քաղաքի
երիտասարդ Առաջնորդը կանչում էր նը–
րան իր մօտ, որպէսզի «Աստուծոյ խօսքը
հաղորդի նրան»:

X

Մի օր փողոցի վերեւից մի աղմուկ լը–
սուեց, անորոշ աղմուկ, բայց յամառօրէն
մօտենում էր եւ մեծանում :

Բոլորը դուրս թափուեցին, կանայք
լցուեցին լուսամուտները, երեխաները
թռան կտուրները :

Վերեւից գալիս էր, աւելի ճիշդը խու–
ժում էր երեխաների մի ստուար բազմու–
թիւն:

Այդ բազմութիւնը հալածում էր մի
մարդու՝ հոգաբարձութեան նախագահ
Նիկողոս աղային:

Երեխաներն աղաղակում էին :

— Մարիցայի մօտն էր գացեր ···

— Էհէյ, էհէյ, Մարիցայի տունէն
դուրս ելաւ ···

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար·)

մասնութեան եւ փոքրամասնութեան խտրութիւն մը դնել, իմ ցաւս աւելի մեծ է։ Ինչո՞ւ այս փոքրամասնութիւնը որ ոչ մէկ բանով կը պատենք մեզմէ չի մաս – նակցիր նուիրատուութեան։ Ահա այս է որ մարդուս ծանր կուգայ »։

Մարմարա.— Ագիվ Նէսին արդարեւ ե– ղած է գրիչ մը որ խտրականութիւն չէ դրած փոքրամասնութեան եւ մեծամաս – նութեան մէջ եւ եղած է միշտ արդարու – թեան արտայայտիչը ։

Այս խնդրին մէջ սակայն մենք Ագիվ Նէսինէ կը սպասէինք ուրիշ պատասխան մը որ ըսէ.

— Մենք լաւ կը ճանչնանք մեր հայրե– նակիցները, անոնք ալ լաւ գիտեն իրենց պարտականութիւնները եւ եթէ մասնակի նուիրատուութիւններու մէջ չի յիշուիր անոնց անունները, ինչպէս չի յիշուիր շատ մը անհատներու անունները անոնք գլխաւորութեամբ իրենց կրօնապետի. արդէն իսկ գործի ձեռնարկած են այդ ուղղութեամբ։ Եթէ Ագիվ Նէսին հետա – քրքրուէր, տեղեկութիւն պիտի ունենար անշուշտ այն հաղորդագրութենէն, որ լոյս տեսաւ թերթերու մէջ եւ տեղեակ պիտի ըլլար նոյնպէս թէ մեր միութիւն – ներն ու այլ կազմակերպութիւններ ձեռ – նարկներ կը կատարեն համաժողովրդա – յին մասնակցութիւն մը բերելու համար այդ նուիրական գործին։

Մենք այս ընթացքը կը սպասէինք եւ կը սպասենք մեր յարգելի պաշտօնակի – ցէն » ։

Ագիվ Նէսին անշուշտ կ՚ուզէ միտքերը պղտորել եւ իշխանութիւնները գրգռել փոքրամասնութեանց դէմ ։

×

Զօր. ճէմալ Կիւրսէլ կոչ մը ըրած է յայտարարելով թէ Հիւրիէթ փոխառու– թեան պարտամուրհակներ հրապարակ պիտի հանուին ։

ՄԱՅԻՍ 28

ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մին– չեւ լոյս, ազգային սրահին մէջ ։

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Զա – ւարեան ենթակոմիտէի ։ Հովանաւորու – թեամբ Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, որուն կը մասնակցին՝

Ժիրայր Գասպարեան, Օր. Օր. Ժաքլին Փափազեան եւ Ալիս Շահմիրեան (երգ)։

Ընկ. Կար. Մութաֆեան եւ Օր. Շաքէ Սէրէնկիւլեան (արտասանութիւն) ։

Ջեռնադաշնակի վրայ կը նուագէ փոք– րիկն Ճօշկունեան ։

Կէս գիշերէն վերջ հայկական եւ եւրո– պական պարեր, մասնակցութեամբ Միմի Թոնկուրեանի եւ Ժաք Քէօփթէրեանի բարձրախօսին ։

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նի սի Գէորգ Զավուշ խումբի եւ հովանաւորու– թեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈ– ՄԻՏԷԻ ։

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, Քաֆէ տը Լիոնի վերնայարկը ։

(Ավընիւ տը լա Վիքթուար)

Կը նախագահէ ԸՆԿ. ՇԻՇԼԻԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին ։

Մուտքը ազատ է ։

Տէր եւ Տիկին Գէորգ Թումայեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աղապապ Գարսամեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Գէորգ Տատուրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Քահվէճեան եւ զաւակները (Անգարա), Տէր եւ Տիկին Կոմէս Տէր – Թումայեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Ցաբէթ Տէր – Գրիգորեան եւ զաւակնե – րը, ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ, հարսին եւ ներոջ՝

ՎԱՌՎԱՌ ԹՈՒՄԱՅԵԱՆԻ

կսկծալի մահը որ տեղի ունեցաւ Յունիս 20ին յետ երկարատեւ հիւանդութեան, 64 տարեկանին ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի ժամը 15.45ին։

Հաւաքուիլ Իսիի գերեզմանատունը (Ռիւ լա Կնթէ)։

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբրեւ այդ ընդունիլ ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՍՈՒԼԻՍ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին Միշակոյթի Տան մէջ (17 Րիւ Պլէօ)

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սե – րունդի Կեդր. վարչութեան կողմէ ։

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋ

Ասուլիսը կը վարէ՝ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի Փարիզի եւ արուարձաններու, Հ. Յ. Դ. Ուս. Մի– ութեան եւ երիտասարդ խումբերու ան – դամ – անդամուհիները եւ փափաքող ըն– կերուհիներն ու ընկերները։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս Ե Ւ Ր

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐ – ՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ ։

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLEGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒ – ԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝
ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Նազաչեան, Տէր եւ Տիկին Այանեան եւ զաւակները, Տիկին Փափազ– եան եւ զաւակները խորին շնորհակալու– թիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ան– ձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակով ցաւակ – ցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ հօր՝

ԱՐՏԱՇԷՍ ՆԱԶԱՇԵԱՆԻ

մահուան առթիւ (Մարսէյլ, Յունիս 16ին) ։

×

Այրի Տիկին Մարիամ Ոսկանեան եւ զա– ւակները, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Ոս – կանեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Արմէ – նիցա Գէազեան եւ զաւակները շնորհակա– լութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ներկայ եղան ԵՂԻՇԷ ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ հոգե– հանգիստի արարողութեան ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Զո– րեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Քառէի սրահը։ Շարունակութիւնը նախորդ նիւ– թին, այսինքն կը խօսին Բալուեան եւ Մելիքեան Ազգային Սահմանադրութեան Գր. Օտեանի ու կցորդ խնդիրներու մա – սին։ Մուտքը ազատ է ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը այս Կիրակի ժամը 16ին վար – ժարանին մէջ ։

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի ։

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին, արտասանութիւններ, երգեր եւ պարեր ։

Աշակերտութեան կողմէ պիտի ներկա – յացուին տրամախօսութիւններ, «ԼԵԻՈ – ՆԻԿԸ», «ՊՈՒԳՐԻԿԸ» եւ ծանօթ զաւեշ – տը՝ «ԴԴՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ» «Վար – տալապօնպան»։

Իսիի գաղութէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին, քաջալերելու համար մեր նորահաս սերունդը ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

Փարիզի եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած հինգշաբթի օրուան դա – սընթացքներուն ։

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Ալֆորվիլ.— Շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Ալֆորվիլի կրթ. մարմնոյ կողմէ ։

Տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Րիւ Վօլթէր ։

Երգ, արտասանութիւն, պար ղեկավա– րութեամբ ուսուցչական կազմին ։

Գ. Քաղաքապետը ներկայ պիտի ըլլայ։

Պանեէօ Քաշան.— 3 Յուլիս, Կիրակի օր ժամը 2.30ին, Քաշանի քաղաքապե – տարանի սրահին մէջ։

Տեղւոյն Կրթ. Մարմնոյն կողմէ ։

Կը նախագահէ Գ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ

Խմբերգ, պար, մեներգ, արտասանու – թիւն եւ հաճելի անակնկալներ, ղեկավա– րութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Պալըգ – ճեանի ։

Մեթրօ Քաշան ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուր– բաթ իրիկուն ժամը 21ին, Միշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ ։

Դասախօս՝ Գ. ՅՈՎՀԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ՝ Շէյքսփիր եւ Թուրքերը այժմէական նիւ– թին շուրջ ։

Մուտքը ազատ է ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, կիրակի օր, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպական պարեր, անակնկալներ ։ Ինչպէս նաեւ երգախաղ ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ։

Շամփուրով խորոված եւ հայկական համեղ հերիսայ ։

Ծախքերու մասնակցութիւն 2.50 Ն.Ֆ. ։

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէն – սի Փավիյեօն ։

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կը կազմակերպէ իր Գ. երեկոյթը՝ այս Շաբաթ իրիկուն (25 Յունիս) ժամը 21ին,

5, Fbg. Montmartre
au premier étage du Café Electricité

Պար, երգ, հաճելի մթնոլորտ, Պերնար Տէտէճեան իր Արմենիա նուագախում – բով։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէօյինի Ազգ. դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ։

Հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէ– օյինի մասնաճիւղի ։

Կը մասնակցի դպրոցին աշակերտու – թիւնը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Գ. Թրազօշի ։

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Բացումը կը կատարուի խմբերգներով։ Գիտի ըլլան արտասանութիւններ ։

Կը ներկայացուին.—

1) ՁԿՆԻԿԸ (հէքեաթային պատկեր մը)
2) ՇՓՈԹ ԾԱՌԱՆ
3) ԳԱՂԱՓԱՐԱՊԱՇՏ ՎԱՐԺՈՒՀԻՆ ։

Հանդէսը կը վերջանայ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ աշակերտութեան խմբական պարերով։

Գիտի ըլլայ հաշուետուութիւն Կրթ. Մարմնի կողմէ եւ պիտի կարդացուի տա– րեկան հանգանակութեան նուիրատուներու ցանկը ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է։

Կը հրաւիրուի ամբողջ Տէօյինահայու – թիւնը անխտիր։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի խումբերու ար – ձանագրութիւնները փակուած են ։

Առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին ։

Արձանագրուած ծնողքներէն կը խնդ – րուի փութով երթալ 5 Րիւ Մէյրան լրա– ցնելու համար հարկ եղած պայմանները։

Հեռախօս ԹՐԻՒՏԷՆ 27 – 35։

ԵՂԱՆԱԿԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԴԱՇՏԱ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Համաչարսանճա – կի Հայր. Միութեան։

(Մարսէյլ – Գօմոն), այս Կիրակի ամբողջ օրը Կրօթ Մոնարի ճաշարանը, Թրուա – Լիւք գոմասուն ղալաբալարդ պարտէ – զին մէջ ։

Կը խօսի Մ. ԹԱՇՃԵԱՆ

Առաւօտուն պուլի մրցում ։

Գուլ ունեցողներէն կը խնդրուի միա – սին բերել ։

Գեղարուեստական խնամուած ու ճոխ բաժին — երգ, նուագ, արտասանու – թիւն, անակնկալներ եւն.։

Տիկին Սոնա Թօրոսեանի ղեկավարու – թեամբ զաւեշտ մը ։

ՌԱՏԻՕ ԱԼՔԱԶ

Հայկական, եւրոպական պարեր ։

Ճոխ պիւֆէ, շամփուրով խորոված ։

Մուտքը ազատ է ։

ԾԱՆՕԹ.— Առնել 7 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել վերջաւորութեան, Շէ լա Մառէն, Ռութ տէ զ'Օլիվ ։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին. Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէն. Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 20 ին, Յոյներու սրահը ։

Կարեւոր օրակարգ ։

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Խրիմեան դպրոցի մէջ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ,

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան Ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Գառ տիւ Կլոզ, 7 Պուլվ տ'Ալ– թէն։ Բարոյական եւ նիւթական հաշուե– տուութիւն։ Նոր վարչութեան ընտրու– թիւն։ Ներկայս ընդունիլ իբրեւ հրաւէր

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղի հովանաւորած դպրոցին, տարեվերջի քննութիւնները՝ Յունիս 26ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9–12։

Աշակերտներու մէկ տարուան աշխա – տանքը քաջալերելու համար, սիրով կը հրաւիրուին տեղւոյս կազմակերպու – թիւններու ներկայացուցիչները, դպրո – ցին օժանդակ անդամներն ու փափաքող ծնողքները ։

×

Աշակերտներու մրցանակաբաշխու – թեան բացօթեայ հանդէսը տեղի կ'ունե – նայ Յուլիս երեքին։ Անձրեւի պարագա– յին Յուլիս 10ի կիրակին ։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի (26 Յունիս), կէսօրէ ետք ժա– մը 4.30ին հայկական ձայնաւոր պատա– րագ պիտի մատուցուի Փարիզի

NOTRE DAME

Մայր եկեղեցիին մէջ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տիկին մը կրթական հաստատութեան մը տնական գործերու կամ խոհարարու – թեան համար։ Դիմել՝

3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. & O.)

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Գամոնի մասնաճիւղի վար– ժարանին ամավերջի հանդէսը այս Կիրա– կի իրիկուն ժամը 20.30ին, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ։

Յայտագիր՝ երգ, նուագ, արտասանու– թիւն եւ երկու զուարթ ներկայացում

Վարչութիւնս կը հրաւիրէ՝ Գամոնի եւ շրջակայքի Հայութիւնը որ իր ներկա– յութեամբ քաջալերէ Կապոյտ Խաչին ու իր դպրոցի երկսեռ աշակերտութիւնը։

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ

Լը Փէք

Բացուած են արձանագրութիւնները

1960-1961

Ուսումնական տարեշրջանին համար

Տասը տարեկանէն սկսեալ երկրորդա – կան վարժարանի որեւէ դասարանի ու – սանող աշակերտ կ'ընդունուի։ Ուսման ծրագիրն է դասական ընթացք (ֆրանսերէն լատիներէն)։

Որ եւ է լուսաբանութեան համար դի – մել, գրաւոր կամ հեռաձայնով, վարժա – րանի տնօրէնութեան ։

ÉCOLE APOSTOLIQUE
3, Ave. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. ; 963-0172

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակացետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 ՅՈՒՆԻՍ — JEUDI 23 JUIN 1960

ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8831 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4632

...ին ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԿՈՂՈՊՈՒՏԸ

...ևորս տարի էինք ունեցած չըլլալու ...ինչպէս Դեմոկրատ կառավարութեան ...ասնական – ելմտական անհեռատես ...ութիւններ եւ անոր ղեկավար – ...ան գեղծումներն ու մախումները ...թեան դուռն էին հասցուցած ...երկիրն :

...մ երբ յեղափոխական կառավարու– ...թիւնը ձեռքն է առած երկրին ղեկը, ե – ...ն ինքն խական ոլերբութիւն մը՝ ...միս մասնելով նոր միջիններ :

...մնտերէս եօթը միլիոն թրքական ոս– ...ոյ մը ձգեր է իր ժառանգորդնե – ...ու ...

...ենկայ վարչապետը աժան ժողովրդա– ...թիւն շահելու համար անհաշիւ ...իր կ'ընէր ամէն կողմ նոր գործա – ...ներ, ամբարտակներ, ելեկտրակա – ...կայաններ կառուցանելով, գիւղացիներուն ...երկիրներ բաժնելով : Մանաւանդ ...ու քանի կ'ընէր Պոլիսը՝ զայն ար – ...կան տեսանի մը վերածելու համար, ...նոյնիսկ բիւզանդական հին ...ական շէնքերուն : Զմոռնանք Ղա – ...իոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին :

...անդուած շէնքերու տէրերուն կա – ...ած հատուցումներն ալ մնացած ...պետական գանձին վրայ :

...Թեմիրքի հիմնած Հալք կուսակցու– ...թեան ու կառավարութիւնը սրտի հան – ...րութեամբ — առանց խանգարուելու ...և ու զուրկն—կլլած և մարսած է– ...ն Հայերու «լքեալ» կալուածները, գոյ – ...ու դրամատուներու մէջ ունեցած ...մարները : Անոնք կարեւոր հասոյթ ...ին ապահոված Անգարայի դանձ – ...տախտին :

...այն առաջին կողոպուտին յաջորդած էր ...Թի «Ունեւորութեան տուրքը», ո – ...ն զոհ գացին Հայերն ու Յոյները ա – ...լապէս :

...ի այս սխրագործութիւններէն ...երբ 1950ին իշխանութեան գլուխ ե– ...Դեմոկրատները, հասոյթի նոր, մը– ...ին եւ գնահատելի աղբիւր մը գտան : ...կեան նորաստ էր այդ, որ 1947էն ...յանուն «Թրումընի վարդապետ – ...թեան», ամէն տարի պետական գան– ...ն մէջ կը մտցնէր քանի մը հարիւր մի– ...ոլար :

...Ոնոլրան ու իր բարեկամները ամբողջ ...տարի վայելեցին այս երկնատուր ...ան. Սակայն չկրցան առաջքն առ– ...սնանկութեան :

...տար երկիրներու հայթայթիչները ...ով գանձել իրենց արտածած ապ – ...երուն փոխարժէքը, գողփեցուցին ...վարկ Թուրք առեւտրականներուն : ...Արդիւնքն այն եղաւ, որ ապրուստի ան– ...նիւթերու սով առաջ եկաւ երկ– ...մէջ : Միջազգային դրամատունը մէկ ...ին, Ամերիկա եւ Գերմանիա միւս ...ին դրամական կարեւոր աջակցու – ...փորձեցին սնանկութենէ ազատել ...անցեալ տարի :

...իր միլիոն ոսկիի բացը ցոյց կուտայ ...ն թէ՝ անոնք որոշ բարելաւում ա– ...բերելով հանդերձ ներածումներու ...ին մէջ, չէին կրցած փրկել կացու – ...ը :

...Այժմ զինուորական իշխանութիւնը ...ժողովուրդի հայրենասիրութեան ...ել եւ կը փորձէ ներքին հանգանա– ...մբ գրամ գոյացնել՝ կարենալ ...ելու համար վարչական մեքենան ...ամբողջելու պետութեան ոսկիի ...ը.

...ական գործավարը կոչ կ'ուղղէ ...պոլ հասարակութեան ջոր պետա – ...գանձին նուիրէ ամէն տեսակ դրամ, ...փրթինէ, ոսկիէ եւ արծաթէ զար– ...Նուիրատուներուն պիտի տր – ...ն աւաղագրեր ...

...յական լքեալ գոյքեր չկան այլեւս, ունեւորութեան նոր տուրք ալ չեն կրնար հաստատել՝ դժգոհութեան տեղի չտալու համար առաջին օրէն իսկ : Ուստի դիմած են այս գերագոյն միջոցին :

Սկսած են իրար կողոպտել :

Առ Երեւոյթս կը հրահրեն մարդոց հայրենասիրական զգացումները եւ այն տպաւորութիւնը կը թողուն, որ հայրե – նակիցները «ինքնաբուխ» կերպով, ա – ռանց ստիպումի է որ զինուորական կա – ռավարութեան կը նուիրեն իրենց ամուս– նական մատանիները, գոհարեղէններն ու զարդեղէնները : Մինչ իրականին մէջ ա– նոնք որ չեն մասնակցիր այս նոր տեսակի կողոպուտին, դէշ աչքով կը դիտուին .

Թթու ազգայնական Թուրք Թերթեր սկսած են արտնջալ արդէն թէ՝ ոչ – Թուրք տարրերը պէտք եղածին չափ չեն մասնակցիր հանգանակութեան ...

Նման դիտումնաւոր գրութեանց յետին միտքն այն է, որ ներկայացած այս նոր առիթը լաւագոյնս օգտագործեն՝ անգամ մը եւս «զորս դու պատուիրեցիր» մաք – րագործելու համար «կեավուրները» :

Նոր կառավարութիւնը խիստ հակակշ– ռի պիտի ենթարկէ նախկին վարչաձեւին օրով հարստացող պետական պաշտօնեա – ներու եւ առեւտրականներու հաշիւները : բոլոր ընկերութեանց եւ անհատներու պահ դրած գումարներու հաշիւները : Դրամատանց նկուղներուն մէջ արկղ ու– նեցողներու ոսկի դրամներն ու օտար Թղ– Թադրամները գրաւուելու վտանգին են ենթարկուած :

Այլ առակ լուարուք :

Անկեալ կառավարութեան հակառա – կորդները զանազան ամբաստանութիւն – ներու կարգին՝ նախկին վարչապետին կը վերագրեն նաեւ հետեւեալ երկու մեղքե– րը.

Ա) Մենտերէս ծրագրած է եղեր կազ – մել «անկախ Քիւրտիստան» մը արեւել – եան նահանգներուն մէջ :

Բ) Արտաքին նախարարը պիտի ծախէ եղեր խորհրդային Միութեան՝ կարեւոր գումարի մը փոխարէն ... Թուրքիան սնանկութենէ փրկելու համար :

Վերջին օրերու ուսանողական հայրենասիրութիւնը կապ ունի եղեր այս ծրագիր– ներուն հետ ...

Յեղափոխական կառավարութիւնը ցըն– ծութեամբ եւ անվերապահ խանդավա – ռութեամբ ողջունուած էր ուսանողնե – րուն եւ ժողովուրդին կողմէ :

Այժմ բոլորն ալ սկսած են մտահոգուիլ նորահնար կողոպուտին առթիւ :

Սակայն դեռ ծայրն ենք ծրարոց :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԱՑԻ ԲԱՆԱԳՆԱՑԸ ՓԱՐԻԶ ՀԱՍԱՒ

ԲԱՅՑ ՄԵՐԺԵՑ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒԸ

Քաղաքական աշխարհի ուշադրութիւնը Թունուզի վրայ կեդրոնացած է, քանի մը օրէ ի վեր : Արդարեւ, Ֆերհաթ Ապպասի «այո» պատասխանէն ետք կը սպասուի ալժերացի բանագնացին որ Փարիզ պիտի ժամանէ, նախապատրաստական աշխա – տանքներու համար :

Երեքշաբթի ժամը 18ին, «Ալժ. կառա– վարութիւնը» զեկոյցով մը կը յայտարա– րարէր թէ նշանակած է բանագնացը — յետագային յայտնի եղաւ անունը՝ Պու – մենճել — « որ Փարիզի պիտի երթայ յա– ռաջիկայ օրերուն» : Իրենց զեկոյցին մէջ չեշտած են այս առթիւ որ ճամբորդու – թեան պայմանները պէտք է ճշդուին, եր– կուստեք համաձայնութեամբ մը : Այսու– հանդերձ էֆ էլ էն համաձայն չէ Ֆրան – սայի հետ, ճամբորդութեան պայմաննե– րու շուրջ :

Երեքշաբթի մասնաւոր օդանաւ մը Փա– րիզէն՝ Թունուզ հասած էր փոխադրելու համար բանագնացը : Ալժերացիները մեր– ժած են, առարկելով թէ՝ «Ալժ. կառա – վարութիւնը նկատի չի կրնար առնել Ֆրանսայի դեսպանատան զեկոյցով յիշ– ուած ճամբորդութեան եղանակը , որուն համար իր կարծիքը չէ առնուած , ոչ ալ համաձայնութիւնը :

Ֆրանսական դեսպանատունը իր զե – կոյցով կը յայտարարէր թէ Փարիզէն ըս– տացած հրահանգներու համաձայն « ի վիճակի է էֆ էլ էնի բանագնացին ճամ– բորդութիւնը ապահովելու » :

Ալժերացիներուն կարծիքով Թունուզ օդանաւ մը ղրկելով Ֆրանսա կ'ուզէ ցոյց տալ որ հակառակորդը պարտուած մըն է եւ «գերիի» պէս կը փոխադրուի :

— « Ոչ մէկ երաշխաւորութիւն ունինք կը յայտարարեն անոնք — կը մերժեն ը – սել թէ ի՞նչ պայմաններու մէջ պիտի կա– տարուի ճամբորդութիւնը. ո՞ւր պիտի իջնայ, որո՞ւ հետ պիտի տեսակցի» եւն. :

Ուրիշ խօսքով « Ալժ. կառավարու – թեան» փափաքն է որ իր բանագնացը ընդունուի «պետական» մարդու արժանի շուքով :

— « Ալժերացիները չեն ուզեր որ ի – րենց բանագնացը Ֆրանսա հասնի զաղտ– նի, զինուորական փոքրիկ օդակայանի մը մէջ ու անմիջապէս փոխադրուի «փակ վայր» մը, ապահովութեան ուժերուն կողմէ : Կ'ուզեն որ տը Կոլի Թագուն խոս– տումը յարգուի, այսինքն ընդունուի պատերազմական պատիւներով կամ առ – նուազն հաւասարէ – հաւասար խօսակիցի իրաւունքով» յայտարարած է Ֆիկառօյի Թղթակցին էֆ էլ էնի շրջանակէն մէկը :

Քաղաքական շրջանակներու կարծիքով «Ալժ. կառավարութիւնը : Դիտմամբ կը դժուարացնէ բանագնացին Փարիզ ճամ – բորդութիւնը որպէսզի մերժուելու պա – րագային — բան մը որ խորքին մէջ կը ցանկայ — ձախողութեան պատասխանա– տուութիւնը Ֆրանսայի վրայ իյնայ :

Եկող բանագնացը Ալժ. Ազատ. Ճակա– տին մտաւորականն է : Երկար ատեն Փա– րիզ ապրած, յիսուն տարեկան փաստա – բան մըն է զոր Պէն Պէլլան ընտրեց 1956– ին զինքը պաշտպանելու համար : Կինը եւ զաւակները Փարիզ կ'ապրին :

Պումենճել Փարիզ պիտի գար . Ֆրանք– ֆորթէն անցնելով, հաւանական կը թը – ւէր որ Զորեքշաբթի առտու Փարիզ հա – սած ըլլայ :

Շանթիյի մէջ, Ալժերական Ազգային Շարժումի պարագլուխը, Մեսալի Հաճ յայտարարութեամբ մը շեշտած է թէ «կլոր սեղանին» շուրջ պէտք է նստին ի – րենք եւս : Աւելին՝ անհրաժեշտ է որ ի– րենց աթոռները ունենան Ալժերիոյ բոլոր հատուածները, ինչ ալ ըլլան անոնց տե– սակէտները. առանց ցեղի եւ կրօնքի խտ– րութեան» : Այս կէտը պատճառ կրնայ դառնալ նոր դժուարութեանց, արդարեւ Ֆերհաթ Ապպաս չընդունիր որ իրենցմէ զատ խօսելու իրաւունք ունեցող Ալժերա– ցի ըլլայ :

Տարակարծութիւնը մեծ է «Ալժ. Կա– ռավարութեան» եւ Ֆրանսայի միջեւ : Առաջինը կ'ուզէ հաւասարէ հաւասար բանակցիլ, երկրորդը կ'ուզէ խօսիլ կրա – կը դադրեցնելու մասին միայն, մնացեա– լը վերջը :

Տպաւորիչ հանդարտութիւն մը տիրէ Ալժէի մէջ :

ՍԱԼԱԶԱՐ ԵՒ ՖՐԱՆՔՕ, Փորթուկալի եւ Սպանիոյ մենատէրները տեսակցած են Մերիտայի մէջ, առջի օր : Քննութեան առած են միջազգային ներկայ կացութիւ– նը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ եւ ընկերվա– րական միւս երկիրները պատրաստ են ներկայացուցիչներ ղրկելու անմիջապէս , ստորագրելու համար ընդհանուր զինա – թափութեան համաձայնութիւն մը եւ խաղաղութեան դաշնագիր մը Գերմանիոյ հետ» յայտարարած է Խրուշչեւ Պուքրէշի մէջ : Այս առթիւ շեշտած է թէ հակառակ վերին ժողովի ձախողութեան կարգ մը խնդիրներ կան որ հասունցած են — ընդ– հանուր զինաթափութիւն, Արեւմտեան Պերլին, խաղաղութեան դաշնագիր Գեր– մանիոյ հետ — Ու կը կարօտին շուտա – փոյթ կարգադրութեան : Իր ճառին շա – րունակութեանը մէջ շեշտելէ ետք թէ Խ. Միութիւնը «հսկայ ուժ» մը ստեղծած է որ կրնայ ջնջել իր հակառակորդը , յարձակած է Եուկոսլաւիոյ վրայ որ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի հետ միացած կազմած է Պալքանեան պլոքը, ու այս ձեւով միացած է Ատլանտեան Ուխտին : «Քաղաքական եւ տնտեսական սերտ գոր– ծակցութեամբ մըն է որ ընկերվարական ճակատը պիտի կերտէ համայնավարու – թիւնը» ըսած է Խրուշչեւ :

ԹԻԹՕ – ՆԱՍԸՐ խօսակցութիւնները վերջացան : Միացեալ զեկոյցով կը շեշ – տեն թէ՝ «խաղաղութեան եւ ապահովու– թեան պահպանման պատասխանատուու – թիւնը բոլոր ժողովուրդներուն վրայ կ'իյնայ եւ ոչ թէ մեծ պետութիւններուն բացառաբար» : Չէզոք երկիրները կարե – ւոր դեր կրնան կատարել այս ուղղու – թեամբ, կ'ըսէ զեկոյցը : Ալժերիոյ հար– ցին շուրջ յոյս կը յայտնեն թէ բանակ – ցութիւններով վերջ կը գտնեն կռիւները :

ՄՈՍԿՈՒԱ գացած է Հնդկաստանի նա– խագահը՝ Փրասաթ : Իսրայէլի վարչա – պետը, Պէն Կիւրիոն Պրիւսէլ ժամանած է ուր հաւանաբար տեսնուի Ֆրոնտիսի հետ :

ԺՈԶԷՖԻՆ ՊԷՔԸՐ, խափշիկ երգչուհին աղէտ արձակուած է Քանատայի պատ – ժական ատեանին կողմէ : Ամբաստան – ուած էր զողցուած ու արգիլուած իրեր մտցուցած ըլլալուն :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՖՐՈՆՏԻՍԻ Փարիզ հասաւ Զորեքշաբթի եւ ցերեկին տեսակցութիւն մը ունեցաւ տը Կոլի հետ :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ յառաջիկայ խորհրդարանը բաւական նոր դէմքեր պիտի ունենայ : Տակաւին 35 երեսփոխաններ կան ընտր – ուելիք, բայց արդէն իսկ պատկերը յըս– տակ է : Ընտրուած է նոյնիսկ Նարեան «Պէյրութ Մասաա» Թերթին տնօրէնը՝ մահմէտական Ապտալահ Մաշնուք : Ինչ– պէս ըսինք հակարեւմտեան հոսանքը յաղթած է :

«ՀՐԷՈՒԹԵԱՆ ամերիկեան խորհուր – դը Իսրայէլի իրաւունքը չի ճանչնար Այխմանը դատելու համար : Խորհուրդը կ'ըսէ թէ հրէութիւնը կրօնքի խնդիր է ոչ ազգութեան եւ կը դիմէ արտաքին նա – խարար Հերթըրի, որպէսզի այս վերջին ընդդիմանայ Այխմանի դատին Իսրայէլի պետութեան կողմէ :

ՄՈՆԱՔՕՅԻ Կռէյս իշխանուհիին հայ– րը՝ Քելլի մեռաւ առջի օր : Իշխան Ռէնիէ եւ կինը Ֆիլատելֆիա մեկնեցան, Փարի– զէն անցնելով :

ՃԱՓՈՆԻ վարչապետին՝ Քիշիի հրա – ժարականը անմիջական կը նկատուի :

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեցին .—

1.— Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Գալոյ – եան, Չիլիի գաղութէն, որ Հայաստան այցելելէ ետք՝ վերադարձի ճամբուն վը– րայ շրջապտոյտ մը կը կատարեն Մերձ. Արեւելքի հայ գաղութներուն մէջ (Յու – նաստան, Լիբանան, Երուսաղէմ, Եգիպ – տոս, Միացեալ Նահանգներ) :

2.— Պ. Հրանտ Շրխըրտըմեան, Կիպ – րոսէն, որ կը մեկնի Լոնտոն :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Յունիս 17ին, ամէն տարի 1953էն ի վեր, կը յարգուի յիշատակը գերմանական վերամիացման յեղափոխութեան, որ ընկճուեցաւ: Այդ օրերուն արեւելեան Գերմանիոյ աշխատաւորութիւնը խաղաղ ցոյցերով աշխատանքը ձգած էր եւ պահանջած՝ բարելաւում ապրուստի պայմաններու, ազատ արձակում քաղաքական բանտարկեալներու եւ վերամիացում: Այս շարժումին հետեւանքով վեց զոհեր թաղուած են Պերլինի մէջ եւ դեռ կան 110 բանտարկեալներ: Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ այս Յունիս 17 թուականը կը համարուի խորհրդանշանական՝ ժողովուրդին վերամիացման եւ ազատութեան ձգտումներուն համար: Ահա այս պատճառով ամէն տեղ ժողովներ, հաւաքոյթներ եւ ցոյցեր տեղի ունեցան այս տարի ալ: Նշանակելի է մանաւանդ Պոնի հանդէսը, մասնակցութեամբ կառավարութեան եւ երեսփոխաններու, ուր խօսեցան փոխ վարչապետ Փրօֆ. Էրհարտ եւ Թիւպինկենի համալսարանէն Ուլրիչ Մանն: Էրհարտ, որ խօսեցաւ իբրեւ Ատենապետի փոխանորդը, շեշտեց թէ ինքնորոշման սկզբունքին իրականացումը Գերմանացիներուն համար եւս յաջողութեան յոյս կը ներշնչէ: Այս առթիւ աւելցուց թէ հարկ է Ափրիկէի ժողովուրդներուն թերած վիճակին բարելաւման օժանդակել, որպէսզի անոնք ալ իրենց ազդեցութեամբ օգտակար ըլլան ինքնորոշման սկզբունքի կիրառման: Բուն բանախօսը Ուլրիչ Մանն «Ազատութիւն, իրաւունք եւ ճշմարտութիւն» սկզբունքին վերլուծմամբ յայտնեց թէ 17 Յունիս 1953ի գերմանական պոռթկումը հաւատքի մը արդիւնք էր, այդ հաւատքը կարելի չէ ընկճել, քանի որ ազատութեան իրաւունքի եւ ճշմարտութեան նուիրուած էր: Պէթհովընի երրորդը՝ «Հերոյիքա»ով խորհրդանշական բնոյթ մը տուեցաւ այդ հանդէսին, որուն ներկայ եղած էին նաեւ օտար պետութեանց ներկայացուցիչներ: Գերման Դաշն. Պետութեան Նախագահը՝ Լիւպքէ, Գերմանիոյ կիսուած շրջանին սահմանին մօտ բազմահազար հորիտասարդութեան խօսած է հաւատաւոր ճառ մը, այն ընդհանուր միտքով թէ վերամիացումը պիտի իրականանայ խաղաղ եւ ազատ ճամբով եւ կարելի չէ ժողովուրդ մը զրկել իր ինքնորոշման իրաւունքէն:

Սոցիալ Դեմոկրատներու վարիչը Օլլընհաուէր ճառով մը պարզած է 17 Յունիսի նշանակութիւնը գերմանական քաղաքականութեան համար եւ յայտարարած է թէ մինչեւ վերջ պէտք է ջանք թափուի միասնական ուժերով եւ ապահովուի վերամիացումը, այլեւ հաստատակամ մնալ Պերլինի մասին, մինչեւ որ վերստին Գերմանիոյ մայրաքաղաքը դառնայ:

Պերլինի մէջ մեռեալներուն գերեզմաններուն վրայ պսակներ զետեղեցին անհամար կազմակերպութիւններ եւ արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչները: Ուսանողութիւնը համալսարանի մեծագոյն սրահին մէջ արժանավայել հանդէս մը տուաւ, որու ընթացքին խօսեցան տնօրէնը՝ Փրօֆ. Էտուարդ Նոյման եւ քաղաքագիտական բաժնի դասախօսներէն Փրօֆ. Ֆրէնկըլ: Իսկ երեկոյեան ժամը 19ին լուռ քալուածքով հազարաւոր ուսանողներ շարքով դիմեցին Արեւմտեան Պերլինի քաղաքապետարանին առջեւի հրապարակը, ուր 80.000 հոգի հաւաքուած էր եւ կը սպասէր ուսանողներու ժամանումին եւ իրենց հետ բերելիք անչէջ հուրին: Արեւմտեան Գերմանիայէն մինչեւ սահման բերած էին ուսանողներ այդ կրակը, անկէ ալ օդանաւով հասցուցած էին արեւմտեան Պերլին: Աշտանակներու լուսաւորումէն ետք խօսեցան Հոլլթայնի երկրամասին նախարարապետը Ֆոն Հասսէլ, որ ըսաւ թէ Կրեմլինը կ՚ուզէ իր ձեռքին տակ պահել Գերմանիոյ մէկ մասը: Լենին ըսած էր թէ երբ Պերլինի վրայ կարմիր դրօշը ծածանի, համայնավարութիւնը կը տիրէ Եւրոպայի: Ահա անոնց նպատակը: Բայց Պերլին պիտի պաշտպանուի: Թերեւս Խորհրդ. Միութեան համար ալ աննպաստ է պատերազմի մը վտանգը աչք առնել եւ անոր պատրաստուիլ: Գերման Դաշնակցութեան Հանրապետութեան նախկին Նախագահ Թէոտոր Հօյս, որ Պերլին կը գտնուի քանի մը հանդէսներու ալ ներկայ գտնուելու համար, մեծ ոգեւորութիւն ստեղծեց իր սովորական ոճով՝ երբ ըսաւ թէ ուզած էր այդ պահուն Պերլինցիներուն քով ըլլալ, որովհետեւ ինք ալ Պերլինցի (պատուակալ) քաղաքացի է, ոչ թէ ուրիշը յանդիմանելու կամ անվայել խօսքեր ընելու համար (ինչպէս մէկը ըսաւ վերջերս), այլ շնորհակալութիւն յայտնելու համար Պերլինի, որ, հակառակ ամէն բանի, համաշխարհային պատմութեան մէջ ազատութեան ճամբուն վրայ իր դերը կը կատարէ:

Վերջին բանախօսն էր Պերլինի քաղաքապետը Վիլլի Պրանտ, որ ըսաւ թէ 17 Յունիս 1953ի զոհերը կը պարտաւորցնեն ամբողջ գերման ազգը բաղձալու խաղաղ ճամբով վերամիացման: Ներքին քաղաքական կեանքի համերաշխութեան կոչ ուղղելով, աւելցուց թէ վերամիացման համար անհրաժեշտ է ամէն դոհողութիւն յանձն առնել: Վիլի Պրանտի ճառը շատ անգամ ծափահարութիւններով ընդմիջուեցաւ, մանաւանդ երբ թուեց ականաւոր հիւրերու, Ափրիկեան ժողովուրդներու ներկայացուցիչներու եւ արեւելեան կողմի Գերմանացիներու այս հանդէսին մասնակցութիւնը: Անկէ զատ ստացուած էին համակրական գրութիւններ եւ Միացեալ Նահանգներու երեք շրջաններու քաղաքապետներէ յայտարարութիւններ թէ իրենք ալ այդ օրը կը յարգեն իբրեւ «Գերմանական Միասնականութեան Օր»: Հանդէսը վերջացաւ գերմանական ազգային երգի երրորդ տունին նուագով եւ խմբական երգով:

Գիշերը հրախաղութիւններով մեծ բազմութիւն մը բարձրացաւ Քրոյցպերգ, քաղաքամէջի բարձունքը, ուր խօսեցաւ Պունտեսթակի փոխ-նախագահ՝ Փրօֆ. Գարլօ Շմիտ, որ Սոցիալ-Դեմոկրատներու գաղափարախօսը կը համարուի ներկայիս ամբողջ Գերմանիոյ մէջ:

Գ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

Ի՞ՆՉ ՊԱՏԿԵՐ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԿՐՕՆՔԸ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Ֆիկառօյի թղթակիցը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ կրօնքի մասին, Խորհրդ. Միութեան մէջ:

Դժուար է դեռ որոշել եւ ճշդել եկեղեցիին ազդեցութիւնը բազմութիւններուն վրայ, Խ. Միութեան մէջ: Կիրակի օրերը եկեղեցիները կը յորդին: Սակայն պէտք է միշտ ի մտի ունենալ թէ եկեղեցիներէն շատնէն մէկը միայն բաց կը մնայ հաւատացեալներուն առջեւ: Երիտասարդ ուսանողները հեգնող ծիծաղ մը ունին, երբ իրենց կը խօսուի Աստուծոյ հաւատքին մասին: Այսուհանդերձ գիւղերուն մէջ, ծնունդ, հարսնիք կամ մահ եկեղեցիէն կ՚անցնին:

Կարելի է միայն հաստատել, ստուգիւ, թէ յեղափոխութեան սկիզբէն մինչեւ վերջին պատերազմը, կրօնքին կամ «ժողովուրդներու հաշիշ»ին դէմ խիստ պայքարը փոխարինուած է հակակրօն քարոզչութեամբ, համոզելու սկզբունքով: Խ. Միութեան մէջ հաւատացեալ ըլլալը այլեւս մեղք մը չէ, այլ դժբախտութիւն մը:

Նոր ժամանակներու նշան է թերեւս որ ամբողջական քննութիւն մը կատարած է գիտական Ակադեմիային ազգագրութեան ճիւղը «կրօնքի վերապրումներուն» շուրջ:

Հաւատքը, այս ձեւով, դասուած է ընկերային հետաքրքրութիւններու շարքին, վերջին մնացորդը լրացած ժամանակաշրջանի մը:

Ուսումնասիրութեան հեղինակները գիտել կուտան թէ գիւղերուն մէջ, կոլխոզականներուն ջախջախիչ մեծամասնութիւնը անաստուածեան է: «Ամբողջ շրջաններ ձերբազատուած են կրօնական ազդեցութենէն: Այսպէս, Քարայեվօ գիւղին տուներուն մէջ կրօնական պատկերներ չկան այլեւս, մանուկները չեն մկրտուիր, կրօնական տօներ տեղի չեն ունենար: Սակայն գիւղացիներու շրջանակներէն ներս գոյութիւն ունին դեռ բաւական թիւով հաւատացեալներ: Այսուհանդերձ ընկերվարական կո... մէջ անոնք կը գործեն իբրեւ հա... ւէրներ ու կը մասնակցին համայն... րութեան կառուցումին. Անկէն ... նաւոր չեն յաճախեր եկեղեցի...

Հաւատացեալներուն մեծամաս... նը վաթսունը անց է, անոնք իրե... տասարդութեան շրջանը բոլորո... խայեղափոխութեան շրջանի Ռ... կրօնական կեանքին մէջ: Դիտ... ծեր կիները շատ անգամ իրենց ... եկեղեցի կը տանին. Այսպէս կը ... սովորութիւնները ծերերուն միջ... փոխանցուի սերունդէ սերունդ ... կամ այնպէս, Քալինինի շրջանի կո... գուհի մը կը յայտարարէ. «Աս... մեր ձեռքին մէջ են, կ՚ընեն ինչ որ ... ցենք իրենցմէ»:

Հասուն մարդոց սերունդը, ... տարիքին մէջ, միշտ ալ կրօնական ... ցումներ չի սնուցաներ: «Սակայն թիւ մը այս սերունդի կիներէն իրե... րենք հաւատացեալ կը համարին, ... կրօնքի տարրական սկզբունքներու... տեղեակ չեն: Իրենց գիտցածն այն ... «այսպէս կ՚ըսեն տարեցները. ... այսպէս կ՚ընէին մեր հայրերը եւ ... հայրերը»:

Այս շրջանակին մէջ, կրօնական ... տալիքներու վերապրումը արդիւնք ... աւելապէս իրենց անրաւարար զարգ... ցումին: Նոյնպէս, բնտանեկան աւա... նական կեանքը կարեւոր ազդակ մը ... այդ տեսակէտով:

«Ինչ կը վերաբերի երիտասար... րուն, անհաւատութիւնը իրենց ... բնական մտավիճակ մըն է. Սակայ... րապահ պէտք է ըլլալ հանդէպ իրեն... անտարբերութեան, զոր ցոյց կուտա... րօնքի չարիքին» մասին եւ զոր կը ... րին անվտանգ ժամանակավրիպ ... մը: Պէտք է գինել այս երիտասարդ... և կոլխոզականները, դարձնել թէ ... մէն տեսակ կրօնական գաղափարա... թեան: Դեռ բազմաթիւ տուներու ... մինչեւ իսկ անաստուածականներու ... նական պատկերներ կը գտնուին ... սոնց մէջ կը տեսնեն մեռելներու ... շատակը, ուրիշներ՝ դարդարանք ... կայ:

Բայց սխալ պիտի ըլլար ... այս սովորութիւնները կարեւոր ... չեն ներկայացներ. Ուստի ... պէտք է հասկցնել այս ... անօգտակարութիւնը եւ վտանգ... կայն պէտք է չարժի ճարտարութ...

Գրեթէ մոռցուած քան ... մկրտութիւնները բազմացան ... մի շրջանին եւ 1942էն ի վեր ծնող... խումբերուն մեծամասնութիւնը ... է այժմ: Նոյնը կարելի է ըսել ... նական ամուսնութեանց համար ... րուն մէջ կրօնական ամուսնութիւ... համարին արարողութիւն մը որ ... ւութեան կարգ անցած է:

«Ցաւալի է որ, կը շարունակ... ւոյթը ուսումնասիրողները, ընկեր...

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՁՈՒԱՆԻ ԿՏՈՐԸ

Կը յաղթանակէ՞ր:

Լուրը շրջան ըրաւ կայծակի արագութեամբ: Անմիջապէս տեղեկացուցին նաեւ վարպետ Գուշըքըրնի: Ծերունին իսկոյն վերսկսաւ իր շրջապտոյտները եւ անձապրեց ծայրէն սկսելու իր պատմութիւնը, այս անգամ համեմելով զայն ամենավերջին դէպքով:

— Ինչ որ ինծի ամէնէն աւելի ցաւ կը պատճառէր, կը կրկնէր ծերունին, այն էր որ զիս կ՚ընդունէին իբրեւ ստախօս: Չկայ աւելի վատթար բան, քան ամբաստանուիլ իբր ստախօս...

Ամբողջ օրը կը խօսէր դէպքին մասին, կը պատմէր զայն ճամբաներէն անցնող բոլոր իր ծանօթներուն եւ նոյնիսկ անծանօթներուն, գինետան մէջ, եկեղեցիին ներսն ու դուրսը:

Հիմա այլեւս հանդարտած էր:

Եւ սակայն, բան մը կար որ տակաւին կը նեղէր զինքը: Բան մը, որուն մասին յստակ գաղափար մը չունէր: Միայն կը նկատէր թէ զինք մտիկ ընողները կատակով կ՚առնէին իր խօսքերը: Համոզուած չէին կարծես իր անմեղութեան: Իրեն այնպէս կը թուէր թէ իր ետեւէն ակնարկութիւններ կ՚ըլլային:

Յաջորդ շաբթուան երեքշաբթի օրը իջաւ Կոտերվիլի շուկան, միայն իր պատմութիւնը պատմելու ցանկութենէն մղուած:

Գ. Մալանտէն, իր կրպակին դրան վրայ կեցած, սկսաւ ծիծաղիլ երբ ինքը կ՚անցնէր: Ինչո՞ւ:

Մօտեցաւ Քրիքըթօցի ագարակապանի մը, ուզեց խօսիլ անոր հետ, եւ սակայն տակաւին բերանը չբացած, այս վերջինը փոքրիկ հարուած մը տալով ծերունիին փորին, գոչեց.

— Ահ, խորամանկ ծերունի...

Ապա, կռնակը դարձնելով հեռացաւ:

Վարպետ Հօշըքօրն ապշած մնաց տեղն ու տեղը: Հետզհետէ աւելի մտահոգուեցաւ: Ինչո՞ւ զինքը կոչեցին «Խորամանկ ծերունի»:

Երբ Ժուրտէնի ճաշարանը հասնելով նստեցաւ սեղանին առջեւ, սկսաւ բացատրել իր խնդիրը:

Մոնթիվիլիէէն արջառավաճառ մը ըսաւ.

— Էհ, էհ ծերուկ աղուէս, գիտենք չուանին պատմութիւնը...

Հօշըքօրն կակազեց.

— Քանի որ թղթապանակը գտնուեցաւ...

Միւսը պատասխանեց.

— Դէհ, դէհ, գիտենք, գիտենք, մէկը՝ որ կը գտնէ, միւսը՝ որ կը վերադարձնէ: Ոչ տեսանք, ոչ լսեցինք...

Գիւղացին սահմռկած էր: Վերջապէս կը հասկնար: Զինքը կ՚ամբաստանէին թէ մեղսակիցի մը միջնորդութեամբ վերադարձուցած էր դրամապանակը:

Ուզեց բողոքել: Բոլոր սեղանակիցները սկսան ծիծաղել:

Չկրցաւ վերջացնել ճաշը եւ մեկնեցաւ: Իր ետեւէն լսուեցան ծաղրական բացագանչութիւններ:

Տուն հասաւ ամօթահար ու ընդվզած: Զայրոյթը կը խեղդէր զինքը, երբ կը մտածէր թէ իրեն պէս պատուախնդիր Նորմանտացին կը յանդգնէին դնել այդպիսի զարհուրելի ամբաստանութեան մը բեռան տակ: Համոզուած էր այլեւս որ իրեն համար անկարելի պիտի ըլլար ապացուցանել իր անմեղութիւնը:

Կը զգար թէ իր սիրտը խոցուած էին անարդար կասկածանքով մը:

Վերսկսաւ դարձեալ իր արկածին պատմութեանը, ամէն օր երկարելով զայն եւ հետզհետէ նորանոր փաստակութիւններ աւելցնելով անոր վրայ: Ամէն օր կը յղանար աւելի զօրաւոր ապացոյցներ, իր բողոքները օրէ օր աւելի եւս կ՚ուժեղանային, եւ ամէնէն վերջը կ՚արտասանէր իր հանդիսաւոր երդումները զորս նախապէս կը պատրաստէր իր մենութեան պահերուն, երբ իր միտքն ու երեւակայութիւնը ամբողջութեամբ կլանուած կ՚ըլլային չուանին պատմութով:

Եւ սակայն, քանի իր երդումներ... դիւաւոր բնոյթ կը ստանային, ... փաստարկութիւնները աւելի ճարպ... դառնային, այնքան նուազ հաւատ... ծայրին իր խօսքերուն:

— Ստախօսի պատմութիւններ... շրնչային իր ետեւէն:

Խեղճ ծերունին կը զգար այս ... եւ պայքարելու համար անոնց դէմ ... նոյն ճիգեր գործ կը դնէր:

Օրէ օր կը սպառէր:

Հիմա այլեւս կատակասէրներ ... պատմել կուտային չուանին պատմ... նը, զուարճանալու համար, ... պէս՝ ինչպէս արշաւանքի մը մասն... զինուորին պատմել կուտան ճակատ... մարտի մասին:

Իր միտքը հետզհետէ կը տկար... Դեկտեմբերի վերջերը անկողին... Մեռաւ Յունուարի առաջին օրեր... հոգեվարքի զառանցանքներու մէջ... իր անմեղութիւնը հաստատելու ... կը կրկնէր.

— Պզտիկ չուանի կտոր մը... ղոքապետ, ահաւասիկ, պզտիկ կտոր մը...

Կի ՏԸ ՄՈՓԱՍ...

(4 եւ վերջ)

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Մայիս 25ին Արժանթին տօնեց իր անկախութեան 150րդ տարեդարձը՝ մասնակցութեամբ հրաւիրուած օտար պատուիրակութեանց ներկայութեան ։ Ֆրանսան կը ներկայացնէին Լուի Ժագինօ, նաեւ ... Հարաւ-ամերիկեան երկիրներէն մինչեւ Ի. Միութիւն, գրեթէ բոլոր երկիրներ ուղարկած էին պատուիրակութիւններ ։

Արժանթինի մէջ Մայիս 25ին տեղի ունեցած Պատմական դրուագ մըն է, որուն կարեւորութիւնը պիտի ըմբռնէր տարիներու ընթացքին միայն ։

ԱԶԳԻ ՄԸ ԾՆՈՒՆԴԸ

1810 Մայիս 25ին Պուէնոս Այրէսի մէջ կը կազմուէր «կառավարութիւն» մը, որ պաշտօնապէս կ'ընէր սպանացի փոխարքան՝ Սիզնէրոսը ։ Սակայն դեռ կը դժուարէին խօսիլ բաժանման ու անկախութեան մասին ։

Տասնէն աւելի տարիներէ սկսած էին որոշ խմորումներ, եւ նոյնիսկ Լա Փազի ու Չուքիսաքա քաղաքներուն մէջ Սպանիոյ դէմ յեղափոխութիւններ կազմակերպուած էին տեղացի խառնածիններու կողմէ ։ Բայց Սպանիա արիւնի մէջ խեղդած էր այս շարժումները ։

Տեղական անկախութեան կողմնակիցները տարիներէ ի վեր կը կարդային Ֆրանսական Համայնագիտարանին հեղինակներուն գործերը, ազատ-արմնադրական գաղտնի օթեակներու մէջ ժողովներ կը գումարէին ու կը ներշնչուէին 1789ի ֆրանսական յեղափոխութեամբ եւ Հիւսիսային Ամերիկայի 13 նահանգներուն անկախութեան տիրանալու օրինակով . Զախողումներէն» այս հոսանքը չէր կրնար բացէն ի բաց յայտարարել հանրապետական իր խտէալը, քանի որ տեղական հարուստ դասակարգը դեռ հաւատարիմ կը մնար Սպանիոյ Թագաւորին ։

Բայց երբ Նափոլէոն Պոնափարթի բանակները գրաւեցին Սպանիան, ու Նափոլէոնի եղբայրը՝ Ժոզէֆ Պոնափարթը հաստատեցին սպանական գահուն վրայ, հաւատարմութեան հարց չէր մնար այլեւս ։

1810 Մայիս 13ին խառնածին սպաները կ'որոշէին այլեւս չճանչնալ փոխարքային իշխանութիւնը եւ կը կազմէին կառավարութիւն մը, որպէս վարչապետ ունենալով ոչ-ծայրայեղ Գորնելիօ Սաավէտրօն, իսկ որպէս ընդհ. քարտուղար ու պատերազմական նախարար ունենալով յառաջդիմական Մերիանօ Մորէնօն, որ Ժ. Ժ. Ռուսոյի թարգմանիչ եղած էր ու կառավարութեան կազմութենէն տասը օր վերջ կը հիմնէր «Պուէնոս Այրէսի Կազէթ»ը՝ առանց գրաքննութեան լոյս տեսնող երկրին առաջին թերթը ։

Թէեւ 1810 Մայիս 25ին Սաավետրա երդուած էր «Ամերիկայի այս շրջանը մեր տիրոջ՝ Տոն Ֆերնանդ Է.ի իշխանութեան տակ պահել», բայց եւ այնպէս Արժանթինի ինքնուրոյնութիւնը ընդունուած կ'ըլլար նոր կառավարութեան կազմութեամբ ։ Բացարձակ անկախութեան հաստատումը սակայն պիտի կարօտէր բազմաթիւ տարիներու ներքին ու արտաքին պատերազմներու ։

1810ի խորհրդանշական յայտարարութենէն 48 տարի վերջն է միայն, որ երկիրը ունեցաւ իր սահմանադրութիւնը եւ 108 տարի վերջն է, որ ամբողջ ժողովուրդը, անխտիր, ունեցաւ ընտրելու իրաւունք ։

Այսօրուան Արժանթինը տակաւին լուծած չէ երկիրը յուզող բոլոր հարցերը ։ Փէրոնականները դեռ բաւական կարեւոր ուժ մը կը ներկայացնեն, ամէն առիթով գլուխ ցցելու պատրաստ ։ Դժուարին խնդիր մըն է նաեւ երկրին տնտեսութեան վերականգնումի հարցը, որ ներկայ կառավարութեան առաջնակարգ մտահոգութիւններէն մին կը հանդիսանայ ։ Արժանթին իսկապէս անկախ կ'ըլլայ այն օրը, երբ յաջողի առաւելագոյն չափով շահագործել իր բնական հարստութիւններն ու զարգացնել տեղական արդիւնաբերութիւնը՝ ձերբազատուելով տնտեսական օտար ազդեցութիւններէ ։

...կան արտադրութիւնները, ծնունդի կամ հարսնիքի առթիւ, զուրկ են հանդիսաւորութենէ ։ Երիտասարդներուն բաղձանքը, փայլ տալ նոր ընտանիքի մը կազմութեան, արժանի է ուշադրութեան ։ Նոյնը կարելի է ըսել նաեւ թաղման արարողութիւններուն » ։

Այս համառօտ քաղուածքները, ազգագրական ձիւղի պատրաստած տեղեկագրէն, ցոյց կու տան թէ կրօնքը իր ներգործութիւնը կը կատարէ տակաւին, ժամանակաւորաբար գիւղերու մէջ ։

ՀՐԱՉԵԱՅ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Մեզի կը տեղեկացնեն թէ Հայ Տիկ ու Տարի վաստակաւոր մշակ Հրաչեայ Տէր Ներսէսեանի 60ամեայ գործունէութեան նուիրուած յոբելենական հանդէսը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Հոկտեմբերին, Սեւրի Մխիթարեանց վարժարանին մէջ ։ Ծիսկ Թուականը կը յայտարարուի թերթերու միջոցով ։

Այս առթիւ կազմուած է յանձնախումբ մը, մասնակցութեամբ յարանուանութեանց պետերուն, հայ գրագէտներու եւ մամուլի աշխատաւորներու ։

Այս հանդիսութիւնը պիտի ըլլայ տեսակ մը ոգեկոչում հայ տպագրութեան պատմութեան դէմքերու ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ՈՒՍՈՒՑՉԻՆ ՄԱՀԸ

Վաստակաւոր ուսուցիչ Ընկեր Յովհ. Պապիկեան, որ քանի մը տարիէ ի վեր անդամալոյծ, անկողնին գամուած էր, Պուքրէշի մէջ (Ռումանիա) մահացած է. Թաղումը կատարուած է Մայիս մէկին, աշակերտներու եւ գինք յարգողներու հոծ բազմութեան մը ներկայութեան ։

Ընկեր Յովհ. Պապիկեան ծնած էր Պուրսայի Չենկիլէր զուտ հայաբնակ գիւղին մէջ, ուր նախնական կրթութիւն ստանալէ յետոյ, հետեւած է Արմաշի Դպրեվանքին դասընթացքներուն, Դուրեան Սրբազանի վանահայրութեան շրջանին ։

Աւարտելէ յետոյ Դպրեվանքին դասընթացքը, նուիրուած էր ուսուցչութեան, եւ երկար տարիներ եղած է Սկիւտարի Ճեմարանին տնօրէնը ։ 1913ին յաջողած էր ճողոպրիլ Պոլսոյ Թուրք ոստիկանութեան հետապնդումներէն, եւ անցած Պուլկարիա, Ֆիլիպէ քաղաքը, երկար տարիներ ուսուցիչ ըլլալով նաեւ հոն ։

Ի վերջոյ փոխադրուած էր Պուքրէշ, իբրեւ հայերէն լեզուի ուսուցիչ, տեղւոյն ազգային եօթնամեայ վարժարանին մէջ, մինչեւ այն օրը, երբ կարմիր բանակը գրաւեց Ռումանիան ։

Այս նոր կացութեան մէջ, ռամկավար-հնչակ եւ հաստիկենտ համայնավարներ, իրենց կարգին «դրաւելով» ազգային իշխանութիւնները նաեւ վարժարանին հոգաբարձութիւնը, սկսան «մաքրագործել» ազգ. վարժարանները, «հակահայաստանեան» ուսուցիչներէ ։

Առաջարկը կը բացուէր Դաշնակցութենէ վտարուածներուն եւ նորաբոյս կարմիրներուն ։

Ընկեր Յովհաննէս Պապիկեան առաջին պաշտօնազրկուողներէն մէկը պիտի ըլլար անշուշտ, հակառակ տարիներու իր բծախնդիր ուսուցչական գործունէութեան, իբրեւ խանդավառ ազգասէր, պաշտամունք ունեցող հայ լեզուի եւ գրականութեան համար ։

1945 Ապրիլ 11ի գիշերը, 1915ի Եղեռնին ճիշդ երեսուներորդ տարեդարձին գիշերը, ընկեր Յովհաննէս Պապիկեան եւս կը ձերբակալուէր ռուս գաղտնի ոստիկանութեան կողմէ, ուրիշ կարգ մը Դաշնակցական ընկերներու եւ համակիրներու հետ, փոխադրուելով Մոսկուա, եւ անկէ՝ հեռաւոր Սիպերիա, առանց դատ-դատաստանի, հինգ տարուան պայմանաժամով ...

Զարչարանքի եւ տառապանքի տարիները բան մը չէին պակսեցուցած անոր մէջ միս ու արիւն դարձած հայրենասիրութենէն եւ ազգասիրութենէն ։

1957ին միայն վերադարձաւ Պուքրէշ, արդէն կաթուածահար, իր մարմնոյն ձախ կողմէն. հազիւ կը շարժէր իր աջ ձեռքը. Թշուառ պայմաններու մէջ ըլլալով հանդերձ, իր միակ մխիթարութիւնն էր կարդալ եւ գրել ։

Ընկեր Յովհաննէս Պապիկեան եղած է անդամ Պոլսոյ Ազգ. Երեսփ. Ժողովին, քանիցս ընտրուած ըլլալով Սկիւտարի շրջանէն, իբրեւ վաստակաւոր տնօրէն նոյն շրջանի ճեմարանին ։ Ունի բազմաթիւ գրական ստեղծագործութիւններ Պոլսահայ մամուլին մէջ, նաեւ ուսումնասիրութիւն մը՝ Րաֆֆիի մասին, առանձին հատորով լոյս տեսած՝ Պուքրէշի մէջ ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՄԻՏԱՍ "ՉԵՐԳԵՑ"

Մեծ երաժշտագէտ Կոմիտասի կենսագրութեան մէջ պատմական նշանակալից պատահարի մը ճշդումին համար՝ պարտք կը նկատեմ «Եւրոպացի»ին յայտնել թէ՝ երբ Աստաֆազարի մէջ ծերունազարդ ու վաստակաւոր ուսուցիչ Գէորգ Շիրինեանի Յոբելեանին օրը՝ Կոմիտասի քանի մը կրօնական մեղեդիներ երգելէն ետքը հանդիսական խուռն բազմութիւնը զգլխիչ ծափահարութիւններով կը խնդրէր «Կռունկ» երգել, Վարդապետը ո՛չ թէ զոհացում տուաւ յայտնուած փափաքին, ինչպէս կ'ըսէր «Եւրոպացի» (Յառաջ, 16 Յունիս), այլ ընդհակառակը, ան «Կռունկ» չերգեց, ընդդիմացաւ երգել, յուզուած առարկելով թէ՝ եկեղեցիի կամարներու տակ, վեղարը գլուխը, ինքն իրեն թոյլ չի տար աշխարհիկ երգ երգել ։

Մամուլի մէջ, երկու տեղ, Կոմիտասի այս սկզբունքի ուշադրութեան վերարտադրութեան չեղած ըլլալով, հակառութիւն մը լուսաբանած ըլլալու պահանջին համար, անօգուտ չնկատեցի անդրադառնալ դէպքին, որպէսզի չըլլա՛յ որ թիւրիմացաբար լուսաւորեալ տարաձայնութիւնը քննադատութեան՝ Կոմիտասի կենսագրութեան շուրջը, քանի որ երգած եւ չերգած ըլլալուն հակընդդէմ խորհուրդը իր լուրջ նշանակութիւնը ունի, եկեղեցական օրէնքի ըմբռնումի տեսակէտով ։

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, 1918 – 1958 ։ Հրատարակութիւն Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի Շրջ. վարչութեան, աշխատասիրեց Ներսէս Աբեղայ Բախտիկեան ։ Խմբագրութեան մաս կազմած են Ներսէս վրդ. Բախտիկեան, Տոքթ. Յ. Պէրպէրեան, Յ. Շահինեան, Ֆ. Զաքարեան եւ Օննիկ Մելիքսէթեան ։ Տպարան՝ Կաթողիկոսութիւն Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ 1960 ։

ՆՈՐ ԿԻՆԸ, գրեց էլլէն Բիւզանդ, Հրատարակութիւն Մշակոյթի բարեկամների «Գարուն» ժողովածուի ։ Տպագրութիւն Ալիք, Թեհրան ։

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Ը.

Նիկողոս աղան գետնից քար էր վերցընում, նետում բազմութեան ։ Երեխաները ցրւում էին, ինչպէս թռչունների մի երամ, բայց էլի հաւաքւում եւ ճչում միասին բարձր ։

– Հոգաբարձութեան նախագահը Մարիցայի մօտ ...

Երեխաների բազմութեան խառնուեցին եւ հասակաւորներ ։

Նիկողոս աղան պատասխանում էր ։

– Սուտ են, սուտ են ։

Եւ առարկուած, ամօթահար, նա վազում էր, սարսափով լցուած եւ խուզարկու աչքերով յառում էր դռներին ։

Նա որոնում էր մի որեւիցէ բաց դուռ, որպէսզի ներս մտնի եւ ազատուի ամօթի անգութ ճանկերից ։

Բայց բոլորն էլ փակում էին դռները, քաշւում ներս, մեղսակից չլինելու համար այն յանցանքին, որ բոլոր մարդիկ, բոլոր ժամանակներում գործել էին ։

Երբ Նիկողոս աղան հասաւ մեր տունը, մեր տան կանայք իջեցրին լուսամուտների վարագոյրները, դուռն արդէն փակ էր ։

Ես կտուրից տեսայ Նիկողոս աղային բաւականին մօտից — քրտինքը ողողել էր նրան, գլխից շոգի էր բարձրանում, վզի երակներն ուռած, բեխի վրայ խլինք, շրթունքները պրկուած, ահ նրա աչքերը՝ սարսափը ցցուել էր նրա աչքերում գանակի նման ։

— Բոլոր գիշերը Մարիցայի մօտ էր... աղաղակում էին ոմանք ։

— Հոգաբարձութեան նախագահ, — աղաղակում էին ուրիշները ։

Հայրս նստած էր թախտի վրայ ։ Երբեք չմօտեցաւ լուսամուտին ։ Քաշում էր ծխախոտը եւ չչնչում ։

— Անպիտաններ, կարծես ուրիշ գործ չունեն ։

Նիկողոս աղան հասաւ բազարի մեծ հրապարակը կորաւ բազմութեան մէջ ։

Ամբոխը ցրուեց բաւարարուած եւ հանդարտացած ։

Այդ դէպքից յետոյ Նիկողոս աղային ոչ ոք չտեսաւ քաղաքի փողոցներում, խանութը մնաց փակ ։

Ասում էին, որ տանն էլ ոչ ոքին չի ընդունում, քաշուել է մի առանձին սենեակ, ծխում է, քայլում անընդհատ, գլուխն օրօրում, ինքնիրեն խօսում, հայհոյում ։

Վեց ամիս յետոյ լուր տարածուեց, որ Նիկողոս աղան լքել է իր ընտանիքը մի կառքում եւ գիշերով հեռացել է քաղաքից՝ վերջին անգամ թքելով քաղաքի հողի վրայ, կօշիկների փոշին թափ տալով ։

Թէ ո՞ւր գնաց Նիկողոս աղան, ի՞նչ եղաւ — ոչ ոք չիմացաւ ։

× •

Գարուն է, մեր փողոցում ծաղկում են նշենիները, խնձորենիները, տանձենիները, սալորենիները եւ ակացիաները ։ Հեռուն՝ Մասսատի գագաթին դեռ եւս ձիւնը յամառում է, դիմադրում է անէանալու վտանգի մէջ եղող որեւէ տարերքի նման, բայց արեւը յաղթանակում է ծաղկավառ, կանաչափառ դաշտում ։

Երբ առաւօտեան գիւղական սայլերը մտնում են քաղաքը, անցնում են մեր փողոցով, եզների կոտոշները զարդարուած են նոր ծաղկած նշենիների սպիտակ մեծ ճիւղերով, իրենց ծաղկած վիճակում ինչքան նման են ձիւնի տակ մնացած ճիւղերին ։

Սայլապանների գդակների շուրս բոլորքը շարած են անպայման խնձորենու վարդագոյն ծաղիկներ, որպէսզի գոյնով տարբերուեն նշենու սպիտակ ծաղիկից ։

Սայլերի ճռճռոցը սկսւում էր շատ կանուխ, գարնանային մթնշաղի այն կախարդական ժամերին, երբ քունն այնքան էր քաղցրանում, որ դառնում էր անդիմադրելի ։

Սայլերի ճռճռոցը օրօրում էր մեզ, մենք վարժ էինք այդ երաժշտութեան, նրանք հեռուից զրկում էին մեզ, խորացնում մեղ նոր արշալոյսի թեթեւ, խուսափուկ եւ երերուն երազում ։

Սայլերի ճռճռոցը տեւում էր շատ երկար ։

Զարթնում էինք, սկսւում էր աշխատանքի օրը եւ շարունակւում եռանդուն կերպով մինչեւ կէսօր ։

Դանդաղ, միօրինակ այդ ճռճռոցը կարելի էր նմանեցնել ամէն մի նուագի, ուրախ կամ տխուր, նայած ունկնդրի ներքին տրամադրութիւններին ։ Երբ տանն կշտամբում էին, այնպէս կշտամբում, որ սիրտս փլչում էր, ուզում էի լաց լինել, այդ ճռճռոցը թւում էր, որ ինձ հետ ողբում է լալագին, սայլերի ամէն մի անիւն արձագանգում էր իմ հոգու թախիծին ։

Սայլերի ճռճռոցի հետ լսւում էին նաեւ դարբինների մուրճերի հարուածները, երբեմն արագ-արագ, երբեմն ընդհատ-ընդհատ ։

Մեր փողոցում շատ էին դարբինները ։ Սիրում էի ես կանգնել նրանց կրպակների առաջ եւ դիտել նրանց օճախի կրակը, որ գնալով կատաղում էր փքսի քամուց, ես կարծում էի, որ կրակը կատաղում է, որովհետեւ ճղայնացում են նրան ։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՄԱՅԻՍ 28

ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս, ազգային սրահին մէջ :

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի : Հովանաւորութեամբ Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, որուն կը մասնակցին՝

Տիրայր Գասպարեան, Օր. Օր. Ժաքլին Փափազեան եւ Ալիս Շահմիրեան (երգ) :

Ընկ. Կար. Մութաֆեան եւ Օր. Շաքէ Սէրէնկիւլեան (արտասանութիւն) :

Ջեռնադաշնակի վրայ կը նուագէ փոքրիկն Ճօշկունեան :

Կէս գիշերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր, մասնակցութեամբ Միմի Թոնկուրեանի եւ Ժաք Քէօփէրեանի բարձրախօսին :

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նիսի Գէորգ Չաւուշ խումբի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ :

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, Քաֆէ տը Լիոնի վերնայարկը :

(Ավընիւ տը լա Վիքթուար)

Կը նախագահէ ԸՆԿ. ՇԻՇԼԻԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին :

Մուտքը ազատ է :

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Փարիզի եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած հինգշաբթի օրուան դասընթացքներուն :

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Ներկայութեամբ քաղաքապետ՝

RAOUL BLEUZEN

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Ալֆորվիլի կրթ. մարմնոյ կողմէ :

Տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Րիւ Վօլթէր :

Երգ, արտասանութիւն, պար ղեկավարութեամբ ուսուցչական կազմին :

×

Պանեօ Քաշան.— 3 Յուլիս, Կիրակի օր ժամը 2.30ին, Քաշանի քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Տեղւոյն Կրթ. Մարմնոյն կողմէ :

Կը նախագահէ Գ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ

Խմբերգ, պար, մեներգ, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Պալըգեանի :

Մեթրօ Քաշան :

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կը կազմակերպէ իր Գ. երեկոյթը՝ այս Շաբաթ իրիկուն (25 Յունիս) ժամը 21ին,

5, Fbg. Montmartre

au premier étage du Café Electricité

Պար, երգ, հաճելի մթնոլորտ, Պերճար Տէտէեան իր Արմենիա նուագախումբով :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կլօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը տեղեկացնէ թէ՝ իր հիմնած հայերէն լեզուի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքի տարեվերջին հանդէսը տեղի կ'ունենայ այս Շաբաթ օր, ժամը ճիշդ 21ին, Սալ Մազընոյի մէջ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ս. Թորոսեանի : Արտասանութիւն, երգ, խմբերգ, հայկական պարեր, մրցանակաբաշխութիւն : Սաներու կողմէ կը ներկայացուին երկու թատերախաղեր : Կը նուագէ Օր. Իրմա Գօզոեան : Կ'երգէ Գ. Ալպեր Ասլանեան : Հասարակութիւնը ջերմապէս կը հրաւիրուի ներկայ գտնուիլ :

× Ողբ. Մինաս Տատիկեանի մահուան առիթով, փոխան ծաղկեպսակի եկեղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները՝ Գ. Գ. Յ. Տէրոյեան քսան Ն. Ֆ., Յ. Գալփաքճեան 15 Ն. Ֆ., Յ. Նաճարեան տասը Ն. Ֆ., Գ. Օսքարեան տասը Ն. Ֆ. :

× Երեւանէն Եղիազար Կարապետեան կը փնտռէ իր որդին՝ Կոլեա : Դիմել եկեղեցի :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՍՈՒԼԻՍ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին Մշակոյթի Տան մէջ (17 Րիւ Պլէօ)

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան կողմէ :

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋ

Ասուլիսը կը վարէ՝ Ընկ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի Փարիզի եւ արուարձաններու, Հ. Յ. Դ. Ուս. Միութեան եւ երիտասարդ խումբերու անդամ – անդամուհիները եւ փափաքող ընկերուհիներն ու ընկերները :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)

Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝ ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի խումբերու արձանագրութիւնները փակուած են :

Առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին :

Արձանագրուած ծնողքներէն կը խնդրուի փութով երթալ 5 Րիւ Մէյրան լրացնելու համար հարկ եղած պայմանները :

Հեռախօս ԹՐԻՒՏԷՆ 27 – 35 :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած

Բարեգործականի Հայուհեաց Մասնախումբին, տեղական մասնաժողովին եւ Երիտասարդաց կողմէ :

Այս Կիրակի, ժամը 16էն 24 Տէր եւ Տիկին Արամ Թէրզիպաշեանի չքեղ պարտէզին մէջ :

24, BOUL. FAIDHERBE, BEAUMONT

Ընտիր նուագախումբ եւ գեղարուեստական բաժին :

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Հաճելի անակնկալներ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅԵ՛Ր ԱՉՔԵՐՆԻԴ ԼՈ՛ՅՍ

ԲԱՑՈՒԱԾ Է՝

ՄԻՇԷԼ ԱՐՍԼԱՆԻ

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

մասնագէտ արանց եւ կանանց մանաւանդ երիտասարդներուն :

Լաւագոյն կերպասներ, անգլիական եւ ֆրանսական :

Դիւրամատչելի գիներ :

MICHEL ARSLAN

15, Rue de la Grande Armée (Chapitre) - Marseille

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ Ս. ՂԱԶԱՐ - ՎԵՆԵՏԻԿ

ԵՒ

ՇՐՋԱԿԱՅՔԸ

ՄԵԿՆՈՒՄ՝ Օգոստոս 6

ՎԵՐԱԴԱՐՁ՝ Օգոստոս 31

Հռոմի Ողիմպիական Խաղերը գրօսաշրջիկներու խճողում պիտի պատճառեն այս տարի Իտալիոյ մէջ :

Մեր խումբին հանգիստ ճամբորդութիւնը եւ լաւագոյն բնակութիւնը օր առաջ ապահովելու համար, կազմակերպութեան աշխատանքները սկսած են :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Օրերը շուտ կ'անցնին, ցանկը շուտով կ'ամբողջանայ :

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ՝

Գ. ԹԱՐՈՆ

58, Bd. Serrurier, PARIS 19 - Métro Pré-St-Gervais

Ն. ՄԱՅԻՍԵԱՆ

45, Rue de Trévise PARIS 9 - Tél. TAI 49-40

(Գաւիթին մէջ)

Յ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

11, Ave. Béranger, ARNOUVILLE-LES-GONESSE (S. et O.

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ :

Դասախօս՝ Գ. ՅՈՎՀԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ՝ Շէյքսփիր եւ Թուրքերը այժմէական նիւթին շուրջ :

Մուտքը ազատ է :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպական պարեր, անակնկալներ : Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ :

Շամփուրով խորոված եւ հայկական համեղ հերիսայ :

Տախերու մասնակցութիւն 2.50 Ն. Ֆ. :

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէնէսի Փավիյոն :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղի վարժարանին ամավերջի հանդէսը այս Կիրակի իրիկուն ժամը 20.30ին, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Յայտագիր՝ երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ երկու զուարթ ներկայացում :

Վարչութիւնս կը հրաւիրէ՝ Գոմոնի եւ շրջակայքի Հայութիւնը որ իր ներկայութեամբ քաջալերէ Կապոյտ Խաչն ու իր դպրոցի երկսեռ աշակերտութիւնը :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ :

Հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի :

Կը մասնակցի դպրոցին աշակերտութիւնը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Գ. Խրագօշի :

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Բացումը կը կատարուի խմբերգներով :

Պիտի ըլլան արտասանութիւններ :

Կը ներկայացուին.—

1) ՁԿՆԻԿԸ (հէքեաթային պատկեր մը)

2) ՇՓՈԹ ԾԱՌԱՆ

3) ԳԱՂԱՓԱՐԱԳԱՇՏ ՎԱՐԺՈՒՀԻՆ :

Հանդէսը կը վերջանայ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ աշակերտութեան խմբական պարերով :

Պիտի ըլլայ հաշուետուութիւն Կրթ. Մարմնի կողմէ եւ պիտի կարդացուի տարեկան հանգանակութեան նուիրատուներու ցանկը :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է :

Կը հրաւիրուի ամբողջ Տէսինահայութիւնը անխտիր :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէն : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, Յոյներու սրահը :

Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Երեմեան դպրոցի մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Աճարեան Ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պաս տիւ Կլօպ, 7 Պօլվ տիւ թէն : Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն : Նոր վարչութեան ընտրութիւն : Ներկայս ընդունիլ իբրեւ հրաւէր

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղի հովանաւորած դպրոցին, տարեվերջի քննութիւնները՝ Յունիս 26ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9–12 :

Աշակերտներու մէկ տարուան աշխատանքը քաջալերելու համար, սիրով կը հրաւիրուին տեղւոյս կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, դպրոցին օժանդակ անդամներն ու փափաքող ծնողքները :

×

Աշակերտներու մրցանակաբաշխութեան բացօթեայ հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յուլիս երեքին : Անձրեւի պարագային Յուլիս 10ի կիրակին :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Երեմեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը այս Կիրակի ժամը 16ին վարժարանին մէջ :

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին, արտասանութիւններ, երգեր եւ պարեր :

Աշակերտութեան կողմէ պիտի ներկայացուին տրամախօսութիւններ, «Լեւոն ՆԻԿԸ», «ՊՈՒՊՐԻԿԸ» եւ ծանօթ գաւեշտը՝ «ԴԴՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ» «Վարտալապօնպան» :

Իսիի գաղութէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին, քաջալերելու համար մեր նորահաս սերունդը :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր.,վեց.22Ն.Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 24 ՅՈՒՆԻՍ

VENDREDI 24 JUIN 1960

...ՏԱՐԻ — ԹԻՒ ...2 36EME ANNEE Fondateur . SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4633

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

...մանամսուայ քանի մը օր առաջ ար-...ակարգ տուեւ տարեկան արձակուրդի։ Փարիզի եւ գաւառի մէջ մեր դպրոց-...ներու «Հայերէնի դասընթացք»ները ...կիրակի կ'ունենան իրենց տարեվեր-...ջի հանդէսներն ու մրցանակաբաշխու-...թիւնը (Ալֆորվիլի 70 աշակերտներուն ...հանդէսը վաղը Շաբաթ գիշեր)։

...նք ունեցութեան կը ներկայացնեն ի-...նց աշակերտներուն եւ աշակերտուհի-...ներուն կատարած նուաճումները վերջին ...ուսումնական ընթացքին։

...ուտի յարգանք էջին վրայ երեւցած ...անուցումները «Ամավերջի հանդէս»նե-...րու մասին՝ ուրախութեամբ կը համակեն ...ընթերցողները բոլոր անոնց, որոնք կը մտահոգ-...ուին նոր սերունդի ապագայով։ Կը յու-...սանք, որ սրտցաւ հայրենակիցներ նե-...րկայ պիտի ըլլան այդ հանդէսներուն՝ ...քաջալերելու համար աշակերտներուն հետ ...եւ կազմակերպիչ հիմնարկութիւն-...ները։

Գիտենք թէ քանի աշակերտ — աշակեր-...տուհիներ ունին Սեւրի Սամուէլ Մու-...րատեան վարժարանն, ու Ռէնսիի Դպրո-...ցասէրը։

Ձանինք սակայն՝ ըլլալ վիճակագրու-...թիւն մը, որ մեզի տար Փարիզեան շըր-...ջանի եւ գաւառի հայաբնակ քաղաքներու ...հայերէնի դասընթացքներուն հետեւող ...մեր աղջիկներուն եւ տղոց ճշգրիտ թիւը։

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի կեդրոնա-...կան վարչութիւնն ու գաւառի մասնա-...ճիւղերը, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ...Ֆրանսայի զանազան կողմերը հայ կա-...թողիկէ վարդապետներ եւ հայ — աւետա-...րանական պատուելիներ, Բարեգործակա-...նը, ինչպէս նաեւ կարգ մը Հայրենակցա-...կան եւ այլ կազմակերպութիւններ կը ...պահեն հայերէնի շաբաթական «դպրոց»-...ներ։

Ձկայ համադրող կեդրոն մը, որ մեզի ...տար իրական պատկեր մը։ Ցոյց տար, օ-...րինակ, թէ բնակչութեան թիւէն համե-...մատութեամբ ինչ տոկոս կը ներկայա-...ցնեն այդ դասընթացքներուն կանոնաւո-...րապէս հետեւող աշակերտները։

Քանի մը տարի առաջ Փարիզի Հայոց ...եկեղեցւոյն կից կազմուած կրթական ...մարմինը ուսման ծրագիր մը պատրաստ-...եց։ Այդ առթիւ փափաք էինք յայտ-...նած որ միջոցներ ձեռք առնուին զայն ...տարածելու համար ամբողջ Ֆրանսայի ...հայութեան մէջ։

...Այս թելադրութիւնը չիրականացաւ ...այնպէս այն պատճառով, որ չունինք ...ազգային կեդրոնական մարմին մը, որ ...այդ գործի դեր կատարէ։ Տարիներով ...երկիրէն պահանջեցինք նման մարմնի ...կազմութիւնը։ Սակայն ո՛չ ոք ուզեց ...պատասխանատուութիւն եւ պատասխանա-...տուութիւն ստանձնել։

...Կրցանք կեանքի կոչել նոյնիսկ Թեմա-...կան կեդրոնական կազմակերպութիւն մը՝ ...ստեղծուած Ազգային Սահմանադրութեան ...ոգիով, որ ի զօրու է տակաւին արտասահ-...մանի շատ մը երկիրներուն մէջ։

...Ցաւօք նք գեռ։ Եւ յուսա՞նք։

...Կապոյտ Խաչի Իսի լէ Մուլինոյի, Կըր-...նոպլի, Տէսինի եւ Գօմօնի մասնաճիւղե-...րը այս տարեշրջանին եւս արդիւնաւէտ ...աշխատանք են կատարած. Գործոյի փոք-...րիկ մասնաճիւղն անգամ մեծ ճիգեր է ...

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը լաւ ...աշխատութեան իր ամավերջի մրցանակա-...բաշխութիւնը կը կատարէ դաշտահան-...դէսով մը։

Վերջին անգամ Սալ տը Շիմիի իր հան-...դէսին առիթ ունեցանք ծափահարելու ա-...շակերտուհիներու երգերն ու արտասա-...նութիւնները, մանաւանդ թատերական ...ներկայացումը՝ մասնակցութեամբ նախ-...կին սանուհիներու։

Ամէն քաջալերանքի արժանի է այս դպրոցը, որուն շրջանաւարտները կոչ-ուած են կազմելու մեր վաղուան մայրե-րը, գիտակից եւ հայրենասէր։

Ութսունեւմէկ տարուան քեղուն անց-եալ մը ունի Դպրոցասէրը՝ հիմնուած Պոլսոյ մէջ 1879ին։ Հարիւրաւոր ուսուց-չուհիներ Թուրքիոյ հայաբնակ քաղաք-ներուն մէջ սերունդներ են հասցուցած։

Տարագիր՝ ինչպէս Հայութիւնը՝ փո-թորիկէն վերջ, անիկա հետեւեցաւ հայ նոր գաղթականութեան Գողգոթայի ճամբուն։ Սելանիկ ու Մարսէյլ ժամանա-կաւոր հանգրուաններ եղան այդ ճանա-պարհին վրայ, մինչեւ այն օրը, երբ վերջնապէս հաստատուեցաւ Ռէնսիի մէջ։

Ո՛րքան պիտի ուզէինք, որ դպրոցին խնամակալ մարմինն ու մեկենասները ճիգ մը եւս ընելով՝ անոր մակարդակը բարձրացնէին լիսէի աստիճանին, որուն իրաւունք ունի։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՇՏ ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻ ԲԱՆԱԳՆԱՑԻՆ

ՄԵՍԱԼԻ ՀԱՃՆ ԱԼ ԲԱՆԱԳՆԱՑ ՄԸ ՆՇԱՆԱԿԵՑ

*

Թունուզի եւ Փարիզի մէջ լռատես են։ «Ալժ. կառավարութեան» երեքշաբթի օր-ուան հաղորդագրութիւնը ամէն ինչ կար-գի դրաւ. Տարակարծութիւնը ձեւի վրայ էր եւ ո՛չ սկզբունքի։

Բանագնացը հաւանաբար Փարիզ հաս-նի, այսօր – վաղը։ Կրնայ ըլլալ որ այս վերջինին ընկերանան մասնագէտներ։ Ցամէնայն դէպս Թունուզի պետական անձնաւորութեան մը ընկերակցութիւնը չի հաստատուիր։

Չորեքշաբթի օր կը յայտարարուէր թէ Պումէնճէլ արդէն հասած է Փարիզ, հիմնուելով այն կէտին վրայ որ Թունու-զէն դէպի Ֆրանքֆորթ օդանաւ մը մեկ-նած էր։ Այսօր կ'ըսուի թէ բանագնացը Փարիզ կրնայ հասնիլ Հինգշաբթի Գրիւ-սէլէն կամ Ժընեւէն։

«Ալժ. կառավարութիւն»ը անգամ մը եւս շեշտած է թէ՝ 1) Պէտք է միաժամա-նակ բանակցիլ կրակը դադրեցնելու եւ ինքնորոշման շուրջ։ 2) Իրենք պիտի ներկայացնեն՝ Ալժերիան։

Միւս կողմէ Ալժերական Ազգայինճար-ժումը չորս օրուան բացառիկ նիստերէ ետք յայտարարութիւն մը յանձնած է՝ տը Կոլի, որուն միջոցով կը տեղեկացնեն թէ իրենց կողմէ ներկայացուցիչ մը նշա-նակուած է, յանձին՝ զօրավար Մուլէյ Մեսալի որ պիտի մասնակցի՝ խօսակ-ցութիւններուն։ «Կ'ուզենք մասնակցիլ կրակը դադրեցնելու համար կատարուե-լիք խօսակցութեանց», կ'ըսէ Մեսալի Հաճի հաղորդագրութիւնը։

Ալժէ կը շարունակէ հանդարտ մնալ։ Ոչ մէկ ցոյց կամ միջադէպ։ Կը սպասեն մտահոգութեամբ։

«Ֆրանսական Ալժերիոյ ճակատը» ար-ձանագրութեան նոր կեդրոններ բացած է հոս ու հոն։ Կը յայտարարեն թէ ցարդ 70 հազար հոգի անդամագրուած է շարժու-մին։Կը կարծուի թէքանի մը օրէն200000ի պիտի բարձրանայ անոնց թիւը։ Կ'ըսէն թէ այս շարժումը Ֆրանսայի առաջին կուսակցութիւնը պիտի դառնայ։

Փարիզի մէջ Ազգային պաշտպանու-թեան յանձնախումբը վիճարանութիւն պահանջած է բանակին համար ստեղ-ծուած նոր կացութեան շուրջ։ Առաջարկը մերժուած է։ Ցատկանշական է դիտել տալ որ Ցունիս 14էն (տը Կոլի ճառը) ի վեր առաջին անգամն է որ բանակը իր ձայնը լսելի կը դարձնէ, թէեւ «երկչո-տութեամբ» ինչպէս կ'ըսէ «Քոմպա»։

Ընկերվարականներու կեդր. Կոմիտէն զեկոյցով մը կը շեշտէ թէ «առաջին քայ-լը առնուած է» ու չի կրնար ընդունիլ որ «ձախողի այս քայլը. ծայրայեղներուեւ որոշ պաշտօնական շրջանակներու ճըն-շումին պատճառաւ»։

Արմատականները նոյնպէս զեկոյցով մը «կ'ողջունեն կռիւները դադրեցնելու յոյ-սը»։ Այս առթիւ վերստին կը յայտարա-րեն թէ իրենց նպատակը եղած է Ալժե-րիոյ հարցը լուծել այնպիսի ձեւով մը որ յարգուի իւրաքանչիւր հաւաքականու-թեան իրաւունքները։

Շահեկան է նաեւ գիտնալ թէ ի՞նչ ան-ցաւ դարձաւ վերջին 48 ժամուան ընթաց-քին Թունուզի մէջ եւ ինչո՞ւ բանագնացը ուշացաւ։ Ինչպէս ըսինք, Ալժ. Ազատ. ճակատի մարդիկը չեն ուզեր Փարիզ գալ պարտուած սամուրայի գլուխով «Փարիզ կ'երթանք բայց՝ ոչ Քանոսա» կ'ըսեն ա-նոնք ակնարկելով իտալական քաղաքին ուր Գերմանիոյ Հանրի Դ. կայսրը՝ պար-տուած, բանադրուած եւ բոլորէն լքուած ստիպուեցաւ երթալ եւ հոն երեք օր եւ երեք գիշեր, պատժուածի զգեստով սպա-սեց պալատին բակին մէջ, ձիւնին տակ, որպէսզի Գրիգոր Է. Պապը ներում շնոր-հէ։ Այդ պատճառով «Քանոսա երթալ» կը նշանակէ նուաստանալ անոր առջեւ ո-րուն դէմ նախ ըմբոստացած ես։

Բանագնացին եւ Ֆրանսական ներկա-յացուցիչներուն խօսակցութիւնները հա-ւանաբար գաղտնի մնան թէեւ Ալժ.Ազատ. ճակատը կ'ուզէ որ հրապարակուին։

ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ

Ալ Կումուրիէ (Գահիրէ) — «Ցեղափո-խութեան կառավարութեան առաջնորդ-ները Փարիզ երթալու Ֆրանսայի հրաւէ-րը ընդունելով ցոյց տուին թէ գործնա-կան մարդիկ են։

«Եթէ զօրավար տը Կոլ իսկապէս եւ անկեղծօրէն կ'ուզէ Ալժերիոյ հարցը լու-ծել ոչ մէկ անպատեհութիւն կայ որ «Ալժ. կառավարութեան» ղեկավարները բանակցին Ֆրանսայի հետ։

«Ընդհակառակն, եթէ տը Կոլ անկեղծ չէ իր յայտարարութիւններուն մէջ, Ֆը-րանսայի պետին իսկական դիմագիծը պի-տի յայտնուի աշխարհի առջեւ»։

Ցորդանանի թագաւորը Հիւսէյին շնոր-հաւորելէ ետք կ'ըսէ — «Մենք որ միշտ օգնած ենք մեր եղբայրներուն կը հիա-նանք անոնց գործնական ոգիին վրայ … եւ կը յուսանք որ կը ստանան ինքնորոշու-մը, ազատութիւնը եւ ինքնավարութիւն։

«Ինտիրըն Էքսփրէս» (Հնդկաստան) «նոր յոյս մը Ալժերիոյ համար» խորա-գրին տակ կը գրէ ի միջի այլոց — «Ամէն ոք կը յուսայ որ այս ողբերգութիւնը որ վեց տարիէ ի վեր կը տեւէ, պիտի վեր-ջանայ։ Ֆրանսա պէտք չէ կորսնցնէ այս առիթը համաձայնելու համար ալժերա-կան ազգայնականներուն հետ»։

«Թայմզ Օֆ Ինտիա»ի կարծիքով կարգ մը արաբական եւ ափրիկեան պետու-թիւններու ճնշումին տակ է որ ազգայ-նականները ընդառաջ գացին զօրավար տը Կոլի հրաւէրին… Սակայն Ֆրանսա-կան «քաղաքականութիւնը կը մնայ շատ անգամ գաղթատէրերու ճնշումին ենթա-կայ»։

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ.Ի ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

*

Պոլսոյ վերջին թղթարերէն կը տեղե-կանանք թէ ինչպէս կը սպասուէր, Յոր-դանանի կառավարութիւնը վաւերացու-ցած է Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանի ընտ-րութիւնը իբրեւ Պատրիարք՝ Երուսա-ղէմի։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Ա. ՇՐՋԱՆԻ ԸՆՏՐԱԿ. ՄԱՆՐԱՄԱՍՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

ԱԶԴԱԿի Յունիս 21ի թիւէն կը քա-ղենք հետեւեալ թիւերը կիրակի օրուան ընտրութեանց առթիւ։ Հաղորդագրու-թիւնը տրուած է ներքին նախարարու-թեան կողմէ։

ՔԱԹԱԷՊ.— Հ. Յ. Դ. ՑԱՆԿԸ

Փիէռ Ճեմայէլ 21283 ձայն, Անթուան Սեհնաուի 20488 ձայն, Ֆուատ Պուքրոս 20666, Շարլ Սաատ 22339, Մովսէս Տէր Գալուստեան 19977, Խաչիկ Պապիկեան 21364, Սուրէն Խանամիրեան 20719, Ժո-զէֆ Ջատէր 21765 ձայն։

ԳՐ.ԷՏՏԷի ՑԱՆԿԸ

Փիէռ Էտտէ 12282 ձայն, Ապտալլա Խուրի 12234, Միշէլ Սասին 9840, Սէլիմ Ատտի 10451, Վազգէն Պագալեան 11665, Էմիլ Իսկէնտէրեան 11700, Հրաչ Շամ-լեան 11669, Նուպար Թուրսարգիսեան 11197 ձայն։

ԱՆՀԱՏ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ

Սէլիմ Ուաքիմ 9, Ժորժ Հաննա 2693, Ժորժ Պէրպէրի 153, Միշէլ Ղորայէպ 301, Սամի Զրէյք 19, Էլիաս Նօլ 96, Բաբգէն Մկրտիչեան 326, Ֆուատ Մողապղապ 232։

Արձանագրուած ընտրողներ 83039, քը-ւէարկութեան մասնակցածներ՝ 33574, համեմատութիւն 40 առ հարիւր։

× «Լ'Օրիան» իր այսօրուան թիւով կը գրէ.

Երէկ՝ Կիրակի, Քարմ էլ – Զէյթունի մէջ, երկու անծանօթներ սպաննեցին հն-չակեան մը՝ Վարդան Աբրահամ Սար-գիսեան։ Բազմաթիւ գնդակներ ստանա-լով, ան տեղն ու տեղը մեռաւ։

Պէյրութի դատական քննիչ Պ. Ապտէլ Պաքէթ Ղանտուրի կողմէ կատարուած ա-ռաջին քննութիւններուն համաձայն, Սարգիսեան հետապնդումի տակ եղող վտանգաւոր ոճրագործ մըն էր, որուն դէմ ձերբակալման չորս հրամանագիր-ներ ստորագրուած էին»։

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ

10.000 ՈՍԿԻ ԿԸ ՆՈՒԻՐԷ

Պոլսոյ վերջին թղթարերէն (Յունիս 18, 19, 20, 21) կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները։

× Պատրիարքարանը կը հաղորդէ թէ ի նպաստ պետական զանձին 10.000 թրք. լիրայի նուիրատուութիւն մը եղած է, պատրաստուած չէքը Պ. Կ. Աբրահամ-եանի ձեռքով յանձնուած է կուսակալին, Եսաեանի ուսուցչական կազմը 1200 ոսկի նուիրած է։

× Զօր. Կիւրսէլ յայտնած է թէ նախ-կին իշխանութիւնը որոշած էր Թուրքիան ծախել Խորհրդ. Միութեան։

× Պետութիւնը 12 միլիառ պարտք ու-նի օտարներուն։ Ստիպուած են մինչեւ 2008 թուականը պարտք վճարել։

× Բոլոր անգործները որ Պոլիս են Ա-նատոլու պիտի ղրկուին։

Եսար Ատա զտնուող ամբաստանեալ-ներու արտասահման ունեցած հարստու-թիւնները Թուրքիա պիտի փոխադրուին։

× Կարգ մը վաճառականներ պիտի հը-րապարակեն իրենց ինչքերը։ Լուծուած են Թուրքիոյ բոլոր առեւտրական եւ ճարտարարուեստի սենեակները եւ սա-կարանները։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Թուրքիոյ դեսպան նշա-նակուած է զօրավար Ֆախրի Քօրիւ-թիւրք։ Ընդհանուր հրամանատարն էր թրքական ծովային ուժերու։ Նախկին դեսպանը Ճափոն փոխադրուած էր նոյն պաշտօնով, երկու ամիս առաջ։ Ծովա-կալ Քօրիւթիւրք Փարիզ կը գտնուի ներ-կայիս ուր կը մասնակցի Ատլանտեան Ուխտի սպայակոյտի փորձերուն։ Թուրք տասը զօրավարներ հանգստեան կոչուած են Մայիս 27ի յեղափոխութենէն ի վեր։ Ասոնցմէ ութ հոգի հսկողութեան տակ առնուած են իսկ միւս երկուքին համար հաւանաբար քննութիւն մը բացուի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

1860 Մայիս 24 (Յունիս 5)ին Ազգ. Պատրիարքարանին մէջ դումարուած ե–կեղեցական – աշխարհական համագու–մարը կը վաւերացնէր սահմանադրական–ներէ մշակուած ազգային կանոնագրու–թիւնը խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ: Առաջին անգամ ըլլալով Օսմ. Հայութիւ–նը գրաւոր կանոնագրութիւն մը կ'ունե–նար, անմիջապէս կիրարկելի առանց պաշտօնական նուիրագործման: Սահմա–նադրութեան տարեդարձը կը տօնուէր մեծ հանդիսութեամբ Հինգեար Իսկելէ–սիի մէջ եւ հին տոմարով Մայիս 24ը ազգային տօն կը հռչակուէր:

×

Ղրիմի պատերազմէն առաջ Սուլթան Մեճիտ հանդիսաւորապէս խոստացած էր յարգել ոչ – իսլամ համայնքներու տըր–ուած առանձնաշնորհները: Պատերազմէն վերջ «ինքնաբերաբար խոստացած էր վաւերացնել նոյն համայնքներուն կողմէ պատրաստուած կանոնագրութիւնները»: «Թանզիմաթ»ի ժողովը այդ համայնքնե–րու պաշտօնական հաստատութիւններէն պահանջած էր կանոնագրութիւններ՝ վա–ւերացնելու համար: Մարկոսեանի մշա–կած եւ անվաւեր մնացած կանոնագրու–թենէն ետքը՝ սահմանադրական Յանձ–նախումբը կը պատրաստէր 1864ի կանո–նագրութիւնը:

Ռուսինեանի համաձայն գաղափարը յղացողն է Նիկողոս Պալեան, վաղամե–ռիկ ճարտարապետը: Օտեանի համաձայն երեք էին սահմանադրականները եւ վերջը կազմուեցան լեգէոններ: Պատմութիւնը պահեց Սերվիչէնի, Ռուսինեանի, Օտեա–նի անունները: Պահանջը պետութենէն է, ձեւակերպումն ու խմբագրութիւնը սահ–մանադրականներէն: Ժողովական դրու–թիւնը հաստատուած էր, ժողովներ եւ խորհուրդներ գոյութիւն ունէին, կը մը–նար դասաւորել իւրաքանչիւրին պաշ–տօնները եւ կազմական կանոնագրութիւն մը պատրաստել: Սակաւապետութեան տեղ կը հաստատուէր ժողովրդական վարչութիւն մը, ազնուապետական ընտ–րութեան տեղ կ'ընդունուէր ժողովրդա–յին ընտրութիւնը, ընտրող եւ ընտրելի ընդունելով համայնքին բոլոր անհատնե–րը, որոնք որոշ տարիք մը կը ներկայա–ցնէին: Ֆրանսայէն վերադարձող Երիտա–սարդները 48ի երկրորդ Հանրապետու–թեան սահմանադրութեան սկզբունքները կը բերէին ազգային գետնի վրայ:

×

Մեծ Յեղափոխութիւնը ժողովուրդին վեհապետութիւնը յայտարարած էր Թա–գաւորներու աստուածային իրաւունքին տեղ: Երկրորդ Հանրապետութիւնն ալ ընդհանուր քուէարկութիւն կը պահան–ջէր ժողովուրդին կամքին արտայայտու–թիւնը յարգելով, ներկայացուցչական ժողով մը կազմելու համար:

Ազգ. Սահմանադրութիւնն ալ կը սկսէր. «Ազգ. Վարչութիւնը երեսփոխանական է: Ազգը կը ներկայանայ ընդհ. ժողովով մը եւ անոր միջնորդութեամբ կը վարէ ազգային իշխանութիւնը»:

Ընդհ. ժողովը, ազգին ընդհանրական գործոց տնօրինութիւնն իրեն պահելով, սովորական գործոց վարչութիւնը երկու ազգային ժողովներու կը յանձնէ, կրօնա–կան գործոց մասը Կրօնական Ժողովի մը, քաղաքական գործոց մասը Քաղաքական Ժողովի մը, իսկ խառն գործոց տնօրի–նութիւնը այս երկու ժողովներու ժամա–նակաւոր մէկտեղ գալովը ձեւացած Խա–ռըն Ժողովին կը յանձնէ:

«Ազգային Ժողովներու իշխանութիւնը բոլոր Տաճկաստանի Հայոց վրայ կը տա–րածուի:

«Ազգային Վարչութեան պաշտօնական գլուխն է Պոլսոյ Պատրիարքը եւ կեդրոնը Պատրիարքարանը:

«Պատրիարք, Կրօնական, Քաղաքա–կան Ժողովներ հաշուապատու են Ընդհա–նուր Ժողովին»:

×

Պատրիարքին ոչ միայն աշխարհիկ իշ–խանութիւնը կը սահմանափակուի քա–ղաքական ժողովով մը, որ որոշիչ ժողով մըն է ոչ թէ խորհրդակցական, այլ եւ կրօնական իշխանութիւնը, նախագահու–թեան տակ ունենալով կրօնական ժողով մը՝ բաղկացած վարդապետներէ եւ քա–հանաներէ: Հաւասարութեան սկզբունքը կը կիրարկուէր եկեղեցական նուիրապե–տութեան մէջ իրաւունք տալով քահանա–յին ձեռնադրող եպիսկոպոսին հետ քուէ–արկելու եւ մեծամասնութեան ձայնով յարգելու քահանաներու որոշումը:

Կանոնագրութեամբ կրօնական հա–մայնքի դրութիւնը կը պահուի պետական հանրային իրաւունքին մէջ: Կանոնա–գրութեամբ քաղաքացի մըն է ազգայինը, ընտրելու եւ ընտրուելու իրաւունքով, հպատակ մը կը մնայ պետութեան մէջ, ուր ոչ ընտրելու իրաւունք ունի, ոչ ընտ–րելի ըլլալու եւ ուր վեհապետը, աստ–ուածապետական պետութեան մը բա–ցարձակ տէրն է:

×

Այսպէս կրօնական համայնքը կ'աշխար–հականանայ: 1846էն ի վեր պետութիւնը կ'աշխատի աշխարհականացնել ոչ – իս–լամ համայնքները, սահմանափակել հա–մայնքներու առանձնաշնորհները, աշ–խարհականներու լայն տեղ տալ համայն–քային մատակարարական եւ վարչական գործերուն մէջ, ապահովաբար օր մը ա–ռանձնաշնորհները ջնջելու եւ համայնքա–յին դրութեան վերջ տալու համար:

Սահմանադրականներ, որոնք սերտ կա–պեր ունէին օրուան իշխանաւորներուն հետ, կ'ընդառաջէին պետութեան ձըգ–տումներուն: Այդ ծրագրին դէմ էր ռուս քաղաքականութիւնը, որուն համաձայն արեւելեան եկեղեցին պահպանելու էր առանձնաշնորհները, կրօնական իշխա–նութիւնը: Պիտի ծագէր Ղրիմի պատե–րազմը, պաշտպանութեամբ քրիստոնեայ պետութիւններու պիտի տրուէր կանոնա–գրութիւններ՝ իւրաքանչիւր համայնքի յատուկ:

×

Ռուս դեսպան Լոպանով անտարբեր չէր կրնար մնալ: Պատրիարքական ընտրու–թեան մը առիթով կուսակցութիւններ կը կազմուին, «ներսէն թէ դուրսէն» եւ կը կախակայուի կանոնագրութեան գործա–դրութիւնը: Իւթիւճեանի համաձայն «Ներքին անհամաձայնութիւնները պատ–ճառ եղան կախակայման: Պետութիւնը կը լսէր սահմանադրական երգերը, կը տեսնէր հանդէսներու կատարուիլը եւ լուռ կը մնար»: Միամիտ լրագրողը՝ իրա–զեկ չէր Դրան եւ դեսպանատան միջեւ փոխանակուած թուղթերու մասին: Սահ–մանադրականներ չանդրադարձան թէ ին–չու ջնջուեցան մէկէն ինը թիւ յօդուած–ները: Ձեւը փոխուեցաւ, Պատրիարքին յատկացուած 14րդ յօդուածը նոր կանո–նագրութեան մէկին տեղ փոխադրուե–ցաւ: Դիւանագիտական վէճը վերջ չգը–տաւ: Ազգային շրջանակի մէջ ալ դես–պանատունը կը քաջալերէր հակասահմա–նադրականները: «Ռուս դեսպանատունը կը նպաստէր Տէրոյենց պատուելիին, որ–պէսզի հակասահմանադրական յօդուած–ներ գրէ ի նպաստ Ռուսիոյ»: Աշոտ Յով–հաննէսեան կը յիշէ նաեւ Իգնատիեւի մէկ զեկուցագիրը ուղղուած Ասիական բաժ–նին:

×

Կանոնագրութեան գործադրութիւնը ներքին կեանքին մէջ ալ բարիք մը չե–ղաւ: «Սպասուած արդիւնքը չտուաւ» կը գրէ բժիշկ Թորգոմեան, որ ապրեցաւ սահմանադրական շրջաններուն եւ վարեց բազմաթիւ ժողովներ: «Նախասահմանա–դրական շրջանի սերունդը մեծագործու–թիւններ կատարած է, յաջորդ սերունդը անոր աւանդապահն անգամ չէ եղած, ժառանգութիւնը չէ օգտագործած», կ'աւելցնէ Շահրիկեան:

Ինչ որ ալ գրուի կանոնագրութիւնը մը–նացած է մասունք մը, սրբազան, անձոյե–լի գրութիւն մը, որ ղեկավարած է հա–մայնքը մինչեւ 1914:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ:

ՖՐԱՆՍ. ԱԶԱՏ ՈՐՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ Ի ՎԵՐ

«Լը Մոնտ»ի մէջ Ալէն Նիշ... լոյծէ Ֆ. աշխարհամարտէ ի վ... սական ազատ – որմնադրութեա... յացուց պատկերը: Ինչպէս յ... 1940ին մառեշալ Փեթէն ... մանագրով մը վերջ կը դնէր այ... կերպութեան օրինական գոյ... Սակայն 1943ին Զօր. տը Կոլ կ... հաստատէր անոր օրինակա... Յօդուածին հեղինակը կ'ըսէ ... թէ ինչ վերիվայրումներու ենթ... ցաւ այս կազմակերպութիւնը վե... 20 տարիներուն ընթացքին, կու... բութեան գլխաւոր մասերը

Շատեր փորձած են սահմանել մէ... րու ազատ – որմնադրութիւնը... «կրօնք», բառին չափազանց ... ու ազատ առումով: Սակայն իր այ... բաղբին վրայ պէտք է չեշտել նաեւ... տրամաբանական ու գրական ... ը, որու միջոցաւ կը ջանայ ... տալ ժողովուրդներու ճակատագրին ... թացքին:

Դաւոնի կազմակերպութիւն մը ... պարագան թոյլ կուտայ, որ ... վինքը ցոյց տալու եւ առանց ... կարծիքին ուղղակի օժանդակութեամ... գեցութիւն բանեցնէ եւ ուղղութի... ժողովրդապետական սխալմամ ... վարուող պետութեանց:

Թէեւ ֆրանսական ազատ – որմնադր... թիւնը կը մերժէ այս կամ այն կուսա... ցութեան օժանդակել, սակայն Ազգ ... զովէն ու Մերակոյտէն ներս իր ... լսելի կը դարձնէ արմատական ու ... վարական «եղբայրներ»ուն բերնով ... սանցմէ ամէնէն աչքառուներն են՝ ... տիէ եւ Կի Մոլէ: Սակայն այս ... որ ուրիշ կուսակցութեանց ներկայա... ցիչ – երեսփոխաններուն մէջ ... որմնադիրներ չկան: Բազմաթիւ ... նախարարներ կ'ընթանան «եղբայր»ներ ... րէ Մարթիի եւ Մարսէլ Բոշէնի ... նոյնիսկ ժողովրդական Շարժման ... փոխաններէն քանի մը ... որմնադիր են: Մերակոյտին նախ... հը՝ Կաստոն Մոներվիլ, ... յանձնաժողովին՝ Էմիլ Ռոշ, Փարիզ... զարգացման յանձնաժողովին՝ ... Տըվրէնէր, բոլորն ալ «եղբայր» են ...

Միւս կողմէ, մեծ է նաեւ թիւը ... որոնք առանց յարած ըլլալու կազմա... պութեան, կ'օժանդակեն անոր ... նէութեան՝ որպէս համակիրներ ... խումբին մաս կը կազմէին ... եւ Լէոն Պլում: Ներկայ ... Միշէլ Տըպրէ, եթէ ուղղակի ... չէ՝ հակառակորդ ալ չէ, եւ ... անգամ մասնաւոր հրաւէրով ներկա... նուած է ժողովի մը, ուր ընդուն... բացառիկ պատիւներով:

Մենտէս – Ֆրանս նախապէս ...

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

Այգու ծառուղիներում քայլելը տրա–մադրում է մարդուն երազել: Աշունը մի օքանչելի բուրմունքով է լցնում զբօսայ–գիները: Թփաշարքերի եւ ծառերի կող–քին դրուած նստարանների վրայ թափուր տեղչկայ: Մէկն իր ծնկներին գիրք է դրել, միւսը՝ դասախօսութիւնների հա–տափոր տետրը:

Ես այդ այգին մտնում էի միայն մտ–քերս թարմացնելու համար: Այդ օրը, սովորականի պէս այգում պտոյտ կատա–րելու ժամանակ, նստարաններից մէկի վրայ տեսայ ինձ շատ ծանօթ մի դէմք: Մի պահ կանգ առայ եւ փորձեցի յիշել, թէ որ գրքում եմ հանդիպել այդ հերո–սին, բայց քիչ յետոյ սթափուեցի: Գրքի հերոսն ինչ գործ ունի այստեղ: Բոլորո–վին կարմիր դէմքով, երեսունհինգամ–եայ մի տղամարդ էր նա, որ, ձեռքերը ղորշ կիսավերարկուի գրպաններում, անտարբեր հայեացքով նայում էր ծա–ռուղիներով զբօսնողներին եւ ժամանակ առ ժամանակ հատ ունքերն այնպէս շարժում, որից դողում էր նրա գլխարկի նեղ շուաքարանը: Ժամանակ էլ չեղաւ մտաբերելու, թէ որտեղ եմ հանդիպել նրան, երբ նա վեր թռաւ նստարանից եւ ընդառաջ գալով, բացականչեց.

— Պա՛հ քո տունը շինուի՛, այ տղայ, էս ո՞ւմ եմ հանդիպում:

Նրա բամբ ձայնը կողքի նստարանների վրայ նստած մի քանի ուսանողուհիների հայեացքները կտրեց գրքերից եւ սեւեռել տուեց մեր վրայ:

Ցիշեցի:

Համագիւղացի Շահէնն էր, որին բոլոր գիւղացիները Զէնով Օհան էին ասում իր ահարկու ձայնի համար: Մանկութեան տարիներին երազում էի կամ մեծ զօրա–վար դառնալ կամ Շահէնի պէս ձայն ու–նենալ: Մի քանի քիլոմեթր գիւղից հեռու դտնուող Փիլլէկ դաշտից նրա ձայնը ար–թնացնում էր իրենց տանը խոր քուն մը–տած գիւղացուն: Ուշ երեկոյեան խոզերը գիւղ քշելիս Շահէնը գոչում էր. «Այ ժո–ղովուրդ, խոզերին տիրութիւն արէք: Այ Նեսունց Թամամ բաջի, խոճկորիդ ոտքը կաղ է ընկել, ոչինչ էլ չկայ, հարայ–հրոց չանես, էգուց կը բացուի»:

Պատերազմն սկսուելուց նա մեկնեց ճակատ, իսկ աւարտուելուց յետոյ բոլո–րովին չերեւաց:

— Այ տղայ, տէ պատմի է, ի՞նչ գործ ես շինում էս կողմերում, — հարցրեց Շահէնը եւ թեւանցուկ արած քաշեց ինձ դէպի այգու մուտքը:

— Գործ չեմ շինում, սովորում եմ:

— Ուսանո՞ղ ես:

— Հա:

— Պահ, քո տունը շինուի, տէ էնա ա–սա Փրօֆէսօր ես էլի դառնալու:

— Հա բոլոր սովորողները փրօֆէսօր չեն դառնում, — ծիծաղեցի ես:

— Դու բոլորի հետ ի՞նչ գործ ունես, բա մարդ կորած – մոլորած մեր գիւղից վեր կենայ գայ հասնի Երեւան, սովորի ու դեռ փրօֆէսօ՞ր էլ չդառնայ:

Նորաձեւ հագուստները լրովին կերպա–րանափոխել էին երբեմնի խոզարածի ար–տաքինը, բայց հոգին ու սիրտը մնացել էին պարզ, անաղարտ: Երբ դեռ գիւղից դուրս չէր եկել, աշխարհն ընկալում էր իրենց կտուրի բարձրութիւնից եւ աշ–խարհի այնքան մասը, որքան կտրում էր ձայնը:

— Իսկ դու, դո՞ւ ինչ ես շինում էս կողմերում, — Նրա հարցատարափից խու–սափելով, հարցրի ես:

— Շէնքեր:

— Ինչպէ՞ս թէ շէնքեր, զարմացայ ես:

— Պահ, քո տունը շինուի, կուիը պրծաւ թէ չէ, եկայ ու էստեղ էլ պտակ–ուեցի: Կինս հալալ կաթնակեր դուրս ե–կաւ: Տեսաւ, որ ձէն տալուց բացի ոչինչ չգիտեմ, խորհուրդ տուեց մի արհեստ սովորել: Ես էլ սովորեցի, դարձայ լաւ հիւսն: Ցետոյ հողամաս վերցրի եւ իմ ձեռքով մի էնենց տուն եմ շինել, որ նա–յողի աչքերը շաղւում են: Ծօ, ի՞նչ եմ էսքան կարճ ու բարակ պատմում, հիմա կը գնանք, աչքովդ ամէն ինչ կը տեսնես: Գոհարս էնքան կ'ուրախանայ, որ հարիւր տեսակ մուրաբայով կը հիւրասիրէ...

Իրիկնադէմին, Նոր Արէշի ... սերորդ փողոցում մենք կանգ ... Շահէնի տան առաջ:

Հայրենակիցս իր ձեռքի աշխատ... հպարտանալու հիմքեր ունէր. Դա ... յարկանի կոկիկ առանձնատուն էր ... առջեւ ընկած փոքրիկ այգում աչէր ... ընկնում նորատունկ դեղձենիների ... նաւոր շարքերը: Շահէնը կոխի ... բող լմբիշի պէս ինձ քշեց տան ներս ... րօղ լմբոլն օրհնած –

— Դէ, արի էլի, հէր օրհնած – ... բախ – ուրախ վրայ տուեց նա. ... շարքով ծանօթացնեմ, սա իմ Գոհ... սա մեր ժառանգն է, դեռ անուն ... րել. մի ամիս չկայ, որ ծնուել է ... կու աղջիկները մեր հարեւան... են, էս մէկի անունը Անահիտ է, ... կին էլ՝ Մարգօ: Էս Անահիտը ... է, որ քարերից ու կաւից մարդու ... կերպ սարքի, էս Մարգօն էլ նուագ... գործիքի անունն էլ մոռացել եմ ... ես, թէ մեր գիւղում պատու կանա... պերտի համար ինչպէս են հէնց գոր... դրա նման մի բան է. մատները ... վրէն եւ ճնգճնգացնում:

Անահիտն ու Մարգօն ձեռքերի ... բռնաններին հպած աշխատում էին ... իրենց փոթկոցը, իսկ ես շուարած ... նել էի սենեակի կենտրոնում

(1 Շար.)

ՀԱՅԿ ԽԱՉ...

[illegible] էր եւ կանոնաւորաբար կը հե[illegible] ժողովներուն։ Բայց 1945էն ի վեր [illegible] ժողովներու, ա[illegible] յարաբերութիւնները խը[illegible] կազմակերպութեան հետ։

[illegible] հողամասին վրայ ազատ[illegible]ութիւնը չորս մեծ օթեակ[illegible] Կրանտ Օրիանը, Կրանտ Լօժ [illegible], Տրուա Իւմէնը (որուն կըր[illegible] նաեւ կիներ) եւ Կրանտ [illegible], որ կապուած է Անգլիոյ [illegible] Օթեակին։ Առաջին երկուքը [illegible] օթեակներն են ու [illegible] ազատ–որմնադիրներուն [illegible] մեծամասնութիւնը։

[illegible] Կրանտ Օրիանի մաս կազմողները [illegible] կը հետաքրքրուին քաղաքա[illegible]։ Կրանտ Լօժը, ըստ իր Մեծ [illegible] յայտարարութեան, առաւե[illegible] կը զբաղի ընկերային հարցերով [illegible] երկիրներու զարգացման խըն[illegible]։

Օթեակները ընդհանրապէս կը զգուշա[illegible] քաղաքական հարցերու մէջ դիրք ճշ[illegible] Անցեալ Յունուարին միայն բա[illegible] էր, որ Կրանտ Օրիանը նամակ [illegible] Հանրապետութեան Նախագա[illegible] այս վերջնին ալժերական քաղա[illegible]ութեան մէջ «ինքնորոշման» ծրա[illegible] պաշտպանելու համար։

[illegible] Կրանտ Օրիանը, որ խիկական [illegible] մըն է ազատականներու, ի [illegible] կը բաժնէր նամակին մէջ արտա[illegible] գաղափարները։

«Ներքին հրահանգ»ները ալ աւելի [illegible] են Ազատարարութենէն ի վեր [illegible] մէկ «Ներքին Հրահանգ» տրուած է Կրանտ Օրիանի անդամներուն. այն ալ՝ 1958 Մայիս 13ի դէպքերուն առեն՝ Հանրապետութեան գոյութեան պաշտպանու[illegible] առիթով։

[illegible]ութեան հետ կապ ունեցող [illegible], ամէն, նիւթ կը դարձուին [illegible] ուսումնասիրութեանց, եւ ամէն [illegible] տեղեկագրութիւն մը կը պատրաս[illegible], որուն կարգ մը կէտերը յաճախ կը [illegible] Ազգ. Ժողովի սեղանին վրայ՝ օ[illegible] նոր օրինագծի մը առաջարկութիւն։

[illegible] տարի ազատ–որմնա[illegible] ուշադրութեան եւ ուսումնասի[illegible] կը յանձնուին երեք նիւթեր, ո[illegible] մասին կը կարդացուին տեղեկա[illegible] ու տեղի կ'ունենան վիճաբանու[illegible]։

[illegible] Օրիանի այս տարուան ուսում[illegible] նիւթերն են՝ 1) Պետու[illegible] աշխարհականացումը (պէ՞տք է վե[illegible] պայքարի աշխարհականաց[illegible]։ 2) Բանակը եւ իր յարաբերու[illegible] ազգին հետ. 3) Հանդուրժողա[illegible] ու թէ ոչ – հանդուրժողակա[illegible] կրօնքներու հանդէպ. [illegible] են այն կրօնքները որոնք կ'առ[illegible] խղճի ազատութիւնը եւ մարդի[illegible] կ'առաջնորդեն կոյր հնազանդու[illegible]։

Բացի այս հարցերէն, Կրանտ Օրիանը [illegible] կը հետաքրքրուի նաեւ Ֆրան[illegible]սայի եւ Ափրիկեան հողամասերու փոխ–յարաբերութեանց խնդրով, մանաւանդ որ կ'ըսուի թէ ափրիկեան նորակազմ շատ մը պետութիւններու ղեկավարները ազատ–որմնադիրներ են։

Բայց ընկերային ու քաղաքական կեանքերէն ներս ի՞նչ է այսօր ազատ–որմնադրութեան խաղացած դիրքը։ Պէտք է ըսել, որ կազմակերպութիւնը կարծէք պատրաստուած չէր երկրորդ աշխարհամարտէն յետոյ ալ աւելի մեծ թափով իրականացող ժողովրդավարական յեղափոխութեան։ Կառչած կը մնար անհատական մանր սեփականութեան, որովհետեւ համոզուած էր թէ ազատութեան ճակատագիրը կապուած է մանր սեփականութեան հետ, ուրեմն կ'անտեսէր տնտեսական զարգացումն ու բնականաբար հեռու կը մնար սէնտիքայական կազմակերպութիւններէն։ Արմատական կուսակցութիւնը, որ Ֆրանսայի Ազատագրման առեն սերտ կապեր ունէր ազատ–որմնադրութեան հետ, գրեթէ միաձայնութեամբ փորձեց հակաառակիլ արդիւնաբերութիւնը ազգայնացնող բոլոր օրէնքներուն։

Այս քանի մը վերջաւորումներէն զատ, վերջին տարիներու Ֆրանսական ազատ–որմնադրութիւնը մասնաւոր ազդեցութիւն մը ունեցած չէ երկրին ընկերային ու քաղաքական կեանքին վրայ, որովհետեւ կառչած մնալով հին աւանդութիւններու, տակաւին բոլորովին հասկցած չէ մեր ապրած դարը։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԽՄԲ. — Գրեցինք թէ Երուսաղէմի Աթոռին Պատրիարք ընտրուած է Եղիշէ Արք. Տէրտէրեան։ Այս առթիւ մամուլին յանձնուած է հաղորդագրութիւն մը, զոր կը հրատարակենք իբրեւ պատմութեան նիւթ. ամբողջական եւ անփոփոխ, առանց նոյնիսկ ջնջելու կրօնական տարազները, որոնք անսովոր են Յառաջի լեզուին մէջ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԱԹՈՌԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հաճոյքով կը տեղեկացնենք Հայց. Եկեղեցւոյ բարեպաշտ ժողովուրդին թէ՝ վերջ գտած է այլեւս Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց կեանքը խռովող տագնապը։

Շնորհիւ արթուն Միաբանութեան ջանքերուն խաղաղեցան հրահրուած կիրքերը եւ կարելի եղաւ յաջորդական ժողովներով ընտրել Ս. Աթոռոյ Պատրիարքը։

Միաբանական Ընդ. Ժողովը, գումարուած Յունիսի 3ին, Ուրբաթ օր, ընտրեց Տնօրէն Ժողովը, որպէսզի կարգ կանոնի մէջ մտնէ Միաբանական կեանքը։ Տնօրէն Ժողովը կազմուեցաւ հետեւեալ Միաբաններէն.

Հոգշ. Տ. Յակոբ վրդ. Վարդանեան։
Հոգշ. Տ. Անուշաւան վրդ. Զղջանեան։
Հոգշ. Տ. Ներսէհ վրդ. Բաղունեան։
Հոգշ. Տ. Յովսէփ վրդ. Մամուր։
Հոգշ. Տ. Դաւիթ Արդ. Սահակեան։
Հոգշ. Տ. Օհան Արդ. Գապապեան։

Միաբանական Ընդհ. Ժողովը, Յունիսի 7ին գումարած իր նիստին մէջ ձեռնարկեց Պատրիարքական ընտրութեան եւ, ըստ Կանոնագրի տրամադրութեանց կազմեց ընտրելեաց հնգանուն ցանկը, հետեւեալ կերպով.

Գերշ. Տ. Եղիշէ եպիսկ. Տէրտէրեան 18 քուէ, Գերշ. Տ. Հայրիկ եպիսկ. Ասլանեան 15 քուէ, Հոգշ. Տ. Յակոբ վրդ. Վարդանեան 14 քուէ, Հոգշ. Տ. Մեսրոպ վրդ. Տեփոյեան 13 քուէ, Հոգշ. Տ. Շահէ վրդ. Աճէմեան 16 քուէ։

Իսկ յաջորդ օր, Յունիսի ութին, առաւօտեան ժամը եօթին, Սրբազումար Ժողովը գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրեց Ս. Աթոռոյ արժանաւոր Պատրիարքը յանձին Գերշ. Տ. Եղիշէ Եպսկ. Տէրտէրեանի։

Ժողովի ներկայ գտնուեցան Միաբանութեան բոլոր անդամները, թիւով քսաներեք, որոնք քուէարկեցին հետեւեալ ձեւով, Ընտրեալ Պատրիարքը ընտրուեցաւ տասնըութ քուէներով, մնացեալ հինգ քուէներուն չորսը տրուեցան ճերմակ, իսկ մէկը Հոգշ. Տ. Շահէ վրդ. Աճէմեանին։

Ընտրութենէն անմիջապէս ետք, Ընտրեալ Սրբազան Պատրիարքը գլխաւորէն յուզուած եւ զգացուած արցունքով արտայայտեց իր շնորհակալութիւնն ուըզգացումները։ Միաբանութեան անդամները յոտնկայս երգելէ ետք «Սիոնի Որդիք Զարթիք» շարականը, մօտեցան Տ. Եղիշէ Սրբազանին եւ շնորհաւորեցին զայն մինչ Ս. Յակոբայ Վանքին հին զանգակները ուրախ ղօղանջներով կ'աւետէին Ս. Պատրիարքին ընտրութեան ուրախ լուրը։

Այնուհետեւ, ըստ Կանոնագրի տրամադրութեանց, ընտրութեան արդիւնքը հեռագրուեցաւ Ս. Էջմիածնի Վեհափառ Հայրապետին, իսկ Ժողովոյ Դիւանը պաշտօնագիրով մը փութաց Երուսաղէմի եւ Ս. Տեղեաց Վսեմ. Կառավարչին, հաղորդելու համար ընտրութեան արդիւնքը եւ խնդրելու Նորին Վեհափառութիւն Թագաւորին վաւերացումը։

Ն. Վսեմութիւնը հաճոյքով ընդունեցաւ Միաբանութեան ներկայացուցիչները եւ անմիջապէս հեռաձայնով կապուեցաւ Վանքին հետ իր սրտագին շնորհաւորութիւնները յայտնելու համար Նորընտիր Պատրիարքին անձնապէս։

Միաբանութիւն եւ Ժողովուրդ մեծ յոյս ունին որ պիտի չուշանայ Թագաւորական Հրովարտակը եւ Գահակալութիւնը, որպէսզի Հայց. Եկեղեցւոյ դարաւոր մեր Աթոռը սպիացնէ վերջին տարիներու տագնապին ստեղծած վէրքերը եւ նուիրուի իր կոչումին եւ պարտականութիւններու կատարման, ի պայծառութիւն Հայց. Եկեղեցւոյ եւ յուրախութիւն Ազգիս։

ԴԻՒԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՅ

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՂՈՒԹԷ–ԳԱՂՈՒԹ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. — Յունիս 5ին, Աթէնքի «Քենտրիկոն» ընդարձակ սրահին մէջ արտակարգ շուքով եւ անախորժ բազմութեան մը ներկայութեան տօնուած է Հայաստանի անկախութեան 42րդ տարեդարձը։ Հակառակ հեղձուցիչ տաքին՝ ընդարձակ սրահը բերնէ – բերան լեցուած էր Աթէնքի, Փիրէայի եւ արուարձաններու երկսեռ հայրենակիցներով։

Հանդէսին ներկայ էին Թեմակալ Առաջնորդ Այվազեան եպիսկոպոս, Կաթողիկէ Հայոց փոխանորդ Խանցեան Ծ. վարդապետ, եւ քահանայ Հայրերը, Աւետարանական համայնքի ներկայացուցիչները, Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան ատենապետը եւ վարչութեան անդամները, Ազգ. Մարմիններու անդամները, Հ. Կ. Խաչը, Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Հայրենակցական Միութիւնները, եւ սկաուտները։

Հանդիսութեան նախագահած է Տոքթ. Միհրան Ներսէսեան, օրուան գլխաւոր բանախօսն էր Կ. Փօլատեան (Մարսէյլէն)։ Խօսած է նաեւ Ներսէս Յակոբեան։

ԵԳԻՊՏՈՍ. — Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ զոյգ եկեղեցիներուն մէջ հոգեհանգիստ կատարուած է մեր բիւրաւոր հերոսներու յիշատակին։ Գահիրէի մէջ հոգեհանգստեան արարողութեան նախագահած է Առաջնորդը, իսկ Աղեքսանդրիոյ մէջ առաջնորդական փոխանորդը։

Հրապարակային զոյգ հանդիսութիւններով՝ մայրաքաղաքի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ ոգեկոչուած է Հայաստանի անկախութեան 42րդ տարեդարձը։

Երկու վայրերու հանդիսութիւններուն նախագահած է՝ Ընկեր Օ. Մաճառեան։ Բանախօսած՝ ընկ. Կ. Գալֆայեան (Յունաստանէն)։

Մայիս 28ի առթիւ Ազգային վարժարանները փակուած էին, ինչպէս միշտ։

ԽԱՐԹՈՒՄ (Սուտան). — Տեղւոյն Ղպտիներու եկեղեցիին մէջ՝ հոգեհանգիստ կատարուած է Նահատակ – հերոսներու յիշատակին։ Երեկոյեան հանդիսութիւն մը տեղի ունեցած է։ Ճառեր արտասանուած են, գեղարուեստական յայտագրով մը։

ՊՈՍԹԸՆ (Մ. Նահանգներ). — Մայիս 29ի կիրակին քաղաքի չքեղ պանդոկներէն մէկուն մէջ արժանավայել հանդիսութեամբ փառաւորուած է՝ Մայիս 28ը։

Հանդիսութիւնը իրենց ներկայութեամբ պատուած են՝ ծերակուտական եւ արտաքին գործերու յանձնախումբի անդամ Ջիսթըր Մէրօ եւ ուրիշ ամերիկացի պետական անձնաւորութիւններ։

Հանդէսին նախագահած է՝ Ա. Գալուստեան։

Գնդ. Լինչ կարդացած է կառավարիչ Ֆուրկոլոյի յայտարարութիւնը՝ Մայիս 28 անկախութեան օր հռչակելու մասին Նահանգին մէջ։ Բանախօսած են ընկերներ՝ Ա. Վարժապետեան եւ Եր. Խաթանեան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (29)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Ը.

Դարբինը երբ դուրս էր բերում կարմրած երկաթը, այն ժամանակ իմ ոգեւորութիւնը հասնում էր իր գագաթնակէտին. Դարբինը, մրոտած դէմքով, քրտնած, սեւացած եւ այրուած ձեռքերով առնում էր ծանր մուրճը եւ ընկնում շիկացած երկաթի վրայ՝ յամառութիւնը կոտրելու համար։

Իմ միակ ցանկութիւնն էր կարողանալ մի երկաթի իմ ուզած ձեւը տալ։

Բայց, երբ չէի կարողանում մի քիչ համառ երկաթեղէն ծռել՝ միտս բերում էի մեր հարեւան դարբինը, որ կարողանում էր ամենախոշոր եւ ամենակոպիտ երկաթին տալ իր ցանկացած ձեւը։

Նա հերոս էր իմ աչքին։

Ամէն անգամ, որ ինձ հարց էին տալիս թէ «ի՞նչ ես ուզում դառնալ», ես անվերապահ եւ ոգեւորուած պատասխանում էի — «դարբին»։

Դրանից աւելի հերոսական արհեստ ես չէի երեւակայում։

Ինձ դուր էր գալիս դարբինների դէմքը, մանաւանդ նրանց աչքերը, երբ կրակից կարմրում էին, մրից դէմքերը սեւանում, աչքերն աւելի էին կարմրում, հէնց օջախի կրակի նման վառւում։

Ես նայում էի մերթ կրակին եւ մերթ աչքերին։

Գնում, կանգնում էի կռանին շատ մօտ, որպէսզի շիկացած երկաթից թռչող ասուպներն իմ շորերն էլ այրեն եւ ես էլ նմանուեմ դարբնի։

Ես հաւատացած էի, որ մարդ միայն դարբին պէտք է լինի, որ աշխատանքը վերջացնելուց յետոյ՝ ախորժակով ուտի։

Ու հաւարակ դարբիններն ուտում էին չոր հաց — սոխով։

Գալիս էի տուն, վերցնում էի հաց ու սոխ, ուտում. բայց չկար այն ախորժակը. դրա համար ես հաւատացած էի, որ պէտք է անպայման դարբին լինել։

Փորձեցի տանը օջախ եւ փքոց շինել, չկարողացայ։

×

Երբ հիմա յիշում եմ մեր փողոցը՝ ամէնից աւելի իմ աչքի առաջ պատկերանում են իմ մանկութեան ընկերները — շները։ Իմ ամբողջ մանկութիւնն անցել է նրանց անձնուէր մտերմութեան հետ։

Շան ոհմակն իմ բանակն էր։

Մինչեւ հիմա էլ, երբ մէկը մի շան քացով է տալիս, սիրտս մղկտում է եւ յիշում եմ իմ մանկութեան ընկերներին։

Նրանց մէջ մէկը չկար, որի վրայ իմ կնիքը չլինէր։ Նախ եւ առաջ բոլորի պոչերը կտրել էի, երբ նրանք տակաւին կախ էին ընկնում իրենց մօր ծծերից։ Կտրում էի նրանց պոչերը, այդպէս նրանք աւելի գողտրիկ եւ գրաւիչ էին դառնում իմ աչքին։ Չէի սիրում պոչերը, ուզում էի, որ նրանք անպոչ դառնան, նախքան էվոլիւցիայի օրէնքի լրումը։

Նրանք սիրում էին ինձ եւ այդ սէրը նման չէր մարդկային սիրոյ։

Անվերապահ էր, անաչառ, անյիշաչար, անվարձ, առանց որեւէ ակնկալութեան։ Նրանք չէին յիշում մի բոպէ առաջ արած իմ մարդկային չարութիւնը։

Զարնում էի, ցաւից վնգստում էին միայն մի ակընթարթ, ապա նորից գալիս, քսւում էին, լիզում էին իմ ոտները, այն ոտները, որ խփել էին նրանց։

Այսպէս է իսկական սէրը — շնային։

Ես անցնում էի հռովմէական հինաւուրց ճանապարհից՝ շներով շրջապատուած։ Նրանք հաւաքւում էին իմ շուրջը, մի քանիսը ինձանից առաջ (նրանց ես չէի ընտրել, ընտրուած էին իրենցից), մի քանիսը քայլում էին ինձ հաւասար, իսկ ջախջախիչ մեծամասնութիւնը — իմ ետեւից։

Ես գիտէի նրանց բոլորի անունը (առանց պատմական, ինչպէս՝ հին մարդիկ — Նապոլէոն, Ալեքսանդր), գիտէի նրանց ծննդական թուականները, մինչեւ անգամ նրանց սերնդաբանութիւնը, ճանաչում էի ամէն մէկի հօրը, պապին, պապուպապին, բայց իրենք, իբրեւ շներ, մոռանում էին իրենց ծնողներին, եղբայրներին, մոռանում էին մանաւանդ քոյրերին, որովհետեւ կռւում էին իրար հետ, կծում էին իրար, յօշոտում եւ հուսկ ապա սիրաբանում եւ սերնդագործում։

Այնռ մոռացաւ իր քրոջը, նրանից լակոտներն իրենց հերթին մոռացան իրար եւ շարունակեցին սերունդը։

Նրանք իմանում էին թէ երբ եմ դուրս գալու դպրոցից, շարուած են արդէն դըրան առաջ, ճանապարհ են դցում ինձ մինչեւ տուն։

Ներս եմ մտնում, ցրւում են։

Դուրս եմ գալիս — շարուել են ուրախ աչքերով, բարեկամական ամէն տեսակ ժպիտներով։

Յիշում եմ նրանց եւ հասկանում եմ իսկական սէրը։

×

Մեր պարտիզի երկար կաղամախիի վրայ արագիլը կառուցել է իր բոյնը, այնպէս ուղիղ եւ երկար, ինչպէս մարմարեայ մինարէները խալամական մզկիթների բակերում։

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՄԱՅԻՍ 28

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս, ազգային սրահին մէջ :

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի : Հովանաւորութեան Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, որուն կը մասնակցին՝

Ժիրայր Գասպարեան, Օր. Օր. Ժաքլին Փափազեան եւ Ալիս Շահմիրեան (երգ) :

Ընկ. Կար. Մութաֆեան եւ Օր. Շաքէ Սէրէնկիւլեան (արտասանութիւն) :

Ջեռնադաշնակի վրայ կը նուագէ փոքրիկն Ճօշկունեան :

Կէս գիշերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր, մասնակցութեամբ Միմի Թոնկուրեանի եւ Ժաք Քէօփթէրեանի բարձրախօսին :

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նիսի Գէորգ Զաւուշ խումբի եւ հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ :

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15ին, Քաֆէ տը Լիոնի վերնայարկը :

(Ավընիւ տը լա Վիքթուար)

Կը նախագահէ ԸՆԿ. ՇԻՇԼԻԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին :

Մուտքը ազատ է :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՆԻՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ այսօր ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ :

Կը խօսի ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

«Հայ ազատագրական շարժումներ»ու մասին :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ստեփան Նաւասարդեանի կնոջ մահուան առթիւ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ եւ յիսուն Ն. Ֆ. կը տրամադրէ Ս. Թէհլիրեան սրահին :

Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկեր Ս. Նաւասարդեանի իր կնոջ մահուան առթիւ :

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Փարիզի եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած հինգշաբթի օրուան դասընթացքներուն :

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Ներկայութեամբ քաղաքապետ՝

RAOUL BLEUZET

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Ալֆորվիլի կրթ. մարմնոյ կողմէ :

Տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Րիւ Վօլթէր :

Երգ, արտասանութիւն, պար ղեկավարութեամբ ուսուցչական կազմին :

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կը կազմակերպէ իր Գ. երեկոյթը՝ այս Շաբաթ իրիկուն (25 Յունիս) ժամը 21ին,

5, Fbg. Montmartre

au premier étage du Café Electricité

Պար, երգ, հաճելի մթնոլորտ, Պերճոյ Տէտէեանի իր Արմենիա նուագախումբով :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կեդր. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը տեղեկացնէ թէ՝ իր հիմնած հայերէն լեզուի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքի տարեվերջին հանդէսը տեղի կ'ունենայ այս Շաբաթ օր, ժամը ճիշդ 21ին, Սալ Մազընոյի մէջ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ս. Թորոսեանի : Արտասանութիւն, երգ, խմբերգ, հայկական պարեր, մրցանակաբաշխութիւն : Սաներու կողմէ կը ներկայացուին երկու թատերախաղեր : Կը նուագէ Օր. Իրմա Փօլոսեան : Կ'երգէ Գ. Ալպեր Ասլանեան : Հասարակութիւնը ջերմապէս կը հրաւիրուի ներկայ գտնուիլ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՍՈՒԼԻՍ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին Մշակոյթի Տան մէջ (17 Րիւ Պլէօ)

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան կողմէ :

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋ

Ասուլիսը կը վարէ՝ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի Փարիզի եւ արուարձաններու, Հ. Յ. Դ. Ուս. Միութեան եւ երիտասարդ խումբերու անդամ – անդամուհիները եւ փափաքող ընկերուհիներն ու ընկերները :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ :

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)

Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝

ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղի վարժարանին ամավերջի հանդէսը այս Կիրակի իրիկուն ժամը 20.30ին, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Յայտագիր՝ երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ երկու զուարթ ներկայացում :

Վարչութիւնս կը հրաւիրէ՝ Գոմոնի եւ շրջակայքի Հայութիւնը որ իր ներկայութեամբ քաջալերէ Կապոյտ Խաչն ու իր դպրոցի երկսեռ աշակերտութիւնը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած

Բարեգործականի Հայուհեաց Մասնախումբին, տեղական մասնաժողովին եւ Երիտասարդաց կողմէ :

Այս Կիրակի, ժամը 16էն 24 Տէր եւ Տիկին Արամ Թէրզիպաշեանի շքեղ պարտէզին մէջ :

24, BOUL. FAIDHERBE, BEAUMONT

Ընտիր նուագախումբ եւ գեղարուեստական բաժին :

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Հաճելի անակնկալներ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԾԱԽՈՒ Է

Հիւանդութեան պատճառով ծախու է Մարսէյլի միակ հայ գրավաճառատունը, 34 տարուան հաստատութիւն : Պատրաստ եւ շահաւոր գործ : Մանրամասնութեան համար դիմել՝

Գ. ԾԵՐԻԿԵԱՆԻ

13 Rue des Dominicaines, Marseille 1

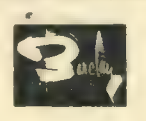

ՀԱ ՄԱՆ ԱՐԱ ● HA MAN ARA

par

LES BARCLAY

super 70.335 — 45 T. — simple 60.212

■

Discophiles Arméniens!

C'est une danse de chez vous

à la mode de chez nous.

●

EN VENTE PARTOUT

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ :

Դասախօս՝ Պ. ՅՈՎՀԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ՝

Շէյքսփիր եւ Թուրքերը այժմէական նիւթին շուրջ :

Մուտքը ազատ է :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԴՈՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, Կիրակի օր, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ

ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպական պարեր, անակնկալներ :

Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ :

Շամփուրով խորոված եւ հայկական համեղ հերիսայ :

Մուտքերու մասնակցութիւն 2.50 Ն.Ֆ. :

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէնսի Փավիյեօն :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ :

Հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի :

Կը մասնակցի դպրոցին աշակերտութիւնը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Թրագօշի :

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է :

Կը հրաւիրուի ամբողջ Տէսինահայութիւնը անխտիր :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջաններու յարգոյ հայ ժողովուրդին կը յայտարարուի թէ կարգ մը անկախ պատճառներով Լիոնի Հայկազեան վարժարանի դպրոցական հանդէսը, որ տեղի պիտի ունենար 26 Յունիսին, յետաձգուած է :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէօսանվիլիէի օգաւորութեան կայանի Ա. խումբի բժշկական քննութիւնները տեղի պիտի ունենան այս Ուրբաթ 24 Յունիս եւ Երկուշաբթի 27 Յունիս, ժամը 9–12, Հայ Կարմիր Խաչի դարմանատունը, 15, Րիւ Ժանկուժօն, Փարիզ :

Արձանագրուած մանուկներու ծնողներէն կը խնդրուի ներկայանալ Ֆիշ տը Լիէզօններով :

ԾԱԽՈՒ Է

Ալֆորվիլի մէջ, խանութ մը, երկու սենեակ, խոհանոց, նորոգուած :

Pour commerce confection en tous genres,

Tissus, bonneterie

BAIL SEPT ANS

Տարեկան վարձք՝ 600 Ն. Ֆ. :

Գին՝ 14.000 Ն. Ֆ. :

Այցելութիւն տեղւոյն վրայ կամ հեռաձայնել.—

ENT. 27-89

10 bis, Rue Etienne Dolet, ALFORTVILLE

Կամ գրել՝

Karadjian

3, Rue de la Perche, ALFORTVILLE

Côte d'Azur

Արձակուրդի մեկնող Հայերու ուշադրութեան :

Camping International

«LE GAI MOULIN»

à Cros-de-Cagnes

Նիսէն եօթը քիլոմեթր, ծովեզերք :

ՏՆՕՐԷՆ

ՄԻՆԱՍ ԱՇՃԵԱՆ

Camp clos sous les orangers

Plat du jour - Alimentation

Jeux - Parc - Attractions - Bar

DANCING —

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին. Ներկայ Շրջ. կոմիտէն : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը ... ին, Յոյներու սրահը :

Կարեւոր օրակարգ :

ՆԻՍ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան Ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Խրիմեան դպրոցի մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն,

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան Ակումբը : Կարեւոր օրակարգ. Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Պառ տիւ Կլոպ, 7 Պուլ[...] ...թէն : Բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն : Նոր վարչութեան ընտրութիւն : Ներկայ ըլլալու իրաւունք ...

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղի հովանաւորած դպրոցին, տարեվերջի քննութիւնները՝ Յունիս 26ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9–12 :

Աշակերտներու մէկ տարուան աշխատանքը քաջալերելու համար, սիրով կը հրաւիրուին տեղւոյս կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, դպրոցին օժանդակ անդամներն ու փափաքող ծնողքները :

×

Աշակերտներու մրցանակաբաշխութեան բացօդեայ հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յուլիս երեքին : Անձրեւի պարագային Յուլիս 10ի կիրակին :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը այս Կիրակի ժամը 16ին վարժարանին մէջ :

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին, արտասանութիւններ, երգեր եւ պարեր :

Աշակերտութեան կողմէ պիտի ներկայացուին տրամախօսութիւններ, «ԼԷՆԻՆԻԿԸ», «ՊՈՒՊՐԻԿԸ» եւ ծանօթ գանձ... «ԴԴՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ» «Վարտալապօնպան» :

Իսիի գաղութէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին, քաջալերելու համար մեր նորահաս սերունդը :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Համախարբերդ. Հայր. Միութեան Լիոնի եւ Տէսինի մասնաճիւղերու դաշտահանդէսը՝ Յուլիս 10ին, Սէսաւ... րանը (Տէսին) :

Salles de séjour — Lenderies - literie

Chambres - cosys — Cuisines laquées

Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՉԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD J JAURES

15, AV. A. MORIZET

Boulogne - Billancourt

Métro : MARCEL SEMBAT

Mol. 06-03 et 60 38

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 25 ՅՈՒՆԻՍ — SAMEDI 25 JUIN 1960

. . . — Ի . Ի . . . 36EME ANNEE — Fondateur . SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4634

...ՅԻԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Մխիթարեան Եւրոպայի հայկ. երկրորդական այս միակ վարժարանին տարեկանի եւ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը այս անգամ կ'ունենայ վաղը՝ Կիրակի, ... վերջ:

... է այս դպրոցին պատմութիւ– ...

... Հոկտեմբերին է, որ հնդկահայ ... բարերար Սամուէլ – Մուրատ ... կամքով Վենետիկի Մխիթարեան ... Իտալիոյ Փատուա քաղաքին մէջ ... հաստատուն վարժարանը, որ եր– ... կեանք չունեցաւ՝ կառավարական ... պատճառաւ :

Որոշուեցաւ դպրոցը փոխադրել Փա– ... Լուի – Ֆիլիփ Թագաւորի օրով գըն– ... առանձնատան մը ... Թագաւոր ... փոքրիկ թիւ 12 շէնքը, որ շէնք ... մըն էր: Դասերը սկսան 1846 ... Փետրուար 11ին:

... մրցանակաբաշխութեան հան– ... ներկայ կ'ըլլային պետական ... դէմքեր : 1849ին հանդէսին նա– ... բանաստեղծ Ալֆոնս տը Լա– ... Թին, որ երկրորդ հանրապետութեան ... կառավարութեան մէջ կրթական նախա– ... էր եւ որ այդ առթիւ խօսեցաւ հիա– ... ճառ մը Հայերու մասին :

Մուրատեան վարժարանը քառորդ ... ապրեցաւ Փարիզի մէջ: Ետքը 1870ի ... Ֆրանսա-գերմանական պատերազմին հետեւան– ... փակուելով փոխադրուեցաւ Վենե– ... եւ ձուլուեցաւ Ռափայէլ Ղարամ– ... հաստատ հիմնուած վարժարանին ... որ այնուհետեւ կոչուեցաւ Մու– ... – Ռափայէլեան, — ցարդ կանգուն :

Փարիզի Սամուէլ Մուրատեան վարժա– ... կերպով մը կարելի է նկատել օր– ... Ազգային Սահմանադրութեան : ... Փարիզի մէջ հիմնուած Արարատ– ... ընկերութեան անդամները — Նահա– ... Ռուսինեան, Յակոբ Գալեան, Յով– ... Տէրմանեան — Տէրենց եւն. — որոնք ... փերացանելով խմբագրած էին ... Ազգ. Սահմանադրութիւնը, իրենց ... ուսումները կը գումարէին այդ վարժա– ... ին մէջ :

1870էն վերջ հարկ եղաւ սպասել մին– ... 1928, երբ Վենետիկի Մխիթարեան ... վերադարձան Փարիզ, որ դար– ... էր հայկական կեդրոն մը եւ գնեցին ... Փոնթուազի ապարանքը, ... խաղաղ ափին վրայ :

Այդ թուականէն ի վեր Սամուէլ Մու– ... րատեան վարժարանը — բացի Բ. աշ– ... խարհամարտի տարիներու ընդմիջումէն – ... հայկական դաստիարակութիւն կու տայ ... նոր սերունդին, դառնալով հայ մը– ... կոյթի փարոսն մը, այս լոյս –քա– ... ին մէջ:

Տարիներու հոլովումով, դպրոցին կը– ... թական մակարդակն ալ աստիճանաբար ... բարձրացած է, շնորհիւ կղերական եւ ... աշխարհական ընտրեալ ուսուցիչներու ... փաղանգին, որ անձնուիրաբար կ'աշխա– ... տին բարձր պահել Մխիթարեանց համբա– ... ւը.

Երջանաւարտները բացառիկ յաջողու– ... թիւններ կ'արձանագրեն տարիներէ ի ... վեր.

Անցեալ տարի Գաղղիոյ քննութեանց ներկայացող իրը աշակերտներէն ութը ... յաջողած էին (երեքը արժանացած ... պատուոյ յիշատակութեան): Նոյնպէս ... Բ. ... ներկայացող 14 աշակերտներէն ... յաջողած էին: Նման արդիւնքներ մր– ... ցանք մը կը կազմեն եւ պատիւ կը բերեն ... վարժարանին :

Ներկայ տարեշրջանին շրջանաւարտ ... եղան 13 աշակերտներ, բոլորն ալ լուրջ ... եւ աշխատասէր երիտասարդներ, որոնք ... ամբողջ եօթը տարի անընդմիջաբար ու– ... սած են վարժարանին մէջ, զարգացնելով ... իրենց միտքը կարողութեանց հետ նաեւ ... բարոյականը. Ասոնք անցեալ շաբաթ ներկայացան պետական Պաքալորէի (պաքալորէա) քննութեանց, արդիւնքը յայտնի չէ տակաւին, սակայն յոյս կայ որ յաջող պիտի ըլլայ անցած տարուան պէս :

Երրորդ դասարանի 15 աշակերտները բոլորն ալ ներկայացած են Պրըվէին, նոյնպէս յաջողութեան մեծ յոյսերով :

Վարժարանը տեղ ունի 110 գիշերօթիկ աշակերտի համար: Տարեսկիզբին արդէն իսկ փակուած էր ցանկը :

Դպրոցը բաժնուած է ութ դասարաններու եւ կը հետեւի Ֆրանս. պետական ուսմանց ծրագրին, որմէ զատ աշակերտներուն կ'աւանդուին հայերէն լեզու, Հայոց պատմութիւն եւ աշխարհագրութիւն, հայկական հին եւ նոր գրականութիւն եւ մատենագրութիւն, մասնագէտ կարող ուսուցիչներու կողմէ :

Վարժարանի տեսչութիւնը ծրագրած է դասարան մը եւս աւելցնել, որպէսզի Պաքալորէի առաջին մասը անցընող աշակերտները հնարաւորութիւն ունենան նաեւ հետեւելու երկրորդ մասին, բարձրագոյն դպրոց մը կարենալ մտնելու համար :

Յարգ երկրորդ մասին հետեւիլ ուզողները կը մտնեն Ֆրանս. լիսէ մը, ուր կը կորսուին հարիւրաւոր աշակերտներու մէջ:

Ահա՛ գեղեցիկ ծրագիր մը, որուն իրականացումը կը պահանջէ յաւելեալ ծախքեր: Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը չէ՞ր կրնար օժանդակել Մխիթարեան Հայրերուն՝ այս ուղղութեամբ ։

Սպասե՛նք եւ յուսա՛նք:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՆԱԳՆԱՑԸ ԲԱՆԱԳՆԱՑ ՄԸ ՂՐԿԵՑ

ԺԱՆ ԱՄՐՈՒՇ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ ՊՈՒՄԵՆՃԷԼԻ ԳԱԼԸ

Հինգշաբթի իրիկուն երբ Ֆրանքֆորթի, Ժընեւի եւ Պրիւքսէլի օդակայաններուն մէջ լրագրողները կը սպասէին Պումէնճէլի, Թունի կը ժամանէր բանագնացին բանագնացը յանձին ծանօթ լրագրող՝ Ժան Ամրուշի: Քապիլ ծնունդով, Ամրուշ 47 տարեկան է եւ Ֆրանսերէնի ուսուցիչ եղած է Թունուզի լիսէին մէջ : Բանաստեղծ, երգած է իր ծննդավայրը, եղած է նաեւ հիմնադիրը գրական շարժումի մը՝ Քաիէն: Յաճախ կը գրէ (Լը Մոնտի մէջ «ազատ կարծիքներ» շարքին մէջ), յօդուածներ պաշտպանելով ալժերական ազգայնականութիւնը :

Իրեն պաշտօն յանձնուած է այսօր, վերջին դժուարութիւնները կարգադրել, որոնք մանաւանդ ձեւական դժուարութիւններ են : Ամրուշի տեսակցութիւնները գաղտնի բնոյթ ունին բայց ապահով է որ Ուրբաթը վճռական օր մըն է:

Ամէն պարագայի մէջ Ֆրանսական որոշ շրջանակներ ցաւով կը նկատեն որ Ֆրանսացի պաշտօնեայ մը՝ (Ամրուշ) յանկարծ վայելէ Ալժ. Աղատ. Ճակատին վստահութիւնը :

Ֆերաթ Ապպաս նման պաշտօն մը յանձնած էր արդէն Ամրուշի անցեալ Փետրուարին, բայց տը Կոլ դիմքը չընդունեցաւ :

Եթէ ամէն ինչ կարգադրուի հաւանական կը թուի որ Պումէնճէլ Փարիզ հասնի Հռոմի ճամբով ուր պիտի երթար Ուրբաթ եթէ նոր փոփոխութիւններ չպատահին ինչպէս 4–5 օր է կ'ըլլան :

Պումէնճէլ կը սպասէ Ամրուշի հրահանգներուն :

Ալժ. Ազատ. Ճակատը կ'ուզէ խօսիլ ոչ միայն կրակը դադրեցնելու մասին այլեւ ինքնորոշման ինչ որ Ֆրանսական տեսակէտը չէ: Ֆրանսա կ'ուզէ միայն կրակը դադրեցնելու մասին խօսիլ: Մնացեալը՝ յետոյ :

« Ալժ. կառավարութիւնը կը նախատեսէ, այժմէն իսկ, խորհրդակցիլ իր « զինուորներուն» հետ, ուրիշ խօսքով պիտի ուզէ կռուողներուն կարծիքը ունենալ :

Այս խօսակցութիւնները թէ քաղաքական եւ թէ զինուորական բնոյթ պիտի ունենան հաւանաբար երկար ու դժուար ըլլան :

Իւրաքանչիւր շրջան իր իւրայատուկ պայմանները, մտայնութիւնը եւ պահանջները ունի:

Ալժերիոյ մէջ հանդարտութիւն կը տիրէ միշտ: «Ալժերիոյ Ցոյս» թերթը հետեւեալ ձեւով կը ներկայացնէ կացութիւնը Ալժէի մէջ:

« Պէտք չէ կոյր ըլլալու աստիճան լա–
(Շար-ը կարդալ Դ. Էջ)

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Պոլսահայ մամուլէն կը քաղենք ·— .

× Անկեալ ղեկավարներու դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ Եասը Ատայի մէջ: Այս առթիւ պիտի օգտագործուի 8000 հոգինոց մարզասրահը :

Մասնաւոր հրաւիրագրեր կը պատրաստուին այն անձերուն համար որոնք պիտի հետեւին դատավարութեան :

× Իրաւաբանական համալսարանի տընօրէն Տոքթ. Քեմալ Ղկուզման որուն պարտականութիւն տրուած էր ճշդել Ապրիլ 28ի դէպքերու ընթացքին սպաննուած ուսանողներու թիւը, յայտարարած է ·— « Կորսուած ուսանողներու թիւը 15 է»:

× Ելմտական նախարար Էքրէմ Ալիճան կարգ մը մանրամասնութիւններ տըւած է Թուրքիոյ ելմտական եւ տնտեսական կացութեան շուրջ :

Պետութեան պարտքը կը հասնի 9 միլիառ 125 միլիոն 62 հազար 707 ոսկիի:

Ասոնց մէջ կան պանազան անձերու եւ ընկերութիւններու պարտքերը որոնց հետ միասին գումարը կը հասնի 12 միլիառ 191 միլիոն 441 հազար 724 ոսկիի:

Կեդրոնական դրամատան մէջ՝ տոլարի եւ տարադրամի քանակը 19 միլիոն 244 հազար տոլար է եւ տակաւին զանազան երկիրներէ 18 միլիոն 992 հազարի առնելիք մը գոյութիւն ունի:

1960 Մայիս 27ի ոսկիի մթերքը՝ 117 թոն է:

Այդ ոսկիին միայն 16 թոնը ազատ է, մնացեալ մասը օտար երկիրներէ ստացուած փոխատուութիւններու հետեւանքով արգելքի տակ են : Արգելքի տակ գտնուող այդ ոսկիներու փոխարէն 113 միլիոն 141 հազար տոլարին համար, տարին 4·5 միլիոն տոլար տոկոս կը վըճարուի :

Վերջին 13 տարիներու ընթացքին արտաքին վճարումները տեւական կերպով բացեր ունեցած են որոնք փոխարինուած են ոսկիներով կամ Ամերիկայէն ստացուած օժանդակութիւններով :

1950էն սկսեալ Ամերիկա 913 միլիոն տոլարի նուէր եւ 81 միլիոն տոլարի փոխատուութիւն բրած է : Ընդհ. գումար 994 միլիոն տոլար:

Նոյն շրջանին, Ամերիկա մէկ միլիառ 630 միլիոն տոլարի արժէքով զինուորական օժանդակութիւն ըրած է Թուրքիոյ :

× Անկեալ պետական աւագանին Թուրքիայէն եւ արտասահմանի երկիրներէն հարիւր միլիոնաւոր ոսկիի վարկ ապահոված էր զանազան գործարաններու շինութեան համար ու սակայն ամէն ջանք թափուած էր դաննոց հանրութեան չըսելու համար :

—o—

ՔԻՇԻ, Ճափոնի վարչապետը հրաժարեցաւ, բայց կառավարութեան գլուխ պիտի մնայ դեռ մէկ ամիս :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Լեւոն Քէշիշեան հետեւեալ լուրերը կը հաղորդէ Նիւ Եորքէն Պոլսոյ Մարմարային ·—

Վազգէն Ա. Յունիս 17ին տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ամերիկահայ բոլոր վերաշինաց, կրթասիրաց եւ այլ միութիւններու կեդր. վարչութիւններու անդամներու հետ, Ամերիկահայ էջմիածնական Առաջնորդարանի մէջ :

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Վազգէն Ա. որ աշխարհի ամէնէն հին եկեղեցիին պետն է, Ամերիկա կը գտնուի :

Այս պարագան որքա՜ն լուր շատ կարեւոր է սովորաբար Ամերիկեան մամուլին համար :

Երբ այդքան կարեւոր է լուրը ինչո՞ւ արդեօք գրեթէ լռութեամբ անցաւ Նիւ Եորքի մամուլը :

Նիւ Եորք Թայմզ հազիւ յիշեց թէ Վեհափառը Ամերիկա կը գտնուի : Գրեր էի թէ կազմակերպիչները չկրցան լաւ մթնոլորտ մը ստեղծել :

Ամերիկեան լրագրողը երբ տեղեկութիւն կ'ուզէ հայ կեանքի մասին կ'ուզէ նաեւ որ իրեն տրուին ճշգրիտ տեղեկութիւններ: Այդ լրագրողները շատ լաւ գիտեն թէ Ամերիկայի մէջ էջմիածնական համայնքին հետ գոյութիւն ունեցած է նաեւ Անթիլիասական համայնք մը որ լաւ կազմակերպուած է եւ ունի իր Եկեղեցիները :

Երբ լրագրողները այդ մասին հարցում կ'ուղղեն էջմիածնի համայնքին կազմակերպիչներուն անոնք կուտան իրականութեան հակառակ սխալ տեղեկութիւններ եւ այն ատեն լրագրողին մտքին մէջ հարցական մը կը ծնի եւ «կազմակերպուած»ի տպաւորութիւն կը ձգէ : Ան երբ կը կասկածի կը դիմէ զանազան աղբիւրներու եւ հոն կը գտնէ բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ :

Այն անձերը որոնց վստահուեցաւ այս գործը միակողմանի անհատներ են եւ իրենց խօսքերը կասկածով կը դիմաւորուին եւ այդ բոլորէն կը տուժէ Վեհափառին այցելութիւնը :

Ինչո՞ւ կարելի չըլլար օրինակ «Նիւ Եորք Թայմզ»ի մէջ յօդուած մը հրատարակել տալ նկարներով ճոխացած, չեզոք որովհետեւ, ինչպէս ըսի, կազմակերպիչներուն մէջ գործէն հասկցող մարդ չկայ:

Հայրապետը պաշտօնապէս փափաքեցաւ տեսնուիլ Անթիլիասական համայնքի վարիչներուն հետ ։

Վեհափառը Յունիս վեցին տեսակցեցաւ Անթիլիասական երկու ներկայացուցիչներու հետ: Որոշ մերձեցումներ գոյութիւն ունին որոնց արդիւնքը կը յայտնուի մինչեւ Սեպտեմբեր :

Հաւանական է նոր տեսակցութիւն տեղի ունենայ: Կաթողիկոսը դժբախտաբար շատ շրջապատուած է ծայրայեղներով : Այդ պայմաններու տակ բաւական կը դժուարանայ մերձեցման գործը »:

Կաթողիկոսը Նիւ Եորքի մէջ, նախագահած է Դուրեան Պատրիարքի ծննդեան հարիւրամեակին նուիրուած յիշատակի երեկոյթին ։ Կաթողիկոսը ապա այցելած է Գոթըն, Ուաթըր: Էջմիածին կրկնապատուոյ Ցուլիսի կէսին :

ՄԻԿՈՅԵԱՆ Օսլօ (Նորվեկիա) հասած ու բացումը կատարած է Խորհրդային ցուցահանդէսին: Խորհրդային փոխվարչապետը խօսակցութիւններ պիտի ունենայ առեւտրական եւ տնտեսական խնդիրներու շուրջ: Խ.Միութիւնը կարեւոր գումար մը պարտական կը մնայ Նորվեկիոյ: Օսլոյի մէջ Գենազէ կ'ուզէ գիտնալ այս ճամբորդութեան բուն պատճառը որ չի կրնար ցուցահանդէսի մը բացումը ըլլալ քանի որ շաբաթէ մը աւելի պիտի տեւէ: Կը կարծուի թէ Միկոյեան Օսլօ եկած է մանաւանդ մեզի ու շաքար լեզու մը գործածելու եւ դարմանելու համար Խրուշչեւի ծանր լեզուն Նորվեկիոյ դէմ:

ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՕՍՔ ՄԵՐ ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԱՍԻՆ

Անցեալ տարի «Յառաջ»ի մէջ լոյս տեսաւ Տիկին Յ. Բրուտեանի յօդուածաշարքը մեր անմահ Կոմիտաս Վարդապետի մասին, ուր մանրամասնօրէն ու լրիւ նկարագրուած էր մեր հանճարեղ երաժշտագէտն ու նրա կատարած գործերը : Իսկ այս տարուան Մարտին «Յառաջ»ում լոյս տեսաւ Պ. Մ. Մառանջեանի յօդուածաշարքը, որ նոյնպէս մանրամասն կերպով տալիս էր պատկերը Կոմիտասի իբրեւ ուսուցչի ու մարդու :

Իմ համեստ կարծիքով, Կոմիտասը հայ ժողովրդին իր մատուցած ծառայութեամբ սուրբ է եւ մեր եկեղեցին պէտք է որ նրան մեր սուրբ հայրերի շարքին մէջ դասէր : Բաւական է որ մենք գիտենանք, որ առանց Կոմիտասի մի առ մի ժողոված, նօթագրած ու կարգի բերուած մի քանի հազար հայ երգի ու պարի եղանակների, մենք պիտի համարուէինք ոչ միայն օտարների համար, այլեւ մեզ, Հայերիս համար իսկ, ժողովրդական երաժշտութեան մէջ, ամէնից յետամնացն ու աղքատը, մեր — մինչեւ Կոմիտասը — ունեցած, ժողոված ընդամէնը շուրջ 200–250 եղանակներով, ժողոված մի շրջանի Հայերից....

Եւ ահա յանկարծ գալիս է մեր անմահ Կոմիտասը դարուս սկզբում, շրջում է Թիւրքահայ գաւառները, ինչպէս եւ մեր շրջապատի ուրիշ արեւելեան ժողովուրդների մէջ եւ բուն Խորհրդային Հայաստանի լրագիրների, հաւաքում է ընդամէնը շուրջ չորս հազար հայկական ու այլ հարեւան ժողովուրդների պարի ու երգի եղանակներ, որոնց մեծագոյն մասը եղել են հայկական եղանակներ, որի հիման վրայ, կարող ենք, առանց չափազանցութեան, ասել, որ հայկական ժողովրդական եղանակների թիւը կը հասնի առնուազն շուրջ 3000ի(*), քանի որ գիտենք որ մինչեւ Կոմիտասը, ուրիշները ժողովել էին շուրջ 200 – 250 հայկական եղանակներ Թուրքիայից Անդրկովկաս ու Ղրիմ գաղթած մեր Հայերից եւ, բացի դրանից, որքան յիշում եմ, վերջին տարիներս հայ մամուլում կարդացի որ նոր շուրջ 250 հայկ. եղանակներ եւս են գտել ու գրի առել :

Այստեղ կ'ուզենայի մի փոքր շեղում կատարել իմ ասելիքից, ցոյց տալու համար թէ որքան հայ ժողովրդի երաժշտականութիւնը շատ աւելի բարձր է, քան որեւէ ուրիշ եւրոպական, երաժշտասէր համարուած, ժողովրդի եւ ահա թէ ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս :

Դարուս սկզբում, երբ մեր անհաւատալի Կոմիտասը ժողովում էր մեր եղանակները, հայ ժողովուրդը, լինելով իր թուով մօտաւորապէս շուրջ երեք միլիոն հոգի, ունէր շուրջ երեք հազար պարի ու երգի եղանակներ : Եթէ մեր ժողովրդի երաժշտասիրութիւնը համեմատութեան դնենք երեք երաժշտասէր համարուած ժողովուրդների հետ, այն է՝ Ռուս–Ուկրայնացիների հետ, որոնց թիւն է եղել այդ տարիներին, շուրջ 75 միլիոն, Գերմանացիների, որոնց թիւն է եղել վաթսուն միլիոն եւ Իտալացիների հետ, որոնք եղել են, առնուազն երեսուն միլիոն հոգի, դժուար չէ տեսնել, որ այդ երեք ժողովուրդները, — մեր համեմատութեամբ — պիտի ունենային՝ — Ռուս–Ուկրայնացիները 75000 ժողովրդական երգի ու պարի եղանակներ, Գերմանացիք — յիսուն հազար եւ Իտալացիք — երեսուն հազար... ոչ մի տարակոյս, որ այդ երեք եւրոպական երաժշտասէր համարուած ժողովուրդներից եւ ոչ մէկը չէ ունեցել ոչ միայն մեր հաշուած թուով երգի ու պարի եղանակներ, այլ չէ ունեցել նոյն իսկ երեք կամ չորս անգամ պակաս թուով իսկ.... Իմ մի ռուս բարձր կրթութեան տէր բարեկամիս, այս հարցի մասին խօսելուց, նա այն կարծիքն էր յայտնում, որ Ռուս – Ուկրայնացիները կարելի է որ ունեցած լինեն ընդամէնը շուրջ 25.000 եղանակներ : Չմոռանանք մի շատ կարեւոր հանգամանք, այն է՝ որ այն դաժան կեանքի պայմաններում, որ հայ ժողովուրդն է ապրել նրա լեզուն պիտի կարկամէր ու պիտի չկարենար երգել կամ թէ, լաւագոյն պարագայում նրա երգերը պիտի լինէին լաց ու սուգ ու շիւան, բայց ոչ ամբողջովին լի այն ուժականութեամբ, ինչպէս որ են Հօյ Նազանիմ, Քելէ – Քելէ, Տօ'ւր աղուխդ եւ այսպէս անվերջ: Ով որ կարող է բացատրել այս հակասութիւնները, թող բացատրէ ...

Այժմ անցնելով իմ բուն ասելիքիս, հետեւեալն է : Տիկին Յ. Բրուտեանը, իր յօդուածներից մէկին մէջ գրում էր, թէ Կոմիտաս վրդ. այն միտքն է յայտնել, որ մեր եկեղեցական եղանակները չեն ազդուած արեւելեան – պարսկական եղանակներից, որով զուտ հայկական եղանակներ են : Տեղին է այստեղ յիշելու մեր մի քանի ուրիշ երաժշտագէտների կարծիքները այդ մասին : Եկմալեանը իր երաժշտութեան նուիրուած մի գրքի կարճ յառաջաբանին մէջ, ընդ հակառակն ընդունում է, որ արեւելեան եղանակները ազդել են, մտել են մեր եկեղեցական եղանակների մէջ: Միւս կողմից, Վրթանէս Փափազեան «Ազգագրական Հանդէս»ում գրած իր մի յօդուածին մէջ այն միտքն էր արծարծում, թէ մեր բոլոր եկեղեցական երգերի եղանակները, ի բաց առեալ «Խաչի քո Քրիստոս»ի եղանակը, արեւելեան եղանակներից, փոխ առնուած են :

Նախ քան իմ անձնական կարծիքը յայտնելը, հարկ եմ համարում մի քանի խօսք ասելու իմ մասին, առ այն թէ ուսկի՞ց ես կարող եմ ունենալ իմ կարծիքը այս հարցում : Շուշի քաղաքային դպրոցի աշակերտութեանս տարիներին, ամբողջ չորս տարի ամէն կիրակի երգել եմ Կուսանաց վանքում : Իսկ յետոյ, ուսանողութեանս տարիներին — 1884-1889 — Պետերբուրգում, նոյնպէս ամէն կիրակի երգել եմ Հայոց եկեղեցում Եկմալեանի ղեկավարութեամբ, հարկաւ, առանց վարձատրութեան: Միւս կողմից, արեւելեան – պարսկական եղանակները, տարիներ շարունակ, լսել եմ նախ Շուշի եւ յետագայում Բաղու Թուրք երգիչները, ինչպէս եւ լաւագոյն հայ եւ Թուրք թառ նուագողները եւ այդ եղանակները այսօր իսկ վերյիշում եմ ու կարող եմ կրկնել :

Ահա թէ ինչու այս գրուած հարցի մասին եւ մի քանի ուրիշ եկեղեցական եւ ոչ եկեղեցական եղանակների մասին կարող եմ ասել հետեւեալը, 1) Մեր պատարագի «Սուրբ ես Տէր»ի եղանակը, ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ պարսկական « Սէգահ »ի եղանակը, 2) «Նորաստեղծեալ բանն անէից»ի եղանակը նոյնպէս պարսկական «Սէգահ»ի եղանակն է, միայն աւելի արագ կշռոյթով, 3) « Խաչի քո Քրիստոս»ի եղանակը — «Բայաթի Քիւրտի» եղանակն է, 4) Մեր Կռունկի եղանակը պարսկական «Բայաթի Շիրազ»ի եղանակն է ...

Ամէն մի երաժշտասէր, եթէ ծանօթ լինի նոյնպէս ուրիշ ժողովուրդների եղանակներին, նա, առանց դժուարութեան, կարող է գտնել, որոշել նրանցից կատարած փոխառութիւնը, եթէ եղած լինի այդ փոխառութիւնը ուրիշներից: Ասածիս, իբրեւ օրինակ, ես ինձ թոյլ եմ տալիս այստեղ յայտնելու իմ կարծիքը մեր անմահ Րաֆֆիի «Ձայն տուր, ո'վ ծովակ»ի եղանակի մասին, — այն է, թէ դրա եղանակը առնուած է — ո՞վ եւ ե՞րբ, չգիտեմ — Չայկովսկու «Եւգենի Օնեգին» օփերայից, Օնեգինի երգած հետեւեալ կտորի եղանակից.

Արդեօ՞ք կը գաս դու, գեղեցկուհիդ իմ.
Արցունքով հեղլու դամբարանը իմ :
(Պուշկին)

Այս բոլորով հանդերձ ասելն իսկ աւելորդ է, իմ այս աննշան նկատառումը չէ կարող մեր հանճարեղ Կոմիտասի անհասանելի փառքից մի կէտ իսկ պակասեցնել ...

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՎԱՉԵԱՆՑ

(*) «Յառաջ»ի Ապրիլ 1ին հրատարակած այն լուրը թէ հանգուցեալ երաժշտագէտ Ք. Կարա – Մուրզան ժողոված ու գրի առած է եղել շուրջ 347 հայկական եղանակներ, մեզ հիմք ու իրաւունք է տալիս ընդունելու, որ մեր հայկական պարի ու երգի եղանակների թիւը կարող ենք, առանց չափազանցութեան, համարել 3000ից էլ աւելի :

ԼՈՒՐԵՐ ԱՆՋՐՊԵՏԷՆ

Երկու տարի առաջ, 13 Փետրուար 1958ին, ամերիկեան «Խուզարկու Ա.» արբանեակը Քէփ Քէնէւըրըլն արձակուած էր: Այժմ դեռ կը դառնայ իր ծիրին մէջ: Վերջին հաշիւներուն մէջ կատարուած պզտիկ սխալ մը պատճառ եղած էր, որ ան միայն 2500 քիլմ. բարձրանայ : Այն գիտունները, որոնք պարտականութիւն ունէին պրպտելու այդ սխալին պատճառը, զարմանալի արդիւնքներու առջեւ գտնուեցան: Այն գործիքները, որոնք ճառագայթումները պիտի ճշդէին, անգործածելի դարձեր էին: Որովհետեւ անծանօթ կազերով պատուած էին :

Եօթը շաբաթ ետք արձակուեցաւ «Խուզարկու Գ.», որ հազիւ 26 Մարտէն մինչեւ 28 Յունիս կրցաւ շարունակել իր ընթացքը: Անոր ալ գործիքները շոգիով պատուած եւ անգործածելի դարձած էին: Պէտք էր պրպտել այդ կազին բնոյթը:

« Խուզարկու Դ.»ին մէջ զետեղուեցան մասնաւոր գործիքներ, որոնք պիտի ճշդէին այս հարցը :

Այդ արբանեակը երկու տարիէ ի վեր կը դառնայ երկրին շուրջ: Ստացուած տեղեկութիւններու համաձայն, 280էն 2200 քիլոմեթրի վրայ արբանեակին գործիքները անթերի կերպով կը գործէին : Այսպէս՝ կը հասկցուի, թէ չորս հարիւր քիլմ.էն սկսեալ ճառագայթումները հետզհետէ կը խտանան հազար – երկու հազար քիլմ.ի վրայ, իւրաքանչիւր հարիւր քիլմ.ի կը կրկնապատկուի այս խտութիւնը եւ երկու հազար քիլմ.ի վրայ ճառագայթումի ուժգնութիւնը հազար անգամ աւելի կ'ըլլայ նախապէս են[illegible]ուած չափէն :

« Խուզարկու Դ.» արձակուեցաւ [illegible] վճռական արդիւնքներ ձեռք ձգելու [illegible] տակաւ, բայց այդ փորձը [illegible] ջող չեղաւ : Անկէ ետք արձակուեցա[ն] [illegible] եւ Բ. «Առաջնորդները», որոնք [illegible] ձախողեցան: Բայց «Առաջնորդ Գ.» 104.000 քիլմ. ճամբու ընթացքին [illegible] ձղեց բազմաթիւ տեղեկութիւններ.

Ճառագայթումներու ուժգնութիւ[նը] աստիճանաբար չորս հազար քիլոմ[եթրէն] սկսեալ եւ առաւելագոյն չափին կը [հաս]նէր 13.000 քիլմ.ի, յետոյ դարձեալ նուազէր: Տոքթ. Վէն Ալլըն ապա[ցու]ցուց թէ աշխարհը պատող ճառագայթ[ում]ներու գօտին երկու հազարէն 4800 ք[իլմ.] շրջանակ մը կը գծէր եւ 13.000էն մինչեւ 25.000 քիլմ. ճառագայթումները հասնէին իրենց առաւելագոյն չափ[illegible]. Անկէ զատ՝ 12.800 քիլմ.ի եւ 83.500 ք[իլմ.ի] միջեւ դարձեալ ճառագայթումի գօտի գոյութիւն ունի :

Եթէ կարենայինք տեսնել երկիր[illegible] հասանքը, պիտի հաստատէինք, որ երկիրն ալ Հրատի նման լոյսի գօտիով շրջապատուած է :

Աշխարհը շրջանակող երկու գօտ[իները] իրարմէ բոլորովին կը տարբերին [illegible] մինը հաւանաբար «էլէկտրոն» եւ «պրո[թոն]»ներէ առաջ եկած տեսակ գօտի [illegible] է, իսկ ներսի նեղ գօտին չոր[illegible] թափանցող եւ ծակող են :

Այդ գօտիներուն գիւտը, գիտուն[ներու] համաձայն, առաջին քայլը պիտի [ըլլայ] ճշդելու համար արեւային գրութ[եան եւ] մեր մթնոլորտին միջեւ գոյութիւն [ունե]ցող յարաբերութիւնները :

Կարելի պիտի ըլլա՞յ անցնիլ այդ [գօ]տիէն եւ հասնիլ աստղերուն: Տոքթ. [Վէն] Ալլըն հետեւեալ կերպով կը պատաս[խանէ] այս հարցումին .

« Մեր ունեցած տեղեկութեանց համաձայն, առ այժմ անկարելի է, որ [illegible] ապրի այդ ճառագայթումներուն [illegible] անցած միջոցին »:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀՐԱԶԴԱՆ ՔԱՂԱՔ

Ճարտարապետ Մ. Գրիգորեան [illegible] մած է Հրազդան քաղաքին յատակա[գիծը]. Կը թուի թէ այս քաղաքը պիտի [illegible] նուի Հրազդան գետին վրայ, Գիւ[illegible] Հին Ատային տեղը [illegible] գծին հեղինակը յաջողած է [illegible] հրդային ճարտարապետութեան [illegible] բունքները ներդաշնակել հայկա[illegible] գային ճարտարապետութեան [illegible] Քաղաքը պիտի ունենայ չորս [illegible] թաղամասեր, իւրաքանչիւրը [illegible] ջաններէ կազմուած: Ամէն մէկ [illegible] պիտի ունենայ իր դպրոցը, մանկապար[տէզները] եւ մանկամսուրները, [illegible] րի, պարենաւորման եւ մշակ[illegible] սպասարկութիւնները :

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

—Համեցէք, զգացէք ինչպէս ձեր տանը, սրանք մեր աղջիկներն են, համարեա մեր տան անդամները ,— աթոռ առաջարկելով, խօսեց տանտիրուհին :

Գոհարի դէմքը շատ նման էր Շահէնին: Ասում են համատեղ կեանքը ամուսինների դիմագծերը նոյնատիպ է դարձնում: Առայժմ իրենց նախկին փայլը պահում էին Գոհարի կլորիկ, ճերմակաւուն այտերը: Վարդագարդ խալաթի գոտին շտկելով, Գոհարը մօտեցաւ նորածնի օրօրոցին : Ես սկսեցի նեղուել դիմացս նստած ինձ բոլորովին անծանօթ սիրունատես աղջիկների հայեացքներից :

— Սա էլ մեր գիւղի էն ջահելն է, որի մասին ասում էին, որ նոյնիսկ թփերի շուաքի ձեւն էլ է յիշում , — ասաց Շահէնը, ներկայացնելով ինձ Մարգոյին ու Անահիտին , եւ շտապով դուրս եկաւ սենեակից , առանց յայտնելու, թէ ուր է գնում եւ երբ կը վերադառնայ:

Մենք մնացինք մենակ: Անծանօթներ էինք, եւ ես չգիտէի, թէ ինչ պէտք է խօսեմ :

Շահէնը ուշ վերադարձաւ :

×

Անցան օրեր :

Ես հազուադէպ էի հանդիպում Շահէնին :

Քանոնիստ Մարգոյին եւ ապագայ քանդակագործուհուն չէի տեսնում ոչ Շահէնից տանը, ոչ էլ ուրիշ տեղ: Ճիշդն ասած, եթէ քաղաքում տեսնէի էլ, գուցէ չճանաչէի, որովհետեւ սովորութեանս համաձայն ես կարգին չեմ նայում կանանց դիմագծերին: Ես սկսեցի մոռանալ նրանց :

Դեկտեմբերեան մի օր, համալսարանի շէնքից դուրս գալով, քայլերս ուղղեցի դէպի հանրակացարան եւ աշխատում էի շուտ հասնել, որովհետեւ ձախ կօշիկիս ներբանը դուրս էր ցցուել եւ խանգարում էր հանգիստ քայլել : Ջանում էի խոյս տալ մարդկանցից եւ ամբողջ դէմքով կարմրում էի, երբ դիմացից որեւէ օրիորդ էր հանդիպում :

Այդ պահին մէկը ջերմ ու պինդ հրպուեց ինձ : Գլուխս թափով շրջեցի: Իմ կողքից քայլում էր Անահիտը :

— Բարեւ ,— կամացուկ ասաց նա :

Ես գլխով պատասխանեցի նրան եւ կարմրեցի ամբողջ դէմքով: Աչքիս պոչով նայում էի կօշիկիս ներբանին եւ ամօթից քրտնում : Որտեղի՞ց դուրս եկաւ այդ աղջիկը: Գոնէ բարեւէր ու անցնէր: Բայց սա այնպէս է ընթանում իմ կողքով, ասես իր ամբողջ կեանքը քայլելու է ինձ հետ :

— Դուք չտեսնո՞ւմ էք — [illegible] Անահիտը, աւելի պինդ հպուելով ինձ.

Ես ուզում էի պատասխանել, որ «[illegible] շատ եմ շտապում» , բայց քաղաքավա[րու]թեան համար պնդեցի ցանկութ[եանս] ճիշդ հակառակը :

— Ոչ, ոչ մի տեղ չեմ շտապում.

— Դէ, ուրեմն կ'ուղեկցէք ինձ [illegible] եւ կը շարունակե՞նք մեր հին վէճը [illegible]

Աղջկայ դէմքը հանգիստ էր. Նրա [illegible] բուխ հայեացքն ու խաղաղ խօսե[լը] մի պահ մոռացել տուին ինձ կօշիկի [illegible] մխիթար վիճակը :

Զրուցելով մենք մօտեցանք կանգառ[ին] եւ նստեցինք թրամվէյ: Թրամվէյ[ում] Անահիտ պատմեց իր մասին: Ծնուել է Փարիզում : 1936 թուականին ընտանի[քով] մայր հայրենիք վերադառնալու[իս] նա վեց տարեկան էր: Այժմ [illegible] ու հայրը աշխատում են կօշիկի գործ[ա]րանում, իսկ ինքը սովորում է գեղ[արուեստական] ուեստական դպրոցի քանդակագործ[ու]թեան բաժանմունքի Բ. դասարանում.

Մենք իջանք թրամվէյից եւ [illegible] ցինք դէպի Նոր Արէշ: Արդէն մութ [illegible] Տասնըչորսերորդ փողոցում, Շա[illegible] տան դիմաց մենք կանգ առանք :

— Գնանք մեզ մօտ,— հրաւիրեց [ա]ղջիկը :

ՀԱՅԿ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

(2 Շար.)

...ական բաղդութեանց պատմական, հնագիտական նախընտրած է այստեղ, մշակութային ձեւը. — Ճարտարապետական իր համալիրին մէջ առած է բերդական պարսպաշէնքերը, անտառային մարզերը, սարածութիւնները, Հրազդան գետը, արհեստական լիճը, մայր ճանապարհները։

ՊԱՆԿԱՆԱՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՆ

Լենինականի գեղատեսիլ անկիւններէն մէկուն վրայ կը գտնուի առողջապահական սատրիւթեան մանկական առողջարան, «Աւրօրա»։

Այս տարուան նյանիկը բացուած է տղայ եւ առողջարան ընդունուած են 780 պզտիկ պատանիներ՝ բուժուելու եւ հանգստանալու համար։

Առողջարանը ունի ակումբ, բուժարան, բաղնիք, ձայնասփիւռի սրահ, ընթերցարան եւ այլ յարմարութիւններ։

ՎԱՐԴԱՆ ԲՈՒՆԻԱԹԵԱՆ

Յունիս 5ին, Երեւանի մէջ, մեռաւ վաստակաւոր երաժիշտ Վարդան Բունիաթեան, 72 տարեկան էր։

Մասնագէտ էր երաժշտական ժողովրդական գործիքներու յատուկ ստեղծագործութեան։ Գրի առած է աւելի քան երեք հարիւր ժողովրդական երգեր ու պարեր. կազմած է արեւելեան նուագախումբ մը։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Անտառական բնակարանային շինարարութիւնը արագ թափ է առած Կամոյի շրջանին մէջ։ Կեդրոնին մէջ կառուցուած են աւելի քան 150 բնակարաններ, իսկ Կարմիրգիւղ, Նորագիւղ, Հացառատ, Բաթիկեան գիւղերուն մէջ յիսունէն մինչեւ հարիւր տուներ շինուած են։ Սարուխան գիւղին մէջ 250 անհատական բնակարան։

x Ինքնաշարժով վազքի մրցում մը կատարուեցաւ Երեւանի մէջ, Մայիս 29ին 50 մրցորդներու մէջ առաջին հանդիսացաւ Վ. Մանուկեան «Պոբեդա» գործարանին եկած խումբով, Գ. Տէրմանեան երկրորդ՝ «Վոլգա» գործարանէն եկած կառքով, Ս. Երեմեան երրորդ՝ «Զիմ» գործարանէն եկած կառքով։

x Երեւանի մէջ Սեւանի պողոտան բարեկարգելու ձեռնարկած են մայրաքաղաքի աշխատաւորները։ Սկսած են քանդել թրամվէյի գիծը, հաստատելու համար թրոլէյպուսի գիծ մը, որ Աբովեանի փողոցէն պիտի երկարի մինչեւ Սեւանի ու Կարմիր Բանակի պողոտաներուն խաչմերուկը Ֆռունզէ...)։ Մայթերը կը լայնցնեն, երիզաձեւ ծաղկաստաններ կը շինուին պողոտայի քարերու մէջ տեղ։ Այս աշխատանքներուն կը մասնակցին բանուորներ, ուսանողներ, նոյնիսկ Գիտութեանց ակադեմիայի պաշտօնեաները։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՊՈՐՏՕ, (Յառաջ) — Պորտօն ալ տօնեց Հայաստանի անկախութեան տարեդարձը, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մուրատ խումբին, 12 Յունիս Կիրակի օր Մուլէն Պլէօի ընդարձակ սրահին մէջ, ուր փութացած էր ժողովուրդը՝ լամբակներուն վրայ հպարտօրէն կրելով եռագոյն ժապաւէնէ զարդանիշեր։

Բեմը զարդարուած էր հայկական եւ ֆրանսական դրօշակներով, ինչպէս նաեւ Արամի, սպարապետ Նազարբէկեանի եւ մեր ազատամարտը խորհրդանշող ֆէտայիներու նկարներով։

Հանդէսը բացուեցաւ «Մեր հայրենիք»ով, զոր երգեցին երկսեռ երիտասարդներ՝ ղեկավարութեամբ Օր. Շաքէ Քէնտէրեանի։

Նախագահ ընկեր Սարգիս Տօնէրեան իր բացման խօսքին մէջ շեշտեց թէ ինչպէս 1913ի եղեռնէն երեք տարի վերջ, երբ մեր դարաւոր թշնամին կը սպառնար Արարատեան Հայաստանին, ճգնաժամային պահուն մեր հերոս եղբայրներն ու քոյրերը յաղթանակի վճռականութեամբ գըրոհ տուին եռապատիկ գերակշիռ բանակին դէմ եւ ծունկի բերին դահիճը։ Բացուեցաւ Մայիս 28ի արշալոյսը։ Նահատակներու յիշատակը ոգեկոչելէ վերջ, նախագահը սրտագին ողջոյններ ուղղեց Հայաստանի ժողովուրդին, որ լծուած է հայրենիքի կառուցման եւ բարգաւաճման նուիրական գործին՝ զօտեպնդուած այն հաստատ հաւատքով, որ անպայման պիտի տեսնեն լուսաւոր օրեր։

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Օր. Աստղիկ Վալաճեան, Հայկ Հալաճեան, Արմէն Թաշճեան (Ֆրանսերէն) եւ Սահակ Խանզէտեան՝ արտասանութիւններով. Երգեցին օրիորդներ Եղիսաբէթ Քէնտէրեան, Հռիփսիմէ Հալաճեան, Ա. Տօնէրեան (գուգերգ) եւ Արաքսի Հալաճեան։ «Հայ դրօշին»ը երգուեցաւ խմբովին։

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Հրանտ Սամուէլ, որ շուրջ մէկ ժամ տեւող բանախօսութեամբ ելեկտրականացած մթնոլորտի մէջ պահեց սրահը։ Ծանրացաւ անկախութեան գաղափարին վրայ, որ ի յայտ կուգայ հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ Հայկ դիւցազնէն մինչեւ Լուսաւորիչ, մինչեւ Սահակ եւ Մեսրոպ, որոնք մեզի տուին քաղաքական, կրօնական եւ մշակութային անկախութիւն։ Ցիշեց թէ ինչպէս երբ 1071 թուականին ինկաւ Մեծն Հայաստան, 1080ին Տաւրոսի բերդերէն արձագանգ տուաւ Ռուբէն Իշխան եւ երեք հարիւր տարի Կիլիկիոյ մէջ անկախ թագաւորութիւն ունեցանք։ Համառօտ ակնարկ մը նետեց մեր ազատագրական փորձերուն վրայ, որոնք յանգեցան Մայիս 28ին, երբ իր աճիւններէն յարութիւն առաւ Հայաստան, 543 տարի օտարի լուծին տակ հեծելէ վերջ։

Անդրադառնալով օրուան քաղաքական կացութեան վրայ, յիշեց Ասիոյ եւ Ափրիկէի զանազան ցեղերը, որոնք իրարու ետեւէ սկսած են անկախութեան տիրանալ եւ խօսքերը վերջացուց արտայայտելով ներկաներու եւ յայտնելով այն հաստատ համոզումը՝ թէ անպայման արդար լուծում մը պիտի գտնէ Հայկական Դատը։ Կարեւորը զինուիլն ու տոկալն է, յոյսն ու հաւատքը չկորսնցնելը։ Մինչ այդ՝ բոլորիս պարտականութիւնն է, ըսաւ, նուիրուիլ ազգապահպանման սրբազան գործին։

Մայիս 28ի փառաշուք տօնակատարութիւնը փակուեցաւ երկսեռ երիտասարդներու «Յառաջ նահատակ»ով։

Կիրակի երեկոյ Մուրատ խումբը կազմակերպած էր ճաշկերոյթ – խնջոյք մը ի պատիւ ընկեր Հրանտ Սամուէլին, Գ. Դ. Շաղլամճեանի ճաշարանը։ Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Հ. Սամուէլ որ հաճելի եւ զուարթ մթնոլորտի մէջ կառավարեց խնջոյքը, շատերուն առիթ տալով քանի մը խօսքի, արտասանութեան եւ մեներգներու, մինչ երկսեռ երիտասարդներ եւ տարեցներ կը թնդացնէին գեղջկական, ազգային եւ յեղափոխական երգեր։

Խնջոյքի ընթացքին երբ երգուեցաւ «Թալէար փաշան փախաւ Պերլին, Թէհլիրեանը հասաւ ետին, Զարկաւ ճակտէն, փռե՛ց գետին», ընկեր մը յայտարարեց որ մեր անմահ ընկեր Ս. Թէհլիրեանի յիշատակը յաւերժացնելու համար Մուրատ խումբը հայ Մշակոյթի տան Ս. Թէհլիրեան սրահին կը նուիրէ յիսուն Ն. Ֆ.։ Ծափերու տեղատարափ մը յաջորդեց այս յայտարարութեան, որ անխտիր բոլոր ներկաներու սրտին կը խօսէր։ Քանի մը վայրկեանի մէջ հաւաքուեցաւ 395 Ն. Ֆ.։

Ահա թէ ինչպէս մեր ժողովուրդը, ուր որ պէտք է իր սրտաբուխ լուման կը հաւցնէ։ Զորս ժամ տեւող խնջոյքի ընթացքին ներկաները ապրեցան հայկական տաքուկ մթնոլորտ մը եւ խանդավառ տրամադրութեամբ ուշ ատեն բաժնուեցան։

ՁԱԼԿԱՐԱՑԻ

ՈՐՊԷՍԶԻ ԱՊՐԻ ՄԵԾԱՄՔԱՆՉԸ

ՆՈՐ ԾԱՂԿՈՑ ՄԸ

Շնորհիւ Անարատ Յղութեան Միաբանութեան Հայ Քոյրերու ազգանպաստ նըւիրումին, յառաջիկայ դպրոցական վերամուտին Մեծամքանչը իր նոր ծաղկոցը պիտի ունենայ Մարսէյլի 12րդ թաղամասին մէջ՝ 167 Շըմէն տէ Քայօլս։

Միջերկրականի այդ հայաշատ քաղաքին մէջ նման կրթական ձեռնարկի մը պակասը տարուէ.տարի աւելի զգալի կ'ըլլար։ Այլեւս անյետաձգելի էր անոր նախաձեռնութիւնը եւ ուստի կրկնակի գնահատելի է կատարուած գործը։

Կառավարութեան պաշտօնական արտօնութեամբ եւ քաղաքին եկեղեցական իշխանութեանց բարեացակամ կարգադրութեամբ, Հայ Քոյրերը իրենց սեփական Տունն ունին այսօր՝ որուն մէջ յառաջիկայ Սեպտեմբեր ամսու սկիզբը պիտի բանան մանկապարտէզ մը Հայ մանուկներու հայեցի եւ քրիստոնէական դաստիարակութեան համար։

Իրենց զաւակներուն ապագայով մտահոգ եւ ազգային գիտակցութեան տէր հայ ծնողքները չեն կրնար անգիտանալ թէ մանուկին ապագան սերտօրէն կապուած է իր նախնական բարի դաստիարակութեան։ Այս նորահաստատ մանկապարտէզին մէջ հայ պզտիկները պիտի վայելեն մայրական գուրգուրանք եւ պիտի ստանան կատարեալ կրթութիւն մը, բառին բուն եւ լայն իմաստով՝ առողջ երիտասարդութեան մը ապահով հեռանկարով։

Արձանագրութիւնները բացուած են 1960 – 1961 ուսումնական տարեշրջանին համար։ Պայմաններուն համար կարելի է այժմէն իսկ դիմել տնօրէնութեան։

Մարսէյլի հայ ծնողքներուն կը մնայ ըմբռնել եւ գնահատել Հայ Քոյրերուն ձեռնարկին բազմակողմանի կարեւորութիւնը եւ քաջալերել անոնց անձնուէր եւ ազգօգուտ գործը, անոնց խնամքին եւ դաստիարակութեան յանձնելով իրենց զաւակները՝ մեր մանուկ սերունդը։

ՄԱՐՍԷԼԱՀԱՅ

ԼՐԱՏՈՒԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Առաքի մէջ տեղի ունեցած փառատօնի մը ընթացքին, Ֆրանսական բեմերու հայազգի երիտասարդ դերասան Լեւոն Թաժիր (Թամիրեան) շահած է բեմադրութեան մրցանակը (10.000 Ն. Ֆ.)։

Մեր հայրենակիցը յիշեալ փառատօնի ընթացքին բեմադրած է «Աստուծոյ աղջիկը» ժամանակակից ողբերգութիւնը, որուն նիւթը առնուած է սպանական քաղաքացիական պատերազմէն եւ որուն հեղինակն է սպանացի կաթողիկէ գրագէտ՝ Ժոզէ Պէրկամին։

Լեւոն Թամիր ծնած է Ֆրանսա եւ բաստահայ ծնողքէ։ Իր թատերական ուսումը ստացած է ողբացեալ դէփրուայէն Շարլ Տիւլէնի մօտ եւ եղած է անոր լաւագոյն աշակերտներէն մէկը։ Մասնակցած է ու կը մասնակցի միշտ Ֆրանսական բեմերու լաւագոյն ելոյթներուն։ Անցեալ թատերաշրջանին իր մասնակցութիւնը բերած էր Թէաթրը Անթուանի բեմին վրայ ներկայացուած Տոսթոյեւսկիի համանուն վէպէն թատերախաղի վերածուած «Ալյաահարներ»ուն, որուն մէջ կատարած իր դերով գրաւած էր մամուլին ուշադրութիւնը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (30)

ԿԵԱՆՔԸ

ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Ը.

Մինչեւ այդ արագիլը չվերադառնար հարաւից՝ մօրս համար դեռ գարունը չէր եկել եւ ոչ մէկին թոյլ չէր տալիս, որ ձմեռնային հագուստները փոխեն։ Իսկ երբ արագիլը գալիս էր եւ եթէ մինչեւ անգամ մայրս տեսած չլինէր եւ միայն մենք տեսած լինէինք՝ վազում էինք տուն, հանում վերարկուները, շպրտում եւ դուրս վազում։ Մայրս վերադառնում էր տուն եւ սկսում հարցուփորձը։

— Ինչո՞ւ էք հանել ձմըռուայ սակոները (*)։

— Լագլագը եկել է ...

— Ինչ կ'ըսէ ...

Եւ մայրս էլ բարձրանում էր կտուրը, որպէսզի տեսնի արագիլը։ Արագիլը կանգնած էր կաղամախի բարձունքից եւ, չգիտեմ ինչո՞ւ, մայրս խաչակնքում էր։

Արագիլի մեր պարտէզի ծառի վրայ բոյն շինելը համարում էր մայրս բախտաւորութիւն։ Պարտէզի միւս ծառերի վրայ գտնուող որեւէ ուրիշ թռչունի հետ մենք իրաւունք ունէինք խաղեր խաղալու, մինչեւ անգամ բոյներն աւերելու, բայց չէինք համարձակուի որեւէ բան անել արագիլին։ Ամենաշատը՝ կարելի էր քար նետել — այնքան բարձր էր նրա գահը, որ ոչ ոք չէր կարող հասնել։ Մագլցել կաղամախիի վրայ՝ անկարելի էր, վախեցնել նրան՝ նոյնպէս աւելորդ էր, կարեւորութիւն չէր տայ. միայն քար կարող էինք նետել, եւ այն էլ արգելուած էր մօրս կողմից։

Մի տարի չէր եկել, մեր տանը մահ էր պատահել։ Ի հարկէ, զուգադիպել էր արագիլի բացակայութիւնը մահուան, բայց մայրս հաւատում էր դրան, ինչպէս հաստատուած մի օրէնքի։

Եւ պատահեց, որ մի տարի եւս չերեւաց արագիլը։

Մայրս դնալով տխրեց։

— Մահը տի գայ, — ասում էր եւ խորը թախծում։

Տան բոլոր անդամներին նայում էր գորովանքով. մի զուցէ ամէն մէկին նայելիս՝ մտածում էր, որ նրան կարող է գալ մահը։

Ուզում էինք փարատել նրա կասկածը։

— Բոչ բանի մը հաւատար, մայրիկ։

— Տարին չի թամամած՝ մահը տի գայ, — յայտարարում էր նա խորագոյն հաւատքով։

Եւ տարին չվերջացած՝ մահը եկաւ եւ մահուան հետ միասին, ձեռք ձեռքի տըւած, ճանապարհ ընկաւ հայրս, մեկնեց եւ էլ չվերադարձաւ։

Մայրս լաց էր լինում եւ ասում.

— Ես գիտէի, լագլագը չեկաւ ...

×

Արեւածագից մինչեւ արեւմար մեր ընդարձակ ագարակում աշխատում էին մըշակները։

Ամառ եւ ձմեռ մեզ համար ժամանակն ու ժամացոյցը ունէին իրենց խստագոյն օրինաչափութիւնը, արեւը երբ ուզում էր ծագել՝ եւ երբ ուզում էր մարել՝ մենք զարթնում, նախաճաշում էինք որոշ ժամին, աշխատանքի գնում, վերադառնում, ուտում եւ քնում որոշ ժամին, բայց մըշակները զատապարտուած էին արեւի չար քմահաճոյքին, նրանց հետ բոլոր պայմանները կապւում էին արեւի օրէնքի համաձայն — արեւածագից մինչեւ արեւմուտք։

Եւ արեւը չար էր նրանց համար, եւ արեւն այրում էր նրանց մարմինը։

Ամբողջ աշխարհը խնդութեամբ ողջունում էր նոր ծագող արեւը, բայց մշակներն աւելի խորը խնդութեամբ քան ամբողջ աշխարհը, ողջունում էին վերջալոյսը, ողջունում էին նրանք մթայլաթեւ մութը արեւային խնդութեամբ, որովհետեւ մութը բերում էր նրանց տառապանքի թեթեւացում, հանգիստ, անսահմանօրէն խորը հանգիստ։

Արեւածագից մինչեւ արեւմար նրանց քահերը զըրնգում էին հողի մէջ, եւ երբ դուրս էին քաշում, փայլում էին արեւի տակ ծովի գոյնով։

Կէսօրին նստում էին «ճաշի» ագարակի ամենաթեւաւոր ծառի տակ, ուտում էին սոխ եւ հաց, երբեմն մի խաշած պետնախնձոր եւ շատ հազուադէպօրէն խաշած մի ձու, եւ երբ չոր հացը յամառում էր գլորուել կոկորդից ներքեւ՝ երկարում էին եւ պառկելով կրծքի վրայ, խմում էին առուի սառը ջրից, եւ կախ ընկած ցնցոտու մի կտորով սրբում ջրի մէջ թաթախուած բեխը։

Երեկոյեան, վերջալոյսին, երբ արդէն ծառերի ստուերներն այնքան էին երկարած լինում, որ խառնւում էին արդէն գետնից բարձրացող մութի թեւերի հետ՝ նրանք թողնում էին քահերը եւ իրենց հացի տոպրակներն առած քայլում էին դէպի տուն։

ՎԱՀԱՆ ԹՈՒԹՈՒԼԵՆՑ

(Շար.)

(*) Վերարկու։

ւաստես ըլլալ: Ալժէրի մէջ տիրող երեւու– թական հանդարտութեան ետին, հրա– հանգներ չըլլան կ'ըսեն, խումբեր կը կազմուին, ցանցեր կը սեղմուին, այսու– հանդերձ կը թուի թէ Ալժէ պիտի չշարժի ցորչափ շարժում մը չըկայ Փարիզի մէջ...»:

ՏԵՍԱԿԷՏՆԵՐ

ԿԻ ՄՈԼԷ.— «Տեմոքրասի 60»ի մէջ կը գրէ.— «Ձեզի կը սպասենք» կ'ըսէ տը Կոլ. «Կուգանք» կը պատասխանէ Ֆեր– հաթ Աբպաս. «վերջապէս» կը բացագան– չեն սրտցաւ մարդիկը, անոնք որոնք չեն սխալիր: Կը զգան, գիտեն թէ կարեւոր քայլ մը առնուած է խաղաղութեան ի նպաստ:

Ռոպէր Լաքոսթ Ալժերիոյ նախկին նա– խարար ուզած է բացատրել ընկերվարա– կաններու հետ ունեցած իր տարակար– ծութիւնը: «Կուսակցութեան հետ հա– մաձայն, մինչ կողմնակից եղած եմ կը– բակը դադրեցնելու, բանակցութիւն վա– րելու, հաւանութիւն տուած եմ նաեւ ինքնորոշման: Մէկ պայման սակայն, պէտք չէ այս ձեւակերպութիւնները դէպ ի անջատում առաջնորդեն»:

«Վենսէնի կոմիտէն» իր գործունէու– թիւնը պիտի տարածէ ամբողջ երկրին վրայ: Բուն անունն է.— Վենսէնի կո– միտէ, կապի եւ գործակցութեան կազ– մակերպութիւն փրանսական Ալժերիոյ համար:

Շարժումը վանազան կեդրոններ պիտի բանայ մայր երկրին մէջ: Սուսթել կը ճշդէ թէ այս կազմակերպութիւնը կապ չունի Ալժէի մէջ կազմուած «Փրանսական Ալժերիոյ ճակատին» հետ:

ՄԱՅԻՍ 28

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մին– չեւ լոյս, ազգային սրահին մէջ:

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Զա– ւարեան Ենթակոմիտէի: Հովանաւորու– թեան Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի:

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ:

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նիսի Գէորգ Չաւուշ խումբի եւ հովանաւորու– թեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈ– ՄԻՏԷԻ:

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 15էն, Քաֆէ տը Լիոնի վերնայարկը:

(Ավընիւ տը լա Վիքթուար)

Կը նախագահէ ԸՆԿ. ՇԻՇԼԻԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՅԱԿՈԲ ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին:

Մուտքը ազատ է:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Ասթղիկ Սերոբեան կը նուիրէ 20 Ն. Ֆ., Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէօնտվիլէի օգափոխութեան կայանին, փոխան ծաղ– կեպսակի, տղբ. Գաբրիէլ Գասպարեանի մահուան առթիւ:

Տէր եւ Տիկին Հ. Պալեան կը նուիրեն 20 Ն. Ֆ. Հայ Կարմիր Խաչի Փարիզի Դար– մանատան, Պալեան գերդաստանի հոգե– հանգստեան առթիւ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ:

Հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէ– սինի մասնաճիւղի.

Կը մասնակցի դպրոցին աշակերտու– թիւնը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Գ. Թրագօշի:

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3·30էն, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Կը հրաւիրուի ամբողջ Տէսինահայու– թիւնը անխտիր:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղի հովանաւորած դպրոցին, տարեվերջի քննութիւնները՝ Յունիս 26ին, Կիրակի առաւօտ ժամը 9–12:

Աշակերտներու մէկ տարուան աշխա– տանքը քաջալերելու համար, սիրով կը հրաւիրուին տեղւոյս կազմակերպու– թիւններու ներկայացուցիչները, դպրո– ցին օժանդակ անդամներն ու փափաքող ծնողքները:

×

Աշակերտներու մրցանակաբաշխու– թեան բացօթեայ հանդէսը տեղի կ'ունե– նայ Յուլիս երեքին: Անձրեւի պարագա– յին Յուլիս 10ի կիրակին:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՍՈՒԼԻՍ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին Մշակոյթի Տան մէջ (17 Րիւ Պլէօ)

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սե– րունդի Կեդր. վարչութեան կողմէ:

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋ

Ասուլիսը կը վարէ՝ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի Փարիզի եւ արուարձաններու, Հ. Յ. Դ. Ուս. Մի– ութեան եւ երիտասարդ խումբերու ան– դամ – անդամուհիները եւ փափաքող ըն– կերուհիներն ու ընկերները:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐ– ՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ:

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

×

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԵՒ ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒ– ԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ՝ ԿԻՐԱԿԻ՝ ՅՈՒՆԻՍ 26, ԺԱՄԸ 16ԻՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի վար– ժարանին ամավերջի հանդէսը այս Կիրա– կի իրիկուն ժամը 20·30ին, Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ:

Յայտագիր՝ երգ, նուագ, արտասանու– թիւն եւ երկու զուարթ ներկայացում:

Վարչութիւնս կը հրաւիրէ՝ Պոմոնի եւ շրջակայքի Հայութիւնը որ իր ներկա– յութեամբ քաջալերէ Կապոյտ Խաչն՝ ու իր դպրոցի երկսեռ աշակերտութիւնը:

ԶԱ ՄԱՆ ԱՐԱ ● HA MAN ARA

par

LES BARCLAY

super 70.335 45 T. simple 60.212

Discophiles Arméniens!

C'est une danse de chez vous à la mode de chez nous.

EN VENTE PARTOUT

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա, կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղի– ով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն գիներով:

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահ– ման: Կ'ապահովենք վիզայի զոր– ծողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի:

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի:

AMERICAN LLOYD
48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE
Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

26 Յունիս, կիրակի օր, ժամը 15–20, իր հաստատութեան պարտէզին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ
ԵՐԳ, ՊԱՐ, ՆՈՒԱԳ
ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպական պարեր, անակնկալներ: Ինչպէս նաեւ երգախառն ներկայացում մը սանուհիներուն կողմէ:

Շամփուրով խորոված եւ հայկական համեղ հերիսայ:

Ծախքերու մասնակցութիւն 2·50 Ն.Ֆ.:

Անձրեւի պարագային սրահ ապահով– ուած է:

Հաղորդ.՝ միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն՝ առնել 146 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Րէն– սի Փավիյոնի:

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Փարիզի եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած հինգշաբթի օրուան դա– սընթացքներուն:

Նախագահութեամբ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Ներկայութեամբ քաղաքապետ՝

RAOUL BLEUZE ի

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը 21ին, Ալֆորվիլի Կրթ. Մարմնոյ կողմէ,

Տնւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Րիւ Վօլթէր:

Երգ, արտասանութիւն, պար ղեկավա– րութեամբ ուսուցչական կազմին:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Երեմեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը այս Կիրակի ժամը 16ին վար– ժարանին մէջ:

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին, արտասանութիւններ, երգեր եւ պարեր:

Աշակերտութեան կողմէ պիտի ներկա– յացուին տրամախօսութիւններ, «ԼԵՒՈ– ՆԻԿԸ», «ՊՈՒՊՐԻԿԸ» եւ ծանօթ գաւեշ– տը՝ «ԴԴՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ» «Վար– տալապօնպան»:

Իսիի գաղութէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ սոյն հանդէսին, քաջալերելու համար մեր նորահաս սերունդը:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան Ենթակո– միտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հը– րաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ իրի– կուն ժամը 9ին, Երեմեան դպրոցի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկա– յութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» Ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողո– վը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան Ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բացակա– ները նկատի պիտի առնուին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժա– մը 9ին, Պառ տիւ Կլօպ, 7 Պուլվ. տԱ– թէնի: Բարոյական եւ նիւթական հաշուե– տուութիւն: Նոր վարչութեան ընտրու– թիւն: Ներկայս ընդունիլ իբրեւ հրաւէր

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կը կազմակերպէ իր Գ. երեկոյթը՝ այս Շաբաթ իրիկուն (25 Յունիս) ժամը 21ին.

5, Fbg. Montmartre
au premier étage du Café Electricité

Պար, երգ, հաճելի մթնոլորտ, Պերճ Տէտէեանի իր Արմենիա նուագախում– բով:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէօնտվիլէի օգա– փոխութեան կայանի Ա. խումբի բժշկա– կան քննութիւնները տեղի պիտի ունենան այս Ուրբաթ 24 Յունիս եւ Երկուշաբթի 27 Յունիս, ժամը 9–12, Հայ Կարմիր Խաչի դարմանատունը, 15, Րիւ Ժանկո– ժոն, Փարիզ:

Արձանագրուած մանուկներու ծնող– ներէն կը խնդրուի ներկայանալ Ֆիշ տը Լիէզոններով:

×

Հայ Կարմիր Խաչի օրուան գեղարուես– տական ցերեկոյթին առթիւ Ֆէօնտվի– լէի օգափոխութեան կայանին կը նուի– րեն.— Գ. Աղամեան (Վալանս) 50 Ն. Ֆ., Տէր եւ Գ. Մարկոսեան երեսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Յովհ. Պօղոսեան քսան Ն. Ֆ., Գ. Նալպեան տասը Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Տէտէեան (Շաւիլ) 10 Ն. Ֆ., Օր. [illegible] Գարագաշեան քսան Ն. Ֆ.:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՆՑՈՒՑԷՔ ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԸ

ՎԵՑ ՏԱՐՈՒԱՆ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ

TRANSTOUR ի ՄԻՋՈՑՈՎ,

ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԻ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մեկնումներ՝ Յուլիս 26 եւ Օգոստոս 28, երթ ու դարձ շոգեկառքով

15 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆ ԵՒ 2 ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱ

Գին 2000 Ն. Ֆ.: Մասնաւոր հաշուեց ին անհատական մեկնումի համար

Դիմել՝ TRANSTOUR, 49, Avenue de l'Opéra, Paris - Tél. OPE 61-15

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ եւ ՈՒՐԲԱԹ օրերը ժամը 16էն 18·30:

Հիմնադիր-Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒՄՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԲԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս– եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՄԻՏԻՆ ՎՐԱՅ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված– ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

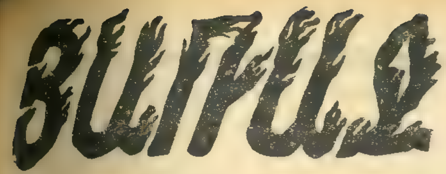

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակածներ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 26 ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE 26 JUIN 1960

… ՏԱՐԻ — ԹԻՒ … 36EME ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4635

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏՕՆԵՐԷՆ ՎԵՐՋ

Հայաստանի անկախութեան 42րդ տարեդարձը տօնուեցաւ հայկական սփիւռքի բոլոր անկիւններէն, Պարսկաստանէն մինչեւ Եգիպտոս, Յունաստանէն մինչեւ […] Ամերիկաները :

Այս տօնակատարութիւնները առիթ ընծայեցին անգամ մը եւս յիշեցնելու յիշատակը մեր բազմահազար կանոնաւոր ու կամաւոր զինուորներուն, մեր անձնազոհ […] հերոսներուն ու հայդուկներուն եւ […] միլիոն նահատակներուն, որոնց արեան գնով իրականացաւ Հայաստանի անկախութիւնը :

[…] բանախօսները ոչ միայն վերյիշեցին 1918ի մայիսեան պատմական եւ […] կռիւները Արարատեան դաշտին մէջ, այլեւ միաժամանակ պարզեցին քաղաքական ներկայ բարդ ու անորոշ կացութեան մէջ Հայկական Դատին վերապահուած ապագան :

Բացատրեցին թէ Եւրոպայի, Ասիոյ եւ Ափրիկէի, Մերձաւոր եւ Հեռաւոր արեւելքի […] ու արեւելեան Եւրոպայի զանազան երկիրներն ու ազգերը դատեր ունին, որ արդար լուծումի կը սպասեն :

Ոչ մէկ հարց լուծուած է վերջնապէս :

Հայկական հարցը մէկ օղակն է երկար շղթայի մը : Շղթայ՝ որով կաշկանդուած են հարիւր միլիոնաւոր ժողովուրդներ : Անոնք կ'ազատագրուին այն օրը՝ երբ այդ շղթան կը փշրուի օղակ առ օղակ :

Մինչ այդ, անհրաժեշտ է ամուր եւ հաստատ կենալ պատնէշին վրայ, չյուսահատիլ եւ ձեռնթափ չըլլալ :

Երեւան ամէն միայն շնչեց ազատ ու անկախ Հայաստան :

Այդ կարճ ժամանակաշրջանը բաւական եղաւ, որ Հայկական Դատը միջազգայնօրէն ձերբազատուելով Բարենորոգումներու կամ Ապակեդրոնացման խարխափումներէն, փոխանցման շրջանի յատուկ հնարամիջոցներէն՝ բիւրեղանայ եւ գտնէ իր վերջնական խօսքը, — Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան :

Այս երեւակայութեան յանդգնութեան […] երբ 1915ի Մեծ Եղեռնը բացաւ մեր աչքերը եւ ցոյց տուաւ ճամբան, […] պէտք է հետեւէինք, մեր արժանի […] գրաւելու համար ազգերու ընտանիքին մէջ :

Արդէն կը ներկայացնեն այն ժողովուրդները, որոնք անկախ պետականութիւն ունին եւ որոնց դրօշակը կը ծածանի այսօր Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան մուտքի դրան առջեւ :

Աւելի լուծին ենթակայ ազգերը […] միայն կ'արժանանան եւ կը […] զանազան մակդիրներով, — […], «տարագիր», «գաղթական» : […] քրիստոնէական բարեգործութեամբ հանդանակութիւններ կը կատարէին […] կարգ մը երկիրներ, մասնաւորաբար Ամերիկայի մէջ […] եւ այրիներուն օգնելու համար : […] «Դաղթականաց տարի». կը կազմակերպեն՝ […] մը հաց տալու համար անոնց, որ հայ ժողովուրդի բախտին […] մեծ դժբախտութեան — են […], իբրեւ հետեւանք համաշխարհային երկրորդ պատերազմին :

[…] տարի անցաւ այն օրէն ի վեր երբ կորսնցուցինք մեր անկախութիւնը եւ զուրս ձգուեցանք ազատ ազգերու ընտանիքէն : Դարձանք գաղթական : […] երբ երկնցան մեր տարագրութեան […] եւ յօդս ցնդեցան դէպի ազատ […] վերադառնալու յոյսերը, ակամայ համակերպեցանք կատարուած իրողութեան : Մղուած ինքնապաշտպանութեան բնազդէն եւ ապրելու անհրաժեշտ […] մեծ մասամբ դարձանք […] քաղաքացիները հիւրընկալ երկիրներու : […] ժամանակաւոր է սակայն այս կացութ —

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՊՈՒՄԵՆՃԷԼ ՓԱՐԻԶ ԵԿԱՒ ՎԵՐՋԱՊԷՍ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԲԱՆԱԳՆԱՑ ՄԸ ԻՐԵՆ Կ'ԸՆԿԵՐԱՆԱՑ

« Ալժերական կառավարութեան » բանագնացը Փարիզ հասաւ, վերջապէս : Մօտ շաբաթ մը կ'ըլլայ որ քաղաքական աշխարհը հեւ ի հեւ կը սպասէր այս ժամանումին :

Գնաց, եկաւ, կուգայ, պիտի գայ, իրարու կը յաջորդէին ժամուլին մէջ :

Թունուզէն եկող ալժերացի բանագնացներն են՝ Ահմետ Պումենճէլ, Պէն Եահիա եւ քարտուղար մը, ճամբայ ելան Թունուզէն շաբաթ առաւօտ ժամը 7.50ին եւ Օռլի պիտի հասնէին ժամը 14.30ին :

Նախապէս Թունուզի մէջ, Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Թառուլ Տիւփալ ընկերակցութեամբ Ե. տը լա Շըվալըրիի տեսակցութիւն մը ունեցած է Թունուզի վարչապետ՝ Պահի Լատհամի եւ քարտուղար Սատոք Մոքատրեմի հետ : Այս տեսակցութեան ընթացքին՝ հաղորդուած է ալժերացի բանագնացին մեկնումը Փարիզ :

Ինչո՞ւ այսքան ուշացաւ այս մեկնումը :

Միջազգային դիտողը զանազան ենթադրութիւններ կ'ընէ :

Ոմանց կարծիքով «Ալժ. կառավարութիւն»ը ուզած է քննել, մանրամասն, առաքելութեան միջոցները, նպատակը եւ արդիւնքը : Կ'ենթադրուի նաեւ որ անձի նշանակումը բաւական ժամանակ խլած է : Արդարեւ՝ ազգայնական խմբակին մէջ կան՝ «մեղմ – չափաւորականներ », կան նաեւ «կարծրեր» : Պումենճէլ ամէնէն յարմար անձն էր, նախ որովհետեւ չափաւոր է ու յետոյ Փարիզ ապրած ըլլալով ծանօթ է ֆրանսական մտայնութեան, բարքերուն եւ սովորութիւններուն : Սակայն «կարծրեր»ը մտահոգ են, չեն ուզեր շատ տեղի տալ :

ԱՀՄԷՏ ՊՈՒՄԵՆՃԷԼԸ ներկայացուցինք առջի օր, ծնած է Քապիլի մէջ, 54 տարեկան է : Ներկայիս Ալժ. Ազատ. Ճակատի տեղեկատուութեանց նախարար է : Ֆերհաթ Ապպասի նման 1946էն սկսեալ սերտ գործակցութիւն հաստատած էր «Ալժերական Դեմոկրատ Միութեան Շարժում»ին : Ամուսնացած է Ֆրանսուհիի մը հետ : 1936ին ձեռնակալուած Պէն Պելայի պաշտպան փաստաբանը եղած է : 1957ին է որ պաշտօնապէս էՖ էլ էնի շարժումին միացած է : Կ'ըսենք՝ Շարժումին «մտաւորականն է» :

ՊԷՆ ԵԱՀԻԱ — 35 տարեկան իրաւագիտութեան տոքթոր է եւ փաստաբան : Կարեւոր գործունէութիւն ունեցած է Գահիրէի մէջ :

Ֆրիմ Պելքասեմ Թունուզէն Գահիրէ մեկնած է : Մեկնումէն առաջ ճակատ (Թունուզ–Ալժերիա) այցելած էր հարորդելու համար ստեղծուած նոր կացութիւնը ու հաւանաբար չօշափելու համար կոմոդներուն կարծիքը : Գահիրէի մէջ պիտի տեսակցի Եգիպտացի իր բարեկամներուն հետ :

թիւնը : Վերջնական լուծումը չէ մեզ առաջնորդող ցաւին :

Վերջնական լուծումը Հայկական Դատին իրականացումն է : Ստեղծումը Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի, նուիրականացած միջազգային պարտաւորեցնող կով մը, որ Սեւրի դաշնագիր կը կոչուի :

Անկախութեան տարեդարձի հանդէսները կ'ամրապնդեն մեր յոյսն ու հաւատքը՝ թէ հայ ժողովուրդը անպայման պիտի հասնի իր նպատակին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ՈՒԶԷ ՕԳՆԵԼ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Թուրքիոյ Նախարարաց խորհուրդը որոշած է լուծել գիւղերուն մէջ հաստատուած քաղաքական կուսակցութեանց բիւրոները, որոնց յետին նպատակը եղած է « երկիրը բաժնել հակամարտ խմբակցութիւններու » : Այսուհետեւ քաղաքական կուսակցութիւնները կրնան մասնաճիւղեր ունենալ միայն կարեւոր կեդրոններու մէջ : Հինգշաբթի Ազգային հաշտութեան օր եղած է : Ոստիկաններ եւ ուսանողներ կողք կողքի Անգարայի եւ Պոլսոյ փողոցներէն անցած են : Քանի մը շաբաթ առաջ նոյն փողոցներուն մէջ ոստիկանութիւնը ուսանողներուն վրայ կը կրակէր : Փարիզի ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ դեմոկրատ նախկին երեսփոխաններէն տասներեօթը հողի յաջողած են փախչիլ կամ պահուըտիլ, քանի որ կառավարութիւնը հակառակ իր ճիգերուն չէ յաջողած գտնել զանոնք :

×

Ցիկառոյի թղթակիցը տեսակցութիւն ունեցած է Մոսկուայի Թուրք նոր դեսպան՝ ծովակալ Ֆախրի Քորիւթուրքի հետ, Փարիզի մէջ :

« Ծովակալը կը մասնակցէր Ատլանտեան Ուխտի սպայակոյտի փորձերուն երբ իմացաւ իր նոր պաշտօնը : Դեռ պաշտօնապէս հաղորդուած չէ իրեն, որով կը մերժէ որեւէ պաշտօնական յայտարարութիւն ընել իբրեւ դեսպան :

Ընդունեցաւ սակայն, կէս պաշտօնական յայտարարութիւն մը ընել :

« Ինչ կը վերաբերի, ընդհանուր գիծերու մէջ, նոր վարչակարգին քաղաքականութեան, կը բաւէ յիշել այն պարզ ու յստակ յայտարարութիւնը զոր ըրաւ Սէլիմ Սարփեր երբ արտաքին նախարարութեան գլուխն անցաւ : Այդ քաղաքակա —

Հաւանական է որ Պումենճէլի այցելութիւնը կարճ տեւէ, իր գլխաւոր պաշտօնն է պատրաստել Ֆերհաթ Ապպասի գալը եւ օրակարգը :

Երեք թերթեր գրաւուեցան Ալժերիոյ մէջ, Ֆրանս Օպսերվաթէօր, Քառըֆուր եւ Ռիվարոլ :

Կառավարական Ալժէի պատուիրակին որոշումով «Վէնսէնի Կոմիտէ»ի անդամներուն կ'արգիլուի Ալժերիա երթալ մինչեւ յառաջիկայ Յուլիս 10 : Անոնց մէջ կան Պիտօ, Սուսթէլ, Լաքոսթ, Մորիս, եւայլն :

« Գաղթականները կը սորվին որ ամէն ինչ ըլլայ հանդարտութիւնը Ալժերիոյ մէջ պահելու համար — բռնած է երեսփոխան Լը Փէնի ուղղուած արգելքի նամակին մէջ — ձեր Ալժերիա գալը կրնայ, անկախ ձեզմէ, առիթ ստեղծել խռովութիւններու ...» : Ստորագրուած՝ Տըլուվրիէ :

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԹԵՐԹ ՄԸ ԿԸ ԳՐԷ

«Ալժերացիներ, զգուշացէք Արաբական Լիկայէն ».

« Ալ Ճարիտա » (անկախ) վերոյիշեալ խորագրին տակ կը գրէ — «Եթէ Արաբական լիկան ձեռք առնէ Ալժերիոյ խնդիրը, ականատես պիտի ըլլանք անգամ մը եւս արաբական կառավարութիւններուն հետեւեալ յայտարարութեանց «ամբողջովին համաձայն», «հաստատապէս որոշած», «բոլորս զօրավիգ», եւ «իր կազմենք պլոք մը թոյլ չտալու համար որ մազաչափ իսկ զիջում ըլլայ Ալժերիոյ հարցին մէջ» :

Թերթը կ'աւելցնէ — « Եթէ արաբ արտաքին նախարարները յաջողին համաձայնիլ, ինչ որ կասկածելի է, ի՞նչ բանի վրայ պիտի կեդրոնանայ իրենց համաձայնութիւնը : Արդեօ՞ք թիկունք կենալ Ֆերհաթ Ապպասի եւ քաջալերել որ բանակցութիւնները շարունակուին, թէ ոչ զգեստնել անոր կորովը եւ պղտորել մթնոլորտը » :

նութեան սահմաններուն մէջ աւելցուց ծովակալ Քորիւթուրք ամէն ճիգ պիտի թափեմ որ Խ. Միութեան եւ իմ երկրիս միջեւ յարաբերութիւնները բնականոն դառնան :

« Այս դիրքորոշումը եւ Անգարայի քաղաքականութեան այն յեղաշրջումը զոր կրնայ յառաջ բերել մասնաւոր կարեւորութիւն կը ստանան, երբ յիշենք որ ծովակալը զէնքի հին ընկերն է Զօր. Կիւրսէլի եւ կը վայելէ անոր վստահութիւնը » :

× Անգարայէն կը հաղորդեն որ Զօր. Կիւրսէլ յայտարարած է թէ Մոսկուայի կառավարութիւնը տնտեսական եւ նիւթական օգնութեան մասնաւոր առաջարկներ ըրած է Թուրքիոյ :

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (յունիս 22–23) կը քաղենք —

× Ուաշինկթընի լաւատեղեակ շրջանակները կը յայտնեն թէ Ամերիկա պատրաստութիւններ կը տեսնէ 400 միլիոն տոլարի վարկ մը բանալու համար Թուրքիոյ :

Այս վարկին շնորհիւ Թուրքիա պիտի կարենայ կանոնաւորել իր արտաքին առեւտուրը եւ տարադրամները :

× Պոլսոյ կուսակալը, զօրավար Ռէֆիք Թուլկայի Պատրիարքան այցելած է ու տեսակցած՝ Պատրիարք հօր հետ :

« Հայրենիքը բոլորիս տունն է, ըսած է կուսակալը, ուստի անոր պէտքերուն հոգալը բոլորիս պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ » : Պատրիարքը հեռագրով յանձնարարած է գանազան գաւառներու մէջ բնակող ազգայիններու որ «չթերանան իրենց հայրենասիրական պարտականութեանց մէջ » այսինքն մասնակցին պետական հանգանակութեան :

× Եասը Ատայի բանտարկեալները կը ջանան իրարու վրայ նետել իրենց յանցանքը : Պահակ սպաները կը յայտնեն թէ յիշեալները յաճախ այս ուղղութեամբ կը խօսին իրենց հետ եւ կը ջանան իրենք զիրենք անմեղ ցոյց տալ :

× Ազատ ներածելի շատ մը ապրանքներ քօթայի տակ առնուած են : 18 միլիոն 445 հազար 500 տոլարի արժողութեամբ ապրանքներ որոնք արտօնուած էին ներածուելու արգելքի տակ դրուած են : Ինքնաշարժներու համար թոյլատրուած 3 միլիոնի արտօնութիւնը մէկ միլիոնի դեղչուած է : Որոշուած է 400.000 տոլարի սուրճ ներածել :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՖՐՈՆՏԻՍԻ մեկնեցաւ Փարիզէն, «դուք ալ մեզի հրամմեցէ՛ք» ըսելով ալ կոլին : Արժանթինի նախագահը հասաւ Պրիւսէլ ուր պիտի չտեսնուի սակայն վարչապետ Պէն Կուրիոնի հետ Այխմանի խնդիրը կարգադրուած նկատելով : Ապահովութեան խորհուրդը ութ ձայնով ընդունած էր Արժանթինի բողոքը որոշ փոփոխութիւններ բերելէ ետք բանաձեւին, որ անորոշ բնոյթ մը ունի : Այխման Իսրայէլ պիտի դատուի բայց ձեւական գոհացում մը պիտի տրուի Արժանթինի :

ՏԽՐՈՒՆԻ ԸՆԿԵՐ ՎԱՀԱՆ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Վահան Փաստրմաճեան, բնիկ Կարնեցի, եղբայրը ողբ. Արմէն Գարոյի, 72 տարեկան հասակին մէջ, յանկարծամահ եղած է ուրբաթ օր :

Նախնական ուսումը Սանասարեան վարժարանի մէջ առնելով ու աւարտելով, հետեւած է զինուորական ասպարէզի, ծառայելով հայկական բանակին մէջ :

Երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած էր Փարիզ եւ ունէր կուսակցական եւ հանրային գործունէութիւն :

Սանասարեան վարժարանի մէջ, իբրեւ ցերեկօթիկ, հետեւած է ամբողջ դասընթացքին եւ աւարտած՝ Սահմանադրութեան յայտարարութեան շրջանին :

Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտանեկան պարագաներուն :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՆՔԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Ը.

Աշխարհիկ քերթողութիւնը, գոլիարդիկա, զոր պիտի անուանեմ այլեւս «վանքի ծաղիկներ»՝ հետեւողութեամբ Գոլէրի փիրթոզպիբլին, աւելի քիչ տեղ պիտի գրաւէր վանքերու պատմական դերին նուիրուած այս ուսումնասիրութեան մէջ՝ որ կ'ընթանայ տարբեր ծրագրով եւ առաջադրութեամբ, եթէ գրչի ընկերներ փափաք չյայտնէին քիչ մը աւելի բանալ կարկինիս գծագրած ծիրը, որովհետեւ նիւթը հետաքրքրական, որովհետեւ նիւթը նոր։

Նոր՝ բայց ժամանակով հին։ Գրականութեան պատմութիւնը այս «վանքի ծաղիկներուն» փթթումին թուական կուտայ ԺԲ. դարու երկրորդ կէսը մինչեւ ԺԳ. դարուն վերջը։ Սակայն Տիկին Օլգա Դոբիաշ — Ռոյդեստվենսկի կ'աւելցնէ թէ, իբրեւ գրական սեռ, այս «ծաղիկները» կը բացուէին, առանց իրենց վանական կնգուղին, շատ աւելի հին ժամանակներու մէջ, — արդարեւ սեռը իր առհաւորդները ունի Ովրատիոսի մէջ, Ցուվնալի մէջ, Վիրգիլիոսի մէջ, Ովիդիոսի մէջ, ինչպէս եւ քրիստոնէական առաջին քերթողութեան մէջ (Պրուդենտիոս, Ֆորտունատոս) կամ եկեղեցական հնագոյն երգերու մէջ։

Հարցին քննութիւնը կը պահանջէ դասակարգութիւն մը, որ գրական այս ժառանգութիւնը կը բաժնէ երեքի, — առաջին՝ ըստ նիւթին եւ բովանդակութեան, երկրորդ՝ ըստ խորքին եւ արուեստին, երրորդ՝ ըստ հեղինակներու ընկերային դիրքին։

Քերթողական ոգին կը նմանի դեւի մը, որ պիտէ անցնիլ պատերէն՝ առանց ծակելու, մտնել ապարաժներու մէջ՝ առանց փեռեկելու, հասնիլ Աստուծոյ ներկայութեան՝ առանց հրաշագործներու սրբութեան, թերեւս հաստատելու համար միայն թէ, ինչպէս մանիքէականութիւնը կ'աւանդէ, եղբայրներ՝ էին, նախապէս, Աստուած եւ սատանան։

Արդարեւ, քերթողական նոյն դեւը մտած է կրօնական արարողութեանց եւ արքայական մատենագրութեան մէջ՝ առաջին օրէն։ Երիտասարդ կղերիկոսներ այդ կարգի ստեղծագործութեանց մէջ թափած են իրենց օժտուած ուղեղին վեղումը, ճիշդ ինչպէս բնախօսութիւնը կը պարպէ անոնց կուռմը, — քերթողութիւնը՝ խաղաղեցնելու համար հոգին, բնախօսութիւնը՝ խաղաղեցնելու համար մարմինը։

Ծննդեան եւ ամանորի հանդիսութեանց մէջ՝ երգեր կան, որոնք Մարիամին, Յովսէփին, Յիսուսին, աւանակին պատմութեան, վերջապէս գիշերը հեշտացնող արշալոյսին շողերուն նկարագրութեան պաստառին վրայ կը նետեն հեւքեր, դողեր, սարսուռներ, երբեմն հեղինանքի փայլատակումներ, հոգեվերլուծումներու մտերիմ քննադատին համար շատ դիւրընթեռնլի։

Այդ վարժութիւններէն կամ այդ ճաշակներէն վկայութիւն կը մնան «Քրիստոնէականներ» կամ հաւատոյ գիրքեր, պարզապէս ... խնդացնելու համար գըրուած, — առոնք կը կոչուին ioca monachorum։ Վանական կառակերպութիւնը ջանացած է իր սրամտութիւնները եւ ծաղրը սպառել նոյնիսկ ... քերականութեան մէջ, վարդապետներու ուսուցման եղանակներուն խեղկատակ նմանութեանց հաւաքածոյով մը։ Եօթներորդ դարէն կը մնան տաղաչափեալ զուարճաբանութիւններ եպիսկոպոսներու կեանքին մասին։ Նաեւ ... տապանագիրներ՝ նոյն զուարթ ոճով։

Մանաւոր յիշատակութեան արժանի են «Խնճոյքի սեղանները», որոնց շուրջ կը բազմին սուրբերը, — զրոյցը ոչ կը յիշեցնէ Քրիստոսի աշակերտներուն տրտմութիւնը, ոչ ալ Պղատոնի խօսակիցներուն լրջութիւնը։ Նման խնճոյքներու մըտային վայելքին մասին գաղափար մը տալու համար՝ բաւական է վկայութեան կանչել «Երկնային ընթրիք» մը։ Հեղինակը կը ներկայացնէ երկինք եւ դժոխք այցելած հերոս մը, որ կը նկարագրէ ընթրիքի սեղան մը, կեդրոնը բազմած՝ Քրիստոս, շուրջը տակառապետ Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ՝ որ գինի կը մատռուակէ, եւ Ս. Պետրոս՝ որ խոհարարութիւն կ'ընէ։

Եւ այս բոլորը՝ զուարճացնելու համար կղերիկոսները, ինչպէս ետքը գրական այս վարժութիւնը զէնք մը պիտի դառնար ծաղրելու համար եկեղեցւոյ իշխանները։

Այնպէս որ երբ վանական կեանքը եւ եպիսկոպոսներու բարքերը դարերու պատմութիւն մը ունէին իրենց կոնակը, իոքարները իրենց քնարին յանձնեցին ծաղրը, «աւելի սուր քան ուղտափուշը», յաւերժացուցին հեգնանքը, աւելի դառն քան օշինդրը, խեղկատակութեան տաշտին մէջ լոգցնելու համար կրօնական առաքինութեան բոլոր ներկայացուցիչները։

Զուարթ եւ ծաղրական այս քերթողութիւնը դարձաւ ըմբոստութեան երգ մը, — ըմբոստութիւն մը որ բազմատեսակ առաջադրութիւններ պիտի ներկայացնէր հետզհետէ զարգանալով։

Այն ատեն, եկեղեցին պատերազմ յայտարարեց «գոլիարդոսներուն» դէմ։ Եկեղեցական ժողովներ գումարուեցան նզովելու համար նորօրինակ այս քերթողները։

Սեւ վանական դարձած այս «սեւ շունները», ինչպէս կ'ըսէին, հալածուեցան, հետեւաբար տարածուեցան։ Գոլիարդոս մը կը պարծենայ թէ բովանդակ Ֆրանսան կը թնդայ իր երգերով, որովհետեւ ժողովուրդը կը քաջալերէր վանքերէն վըտարուած թափառաշրջիկ այս երգիչները, մինչ ուրիշ քերթողներ, վանքերուն մէջ նստած, գաղտնօրէն «գոլիարդիկա» կը հիւսէին ու կը ղրկէին դուրս։

Ժամանակ մը պարսաւագրութեան ձեւ առած էին այս երգերը, — սլաքներ կ'ուղղուէին պապերուն դէմ՝ անուններու շուրջ կազմուած բառախաղերով։ Ուրբանոսը կը կոչէին Տուրբանոս (լատիներէն՝ բառարմատը կը նշանակէ խառնակութիւն), Ալեքսանդրը կը կոչէին Ասինանդր (բառարմատը՝ էշ), Կղեմէնտը կը կոչէին Դեմենտ (լատիներէն՝ խենթ բառէն)։ Եւ դեռ աւելի ծանր որակումներ։

— Գրականութիւն չէ, այլ փախուստ է, կը գրէին եկեղեցւոյ իշխանները, «Աստուծոյ թշնամին», «սատանայի ընկեր» հռչակելով բոլոր գոլիարդոսները, նոյնիսկ թերեւս անմեղները, որոնք վանքերէն դուրս նետուելէն ետքը՝ իրենց կեանքը կ'անցընէին դաշտի հիւղակներու եւ գիւղական փուռերու մէջ, կամ երկրին ճամբաներուն վրայ, անպատսպար եւ անօթեւան, մուրալով ու գողնալով, այլ մանաւանդ երգելով ինչ որ սորված էին պապին եւ եկեղեցիին դէմ, ճոխացնելով իրենց սորվածը, զուարճացնելով ժողովուրդը, որ այնքան աւելի ատամաձեւն կը դառնար, որքան խնդալէն ճաթեցնէին զիրենք այս գոլիարդոսները՝ իրենց դառն եւ փշոտ «վանքի ծաղիկներով»։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՏԱՍՆԸՎԵՑ ՏԱՐԵԿԱՆ

Տասնըվեց տարեկան էի։ Կը շարունակէի ուսանիլ Սկիւտարի Ամերիկեան վարժարանը, ուր քոլէժի կարգերը անցած էի։ Բայց ես հոն աւելի կ'երազէի եւ վէպեր կը կարդայի։

Բացառիկ անփութութիւն մը դասերուս եւ դպրոցական օրէնքներուն համար, ազատութեան անբռնաբարելի սէր մը, ընթերցումի մոլեռանդութիւն եւ հիւանդագին զգայնութիւն մը, էութիւնս կը կազմէին։

Դասարանները ինծի համար երազանքի անկիւններ էին, ուր ամէնէն ետեւի կարգին վրայ տեղ գրաւած, եւ գիրուկ ընկերուհիի մը կռնակը ապաստանած, թոյլ կուտայի ինքզինքիս, որ կարելի եղածին չափ հեռանայի հոն բռուածներէն։ Անշուշտ կը պատահէր որ վարժուհին զիս դասի հանէր, եւ ես ալ ամպերու մէջէն դուրս ելածի երեւոյթով ներկայանայի, եւ շատ ալ բանիկ չգտնէի։ Բայց այդ ալ անխուսափելի նոպայ մը նկատած էի, որ պիտի գար, եւ որ անշուշտ պիտի անցնէր։

Յաճախ ալ կը պատահէր որ հրաւիրուէի թողուլ դասարանը, երբ այս անգամ կը շաղակրատէի քովիններուս հետ, աղմուկ յարուցանելով։

Այն ատեն, հարստութիւն մը ձեռք անցուցածի պէս, կը վազէի ննջարան, եւ անկողինիս վրայ ինկած, վէպս կը լափէի, անպատում հաճոյք մը զգալով ձեռք անցուած այդ բացառիկ պահէն։

Ու այսպէս կ'անցընէի օրերս՝ գրի..., փափ կարդալով, ու յետոյ երկար ժա[illegible] երազելով տարտամ երազներ. Աշխ[illegible] կիրառական՝ միտքս անվերջ հեշտանքի մէջ կը լողար։ Ու սիրտս երբեմն [illegible] ուժգին կը բաբախէր կուրծքիս տա[illegible] կը սկսէի լալ խենթի պէս, առանց պատ[illegible] ճառի, առանց սիրոյ, առանց ցաւի [illegible] հեշտալի արցունքները ...

Նաեւ միստիքականութիւն մը պատ[illegible] էր զիս։ Թէեւ դադրած էի մանկութեան օրերուն պէս աղօթելէ, բայց կը սի[illegible] մնալ եկեղեցիներուն մթնոլորտին մէջ եւ զգալ խունկերուն բոյրը։ Ու խո[illegible] ճերմակ փղոսկրէ խաչ մըն ալ կախած [illegible] նէի վիզիս վար։

Ուսուցչուհիներս յուսահատած էին ինծմէն, եւ կը ջանային նաեւ յուսահատեցնել հայրս։ Կ'ըսէին անոր, որ իր [illegible] ջիկը, գեղարուեստի դասին, երբ պէտք էր, որ ամենայն ուշադրութեամբ [illegible] անգամներ, «Աստուած բարի է [illegible]» կլոր աղուոր գիրերով, տետրակին [illegible] պահած կ'ըլլար Փոլ Պուռժէի «[illegible] փոլիս»ը, կամ մանաւանդ Հոֆմ[illegible] Հայնէի «Ինթէրմէցցօն» եւ մինչեւ ժամուն լրանալը, հակառակ ժամանակ առ ժամանակ կ'անհ[illegible] նար, մէկուկէս անգամ «Աստուած բարի է» գեղագրել։

Հայրս անշուշտ իր աղջիկը [illegible] մէջ կը կարծէր, երբ անոր կը գրէր կարճ նամակներ, որոնց մէջ, [illegible] վերջ, որ այդքան զգայուն չըլլար [illegible] դասերուն աշխատէր, կ'աւելցնէր — «Կ'ուզեմ որ միտքդ անխռով մնայ» [illegible] կ'արգիլէր թունաւորող վէպերը։

Բայց ես բան մը չէի ըներ. Եւ կը շարունակէի կարդալ եւ երազել...

×

Այդպէս, այդ տարին ալ դարձեր [illegible] կաւ։ Դպրոցին խոշոր պարտէզը լեց[illegible] ցաւ խոտերով, ծաղիկներով եւ թռչ[illegible] ներով։ Բոլոր ծառերը մէկէն ծաղկեցան կարծես խոնարհելով եւ [illegible] գիս, իրենց ներքեւէն անցած ատեն։

Իմ տասնըվեց տարիներս, լոյսէ [illegible] կի մը պէս, կը փայլէին ճակատիս [illegible] ջ, եւ սրտիս մէջ, ես կը զգայի առա[illegible] ծաղիկներու փթթումը, ու անթիւ [illegible] չուններու երգը։

Դասարաններուն մէջ եղած ատեններս հիմա միշտ պատուհաններուն առջեւ [illegible] կը բռնէի, եւ աչքերս չարունակ [illegible] էին հոս հոն, ծառերուն գագաթներ[illegible] վրայ, ճերմակ թիթեռնիկներուն [illegible]

Ի՞նչ կ'ըսէին դասարանին մէջ [illegible] մով չէին զբաղեր։ Ես ալ անկարող [illegible] խոյս կուտայի դասերէս, եւ կ'երթայի [illegible] գաղտօրէն պարտէզ, գիրքս թեւիս [illegible] անփոյթ տատանող քայլերով մը [illegible] ռանց բռնուելու եւ պատժուելու [illegible] անգամ միտքս անցնելու։

Այնպէս կը հաւատայի արդէն [illegible] սիրածս, իմ կատարեալ երազանքը [illegible]

Ամբողջ պարտէզը ծածկուած [illegible]

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

— Շնորհակալութիւն, արդէն ուշ է, — ասացի ես եւ սեղմելով նրա ձեռքը՝ բարի գիշեր մաղթեցի։

×

Այնուհետեւ Անահիտին ամէն օր դէպի իրենց տուն ուղեկցելը ինձ համար դարձաւ պարտականութիւն։ Նստում էինք թրամվէյ, իջնում Կոմերիտ միութեան դրօսավայրի կանգառում, ոտքով քայլում Նոր Արեշի տասնըչորսերորդ փողոցում, ապա ես կանգ էի առնում քառաթիններորդ շէնքից երեւան — քառասուն մեթր հեռաւորութեան վրայ, սպասում մինչեւ նա հասնում էր իրենց տան մօտ, շրջւում, ձեռքով հրաժեշտ տալիս եւ բացւում դարպասի սողնակը։

Հանրակացարանի եռայարկ շէնքի առաջին յարկի փոքրիկ սենեակում ինձ հետ ապրում էր միայն կենսաբանական դպրոցի վերջին դասարանի ուսանող Աշխարհիկ Երանոսեանը։ Վտիտ կազմուածքով, մշտաժպտուն Աշխարհիկը հանապազօրեայ իր բոլոր խօսակցութիւններն ու վէճերը համեմում էր գիտական զանազան սահմանումներով։

Փորձիր նրան ասել թէ այսօր խանութից գնեցիր ամենափոքրիկ մատիտը։

Աշխարհիկը իսկոյն կ'առարկի քեզ. «Համաձայն գիտութեան նորագոյն ու ճշգրիտ տուեալների՝ նիւթը անսահման է ինչպէս ամենափոքրիկ մասնիկը, այնպէս էլ ամենամեծ մեծութիւնը գտնելու ուղղութեամբ։ Հնարաւոր չէ գտնել նիւթի ոչ ամենափոքրիկ մասնիկը, ոչ էլ ամէնից մեծը։ Դա մի ժամանակ էր, որ ատոմը համարում էին ամենափոքրը։ Ուրեմն քո գնած մատիտը փոքր է, բայց ոչ ամենափոքրը»։ Կամ. «Աշխարհիկ վերցրու գաթայի այս կտորը, կեր. դեռ ինչքան համեղ է»։ Աշխարհիկն այսպէս կ'ասէր. «Համաձայն գիտութեան կողմից հաստատուած հին ու նոր տուեալների ստամոքսի յաճախակի ծանրաբեռնումը կոչւում է դանդաղ ինքնասպանութեան աքթ։ Եւ քանի որ դա այդպէս է, ես յայտնում եմ իմ խորին շնորհակալութիւնը եւ հրաժարւում այդ պատառը վայելելու հաճոյքից, որովհետեւ ճաշել եմ ուղիղ քառորդ ժամ առաջ»։ Ապագայ կենսաբանը ամէն ինչ սկսում էր «Համաձայնով»։ Այդ պատճառով բոլորը նրան կնքել են Համաձայն մականունը։ Աշխարհիկ անունը միայն անձեռնմխելի էր մնացել նրա անձնագրում եւ ուսուցման գրքոյկում։ Բայց Աշխարհիկը տանել չէր կարողանում, երբ նրան կոչում էին այդ անունով։ Հինգ տարուայ ընթացքում նա չհամակերպուեց հարիւրաւոր ուսանողների հետ, խռովեց նրանցից եւ սկսեց մի սենեակից միւսը փոխադրուել։ Եւ միշտ հանրակացարանի պարետը սիրով ընդառաջում էր նրան։

Երկրորդ ամիսն էր, ինչ մենք ապրում էինք նոյն սենեակում։ Իմ յարաբերութիւնները Համաձայնի հետ հաշտ ու խաղաղ էին։ Ես նրան ոչ Համաձայն էի կոչում ոչ էլ Աշխարհիկ։ Այդ բացը զարմանալիօրէն ես կարողանում էի ծածկել դերանուան երկրորդ դէմքի հոլովումներով։

Սենեակից իմ յաճախակի բացակայելը չվրիպեց Համաձայնի հայեացքից։ Մի անգամ, երբ ուշ երեկոյեան ես դարձայ տուն, նա ասաց.

—Համաձայն բոլոր տուեալների դու փոփոխել ես քո չուացուցակը, կարծես թէ ինչ որ բան է կատարւում քեզ հետ։

Ես չպատասխանեցի Համաձայնին. մտածելով որ այդ լռութեամբ ակամայից համաձայնում եմ նրա հետ։

Շահէնին հազուադէպ էի հանդիպում։ Ամէն կերպ աշխատում էի ցոյց տալ, որ զբաղուած եմ քննութիւններով եւ ժամանակս չի ներում։ Մի անգամ էլ, սեղանի շուրջը նստած, ի միջի այլոց ասացի.

— Ձեր հարեւանուհիները չեն երեւում։

— Մարգոյին տարել են, որ Մոսկուայում նուագի, ազբօրս ասեմ, գէօզա՞լ էր հա՛, հոգի՛ս — սրտով գէօզա՛լ էր, այլ, էգպիսի աղջկայ հետ որ ամուսնանաս՝ հարստանիքի ծանրութիւնը կը [illegible] ինձ վրայ, — խօսեց Շահէնը։

Այդ մասին ես գիտէի, Անահիտն [illegible] էր ինձ։

Շահէնը մի պահ կանգ առաւ, [illegible] հարցրեց կնոջը.

— Անահիտը ամուսնանում է, — [illegible] գիտա ասաց տիկին Գոհարը եւ սկսեց [illegible] նել թէյի բաժակները։

Թուքս կուլ տուի։ Այդպիսի [illegible] թեան բոլորովին չէի սպասում։ [illegible] սամբ զարմանքով ընդունեց նաեւ [illegible] հէնը։

— Պահ, քո տունը շինուի, այդ [illegible] սաց, ո՞ւմ հետ է ամուսնանում։

— Չգիտեմ, էսօր առաւօտեան [illegible] Մաքրուհի մօրաքոյրը մեզ մօտ էր. [illegible] ում է Անահիտս էնպիսի ընտրութ[illegible] կատարել, որ խելք մեր մոքով է [illegible] անցնի։

Շահէնի տնից ես դուրս եկայ [illegible] ուած սրտով։ Ես մտածում էի ինչ [illegible] ժամանակ է, որ ես ուղեկցում եմ Ա[illegible] հիտին, իսկ այսօր ասում են, որ [illegible] մուսնանում է ուրիշի հետ։ Դէ, [illegible] կէ, ուրիշ կերպ լինել չէր կարող [illegible] ինչո՞ւ եմ մտածում այդ մասին։

ՀԱՅԿ ԽԱՉԱՏ[illegible]

(3 Շար.)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՎԱՀԷ ՔԱՉԱՅԻ «ԳԱԶԱՆՆԵՐՈՒ ԺԱՄԸ»

...Թատերախաղ է: Եղե... ու եւ ի վերջոյ ալ շատ լուրջ: Շատ ... ինչ որ պիտի պատահի երբ ... կ'ըլլայ լուրջ չնկատուի:

... տեղ մը, 1942ին, գերման ... Խումբ մը բարեկամ ... են Գրիֆիթին եւ Վիկթո... համար Գրիֆիթին ... Անկանը պատրաստ է, ծա... Ցանկարծ ամրակո... կը սառեցնէ խնդուքները: ... թաց է: Երբ լոյսերը կը բաց... մէկը. Թիմարքոթ ... Դուրսը՝ հրացա... Թիմարքոթ ինքզինքին կու... Գերմանացիները, տեղական ... վճռակամութեամբ ներս կը խու... Գերմանացի երկու սպաներ սպան... Քաւն Փրանսացի պատանդներ ... պատասխանատուութիւնը ... առանձնեն:

... տասը յարկ ունի: Գերմանացի ... պատանդ պիտի առնեն ... յարկէ: Քօղախ կը մերժէ ... մէկը, հաւաքուած բարեկամներու մէջէն, ու որպէսզի առիթ տայ ... Գրիֆիթ) որ բոլորն ալ գո... ունենան ձիրար արհա... կը թողու դաժանօրէն, հի... կրքոտութեամբ, երկու ժամ՝ ... հոգիներուն — 5 այր և երկու ... — որ իրենք ընտրեն պատանդները:

Երկու ժամեր ուր երբեմն եղերա... մէջ ամէն ոք ... որ մինչ ... չեն եւ շատ ... ալ քիչ խոստովանելի, ուր իւրա... իր վարուելակերպով, պիտի ... իր իսկական դիմագիծը, եւ պի... իր մասին, պիտի խոստովանի, ... արդարացնէ, ի նպաստ իրեն մեռ... համար:

... պիտի առեղծուի (կի... կողմէ խնայուած են) ...թիւններու, զգեցումներու, վատութիւններու, ընչաքաղցութիւններու, շա... դրդումներու կծիկ մը, ի բաց ... Թիմարքոթին, որ դուարճանէր, ... ատելի անպատկառ, խումբին ... է.

... Բայց քօղարկած չընենք ... պատահի աղէկ ... Եթէ ... Անասուններու ճաչը» յաջողու... — անոր դերակատարները ... խաղը — պէտք է ձեւի ...թիւնը.

Թատերախաղը լաւ կը սկսի եւ մեզ կը

...երկար. կանաչ խոտերով, եւ բոլոր ... ծառերը եւ նշենիները ծաղկած, ձեր... փարթամ աղջիկներու պէս. Թռ... խինդերու պէս կ'երգէին ծառե... վրայ եւ գոյնզգոյն միջատներ կը ... օդին մէջ: Քաղցր ջերմութիւն կը տարածուէր չորսդին, կը թափան... մարմինիս մէջ, ու ես պինդ, կ'իյ... խոտերուն վրայ: Գիրքս գոգիս մէջ, ... ինկած ու աչքերս կիսափակ՝ կը ... անշարժ ու բարախուռն: Սիրտս կը ... ուժգին, ձեռքերս սառած էին ու ... կ'այրէր. Մարմինս կ'աննիւթա...

Շատ դժբախտ էի եւ շատ երջանիկ: ... լալ, ու արցունքներուս այ... դպալ: Կ'ուզէի նաեւ, որ երջան... ամբողջ տիեզերքը գիտնար, ու ... բարախէր ամէն բան:

...ները, երբ խոշոր ննջարաններուն ... կը քնանային եր... ի վեր, ես արթուն կը մնա...

... գիշերներու բուրումները եւ ե... կը հասնէին ինծի բաց ...ներէն, եւ հազարաւոր փայփը... կը նայէին երկինքէն: ... անշարժ պառկած նեղ սպիտակ ան... մէջ, կը դգայի երակներուս մէ... հոսելը այնքան արագ, որ ... քունքերս պիտի պայթէին:

... այտերս այրած ու ձեռքերս սառ՝ ... լուսութեան ու բնութեան ան... զգայնելքին:

ՄԱՆՆԻԿ ԳԻՐԳԻՐԵԱՆ

ՆԱՒ

•

Երազներուս ոսկին բարձած՝ ո՞ր ափունքին,
Առաւօտուն եւ կամ գիշեր մ'աստեղավառ,
Թերեւս կեանքի վերջալուսուող յոյսին համար,
Պիտի մեռեն խարիսխորդ, նա՛ւ կարօտագին:…

Սարաններու վրայ կը տեսնեմ դրբասանգներ՝
Որոնք իրեղէն տարիներուս մէջ հիւսուեցան,
Երբ կ'ունենար ամէն անձրեւ իր ծիածանն,
Եւ արցունքի լինէն շուշան մը կը ծաղկէր…

Պիտի գտնե՞մ հանգիստին մէջ բաղասումին
Կամար մը նոր կամ խնկաբոյր տաճարը հին՝
Ուր կ'երթայի օր մ'աղօթել բազկատարած.

Թէ լրութեան բիւրեղին մէջ պիտի հնչեն
Միայն ձայներ հեծեծագին եւ տրտմալաց.
Ձայներ սիրոյ՝ որ օգնութեան դեռ կը կանչեն..

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՆԾԱՆՕԹ, գրեց էլլէն Բիւզանդ, հրատարակուած հեղինակի Իրանից մեկնելու առիթով, 12 Մայիս 1960, Թեհրան:

ՍԻՈՆ, ամսաթիր՝ կրօնական, գրական, բանասիրական: Պաշտօնական հրատարակութիւն Երուսաղէմի Հայ. Պատրիարքութեան: Թիւ 4–5 Ապրիլ – Մայիս, 1960:

կապէ: Բայց կան երկարաբանութիւններ եւ կրկնաբանութիւններ:

Սակայն այս բոլորը շատ լաւ բեմադրուած է Անտրէ Շարփակի կողմէ եւ շատ լաւ խաղարկութիւն մը ունին դերասանները:

ՔՈՄՊԱ

Վահէ Քաչայի Թատերախաղին մասին գնահատանքով արտայայտուած է Փարի Փրէս: Ցօդուածներ նուիրած են նաեւ ուրիշ թերթեր ինչպէս Ֆիկառօ:

Վահէ Քաչա իր Լէ Փուէն Ֆերմէ վէպին մասին խօսեցաւ Ֆրանսական ձայնասփիւռէն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԲՈՒԺԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի առողջապահական նախարար Ս. Խրիմլեանի մէկ ընդհանուր տեղեկագրէն քաղուած:—

Հայաստանի մէջ այժմ ի սպառ անհետացած են ծաղկախտը, դողերոցքը (մալարիա), յետադարձ ժանտատենդը: Եւ այս՝ շնորհիւ այն բժշկական օգնութեան, զոր պետութիւնը կ'ընծայէ ընդարձակելով բուժական հիմնարկութեանց ցանցը, հայթայթելով անհրաժեշտ դեղօրայքը, աւելցնելով բժիշկներու թիւը:

Ցառաջիկայ եօթնամեակին համար (1959 – 1965), առողջապահական նախարարութիւնը պատրաստած է նոր ծրագիրներ: Այդ նպատակով՝ իր տրամադրութեան տակ դրուած է 284 միլիոն րուբլի: Առաջին առթիւ պիտի շարունակուի պայքարը վարակիչ ու մակաբուծական հիւանդութեանց, ինչպէս նաեւ աշխատաւորներու եւ մանուկներու հիւանդութեանց դէմ:

1965ին Հայաստանի հիւանդանոցները, ծննդատուները եւ բուժարանները պիտի ունենան 18.900 մահճակալ:

Մզուժ պիտի տրուի նաեւ արտահիւանդանոցի բժշկութեան գործին:

Նկատելով ծնունդներու թիւին աճումը (40.9 առ հազար), որոշուած է ծննդատուներու մահճակալներուն թիւը բարձրացնել 2400ի:

1965ին Հայաստան պիտի ունենայ 2600 մահճակալ մանկական հիւանդանոցներու մէջ:

Խլիրդի դէմ պայքարը սաստկացնելու համար, ամէն տարի 250.000 հոգի, 20-30 տարեկան այր թէ կին, քննութեան ենթարկուին կանոնաւորապար:

Շողաքննութեան, համաճարակագիտութեան, մանկաբարձութեան, արիւնաքննութեան համար պիտի հիմնուին նոր հաստատութիւններ կարգ մը քաղաքներու մէջ:

Հայաստան ունի եղանակային բարենպաստ պայմաններ եւ հանքային ջուրերու հարուստ պաշար: Եօթնամեակի ընթացքին զարկ պիտի տրուի կլիմայաբուժութեան, ջրաբուժութեան, եւ հանգստեան տուներու մէջ մահճակալներու թիւը պիտի բարձրացուի մինչեւ 5000: Արզնիի առողջարանը պիտի ունենայ նոր բմպելարան, Դիլիջան՝ որ իր սաճիի անտառներով, արեւոտ օրերով բացառիկ տեղ մը կը գրաւէ հիւծախտի բուժման մէջ, պիտի ունենայ ամառնային առողջարան մը: Ջերմուկը, որ Խորհ. Միութեան լաւագոյն առողջարաններէն մէկն է, պիտի ունենայ լողանքի երկրորդ շէնք մը, 60 խցիկով եւ 150 մահճակալով:

Եօթնամեակի ընթացքին պիտի պատրաստուին 1875 բժիշկներ, ու միջին բժշկական կրթութեամբ՝ 2790 երիտասարդներ: Եօթնամեակէն վերջը տասը հազար բնակիչի պիտի իյնայ 23 բժիշկ:

ԾՆՆԴԱՎԱՅՐԻ ԻՐԱՒՈՒՆՔ

Տասը տարուան ընթացքին ընտանեցած նոր բառ մըն է Գերմանացիներուն համար Հայմաթռեշտը, անոր համար որ իրենց ալ հասաւ հայրենիքէն ըլլալու դժբախտութիւնը, — միլիոնաւորներ քշուեցան կամ ստիպուած հեռացան իրենց ծննդավայրերէն: Անշուշտ «անհայրենիք» չեն այս գաղթականները, որովհետեւ ընդունուած են իրենց հայրենիքին արեւմտեան մասին մէջ, վայելած են ամէն օժանդակութիւն, ցրուած են աշխատանքի եւ տուն – տեղ եղած են քիչ առնէն, ինքնաշարժի տէր են:

Ամէն տարի այս օրերուն, ժամուանող Հոգեգալուստի տօնին, քանի մը հարիւր հազար հոգի կը հաւաքուին մեծ քաղաքներու մէջ, պատասխանելով իրենց «հայրենակցական»ներու կոչին: Համպուրկ, Գոխում, Էսըն, Ֆրանքֆուրտ, Միւնիխ եւ այլ կեդրոններ հանդիպման վայրեր եղան անցնող երկու շաբաթներուն: Իսկ այսօր, 17 Յունիս, քառն հազար հոգի կը հաւաքուին Պերլինի մէջ, Գրոնաէն - պուրկցիներ, մինչեւ 21 Յունիս միասին ըլլալու ճոխ ծրագրով մը….

Այս հանդիպումներուն գլխաւոր նպատակն է մշակել հայրենակցական սովորութիւնները, վերյիշել դաւառական բարբառը, երգն ու պարը, ներկայացնել տեղական տարազներ եւն, ստեղծել հոգեկան կապը հայրենակիցներու միջեւ, վառ պահել ծննդավայրին սէրը, այլ եւ պահանջ դնել աշխարհի դատաստանին առջեւ թէ մարդկային ազատութեան սկզբունքով, ամէն մարդ իրաւունք պէտք է ունենայ վերադառնալու իր երկիրը, եւ ապրելու իր ծննդավայրին մէջ:

Այս հայրենակցական հանդիպումները անժխտելի է որ քաղաքական եւ մշակութային մեծ ուժ մը երեւան կը բերեն, բայց, ինչպէս արեւմտեան դաշնակցային հանրապետութեան նախարար Զէբոհմ յայտարարեց պոհեմական գաւառային հանդիպման առթիւ, պաշտօնական անձնաւորութիւններ չափաւորութեան կոչ ըրած են: Մանաւանդ Լեհաստանի հետ համաձայնութեան մը գալու տրամադրութիւններ ստեղծելու կը ձգտին՝ գաղթական Գերմաններու մէջ, եւ ըստ Փոմերանցի վարիչ Էգղըրթի ձայնին, հարկ է ապահովցնել Լեհաստանը եւ Ձեխիան որ արեւմտեան Գերմանիա զինու զօրութեամբ սպառնալիք ընելու որեւէ է միտում չունի:

Նկատելի է որ Լանդոմանշաֆթները (Հայրենակցական Միութիւնները) ոչ թէ քաղաքներու այլ ամբողջ գաւառներու անունը կը կրեն եւ հանդիպումները ընտանեկան կապերու ալ առիթ կ'ընծայեն շատ յաճախ: Ընտանիքը իբր հիմ ժողովուրդի, ժամանոր հոգածութեան առարկայ է այս կազմակերպութեանց կողմէ, ինչպէս որ Պոնի կառավարութեան մէջ կայ «ընտանեկան գործոց նախարարութիւն» մը:

Գ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ.

Ը.

Ցօղնութիւնը նրանց դէմքի, ձեռքերի բաց կրծքերի եւ բոբիկ ոտների վրայ այնպէս էր երեւում, կարծես յոգնութիւնը ներկ լինէր քսած նրանց մարմնի վրայ:

Յոգնութիւն …

Եւ երբ ես տեսնում էի նրանց բահերը պատն ի վեր կանգնեցրած՝ ինձ թւում էր, որ բահերն էլ յոգնել են եւ քնում են: Պատահում էր երբեմն, որ բահերից մէկը կամ երկուսը թողնուած էին լինում հողի մէջ — հէնց խրած եւ էլ չքաշած — ինձ թւում էր, որ այն բահերը դեռ եւս շարունակում են աշխատանքը յոգնած եւ ուժասպառ:

Այնքան բարի մայրս անգամ չէր մտածում նրանց մասին, այն կինը, որ ամէն կիրակի աղքատներ էր բերում տուն եւ նրանց հետ ճաշի նստում, մի քանի ընտանիքների դրամական օգնութիւն էր անում, լաց էր լինում, լա՛ց էր լինում երբ տեսնում էր քաղցածներ, բայց գտնում էր, որ մշակները պէտք է աշխատանքը սկսեն արեւագալին եւ վերջացնեն արեւամարին:

Նրանց յոգնածութիւնը նշմարւում էր եւ նրանց կօնակներից — առանց բեռի, բայց կարծես ահաւոր բեռան տակ կքած էին, յոգնածութիւնը մանաւանդ երեւում էր նրանց աչքերի մէջ եւ ձեռների վրայ:

Շաբաթ երեկոները նրանք գալիս էին տուն, շարւում պատն ի վեր, որպէսզի նրանց հաշիւները տեսնէին, վճարէին աշխատավարձը եւ ճամբու դնէին:

Նրանք շնորհակալութիւն էին յայտնում եւ գնում:

Թ.

Տաքութին չի մթնել, հորիզոնը բռնել է բաց կարմիր հրդեհ, մինչեւ անգամ փողոցում բարձրացած փոշին վարդագոյնին է տալիս: Գիւղ գնացողների շարանն արդէն պակսել է, փողոցը յօրանջում է, քունը տանում է, յոգնած է:

Մեր տնեցիները մէկիկ մէկիկ կտուրն են բարձրանում, սպիտակ անկողինները բաց անում, որպէսզի միջօրէի շողը փախչի մէջներից:

Խաղաղ է ամբողջ քաղաքը, գաղարել կոխերի բառաչը, որովհետեւ լակը տուել են, կթել եւ հանգիստ թողել նրանց, որոնցան:

— Աղջիկէք, հասէք, մեռցրին, իրար կ'ուտեն, թէզ հասէք…

Աղխաղոր, աղեկէզ, անդիմադրելի մի ճիչ, որ գնալով դառնում է զարհուրելի մի ողբ: Ձայնը ծանօթ է, մեր հարեւանուհին է, դիմացի տնից:

Ողբը լսւում է տան ներքնայարկից, մութ նկուղից, տան այն մասից, որտեղ ամբողջ ամառը ոչ ոք չի կոխի:

Բոլոր հարեւանները վազում են: Առաջին հերթին հասնում է մեծ եղբայրս, որովհետեւ նա չի սպասում սանդուղներից իջնելու, կտուրի քիւից բռնում է ծառի ճիւղը, օրօրւում է իրեն օդում եւ ցատկում փողոց:

Ես կանգնած եմ կտուրին, դողում եմ ամբողջ մարմնով. ողբը շարունակւում է աղեխարշ դառնութեամբ — «հասէք, հասէք, իրար կերան»:

Քիչ անց, մեծ եղբայրս — հերքուլէսեան մի տղամարդ — դուրս է քաշ տալիս երկու պատանիների, մէկի՝ թեւից բռնած, միւսի՝ կրծքի շորերից: Երկուսի բերանից էլ արիւն է հոսում, մազերնին գզգզուած, շորերը պատառոտած, աչքերը նման են այն շներին, որոնց լակոտների վրայ ուրիշ անծանօթ շուն է յարձակւում:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Հ. Ց. Դ. Լոնտոնի Վ. Նաւա-սարդեան խումբէն՝ 10 անգլ. ոսկի	Ն. Ֆ. 136·50
Տիկին Վ. Հաճեանէ, (*Տրակինեան*)	50·00
Տէր եւ Տիկին Նիֆոթեան	30·00
Պարտոյի «Մայիս 28»ի հանդէսի հանգանակութեան Բ. մասը	40·00
Հայկ Զրուանդեան	50·—
Ս. Աւետիսեան (*ստանալ «Յառաջ»էն*)	20·00
Ս. Պիոնազեան	10·00
Նախորդ գումարը	5115·00
Գումար	5431·00

×

Հ. Յ. Դ. ՊՈՐՏՈՅԻ Մուրատ Խումբի Մայիս 28ի խնճոյքի ընթացքին Ս. Թէհլիրեան սրահին համար նուիրած են՝

Մուրատ խումբ 50 Ն. Ֆ., Ա. Քէնտէրեան յիսուն, Կ. Վարդանեան 35, Գ. Հալաճեան, Կ. Հալաճեան, Պ. Քէոէրեան, Կ. Տօնէրեան եւ Ս. Տօնէրեան՝ քսանական Ն. Ֆ., Ե. Քալթաճեան, Հ. Թաշճեան, Ղ. Յակոբեան, Շ. Սուքիասեան, Ոմն (Մ.) եւ Դ. Շապլամճեան՝ տասնական Ն. Ֆ., Ս. Խանդէտեան եւ Յ. Հալաճեան՝ հինգական Ն. Ֆ., գումար 305 Ն. Ֆ.։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկին Նշան Դարբինեան իրենց զաւկին Ալժերիայէն ողջ եւ առողջ վերադարձին համար, հետեւեալ նուիրատուութիւնները կ'ընեն.—

Մշակոյթի Տան Թէհլիրեան սրահին 20 Ն. Ֆ., Իսիի Խրիմեան դպրոցին տասը Ն. Ֆ., Սեբաստիոյ Նահ. Մուրատ Ուսումնասիրացին տասը Ն. Ֆ., «Յառաջ»ի տարածման համար տասը Ն. Ֆ.։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէն դառնօրէն կը սգայ մահը իր սիրելի ու երիտասարդ ընկերոջ՝

ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ

եւ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր ընտանիկան պարագաներուն ։

Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի յիսուն Ն. Ֆ. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Սողոմոն Թէհլիրեանի սրահին շինութեան համար ։

× Գաղութէն հանգանակուած է 500 Ն. Ֆ. դամբանի մը շինութեան համար ։ Շնորհակալութիւններ բոլոր մասնակցողներուն կոմիտէին կողմէ ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Անթուանի Ս. Թադէոս Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդս շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Արտաշէս Նազաչեանի մահուան առթիւ ։ Պ. Մինաս Փափուճեանէ տասը Ն. Ֆ., Տիկին Նոյեմզար եւ զաւակը Աղամեան տասը Ն. Ֆ., Պ. Այվազեանէ քսան Ն. Ֆ.։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Եղանակի վերջին հաւաքոյթը այս Զորեքշաբթի ժամը 21ին, Քասէի սրահը։ Պ. Գրիգոր Մելիքեան *պիտի տայ իր ձայներու հաւաքածոյէն* Վազգէն Ա. վեհ.ի, Փրոֆ. Ֆէյտիի, Վահէ Քաչայի, Կ. Փօլատեանի, Տիկին Դ. Վարուժանի, Լիտիա Կարինի, Նարդունիի, Գ. Վահանի *եւ ուրիշներու զանազան առիթներու ունեցած արտայայտութիւնները։*

Մուտքը ազատ է ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Զորեքշաբթի ժամը 16ին, եկեղեցիի սրահը։ Պատգամաւորի զեկուցում եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Ուրբաթ (Յուլիս 1) Ֆիլիփփի սրճարանը։ Օրակարգ՝ Պատգ. ժողովի զեկուցում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն ։

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր ընթերցողներուն արձակուրդի ամիսները, արձակուրդի շրջան է նաեւ թերթին առաքումով զբաղող մեր պաշտօնեաներուն համար՝ որոնց կարգաւ բացակայութիւնը զգալի կերպով կը դժուարացնէ մնացողներուն առօրեայ աշխատանքը ։

Կը խնդրենք մեր ազնիւ բաժանորդներէն որ, արձակուրդի առժամեայ հասցէի փոփոխութեան համար, նախընտրաբար հանրին դիմել որեւէ թղթատարական գրասենեակ ։

Ընթացիկ պարզ եւ ձրի գործողութիւն մըն է, որուն գործադրութեան համար պէտք է լեցնել տեղւոյն վրայ տրամադրելի՝ հետեւեալ խորագիրով դեղին թուղթը .—

Formulaire No 755-A — ORDRE DE RÉEXPÉDITION

(Changement d'adresse temporaire)

Կանխաւ շնորհակալութիւն մեր բաժանորդներուն որ պիտի ուզեն այդ ձեւով դիւրացնել մեր գործը ։

Բացառաբար մեր խնդրանքը գործադրելու անկարելիութեան մէջ գտնուող բաժանորդներուն համար, հասցէի փոփոխութեան ծախսն է՝ 2·50 Ն. Ֆ., կանխաւ վճարելի ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէտանվիլիէի օդափոխութեան կայանի Ա. խումբի բժշկական քննութիւնները տեղի պիտի ունենան այս Ուրբաթ 24 Յունիս եւ Երկուշաբթի 27 Յունիս, ժամը 9-12, Հայ Կարմիր Խաչի դարմանատունը, 15, Րիւ Ժանկուժօն, Փարիզ։

Արձանագրուած մանուկներու ծնողներէն կը խնդրուի ներկայանալ Ֆիշ տը Լիէզոններով ։

×

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէտանվիլիէի օդափ. կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս չորսին։ Հետեւաբար Ա. խումբը կը մեկնի Երկուշաբթի Յուլիս չորսին եւ ոչ թէ Յուլիս մէկին, ինչպէս նախապէս յայտարարուած էր ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ ։

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÉGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ
Լը Փէք

Բացուած են արձանագրութիւնները

1960-1961

Ուսումնական տարեշրջանին համար։

Տասը տարեկանէն սկսեալ երկրորդական վարժարանի որեւէ դասարանի ուսանող աշակերտ կ'ընդունուի։ Ուսման ծրագիրն է դասական ընթացք (*Քուր քըլասիք*) ։

Որ եւ է լուսաբանութեան համար դիմել, գրաւոր կամ հեռաձայնով, վարժարանի տնօրէնութեան ։

ÉCOLE APOSTOLIQUE
3, Ave. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél. ; 963-0172

Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան ի նպաստ նուիրահաւաքութեան Շինարար Յանձնախումբի եւ Ազգ. Միութեան մնայեալ անդամներն ալ բերած են իրենց մասնակցութիւնը շինարարութեան.—

Պ. Պ. Կարպիս Ճնկրտեան 1250 Ն. Ֆ., Սանճեան հազար Ն. Ֆ., Մարտիրոս Մուրատեան հինգ հարիւր Ն. Ֆ., Գառնիկ Դաւիթեան հինգ հարիւր Ն. Ֆ., Գօյաճեան եղբարք հինգ հարիւր Ն. Ֆ., Մարտիրոս Աղիլեան հինգ հարիւր Ն. Ֆ., Ազգային Միութենէն Պ. Պ. Ա. Կիւլպէնկեան, Յ. Վարժապետեան, Մ. Խժաահարեան հարիւրական Ն. Ֆ., Տէր Վաամշապուհ քհնյ. Գաբրիելեան 50 Ն. Ֆ.։

Լիոնի Աղքատախնամ Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ .— Պ. Միշէլ Զավուշեանէ տասը Ն. Ֆ., Յարութիւն Խազնէճեանէ տասը Ն. Ֆ.։

Ցաւով կ'իմանանք որ Պ. Անդրանիկ Մալաճեան դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր մայրը՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ՄԱԼԱՃԵԱՆ

(Ծնեալ Կէնճեան)

յետ երկարատեւ հիւանդութեան, Յունիս 22ին ։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Ուրբաթ, Յունիս 24ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը փոխադրուեցաւ Անիէռի գերեզմանատունը ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբարանը ։

Մեր ցաւակցութիւնները Պ. Ա. Մալաճեանի, զաւկին, տէր եւ տիկին Վահանի Արսլանեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պլիվիլ – Լիլա Հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, ՄԷրի Փրէ Սէն Ժէրվէի *սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ) ։*

Երգ, պար, արտասանութիւն ։

Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ աւանդավէպէն դրուագներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստագէտ ուսուցիչ Պ. Յ. Թորոսեանի ։

Հանդէսի ընթացքին ճարտարապետ Պ. Եդուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին Հայրենիքի նոր կենցաղն մողական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարները ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Աշակերտներու մրցանակաբաշխութեան բացօդեայ հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յուլիս երեքին։ Անձրեւի պարագային Յուլիս 10ի կիրակին ։

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՅՈՒՆԻՍ — MARDI 28 JUIN 1960

36ÈME ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ. 16ՐԴ ՏԱՐԻ. ԹԻՒ 4636

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԱՂՏՆԻ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ ՄԸԼԷՕՆԻ ՄԷՋ

ԱԼՖԷՐԻ. — «ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՅ» :

Նախապատրաստական բնոյթ ունեցող խօսակցութիւններ տեղի կ'ունենան, քառօրէ ի վեր «Ալժ. կառավարութեան» ներկայացուցիչներուն եւ Ֆրանսական կառավարութեան միջեւ :

Շաբաթ, Թունուզէն Փարիզ կուգային «Ալժերի» երեք բանագնացները :

Օդի մէջ անցքի պատմութիւնը կը յանձնուին իրենց եւ անմիջապէս հոն, բանագնացները իրենց տրամադրութեան տակ դրուած 2 թռչաններով Մըլէօնի մէջ (Մոռն) նահանգապետարանը կը փոխադրուին :

Ժամբորդութիւնը անցած է կանոնաւոր եւ առանց միջադէպի: Ալժերացիները գոհ են իրենց հանդէպ ցոյց տրուած ընդունելութենէն :

— «Պարոն լիազօրներ» բուռած է իրենց, Օդին օդակայանին մէջ :

Իրենց առաքելութեան շուրջ արտայայտուած է ալժերացի բանագնացը, Պումէնճէլ, Մըլէօնի քաղաքապետարանին մէջ «Մեր հոյն պատուոյ հիւրերն ենք...

Մեր առաքելութիւնը պարզ է: Պաշտօնական պատրաստուելու ալժերական պատերազմին ժամանումը: Այս, յայտնելու համար թէ մեր առաքելութիւնը ամէն բանէ առաջ բէճնիկ բնոյթ մը ունի»:

Խօսակցութիւնները տեղի կ'ունենան Մըլէօնի նահանգապետարանին մէջ: «Ալժ. կառավարութեան» կողմէ կը մասնակցին՝ բանագնացը Պումէնճէլ, օգնականը՝ Պէն Եահիա եւ իրենց քարտուղարը՝ Հաքիբի: Ֆրանսայի անունով Ռ. Մորիս Ալժերական հարցերու պատասխանատու եւ զօրավար Կասթին :

Մէկ կէտի շուրջ անմիջապէս համաձայնած են՝ գաղտնի պահել խօսակցութիւնները:

Արդէն իսկ, երկու տեսակցութիւններ տեղի ունեցած են, շաբաթ եւ կիրակի : Նոր տեսակցութիւններ ալ երկուշաբթի եւ այսօր

Խօսակցութեանց արդիւնքին շուրջ երկու կողմերն ալ լռութեան են :

Պատրաստ են զիջումներ ընելու : Այսուհանդերձ կարգ մը դժուարութիւններ կը նախատեսուին :

— Ապագայ բանակցութիւններուն ... — Դժուարութիւնը մեծ չէ : Էվ ... ցոյց տալու համար իր բարիկամեցողութիւն պիտի ընդունի Ֆրանսայի առաջարկը :

Իրենց «տրամադրութիւն »ը պիտի ... մանրամասնութեանց վրայ ... սկզբունքի կէտերը :

— Ի՞նչ պիտի ըլլան զէնքերը — ..., լուծելի խնդիր մը: Կրակի դադարեցումին դուրլնթաց պէտք է ծըրարողներուն ձեռքին տակ գտնուող ... նախատեղերը, Ալժերիոյ մէջ ... դուրս :

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ կռուողներուն վիճակը — Կրկնակ դժուարին: Պէտք մը ... իրենց զէնքերուն վրայ թէ պիտի ... նախապէս ճշդուած վայրերու մէջ

... նաեւ ֆրանսական բանակի պարտքն :

Մըլէօնը քանի մը օր է ուղղակի կապուած է Թունուզի եւ Պումէնճէլ միջեւ կը ... Ֆերհաթ Աբբասի հետ :

... Տրպէ Նանսի եւ Սօ... այցելած է, շաբաթ եւ կիրակի :

ԹՈՒՐՔԻԱ

«Կ'երդնում Թուրք ազգին առջեւ որ պիտի յարգեմ քաղաքականի, արդարութեան եւ իրաւունքի սկզբունքները, հոգւով եւ խղճով առանց ոչ մէկ բանի սպասելու, փոխարէն: Ոչ մէկ փափաք եւ ոչ մէկ մաղթանք պիտի յայտնեմ որ կարենայ վտանգել երկրիս ազատութիւնը կամ խաղաղութիւնը: Պիտի չհեռանամ նպատակէս՝ ստեղծել ժողովրդավար հանրապետութիւն մը համաձայն սահմանադրութեան եւ կառավարութիւնը յանձնել ընտրուած խորհրդարանին: Այս երդումը ամէնէն նուիրական բանն է ինծի համար»: Այսպէս խօսած է Զօր. Կիւրսէլ եւ նոյն բնագիրը կարդացուած է ազգ. միութեան կոմիտէի 38 անդամներուն կողմէ :

ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 6200 ԼԻՐԱ ԿՈՒՏԱՆ

Պոլսոյ վերջին թղթարերէն կը տեղեկանանք թէ Պոլսոյ 12 Սանուցմիութիւնները 6200 լիրա նուիրած են պետական գանձին, որոնց կարգին Էսայեան (Թաքսիմ), Թարգմանչաց (Օրթագիւղ), Կեդրոնական (Հարպիյէ) հազարական տուած են :

× Դրամատուներու կողմէ վարձու տրուած արկղերը պիտի քննուին :

ՖԻՏԷԼ ԳԱՍԹՐՕ անգամ մը եւս յարձակեցաւ Ամերիկայի վրայ: Քուպայի մենատէրը սպառնաց որ պիտի գրաւէ Միաց. Նահանգներու ինչքերը Քուպայի մէջ եթէ ամերիկեան խորհրդարանը վաւերացնէ ներածումները նուազեցնելու օրինագիծը :

ՊԵԼԺԻԱԿԱՆ Քոնկօն Յունիս 30ին պիտի տօնէ իր անկախութիւնը եւ ստանայ Քոնկոյի հանրապետութիւն անունը : Հրաւիրուած է Պօտուէն Թագաւորը :

ՄԱՏԱԿԱՍՔԱՐ դիմում բրաւ ՄԱԿին անդամակցելու: Անկախութիւնը հռչակուեցաւ կիրակի օր, 100.000 հոգիի ներկայութեան :

Նանսիի մէջ յայտարարած է — «Ֆրանսայի ներկայութիւնը անհրաժեշտութիւն մըն է Սեւ Ափրիկէի, Ալժերիոյ եւ Եւրոպական հասարակապետութեան մէջ: Ճարտարապետի բարգաւաճումը մեր ներկայութեան պայմանն է, Ափրիկէի, Ալժերիոյ ինչպէս Սահարայի եւ Եւրոպայի մէջ :

Ալժերիոյ կապակցութեամբ յայտարարած է . «Երբ կրակը դադրի եւ վերջ դրուի ահաբեկչական գործունէութեան, Ալժերիոյ համար պիտի սկսի խաղաղեցման շրջանը: Այս շրջանին, ինքնորոշումը հնարաւորութիւն պիտի տայ ապահովելու մեր ներկայութեան օրինաւորութիւնը» :

Այս առթիւ յայտարարած է նաեւ «Ալժերիոյ պատերազմը վերջանալու վրայ է» :

Մեսմեր, բանակներու նախարարը Վերտէօն այցելած է, պատմական ճակատամարտի 44րդ տարեդարձին առթիւ: Յայտարարելէ ետք թէ «Ֆրանսա գտած է իր հպարտութիւնը», «գտած է իր կոչումին խոր իմաստը» եւ «վստահ է թէ ի՛նչ կ'ուզէ» անդրադարձած է Ալժերիոյ.—

«Եթէ մեր բանակը այնքան քաջութեամբ կը կռուի Ալժերիոյ մէջ, պատճառը այն է որ տոգորուած է եղբայրութեան խոկումով, փոխադարձ յարգանքով եւ իրական խաղաղութեամբ : Զինուորներ որ որեւէ տեսակի տիրապետութիւն պարտադրելու այն ժողովուրդին որ յոյսը Ֆրանսայի վրայ դրած է»:

Սրբ Սրբն

ՆԱԽ, ՄԵՐ ՍՐՏԻՆ ՄԷՋ

— Անցեալ օր, ձեր բարեկամներէն մէկը ձեզի առաջարկեր է եղեր որ Մահարան մը շինել տաք: Այսինքն, Փարիզի Պանթէոնին պէս բան մը եւ անոր ներսը հաւաքէք մեր Մեծերուն, մեր Անմահներուն աճիւնը ... Ճի՞շդ է ...

— Այո, այդ տեսակ առաջարկ մը եկաւ՝ երիտասարդէ մը ...

— Ես քեզի ըսեմ որ ատիկա շատ դըժուար գործ է ... Նոյնիսկ, անկարելի ... Մե՞նք ով ենք որ պիտի ելլենք եւ Պանթէոն պիտի կանգնենք ... Կառավարութիւն ալ չունինք որ ելլէ մնացեալ կառավարութեանց դիմէ եւ խնդրէ անոնցմէ որ իրեն յանձնեն Հայոց ողբացեալ մեծամեծներուն ոսկորները ... Այդ ծրագիրը դրամի կը կարօտի եւ քաղաքական հեղինակութեան ... Ոչ մէկը ունինք, ոչ ալ միւսը... Հա, գիտեմ, աղքատ եւ տնանկ չենք եւ քանի մը տոլար ունինք... Բայց եկուր տես որ այդ քանի մը տոլարն ալ եկեղեցիներու շինութեան յատկացուցած ենք, ինչպէս դուք ալ դիտել տուած էիք... Հասնողը եկեղեցի կը շինէ, եղբայր... Դպրոց, հիւանդանոց շինող չկայ ...

— Նիւթեղ կամաց կամաց հեռացար...

— Ներողութի՛ւն... Ըսելս ան է որ մենք տանկ մեծ ծրագիրներ չենք կրնար իրականացնե՛լ ... Խօսքը մէջերնիս, Պանթէոն շինելու համար, միայն դրամը չի բաւեր: Քիչ մըն ալ բան գիտնալու ենք..

— Գիտե՛նք, մեզի պէս բանգէտ ժողովուրդ շատ քիչ կը գտնուի ...

— Դուն անանկ գիտես, բայց ես քեզի ըսեմ որ երբեմն անուշադիր ենք ու ծիծաղելի բաներ կ'ընենք ...

— Մէկ հատիկ օրինակ մը կրնա՞ս տալ ...

— Տա՛մ... Փարիզի գերեզմանոցին մէջ շիներ ենք Անդրանիկի մահարձանը, այնպէս չէ՞...

— Այո... Անդրանիկը ձիու մը վրայ նստած է ...

— Աղէկ որ ըսիր ... Հիմա, ինծի ըսէ նայիմ, Անդրանիկը ո՞ւր մեռաւ ...

— Ֆրէզնօ, կարծեմ ...

— Ես ուրիշ բան ըսել կ'ուզէի — ռազմաճակատի՞ն, փետայական կռիւներուն մէ՞ջ մեռաւ թէ իր անկողինին մէջ ...

— Կարծեմ, իր անկողինին մէջ:

— Լաւ, հիմա ես քեզի ըսեմ որ երբ զինուոր մը, զօրավար մը իր անկողինին մէջ կը մեռնի, իր մահարձանը շինող արուեստագէտը չի կրնար զինքը նստեցնել ձիու մը վրայ, որուն առջեւի երկու ոտքերը *վեր բարձրացած* են... Ձիուն չորս ոտքերն ալ պէտք է *գետինը ըլլան* ...

— Ատիկա իմ սեծ մայրիկս ալ գիտէ :

— Այո՛, ինչպէս ի՛մ մեծ մայրիկս, բայց եկուր տես որ Փարիզի Փէռ Լաշէզի գերեզմանոցին մէջ, Անդրանիկի ձիուն առջեւի երկու ոտքերը *վեր ելած են* ...

— Լա՛ւ, բայց ատիկա ի՞նչ կապ ունի քու յառաջարանիդ հետ ...

— Հեռուէն հեռու՝ ունի ... Չենք կրնար մեր ազգին մեծ զաւակներուն աճիւնը տեղ մը հաւաքել եւ ձեր բարեկամին առաջարկած Մահարանը շինել: Բայց կրնանք, օրինակ, ձեր Հայաստան Քէմփին մէջ, շինել Մահարձան մը, որուն վրայ կը քանդակենք այդ Մեծամեծներուն անունները՝ երկու պայմաններով — նախ, Անդրանիկի մահարձանին սխալը չենք գործեր, յետոյ, կուսակցական, հատուածական խտրութիւն չենք դներ ... Այսինքն, Ակունիին անունին քով կը քանդակենք Ճանկիւլեանի անունը, Թէքէեանի անունին քով Սիամանթոյի անունը, Վռամեանի անունին քով Զօպանեանի անունը... Այդ ձեւով Քէմփը կ'ըլլայ տեսակ մը Ուխտավայր ... Աժանով ալ կ'ազատինք : Սանկ, յիսուն, վաթսուն հազար մը հաւաքենք կը բաւէ ... Ի՞նչ կ'ըսես ...

— Ըսե՛մ... Առ այժմ, այդ Մեծամեծներուն անունները կը քանդակենք մեր սրտին մէջ ու մեր սիրտը կ'ընենք սրբավայր... Ըրի՞նք ատիկա, մնացածը դիւրին է... Օր մը Մահարան ալ կը շինենք, Մահարձան ալ ... Նախ, մեր սրտին մէջ, քովէ քով շարենք այդ անուններն ...

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՆԹԻԱԿՕՅԻ մէջ (Չիլի) հնդկական Առօքան ցեղախումբ մը վեց տարեկան երախայ մը ողջակէզ բրաւ «Աստուածները հանդարտեցնելու համար» որպէսզի երկրաշարժները դադրին: Ջերքակալուած վհուկը բսաւ որ ուրիշ ճար չկար :

«ՓԱՐԻԶԻ մեծ մրցանակը» (ձիարշաւ) շահեցաւ Շարլօթավիլ կիրակի օր Լոնշանի մէջ հանրապետութեան նախագահին ներկայութեան :

ՄԱՆԻ 24 ԺԱՄԵՐԸ շահեցան պելժ Ֆըռէչ եւ Ժէնտըպիէն Ֆեռարիի վրայ :

ԼԻԼ — ՊՐԻՒՍԷԼ հեծանիւի Ֆրանսայի շրջանին առաջին հանգրուանը տեղի ունեցաւ կիրակի օր: «Դեղին շապիկ»ը հագաւ՝ Նենչինի : Բ. հանգրուանն է՝ Պրիւսէլ — Մալօ լէ Պէն :

ՄԻԿՈՅԵԱՆ, Օսլոյի մէջ, Խորհրդային ցուցահանդէսին բացումը կատարած է : «Վարչապետ Խրուշչեւ, երբ պատեհ առիթը ներկայանայ Սկանտինավիա պիտի այցելէ» յայտարարած է, Խորհրդային դեսպանատան մէջ: Այս առթիւ ձաղկած է ամերիկեան քաղաքականութիւնը՝ կոչելով «աշխարհակալ» եւ «տոլար»ի քաղաքականութիւն: Ինչ կը վերաբերի Ֆինլանտիոյ փափաքին՝ միանալու Եւրոպայի ազատ — փոխանակութեան, Միկոյեան դիտել տուած է որ դէմ է պլոքներու կազմութեան, այսուհանդերձ Ֆինլանտիոյ կը մնայ որոշել: Խորհրդային փոխվարչապետը Նորվեկիոյ թագաւոր՝ Օլաֆ Ե.ի կողմէ ընդունուած է: Օդանաւով Սթաւանկէր մեկնած է: Ծագկեպսակ պիտի զետեղէ տեղւոյն Խորհրդային գերիներու գերեզմանոցին մէջ : Միկոյեան ըսած է Օսլոյի մէջ թէ Խրուշչեւի ըսպառնալիքները «պարապ խօսքեր չեն» եւ մասնաւորապէս ակնարկած է Նորվեկիոյ որ կը ծառայէ արեւմտեան «աշխարհակալութեան» :

ՊՈՒՔՐԷՇԻ մէջ, Խրուշչեւ յայտարարած է — «Այնպէս մը պիտի ընենք որ աշխարհակալները տապլուած ձուկերու պէս գալարուին»: Այս առթիւ ըսած է նաեւ — «Գաղթատէրերը պատերազմ կ'ուզեն: Մենք ոչ: Իրենք կ'ուզեն, որովհետեւ չեն գիտեր թէ վաղը ի՞նչ պիտի ըլլայ: Մենք համայնավարներս հաւատք ունինք մեր դատին վրայ: Գիտենք թէ պիտի յաղթենք»: Խորհրդային վարչապետը չեշտած է անգամ մը եւս թէ խաղաղ գոյակցութիւն կարելի է հաստատել երկու ճակատներուն միջեւ: Համայնավար Չինացիները հակառակը կը մտածեն: Խրուշչեւի վերջին ճառերը չեն հրատարակուած, Փեքինի թերթերուն մէջ :

Թէեւ Միկոյեան յայտարարեց թէ ոչ մէկ տարակարծութիւն կայ Փեքինի եւ Մոսկուայի միջեւ, անոնք որոնք այդ մասին կը խօսին պարզապէս իրենց փափաքը իրականութեան տեղ կ'առնեն :

ԿԻՊՐՈՍԻ անգլիական կայաններուն շուրջ, համաձայնութիւն գոյացած է երկու կողմերու միջեւ :

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

"ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ Հ.Մ.Ը.Մ."Ի (1)

(1918 — 1958)

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի Շրջանային Վարչութիւնը հրապարակ հանած է, իր հիմնարկութեան քառասնամեակին առթիւ, ՅՈՒՇԱՄԱՏԵԱՆ մը, աշխատակցութեամբ Ներսէս Արեգայ Բախտիկեանի եւ Գ. Գ. Տօքթ. Յ. Պէրպէրեանի, Յ. Շահինեանի Յ. Զաքարեանի եւ Օննիկ Մելիքսէթեանի :

1918ը Թուական մըն է, որ մեզմէ ամէն մէկը խորհրդածութեան կը մղէ : Ահաւոր տարագրութենէն եւ նիւթական ու բարոյական փլուզումէն ետք, վերապրող երիտասարդութեան առաջին գործը կ'ըլլայ վերակազմութեան ձեռնարկել եւ կազմել Հայ Մարմնամարզական Ընդհանուր Միութեան կեդրոնական վարչութիւնը Պոլսոյ մէջ : Եւ ահաւասիկ այդ ձեռնարկին քառասնամեակն է որ կը տօնուի փառաւոր հատորով մը անունին արժանի Յուշամատեանով մը, որ լոյս կը տեսնէ 1960ին ։

Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի եւ շրջանային վարչութեան պերճախօս տողերէն ետք, կը ներկայանան Շաւարշ Քըրիսեանի եւ Գրիգոր Յակոբեանի, իբրեւ հիմնադիրներ եւ Յովհ. Հինգլեանի եւ Պետրոս Ատրունիի նկարները :

Այլապէս կազդուրիչ են այն վկայութիւններն ու հաստատումները, զորս գրի առած են մեր արժէքաւոր մտաւորականներն ու գրագէտները զանազան առիթներով, եւ որոնց խօսքը այնքան քաջալերական եղած է բոլոր անոնց համար, որոնք օտարութեան մէջ կենդանի պահած են Հ. Մ. Ը. Մ.ի գաղափարական եւ ֆիզիքական գոյութիւնը : Այսպէս իրարու կը յաջորդեն ողջոյնները Շաւարշ Միսաքեանի, Վահան Նաւասարդեանի, Նիկոլ Աղբալեանի, Մանուկ Ասլանեանի, Կոգեան Եպս.ի, Մուշեղ Իշխանի, Ա. Ծառուկեանի, Մ. Թէօլէօլեանի, Կ. Գէորգեանի, Խորէն Արք.ի եւ Կ. Գօյաճեանի :

Քառասուն տարի ... : Հրաշք մըն է որ տեղի ունեցած է : Հակառակ բոլոր դժուարութիւններուն եւ արգելքներուն, այսօր աւելի քան կենդանի գործ մըն է, որ կը ցուցադրեն մեր հրաշալի տղաքը, մէկ սիրտ եւ մէկ հոգի, առանց պզտիկ եսերու, մէկը ամէնուն եւ ամէնը մէկուն համար, ապացոյցը տալով, որ Հայն ալ գիտէ կազմակերպուիլ եւ յառաջանալ, շնորհիւ բարոյական սկզբունքներու, որոնց մէջ Բարձրացի'ր, Բարձրացո'ւր կենդանի նշանաբանը մեր ուշադրութիւնը կը գրաւէ :

Առաջին էջերուն կը յաջորդեն Հայ Մարմնակրթանքը առաջին ընդհ. պատերազմէն առաջ (1900 – 1908), Պոլիս եւ շրջակաները (1908 – 1915), գաւառը, գաղութներու մէջ, գոյութիւն ունեցող կազմակերպական ձեռնարկները, որոնց կը հետեւի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ծնունդը Պոլիս եւ շրջակայքը, որբանոցներու մէջ եւ գաւառները :

Բ. մասը կը ներկայացնէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաքելութիւնը դէպի Հանր. Հայաստան ինչպէս նաեւ Սփիւռքի մէջ : Բոլոր այս նիւթերը աւելի հետաքրքրական կը դառնան, բազմաթիւ անհատական եւ խմբական նկարներով :

Գ. մասը նուիրուած է Մերձաւոր Արեւելքի, Լիբանանի, Սուրիոյ, Պաղեստինի եւ Յորդանանի մէջ ունեցած գործունէութեան, ուր կեդրոնացած է իրենց այնքան շինարար եւ կազդուրիչ վաստակը, ֆիզիքական դաստիարակութեան աշխատանքները, սկաուտական շարժումը, ֆութպոլը, պասքէթպոլը, մանչերու եւ աղջիկներու բաժիններով, հեծանիւի մրցումները, փինկ – փոնկը, վոլիպոլը, ինչպէս նաեւ գայլիկներու եւ արծուիկներու կազմերը, աթլէթիզմը եւ թենիսը :

Ուրախալի է որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ոչ միայն դաշտ ու ակումբ ունեցած է, այլեւ մասնակցած են ողիմպիականներու եւ տօնակատարութիւններու, իրենց գոյութիւնը զգալի ընելով ամէն առթիւ, եւ հետապնդելով իրենց նուիրական նպատակը.— «Ֆիզիքական առողջ դաստիարակութիւն տալ պատանիին, սատարել ցեղին բարոյական եւ իմացական բարձրացման : Սորվեցնել անոր, ըլլալ չարքաշ եւ արի, ազգասէր եւ հայրենասէր, օրինապահ եւ կարգապահ : Զարգացնել անհատին մէջ պարտականութեան, պատասխանատուութեան եւ պատուի զգացումները, համերաշխութեան եւ փոխադարձ օգնութեան ոգին : Պատանիէն պատրաստել տիպար քաղաքացիներ» :

Կ'արժէ նաեւ տալ քանի մը վիճակագրական տեղեկութիւններ : 1958 տարեշրջանին Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի միացեալ շրջաններուն, մարզիկ, սկաուտ, արենոյշ եւ պարզ անդամներուն ընդհանուր թիւն է 5212 : Մասնաճիւղերուն տարեկան միջին ելեւմուտքն է 95.125 ոսկի : Շրջանային վարչութեան տարեկան ելեւմուտքը՝ 32.000 ոսկի : Միութեան տարեկան ընդհ. ելեւմուտքը՝ 127.125 ոսկի :

Եւ խորհիլ որ այս ազգօգուտ, կենդանի գործունէութիւնը խանգարող հայորդիներ ալ գտնուած են եւ բացասական խաչաձեւումներ տեղի ունեցած են, առանց վնասելու ընդհանուր կազմակերպական գործին :

Այս տողերը ամփոփ կերպով տալով, հպարտութիւն միայն կը զգանք, տեսնելով մեր պատանեկութեան եւ երիտասարդութեան գործունէութիւնը, հսկողութեամբը տարեց հայրենակիցներու :

Քառասուն տարուան աշխատանքին եւ վաստակին պանծալի արդիւնքն ահաւասիկ, որ Հայ Մարմնամարզական Ընդհանուր Միութեան անունով կը խորհրդանշուի, Բարձրացի'ր, Բարձրացո'ւր նշանաբանով :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(1) Հրատարակութիւն Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի Շրջանային Վարչութեան, աշխատասիրեց՝ Ներսէս Արեգայ Բախտիկեան, Պէյրութ, 1960 :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ԳԷՈՐԳ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ռուսահայ թատրոնի պատմութիւնը շատ հարուստ է փայլուն էջերով : Բազմաթիւ են եղած տաղանդաւոր դերասանները, որոնք իրենց տաղանդին ցոլքը սփռած են այդ թատրոնին վրայ, օրէ օր աւելի զարգացուցած են զայն իրենց նորանոր ստեղծագործութիւններով :

Ռուսահայ Թատրոնի ծագման սկզբնական շրջանին գործը չափազանց դժուար է եղած : Շարժումին կեդրոնը Թիֆլիսը տակաւին կը տուայտէր յետամնացութեան մէջ : Թատրոնի գաղափարը խոր արմատներ չէր նետած դեռ, երբ Ներսիսեան վարժարանի աշակերտները սկսան իրենց առաջին քայլերը առնել այդ ուղղութեամբ :

Գործին ռահվիրաները հանդիսացան Գ. Ձմշկեան, Միհրդատ Ամերիկեանց, Վաղարշակ Շահխաթունեանց, Ամիրան Մանգինեան, Գէորգ Միրաղեան եւ ուրիշներ, որոնք սկզբնական շրջանին ահագին դժուարութիւններու դիմագրաւելով յաջողեցան ամուր պատուանդան մը կերտել Արեւելահայ Թատրոնին համար, հետզհետէ հասցնելով արժանաւոր յաջորդներ :

Այդ արժանաւոր յաջորդներուն մէջ եղան այնպիսիներ որոնք իրենց բնածին արուեստին շնորհիւ ոչ միայն զարկ տըւին Արեւելահայ Թատրոնի աննախընթաց վերելքին, այլեւ իրենց տաղանդին շունչով տաքցուցին նաեւ իրենց քոյր Թատրոնին՝ Արեւմտահայ բեմին մթնոլորտն ալ.— Աբելեան, Զարիֆեան, Սեւումեան, Ալիխանեան, Շահխաթունի, Արշակ Յարութիւնեան, Աւետեան, Յասմիկ, Օլգա Գուլազեան, Մայսուրեան, Մաքենիկ Ազատեան, եւ տակաւին բազմաթիւ ուրիշ ինկելի անուններ որոնց թւումին համար հարկ պիտի ըլլար գրաւել բազմաթիւ սիւնակներ ...

Ահա այդ արժանաւոր յաջորդներէն մէկն էր մեր այսօրուան յօդուածին նիւթը կազմող դերասան Գէորգ Պետրոսեանը :

Ծնած էր 1859ին Թիֆլիս : Իր նախնական ուսումը ստանալէ ետք իր ծննդավայրին մէջ, կը յաճախէ նոյնպէս տեղւոյն գիմնազիոնը եւ կ'աւարտէ զայն յաջողութեամբ :

Գէորգ Պետրոսեանի մէջ բեմին սէրը կանուխէն կը ծնի : 1879ին, երբ հազիւ քսանամեայ պատանի մըն էր, [illegible] նետուի բեմ եւ անայլայլ կերպո[illegible] [illegible]նակէ ընթանալ այն ճամբէն, ո[illegible] [illegible]ո՛ղ, աւելորդ է ըսել, շատ փշոտ [illegible]

Իր ասպարէզի սկզբնական [illegible] Պետրոսեանին կը վստահին փոք[illegible] Եւ սակայն կարճ ժամանակի մ[illegible] սկսնակ դերասանը շնորհիւ իր [illegible] տաղանդին եւ մանաւանդ շնոր[illegible] ստացած լայն դաստիարակութեան իրեն դիւրութիւն կ'ընձեռէ դերե[illegible] ըմբռնելու եւ խորացնելու. Թատերական [illegible]ուեստին բոլոր նրբութիւնները [illegible] կը յաջողի հասնիլ լաւագոյն [illegible] դառնալ Արեւելահայ Թատրոնի [illegible]ուած դերասաններէն մէկը

Երկու տարի յաջորդաբար գա[illegible] խումբերու իր մասնակցութիւն[illegible] ետք, Գէորգ Պետրոսեան 1881ին կ[illegible]ուի Թիֆլիսի «Թատերական Կաճ[illegible] մշտական խումբին :

Այդ թուականին նոյն այդ խո[illegible] մէջ կը գործէր հանճարեղ Պետրոս [illegible]դամեանը : Ադամեանի եւ Պետրոս[illegible] հանդիպումը մեծապէս օգտակար [illegible] այս վերջինս, նորանոր բեմական [illegible] թանակներ նուաճելու տեսակէտ[illegible]

Գէորգ Պետրոսեանի բեմական արժա[illegible]նիքը չէ սահմանափակուած միայն [illegible] այն կատարեալ դերակատար մը [illegible] շրջագծին մէջ : Անիկա իր երկար [illegible]ներու ընթացքին ձեռք բերած [illegible] թեամբ յաջողած է ըլլալ նաեւ [illegible] դաւոր բեմադիր եւ թատերական [illegible] ցեկավար ։

Արդարեւ, երբ Թիֆլիսի մէջ, [illegible] կը կազմուի նոր «Թատերական Խմբ[illegible] մը, վարչութիւնը իր սկսած գործը [illegible] մուր հիմերու վրայ դնելու մտա[illegible] թեամբ, կ'որոշէ նոր ուժերով օժտե[illegible] տերախումբը ։

Կը ծրագրեն պատգամաւոր մը [illegible] Պոլիս, այնտեղէն արեւմտահայ դեր[illegible] սաններու հետ պայմանաւորուելով [illegible] նոնք Թիֆլիս հրաւիրելու համար

Այդ պատգամաւորը կ'ըլլայ Գէ[illegible] Պետրոսեան : Եւ իրաւ ալ իր առա[illegible] թիւնը յաջողութեամբ գլուխ կը [illegible] կը յաջողի իր հետ Կովկաս տանի[illegible] մտահայ բեմերու լաւագոյն կատա[illegible] ղակը Դաւիթ Թրեանցն ու մեծանո[illegible] բանոյշը :

Արեւելահայ ուրիշ մեծանուն դեր[illegible]նի մը՝ Արմէն Արմէնեանի ճակատ[illegible] մէջ ալ որոշ դեր խաղացած է [illegible] Պետրոսեան :

Երբ Պոլիս կը հասնի, Արեւելա[illegible] մի պատգամաւորը, նոր մեռած էր [illegible]րոս Ադամեանը :

Արմէն Արմէնեան, այդ շրջանին [illegible] փարակուած բեմի «սխալ»էն, [illegible] վառուած Պետրոս Ադամեանի [illegible] արուեստով, փարանումի մէջ է [illegible] մը կը կարդայ Պոլսոյ թերթերուն [illegible] թէ՝ «Ժամանած է դերասանապետ [illegible] Պետրոսեանը, Կովկասի արամադր[illegible] ընկերութեան յատուկ յանձնարար[illegible] թեամբ Պոլսէն դերասաններ [illegible]

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

Միթէ՞ մեր միջեւ որեւէ բան է եղել : Երկու ամսուայ մեր ծանօթութեան ընթացքում ես ոչինչ, ոչինչ չեմ նկատել, ինքս էլ ոչ մի առիթ չեմ տուել, որ նա մտածէր, թէ մեր միջեւ մտերմութեան կամուրջ է ձգւում : Ես կարծում էի, թէ մեր բարեկամութիւնը պէտք է շարունակուէր երկար, շատ երկար, եւ նա իրաւունք չունէր ուրիշի մասին մտածելու : Բայց, երեւի սրտի հարցերում կանայք աւելի պարկեշտ են, քան տղամարդիկ : Երեւի Անահիտն զգացել է, որ ես բանի պէտք չեմ : Դէ, ի հարկէ : Նա ինձ պարտաւոր չէր սպասել :

Կորցրածը միշտ կրկնապատիկ արժէք է ստանում կորցնողի աչքում : Ես սկսեցի վերյիշել նրա բարեմասնութիւնները : Կապոյտ շրջազգեստի մէջ հմայիչ է նրա բարակ իրանը : Փարթամ, սեւաթոյր մազերը բազմափունջ զանգուրներ էին կազմում պարանոցի մօտ : Աչքերն ունէին վճիտ փայլը այն առուակի, որը երբեք գետ չի դառնայ : Այո, նրա նուրբ ու բարակ, մանկական անմեղութեամբ գծուած շրթունքների եւ աչքերի այդ վճիտ փայլը կը պահուի մինչեւ կեանքի վերջը : Իսկ որքան հրապուրիչ է նրա ժպիտը :

×

Յաջորդ օրը, այն ժամին, երբ սովորականի պէս պէտք է սպասէի կանգառի մօտ, Անահիտին տուն ուղեկցելու համար, փակուեցի սենեակում եւ փորձեցի կարդալ : Բայց ոչ մի կերպ չէի կարողանում կենդրոնանալ : Ճիշդ է, հայեացքս սահում էր տողերի վրայով եւ պարզորոշ տեսնում էի տառերը, բայց միայն այդքանը : Մնացածը նոյնն էր, ինչպէս ասենք, որսորդը անընդհատ քաշի հրացանի ձգանը եւ փորձի առանց փամփուշտի սպանել իր աչքի առջեւ գտնուող որսը :

Յաճախ մարդ իր մտքերը բաժանում է երկու բանակի եւ կռուեցնել տալիս իրար հետ : Մտքերի իմ առաջին բանակը յարձակւում է ինձ վրայ, ստիպում է խոստովանել, թէ՝ դու սիրում ես նրան : Միւս բանակը ընդդիմանում էր՝ այդպիսի բան չկայ» :

Բայց առաջինը շարունակում է գրոհել. «Հա – հա», ինչո՞ւ ես խաբում ինքդ քեզ, սիրում ես, սիրո՛ւմ ես, սիրո՛ւմ ես» :

Նահանջում էի այդ գրոհի առաջ, գըլխապտոյտ նահանջում, այնպէս, որ քիչ յետոյ ինձ գտայ Անահիտի հետ մեր սովորական հանդիպման վայրում : Ահա եւ փողոցի ծանօթ անկիւնը : Թմբուկաձեւ ժամացոյցը խալի պէս կպել է հսկայ շէնքի ճակատին : Ես նայեցի ժամացոյցի դրկախառնուած սլաքներին : Ուշացել էի ուղիղ երկու ժամ : Նայեցի շուրջս, Անահիտը չէր երեւում : Բայց միթէ՞ նա կարող էր երկու ժամ սպասել :

Մրցավազքում ամենավերջինը փինիշին հասած մարդու քայլերով ես շարժուեցի դէպի հանրակացարան :

×

Անցաւ երկու օր : Չէի հանդիպում Անահիտին : Կարծես իմ մէջ ուժեր էին գտնւում նրա հետ բոլորովին չհանդիպելու համար : Բայց ... երրորդ օրը հանրակացարանի մուտքի մօտ դէմ առ դէմ հանդիպեցի նրան : Նա հագել էր սպիտակ կէտեր ունեցող շագանակագոյն վերարկու, գլխին դրել էր նորաձեւ, գորշագոյն գըլխարկ : Բոլորովին ձեւափոխել էր գլխի մազերի նախկին հարդարանքը : Նախ, մազերի մի փոքրիկ փունջ թերակղզու պէս կախուել էր ճակատից, գլխի ձախ մասից էլ բաց թողուած փարթամ մի վարսահիւսք կիսով չափ ստուերի տակ էր առել դէմքի ձախ մասը : Ես ամենեւին չէի կասկածում, որ եթէ Շահէնը Անահիտին հանդիպէր այս վիճակում, անպայման կ'ասէր. «Պահ, քո տունը շինուի, էս աղջիկը բսի ամօթ չունի, տնից դուրս է եկել առանց մազերը սանտրելու» : Բայց ես տեսնում էի, որ Անահիտը ոչ միայն սանտրուել է, այլեւ մեծագոյն ջանք գործադրել դրա համար [illegible] նի գեղեցկութիւնը մշտապէս նոր կեր[illegible] րով ցուցադրելու համար կնոջ միտ[illegible] նուում է անդուլ պրպտումների մէ[illegible] գիտեմ, որ Անահիտը վարսա[illegible] ծածկել է ձախ աչքը նրա համար [illegible] ստեղծուի ինչ որ հրապուրանք

Բայց, ի հարկէ, դա Համաձայն[illegible] վերաբերում : Բաւական էր [illegible] հենց թէկուզ Անահիտին. «Ընկեր[illegible] համաձայն մարդաբանական բոլոր [illegible] նոր տուեալների, — կ'ասէր նա,— [illegible] ձախ աչքը նոյն տեսքն ունի. ին[illegible] հաւաքեցէք ձեր ցիր ու ցան եղած [illegible] րը եւ դադարեցէք պարզ հիմարութ[illegible] ների դէմ ոտնձգութիւններ[illegible]

Իմ սառը բարեւին նա արձագ[illegible] մեղմ ժպիտով :

— Դուք վիրաւորուած էք ինձանից, գիտեմ, — ինձ հետ ձեռք տալուց [illegible] եւ [illegible] Անահիտը թեւանցուկ արեց [illegible] դուրս եկանք փողոց :

Նա շարունակեց . — Գիտ[illegible] հիւանդ էի [illegible] այս երեք օրը ես [illegible] տանը պառկած ձեր մասին էի մտածում [illegible]

Ամէն անգամ, երբ ժամացոյցի [illegible] մօտենում էր ինձին, ես գլուխս [illegible] էի բարձի մէջ եւ տանջւում այն [illegible] որ դուք այդ ժամին թրամվէյի կանգառի մօտ ի զուր տեղը սպասում էք ինձ[illegible]

ՀԱՅԿ ԽԱՉԱՏ[illegible]

(4 Շար.)

համար Թիֆլիզ » :

Երիտասարդ Արմէնեանը իսկոյն կը [illegible] ու ներկայանալ Գէորգ Պետ[illegible] եւ առաջարկել անոր որ գինքը [illegible] կարկառ բերին հետեւելու համար : [illegible] լաւ է խօսքը տանք Ար[illegible] —

[illegible] ինծի համար այդ [illegible] կը փարանել չէր կարելի : Վաղուց [illegible] եւ հիւրանոցի սպասաւորին [illegible] գրուած [illegible] «Մեծարգոյ Գ. Պետ[illegible] կը խնդրեմ մի [illegible] ունկնդրութիւն շնորհել [illegible] համար հարցի մը մասին, [illegible] ձեր Պոլիս այցելութեան [illegible] եւ որն ինծի համար կենսական [illegible] ունի» :

« .. Քիչ յետոյ ինծ առաջնորդում են [illegible] : Աղամեանի նիհար ու փո[illegible] կազմուածքի եւ նրա մեղրամոմի [illegible] դիմագծի վրայ կաղմուած [illegible] խելական արուեստա[illegible] մասին, մի փոքր տարօ[illegible] անմեկնելի ընդգացում ունեցայ [illegible] յաղթանդամ, դէր [illegible] կարմիր դէմքով մի հսկայ ... [illegible], սա դերասան չէ, այլ [illegible] պէտք է որ լինի ... Ա[illegible] ինձ չհարցրի եւ իսկոյն գի[illegible] կործնական առաջարկիս : (Վաք[illegible] աւի նոյ բեմի վրայ, Արմէն Ար[illegible]):

Այս Արմէնեան կը նկարագրէ թէ ինչ[illegible] իր ծնողքին խիստ ար[illegible] «յաղթանդամ ու հսկայ» եւ «[illegible]» նմանող, սակայն ճշմարիտ [illegible] հոգի մը կրող Գէորգ Պետրոսեանը իրեն սաիթ կը ստեղծէ որ[illegible] իրագործէ իր ծրագիրը :

[illegible], հայ բեմին Արմէն Ար[illegible] նման տաղանդաւոր եւ հաղուա[illegible] մը օժտուելուն [illegible] հանդիսացած եւ Գէորգ Պետրոսեան :

[illegible] հոգիբը, մէկ քանի դա[illegible] ծանր բեռը չեն կրնար նուա[illegible] Գէորգ Պետրոսեանի խանդն ու ե[illegible] պէտի բեմը :

[illegible] կը շարունա[illegible] իր գործը եւ հետզհետէ կը դառնայ Արեւելահայ Թատրոնի կենսական տար[illegible] մին, թէ իբրեւ դերակատար եւ թէ իբրեւ դերուսոյց, դեկավար, վարչա[illegible] :

[illegible] չարաչար յոգնութիւն[illegible] եւ մարմնական, շատով կը յա[illegible] դիմանալ այս տաղնապ կացութեան :

1915ին, երբ հազիւ 48 տարեկան էր, իր հոգին կ'աւանդէ Արեւելահայ Բեմի [illegible] գործիչը :

Կը թողու այրին ու որբեր : Բարեբախ[illegible] իր յիշատակը յարգողները կը [illegible] իր որբերուն մասին ալ : Թիֆլիսի [illegible] ընկերութեան վարչու[illegible] կ'որոշէ Գէորգ Պետրոսեանի զա[illegible] ի նպաստ ամէն տարի ներկա[illegible]

ԵՂԻՇԷ ԴՈՒՐԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 19ի Կիրակի կէսօրէ վերջ Սարպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ Պոլսոյ եւ Երուսաղէմի նախկին պատրիարք եւ բաղմարդիւն կրթական մշակ Եղիշէ Արքեպս. Դուրեանի ծննդեան հարիւրամեակին նուիրուած հանդէսը :

Հակառակ ամիսներէ ի վեր կատարուած նախապատրաստական աշխատանքներուն, շատ քիչ թիւով հայրենակիցներ միայն եկած էին պատուելու մեծանուն եկեղեցականին յիշատակը :

Բացումը կատարուեցաւ «Թարգմանչաց Շարականով», երգուած եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Գ. Արա Պարթեւեանի :

Կաթող. Պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան կարդաց Եղիշէ Պատրիարքի մասին Վազգէն Ա.ի 10 Յուլիս 1959 թուակիր կոնդակը, որմէ վերջ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութեան ատենապետ Գ. Ս. Բարեան ներկայացուց Դուրեան սրբազանը, թուելով զանազան ասպարէզներու մէջ անոր կատարած ծառայութիւնները հայ ժողովուրդին՝ 16 տարեկանէն սկսեալ, մանաւանդ իբրեւ ուսուցիչ, քարոզիչ, վանահայր, Դպրեվանքի տեսուչ եւ պատրիարք :

Երկրորդ խօսողն էր ընկեր Մկրտիչ Պարսամեան, որուն գրաւոր ճառը կը հրատարակենք առանձին :

Խօսեցաւ նաեւ Դուրեան Արք.ի Կեդր. վարժարանի աշակերտներէն Գ. Գ. Ֆէնէրճեան :

Վերջին խօսքն ըսաւ Կաթող. Պատուիրակը, որ տարիներով ձեռնասունն էր եղած Պատրիարքին՝ Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ :

Գեղարուեստական բաժնին մասնակցեցան՝ Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան (երգ), Օր. Հիւկէթ Աժտէրեան (դաշնակ), Օր. Մարանկոզեան եւ Արտաշէս Գմբէթեան (արտասանութիւն), Եանըգէկեան (երգ) եւ եկեղեցւոյ երգչախումբը: Բոլորն ալ յաջողութեամբ կատարեցին իրենց բաժինը, արժանանալով ծափերու.

Ներկաներուն մէջն էին Գերպ. Գ. Օ. վրդ. Ամատունին, Հ. Սերովբէ վրդ. Այլըլեան, Հ. Եփրեմ Տէր-Ղազարեան, Հ. Յովսէփ Գէհէնիլեան, Տ. Թովմաս քհնյ. Վեր. Գ. Սիսլեան եւ այլ ազգային դէմքեր :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

յացում մը սարքել, մինչեւ անոնց չափահասութիւնը :

Կ'որոշէին նաեւ տօնել Գէորգ Պետրոսեանի յոբելեանը, այսպէսով յայտնելու համար իրենց երախտագիտութիւնը այն ընկերոջ հանդէպ, որ իր ամբողջ կեանքը զոհած էր յանուն Արեւելահայ Թատրոնի փառքին :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԹԱՐԱՐ, (Յառաջ) — Լիոնէն 44 քիլոմեթր դէպի Ռօան եւ Փարիզ, կանաչազարդ մարգագետիններու եւ անտառներու հովիտի մը մէջ կը տարածուի, մետաքսեղէնի հիւսուածքի եւ մուսլինի քաղաքը՝ Թարար : Հազիւ քաղաքէն ներս մտած՝ ճամբորդին ականջները կը լեցուին «մաքոք»ներու միօրինակ աղմուկով, չըխ, չըխ, չըխ: «Հոր»երուն քով դեռատի օրիորդ մը կամ տիկին մը, ուր կը հսկէ գործողութեան: Այս «հոր»երէն դուրս կուգան հազարաւոր մեթր երկայնութեամբ հիւսուածեղէն, — մուսլին, թաֆթա, ոսկեթել, թեռեալ, վարագոյր, որոնք կը ղրկուին աշխարհի ամէն կողմը, զառնալու համար նորաձեւութեան սիրահար տիկիններու պերճանքի առարկան :

Գործարաններ ամենուրեք — Գեռթրան, Գոտ. Փամփիտէ եւ բազմաթիւ մանր «տուներ», դրեթէ իւրաքանչիւր փողոցի մէջ: «Մաթիէր Փլասթիք» ինչպէս նաեւ Թարարի սեփական արտադրութիւն համբաւաւոր «թառափէքա»ը : Այս գործարաններուն մէջ իրենց արդար քրտինքը կը թափեն նաեւ հայ տիկիններ, որոնց ճարտար մատներուն արդիւնքները շատ գնահատուած են գործատէրերուն կողմէ :

Տասնեւհինգ հազար բնակչութեամբ սիրուն գիւղաքաղաք մըն է Թարար : Հոս կը բնակին մօտ երեսուն հայ ընտանիքներ, 150 անձ, հաստատուած 1925ի տարիները : Այս փոքրաթիւ գաղութը կը բաղկանայ Աֆիոնցիներէ, Էնկիւրիցիներէ, Արաբկիրցիներէ, Ասրեանացիներէ եւ Նիկոմիդիոյ շրջանի հայրենակիցներէ : Ջունին մէծ ու կռիւ: Կ'ապրին համերաշխ, սիրով: Թէեւ տեղացիներուն հետ խնամական կապեր հաստատուած են, — անխուսափելի պարտադրութիւն, — իրենց մէջ ուժեղ է հայրենասիրական ըզգացումը : Կարեւոր մէկ մասը կ'աշխատի Պամփիտէի մետաքսի եւ ներկի մեծագոյն գործարաններուն մէջ: Իբրեւ անհատական ձեռնարկ, ունին կօշկակարի չորս խանութ, մէկ նպարավաճառ, մէկ նորաձեւութեան տուն: Թուրքէն, Պոլսեցի երիտասարդ մըն է այս հաստատութեան տէրը, որ գործարանի հասարակ բանուորութենէ եւ կօշկակարութենէ ետք, շնորհիւ իր բնատուր տաղանդին, այժմ իր համակրելի տիկնոջ հետ, կը ձեւէ ու կը կարէ կիներու յատուկ բարձր ճաշակի շրջազգեստներ: Իր համբաւը տարածուած է շրջաններէն ալ անդին: Յակոբը (Ատալըն), այնքան մարդասէր ու պատրաստակամ: Կարելի է զայն կոչել Հայերուն քաղաքապետը: Ան եւ է խնդրի կարգադրութեան համար անոր միջնորդութեանը կը դիմեն Հայերը: Իր տունը հիւրանոցն է բոլոր այցելուներուն, շնորհիւ անշուշտ, իր համեստ ու աշխատասէր տիկնոջ՝ Արշալոյսին, յարատեւ ընթերցող մը «Յառաջ»ին: «Դաշնակցական» Կարպիսը, ախոյեան «պուլի» մրցումներու, Հայկը, Յարութիւնը, Մովսէսը, Խորէնը :

Ժամանակին ունեցած են դպրոց մը 20-25 աշակերտներով : Այժմ փակուած աշակերտութեան սակաւութեան եւ ուսուցիչ չգոյութեան հետեւանքով : Լիոնի Ազգ. Իշխանութիւնները կրնային քիչ մը աւելի հետաքրքրութիւն ցոյց տալ եւ գէթ բարոյական կապ մը հաստատել այս աշխատունակ բայց լքուած գաղութին հետ, որ կարօտը կը զգայ հայրենի շունչին : Կրնային, օրինակ քահանայ մը ղրկել տարին քանի մը անգամ, հոգալու համար անոնց կրօնական պահանջը : Ու վստահաբար պիտի վերադառնային վարձատրուած՝ նիւթապէս ու բարոյապէս : Մինչ անդին հող կը շահի միւս կրօնակից փարդապետ իր յաճախակի այցելութիւններով, մեռելները կ'ապրին դատապարտելի թմրեքի մը մէջ :

Թարար տասը տարին անգամ մը կը կազմակերպէ հանդիսութիւն մը, — «Ֆէթ տը լա Մուսլին»: Անոր կը մասնակցին կառավարութիւնը, գործարանատէրերը, խանութպանները, եւն., տրամադրելով մեծամեծ գումարներ: Հրապարակները, փողոցները եւ տուներուն պատուհանները կ'ողողուին այլազան ու գոյնզգոյն մուսլիններով, չզարդներով, ամէնքը տեղական արտադրութիւն: Կը կատարուին, տողանցք, նուագ, հրավառութիւն: Ներկայ գտնուեցանք 1938ի հանդիսութիւններուն, որուն մանրամասն նկարագրութիւնը լոյս տեսաւ, իր ատենին, «Յառաջ»ի մէջ:

Այս տարի ալ Յուլիսի սկիզբը տեղի պիտի ունենան նմանօրինակ հանդիսութիւններ, աւելի ճոխ ու շքեղ: Այժմէն արդէն կը տեսնուին հարկ եղած պատրաստութիւնները: Պատեհութիւն ունեցող մեր հայրենակիցներուն կը թելադրենք այցելել ու վայելել :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ ՆԻՍ.

*

ՏԷՍԻՆ. — Յունիս 21ին հոգին յանձնեցինք մեր տարաբախտ երիտասարդ ընկեր Մկրտիչ Մարտիրոսեանը: Ծնած էր Խարբերդ 1912ին: Փոքր տարիքին որբացած էր, թրքական վայրագութեանց զոհ տալով իր ծնողքը: Անցած էր մահուան անապատներէն ու ճաշակած որբանոցներու դառնութիւնները :

Տակաւին անչափահաս՝ աղդուած էր Դաշնակցութեան գաղափարաբանութեամբ եւ չուտով մտած կուսակցական շարքերը: Եղած էր նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկ: Ցախուռն էր իր նկարագրով, հաստատ ու անդրդուելի իր համոզումներով ու գաղափարներով: Իր կեանքը եղաւ իրական մարտիրոսութիւն մը : Որբը ե՞րբ է խնդացեր: Իր հոգեկան տառապանքներուն ստեղանին կը նկատէր կուսակցական եւ հանրային աշխատանքը: Յաճախ եղած է կոմիտէի անդամ :

Մեռաւ պատնէշի վրայ՝ ազգային տենչեր եւ այլ չիրագործուած խոէալներ իր հոգւոյն խորը պարփակած :

Իրմով կը կորսնցնենք կատարեալ հայրենասէր մը, եւ աշխոյժ ու համոզուած կուսակցական մը :

Յարգանք իր յիշատակին :

ԴԱՇՏԵՑԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ԿԵԱՆՔԸ

ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Բ.

Նրանք դեռեւս ուզում էին իրար վրայ [illegible] եւ պատառոտել իրար, բայց եղբօր նոր բազուկները նրանց պահում են [illegible] անվտանգ հեռաւորութեան վը[illegible].

[illegible] մենք կարողացանք ճանաչել որբացող ծոց երկու պատանի զաւակներին, Վահրամին ու Հրաչին :

Վահրամն ու Հրաչը երկու եղբայրներ էին, Վահրամը 19 տարեկան, Հրաչը՝ 17 : Հրաչի ծնուած օրը ծնուել էր նաեւ Վերոնիկան, հարեւանի աղջիկը : Հրաչի ու Վերոնիկայի ծնողները նշանել էին նրանց օրօրոցից :

Մեծացել էին եւ նախքան Հրաչի՝ կնոջ գոյութիւն ունենալը զգալը՝ Վահրամը սիրահարուել էր Վերոնիկային :

Վահրամն ու Վերոնիկան դաւաճանել էին օրօրոցի օրինականութեան դէմ :

Հրաչն իմացել էր այդ սէրը, բայց ոչինչ չէր զգացել, երբ դեռ վէգի հետ էր խաղում, եւ ինձ նման չներին էր հրամայում, բայց նա մեծացաւ, հասակ առաւ, սկսեց զգալ էգի կրակը :

Նրա փոքրիկ սրտում թպրտաց կինը: Վերոնիկան օրօրոցից իրեն էր պատկանել, ծնողները եւ գիւղացիութիւնն այդպէս էին կամեցել :

Թէ ծնողքները եւ թէ ազգականները մոռացել էին օրօրոցի հինաւուրց պատմութիւնը, բայց Հրաչն ուզեց ձեռք բերել օրօրոցի իրաւունքը :

Վահրամը Հրաչի աչքին նախ մի փոքրիկ քար թուաց, այդ քարը հետզհետէ մեծացաւ ինչպէս սեւ, մթին մի ապառաժ :

Հրաչը սիրում էր եղբօրը, եղբայրը նրա օրօրոցն էր օրօրել, տարել էր պարտէզները ման ածել, պատանեկութեան իր պատասխանատուութեամբ, նրան այգիներ էր տարել, դաս էր սովորեցրել, փողոցի թշնամի տղաներից պաշտպանել, ինչ որ տնից թռցրել էր, նրան էլ էր տուել, նրա համար թռուցիկ էր շինել, լողալ էր սովորեցրել, բայց Վերոնիկայի մազի մը թելը մոռացրեց այդ բոլորը եւ յանկարծ մի օր Հրաչը դադարեց Վահրամի հետ խօսելուց :

Վահրամը, սկզբում, ոչինչ չհասկանալով, մինչեւ անգամ կարեւորութիւն չընծայեց, բայց հետզհետէ նշմարեց, որ Հրաչը կորցնում է իր եղբայրական աչքերը, նրա ամէն մի հանդիպումը դառնում է մութի մէջ թշնամական հանդիպում :

— Հրաչիկ, աղուորս, ի՞նչ կ'ուզես զառնուկս, — մի օր հարցրեց Վահրամը:

Հրաչը յառեց նրա բիբերի խորքը, ուզում էր աչքերի խորքից դուրս քաշել եղբօր սիրտը. Վահրամը խորը զգաց խանդը Հրաչի հոգում, կախեց գլուխը եւ հեռացաւ :

Այդ օրից երկու եղբայրները խուսափում էին իրար հանդիպելուց, բայց չըխուսափեցին խարոյկը հրահրելուց :

Խարոյկը վառւում էր, վառւում էր ինչպէս հարաւի արեգակը :

Վերոնիկայի այտերը կարմրում էին եւ պատրաստ էին որեւէ փոքրիկ սղմումից կաթիլ - կաթիլ արիւն կաթեցնել. հարստանում էին նրա մազերը, ինչպէս քամուց քչուած մի փոքրիկ ջրվէժ. աչքերը նմանում էին անապատի հեռաւորութեան մէջ թաղուած մի հատիկ գիւղի երկու ճրագներին, կուրծքը բարձրանում էր, ծիծաղում էր բարձր, թեթեւ եւ անհարկի :

— Այո, այո, ես կ'ըննեմ, ես կուգամ, ես կ'երթամ, ալ չեմ գար եթէ այդպէս ուզես — եւ ծիծաղում էր, երբեմն լաց լինում խաբելով դիմացինին՝ լա՞ց թէ ծիծաղ, բայց միշտ պատրաստակամ, միշտ շարժուն միշտ կենդանի աչքերով, ինչպէս բռնուած փոքրիկ թռչունն անդուլ ձեռքերում :

Այդ օրը Վահրամն ու Վերոնիկան գաղտագողի իջան իրենց տան ներքնայարկը: Նստեցին կոտրած եւ դարսուած փայտի դէզերի վրայ, գրկեցին իրար, մօտեցան նրանց շրթունքները եւ վառուեցին :

Նրանց թեւերը գրկեցին իրար, ինչպէս երկու հակառակ կողմերից եկող ջրի հոսանքներ :

Ներքնայարկի դուռը ճռճռաց, կրնկի վրայ բացուեց եւ ներս ընկաւ հանդիսատ քայլերով եւ դահճական աչքերով մի պատանի, կանգ առաւ երկու երեք քայլ անելուց յետոյ, փայլեցին նրա աչքերը, ինչպէս աչքերը գաղանացած կատուի :

Վահրամը ճանաչեց ահաւոր թշնամուն իր փոքրիկ եղբօր մէջ, նրան, որի օրօրոցն էր օրօրել եւ ուսերի վրայ ման էր ածել :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

Տիկին Վաչան Փաստրմաճեան, Օր. Թամար Փաստրմաճեան, Տէր եւ Տիկին Կարօ Փաստրմաճեան եւ աղջիկը եւ ամբողջ ընտանեկան պարագաները, ցաւով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, Հօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

ՎԱՀԱՆ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆԻ

յանկարծական մահը որ տեղի ունեցաւ Յունիս 24ին։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ՝ Փարիզի Հայոց եկեղեցին 15 Րիւ Ժան Կուժօն, այս Երեքշաբթի առաւօտ, ժամը 11ին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պանթէօ Փարիզիէնի գերեզմանատունը ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբարանին մէջ։

Մասնաւոր մահազդ դրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Իսի խումբին եւ Զաւարեան կոմիտէին կողմէ։

10 Յուլիս, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Մէօտոնի պաղ աղբիւրին մօտ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ։ ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ, ԽԱՂԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ։ ՊԻՒՖԷ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ ՕԳՈՍՏՈՍ 1 – 31

Արձանագրութիւնները սկսած են։

Այս տարուան բանակումը տեղի կ'ունենայ Օթէլ Սփլանտիտի մէջ, Լաֆրէ (Իզէռ)։

1000 մեթր բարձրութեան վրայ, գեղատեսիլ լիճի մը ափին, բոլոր յարմարութիւններով օժտուած մեծ պանդոկի մը մէջ։ Խաղաղաւէտ եւ լողանք։ Խմբակային պտոյտներ, դասախօսութիւններ եւ գեղարուեստական երեկոյթներ։

Օրական 8·50 Ն. Ֆ.։

Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն օր՝ 17 Րիւ Պլէօ, կէսօրէ վերջ ժամը 1–2, երեկոները 7·30 – 8·30, Շաբաթ 2–6։

Խմբական տոմսի՝ արձանագրութեանց վերջին օր, Յուլիս 3։ Փարիզէն երթուդարձ եւ կանխավճար 100 Ն. Ֆ.։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Փոխան հոգեհանգիստի Սէն Ժերմէնէն Տիկին Շամփընուա հետեւեալ նուէրները կ'ընէ — 50ական Ն. Ֆ. Հայ Մշակոյթի Տան եւ Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանին, քսանական Ն. Ֆ. «Հայ – Բոյժ»ին, Կարմիր եւ Կապոյտ Խաչերուն, Մոնմորանսիի հանգստեան տան, Շաւիլի եկեղեցիի։ (Ստանալ «Յառաջ»էն) եւ քսան Ն. Ֆ. «Յառաջ»ին։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Եղանակի վերջին հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քառէի սրահը։ Պ. Գրիգոր Մելիքեան պիտի տայ իր ձայներու հաւաքածոյէն Վազգէն Ա. Վեհ. ի, Փրոֆ. Ֆէյտիի, Վահէ Քաչայի, Կ. Փօլատեանի, Տիկին Դ. Վարուժանի, Լիտիա Կարինի, Նարդունիի, Գ. Վահանի եւ ուրիշներու զանազան առիթներու ունեցած արտայայտութիւնները։

Մուտքը ազատ է։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Համա – Խարբերդ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ։ Այս Կիրակի Պ. Հայկազ Զուքուրեանի օդաւոր եւ ընդարձակ ագարակին մէջ, Սէն – Լու Կրան – Փէն։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Իր մասնակցութիւնը կը բերէ ԺԱԳ ՆԱԺԱՐ, ձայնասփիւռի եւ բեմերու արուեստագէտ։ Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ։

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ խնամեալ պատրաստութեամբ պիտի բեմադրէ «ԲԱԽՏԱԻՈՐ ԶՈՅԳԻ ՄԸ ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ» կամ «ՆՈՐ ՀԱՐՈՒՍՏԸ»։

ՌԱՏԻՕ ԱԼԳԱԶ իր նոր տալերով եւ գործիքներով հանդէսին փայլը պիտի աւելցնէ։ Ճոխ պիւֆէ եւ համեղ չամփուրով խորոված, մատչելի գիներով։

Մուտքը ազատ է։

Հանդիսավայր երթալու համար Պուլվար Կարիպալտիէն առնել 15 եւ 18 թիւերը եւ իջնել Սէն – Լու, ֆրանսական եկեղեցիին քով։

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր ընթերցողներուն արձակուրդի ամիսները, արձակուրդի շրջան է նաեւ թերթիս առաքումով զբաղող մեր պաշտօնեաներուն համար՝ որոնց կարգաւ բացակայութիւնը զգալի կերպով կը դժուարացնէ մնացողներուն առօրեայ աշխատանքը։

Կը խնդրենք մեր ազնիւ բաժանորդներէն որ, արձակուրդի առժամեայ հասցէի փոփոխութեան համար, նախընտրաբար հանին դիմել որեւէ թղթատարական գրասենեակ։

Ընթացիկ պարզ եւ ձրի գործողութիւն մըն է, որուն գործադրութեան համար պէտք է լեցնել տեղւոյն վրայ տրամադրելի՝ հետեւեալ խորագիրով դեղին թուղթը. —

Formulaire No 755-A — ORDRE DE RÉEXPÉDITION (Changement d'adresse temporaire)

Կանխաւ շնորհակալութիւն մեր բաժանորդներուն որ պիտի ուզեն այդ ձեւով դիւրացնել մեր գործը։

Բացառաբար մեր խնդրանքը գործադրելու անկարելիութեան մէջ գտնուող բաժանորդներուն համար, հասցէի փոփոխութեան ծախքն է՝ 2·50 Ն. Ֆ., կանխաւ վճարելի։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ։

3 Յուլիս, Կիրակի ամբողջ օրը

Ծառաշուք եւ օդաւոր ընդարձակ պարտէզին մէջ։

Bar Charles, La Fêve

Պատուոյ Նախագահութեամբ Ամերիկայի Հ. Օ. Մ. ի ընկերուհիներէն ՏԻԿԻՆ ՍԱԹՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

Բացման խօսք Տիկին Վարդանուշ Հաքարեան, կը խօսի Տիկին Զապէլ Պետիկեան։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— Կ'երգէ Օր. Փօլէթ Արզումանեան, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ դաշնակ Կապոյտ խաչի աշակերտներու կողմէ։

Ժամը 16էն սկսեալ հայկական եւ եւրոպական պարեր, ընկերակցութեամբ Ս. ՉէՕՐԷՔՃԵԱՆ նուագախումբի։

Մուտքը ազատ է։

Ճոխ պիւֆէ, չամփուրով խորոված, մատչելի գիներով։

ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայր երթալու համար Շափիթրէն առնել Լա Ֆէվ տանող հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Չորեքշաբթի ժամը 16–ին, եկեղեցիի սրահը։ Պատգամաւորի զեկուցում եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Ուրբաթ (Յուլիս 1) Ֆիլիփփի սրճարանը։ Օրակարգ՝ Պատգ. ժողովի զեկուցում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

Ա. Յ. Ք. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԾԱՂԿՈՑ ՄԱՐՍԷՅԼ

Շնորհիւ Անարատ Յղութեան Միաբանութեան Հայ Քոյրերու աղջօգուտ նուիրումին, յառաջիկայ դպրոցական վերամուտին՝ Սեպտեմբեր ամսու սկիզբը, Մեծաաքանչը իր նոր ծաղկոցը պիտի ունենայ Մարսէյլի 12րդ թաղամասին մէջ։

Նորահաստատ մանկապարտէզին ծրագիրն է՝ մայրական գուրգուրանքով հայեցի եւ բարոյական կրթութիւն տալ հայ մանուկին։

1960 – 1961 ուսումնական տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են։

Պայմաններուն համար դիմել տնօրէնութեան —

Direction des Sœurs Arméniennes
de l'Immaculée Conception
167, Chemin de Caillols
MARSEILLE, 12

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի խումբերու արձանագրութիւնները փակուած են։

Առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին։

Արձանագրուած ծնողքներէն կը խնդրուի փութով երթալ 3 Րիւ Մէյրան լրացնելու համար հարկ եղած պայմանները։

Հեռախօս ԹՐՈՒՏԷՆ 27 – 35։

Մինչեւ Յունիս 29 չներկայացողները կը ջնջուին ցանկէն։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պէյլիլ – Լիլա հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, Մէրի Փրէ Սէն Ժէրվէի սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ)։

Երգ, պար, արտասանութիւն։

Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ աւանդավէպէն դրուագներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստագէտ ուսուցիչ Պ. Յ. Թորոսեանի։

Հանդէսի ընթացքին ճարտարագէտ Պ. Եդուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին Հայրենիքի նոր կենցաղն մոգական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարները։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէօանվիլիէի օդափոխութեան կայանի Ա. խումբի բժշկական քննութիւնները տեղի պիտի ունենան այս Ուրբաթ 24 Յունիս եւ Երկուշաբթի 27 Յունիս, ժամը 9–12, Հայ Կարմիր Խաչի դարմանատունը, 15, Րիւ Ժանկուժօն, Փարիզ։

Արձանագրուած մանուկներու ծնողքներէն կը խնդրուի ներկայանալ Ֆիշ տը Լիէզօններով։

×

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէօանվիլիէի օդափ. կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս չորսին։ Հետեւաբար Ա. խումբը կը մեկնի Երկուշաբթի Յուլիս չորսին եւ ոչ թէ Յուլիս մէկին, ինչպէս նախապէս յայտարարուած էր։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՍԵՒՐ

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O)
Tél. : OBS. 18-28

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Աշակերտներու մրցանակաբաշխութեան բացօդեայ հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յուլիս երեքին։ Անձրեւի պարագային Յուլիս 10ի կիրակին։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ՝

Սեբաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց միութեան կողմէ

Կը նախագահէ ՏՈՔԹ. ԱՐՇԱԿ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին, Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի պարտէզին մէջ։ (Անձրեւի պարագային սրահը)

Իր սանին չրջանաւարտութեան առթիւ։

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասն ակցութիւնը կը բերեն Փարիզահայ լաւագոյն ուժեր։

ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, ՊԵՌՆԱՌ ՏԷՏԷՃԵԱՆ, ՏԻԿԻՆ ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆ եւ հայկական պարախումբը եւ ուրիշներ։ Մուտքը ազատ է։

Առատ պիւֆէ, չամփուրով խորոված։ Մէթրօ՝ իջնել Փօն տը Սեւր

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց-22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI 29 JUIN 1960

35EME ANNEE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4637

ԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍՐՏԱՊՆԴԻՉ ԵՐԵՒՈՅԹ

պարուն, երբ ժողովուրդները զարթօնքի շրջան մը, երբ ազ– անկախութեան գաղափարը դար– փարակի ու Միացեալ Ազգերու ատեանութիւնը ամէն օր նոր ան– կ'արձանագրէ, աւելի քան եր– անկախութիւն կը ստանայ Հայ– Դատը, որ 82 տարի առաջ դրուե– միջազգային դիւանագիտութեան սե– վրայ, առանց գտնելու իր արդար լուծում.

ունեցած ենք ամէն առթիւ եւ պէտք է մէջ թէ հայ ժողովուրդը պա– ոչ միայն Թուրքիայէն, որ թաթը դրած է մեր պատմա– հողերուն եւ նուիրական հողերուն մեծ դաշնակիցներէն, որոնք վերջ ուրացան իրենց հանդի– խոստումները եւ լքեցին մեզ:

Յունիս 14ին մեծ վարչապետ՝ Ազգ. Պատուիրակութեան նա– ուղղուած նամակով մը կը թէ «Ֆրանսական եւ անգլիա– կառավարութիւնները չեն դադրած ալ հաշուելէ չարքին մէջ այն որոնց բախտը պիտի դաշնակիցներուն կողմէ՝ հա– մարդասիրութեան եւ Արդարու– սկզբունքներուն»:

Պրիան, Փօլ Տէշանէլ, Փու– ՍԹէֆէն Փիշոն, Լոյտ Ճորճ, Պալֆուր, Լորտ Ռոպըրթ Սէսիլ, Քրաուֆորտ, նախագահ Ուիլսըն, Օրլանտօ եւ ուրիշ պատասխա– դէմքեր հանդիսաւոր խոստումներ հայ «փոքրիկ դաշնակիցին», փճացուած էր զոհողութեանց, Եւր մէկ կողմէ արիւնաքամ մէկ միլիոն նահատակներ տալով դաշնակիցներու դատին համար, միւս զէնքերէն փարած՝ կը կռուէր ռազ– դաշտերու վրայ, Արարատէն մինչեւ

վրայ Հայկական Հարց չը– այսօր:

արկա առդելք մը չէ սակայն, որ վառ յանդանի պահենք դայն: Ցիշենք ու միշտ.

այս մեր երիտասարդները օրի– առանց Ամերիկայի իրենց տա– ներէն, որոնք տէր կը կանգնին մեր Դատին եւ ամէն առիթ կ'օգ– Միացեալ Նահանգներու վա– կեդրոններուն եւ հանրային կար– առջեւ արծարծելու համար զայն: կ'անդամակցին «Հայ Դատի կեդրոններուն, որոնք մասնաճիւ– Պոսթընի, Նիւ Եորքի, Նիւ Տիթրոյթի եւ այլ քաղաքներու.

երիտասարդ ու հաւատաւոր տղոց էր, որ անցեալ տարի Մայիս Պիլրոթի հայոց ասոցինորդ Խորէն Բարոյեան Ուաշինկթընի մէջ Ամե– Խորհրդարանին (Քանկրէս) բա– կատարեց հայերէն աղօթքով եւ խօսեցաւ Հայաստանի անկախու– մասին:

այս տարի անոնք յաջողած են յայտարարութիւն մը ստա– Նիւ Եորքի կառավարիչ Նէլսըն Րաք– որ հրահանգած է Մայիս 28ին հայկական եռագոյնը պարզել կառավա– յոյն՝ ի նշան համակրանքի: Ռոտ Այլընտի կառավարիչ Րապըրթ Ն. եւս պաշտօնապէս «Անկախու– Օր» հռչակած է Մայիս 28ը: է երեւոյթը, ոչ թէ անոր որ դրական արդիւնք մը կը պատճառաւ այս արտայայտութիւններէն — ցնորքներու դարուն աւելի — ալ որովհետեւ ստիպ– մըն է թէ օտար ափերու ծնած ու դաստիարակուած տղաք

կ'ուզեն տէր կանգնիլ Հայկական Դատին: Կ'ուզեն յիշեցնել աշխարհի թէ՝ հակառակ բոլոր ուրացումներուն եւ մոռացումներուն՝ նոր սերունդը պիտի շարունակէ երէցներու կէս մնացած գործը եւ պիտի յարատեւէ, մինչեւ որ արդար հատուցում ստանայ հայ բազմաչարչար ազգը:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՌՈՒՍԵՐԸ ԿԸ ՁԳԵՆ Կ'ԵՐԹԱՆ
ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ

Ժընեւի զինաթափութեան ժողովը վերջ գտաւ: Առջի օր, 41րդ նիստին, Խորհրդային պատուիրակը ձայն ուզած ու յայտարարած է թէ Արեւմուտքը «երկրորդական խնդիրներ» առաջ կը քշէ, յետաձգելու համար բուն բանակցութիւնները:

Այս պարագաներուն տակ «աւելի նպատակայարմար է — ըսած է խորհրդային պատուիրակը Զորին — որ բանակցութիւնները շարունակուին Միացեալ Ազգերու ընդհանուր ժողովին մէջ, մասնակցութեամբ այդ հաստատութեան անդամ-երկիրներուն»: Մանաւանդ որ «անբնական եւ անընդունելի կացութիւն» մը ստեղծուած էր Ժընեւի մէջ, Արեւմուտքի արուեստական առարկութիւններուն պատճառաւ:

Զորին չեշտած է թէ աւելի լաւ արդիւնք կարելի է ձեռք ձգել Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան մօտ:

Ցաջորդաբար նոյնիմաստ յայտարարութիւններ ըրած են Արեւելքի միւս չորս ներկայացուցիչները: Լեհաստանի պատուիրակը որ նիստի նախագահն էր իր թակը սեղանին վրայ նետած ու դուրս ելած է:

Իթըն, Ուաշինկթընէն նոր ժամանած էր ու հետը բերած էր Արեւմուտքի հակառաջարկները:

«Ցաւալի երեւոյթ մըն է» յայտարարած է Ամերիկայի պատուիրակը... «Խորհրդայինները իրենց խակական դիմագիծը ցոյց տուին երբ մեկնեցան, փոխանակ նստելու ինչպէս որ խնդրած էինք.

«Իրենց վերաբերումը, աւելցուցած է Իթըն ոչ մէկ արդարանալի կողմ ունի: Զախողեցուցին ժողովը: Այս Իթըն ներկայացուցած է Միացեալ Նահանգներու հակառաջարկները որոնք Խորհրդային Միութեան պատուիրակութեան բռնած դիրքին պատճառով դրական դեր մը չեն կրցած խաղալ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒԶԷՆ հրահանգներ կը սպասուէին, երեքշաբթի: Արդարեւ երկուշաբթի օր Ալժ. Ազատ. Ճակատի ներկայացուցիչները եւ Ֆրանսական պատուիրակներ շատ կարեւոր խօսակցութիւններ ունեցած են եւ Գումենճէլ անմիջապէս տեղեկացուցած է Ֆերհաթ Ապպասին որուն պատասխանին կը սպասուի: Միւս կողմէ կառավարութեան պատուիրակը՝ Տըլուվրիէ տեսնուած է տը Կոլի եւ Տըպրէի հետ խօսելու համար Ալժէի մասին: Ճիշդ է որ հոն, ամէն ինչ հանդարտ է, բայց այդ հանդարտութիւնը կը նմանի փոթորիկէն անմիջապէս առաջ եղող հանդարտութեան: Մըլէօնի մասին ոչ մէկ լուր կայ, բայց ամէն ոք լաւատես է:

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ, ճառ մը խօսեցաւ, առջի օր, ձայն-հեռատեսիլէն: Նախ յայտարարեց թէ Ճափոն-Ամերիկա զինուորական եւ փոխադարձ օգնութեան դաշնագրին կնքումը կարեւոր յաղթանակ մըն է ազատ աշխարհի համար եւ պարտութիւն մը միջազգային համայնավարութեան համար: Ապա չեշտեց թէ եթէ պէտք ըլլայ պատրաստ է վերստին ճամբորդութիւններ կատարելու եւ բարեկամ երկիրներ այցելելու: Այս առթիւ անդրադարձաւ Ճափոնի վերջին դէպքերուն, որոնք իր կարծիքով Խ. Միութեան եւ Համայնավար Չինաստանի ներքին գաւառներուն արդիւնքն են: Կոչ ըրաւ ամերիկայի ժողովուրդին որ շարունակէ օգնել եւ զօրավիգ կանգնիլ իր դաշնակիցներուն:

ՓԱՐԻԶԻ արուարձանի մը մէջ քանի մը երախաներ զուարճանալու համար վառած են իրենց տարեկան մանչուկ մը, որ հինգ օրուան տաժանելի հոգեվարքէ մը ետք մեռած է:

ՄԱՐԵՇԱԼ ԺՈՒԷՆ չարտասանեց նախատեսուած ճառը. «Ազգ. պաշտպանութեան բարձրագոյն ուսմանց հաստատութեան մէջ» յայտարարելով — Կը նախընտրեմ չարտայայտուիլ այն եղերական ժամերուն զորս ծնած գաւառս կ'ապրի: (Ժուէն Ալժերիա ծնած է):

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Ազգ. Մեծ Ժողովի շէնքը որ կնքուած էր Մայիս 27ին բացուած է առջի օր Ազգ. Միութեան Կոմիտէին կողմէ: Բացուած են նաեւ բոլոր սրահները եւ դրասեղաններու մէջ գտնուած են օտար դրամներ, վաւերաթուղթեր եւ ... ամօթալի առարկաներ: Պոլսոյ թերթերը «ցաւով» կը նշեն թէ «հրապարակի վրայ արգիլուած ամօթալի առարկաներ, գեղձերու յատուկ դեղեր, ոգելից ըմպելիներ եւ տարազբաց գտնուած են նախկին պետականներու եւ երեսփոխաններու դրասեղաններուն եւ դարակներուն մէջ»:

× Նախկին խորհրդարանի նախագահ Քօրալթանի բազմաթիւ դրամարկղներէն մին բացուեցաւ եւ հոն գտնուեցան ոսկեդրամներ, արծաթեայ իրեղէններ:

×

ՀԱՅԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ... ՏԱԼ

Գայսէրիի հոգեւոր հովիւը եւ թաղական խորհուրդը կուսակալին ներկայացած են: Հայ ժողովուրդը 1770 ոսկի եւ 10 մատանի նուիրած է պետական գանձին:

Սուրբ Փրկիչ հիւանդանոցի բժիշկներն ու պաշտօնէութիւնը 3355 լիրա եւ 11 ամուսնական մատանի նուիրած են պետութեան:

Ս. Խաչ դպրեվանքը հազար լիրա նուիրած է:

× Սագըզաղաճի Մխիթարեան Միաբանութեան մեծաւոր հայր Յակոբոս Բօսպլըքեան, ընկերակցութեամբ հայր Անտոն Ճիվանեանի այցելելով Պոլսոյ կուսակալ՝ Զօր. Րէֆիք Թուլկայի հինգ ոսկիներ նուիրած է պետական գանձին:

Սագըզաղաճի Մխիթարեան վարժարանի ուսուցչական կազմը հինգ ամուսնական մատանի եւ չորս հարիւր ոսկի նուիրած է պետական գանձին:

× Վաքթի մէջ Օքթայ Աքպալ «Լոյս, աւելի լոյս» խորագրին տակ կը գրէ թէ Սեպտեմբեր 6-7ի պատասխանատուները պէտք է արդարութեան առջեւ հանուին ...: Ուրիշ բաներ ալ կ'ըսէ արդարութեան մասին խօսող Թուրք լրագրողը:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ
ԵՐՐՈՐԴ ԿԻՐԱԿԻՆ

Կիրակի օր տեղի ունեցան Լիբանանի խորհրդարանի նախավերջին ընտրութիւնները:

Ընտրուեցան քանի երեսփոխաններ որոնց մէջ՝ Քուրայի ընտրաշրջանէն երկու յոյն ուղղափառ: Պաթրունի մէջ վերընտրուած է մարոնի Ժան Հարպ: Իրեն հետ նաեւ ուրիշ մարոնի մը Քամիլ Աքլ: Ասոնք «ազգային ճակատի» թեկնածուներն էին եւ հակառակ Փիէռ Ճէմայէլի թափած ջանքերուն Ֆալանժիստ թեկնածուն պարտուած է:

Աքքարի ընտրաշրջանի թեկնածուներ Պէշիր Օսման եւ իր ընկերակիցները հրաժարած են ընտրապայքարէ «որովհետեւ ընտրողներուն վրայ ճնշում կը բանեցուի»: Քննութիւն մը բացուած է:

Նախկին վարչապետ Ռաշիտ Քարամէ ընտրուած է ինչպէս նաեւ այն չորս թեկնածուները որ իր ցանկին վրայ ներկայացած էին: Այս յաղթանակը պատճառ կը դառնայ որ իր ցանկին չորս սիւննի եւ մէկ յոյն ուղղափառ թեկնածուները ընտրուին:

Կ'արժէ նշել որ Պաաթ կուսակցութեան (Նասրական) թեկնածուն՝ Տօքթ. Մակոթ Ռաֆիի 14.052 ձայն ստացած է, ինչ որ կարեւոր թիւ մը կը ներկայացնէ եթէ նկատի ունենանք որ շահող թեկնածուն՝ Քարամէ 17.586 ձայն ստացած է, իսկ ցանկին վերջինը 14.830:

Ընտրութիւնները միշտ տեղի ունեցած են հանդարտութեան մէջ, բայց ընտրութեանց շուրջ պայքարը կը շարունակուի մամուլի մէջ: Նախկին վարչապետ Սամի Սոլհ մամուլի ասուլիս մը տուած է, ուր ըսած է — «Ոչ Թուրքերու, ոչ Ֆրանսական հոգատարութեան եւ ոչ ալ անոր յաջորդող վարչակարգերու օրով տեսած ենք նման պարսաւելի եւ ընդվզեցուցիչ արարքներ»:

Նախկին վարչապետը պատմած է թէ ինչ մեքենայութիւններ կատարուած են իր թեկնածութեան դէմ:

ԼԱ՛Ց ՍԻՈՆ, ԼԱ՛Ց
9 ԿՂԵՐԱԿԱՆՆԵՐ ՎՏԱՐՈՒԱԾ, ՍՈՒՐԷՆ ԱՐՔ. ԴԱՏ ԿԸ ԲԱՆԱՅ ԵՂԻՇԷ ԱՐՔԵՊՍԿ.Ի ԴԷՄ

Մեր խմբագրապետին այս խորագիրը յիշեցինք այսօր երբ կարդացինք Մարմարայի մէջ (Յունիս 26), թէ ամէն բան չէ «լուծուած» Երուսաղէմի մէջ հակառակ «Եղբայրական սիրոյ եւ միաբանութեան ոգիով գործելու» կոչերուն:

9 Կղերականներ վտարուած են միաբանութենէն եւ Սուրէն արք. դատ բացած է Եղիշէ Արք.ի դէմ, կը գրէ Պոլսոյ մեր պաշտօնակիցը, տալով հետեւեալ մանրամասնութիւնները:

«Երուսաղէմէն ստացուած մասնաւոր նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ Երուսաղէմի տեղապահական եւ պատրիարքական ընտրութիւններէն առաջ Միաբանութեան ներկայ կազմը միաբանութեան անդամակցութենէ զրկեցուցած է կարգ մը եկեղեցականներ որոնց մեծ մասը վանքէն հեռու կը գտնուին զանազան պատճառներով:

Միաբանութեան անդամակցութենէ հեռացուած են Աթոռի նախկին ընտրեալ Պատրիարքը-Տ. Տիրան Արք. Ներսոյեան, նախկին լուսարարապետը Տ. Շնորհք Եպիսկ. Գալուստեան, Տ. Զգօն Եպիսկ. Տէր Յակոբեան, Տ. Թորգոմ վրդ. Մանուկեան, Տ. Հմայեակ վրդ. Ինդոյեան, Տ. Միւռոն վրդ. Կրճիկեան, Տ. Ատոմ վրդ. Առաքելեան, Տ. Օշական վրդ. Մինասեան եւ Տ. Վազգէն վրդ. Գըպըրսեան:

Կը տեղեկանանք նոյնպէս թէ Երուսաղէմի վանքի գործերու նախկին ընդհանուր վարիչ Գերաշնորհ Տ. Սուրէն Արք. Քէմհաճեան, այս որոշումներուն դէմ բողոքելու նպատակով դատ բացած է նորընտիր Պատրիարք Տ. Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանի եւ Երուսաղէմի կառավարիչին դէմ»:

Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կ. ցաւով կը յայտնէ դառնաղէտ մահը՝

ԸՆԿԵՐ ՎԱՀԱՆ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆԻ

եւ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր ընտանեկան պարագաներուն:

ՀԱՅ ԳՐԵՐՈՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԽՄԲ.— Շարունակելով տեսակէտնե- րու մեր հանդիսարանը հայերէն տպա- գրական տառերու բարեփոխութեան ձեռ- նարկի մը մասին, զոր հրապարակ դրաւ Հայաստանի կառավարութիւնը, — հարց մը որ հրապարակ դրուած է քանիցս ,— այժմ կու տանք Հ. Վրթանէս Խանպէկ- եանի տեսակէտը՝ քաղելով Բազմավէպի 1933 տարուան Յուլիս – Օգոստոս թի- ւէն: Այս առթիւ յայտնենք որ Հայաստա- նի կառավարութիւնը դեռ հրապարակ չհանեց այն տառաձեւերը, որոնք արժա- նացած էին մրցանակի, բայց արդէն Պետհրատը սկսած է գործածել տառաձե- ւեր , որոնք ուշադրութիւն կը գրաւեն ի- րենց նեղմակութեամբ՝ ճիշդ ինչպէս Ա- րամեան կոչուած տառաձեւերը, միւս կողմէ իբրեւ գլխաւոր բարեփոխութիւն կը տեսնուի այն ·ր ՁԱ տառին տրուած է Սէի գլուխ՝ զանազանելու համար ՂԱՏԷն որ ունի Ռի գլուխ :

Տեսակէտներու ընդհանուր հանդիսա- րանէն ետք, որ դեռ պիտի երկարի ,պիտի տանք եզրակացութեան խօսք մը :

Ա.

Կուտենպէրկի մահուընէն 49 տարի վերջ, հայերէն անդրանիկ գիրքը կը տը- պագրէր Մեղապարտ Յակոբ 1512ին:

Այդ թուականէն սկսեալ երկար ատեն հայ տպագրիչներն եւ տպարանները հա- լածուած բնաշխարհի մէջ եւ օտար եր- կիրներ գրած իրենց բոյնը, անընդհատ աջնութեամբ չորս դար շարունակ ջանա- ցեր են քայլ առ քայլ յառաջացնել այս արուեստը՝ հայրենիքի տարագիր զաւակ- ներու մաքին լոյս, սրտին կրակ հայթայ- թելով :

Ձեռագրանման գրերով սկսուած տպա- գրութիւններ հետզհետէ զարգացան՝ մի- ջավայրի ազդեցութեան եւ հրատարա- կիչներու նիւթական միջոցներու թոյլտը- ւած չափովն ու գեղարուեստական ճա- շակի համեմատութեամբ :

Սկիզբէն մինչեւ այսօր հայ տպագրու- թեան արուեստի առաջնութիւնը Վենետ- կոյ վերապահուած է, ուրտեղ Մեղա- պարտ Յակոբի յաջորդեցին Աբգար դը- պիր, Յովհ. Տէրզնցի, Անկիւրացի եւ ու- րիշներ՝ մինչեւ Մխիթար Աբբահայր, որ իր ճոխ եւ գեղարուեստական հրատարա- կութիւններով մեծ մղում տուաւ հայ տպագրութեան :

Մխիթար ինքը, եւ իր յաջորդներն իր օրինակին հետեւելով հնարեցին գրեր, զարդագրեր, թռչնագրեր, եւայլն: Այս աւանդութիւնը մինչեւ այսօր շարունակե- ցին իր զաւակները՝ հայ մամուլը մըր- ցակից պահելով եւրոպականին:

Վենետկոյ մէջ բնձիւղած տպագրական հայ արուեստը, ուրիշ երկիրներու մէջ ալ ունեցաւ կեդրոններ, ի սկզբան Կ.Պո- լիս, ապա Լեհաստան, Հնդկաստան եւ մանաւանդ Հոլանտա: Հոն Ոսկան վար- դապետ, Մատթէոս, Թովմաս եւ Ղուկաս Վանանդացիները, Աստուածաշունչի , Շարականաց ու այլեւայլ հրատարակու- թիւններով այնքան մեծ եղան, որ ար- դիները կրնան անոնց շուքին տակ անվը- դով հանգչիլ :

Այս հսկաներէն դրուած հիմերու վրայ կանգնեցաւ կոթողն անոնց որ մեզի հայ նշանագրերը տուին Ս. Մեսրոպ եւ Սա- հակ բոլոր իրենց ձեռասուններով, աւան- դեցին հայ լեզուն՝ կենդանի, որով ապ- րեցանք ու կ՚ապրինք տասնեւհինգ դարե- րէ ի վեր: Կ՚ապրի մեր անցիր անցեալը , կ՚ապրինք հալածական ու տարագիր սփռուած աշխարհիս չուրջ, ունենալ- նուս՝ մեր սեփական գիրը, առանձնայա- տուկ լեզուն եւ քրիստոնեայ կրօնքը այ- լազգիներով շրջապատուած :

Ո՛վ որ հայ պատմութեան իմաստա- սիրութիւնը եւ հայ մատենագրութեան հակումներն ուսումնասիրէր, պիտի չկա- րենայ տարբեր եզրակացութեան մը յան- գիլ :

Հայ գրերու դէմ որեւիցէ պայքար , մանաւանդ մեր ներկայ քաղաքական կա- ցութեան միջոցին, ամենասոսկալի աղ- ղազաւութիւնն է: Գաղութներու մեր բո- լոր իմացականները անխտիր պէտք է բը- պատայինուին ու մարտնչին նման դաւ- նաղէտ մտայնութեան դէմ, մինչ այ- լասերման վտանգը արդէն վերահաս կը տեսնեն :

×

Շարժական տառերու գիւտէն սկսեալ , նախ ժամանակին մեծ հրատարակիչները եւ ապա տառերու ձուլարաններն անընդ- հատ նորանոր ձեւերով գրեր ստեղծած եւ հրապարակ դրած են: Այս գրերը իրենց հնարողներուն անունով կամ ձեւերուն համեմատ անցած են տպագրական պատ- մութեան եւ դպրոց կազմած են: Ինքնու- նապուլա, Սինիպալիա, Ճենսոն, Բուա- նոյ, Բոմանոյ, Փականինի , Ալտինոյ , Էլզեւիր, Պատնի, Եգիպտական , Գոթա- կան հին ու նոր, Անգղիական, եւայլն , եղան գլխաւոր անուններն ու ձեւերը , կազմելով տպագրական տառերու հիմը և այս անուանակոչումներով իւրաքանչիւր ձուլարան ստեղծեց իր սեփական տառե- րը առաւել կամ նուազ նրբութիւններով ու փոփոխութիւններով :

Վերջին դարուս ձուլարաններու եւ տը- պագրութեան հսկայական զարգացմամբ հնարուեցան նորանոր ձեւեր տառերու եւ զարդագրերու, բոլորովին տարբեր ճա- շակով ու տեսութեամբ նախկին ստեղծա- գործական մտայնութենէն, որոնք քաղա- քի մը կամ նոր անձի մը կամ զաղափա- րական նոր անունով մկրտուեցան :

Աչքի առջեւ ունիմ գերմանական , ֆը- րանսական, իտալական, լեհ եւայլն ա- մենամեծ ձուլարաններու տառացուցակ- ները, որոնց մէջ ոչ թէ հինգ, տասը , յիսուն, այլ հազարաւոր օրինակներ իրա- րու կը յաջորդեն՝ մին միւսէն տարբեր , մեծ ու փոքր, բարակ եւ հաստ, խիտ ու լայն, թանձր ու նուրբ, ըլլայ բոլորագիր եւ գլխագիր կամ զարդագիր: Եւ սակայն անոնք բնաւ չբնդ հանած չեն , անոնք այնքան յուզած չեն հասարակաց կարծի- քը, որքան Լ. Եաղուպեանի սա քանի մը նորահնար այբուբենը :

Տառերու նոր ձեւեր հնարելը տպա- գրական արուեստի զարգացման ցուցա- նիշն է: Եւ եթէ զարդագրերու համար գիւտ եւ ճաշակ կը պահանջուի, ընթերց- ման գրերու համար առաջին պայմանը յստակութիւնը պէտք է ըլլայ, տեսու- թեան յոգնութիւն չպատճառելու հա- մար, որովհետեւ գիրքը նորուս մանուկէն սկսեալ՝ որ հոն իր աշխատութեան առա- ջին քրտինքը կը թափէ, մինչեւ ալեւոր ծերունւոյն ձեռքն է որ անգորրը կեանքի մը հանդստեան կարեւոր մխիթարութիւ- նը կ՚որոնէ հոն :

Ձգենք այն սոսւար խումբն ուսումնա- կանաց եւ գիտնականներու, որ աչքի լոյ- սերնին գրքերու վրայ կը սպառեն :

Լ. Եաղուպեան իր հնարած նորաձեւ տառերուն մէջ այս պարագան նկատի ա- ռած ըլլալ չի թուիր, այլ ճամբայ եղեր է տպագրական խնայողութեան հաշիւնե- րով, որ շատ ալ ջուր կը վերցնեն, մեզի հրամցնելու համար նորաձեւ տառեր՝ որ հայ տպագրական արուեստին մէջ անյա- ջող փորձէ քիչ մը աւելի անդին անցնելով պարզապէս այլասերում մը կը թուի :

Հ. ՎՐԹԱՆԷՍ ԽԱՆՊԷԿԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆԸ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԵՑԱՒ

Կրկին յանցագործ Համիկ Գալստեան, վաղաժամ արձակուելով բանտէն, չի գրաւիր հանրօգուտ աշխատանքով, այլ կը վարէ թափառաշրջիկի եւ այլասերած մարդու կեանք: Այլանդակ բարքերու տէր երեսնամեայ այդ երիտասարդը մէկ քանի տարուան մէջ 4 – 5 կին կ՚առնէ , բոլորն ալ կը դժբախտացնէ եւ ապա կը լքէ :

Երջապատի մարդիկը չեն հանդուրժեր ու Գալստեանի հարցը կը տանին Թաղա- յին կոմիտէին: Այստեղ կ՚որոշուի պար- տադրել որ աշխատի այս օրինազանցը : Սակայն ան չի կատարեր Թաղային կո- միտէին որոշումը:

Այս տարուան Փետրուար 21ին Գա- լստեան Երեւանի կայարանամերձ թաղա- մասին մէջ առանց առիթի վէճի կը բռը- նուի փողոցէն անցնող երիտասարդի մը հետ: Երբ այս վերջինը զարմացած կ՚ուզէ հասկնալ թէ խնդիրը ինչ է, այլասերածը լկտի հայհոյանքներ կ՚ընէ ու ապա, մէկ կողմ քաշելով, գազանաբար կը դաշու- նահարէ: Մինչ քաղաքացիները կը շրջա- պատեն մահացու վիրաւորուած երիտա- սարդը, ոճրագործը կը գիմէ փախուստի:

Հիւանդանոցին մէջ Գալստեանի զոհը՝ քսանհինգամեայ ճարտարապետ Լեւոն Յարութիւնեան կը մեռնի: Երկու օր ետք

ոստիկանութիւնը կը ձերբակալէ ... դատարանի:

Հայաստանի Գերագոյն Դատա- րէական գործերու ատեանը երեւ- դահլիճին մէջ հրապարակային ... րութեամբ ապացուցուած ... լոր մեղադրանքները եւ ... պատիժի առաւելագոյնին՝ ... րութեան :

Հայաստանի Գերագոյն ... Նախագահութիւնը մերժած է ... Գալստեանի ներման խնդրանքը ...

Դատավճիռը գործադրուեցաւ ...

« Ս. Հայաստան »

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ»

Այս անունով գիրք մը լոյս ... Մոսկուայի մէջ, ռուսերէն լեզու...

Գիրքին մէջ կը բացատրուին ... բեւրէ աւելի կերակուրներու ... որոնց զգալի մէկ մասը հայրենա... տեսնել սեղանի վրայ ներկայիս ... տեսակներու գործը ուսումնասիրե... պատրաստ, Հայաստանի զանազա... դաքներն ու գիւղերը գացած են, ... խումբեր, որոնք հայկական խոհա... արուեստի պատմութեան ուսումնա... թեան զուգրնթաց վերականգնած ... են բազմաթիւ կերակուրներու տես... րու պատրաստութեան եղանակներ... գած են ճաշերու անունները, անոնց ... տուգաբանութիւնը :

Գիրքին մէջ, արժէքաւոր խոհա... կան պաղ կերակուրի, խորտիկներ... պուրներու, ձուկի, միսի, թռչուն... եւ բանջարեղէններու մասին, կը ... գրուին նաեւ հայկական հացը ... ու ժամանաքաշը, անուշեղէնները, ... րեղէնները, թթուները, պտուղներ... հատապտուղներէն պատրաստուող ... համեմներն ու այլ անդամթերքներ...

Գիրքին մէջ պատմական – բանասի... կան շարք մը յօդուածներ զետեղուա... որոնք կը խօսին հայ ազգային ... հայ ժողովուրդին անունի ընագա... կան հիմունքներուն եւ ատանձնայա... թիւններուն մասին:

Գիրքը լոյս տեսած է 50 000 օրի... շատ ճոխ հրատարակութեամբ ... են բազմաթիւ գունաւոր նկարներ... վերջագարդեր եւ լուսանկարներ...

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՐԱԳԷՏ ՀՐ. ԹՈՂԱՐ Լենինգր... բարաց այցելած է տպագրական գրա... հրաւէրով: Հանդիպումներ ունեցա... մարդակերտ աւանի եւ կուսակցա... մտաւորականներուն եւ ընթերցո... րուն հետ :

Ստեփանակերտի մէջ, Յաւակ... թերցողներու հանդիպում մը կազ... պուած է, որուն ընթացքին խօս... են շրջանի մտաւորականներէն ... Գրագէտը խօսած է գիրք մը ... Ղարաբաղի մասին:

ՍՏ. ԶՈՐԵԱՆԻ « Երկերի ժող... առաջին հատորը լոյս տեսաւ ... Ներկայ հատորին նիւթերը զատ... են գերազանցապէս թեմատի...

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

Ես ուզում էի յայտնել Անահիտին, որ նրա անհանգստութիւնն ի զուր է եղել , որ այդ ժամերին մեր հանդիպման վայ- րում ես չեմ եղել, բայց նա շարունակում էր խօսել :

— Դէ, ասացէք, ասացէք, որ ներում էք ինձ :

Սա ի՞նչ խաղ է, մտածում էի ինքս ինձ: Եթէ Անահիտն ամուսնանում է ու- րիշի հետ, ապա ինչո՞ւ այդ ջերմութիւնը չի պահում տաքացնելու համար այն մարդու սիրտը, որին նա սիրում է: Գու- ցէ Շահէնի տխնո՞ց Գոհարի ասածն է ճշմարիտ: Իմ խառնուածքին միշտ էլ յատուկ է եղել չափի զգացման պակասը: Սովորաբար որեւէ բանիմաստին տեղեկա- նալու համար ես մարդկանց հարցեր եմ տալիս խիստ որոշ , առանց հեռաւոր շըր- ջանցումների: Այսպէս պատահեց նաեւ հիմա :

— Դուք ե՞րբ էք ամուսնանում , — հարցրի ես :

Անահիտի դէմքը շառագունեց այդ ան- սպասելի հարցից: Նա թեք հայեացքով նայեց ինձ եւ ասաց.

— Գուցէ դուք ցանկանում էիք ուրի՞շ բան ասել.

Ուզում է թաքցնել, անցաւ իմ մտքով: Առանց վարանելու ես երկրորդեցի իմ հարցը: Այս անգամ Անահիտը սկսեց բարձրաձայն ծիծաղել եւ աւելի պինդ հպուել ինձ :

— Դուք շատ էք ընթերցում, գրքերը կարող են ձեզ բոլորովին խելքահան ա- նել.— Ասաց նա,— իմ բարեկամական խորհուրդն է՝ ձեր խելքի մի մասը պահել առօրեայ հոգսերի համար :

— Դուք արդէն վիրաւորում էք ինձ — նեղացայ ես :

— Բայց առաջինը դուք վիրաւորեցիք:

— Միթէ՞ տուածս հարցի մէջ վիրա- ւորանք կար:

— Դուք որտեղի՞ց էք լսել, որ ես ա- մուսնանում եմ :

— Մէկից :

— Ումի՞ց :

— Մի մարդուց, որը մօտ է ձեզ հետ:

—Բայց ինձ հետ ամենամօտը դուք էք:

Անահիտի այդ վերջին բառերը փարա- տեցին իմ բոլոր կասկածները : Նրա դէմքից, հայեացքից, ձայնից ես կառ- հեցի, որ բնակութիւն եմ հաստատել նրա սրտում: Այդ վճռական պահը ես ապրեցի հպարտութեամբ: Արդէն գիտէի, զգում էի իմ ողջ էութեամբ, որ նա սիրում է ինձ :

Մեզմ ձիւն էր գալիս: Փաթիլները նս- տում էին նրա ուսերին, քսւում մեր դէմ- քերին: Աբովեան փողոցի ծայրում մի պահ կանգ առանք:

— Այսպէս ո՞ւր ենք գնում, եօ գառ- նանք, — ասացի ես:

— Իսկ ի՞նչ կը լինի, եթէ շարունա- կենք գնալ, — խօսեց Անահիտը, — չէ՞ որ մենք ազատ ենք եւ կարող ենք գնալ ուր որ կամենանք :

— Բայց հիմա ձիւն է գալիս :

— Աւելի լաւ :

— Դուք սիրո՞ւմ էք ձիւնը — հարցրի ես :

— Շատ, շատ :

Մենք դուրս եկանք քաղաքից եւ քայլե- ցինք դէպի Քանաքեռ տանող խճուղու դարձապտոյտներով: Երկար ժամանակ նա ոչինչ չէր խօսում, իսկ ես չգիտէի , թէ ինչի մասին կարելի է զրուցել: Յան- կարծ Անահիտը դարձաւ ինձ :

— Ինչո՞վ պիտի զբաղուէք դուք, չէ՞ որ շուտով աւարտում էք համալսարանը:

— Դեռ չեմ որոշել, — անտարբեր պատասխանեցի ես :

— Իսկ որտե՞ղ պիտի մեկնէք դուք եւ ի՞նչ աշխատանք պիտի անէք :

— Կը մնամ Երեւանում: Աշխարհում ոչ մի մարդ չի կարող չսիրել իր տունը, իսկ Երեւանը մեր տունն է, մեր հարազատ օջախը :

Երկար ժամանակ մենք քայլեցինք ա- ռանց որեւէ բառ փոխանակելու: Բաւա- կան հեռացել էինք քաղաքից: Ձիւնը շա- րունակում էր տեղալ հանդարտ, ան- շառագ Բարձունքից մեր աչքի ... չինչ չէր երեւում : Ճերմակի ... էր Երեւանը : Ճամբեզրի մի ... մօտ մի պահ կանգ առանք: Ես ... Անահիտի վերարկուի վրայ ... տով նստած ձիւնը եւ փորձեցի ... թափ տալ, բայց նա կանխեց ինձ ...

— Սպասէք, պէտք չէ. Ես սիրո... երբ ձիւնը նստում է իմ ուսերին ...

Ես ժպտացի, ապա ինչ որ բան ... ծելով, ասացի:

—Երեւի բոլոր Փարիզուհիները ... պաշտ են :

— Փարիզը չեմ յիշում, — պատասխա... նեց Անահիտը եւ խորախորհուրդ ... նայեց ձգելով վրաս, ասաց

— Տուէք այստեղ ձեր ծոցատետ...

Նրա ձայնի մէջ զգացուեց հրամա... կան շեշտը :

Ես հանեցի իմ փոքրիկ ծոցատետ... որի առաջին էջի վրայ գրուած ... խօսութիւնների ժամացուցակը ... էջերում կցկտուր ապաւորութ... տասնեակ գրքերի մասին: Անահի... ուսումնասիրեց այն եւ մի բաց էջ ... լով , սկսեց գրել:

ՀԱՅԿ ԽԱՉ...

(5 Շար.)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՌԸՆԷ ՔԼԵՐ՝ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ

Իր [illegible] կեանքը շարժանկարի բե[illegible] թիկնաթոռի մը վրայ [illegible] Ռընէ Քլեր (իր բուն անունով՝ Ռընէ Շոմեթ) Ֆրանսական Ակադեմիոյ վերջին ընտրութիւններու ընթացքին, [illegible] ընտրողներու 18 ձայնով, [illegible] Քառասուն Անմահներուն [illegible] մէջ բանաստեղծ Ֆերնան [illegible] թափուր մնացած թիկնաթոռին վրայ :

[illegible] ֆրանսական, այլեւ համաշխարհային շարժանկարի աշխարհին մէջ, Ռընէ Քլեր հանրածանօթ անուն մըն է : [illegible] մեծ բեմադիրը, որուն անունը [illegible] անջինջ պիտի մնայ շարժանկարի պատմութեան տարեգրութեանց մէջ, [illegible] փարիզցի մըն է, ծնած [illegible] Փարիզի ճիշդ կեդրոնը՝ Հալլ [illegible] :

1917ին, Համաշխարհային առաջին պատերազմին կը զինուորագրուի, եւ [illegible] յաջորդ տարին զերծ կացուցուելով զինուորական ծառայութենէն, կ'որոշէ ընդգրկել լրագրական ասպարէզը :

Բարեկամի մը միջնորդութեամբ կը ներկայացուի «Էնթրանսիժան»ի անօրէն Լէոն Պայիի, որ զինքը կ'ընդունի իր խմբագրական կազմին մէջ: Ամսական 250 ֆրանքի վճարումով մը:

Եւ սակայն, փանթէզիներու հանդէպ ունեցած իր բնածին հակումները, ինչ որ յստակօրէն ցայտուն կերպով երեւցան շարժանկարային իր բոլոր արտադրութիւններուն մէջ, մղեցին երիտասարդ խմբագիրը իր յօդուածներուն մէջ զետեղելու տարօրինակութիւններ, եւ օրին մէկը զինքը ճամբեցին, առարկելով թէ՝ «սրճարաններու մէջ կը գրէ իր տեղեկագրութիւնները ...»:

Այս ձախողանքէն ետք, Ռընէ Քլեր կ'որոշէ մտնել շարժանկարի ասպարէզը : Ժամանակ մը իբր պարզ ֆիկիւրան կ'աշխատի 25 ֆրանք օրավարձքով մը, մինչեւ այն օրը երբ կը յաջողի օգնական դառնալ յայտնի բեմադիր Պառոնչելլիի, որ իրեն առիթ կը ստեղծէ արտադրելու առաջին ժապաւէն մը՝ «Փարիզը որ կը ննջէ» :

Ռընէ Քլեր արտադրած է մօտաւորապէս 26 ժապաւէններ, սկսած «Միլիոն»էն եւ «14 Յուլիս»էն մինչեւ վերջինը՝ «Փորթ տէ Լիլա»ն, որոնք զինքը դարձուցած են համաշխարհային չափանիշով բեմադիր մը:

Իր գործունէութեան դաշտը տարածուած է նաեւ շարժանկարի ճարտարարուեստին լաւագոյն կեդրոնները եղող օտար երկիրներու մէջ եւս, ինչպէս Ամերիկայի եւ Անգլիոյ մէջ:

1936ին եւ 1938ին երկու ժապաւէններ պատրաստած է Անգլիոյ մէջ: Առաջինը՝ «Ծախու ուրուական» եւ երկրորդը՝ «Սուտ լուրեր»:

Իսկ Միացեալ Նահանգներու մէջ, 1941–1945, յաջորդաբար արտադրած է հինգ ժապաւէններ, որոնցմէ մանաւանդ երկուքը՝ «Կինս վհուկ մըն էր» եւ «Տասը փոքրիկ Հնդիկներ»ը մեծ ընդունելութեան են արժանացած:

Ոչ միայն տաղանդաւոր բեմադիր մը, այլեւ նուրբ գրող մըն է եղած Ռընէ Քլեր: Իր պատրաստած ժապաւէններէն մեծ մասին բանագրութիւնները իր գրչին արգասիքն են եղած եւ գրած է նոյնպէս երեք վէպեր՝ «Ադամ», «Զինատանի իշխանուհին» եւ «Դերձանէն՝ ասեղ»:

Իր մասին խօսած պահուն, նոր ակադեմականը սովոր է յաճախ ըսելու .

— Պատահմամբ է որ շարժանկարը գտնուած է իմ կեանքիս ճամբուն վրայ : Եթէ պատահական այդ հանդիպումը տեղի չունենար, գրող մը պիտի ըլլայի, միայն ու միայն գրող մը :

Արդարեւ, երբ տակաւին անծանօթ ֆիկիւրան մըն էր Ռընէ Քլեր, օր մը, Ֆրանսացի խրապաշտ մեծ երգչուհին՝ Տամիա, որ համակրանքով կը դիտէր այդ միջոցին դրական եւ գեղարուեստական մարզին մէջ Ռընէ Քլերի թափած ջանքերը, զայն կը ներկայացնէ շարժանկարի արտադրող Լէօ Ֆիւյլէրի, որ պէտք ունէր երիտասարդ դերակատարի մը : Սակայն, Ռընէ Քլեր այդ պահուն ինքզինքը ամբողջովին գրականութեան նուիրած ըլլալով կը տատամսի նախ եւ հուսկ ապա կ'ընդունի իրեն եղած առաջարկութիւնը, հետեւեալ խորհրդածութիւնը ընելով .

— Հոգ չէ, գրողի կոչումիս չի վնասեր այս դերը. չէ՞ որ Քոլէթ Միւզիք – Հոլ բրած է եւ այդ պարագան ոչ միայն չէ խափանած գրական վերելքի իր ճամբան, այլ եւ իր լաւագոյն վէպերէն մէկուն ներշնչման աղբիւրը եղած է ....:

Խրախուսիչ գրուածքին տակ յիշուած է գրութեան տարին, Գիրքը ունի երեք ենթաբաժիններ («Տխուր մարդիկ», «Ցանկապատ եւ «Խնձորի այգին») , որոնց մէջ ամփոփուած են գրողին 1913 – 1918 թուականներուն գրած լաւագոյն ստեղծագործութիւնները՝ «Զմրան գիշեր», «Կամաց խօսէք», «Վճռական մարդը », «Նորանէլ», «Պապն ու թոռը», «Մեր Աւանի հոգին»: Գիրքը լոյս տեսած է 20 հազար օրինակ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ Գիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Ե. – Զ.րդ դարերու հայ անուանի փիլիսոփայ Դաւիթ Անյաղթի «Սահմանք իմաստասիրութեան» աշխատութիւնը, որ անկասկած իրաւամբ, հին աշխարհի փիլիսոփայական միտքի հիանալի յուշարձաններէն մէկը կարելի է համարել : Հայերէն բնագրին կցուած է ռուսերէն թարգմանութիւնը : Գիրքը խմբագրած է Ս. Արեւշատեան :

ՓՐԱՆ ՆՈՐԱՅՐ ՍԻՍԱԿԵԱՆ, ծանօթ կենսաքիմիագէտը, Խորհրդային Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի անդամ ընտրուած է, Յունիս 10ին :

ՄՈՍԿՈՎԱՅԻ արուեստագէտներու խումբ մը Հայաստան հասած է ներկայացումներ տալու համար, իսկ Հայկական Տրամաթիկ թատրոնի խումբը Մոսկուա մեկնած է, ներկայացումներ տալու համար Կրեմլինի պալատին մէջ :

ՇՐՋԱԳԾԱՅԻՆ Ռուսթրուփայի պատանիներու, բաժանմունքի համամիութենական մրցումներուն մէջ, Հայաստանի պատանի մարզիկները առաջնութիւն շահած են: Հանդիպումները տեղի ունեցած են Երեւանի մէջ: Մասնակցած են՝ Քիեւի, Քիշնեւի, Պաքուի, Թիֆլիսի, Լվովի եւ Երեւանի պատանի մարզիկները:

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ նոր դպրոց մը հիմնուած է Էջմիածնի խճուղիին մօտ կանաչախիտ վայրի մը մէջ: Գիշերօթիկ կրնան յաճախել երեք հարիւր աշակերտներ : Այդպիսի դպրոցներ կառուցուած են նաեւ Երեւանի 26 Կոմիսարներու, Կիրովականի, Ալավերդիի, Ստեփանաւանի, Գորիսի եւ Դիլիջանի մէջ :

Ուսումնական յառաջիկայ տարւոյն ընթացքին գիշերօթիկ դպրոցներու թիւը կը հասնի քսանի, իսկ յաճախողներու թիւը՝ հինգ հազարի :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

— 1918, ՄԱՅԻՍ 28 — ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Հանրապետութեան 42րդ տարեդարձի տօնակատարութեան առթիւ, այս տարի եւս Մարսիլահայ հասարակութիւնը խուռներամ եկած էր իր ներկայութեամբ յարգելու յիշատակը բոլոր այն անանուն հերոսներուն, որոնք իրենց թանկագին կեանքին զոհողութեամբ, վեց երկար դարերու ստրկութեան շղթաները փշրելով, 28 Մայիս 1918ին հիմնեցին, Միացեալ Ազատ Անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը : Թէեւ կարճ ժամանակ ապրեցաւ այս նորածին հանրապետութիւնը, սակայն անժխտելի փաստ մըն է որ հիմնաքարը եղաւ ներկայ Հայաստանի :

Հանդէսին պաշտօնական բացումը կատարեց գաշնակահարուհի Օր. Սիւզան Գօյաճեան, «Մարսէյյէզ»ով եւ «Մաւկիր ազատ իմ հայրենիք»ով, հանդիսականներու յոտնկայս ունկնդրութեամբ : Ներկայացուեցաւ գեղավարութեամբ Տիկին Մանուշ Շահմիրեանի՝ տպաւորիչ կենդանի պատկեր մը : Յետոյ խօսնակը Պ. Սեպուհ Ասատուրեան, բեմ հրաւիրեց օրուան նախագահ Պ. Յովհ. Հացագործեան :

Նախագահը, մանրամասնօրէն նկարագրեց մեր մարտիրոս ժողովուրդին երկար դարերէ ի վեր կրած տանջանքները, հալածանքները, դաժան Թուրքին բռնակալութեան լուծին տակ, որուն գլխաւոր նպատակն եղած էր ոչնչացնել եւ աւերակ դարձնել Հայաստանը , եւ այդ դժբախտ իրականութիւնը մղեց հայ ժողովուրդը անխտիր, զէն ի ձեռին ոտքի ելլել մէկ սիրտ ու մէկ հոգի , ղեկավարութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, հաստատելով որ Հայն ալ գիտէ զոհուիլ իր ազատութեան եւ պատւոյն համար, եւ 1918 Մայիս 28-ին, կատարեց անպատմելի հրաշքը, հիմնեց Միացեալ Ազատ Անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը :

Արտասանեցին ընկեր Վ. Ճառայեան « Ափ մը մոխիր» Սիամանթօյէն, եւ Օր. Սեդա Թութէլեան «Ցաքան քեզ» Ա. Ահարոնեանէն: Երգեցին Օր. Ալիս Շահմիրեան «Հայուն գրօշ», եւ ընկերակցութեամբ դաշնակահարուհի Օր. Սիւզան Գօյաճեանի՝ «Քելէ քելէ» եւ «Քելեր ցոլեր» Կոմիտաս վարդապետէն: Երգեց նաեւ Օր. Ժագլին Փափազեան, «Մագկնձոր կանաչ լանջին» եւ «Սիրուն Երեւան»: Փոքրիկն Ճոշկունեան նուագեց ջութակով՝ «Այ պաղ ջրեր» եւ «Սարէն կուգայ»:

Գեղարուեստական բաժինին բոլոր մասնակցողները խիստ յաջող էին, եւ արժանացան հանդիսականներու կողմէ բուռն ծափահարութիւններու :

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ ընկեր Յ. Արթինեան (Գէյրութէն), որ Դաշնակցական երիտասարդներու կողմէ խօսեցաւ ոգեւորիչ ճառ մը, խանդավառելով ներկաները : Ընկերը ըսաւ ի մէջ այլոց — « Քսաներորդ դարուն, երբ քրիստոնէական հրաշքներու շրջանը շատոնց անցած էր, մեր ժողովուրդը իրագործեց Մայիսեան Հրաշքը, բարձրանալով Տէր Զօրի դերեզմաններէն, Սարտարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաշ Ապարանի ճակատներուն վրայ, ուր հարուածեց անարգ թշնամին, եւ պատմութեան պարգեւեց Յարութեան նոր շրջան մը, արեւաշող Մայիս 28ը: Մեր երազը ի սփիւռս աշխարհի գաղութներ ստեղծել չէր, այլ Ազատ եւ Միացեալ Հայաստան, ուստի պիտի ջանանք որ միջազգային շուկաներու վրայ մեր դատը ծախու հանեն խորթ հաշիւներու համար»:

Ներկաներու փափաքին վրայ կրկին բեմ հրաւիրուեցաւ Օր. Ժագլին Փափազեան որ երգեց Եղիշէ Զարենցի «Ես իմ անուշ Հայաստանին»:

Օրուան բանախօսն էր մեր ղեկավար ընկերներէն Ա. Սիսլեան, յատկապէս հրաւիրուած Կրընոպլէն: Բուռն ծափահարութեանց տակ բեմ հրաւիրուեցաւ ընկերը, որ լայն օրէն վերլուծեց Մայիս 28ի իմաստը մեր պատմութեան մէջ, տալով պատմական վաւերական դէպքերու նկարագրութիւնը :

« Թէեւ կարգ մը մարդիկ կ'ուրանան Մայիս 28ի արժէքը, սակայն յանկարծ Հայաստանի մէջ կը տօնուի այս անմոռանալի թուականը »:

Հանդէսին առաջին մասը վերջացած ըլլալով, սկսան եւրոպական պարերը, որոնք տեւեցին մինչեւ լոյս :

Օ. ՃԱՌԱՅԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (33)

ԿԵԱՆՔԸ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Թ.

Նրանց աչքերը հանդիպեցին իրար։ Երկար լռութիւն: Ատամները սեղմուեցին : Ինծանօթ մի սարսուռ անցաւ իւրաքանչիւրից միւսին եւ յանկարծ յարձակուեցին իրար վրայ :

Մի քանի անգամ նրանք պառկեցին գետին, ցատկեցին վեր եւ երկուսը միասին յարձակուեցին իրենց սիրած աղջկայ վրայ իւրաքանչիւրն աշխատում էր գրկել նրան, որպէսզի միւսը չգդէի :

— Դուն պղծեր ես իմ օրօրոցը, — գոռաց Հրաչը :

— Ո՞վ ես դուն, չեմ ճանչնար, Վերոնն իմն է, — բղաւեց Վահրամը :

— Տեսնենք թէ որո՞ւնը կ'ըլլայ, — պատասխանեց Հրաչը:

Եւ նրանք քաշքշեցին աղջկան , բռնեցին նրա կոկորդից , քաշքշեցին անգութ սիրով, զգացին, որ Վերոնիկան թակարդն ընկած թռչունի նման թպրտաց, խեղդուելու ձայներ հանեց եւ թուլացաւ. շարունակեցին կատաղած պատանիները դրաւումի պայքարը, մինչեւ զգացին, որ իրենց սիրածը չկայ եւ այլեւս շարժէ կուել դիակի շուրջը. այն ժամանակ նրանք սկսեցին իրար սպաննելու ահաւոր փորձը :

Վահրամը մատը կոխեց Հրաչի բերանը եւ սկսեց քաշել իր բոլոր ուժով, որպէսզի պատռի եւ այլանդակի նրան, իսկ Հրաչը ցաւից ցնցուեց եւ այնպէս սեղմեց ատամները, որ Վահրամի մատների ոսկորները ճռճռացին եւ Վահրամը ճչաց, ճչաց հոգեւարքի մէջ եղող անասունի նման :

Այդ ճչոցից էր, որ պատանիների մայրը վազեց տան ներքնայարկը, գտաւ Վերոնիկային խողխողուած, յօշոտուած, իսկ երկու պատանիներին անտառային գազանների զարհուրելի պայքարում :

— Հասէք, հասէք, թէզ հասէք, իրար կ'ուտեն, մեռցուցին , մեռցուցին ...

Ոճրի վայրն առաջինը հասաւ մեծ եղբայրս :

Զարհուրելի լուրը տարածուեց մի ակնթարթում ամբողջ քաղաքում :

Ցանկարծ փողոցի վերից լսուեց մի ուրիշ մօր սրտակեղէք ճիչը, տարածուն, համայնական ճիչը, որ որքան մօտենում էր, այնքան խորանում , բզքտում, խոշտանգում լսողների ականջը :

— Եավրուս, եավրուս, կանաչ – արեւ իմ եավրուս, — աղաղակում էր. սրտայօշոտում Վերոնիկայի մայրը, մայրն այն աղջկայ, որ չկար, որի թշերը քիչ առաջ այնքան կարմիր էին, որ ամենափոքրիկ սեղմումից կարող էին կաթիլ – կաթիլ արիւն հոսել :

Վերոնիկայի դիակը վեր բերողները դիմաւորեցին նրա մօրը. մայրը վազեց, գրկեց նրա տժգունած, հանգիստ, խաղաղ, լուռ գլուխը եւ սկսեց սիրող մօր անզուսպ ողբը :

Վահրամն ու Հրաչը նայում էին իրար դեղին աչքերով, սղմում էին իրենց ատամները եւ միայն շրջապատող տղամարդկանց ֆիզիքական ուժը կանգնեցրեց նրանց իրար յօշոտելուց :

Տարան Վերոնիկայի դիակը տուն. նա վերադարձաւ տուն անփայլ աչքերով, հետզհետէ մօր լացի աղաղակը մեղմացաւ եւ ապա բոլորովին կորչեց :

Վահրամին ու Հրաչին տարան բանտ, շղթայակապ :

Մարդիկ ցրուեցին, բարձրացան կտուրները, խօսեցին անվերջ ոճրի մասին, մինչեւ քունը դարձաւ անդիմադրելի :

Ժ.

Ես քաղաքում համարւում էի լաւ թռչուցիկ չինողներից մէկը: Շինում էի մեծ տրամագծով, երկար պոչով, գոյնզգոյն եւ փափուն: Ամառ երեկոները, երբ մեր կտուրների վրայով եւ փողոցների միջով անցնում էր զարմանալի քնքոյշ քամին, մենք բաց էինք թողնում թռուցիկները ամենաբարձր կտուրներից, երբ դեռ արեւը, վիթխարի ծիրանի նման, լողում էր դիմացի սարերի կապոյտ անկողնում: Մանիշակագոյն մութը բարձրանում էր դաշտից, մանիշակագոյն մեծ մեծ քօղեր կախւում էին եւ երկնքից, թափւում էին աստղեր, աստղեր, աւելի առատ, քան որեւէ երկնքում , այն ժամանակ, արդէն մեր թռուցիկները սաւառնում էին կապոյտ եթերում գոյնզգոյն եւ մեծ լապտերներով:

Երբ կապոյտը խտանում էր, թռուցիկներն այլեւս չէին երեւում, միայն լապտերներն էին, որ լողում էին երկնքում , երփներանգ եւ վառ, կարծես տեղահանուած եւ օրօրուող լուսիններ լինէին, որ թափառում էին եւ չէին կարող գտնել իրենց ծիրը: Ամէն երեկոյ քաղաքի վրայ լողում էին այսպիսի տասնեակ լուսիններ: Պատահում էր, որ յանկարծ նրանցից մէկն ու մէկը այրւում էր — ահաբոցի մը խոշոր լեզու, միայն մի պահ , եւ չկայ :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Վահան Փաստրմաճեանի մահուան առթիւ Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբը 50 Ն.Ֆ. կը նուիրէ Սողոմոն Թէհլիրեան սրահին: Նոյն խումբը 50 Ն. Ֆ. կը նուիրէ Սահակ Տէր Թովմասեանի մահուան առթիւ, նոյն նպատակին:

×

Տէր եւ Տիկին Վաղարշակ Վարպետեան Վահան Փաստրմաճեանի մահուան առթիւ 10 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Սողոմոն Թէհլիրեան սրահին: (Այս վերջին գումարը ստանալ «Յառաջ»էն):

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՍՈՒԼԻՍ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին Մշակոյթի Տան մէջ (17 Րիւ Պլէօ)

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան կողմէ:

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋ

Բ. մաս

Ասուլիսը կը վարէ՝ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի Փարիզի եւ արուարձաններու, Հ. Ց. Դ. Ուս. Միութեան եւ երիտասարդ խումբերու անդամ – անդամուհիները եւ փափաքող ընկերուհիներն ու ընկերները:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Իսիի խումբին եւ Զաւարեան կոմիտէին կողմէ:

10 Յուլիս, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, Մէօտոնի պաղ աղբիւրին մօտ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ: ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ, ԽԱՂԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ: ՊՈՒՖԷ:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կրընոպլի Կապոյտ Խաչի տարեկան Դաշտահանդէսը, մեծ պատրաստութեամբ:

Այս Կիրակի, Սէն Նիզիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրըկարի գեղատեսիլ լեռնագաշտի պաղ ջուրին մօտ:

Դաշտահանդէսի ընթացքին, պիտի կատարուի դպրոցի աշակերտներու մրցանակաբաշխութիւնը:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, աշակերտներուն կողմէ:

Հաճելի եւ զուարթ մթնոլորտ, բարձրախօսով հայկ. եղանակներ:

Ճոխ եւ դիւրամատչելի գիներով պիւֆէ, պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ:

Սիրով կը հրաւիրուին Լանսէի, Թըռնաժի եւ շրջաններու հայրենակիցները:

Անձրեւի պարագային, կը յետաձգուի Յուլիս 10ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէրի Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ վարժարանին հաչւոյն հրապարակ հանուած նուիրատուներէն.—

Զ. ՑԱՆԿ

Գ. Գ. Սարգիս Գալուստեան (Րէնսի) 500 Ն. Ֆ., Վահրամ Գարկիրճեան 300 Ն. Ֆ., Փոստոյեան (Մօնթէ Քարլօ), Հանըմեան, Հրաչեան, Ե. Սարաֆեան, Օ. Գօյաճեան, Ց. Տապաղեան, Աղապէյեան եղբարք հարիւրական Ն. Ֆ., Հիւսեան (Մարսէյլ), Բարեսէր մը (Լիոն), Տիկին Ներսէսեան, Գ.Գ. Վ. Թօսունեան, Ե. Աժտէրեան, Ա. Մալաճեան, Մ.Մարզպեան յիսունական Ն. Ֆ., Ցանուկպաշեան, Ալեան, 30 Ն. Ֆ., Տամլամեան, Կիւրիւնլեան, Ժամկոչեան, Փիլիճեան, Տօքթ. Տուտիփափազեան, Մասլաքեան քսանական Ն. Ֆ., Ժ. Աչճեան, Գօզապալեան, Հաճեան, Վարժապետեան տասնական Ն. Ֆ., Գումար 2070 Ն. Ֆ.: Նախորդ գումար 11870.87, ընդհ. գումար 13.940.87 Ն. Ֆ.:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին կողմէ:

Տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 10էն, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Կափլյոնի սրճարանին գեղատեսիլ պարտէզին մէջ: Գեղարուեստական բաժին:

Հայկական նուագ ու երգեր բարձրախօսով:

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Կը հրաւիրուի Տէսինի եւ Լիոնի Հայութիւնը:

Կը խնդրուի չխաչաձեւել այս ձեռնարկը: Անձրեւի պարագային տպահով վայր:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր ընթերցողներուն արձակուրդի ամիսները, արձակուրդի շրջան է նաեւ թերթին առաքումով զբաղող մեր պաշտօնէութեան համար՝ որոնց կարգաւ բացակայութիւնը զգալի կերպով կը դժուարացնէ մնացողներուն առօրեայ աշխատանքը:

Կը խնդրենք մեր ազնիւ բաժանորդներէն որ, արձակուրդի առժամեայ հասցէի փոփոխութեան համար, նախընտրաբար հանին դիմել որեւէ թղթատարական գրասենեակ:

Ընթացիկ պարզ եւ ձրի գործողութիւն մըն է, որուն գործադրութեան համար պէտք է լեցնել տեղւոյն վրայ տրամադրելի՝ հետեւեալ խորագիրով դեղին թուղթը.—

Formulaire No 755-A — ORDRE DE RÉEXPÉDITION

(Changement d'adresse temporaire)

Կանխաւ շնորհակալութիւն մեր բաժանորդներուն որ պիտի ուզեն այդ ձեւով դիւրացնել մեր գործը:

Բացառաբար մեր խնդրանքը գործադրելու անկարելիութեան մէջ գտնուող բաժանորդներուն համար, հասցէի փոփոխութեան ծախքն է՝ 2.50 Ն. Ֆ., կանխաւ վճարելի:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Վարդիթեր Եզիկեան, զաւակները՝ Հայկուհի եւ Արա կը ծանուցանեն թէ այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԷՈՐԳ ԵԶԻԿԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ:

3 Յուլիս, Կիրակի ամբողջ օրը

Ծառաշուք եւ օդասուն ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Bar Charles, La Fève

Պատուոյ նախագահութեամբ Ամերիկայի Հ. Օ. Մ.ի ընկերուհիներէն

ՏԻԿԻՆ ՍԱԹՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

Բացման խօսք Տիկին Վարդանոյշ Հագոբեան, Կը խօսի Տիկին Զապէլ Պետիկեան:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— Կ'երգէ Օր. Փօլէթ Արզումանեան, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ զաւեշտ Կապոյտ խաչի աշակերտներու կողմէ:

Ժամը 16էն սկսեալ հայկական եւ եւրոպական պարեր, ընկերակցութեամբ Ս. ՋԷՕՐԷՔՃԵԱՆ նուագախումբի:

Մուտքը ազատ է:

Ճոխ պիւֆէ, շամփուրով խորոված, մատչելի գիներով:

ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայր երթալու համար Շափիթրէն առնել Լա Ֆէվ տանող հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Եղանակի վերջին հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քասէի սրահը: Պ. Գրիգոր Մելիքեան պիտի տայ իր ձայներու հաւաքածոյէն Վազգէն Ա. Վեհ.ի, Փրոֆ. Ֆէյտիի, Վահէ Քաչայի, Կ. Փօլատեանի, Տիկին Դ. Վարուժանի, Լիտիա Կարինի, Նարդունիի, Գ. Վահանի եւ ուրիշներու զանազան առիթներու ունեցած արտայայտութիւնները:

Մուտքը ազատ է:

ԼԻՈՆԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԴՊՐՈՑԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տէսին. Կափլյոնի սրճարանին բակը, Յուլիս 3ին, Կիրակի օր:

Լիոնի Լուսաւորիչ դպրոցին դաշտահանդէսը Տէսինի մէջ, այս Կիրակի ամբողջ օրը, Կափիյլոնի սրճարանին բակին ծառերուն տակ, զովասուն ջրանցքին եզերքը:

Սիրով կը հրաւիրուի Լիոնի եւ շրջակայի Հայութիւնը այս օգտաշատ ձեռնարկը քաջալերելու եւ հայկ. ուրախ մթնոլորտի մէջ հաճելի ժամանց մը անցընելու:

Մուտքը ազատ է: Կերուխում առատ, անակնկալներ շատ...

Ազգային երգ, տոհմային պարք հարազատ ու ճոխեր ազատ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի խումբերու արձանագրութիւնները փակուած են:

Առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին:

Արձանագրուած ծնողքներէն կը խնդրուի վաւերով երթալ 5 Րիւ Մէյրան լրացնելու համար հարկ եղած պայմանները:

Հեռախօս ԹՐՈՒՏԷՆ 27 – 35:

Մինչեւ Յունիս 29 չներկայացողները կը ջնջուին ցանկէն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերուհիները այս Չորեքշաբթի ժամը 16ին, եկեղեցիի սրահը: Գատղամաւորի զեկուցում եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Ուրբաթ (Յուլիս 1) Ֆիլիփփի սրճարանը: Օրակարգ՝ Պատգ. ժողովի զեկուցում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Տէսինի մէջ «Հերոսներու Օր»ը կը տօնուի, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Տէսինի եւ Լիոնի կոմիտէներուն կողմէ: Յուլիս 31ին, Կափիյեօն սրճարանի ծառախիտ պարտէզին մէջ:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պէլվիլ – Լիլա հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, Մէրի Փրէ Սէն Ժէրվէի սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ):

Երգ, պար, արտասանութիւն:

Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ աւանդավէպէն դրուագներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստագէտ ուսուցիչ Պ. Յ. Թարոսեանի:

Հանդէսի ընթացքին ճարտարագէտ Պ. Եդուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին հայրենիքի նոր կենցաղն մոգական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարները:

Ս. ԽԱՉ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

10 ՅՈՒԼԻՍ, ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 11 – 21, ԼԸ ԲԷՔԻ ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆԻՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ:

Ի նպաստ բարեսիրական ու կրթական ձեռնարկներուն, հանդիսաւոր պատարագ ժամը 11ին:

Բացօթեայ ճաշ ժամը 13ին, եւ ընթրիք ժամը 19ին:

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Գեղարուեստական բաժին եւ զբօսալի խաղեր:

Հաղորդակց. միջոցներ.— Շոգեկառք կառ Սէն Լազարէն, Սէն – Ժէրմէն – անլէյի կայարանը (ոչ Թէ Լը Բէքի):

Օթօպիւս 258 Փօն տը Նէօյի, իջնել երմիթաժի կայքը:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՍԵՒՐ

—

1960-1961

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ:

Պայմաններուն համար դիմել՝

DIRECTION DU COLLÈGE SAMUEL MOORAT

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)

Tél.: OBS. 18-28

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՇԱՒԻԼ.—Հ. Ց. Դ. Սերունեան խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 2.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՎԻԷՆ. - Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, Օհանջանեան սրահը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ.Յ.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿ ՕԳՈՍՏՈՍ 1-31

Արձանագրութիւնները սկսած են.

Այս տարուան բանակումը տեղի կ'ունենայ Օթէլ Սփլանտիտի մէջ, Լաֆրէ (Իզէր):

1000 մեթր բարձրութեան վրայ, գեղատեսիլ լիճի մը ափին, բոլոր յարմարութիւններով օժտուած մեծ պանդոկի մը մէջ: Խաղաղաւէտ եւ լողանք: Խմբական պտոյտներ, դասախօսութիւններ եւ գեղարուեստական երեկոյթներ:

Օրական 8.50 Ն. Ֆ.:

Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն օր՝ 17 Րիւ Պլէօ, կէսօրէ վերջ ժամը 1-2, երեկոները 7.30 – 8.30, Շաբաթ 2-6:

Խմբական տոմսի՝ արձանագրութեանց վերջին օր, Յուլիս 3: Փարիզէն երթադարձ եւ կանխավճար 100 Ն. Ֆ.:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ՀԱՒԱՔՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկեան» խումբին կողմէ

Այս Կիրակի ժամը 15ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ:

Պարանցիկ այս ցերեկոյթի ընթացքին ներկաներու բացատրութիւններ պիտի տրուին այս տարուան բանակումի մասին: Փափաքողները կրնան արձանագրուիլ նոյն օրը:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափ. կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս չորսին. Հետեւաբար Ա. խումբը կը մեկնի Երկուշաբթի Յուլիս չորսին եւ ոչ թէ Յուլիս մէկին, ինչպէս նախապէս յայտարարուած էր:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Համա – Խարբերդ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ: Այս Կիրակի Պ. Հայկազ Զուրարեանի օդասուն եւ ընդարձակ ագարակին մէջ, Սէն – Լու Կրան – Փէն:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Իր մասնակցութիւնը կը բերէ ԺԱԳ ՆԱԺԱՐ. ձայնասփիւռի եւ բեմերու արուեստագէտ: Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ:

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ խնամեալ պատրաստութեամբ պիտի բեմադրէ «ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼ ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ» ԻՈՐ ՁՈՑԳԻ ՄԸ կամ «ՆՈՐ ՀԱՐՈՒՍՏԸ»:

ՌԱՏԻՕ ԱԼԳԱԶ իր նոր սալերով եւ գործիքներով հանդէսին փայլը պիտի աւելցնէ: Ճոխ պիւֆէ եւ համեղ շամփուրով խորոված, մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

Հանդիսավայր երթալու համար Պուլվար Կարիպալտիէն առնել 15 եւ 18 թիւերը եւ իջնել Սէն –Լու, ֆրանսական եկեղեցիին քով:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ՝

Սեբաստիոյ Նախանգային Մուրատ Ուսումնացիրաց միութեան կողմէ

Կը նախագահէ ՏՈՔԹ. ԱՐՇԱԿ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին, Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի պարտէզին մէջ: (Անձրեւի պարագային սրահը)

Իր ամնին շրջանաւարտութեան առթիւ:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասն ակցութիւնը կը բերեն Փարիզահայ լաւագոյն ուժեր:

ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, ՊԵՌՆԱՌ ՏԷՏԷՃԵԱՆ, ՏԻԿԻՆ ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆ եւ հայկական պարախումբը եւ ուրիշներ: Մուտքը ազատ է:

Առատ պիւֆէ, շամփուրով խորոված: Մէթրօ՝ իջնել Փօն տը Սեւ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 30 ՅՈՒՆԻՍ — JEUDI 30 JUIN 1960

36րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 8837 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4638

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՋՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱ՞Ն

Այն փաստը, որ Մայիս 27ի զինուորական յեղափոխութիւնը ա՛յնքան դիւրութեամբ եւ առանց արիւնի, մանաւանդ առանց արիւնահեղութեան յաջողեցաւ, ապացոյց մըն է թէ որքան փտած էին Մենտէրէսի կառավարութեան հիմերը:

Ատնան Մենտէրէս՝ կռթնած իր անձնական հարստութեան վրայ եւ շրջապատուած փառասէր ու շահախնդիր անձերով — որոնք կը շոյէին իր ունայնամտութիւնը —, դարձած էր Թուրքիոյ միապետ դաւակը:

Մենտէրէսեան ծրագրումները հետզհետէ դարցան իր մէջ, տարիներու հոլովումով: Ցաջորդական երեք ընտրութեանց միջոցին իր կուսակցութեան ձեռք բերած յաջողութիւնը այն համոզումը կը զօրացուցած իր մէջ թէ դիմադիրները անզօրութեան են եւ յաւիտենապէս իրենց ձեռքին մէջ պիտի պահէին երկրին ղեկը: Իսկ ինք իբրեւ անփոխարինելի վարչապետ պիտի շարունակէ ամբողջատիրական եւ յանձնապաստան ձեւով վարել երկիրը:

1957ի ընտրութիւններէն ի վեր ընդդիմադիր Հայք կուսակցութիւնը թէ՛ խորհրդարանին եւ թէ երկրին մէջ սաստկացած էր իր քննադատութիւններն ու արձակումները Մենտէրէսի «հակադեմոկրատական» քաղաքականութեան դէմ:

Անկեալ վարչապետը ուղեց հետեւիլ Սթալինի եւ Հիթլէրի օրինակներուն: Ընդդիմադիր թերթերը փակելով լռեցուց, բանտարկելով ընդդիմադիր կուսակցական քարոզիչներն ու լրագրողները: Արգիլեց Հայքի հրապարակային հաւաքոյթները:

Մանաւանդ բացէ ի բաց թշնամական դիրք բռնեց հանդէպ Իսմէթ Ինէօնիւի, առանց անդրադառնալու, որ «անկախութեան պատերազմ»ին եւ Լօզանի խորհրդաժողովին մէջ իր ձեռք բերած զինուորական ու դիւանագիտական կրկնակ յաղթանակներով «փաշան» ցարդ պաշտամունքի առարկայ է ոչ միայն հասարակ ժողովուրդին եւ մտաւորականութեան մօտ, այլ նաեւ ու մանաւանդ բանակին մէջ:

Մենտէրէս իմաստութիւնը չունեցաւ թափանցելու իր հայրենակիցներու հոգեբանութեան:

Ամէնէն առաջ իրեն դէմ ծառացան Համալսարանի ուսանողները, երկրին վաղուան վարիչները, որոնք պարզապէս «ազատութիւն» (Հուրիյէթ) կ'աղերսէին, միաժամանակ պահանջելով որ հրաժարի վարչապետը՝ եթէ չուզեր ժողովրդական ալիքներով կառավարել երկիրը:

Նորածագ վարակիչ դարձաւ: Զինուորական վարժարանի ուսանողներն ալ իրենց կարգին արտայայտեցին իրենց զայրոյթը որուան իշխանութեան դէմ, առանց փոքր ու թմրուկի, լռիկ տողանցքով:

Յանկարծ քայլն առաւ բանակը: Գայսէրիի մէջ Մենտէրէս վարչաձեւը փլաւ կաւէ արձանի մը նման, անփառունակ կերպով, առանց յաջող մը ունենալու վրան:

Աննախընթաց կարծուած դեմոկրատ կուսակցութիւնն ու անոր ետեւ կանգնած բանակը ո՛չ մէկ փորձ կատարեցին, ո՛չ մէկ դիմադրութիւն առաջացուցին՝ պաշտպանելու համար կառավարութիւն մը, որ տասը տարիէ ի վեր սանձարձակ տէրն ու տիրականն էր եղած երկրին:

Այժմ Գայսէր, Մենտէրէս եւ դեմոկրատ պետութեան անդամներ ու երեսփոխաններ, Մարմարայի Եասսը Ատա անուն կղզիին մէջ հաւաքուած, կը սպասեն դատավարութեան՝ քաւելու համար իրենց յանցանքը: Կան որ կախաղանի չուանը կը տեսնեն իրենց երազին մէջ:

Թուրքիոյ նոր վարիչները մահապատիժ կը սպառնան գլխաւոր վարիչներուն եւ գեղծարարներուն:

Մուսթաֆա Քեմալ Աթիւրքի Գարահիսարի մէջ «անկախութեան դատարաններ»ու առջեւ դատապարտել տուած էր բոլոր դաւաճանները, յետոյ նաեւ Իզմիրի մէջ կախաղան էր բարձրացուցած նախկին ելմտական նախարար Ճավիտն ու Իթթիհատական ծանօթ դէմքեր: Անգարայի մէջ ալ նոյն պատիժին էր ենթարկած Հայերու դահիճ Տոքթ. Նազըմը, որ խուսափած էր հայկական վրիժառու գնդակէն:

Զօր. Կիւրսէլ եւ յեղափոխական ընկերները քաջութիւնը պիտի ունենա՞ն կախաղաններ տնկելու Պոլսոյ եւ Անգարայի մէջ:

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲՈԼՈՐ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՉԵՆ ՀԱՐԹՈՒԱԾ

ԱԼԺ. ԱԶԱՏ ՃԱԿԱՏԸ ՏԵՂԻ ՉԻ ՏԱՐ

Մեծ հարցականը կը մնայ միշտ: Ալժերացի բանակցողները ձեռնունա՞յն պիտի մեկնին թէ համաձայնութիւն մը գոյացած պիտի ըլլայ:

Շաբաթ օրուընէ ի վեր խօսակցութիւններ տեղի կ'ունենան: Երկու կողմերն ալ իրենց տեսակէտներուն վրայ հաստատ կը մնան: Առաջարկ ու հակառաջարկ իրարու կը յաջորդեն:

Քամպայի մէջ լրագրող մը հետեւեալ ձեւով կը պատկերացնէ կացութիւնը: «Խուլերու խօսակցութիւն մը չէ. սակայն, գրեթէ յաջորդական զոյգ մենախօսութիւններ են, ուր իւրաքանչիւրը իր տեսակէտները կը պարզէ առանց ականջ կախելու դիմացինին տեսակէտներուն»:

Հակառակ տիրող գաղտնապահութեան կը կարծուի թէ տարակարծութեանց կէտերը հետեւեալներն են.—

1.— Կարելի չէ եղած համաձայնիլ թէ ի՞նչ պայմաններու տակ Ֆերհաթ Աբպաս Փարիզ պիտի գայ:

Մանաւորապէս չեն ճշդուած իր ժամանումին հետ կապ ունեցող գործնական հարցերը:

2.— էֆ էլ էնի պատուիրակութեան կազմը անհամաձայնութիւններու դուռ կը բանայ: Արդարեւ Գումէնճէյ կը պնդէ Պէն Պելլայի մասնակցութեան վրայ:

Ֆրանսական կառավարութիւնը ոչ մէկ ձեւով կրնայ հանդուրժել անոր ներկայութեան, պատուիրակութեան մէջ:

3.— «Ալժերական կառավարութեան» պատուիրակութեան անդամներուն համար Նիսէն դուրս ազատ գործունէութեան դաշտ պահանջած է, Գումէնճէյ: Ֆրանսա մերժած է: Մամուլի ոչ մէկ ասուլիս: «Արտաքին» ոչ մէկ շփում:

4.— Կրակը դադրելէն առաւելագոյն վեց ամիս ետք պէտք է կազմակերպուի, ինքնորոշումի հանրաքուէն, պահանջած է Գումէնճէյ: Ֆրանսայի տեսակէտով երկու տարի ետք միայն կարելի է հանրաքուէ կազմակերպել:

Այսուհանդերձ, էֆ էլ էնի համար ամէնէն կենսական խնդիրը կը մնայ, Ֆերհաթ Աբպասի առ Կոլի կողմէ ընդունուիլը:

Այս պահանջը գլխաւորաբար վարկի հարց է, որովհետեւ նման հանդիպում մը դրական արդիւնք կրնայ ունենալ նախ, իսկ ձախողութեան պարագային էֆ էլ էնի դիրքը զօրացած կ'ըլլայ, քանի որ «Ալժ. կառավարութեան» պետը պաշտօնապէս ընդունուած կ'ըլլայ Ֆրանսական կառավարութեան պետին կողմէ:

Այս պարագային մէջ, ինչպէս դիտել կու տան քաղաքական շրջանակները, էֆ էլ էն իր քարոզչական մեքենան շարժման մէջ պիտի դնէ: Օրինակ, Մոսկուա կրնայ օր մը ըսել — «Ինչո՞ւ կ'ուզէք որ չճանչնամ պաշտօնապէս, կառավարութիւն մը որուն պետը ընդունուեցաւ նախագահ առ Կոլի կողմէ»:

Այս պատճառով է որ զօրավար առ Կոլ Ֆերհաթ Աբպասը ընդունելէ առաջ, կ'ուզէ վստահ ըլլալ թէ համաձայնութիւն մը իրապէս հնարաւոր է:

Ալժ. Ազատ. ճակատը երաշխաւորութիւններ կ'ուզէ նաեւ հանրաքուէին համար, իր յաւակնութիւնը կ'երթայ մինչեւ իսկ միջազգային մարմին մը պահանջելու: Այս մասին առ Կոլ չուզեր անշուշտ, խնդրոյ առարկայ ընելով իր վարկը, երաշխաւորութիւններ տալ Ֆերհաթ Աբպասի, բայց հաւանական կը թուի որ մամուլի ասուլիս մը տայ որուն ընթացքին անուղղակի երաշխաւորութիւններ տայ:

Ալժերիա կը պահէ իր հանդարտութիւնը:

«Ֆրանսական Ալժերիոյ ճակատը» կը շարունակէ ծաւալիլ: Միայն Քասպիի մէջ 50.000 անձեր արձանագրուած են շարժումին:

«Էքօ տ'Ալժէ» կը շեշտէ թէ պէտք չէ սպասել որ էֆ էլ էն «հարա քիրի» մը ընէ: Ընդհակառակն, կը հաստատէ Ֆրանսայի կառավարութեան, որ ոչ մէկ զիջում ընելու տրամադիր է»:

«Ժուռնալ տ'Ալժէ»ի մէջ, Ժ. Փիլէօ կը գրէ — «Կը թուի թէ Գումէնճէյ զօրաւոր ճնշումի հանդիպած է, կառավարութեան կողմէ: Ամէն ինչ մտածել կու տայ թէ առաջուած պատասխանները չեն համապատասխաներ «Ալժ. կառավարութեան» տեսակէտներուն:

× Ընկերվարական պարագլուխը՝ Կի Մոլէ նամակ մը գրած է քաղաքական եւ ընկերակցական (բացի համայնավարներէ) կարգ մը կազմակերպութեանց ուր կ'ըսէ — «Մեծ յոյս մը կը ծնի ալժերական հարցին յեղաշրջումէն: Բայց մտահոգ ենք կարգ մը ծայրայեղներու գործունէութենէն»:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Երէկ քանի մը տողով յիշած էինք թէ Վաթանի աշխատակիցը Օքթայ Աքպալ գրած է թէ Սեպտեմբեր 6–7ի պատասխանատուները պէտք է հաշիւ տան: Ստորեւ կու տանք Թուրք լրագրողին յօդուածին ամբողջութիւնը:

«6–7 Սեպտեմբերի դէպքերը մթութեան մէջ են: Մէկ գիշերուան մէջ Իսթանպուլ ինչպէս աւերակի վերածուեցաւ, միջնադարեան կերպարանք առաւ: Այս քաղաքին բնակիչները ինչպէս այսպիսի կացութիւն մը արտօնեցին: Պատասխանատուները ինքզինքնին օրէնքին մազիկէն ինչպէս փրկեցին: Անշուշտ որ այս հարցումներուն պատասխանները պիտի տրուին: Այն շրջանին վարչապետն ալ, պատասխանատու գործավարներն ալ, կուսակալն ալ, ապահովութեան տնօրէնն ալ, միւս բնակիչներն ալ 6–7 Սեպտեմբերի հաշիւը արդարութեան առջեւ պիտի տան: Անոնք որ Թուրք պատմութեան աւելցուցած են 6–7 Սեպտեմբերի նման տգեղ էջ մը, այդ գիշերուան գաղտնիքը մերկապարանոց պիտի պարզեն: Իրենց սարսափազդու ընթացքին պատասխանատուութիւնը պիտի ստանձնեն պատմութեան առջեւ:

Այս դէպքը ամէն տեսակէտով պէտք է լուսաբանուի: 6–7 Սեպտեմբերի դէպքերը ամբողջ տգեղութեամբը, ամբողջ իրականութեամբը, այլեւս պէտք է գիտնանք: Ականջէ ականջ փափսացուած զրոյցները իրականութեան լոյսին տակ պէտք է հալին: Թուրք ազգը պէտք է փրկուի այս դժնդակ կացութենէն որու մատնուիլ ուզուեցաւ օտար աշխարհի առջեւ: Ափ մը արկածախնդիր իրենց զարշելի ընթացքին հետ պէտք է գլուխ գլխի մնան: Այդ սարսափազդու գիշերուան պատասխանատուներէն ոչ մէկը օձիքը պէտք չէ փրկէ օրէնքին մազիկէն:

Ես այդ գրութեամբս կ'ուզեմ խօսիլ 6–7 Սեպտեմբերի շուրջ կատարուած հարցաքննութեան մը մասին: Թերեւս շահագրգռուողները գրութեանս վրայ իրենց գիտցածը ըսելու առիթը կը գտնեն: Մեզմէ շատեր այդ օրերուն նոյնիսկ չէինք լսած որ 6–7 Սեպտեմբերի դէպքերուն մասին քննութիւն վարելու նպատակաւ ներքին գործավարութեան կողմէ Իսթանպուլ մարմին մը ղրկուած է: Իրաւասու անձի մը նախագահութեամբ այդ մարմինը Իսթանպուլ ղրկուած եւ անհրաժեշտ քննութիւնները կատարած է: Նման մարմինէ մը ի՞նչ կը սպասուէր: Մեծ ու փոքր յանցապարտները երեւան հանել չէ՞, Բայց պէտք բսէք որ քննիչ մարմինը ի՞նչ կրնայ ընել դէպքի մը մէջ որու համար վարչապետը, գործավարները պատասխանատու են: Թերեւս բան մը չէր կրնար ընել: Բայց այդ մարմնոյն անդամները արդեօք հրաժարի՞լ ալ չէին կրնար: Ի՞նչ կ'ըլլար եթէ այդ օրերուն հրաժարէին, ի՞նչ կը կորսնցնէին:

Այո, այս մարմինը քաղաքս կուգայ, հարցաքննութիւններ կը սկսի: Շփոթեցուցիչ են տուած որոշումները: Ցանցապարտ քաղաքացիները ատրճանակ բարձրացուցած կը կրեն, անմեղները կը պատժուին: Այս կացութեան չկարենալ հանդուրժող կարգ մը քաղաքացիներ կը հրաժարին: Քաղաքացի մըն ալ ջղային տագնապներ անցընելով կը հիւանդանայ: Պէյօղլուի քաղաքացին ալ ապահովութեան տնօրէն կը կարգուի»:

Յօդուածագիրը յետոյ կը յայտնէ որ այդ հարցաքննիչ մարմնոյն նախագահն ու անդամները ներկայիս պատասխանատու պաշտօններու գլուխ կը գտնուին, պէտք է ինքնապաշտպանութիւն կատարեն մամուլի սիւնակներէն:

×

Անգարայէն կը հաղորդեն Պոլսոյ թերթերուն թէ կէսբափոյական կազմակերպութիւն մը մէջտեղ ելած է որուն նպատակն էր երիտասարդները բնաջնջել: Ապահովութեան տնօրէնը գնդ. Ճէմալ Ալթան յայտնած է որ հազարի չափ մարզոց պաշտօն յանձնուած էր այդ ցանցին կողմէ մաքրագործումներ կատարել:

Այսցանցին պարագլուխները ձերբակալուած են, միւսներն ալ ի մօտոյ պիտի ձերբակալուին:

× Հանրապետութեան նախկին նախագահ Ճէլալ Պայարի կնոջ դէմ դատ բացուած է: Տիկինը ամբաստանուած է որ «կառավարութեան բարոյական անձը անարգած է»:

× Միլլէթական կուսակցապետ՝ Օսման Պէօլիւքպաշը Պոլսոյ մէջ ասուլիս մը տուած է եւ յայտնած է թէ 1961էն առաջ կարելի չէ որ ընտրութիւններ ըլլան:

×

«Կառավարութիւնը պիտի չհանդուրժէ որեւէ թշնամական վերաբերումի, դեմոկրատ կուսակցութեան անդամներուն նկատմամբ» յայտարարեց զօրավար Կիւրսէլ ձայնասփիւռէն: «Այս կուսակցութեան շարքերէն ներս անմեղ հայրենասէրներ կան որոնք չեն կրնար պատասխանատու նկատուիլ նախկին ղեկավարներու եւ անոնց խմբակին գործած սխալներուն» աւելցուց Կիւրսէլ: Այս ձեւով դատապարտեց երկրի կարգ մը շրջաններու մէջ դեմոկրատ կուսակցութեան անդամներուն դէմ ցոյց տրուած յարձակողական կեցուածքը:

«Անարդարութիւն եւ անդիտակցութիւն պիտի ըլլար: Մեր շարժումը դեմոկրատ կուսակցութեան դէմ ուղղուած չէ: Պատասխանատուները պիտի պատժուին: Կարգ մը մարդիկ կ'աշխատին խանգարել երկրի մէջ տիրող մթնոլորտը, մինչ յեղափոխութեան նպատակն է միացնել եւ ոչ թէ բաժնել ազգը»:

ՀԱՅ ԳՐԵՐՈՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

Բ.

« Ներկայումս, կ'ըսէ Լ. Եաղուպեան, ամենակատարելագործուած տառերը համարւում են լատինականը, որոնք 400 տարուան հնութիւն ունին, հետեւաբար շատ մշակուած են, յաճախակի, մշակւում են թէ գծանկարչական եւ թէ դասաւորութեան տեսակէտից ...: Օգտուելով լատինական տառերի փորձից, մենք աշխատել ենք հայկական տառերի գծերն ու դասաւորութիւնը մօտեցնել լատինականին ...»:

Ապա զանազան ձեւով գրերու գործածութեան չափով թուարկումներն ընելով եւ տողին մէջ, տողէն վեր, տողէն վար, տողէն վեր ու վար լատին եւ հայ գրերու համեմատութիւններէ վերջ՝ կ'եզրակացնէ թէ « այս հանգամանքը խանգարում է աչքերին տառերն անմիջապէս ընդգրկելու եւ արագ ընթերցելու»:

Լ. Եաղուպեան այս անյաջող հետեւանքը կը հանէ անշուշտ անոր համար որ հայերէնէ եւ նոյնիսկ լատին տառերէ աւելի ռուսերէնի դրավարժութիւն ունի: Եթէ քիչ մը աւելի հայերէն գիրք դարձուցած ըլլար, պիտի անդրադառնար որ մեր այբուբենի մեծագոյն առաւելութիւններէն մին՝ գրերու այդ ելեւէջներն են, որով տառերու միաձեւութիւնն ընդմիջելով՝ աչքը զանազանութեան կը հանդիպի եւ առանց գրերն իրարու խառնաշփոթելու վանկերն ու բառերը տեսութեան մէջ հեշտեաւ կ'ամփոփէ: Մինչդեռ ինք տողին մէջի եօթը տառերը 21ի վերածելով անհեթեթ դժուարութիւն մը կը ստեղծէ դիւրաւ ընթերցանութեան:

Լաւ գրավարժութիւն ունեցողները ոչ թէ կէս այլ երբեմն ամբողջ տող մը եւ աւելի՝ մէկ հայեացքով կը ճնորոշեն ու կը կարդան: Այս դիւրութիւնը տառերու ելեւէջն է որ կը պատճառէ: Հիմա իր հնարած 21 տառերով որ տողին մէջ կ'ամփոփուին, մաս մըն ալ որ վերէն վար կ'երկարաձգուին, ինչպէս Ի, Կ եւ այլն, տողին վրայ կը զոնուին, կ'ունենանք համաչափ շարուածք մը որ աչք կը յոգնեցնէ:

Տարիներ առաջ անգամ մը Փատուայի համալսարանի համեմատական լեզուագիտութեան ուսուցչապետ հոյապէտ Է. Թեզայի այցելութեան գացած էի: Թեզա դիմացս դրաւ ամբողջ գլխագրերով տըպուած հայերէն էջ մը եւ «կարդա՛» ըսաւ:

Քիչ մը դանդաղօրէն կարդացի:

— Բրածս փորձ մըն էր, ըսաւ, գիտնալու համար թէ հայերէն գլխագրերն ալ մերիններն պէս դժուարութիւն կը յարուցանե՞ն ընթացիկ կերպով կարենալ կարդալու: Ահա կը տեսնեմ որ միեւնոյնն է նաեւ հայերէնի մէջ:

— Պատճառն ի՞նչ է, ուսուցչապե՛տ, հարցուցի:

— Որովհետեւ, պատասխանեց, միաձեւ եւ համաչափ են բոլոր գլխագրերը եւ կը պակսի ելեւէջներու զանազանութիւնը:

Լ. Եաղուպեան իր գաղափարած գրերուն մէջ առանց բնաւ նկատի առնելու տեսութեան ընախօսական այս պահանջը, ջանացած է իր հնարաւորութեան չափով տառերը մէկ գծի վրայ ամփոփել ու ջնջել կարեւոր առաւելութիւններէն մին, գոհացում տալու համար իր հաշիւներով ներկայացուցած տնտեսապէս խնայողական առաւելութեանց, զանց ընելով այն միլիոնաւոր աչքերը որ պիտի յոգնին եւ հաւանօրէն ստիպուին ակնաբոյժին:

Կ'ըսուի թէ ճափոններուն 75 առ հարիւրը — եթէ ոչ աւելին — ակնոց կը գործածեն եւ անոնք իրենց տեսութիւնը կը փճացնեն գրքերու վրայ, մասամբ շատ ընթերցասէր ըլլալով եւ մասամբ իրենց գրերու անյարմարութեան պատճառաւ:

Այս կենսական կէտը բոլորովին զանց առնուած է Լ. Եաղուպեանի նորահնար գրերուն մէջ: Իսկ իբր գեղեցկագիտական արտադրութիւն աւելորդ կը համարիմ խօսիլ, պարզապէս նմոյշ մը եղած ըլլալուն իր հրապարակ դրածը: Թերեւս եթէ գայ դժբախտ օր մը՝ որ անոնք գործածութեան դրուին, լաւագոյնները կատարելագործուած ու գեղազարդուած ըլլան:

Լ. Եաղուպեան յոյժ յաւակնութիւնն ունի վարկաբեկելու ինչ որ մերն է, վստահանելու համար օտարինը: Նաեւ ցոյց տալու համար թէ տառերու եւ տպագրութեան մասին համեմատօրէն շատ աղքատիկ է իր հասկացողութիւնը, կ'ըսէ թէ « եւրոպական տպագրութեան մէջ ամենաշատ գործածուողը «գործածուողն ըսել կ'ուզէ) կեֆել 8ի (8պրաչափ = փունթօ) տառերն են: Իսկ մենք փոխարինում ենք կեքել տառը, որովհետեւ մեր տառերի բուն փոքր է եւ նրանք անկանոն դասաւորութիւն ունեն, որը նոյնպէս նիւթական մեծ կորուստ է պատճառում... եւ նոր տառերը միջին հաշիւով մօտաւորապէս տալիս են 15տոկոս խնայողութիւն»:

Իտալական կառավարութիւնը Քուինդինօ Սելլայի պղինձէ հրաշալի արձան մը կանգնած է Հռոմի մէջ, ելմտական նախարարութեան առջեւ, որովհետեւ անկախութենէն վերջ ելեւմտացքը կարգաւորելու համար նոյն տարուան ցորենի արտադրութեան վրայ 5 սմ. տուրք մը դրած է: Իրականին մէջ ոչինչ բան, սակայն առով կրցած է արժանանալ հայրենիքի երախտագիտութեան: Ե՞րբ. Հայաստանի կառավարութիւնն ալ նման արձան մը պէտք է կանգնէ Լ. Եաղուպեանի համար, որ գտած է հնարքը Պետհրատը ճնշող ծանր բեռը թեթեւցնելու: Ինքը տուրք ալ չէ որ կը դնէ, այլ մեր այբուբենին տառերը կը լայնցնէ, կը նեղցնէ, տողէն վար վեր կը հանէ ու կ'իջեցնէ եւ այսպէս աժան պատրաստուած անուշապուր մը կը հրամցնէ ընթերցող դասակարգին, որ մաքուր եւ խնամոտ տպագրութեամբ հրատարակութիւններէ արդէն իսկ զրկուած՝ գրերու Բաբելոն մըն ալ պիտի ունենայ ասկէ վերջ:

Լ. Եաղուպեան կ'ըսէ թէ հակառակ եւրոպականին՝ 10 կեքերը կը գործածենք՝ փոխանակ ութի, եւ այս՝ «որպէսզի ընթեռնլի դառնան» ըլլալով թուղթի եւ մելանի կորուստ կ'ունենանք, մինչդեռ պէտք է խնայողութիւն ընել: Եաղուպեանի տուած նմոյշէն համոզուած ենք թէ ինքն անկարող է, բայց ճարտար գեղագրի մը համար բնաւ դժուարութիւն չի ներկայացներ նոյն աչքով մեծ ու փոքր, նուրբ եւ թանձր գրեր չինել: Եթէ ինքը ձեռքն առած ըլլար Շիլթէր-Կեզեկոյի, Տեպերնիի, Նեպիոլոյի եւայլն ստուար տառացուցակները եւ հինգ վայրկեանի ակնարկ մը նետած ըլլար անոնց վրայ, անվրէպ պիտի տեսնէր եւ հասկնար որ նոյն տեսակ 6, 8, 10, 12 փունթօ գրեր կան տասնեակներով, բոլորն ալ իրարմէ տարբեր, մեծ ու փոքր, նուրբ եւ թանձր, որոնք ըստ պատշաճի տպագրութեան նիւթին եւ հեղինակի ճաշակին համեմատ կը գործածուին:

Հ. ՎՐԹԱՆԷՍ ԽԱՆՊԵԿԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ:

ԵՂԻՇԷ ԴՈՒՐԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

(Արտասանուած հարիւրամեակին առթիւ, Սորպոն)

Դժուար է ներկայացնել Եղիշէ Պատրիարք Դուրեանի վաստակը, որ բազմաթիւ յատկանիշներով կը ներկայանայ:

Բազմակողմանի անհատականութիւն մըն է, զոր կարելի է նմանցնել բիւրեղի մը, որուն ամէն մէկ հատուածակողմէն չրջապատի պատկերը կը ճառագայթէ հարազատ կերպով, եւ ուր աւելորդ գծի մը, գոյնի մը չենք հանդիպիր, իրենց պայծառութիւնն ու ներդաշնակութիւնը խանգարող:

Ծննդեան հարիւրամեակի այս հանդիսութիւնը գեղեցիկ առիթ մըն է, որ իր անձը աւելի ժողովրդական դառնայ; ճանչնանք դաստիարակ-ուսուցիչը, բանաստեղծ-գրագէտը, մտաւորականն ու հանրային գործիչը, իբրեւ քարոզիչ, առաջնորդ եւ պատրիարք, եւ մանաւանդ բանաստեղծը, որուն վաստակը կը տարածուի քանի մը մարզերու մէջ, իրեն առաջնորդ ունենալով աւետարանական ճշմարտութիւնները, Մանուկ Յիսուսի կեանքը եւ ուանդութիւնները, եւ այս բոլորէն անկախ, մարդկային եւ բարոյական յոյզերու քերթող արուեստագէտը, իր նկարագրով ու կեանքով մարմնաւորելով այս ճշմարտութիւնները, իբրեւ տիպար եւ անբասիր եկեղեցական:

Այս բոլորին մէջ նոյն ներշնչումը, բանաստեղծի նոյն երեւակայութիւնը, մարդկայնական նոյն յղացումները, ընդունելով առաջնորդուած է իբրեւ գեղագէտ:

Քնարերգակ բանաստեղծ մըն է Եղիշէ պատրիարք Դուրեան, անձնատուր յաճախ խոկումներու, որոնք կը յայտնուին իր քերթուածներուն մէջ, իր մարմինը եւ հոգին, աշխարհի եւ երկինքի խուլ պայքարներուն անձնատուր է միշտ: Եւ սակայն ան կրցած է իր հաւասարակշռութիւնը պահել, ենթարկուիլ տարակոյսի հովերուն, առանց անոնց տեղի տալու:

Չէ երգած մարդկային արդար սըրտուիչը, բողոքը զօրաւոր ալիքներով, ինչպէս իր վաղամեռիկ եղբայրը, մեր սիրելի Պետրոս Դուրեանը: Բայց իբր եղած է աւելի պարզաբիանութեամբ, հանդարտ գնացքով, խմաստութեամբ համակուած, երգելու համար սէրը, յոյսը եւ հաւատքը նաեւ, հակառակ նկարագրի այն գծին, որուն համաձայն իր դաստիարակութիւններուն եւ բանաստեղծական ուսումնասիրութիւններուն մէջ անգամ, առակօրէն, կասկածի հովը պահուած է, իր նկարագրին մեղի ծանօթ հեզանքի եւ ակեպտիկի շունչով:

Գրականութեան պատմութեան ծանօթ եղողները անշուշտ կը յիշեն մեր միջնադարեան հոգեւորականներէն շատերուն քնարերգութիւնը, ձօնուած վարդին ու սոխակին, ծառ ու ծաղկին, ... քարերուն, բնութեան գեղեցկութիւ... րուն, այդ նիւթերուն առլով խորհր... նշական յղացումներ, իրենց մաքի... պատկերացնելով նաեւ սիրոյ եւ ... մունքի առարկայ կին էակը իր ... բով, ինչպէս Գրիգոր Նարեկացի... եան տաղը, որուն մէջ առկային ... բորդ դարուն կ'երգուէր սիրամա... կանացի գեղեցկութիւններով:

Եղիշէ պատրիարք Դուրեան, ... գին մէջ ալ հարազատ մէկ ներկայա... ցիչն է անոնց: Հովուական սրինգի ... թուածները բազմաթիւ տողեր ունի... ման ներշնչումներու, երազի եւ ... որոնց գրեթէ չեն անդրադարձ... քննադատները:

Մարդկային հարազատ ձայնը, ... պահանջները չէ կրցած անտեսել, ... նարին վրայ երգելու համար, մերթ ... զարկուած, մերթ խորհրդանշական ... ով, հոգեւորականներուն արգիլ... նիւթերը, այնքան ջերմօրէն, սիրով ... վերացումով:

Եղիշէ պատրիարք Դուրեան ... մարդկային զգացումներն արտայայ... համար: Մարդն է որ կը խօսի իր ... եւ որուն համար աւելի կը սիրենք ... Իբրեւ հոգեւորական կատարած ... պարտքը, տուրքը տուած է Աւետար... ու Սուրբ Գրքին, բայց մարդկային ... տին եւ յոյզերուն հարազատ թարգ... ալ եղած է:

Գեղեցկագոյն քերթուածներէն է ... տեսակէտով մի մոռնար զու ... ուր կը գտնենք կին էակին սրտին խո... րքն ժայթքող հեծեծանքները, ... կաթող զմուռսի բոյրը, կանացի ... րուն մեղրը, այծեամի վազքը, ... տանին ողկոյզներուն հետ մրգող ... չուշաններուն մէջ թափառող ... կուրծքին խոովքները: Բայց որ... րեչ շնորհներ ալ մարմնացնէ եւ ... մոռնայ Տիրոջը, պէտք է անոր ... քը առատուան ցօղերուն նման, ... ըլլայ, զով սիւքին խառնէ իր ... մունջ շունչը, սուրբ փափաքներ... թունքին լարերը լարէ, նուիրած ... բոյր ու ժպիտ դառնայ, եւ ... նայւ բոյրով խնկէ, ... կուրծքին տակ սիրոյ կրակը ... սիրտը բանայ յուզումի փոթորիկ... առնէն է որ ան պիտի մոռնայ Տիր...

Այսպիսի նուիրական ու ընտ... ներշնչումներու արդիւնք է ... սիՑ պատկերը, ուր կը գիմուրեն... ուածային կոյսին նկարագրութիւ... նոր ճակատը, աչքերը, ... լանջքը, նոյնիսկ առանց իր դր... ունենալու Յիսուս Մանուկը: ... ներ Մանուկ Յիսուսի կեանքէն ... իրենց պարզութեան մէջ, ճշմար... շընչումներ են, ուր գիտերու ... կը հանդիպինք:

Սրբազանին ամէն մէկ տողը ... թեան, պարզաբիանութեան եւ խ... թեան դրոշմը մը ունի: Յաճախ ...

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

Տենդագին սպասում էի, թէ ինչ է ուզում գրել Անահիտը եւ ինչու է ուզում անպայման գրել, երբ նա կարող է ասել այն, ինչ մտածում է: Նա մեկնեց ինձ ծալուածքը եւ ասաց.

— Կարդացէք:

— Լատիներէն տառեր են — առարկեցի ես — չեմ հասկանում:

— Կարցրի ամէնից թանկը, — ասաց Անահիտը եւ իր արցունքոտ աչքերը ուղղեց դէմքիս:

Նրա շրթունքները դողում էին: Նա ձախ ձեռքը դրեց կրծքիս եւ մեր հայեացքները հանդիպեցին իրար: Ինձ թըւաց, թէ նրա աչքերում ես կարդացի ծալուածքում ինձ անծանօթ լեզուով գրուած բառերի իմաստը: Ես պատրաստըւում էի համբուրելու ... Անահիտը մի կտրուկ շարժում կատարեց եւ նորից թեւանցուկ անելով ինձ, ասաց.

— Ուշ է, դառնանք:

Այնուհետեւ մենք ոչինչ չխօսեցինք: Ես էինք դառնում մեր եկած ճանապարհով անխօս, առանց իրար նայելու, անծանօթների պէս: Թրամվէյի ծանօթ կանգառում Անահիտը բաց թողեց իմ թեւը եւ ասաց.

— Ես մենակ կը գնամ: Դուք կարող էք դառնալ տուն:

— Ինչո՞ւ այդպէս յանկարծ ...— հազիւ կարողացայ ասել ես:

— Հանգիստ թողէք ինձ, — շշնջաց նա եւ այնպիսի հայեացքով նայեց ինձ, որն ասում էր, թէ՝ եթէ իսկոյն չհեռանաս, լաց կը լինեմ:

Առանց հրաժեշտ տալու ես հեռացայ կանգառի մօտից եւ, անսահման յուզմունքից դողացող սրտով, քայլեցի դէպի հանրակացարան: Փողոցի միւս մայթում ես մի պահ կանգ առայ եւ ետ նայեցի: Անահիտը կանգնել էր իր տեղում եւ նայում էր ինձ: Ես զգացի, որ նա արտասւում է:

Չիմացայ, թէ ինչպէս հասայ մեր սենեակը, բացեցի դուռը եւ բարեւեցի գրասեղանի մօտ նստած Համաձայնին: Ես մոռացել էի, որ երրորդ օրն է, ինչ ես եւ Համաձայնը խռով ենք իրարից: Նա ժպտաց յաղթանակողի պէս: Չէ՞ որ առաջինը ես եմ հաշտութեան ձեռք մեկնել: Բայց այսօր ես այնքան երջանիկ էի ըզգում ինձ, որ պատրաստ էի Համաձայնին ներել ամէն ինչ, նոյնիսկ ներողութիւն խնդրել չգործած մեղքերիս համար եւ, բացի այդ, խոստանալ նրան մեր ամբողջ հանրակացարանում բնակուող հայոր ուսանողի համար աներեւակայելի մի բան՝ այսուհետեւ նրան բնաւ Համաձայն չկանչել: Միաժամանակ ես մտածեցի, որ ծոցատետրիս Ֆրանսերէն բառերը ... յարմար է ընթերցել տալ Համաձ... (Նա շատ լաւ գիտէր Ֆրանսերէն ... մէկ ուրիշի: Բայց մինչ այդ հարկա... վերականգնել նախկին բարեկամ... նը:

— Աշխարհիկ, արի մենք լաւ ... մնանք, — ասացի ես եւ ... մեկնուեցի իմ մահճակալի վրայ:

— Միթէ՞ երբեւէ դէմ եմ եղել ...

— խօսեց Համաձայնը:

Նրա դէմքից զգացի, որ իմ ... իսկոյն բարձրացրին նրա տրամադր... թիւնը:

— Գիտես, — ասացի, — ամէն ... կը լինի, եթէ դու մի քիչ սակաւ ... գործես այդ օրէնսդրքային բառ... ւող գիտական բոլոր սահմանում...

— Լաւ, կը փորձեմ, — ժպտաց ... Համաձայնը եւ հարցրեց, — դու ... րո՞ւմ ես:

— Նո՞ւ:

— Այո, գիւղից մերոնք հիմա... են ուղարկել, այնքան մեծ - մեծ ... տեր ունի, ահա, — եւ Համաձայնը ... քաշեց մահճակալի տակ դրուած ... րուկը ու այնտեղից մի քանի ... լով, դրեց գրասեղանի վրայ:

ՀԱՅԿ ԽԱՉ...

(6 Շար.)

... կը մթագնէ իր ճակատը : ... մտայլը կը թափառի : Չի մեծ ոչինչին գիրկը կը թափառի փափաքիր որ ինք դագաղի մը պարզ որսն ըլլայ: Անծանօթը իր որոնումներուն առարկան է միշտ: Ինչպէս դարեր առաջ մեծ Նարեկացին ինքզինք կը նկատէ «հողւոյ անարգութեան դարշութեան», նմանապէս ալ հակառակ այն գիտակցութեան թէ «իմացական կաւ մըն է», կ'ուզէ գիտնալ թէ ինչ պիտի ըլլայ արտում իր հոգին, փիլիսոփայելով որ ամէն ինչ ունայն է —

«Ուշ կամ կանուխ պիտի հասնի արդարեւ
Չարաժամած օրն անցաւոր մեր կեանքին,
Բայց քու հոգին չը-հեռնուի անարեւ
Չարախոյսի մրրայլ ճամբու երկայնքին :

Բոլոր անոնք որոնք հաւատքի եւ տառապանքի ճամբաներուն կը հետեւին, պէտք է կարդան Եմմաւուսի ճամբորդները :

Եղիշէ պատրիարք Դուրեան, ինչպէս իր մեծ ուսուցիչները կը համակերպի ու կը հաւատայ իրեն շնորհուած ճակատագրին —

«Ո՜վ արձակէ՛ զիս, Տէր, այս բիրտ
կապերէն, որ ոսկորներս խաղաղին.
Ինչ որ ըլլայ Քու զօրութիւնդ՝ մենք
նորէն հարկատուներն ենք հողին»:

Հոգիի եւ մարմնի տագնապները, որոնք խմորուկան սրինգին առաջքը կը կազմեն գերադանցապէս, եւ արուեստագէտի վրձինով եւ հոգիի համակերպութեամբ գրուած են, գուշակել կուտան չափ անգամ մտածող ու տարակուսող մարդուն ողբերգութիւնը :

Եղիշէ պատրիարք Դուրեանի քերթուածները բանաստեղծութեամբ թաթաւուն են, ինչպէս իր բոլոր ընտրուած թարգմանութիւններն ու աշխարհաբարի վերածումները, որոնք կը վկայեն նոյն նկարագիրը: Անոր քերթուածները պահած են միշտ առաջին օրերու թարմութիւնը, աշխարհաբարով մը ուր չենք հանդիպիր երբեք գրաբար ոճերու եւ բացատրութիւններու: Ամէն մէկ էջ ապրում մըն է, պատկերաւոր լեզուով արտայայտուած: Ցաւի եւ տխրութեան պահերուն իսկ լաւատես շունչով, առանց չեչտուած յոռետեսութեան: Զուիր, կշռոյթի եւ յանգի բնականութեամբ եւ երաժշտականութեամբ: Քերթողը կրցած է իմաստութեան կայծեր վառել ամէն մէկ քերթուածին մէջ: Այլաբանութիւններու եւ փոխաբերութիւններու գեղեցիկ գիւտերն աւելի բանաստեղծական կը դարձնեն իր յղացումները :

Իր քերթուածները կը պահեն իմացական նկարագիր մը, ուր չկան ոճի, տարաժամանութեան եւ հոգեբանութեան ծայրայեղութիւններ: Եղիշէ Դուրեանինը շնորհալի եւ տաղանդով գրուած բանաստեղծական ստեղծագործութիւն մըն է մեր գրականութեան մէջ :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Ի ՊԱՏԻՒ
ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Նախապէս գրած էինք թէ վերջերս Փարիզ կը գտնուէին Տէր եւ Տիկին Վահան Փորթուգալեան :

Մեր յարգելի աշխատակիցը պատուոյ նախագահն ըլլալով Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Գարկիրճեան գնահատելի գաղափարն ունեցած էին ընդունելութիւն մը սարքելու ի պատիւ մեծ իրաւագէտին :

Հինգշաբթի օր, Ռազմիկներու Միութեան նախագահ՝ Գ. Գարկիրճեանի տունը հաւաքուած էին ֆրանսացի եւ հայ անձնաւորութիւններ որոնց կարգին՝ գրագէտ Քլոտթերման, նախարար Թրիպուլէի ներկայացուցիչ՝ Լիսքոյէթ, Տոքթ. Փաժէս, Տէր եւ Տիկին Պիկօ, Գ. Փիօրօ, Տէր եւ Տիկին Փօլ տիւ Վէու, Գ. Գ. Հրանտ Սամուէլ, Սեդրակ Քարեան, Զաւէն Խանդատեան, Փրօֆ. Ֆրէտերիք Ֆէյտի, Կ. Մ. Ալէմշահ, Օ. Խարբութլեան, Նուպար Ցովհաննէսեան, Բժ. եւ Տիկին Ռ. Տէր Դաւթեան, Տէր եւ Տիկին Արմէն Բարսեղեան, Ս. Ակորօֆ, Ց. Սարաֆեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Տատեան, Գ. Արեւեան եւն.:

Գ. Վահան Գարկիրճեան գրաւոր ճառով մը ներկայացուց Դատական Ատեանի պատուակալ նախագահ Գ. Վահան Փորթուգալեանը:

Ծնած Մարսէյլ, Գ. Փորթուգալեան իր երկրորդական ուսումը կատարած է Մարսէյլի լիսէն, ապա իրաւաբանութիւն ուսած է Էքսի համալսարանը, բայց գիտակից իր ծագումին գացած է նաեւ Էջմիածնի Ճեմարանը (1905) կատարելագործելու համար իր մայրենի լեզուն :

Փաստաբան է Մարսէյլի մէջ, երբ կը սկսի առաջին աշխարհամարտը, կը մասնակցի Շամփանեի եւ Սոմի ճակատամարտներուն: Ապա, Արեւելք կը նշանակուի իբրեւ տեղեկատուութեանց սպայ հայկ. լեգէոնի սպայակոյտին մօտ: Հոն, կը մասնակցի Պաղեստինի ճակատամարտին, ներկայ կ'ըլլայ Արարայի յաղթանակին եւ կը նուիրուի Կիլիկիոյ գրաւման կազմակերպութեան :

Պատերազմի վերջաւորութեան կամաւոր կ'արձանագրուի եւ կը մեկնի Կիլիկիա, իբրեւ տնօրէն Ֆրանսական օգնութեան մարմիններու :

Զինուորական ճակատի քայքայումը եւ նահանջը վրայ կը հասնին: Պէտք է պարպել Կիլիկիան եւ հեռանալ այդ նուիրական պապենական հողէն :

Քեմալականներու վերադարձէն ետք, Փորթուգալեան պաշտօնապէս նշանակուած է որ տեղւոյն վրայ մնայ, ինչ որ թոյլ կուտայ կազմակերպելու հայ որբանոցներու տեղափոխումը դէպի Լիբանան :

Ֆրանսա վերադարձին, արձանագրուած է Փարիզի վերաքննիչ ատեանը, 1925ին Սուրիոյ խառն ատեաններու ատենակալ նշանակուած է :

1939ին Փորթուգալեան իբրեւ պահեստի հարիւրապետ կրկին զօրակոչի ենթարկուած է: 1941ին Սուրիա է ազատ Ֆրանսայի հետ, 1942ին Պրազավիլ իբրեւ խորհրդատու Վերաքննիչ Ատեանին, տարի մը ետք նոյն պաշտօնով Գասթիա կ'երթայ: Իր դիմումին վրայ, կը տեղափոխուի Էքս, 1954ին Տուէի Վերաքննիչ Ատեանին նախագահ է, յետոյ հանգստեան կը կոչուի Ատեանի Պատուակալ Նախագահի տիտղոսով :

Գ. Գարկիրճեան չեշտեց նաեւ թէ այս ընկերային, հայրենանուէր, բարօգուտ եւ մարդասէր գործունէութեան լաւագոյն կատարելու համար, Գ. Փորթուգալեան իր կողքին ունեցած է Տիկին Սիփրիէն Փորթուգալեանը որ 1919էն ի վեր, միշտ գտնուած է իր ամուսնոյն կողքին եւ բերած իր մասնակցութիւնը Գ. Փորթուգալեանի ազգանուէր գործունէութեան, մանաւանդ Կիլիկիոյ պարպումի ժամանակ :

Ճառախօսը վերջացուց իր ուղերձը հրաւիրելով ներկաները որ իրենց բաժակը բարձրացնեն ի պատիւ Տէր եւ Տիկին Փորթուգալեանի :

Օրուան հիւրը յուզումով շնորհակալութիւն յայտնեց, իր եւ Տիկին Փորթուգալեանի կողմէ. իր ուրախութիւնը յայտնեց այս բարեկամական շրջանակին մէջ գտնուելուն եւ կատարուած ջերմիկ ընդունելութեան համար :

Գ. Փորթուգալեան յիշեց Կիլիկիոյ օրերը եւ նաեւ Երեւան գտնուիլը 1905 օրուան կառավարիչն էր, այն ատեն, զօրավար Գօնափարթ մը՝ Նախիջեւանի գերդաստանէն եւ սպայ ցարական բանակին: Ցիշեց որ զէնքի ընկերներու խրախուսիչ կողմը այն եղբայրական բարեկամութիւնն է որ կը ստեղծուի իրենց միջեւ :

Մաղթեց որ առանց խտրութեան Ֆրանսայի Հայերը նման եղբայրութեամբ կապուին եւ վերաբերին իրարու հետ եւ իրենց մաքուր բարքերով եւ արժանաւոր վարքով, ամէն կերպով աշխատին որպէսզի իրենց այս մեծ, վսեմ եւ հիւրընկալ երկրորդ հայրենիքը միշտ աւելի լաւ ու ընդարձակ ծանօթութիւնը ունենայ Հայուն, անոր դարաւոր պատմութեան եւ հարուստ մշակոյթին: Այս ուղղութեամբ գործելու մեծ պարտականութիւն մը ունէր երէց սերունդը որ իր կարելին ի գործ դրաւ, աւելցուց յարգելի հիւրը, եւ հրաւէր կարդաց որպէսզի նոր սերունդը՝ անձամբ գիտութեամբ եւ գիտակցութեամբ կատարէ այսօր իրեն վիճակուած մասը այդ նուիրական ազգային առաքելութեան մէջ:

Հայոց եւ Ֆրանսացիներու պատմական եւ միշտ բարեկամական յարաբերութեանց կարգ մը վերյիշումներով, ինքն ու ներկաները իրենց բաժակները բարձրացուցին Ֆրանսայի կենաց ու փառքին եւ Հայութեան տեւականութեան :

Հաւաքոյթը փակուեցաւ բարեկամական ջերմ մթնոլորտի մը մէջ :

Ա. Մ.

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ 24 Ցունիս, Ուրբաթ իրիկուն, Մշակոյթի սրահին մէջ: Դասախօսն էր Գ. Ցովհան Կարապետեան, նիւթ ունենալով՝ Շէյքսփիր եւ Թուրքերը :

Հակառակ տեղատարափ անձրեւին, երբ կը կարծուէր թէ ոչ դասախօսը ներկայ պիտի ըլլար եւ ոչ ալ բաւականաչափ ունկնդիրներ պիտի ունենանք, որոշեալ ժամուն տեղի ունեցաւ դասախօսութիւնը :

Նախագահ Մ. Պարսամեան լսարանը բանալով ներկայացուց դասախօսը: «Մեր յարգելի դասախօսը Գ. Ցովհան Կարապետեան, բաւ, պատրաստուած մտաւորական մըն է, վկայուած Ամերիկեան եւ Ֆրանսական համալսարաններէն; Ան վարած է նաեւ հանրային պաշտօններ անցեալին մէջ :

Իր նիւթը աւելի քան այժմէական է այսօր, քանի որ կը վերաբերի Թուրքերուն: Մենք կը ճանչնանք մեր դրացիները, բայց շահեկան է հետեւիլ աշխարհահռչակ թատերագիր Շէյքսփիրի, որուն բազմաթիւ թատերգութիւններէն մեր դասախօսը կատարած է անհրաժեշտ մէջբերումները »:

Դասախօսը մէկուկէս ժամ տեւող դասախօսութեամբ մը, ունկնդիրներուն ուշադրութիւնը իր վրայ կեդրոնացուց, եւ հետզհետէ տուաւ զանազան տեսարաններէ բոլոր այն նախադասութիւնները, որոնցմով կը խարանէր իր ժամանակի Օսմանեան կայսրութեան եւ Սուլթաններուն պալատական դաւադրութիւններն ու ոճիրները, ինչպէս նաեւ ցեղային նկարագրի բացասական կողմերը :

Համազգայինի դասախօսութիւնը կատարեալ յաջողութիւն մը եղաւ :

Նախագահը իր ջերմ շնորհակալութիւնը յայտնեց դասախօսին: «Փիէռ Լօթիներու եւ Քլօտ Ֆարէրներու դիտաւորեալ արտայայտութիւններուն քով, բաւ, այս վկայութիւնները մեզի մխիթարութիւն կը պատճառեն եւ որոնք մինչեւ այսօր ոչ ոքի կողմէ երեւան հանուած էին »:

Ներկաները շնորհաւորելէ ետք դասախօսը, փափաք յայտնեցին որ Համազգայինը ոչ միայն հայերէն, այլեւ ֆրանսերէն եւ անգլերէն լեզուներով հրատարակէ այս շահեկան դասախօսութիւնը :

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ԿԵԱՆՔԸ
ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՎՐԱՅ

Ժ.

Մի օր ես բարձրացրել էի Թուցիկը եւ թելի ծայրը կապել կտուրի լոզին, եւ, անհոգ ու զոռոզ, ընկողմանել էի կտուրի մի անկիւնը եւ դիտում էի Թուցիկիս սաւառնումը: Նա սաւառնում էր աւելի բարձր, քան բոլոր կտուրներից բարձրացող Թուցիկները: Ցանկարծ նշմարեցի, որ լոզը գլորւում է: Մինչեւ հասայ, լոզն ընկաւ երեք յարկանի կտուրից ներքեւ, ուղիղ փողոցի մայթի վրայ :

Սարսափահար ես կռացայ եւ նայեցի կտուրից ներքեւ՝ ստուգելու համար թէ՝ արդեօք որեւէ մէկի վրայ ընկե՞լ է :

Մայթը դատարկ էր եւ ոչ ոքին չէր վնասել, բայց իմ սարսափն աւելի անց այն հեռապատկերից, որ կարող էր ընկնել մի մարդու վրայ. սարսափն աւելի եւ աւելի աճեց, երբ պատկերացրի, որ կարող էր ընկնել հէնց հօրս վրայ, որ առհասարակ այդ ժամին էր վերադառնում տուն: Աչքերս մթնեցին, հազիւ կարողացայ ինձ ետ քաշել քիւից եւ վազեցի ներքեւ, կարեցի Թուցիկի թելը, սկսեցի արագ կերպով կծկել: Թուցիկը եկաւ, փաթաթուեց մեր տան դիմացի պարտէզի բարձր թթենուն: Քաշեցի :

Աւելի փաթաթուեց: Մտածում էի բարձրանալ ծառը եւ ազատել Թուցիկը, բայց, յանկարծ, հօրս էշի զանգը պայթեց փողոցում: Քաշեցի, պոկեցի թելը եւ բարձրացայ հօրս սենեակը եւ լուսամուտից սկսեցի դիտել փողոցը: Ուզում էի իմանալ թէ հայրս պիտի նշմարէ՞ լոզը: Նշմարեց եւ հարցրեց ծառային :

— Լոզն ինչո՞ւ ընկեր է փողոցը :

Ծառան անմիջապէս չկարողացաւ պատասխանել. էշի սանձից բռնած՝ մօտեցաւ լոզին եւ տեսաւ Թուցիկի թելի մնացորդը լոզի վրայ: Ծառան անմիջապէս գլխի ընկաւ եւ բացատրեց հօրս :

— Կանչէ՛ք փոխ, տեսնամ, — պատուիրեց հայրս ծառային եւ վեր բարձրացաւ:

Ես անմիջապէս որոշեցի անելիքս — ցատկեցի լուսամուտից ներքեւ եւ անմիջապէս բարձրացայ այն խոշոր պահարանը, որտեղ դարսւում էին անկողինները: Պահարանը ծածկւում էր վարագոյրով: Բարձրացայ անկողինների վրայ եւ պառկեցի, որովհետեւ գլուխս դիպչում էր առաստաղին :

Ծառան ամէն տեղ նայել էր եւ չէր գտել: Եկաւ ներս եւ ասաց.

— Հաջի էֆէնտի, չօջուխը չերեւար :

Մայրս ներս մտաւ :

Հայրս նրան հարցրեց.

— Տեղէրն է, Թուցիկ կը թռցնէ, պատասխանեց մայրս :

Պարզ էր, որ մայրս տեղեակ չէր թէ ինչ էր պատահել: Հայրս բացատրեց նրան: Մայրս երկու ձեռքերով բռնեց քունքերը եւ բացականչեց.

— Վույ, աչքս քոռանար ...

Պահարանում ես կծկուեցի վախից :

Քիչ անց մայրս սկսեց մտահոգուել իմ ճակատագրով :

— Շատ աղէկ, եղածը եղեր է, քա չօջուխն ո՞ւր է :

Եկան եղբայրներս եւ քոյրերս: Տան մէջ սկսուեց չտեսնուած որոնում: Տան բոլոր ծակուծուկերը քրքրեցին բացի հօրս սենեակից: Ով կարող էր մտքին անցկացնել, որ հէնց այդ սենեակում էի թաղնուած :

Եղբայրներիս ամէն մէկին ուղարկեցին հարեւանների եւ ազգականների տները: Վերադարձան թէ՝

— Էնտեղ չի գացեր :

— Բախչայի ծառներուն վրայ նայեցէք, — կարգադրեց հայրս :

Եղբայրներս ընկան պարտէզը: Վերադարձան թէ՝

— Չկայ :

— Մութ է, չերեւար, — կասկածեց մայրս :

— Լուսնի լոյս է, — պատասխանեց մեծ եղբայրս:

Հայրս լցրեց օղու բաժակը (ես դիտում էի վարագոյրի ճեղքից), բռնեց, բարձրացրեց վեր, որ ճնկէր, ձեռքը մնաց օդում: Նա երեւում էր չափազանց մտահոգ :

— Չօջուխն ի՞նչ եղաւ, — շշնջաց նա :

Նրա ձայնը դողդողջեց եւ թաղուեց խոր թախիծի մէջ :

Եթէ այդ րոպէին ես ցատկէի պահարանից դուրս, հայրս ինձ կը գրկէր եւ կը սեղմէր իր կրծքին, բայց չգիտեմ ինչու, չարի :

— Ակոբ, աղաս, ձին նստէ, գնա քաղաք, եկս, մութլախս քեռանց տուն է գացեր, — ասաց մայրս մեծ եղբօրս :

Եւ եռեւից պատուիրեց.

— Ռիվոլվէրը հետդ առ, եթէ չօջուխը հոն է, հետդ մի բերեր, կը վախնայ, թող հոն մնայ :

Ես լսեցի, մի տասն եւ հինգ րոպէ յետոյ, ձիու սաողջ դոփիւնը փողոցի սալայատակների վրայ :

ՎԱՀԱՆ ԹՕԹՈՎԵՆՑ

(Շար.)

Հ. Յ. Դ. Փարիզի Շրջ. կոմիտէն կ'ողբայ իր ընկերոջ՝

ՎԱՀԱՆ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆԻ

յանկարծական մահը եւ իր ցաւակցութիւնները կը ներկայացնէ սգրացեալին ընտանիքին :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՍՈՒԼԻՍ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին Մշակոյթի Տան մէջ (17 Րիւ Պլէօ)

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան կողմէ :

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋ

Բ. մաս

Ասուլիսը կը վարէ՝ ԸՆԿ. Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի Փարիզի եւ արուարձաններու, Հ. Յ. Դ. Ուս. Միութեան եւ երիտասարդ խումբերու անդամ – անդամուհիները եւ փափաքող ընկերուհիներն ու ընկերները :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Վահան Փաստրմաճեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Վիքթոր Աւագեան քսան Ն. Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման : Նոյն առթիւ Վ. Խաչիկ Փաստրմաճեան երեսուն Ն. Ֆ. «Յառաջ»ի բարգաւաճման, փոքրիկն Տիգրան Փաստրմաճեան տասը Ն. Ֆ. նոյն նպատակին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Գօմոնի Ս. Գ. Լուս. եկեղեցւոյ անուան տօնախմբութեան առթիւ ըստ սովորութեան հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ, եկեղեցւոյս հանգուցեալ հիմնադիրներուն՝ Պալաճեան Ս.ի, Գ. Շահլամեանի, Ա. Դարբինեանի, Ո. Անօսրեանի, ինչպէս նաեւ Սահակ Մեսրոպ ազգ. Մշակոյթի Տան հիմնադիրներու, եկեղեցւոյ եւ սրահի շինութեան նիւթապէս օժանդակողներու ննջեցելոց հոգւոց ի յիշատակ : Կը հրաւիրուի Գօմոնի եւ Մարսէյլիոյ հայ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ այն հանդիսաւոր արարողութեանց, յարգելու համար յիշեալ հանուր ննջեցելոց քաղցր յիշատակը :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կրընոպլի Կապոյտ Խաչի տարեկան Դաշտահանդէսը, մեծ պատրաստութեամբ :

Այս Կիրակի, Սէն Նիզիէի ճամբուն վրայ Շաթօ տը Պօրըկարի գեղատեսիլ լեռնադաշտի պաղ ջուրին մօտ :

Դաշտահանդէսի ընթացքին, պիտի կատարուի դպրոցի աշակերտներու մրցանակաբաշխութիւնը :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, աշակերտներուն կողմէ :

Հաճելի եւ զուարթ մթնոլորտ, բարձրախօսով հայկ. եղանակներ :

Ծոխ եւ դիւրամատչելի գիներով պիւֆէ, պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ

Սիրով կը հրաւիրուին Լանսէի, Թընաժի եւ շրջաններու հայրենակիցները :

Անձրեւի պարագային, կը յետաձգուի Յուլիս 10ին :

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

ԺԷօնէս է Աքսիոնի վարչութիւնը կը հաղորդէ թէ՝ Լը Ֆոյի առաջին բանակումին արձանագրութիւնները վերջացած են : Երկրորդ շրջանին արձանագրուիլ փափաքողներ դիմելու են վարչութեան : Այս բանակումները տեղի պիտի ունենան գիւղակին, նորաշէն ննջարաններուն եւ վրաններու մէջ : Առաջին բանակումին արձանագրուող մանուկներ իրենց ծնողքներուն հետ ներկայ գտնուելու են Երկուշաբթի, Յուլիս 4ին, ժամը 11ին, Մարսէյլի Սէն Շարլ կայարանը, մեկնումի համար : Միւս քաղաքներէն մասնակցողներ պիտի առանձին յատուկ շրջաբերական : Որեւէ տեղեկութեան համար դիմել Վ. Յ. Հելվաճեանի,

6. Place de la Rotonde, St.-Jérôme, Marseille
Tél. 62-85-10

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր ընթերցողներուն արձակուրդի ամիսները, արձակուրդի շրջան է նաեւ թերթին առաքումով զբաղող մեր պաշտօնեաներուն համար՝ որոնց կարգաւ բացակայութիւնը զգալի կերպով կը դժուարացնէ մնացողներուն առօրեայ աշխատանքը :

Կը խնդրենք մեր ազնիւ բաժանորդներէն որ, արձակուրդի առժամեայ հասցէի փոփոխութեան համար, նախընտրաբար հանեն դիմել որեւէ թղթատարական գրասենեակ :

Ընթացիկ պարզ եւ ձրի գործողութիւն մըն է, որուն գործադրութեան համար պէտք է լեցնել տեղւոյն վրայ տրամադրելի՝ հետեւեալ խորագիրով դեղին թուղթը. —

Formulaire No 755-A — ORDRE DE RÉEXPÉDITION (Changement d'adresse temporaire)

Կանխաւ շնորհակալութիւն մեր բաժանորդներուն որ պիտի ուզեն այդ ձեւով դիւրացնել մեր գործը :

Բացառաբար մեր խնդրանքը գործադրելու անկարելիութեան մէջ գտնուող բաժանորդներուն համար, հասցէի փոփոխութեան ծախսն է՝ 2.50 Ն. Ֆ., կանխաւ վճարելի :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԵՂԱՆԱԿԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ :

3 Յուլիս, Կիրակի ամբողջ օրը

Ծառաշուք եւ օդասուն ընդարձակ պարտէզին մէջ :

Bar Charles, La Fêve

Պատուոյ նախագահութեամբ Ամերիկայի Հ. Օ. Մ.ի ընկերուհիներէն

ՏԻԿԻՆ ՍԱԹՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

Բացման խօսք Տիկին Վարդանոյշ Հազարեան, Կը խօսի Տիկին Զապէլ Պետիկեան :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին. — Կ'երգէ Օր. Փօլէր Արզումանեան, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ պարեր Կապոյտ Խաչի աշակերտներու կողմէ :

Ժամը 16էն սկսեալ հայկական եւ եւրոպական պարեր, ընկերակցութեամբ Ս. ՉԷՕՐԷՔՃԵԱՆ նուագախումբի :

Մուտքը ազատ է :

Ճոխ պիւֆէ, շամփուրով խորոված, մատչելի գիներով :

ԾԱՆՕԹ. — Հանդիսավայր երթալու համար Շափիթրէն առնել Լա Ֆէվ տանող հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան, ճիշդ հանդիսավայրին առջեւ :

ԼԻՈՆԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԴՊՐՈՑԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տէսին, Կապիյոնի սրճարանին բակը, Յուլիս 3ին, Կիրակի օր :

Լիոնի Լուսաւորիչ դպրոցին դաշտահանդէսը Տէսինի մէջ, այս Կիրակի ամբողջ օրը, Կապիյեօնի սրճարանին բակին ծառերուն տակ, զովասուն ջրանցքին եզերքը :

Սիրով կը հրաւիրուի Լիոնի եւ շրջակայի Հայութիւնը այս առողջարար ձեռնարկը քաջալերելու եւ հայկ. ուրախ մթնոլորտի մէջ հաճելի ժամանց մը անցընելու :

Մուտքը ազատ է : Կերուխում առատ, անակնկալներ շատ ...

Ազգային երգ, տոհմային պարք հարազատ ու ճաշեր ազատ :

Côte d'Azur

Արձակուրդի մեկնող Հայերու ուշադրութեան :

Camping International «LE GAI MOULIN» à Cros-de-Cagnes

Նիսէն եօթը քիլոմեթր, ծովեզերք :

ՏՆՕՐԷՆ
ՄԻՆԱՍ ԱՇՃԵԱՆ

Camp clos sous les orangers
Plat du jour - Alimentation
Jeux - Parc - Attractions - Bar
— DANCING —

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆ

Յուլիսի եւ Օգոստոսի խումբերու արձանագրութիւնները փակուած են :

Առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին :

Արձանագրուած ծնողքներէն կը խնդրուի փութով երթալ 5 Րիւ Մէյրան լրացնելու համար հարկ եղած պայմանները :

Հեռախօս ԹՐԻՒՏԷՆ 27 - 35 :

Մինչեւ Յունիս 29 չներկայացողները կը ջնջուին ցանկէն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Կապ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Ուրբաթ (Յուլիս 1) Ֆիլիփփի սրճարանը : Օրակարգ՝ Գատ. ժողովի զեկուցում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Պէլվիլ - Լիլա հայկական դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ, բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, Կիրակի, Յուլիս 3ին, ժամը ճիշդ 15ին, Մէրի Փրէ Սէն Ժէրվէի սրահը (Մէթրօ Փրէ Սէն Ժէրվէ) :

Երգ, պար, արտասանութիւն :

Կը ներկայացուի ԱՐԱ ԳԵՂԵՑԻԿ աւանդավէպէն դրուագներ՝ ղեկավարութեամբ դպրոցին արուեստագէտ ուսուցիչ Պ. Յ. Թորոսեանի :

Հանդէսի ընթացքին ճարտարապետ Պ. Եդուարդ Իւթիւճեանի կողմէ պիտի ցուցադրուին հայրենիքի նոր կենցաղն մշակական լապտերով, եւ պատմական յիշատակարաններու նկարները :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափ. կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս չորսին : Հետեւաբար Ա. խումբը կը մեկնի Երկուշաբթի Յուլիս չորսին եւ ոչ թէ Յուլիս մէկին, ինչպէս նախապէս յայտարարուած էր :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՇԱՒԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Արցունեան խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, Օհանջանեան սրահը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Հ.Յ.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ ՕԳՈՍՏՈՍ 1-31

Արձանագրութիւնները սկսած են :

Այս տարուան բանակումը տեղի կ'ունենայ Օթէլ Սփլանտիտի մէջ, Լաֆրէ (Իզէր) :

1000 մեթր բարձրութեան վրայ, գեղատեսիլ լիճի մը ափին, բոլոր յարմարութիւններով օժտուած մեծ պանդոկի մը մէջ : Խաղաղաշտ եւ լողանք : Խմբական պտոյտներ, դասախօսութիւններ եւ գեղարուեստական երեկոյթներ :

Օրականն 8.50 Ն. Ֆ. :

Արձանագրութեանց համար դիմել ամէն օր՝ 17 Րիւ Պլէօ, կէսօրէ վերջ ժամը 1-2, երեկոները 7.30 - 8.30, Շաբաթ 2-6 :

Խմբական տոմսի՝ արձանագրութեանց վերջին օր, Յուլիս 3 : Փարիզէն երթադարձ եւ կանխավճար 100 Ն. Ֆ. :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ՀԱՒԱՔՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին կողմէ :

Այս Կիրակի ժամը 15ին Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ :

Պարանցիկ այս ցերեկոյթի ընթացքին ներկաներու բացատրութիւններ պիտի տրուին այս տարուան բանակումի մասին : Փափաքողները կրնան արձանագրուիլ նոյն օրը :

ԳԻՒՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ՝

Սեբաստիոյ Նախանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց միութեան կողմէ

Կը նախագահէ ՏՈՔԹ. ԱՐՇԱԿ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին, Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի պարտէզին մէջ : (Անձրեւի պարագային սրահը)

Իր սանին շրջանաւարտութեան առթիւ :

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզահայ լաւագոյն ուժեր :

ՄԿՐՏԻՉ ՊՕՂՈՍԵԱՆ, ՊԵՌՆԱՌ ՏԷՏԷՃԵԱՆ, ՏԻԿԻՆ ՔՈՒԹՆԷՐԵԱՆ եւ հայկական պարախումբը Օր. Մ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ (դաշնակ), Պ. Ա. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ (արտասանութիւն) եւ ուրիշներ : Մուտքը ազատ է :

Առատ պիւֆէ, շամփուրով խորոված : Մէթրօ՝ իջնել Փոն տը Սեւր

Իսիէն առնել 169 թիւ հանրակառքը եւ իջնել՝ Սեւր :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »